

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

Emblems
853
AL170e
1581

RARE BOOK ROOM

Lectern

7a

4ol.

Morals

Alciati

3-14-46
10579

OMNIA

ANDREÆ ALCIATI V. C. EMBLEMATA:

CVM COMMENTARIIS, QVIBVS Emblematum omnium aperta origine, mens auctoris explicatur, & obſcura omnia dubiaque illuſtrantur:

PER CLAVDIVM MINOEM *Diuionenſem.*

Editio tertia alijs multo locupletior.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Chriſtophori Plantini,
Architypographi Regij.
M. D. LXXXI.

853 AL17Oe 1581

AVGVSTINO THVANO, IOANNI GVESLÆO, ET BARNABAE BRISSONIO REGIAE procurationis in ſuprema Gallorum curia Trium-uiris, ſacriq́ue conſilij Senatoribus.

C*Vm poſtremam manum impoſuiſſem meis in Alciati emblemata commentarijs, meq́; horum laborum quos vltrò ſuſceperam non tam pæniteret, quàm certè puderet adeò incõſultò & præcipitanter in lucem miſſos, nullo alio conſilio vtendũ mihi putaui, quàm vt arte aliqua corrigerem ſi quid caſu & temerè malè olim cecidiſſet: quemadmodum ſeſe gerunt qui ludunt teſſeris, quibus in manu non eſt vt ſemper felicem iactum obtineant. Itaque ſumpto ad cogitandum ſpatio, quantum quidem mihi conceſſum fuit otij ſuperioribus anteactis annis cùm Lutetia Aureliam diuertiſſem ad perſequendum iuris ſtudium, cui me addixeram, dedi operam vt commentarius non omninò malus poſtremò veniret in manus hominum: quem ſciebam non tam mea opera, cui vix auſim quicquam tribuere; neque ſtudio vel induſtria, cuius ego mediocritatem confiteor, quàm Alciati* I C. *clariſſimi nomine apud multos imprimis gratioſum. Cumq́; ſit omni homini ingenuo, quiq́; animum applicat ad ſcribendum & commentandum aliquid, innatus quidam naturalis amor in libros, quaſi parens in liberos ſuſceptos; ego confecto libello cœpi mecum quærere cui meas probarem vigilias: & ne nihil receptæ darem conſuetudini, de patrono mihi deligendo tum primùm cogitaui: non quòd exiſtimarem dignum eſſe opus*

quod in arce collocaretur tanquam illa Minerua Phidiæ: ſed quia optimum & honorificum ducerem laudari à laudato aliquo viro, cuius ſuffragia apud bonos omnes vterer. Hunc tandem mihi ſcrupum exemit pro ſua facilitate ſummoq́; in me amore STEPHANVS PASQVIERIVS, *Senatus Pariſienſis cauſidicus, vnus ex iis quos diſertos noſtra vidit ætas. auctor enim mihi fuit vt vos ex omnibus appellarem: multa adiiciens quæ ſine aſſentandi aliqua ſuſpicione non auſim nunc mandare ſcriptis, quia non minus eſſe putem verecundum quædam etiam veriſſima ſilere opportunè, quàm alia commodè & ſobriè dicere. In quo ſi quæ ſit à me culpa commiſſa, non poſſum imprudentiæ lapſum deprecari: at fidiſsimi tamen egregieq́; cordati monitoris ductum, & eius hominis, cui me chariſſimum eſſe ſentio, auctoritatem ſequi, minimè ſum grauatus. Quæ mea quanquam honeſta oratio videri debeat, nonnullos tamen ſuſpicor fore, qui vel iudiciũ meum, vel etiam verecundiam deſideraturi ſunt, qui ſim auſus meas qualeſcunque nugas, quiſquilias, ineptiasq́; quod ait ille, viris ornatiſsimis, digniſſimis, literatiſſimis, committere. ſed illi non tam moleſti erunt, atque vt ita dicam, ἀκριβοδίκαιοι, ſi ad eam quæ mihi cum Paſquierio intercedit, amicitiam, meúmque propoſitum aduerterint, qui libelli tenuitatem ſub ornatiſsimorum hominum nominibus apparere voluerim: vt quod meo quã humili ſtudio præſtare nondum poſſum, id ſplendore hominum in Repub. maximorũ coner efficere. Quæ enim inuidia eſt ſi arrepta leui aliàs occaſione mihi propitios & ſalutares eos optem qui permagnæ ſunt auctoritatis; vel etiam proponam imitandos in eo in quo nunc verſor munere, vt aliquam laudis partem conſequar, quam vos fide omni ac religione, rerumq́; maximarum experientia ſcimus eſſe conſecutos? Sed multa fateor, eaq́; præclara ſunt ei comparanda doctrinæ præſidia, qui vos non dico æquare, ſed*

re,ſed

re, ſed imitari ſe poſſe ſperet. cui cogitationi defixus, non ſum adeò temere audax, aut parùm de me cogitans, vt putem vnquam me ad eam gloriæ metam peruenturum: ſed ſi quantum vos in ſupremo Galliæ ſenatu poteſtas, ego in hac in qua verſor prouincia conſequar aliquando, non videbor malè bonas horas collocaſſe. Nec verò poſſunt omnes eſſe Thuani, Gueſlæi, Briſſonij, vt quaſcunque litium tricas expediant, vt res iudicatas animo percipiant, vt legum morumq́; rationes tanquam digitos teneant, vt formulas omnes iudiciorum prudenter & prouidè complectantur: non ideò tamen quanquam abſimus à perfectione tantorum operum cedendum foro putamus, quin quòd pro iſthac ingenij tenuitate poſſumus, omni animi contentione præſtemus. Et hæc vt miſſa faciam, non parum laboro ne mea pleriſque videatur nimis ambitioſè quæſita libri nuncupatio, atque qui meas merces approbari geſtiã iis qui hoc licitationis tædio facillimè careant: aut perinde ſim affectus, vt qui olim ſordidam & detritam togam impenſius oſtentabat, quò honoris fumum captaret. Adhæc non paruum pudoris periculum mihi fortè ſubeundũ eſt, quòd non vnum ex vobis aliquem, qui profectò mihi omnium inſtar eſſe poterat, ſed tres coniũctim ſim aggreſſus. Atqui, ne noceat ἄναιςθος ἔννοια, huius facti mei rationem ſi probaturus acceſſero, numquã verba mihi defutura puto. neque enim prodeo tanquam ludibundus ille Lacon, qui cùm vnus ad Demetrium Antigoni filiũ miſſus eſſet, ἓν πρὸς ἕν, nimiùm audacter & improbè reſpondit: ſed ita me comparo, vt qui multiplici anchora ſuum nauigium firmat: aut vt dignitatis ampliſſimæ homines, & animorum coniunctione pares mihi conciliem hoc tempore, quò cùm ad vos acceſſero percipiam aliquem huius vel gloriæ vel doctrinæ guſtum: aut certè maximas virtutes quibus aliis anteſtatis, ſummas ingenij laudes, aliáque multa & magna rerũ pulcerrimarũ exempla, quæ in vo-

bis eluceſcunt, mihi proponam ad imitandum. Agedum, AVGVSTINE THVANE, patrone fiſci ornatiſſime, te compellare audeo, quem ad omnem grauitatem probitatemq́ natura finxit: quem pridem tuo muneri & honori, qui certè magnus eſt, pro dignitate reſpondentem vniuerſa miratur Gallia, vnáque omnes quotquot de ingeniis & virtute aliqua inſigni iudicare poſſunt.

Te GVESLAEE, cognitor Regie ſapientiſsime, alloquor, quem ſuperiorib. anteactis annis ad cælum vſque noſtra euexit Diuio*, eademq́ abſentem obnixè laudat: quem nunc Senatus Pariſienſis ſuſpicit & exoſculatur: quem principis opt. max. aula vnum ex iis colit quos conſultiſsimos prædicat. Teq́ BARNABA BRISSONI eloquentiſsime, & polyhiſtor ingenioſiſſime, quem ex meritis, acumine iudicij, doctrina, fide, boni omnes certatim laudant, induſtrij admirantur, eruditi complectuntur: quid multa? quos Regis & Reipub. negociis implicatos, ad aſtra vſque tollunt ij quibus eſt patriæ commendata ſalus, eos adorſus iam liberè conuenio: & glebulam hanc mei fundi certè inopis, necdum ſatis exculti appendo: cuius quidem apprehenſione poteſtatem vobis facio totum agellum iſtum meum qualis qualis eſſe poteſt vindicandi. Quò ego, vt verè & ingenuè fatear, ſtudii huius mei omnem metam fixi & locaui : quod ſi vobis probari ſenſero, aliorum iudicia nihil moror:*

– – & quicquid ſum ego, quamuis
Infra Lucilli cenſum, ingeniumq́ue, tamen me
Cum magnis vixiſſe inuita fatebitur vſque
Inuidia: & fragili quærens illidere dentem,
Offendet ſolido.

Sed quia nihil à vobis agi ſcio non moderatum, nihil non æquabile, nihil quod cum ea quam ſuſtinetis in Republ. dignitate non conſentiat, nolim pro mea vnius libidine

vel

vel tenuitate ſplendorem clariſſimorum veſtri nominum obſcurare. Si quid igitur à me peccatum fuerit, culpáue aliqua prætermiſſum, pœnã illã ignoranti debitã, quam de ſe Thraſymacho Socrates æſtimauit, opto mihi irrogari, nimirum qui argui à peritis, ab amicis admoneri, doceri à ſapientioribus, ſed veſtri maximè ſimilibus, è re mea cupiam. *Stampis,* Idib. *April.* CIↃ. IↃ. LXXX.

VIRI DOCTISS.

NICOLAI GVLONII LITERARVM GRÆCARVM LVTEtiæ Profeſſoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Odyſſ. τ. Εννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστής,
τῆς κνώσου βασιλεὺς, ὥσπερ Ομηρος ἔφη,
τοῦ πάρα καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
τὸν δ' ἡμὸν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
δῶκαν ἑοὶ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
τοῦ δὲ κορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
οὕνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει·
εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει·
εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει·
αἱ δὲ παρεκβολαὶ Αλκιατοῦ εἰς δαίδαλα ἔργα,
ἀτρεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GV-

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM NVMERIS.

Ter ternos Iouis auditor rex Gnoſsius annos,
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentiſq; receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoëm aluëre benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq; Heliconiadum ſacros haurire liquores;
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile ſapit:
Siue etiã abſtruſas res prorſum ænigmata pãdat,
Oedipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidẽ Alciati hæc Emblemata, paſsim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

Stephani Paſquier, in ſupremo Senatu Pariſienſi Patroni.

QVÆSITOR *Minos vrnam mouet. hoc tibi, Claudi,*
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſa ſubeſt.
Nam ſi Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elyſijs:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique ſuo,
An tu non iſto es Minos emblemate dignus,
Qui cum Minoïs nomine, numen habes?

Germani Andeberti, Aurelij Indict. Reg. Præſidis.

An tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ, quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodoſa emblemata ſoluens:
Vis ſolum hoc? tu te vincis, & Alciatum.

Nicolai Quaterſolidi præfecturæ Columerienſis Vicelegati.

Te ſemel vt vidi, facilem doctumq́ repentè
Agnoui, verbis melliſluumq́ tuis.

Vt

Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abſtulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum (ignoſcant Charites, Muſæq; politæ,
Et, ſi quid peccem, parcat Apollo mihi.)
Nominis hoc anagramma tui & cognominis è re eſt,
O' ANIMVS DVLCIS, *quem tua ſcripta probant.*

CLAV-

CLAVDIVS MINOS DIVIONENSIS,

LECTORI STVDIOSO ET CANDIDO.

PROTOGENEM pictorem ſua ætate nobilem, tam improbo fuiſſe ſtudio, tâque indefeſſa pingendi cura diligentiaque memoriæ proditum eſt, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent, ſi manum de tabula tollere potuiſſet: adeò vtile in omni vitæ humanæ inſtituto vulgatum illud, μηδὲν ἄγαν, vt Iſocratea in cõpoſitione cura diligentior à pleriſque reprehendatur. Quod ideò à me dictum volo, amice Lector, vt planum tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me ſit adhibitus: in quo nimirùm è multis quæ facilè cogere citra negotium poteram, ea duntaxat in ſuos locos contuli, quæ ad rem præſentem magis accommodata viderẽtur. In quo malui, breuiùs omnia perſequi,& leuiter attingere, quę nemini eſſe ignota ſuſpicabar, quã quaſi ῥαψῳδεῖν, perque locos communes identidem exſpatiari. Sed ne te pluribus morer, non erit alienum, ſi re ab ouo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis conſilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantumque in literis contenderim, quoſque labores hactenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans in ipſis pueritiæ meæ rudimentis ſum perpeſſus. Quo tempore cùm ſperarem me liberatum iri difficultatibus &, pęnè dicam, miſeriis, quibus exerceri & interdum obrui pupillus ſolet omni parentum ope deſtitutus, manendum quaſi aliqua in vigilia mihi ſtatuebam,

neque

neque animum ita deijciebam, vt à liberalium artium ſtudio penitùs auocarer: tametſi neque fortuna, neque alia melior occaſio hunc mihi fructum, quem Dei beneficio videor conſecutus, haudquaquam polliceri videretur. Nam me (anno ætatis duodecimo) per ſeptennium fermè ad inferiores relegatum ſcholas, & nodis, quibus me expedire non niſi ſerò admodum potui, detentũ conſtrinxit inimica & certè moleſta ſortis cõditio, quę ſtudia mea neſcio quo veterno quaſi ſopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen in ærumnis ſic animus occalluit, vt ſeptem anni citiùs elapſi ſint, quàm meum me otiũ tam malè collocaſſe ſenſerim. Quæ quanquam vera ſint, tamen cùm exantlatos à me labores in memoriam reuoco, eſt certè quod ſummo & præpotenti Deo immortales habeam gratias, qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atque me, quanquam ea ætate nimium rudem, nec dum ſatis confirmatum, prouinciam ſuſcipere conceſſit, ad quam partim ætatis imbecillitate, partim etiam ingenioli modulo ac captu omninò eram ineptus. Poſtquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematum & Philoſophiæ peripateticæ rudimenta delibaſſem, earumque diſciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrem percepiſſem in palæſtra viri literatiſſimi L. Baëzæ, Hiſpani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis commentationes in lucem editæ à doctis commendantur) opportunitatem aliquam ſum nactus ea omnia recoquendi ſeduliùs, quæ per triennium & eò plus in Philoſophico ſtadio primùm hauſeram. In quo quidem diuturna certè, parumque vtili meditatione retexendo, hærendum mihi diutius fuit quàm vnquam cogitaſſem, vt quaſi ſcopulum Siſyphium toto fermè ſeptennio effractis penè viribus voluerem. Quæ tamen à me dicta, nolim à quoquam ſic accipi, ac ſi quas in ſtudiis ærumnas pertuli, tam moleſtè ferre debeam: nihil enim eſt quod tanti faciam labores neſcio quos, aut ſpontaneas illas moleſtias, quæ ſtudioſos comitari ſolent;

lent : quanquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius ſim an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodum & ruſticano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono ſum id quod ſum) recreari paululum occepit ingenij mei languor : & ita hucuſque perueni, vt nunquam me pœnituerit tantillis laboribus adeptum ſtudiorum fructus vberiores quàm vnquam cogitaſſem: nō quòd ingenio me valere iactem (quod in me quàm ſit exiguum, planè ſentio) ſed quòd mihi naſci contigerit tempore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatiſſimum, multiplici rerum cognitione locupletem, &, quod in maximis duco, cui meum ſtudium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaque cùm exceſſi, quantū in me fuit, bonorum auctorum Græcorum Latinorumque pomœria libero, & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij ſatis : bibliothecas virorum aliquot eruditorum adij, quantum mihi conceſſum fuit ; & eruditionis alicuius comparandæ inſtrumenta quamplurima perquiſiui, eaque auidè arripui, quaſi diuturnam ſitim explere cupiens, vt ea mihi nota eſſent, quorum poſtea vſum aliquem, quanquam admodum mediocrem, ſum diligentia & ſtudio conſectatus. In his itaque cùm mihi viderer aliquantò implicatus, deque multis multa conſultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recèns nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis antè, Pariſiis excuſum, noueram à philologis omnibus non minimùm commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobſcura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo ſudans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberem, ſciſcitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionenſi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaque lingua non mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, ſed hoc

hoc maximè,vt fontem ipſum, ſi fieri poſſet , adirem , ex quo nimirùm Emblema quodque ſumptum eſſe conſtaret : & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrarem : id eſt, Alciati ſcripta alia, quò id præſtarem commodiùs, ſedulò & accuratè voluerem : vtque ingenij vires periclitari paterer,meque nihilo ſegniùs exercerem, cùm ſtudia mihi alia grauiora non ſuppeterent,ipſa omnia Emblemata ſcholijs & commentariis illuſtrarem. Cuius viri conſilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatem certè tenellam & conſilij inopem licebat) ducere incepi : in quo primo impetu ſatis mihi ſum conſcius, me non ſecus atque vrſinum fœtum inconditum planè & informem peperiſſe. Quòd enim mihi hic auctor impenſiſſimè placeret, eum ſumma perlegi auiditate:cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios pleroſque qui ad hoc argumentum tam plauſibile facere videbantur, deuoraui : perque multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus,ad extremum id mihi lucrifeci, quod nunquam fuiſſem conſecutus, niſi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuiſſem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti ſplendorem varietatemque vel auctoris nomen clariſſimum apud omnes qui non ſunt alieni à Muſarum amœniorum choro, non gratiſſimus eſſe: cuius lepóres & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri conſueuerunt. Quis igitur mihi iure ſuccenſeat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualemcunque induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quanquam non parum in eo eſſe difficultatis agnoſcerem, quæ niſi ab homine & otio & literis abundante,vix ſolui poſſe videretur. Quòd ſi quis, vt ſunt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo

labo-

labore à nobis abſolutum, cenſeatque id operis quibuſlibet aut etiam Grammaticulis committi non minus quàm mihi potuiſſe, vehementer errat. Quotus enim quiſque eſt (abſit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ diſciplinæ aut phyſiologiæ ignarus, ne dicam hiſtoriæ aut linguæ Græcæ prorſus inſcium, qui vnum aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At vt iſthæc miſſa faciam, quis noſter in eo explicando & illuſtrando libello conatus fuerit & induſtria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non poteſt non eſſe perobſcurum & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo ſi non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior eluceſcat, certè diligentia quædam obſeruari non obſcurè ab ijs poteſt qui ſunt æqui rerum æſtimatores. Id verò maximè, niſi fallor, perſpicuum erit in obſeruando fonte & origine cuiuſcunque Emblematis, in comparandis vtriuſque linguæ auctoribus, qui magnū videbantur adferre adiumentum ad ſingulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis, qui ſparſim apud Alciatum in ſcriptis aliis prolixiſſimis habeantur. Quæ cùm dico, ſcio equidem quid mihi obiici hoc loco poſſit: quaſi qui velim diligentiā ab omnibus approbari meam, vt nihil omninò concedā iis qui in eo libello primùm enarrando elaborarunt, ſuamque nobis induſtriam probauerunt. Certè, vt verum fatear, modeſtiùs de me ſentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ ſuſpicionem: ſed vt aliorum ingeniorum ſum candidus æſtimator, ita velim hoc mihi tribui concedique, vt de me non falſa iactanti mihi credatur. Ne enim diſsimulare videar, ſcio ante annos octodecim, Sebaſtianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata ſcripſiſſe commentariola (ſic enim appellat) familiariter admodum & ſtudio facili concinnata: ſed an fuerit auctoris mentem, & argumenti ſplendorem ſecutus, aliorum eſto iudicium. Loquor de Torneſij Lugdunenſis Typographi editione, non de alia quadam quam ante aliquot annos adornauit Plantinus hac noſtra ætate

dili-

diligentiſſimus Typographus: ea enim aliquot acceſſionibus longè alia eſt quàm prior: quod non erit obſcurum ei qui editionem vtramque conferre volet. at vel poſterior, vtut ſit, ea eſt tamen, vt eruditorum oculis non ſatis digna videatur. Sed eſto; ſcripſit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attigit omnia: ſiquidem fortè diuinare non potuit quid in aliis auctor ſibi vellet; ita quædam perobſcura ſunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore ſit opus ei qui ea commodè velit explicare. Adhæc, etiamſi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, omnium ferè Emblematum ſententiam complexus ſit, eum tamen non puduit aliquot intacta omninò prætermiſiſſe, quam ob cauſam neſcio, niſi quod veriſſimum eſſe video quod vulgò dicitur, Docti eſt etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poëta, Non omnia poſſumus omnes. Nihil enim moror Ieſuitanæ familiæ ſodalem aliquem, quem accipio ante annos ſex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: ſed tamen quædam, non omnia attigit: quámnam ob cauſam neſcio, nec vt ſciam ſum admodum ſollicitus: me tamen non fugit, ſi perſecuturus eſſet quod inceperat, aliorum quorundam induſtria ei fuiſſe vtendum, aut certè vigilias maximas eum impenſurum in explanandis rebus tam variis, tamque ingenioſè ab ingenioſiſſimo Iureconſulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Ieſuitæ illi quicquam detrahi velim (quandoquidem lubens faueam literatis omnibus, cuiuſcunque profeſsionis & inſtituti habeantur) non hoc dico, inquam, vt mihi canere videar, qui nihil aliud poſsim de me aſſerere, quàm quod ingenio pęnè nullo ſim: & ſi quid ſit, illud diligentiæ cuipiam velim tribui potius quàm acumini aut dexteritati. At ſi ad iuſtam carminum tam lepidorum explicationem multa deeſſe obiecerit aliquis; dico, nihil eſſe quod omnibus numeris abſolutum dici & perfectum poſsit. Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, conſecutus, nullũque vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui

** in

in hoc mihi poſſent eſſe commodiores, effugi, vt ipſam auctoris mentem elicerem: quam ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus ſum, vt eo nomine noſtram qualemcunque diligentiam doctis non nimium moroſis probatum iri cōfidam. Quam ſi gratam ſtudioſis, vt vtilem ſpero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficient profectò, vt qualiſcunque noſtra induſtria excitetur ad eam commentationem non modò illuſtrandam, ſed etiam locupletandam. Quid enim deſperem ſtudium eiuſmodi gratum fore, cùm res per ſe iucunda & fructuóſa mirabiles amores in animis eorum qui ſunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Hiſtoricus, Philoſophus, aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquam ſtellulis effulgeat & ſplendeſcat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut tranſuerſo calamo notari ſolēt, vt memoriæ commodiùs infigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has ſententias non paſsim, nec ſemper, nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema, quod præter ſententiam non afficiat animum rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores, neque omnibus peruiæ eſſe poſſunt: Emblema aut ſubiectæ picturæ cauſâ, aut carminis ἑρμηνείᾳ aut ἐπιγραφῇ, aliquam facilitatem habet, in qua poſsit animus conquieſcere. Proinde non mirum videri debet, ſi hoc ſcribendi genus & Alciato, & viris pleriſque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimento reficeret. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatum Gulielmus Perrerius Tholoſas, qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poeſim egregiè & ſollerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere ſummum ſe artificem præſtitit: poſtremoque omnium optimè poſt Alciatum, ſi quid mihi credendum ſit, Ioannes Sambu-

* * cus,

cus, & Adrianus Iunius, ſua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingenioſiùs aut accuratiùs adinuentum, nihil diligentiùs elucubratum aut abſolutum eſſe conſtat. Sed vt ſuperior ætate Alciatus fuit, ita, ni fallor, ſe priorem & ingenij ſollertia, & doctrinæ laude præſtitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas ſuo iure mihi repetere videatur, non eſt quòd quis ſuſpicetur me nónihil famæ doctiſsimorum huius ſeculi virorum Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij detraxiſſe. Id verò ſtudij genus niſi fuiſſet liberale cenſendum & docto homine dignum, noluiſſent ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriam contuliſſe, aut bonas interdum horas collocaſſe in iis quæ nihili facienda eſſe duxiſſent. Sed de his iam ſatis.

Supereſt vt breuiter totam noſtræ commentationis rationem explicem, iiſque reſpondeam quos ad obtrectandum citiùs quàm imitandum paratos fore præſentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandum eſſe duxi, quàm ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiam obſcuros enarrare, & Emblematũ penè omnium originem ex ſuo fonte ductam repetere, poſtremóque vſum cuiuſque loci & ſententiæ facilem pro virili parte adiicere. Quàm verò perſpicuè & commodè id à nobis tentatum ſit, non dico perfectũ, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentię obſeruari non obſcurè poteſt, doctrinæ nullam mihi tribui darîue laudem poſtulo: in quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant, ſed, quod ait Comicus, niſi quod ipſi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cuilibet in omnibus ſatisfecerit. Nam in multis cura aut labor deſideratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in aliis denique multorum auctorum lectio, aut hiſtoriarum cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehendi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij

Conſilium & methodus horũ Commentariorum.

Grammatici diligentis & accurati operam ſæpenumerò deſiderari: quemadmodum nec deſunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentariis in Horatium obſeruent: ſed certè hi mihi videntur moleſtiſſimi cenſores, qui cùm nihil faciant, nulloq́ue ſe labore nobis commendent, impórtunè tamen de aliorum ſcriptis conqueruntur. Non tamen vt mea qualicunque commentatione præiudicatum alicui velim, quaſi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel caſtigari. A qua ſuſpicione quantum abhorream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram, quàm vt haſce minutias ſua reprehenſione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in iis recognoſcendis parem diligentiam atque operam impertiã. Non enim noſtros errores emendari feremus impatienter; neque nos vllo modo piguerit audire potiora ſuggerentem & meliora: vt nec moleſtum erit priorem ſententiam commutare, ſi quid minùs accuratè tractatum aut expenſum à nobis quiſpiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum cauſa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec ſine exemplis nec rationibus me præſtaturũ intelligent, ſi modò adſit aliqua in iudicando æquitas, cùm nemini dubiũ ſit, poſteriores cogitationes melioreseſſe: & in monumentis veterũ legamus, Hippocratẽ artis medicę principẽ quędã à ſe non ſatis diligenter tradita, primùm emẽdaſſe, ne cæteri etiã in idẽ impingerent. Idẽ factũ à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adoleſcens ſcripſerat, non ſatis placerent, vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, ſcripſitq́ue accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoſcimus. Sed & Fabius duos libros à ſe primùm De arte dicendi ſcriptos, quòd non ſatis probarentur, expunxit, & duodecim illós vtiliſſimos nobis magno ſtudioſorum omnium applauſu dedit, in quibus videtur & priores emendaſſe, & perfectius aliquid reliquiſſe. Quod illis igitur tantis viris laudi datum eſt in ſuis retractan-

tractan

tractandis, non debet nobis eſſe damno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè intereſt, doctiores permulta ſcire, non tamen omnia. Itaque vt ſeueriorem omnem obiurgandi anſam præcludam, ſubinde Horatianum iſtuc apud eum qui ſit reprehenſurus, oppono, vt & ſeipſum norit, & errata mea me non deprecantē ſuſtineat:

Si quid noniſti rectius iſtis,
Candidus imparti: ſi non, his vtere mecum.

Lutetia CIↃ. IↃ. LXXX.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI EX LIB. POETICES VI. DE ALciati Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit. ea verò talia ſunt, vt cum quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis. ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB. II. DE POETIS NOSTROrum temporum.

ALCIATVS poteſt inter poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium iuriſperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonusque poëta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

SYNTAGMA
DE SYMBOLIS:
STEMMATVM ET SCHEMAtum ratione, quæ inſignia ſeu arma gentilitia vulgò nominantur: Deq́; Emblematis.

DE SYMBOLIS & rerum notis nonnulla plerique ſcripſerunt: eorum tamen nemo eſt adhuc, quod ſciam, qui eam rationem & argumentum ſit accurata diſputatione perſecutus. Id vt præſtare quodammodò poſſim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione ſymbolorum, eorumq́ue vſu & fine quædam, ſi non accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne ſubinde cogar anxiè repetere quæ ſemel dixiſſe ſatis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis eſt vel ſola coniectura, primos illos homines, ſed potiſsimùm Aegyptios & Chaldæos, qui in ſchola Memphitica philoſophati ſunt, imò ante expreſſam notarum aut characterum inuentionem & ſcripturæ vſum, reperiſſe ſymbola quædam rudia, vt animalium, vel ſiderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ, id eſt, ſculpturas ſacras appellarunt, quòd primùm ab his factum eſſe conſtat, ne ab imperita multitudine myſteria & arcana ſapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, ſed ab iis duntaxat intelligerentur, qui ſacris iiſdem initiati eſſent. Quarum rerum initia prima fuiſſe admodum rudia & ſimplicia nemo ambigit, qualia ſolent eſſe rerum pænè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progreſſum ampliorem, & certè maiorem conſequuntur. Quod nobis planum eſſe poterit, ſi eam inuentionem, quam Aegyptiis & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venuſtate & apparatu, vt poſteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Aegyptiorum ſignis præfer-

re non dubitemus. Eo enim factum eſſe crediderim, quòd etiam inuẽto ſcripturæ vſu à curioſis quibuſque ingeniis, ſed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus, & aliis etiam, quibus politior quædam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit, auctus ſit & aſſeruatus non ſine literarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vſus. Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris eſt magnum quidpiam de me polliceri. quicquid ſit, velim ſtudioſi æqui conſulant: nam aliis fortaſſe trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquẽ ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum ſtudioſos hac qualicunque, ſed tamen familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum, & quotuplex ſit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολόν ἐστιν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; eſt id quo aliquid coniectamus & cognoſcimus. Vocabuli huius multæ ſignificationes occurrunt: ex quibus hæ ſunt in primis. Symbolum accipi vulgare eſt pro ſigno quod epiſtolæ, vel vaſi, aut dolio, aut ceteris eiuſdem generis imprimitur, ne reſignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico ſigno, quam Teſſeram vocãt, Gallis *Mot du guet.* Tertiò idem ſonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo ſenſu plerique viri eruditi etiam ſymbolum, & ſymbolam, vſurpant neutro & feminino generibus, & quibuſdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, eſſe legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum ſignificat. Quintò, coniecturam ſeu indicium, quo præ noſcimus aliquid, vel coniicimus, vel obſeruatione dignum putamus, quo ſenſu ad res varias transferri teſtantur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numiſmate ſumitur. Septimò, pro argumento, ſeu etymo, ſeu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, ſed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo ſenſu poſtremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem noſtri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Aegyptiacis.

OBSERVAMVS itaque à ſapientibus Aegyptiis ſymbola

bola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapiẽtiam ſolis iis agnitam eſſe volebant, qui ea ſe dignos præſtarent. Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis ſymbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clemẽtem Alexandrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Aegyptios & Hebræos ſymbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederẽt, ſed qui primùm purgati eſſent, ſeſeque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Aegyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφικὴ, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt ἱερογραμματεῖς: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem pænè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id dũtaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci; rerum principia occulta eſſe voluerunt, & ipſum verum (τ᾽ἀληθὲς) ænigmatis, ſignis, ſymbolis, & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος, idem omninò docet, interque alia oſtendit hoc veterum Aegyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinẽ, hi verò ob ſapientiã magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idemque ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapiẽtiæ quæ fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam ver-

borum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: σοφὸς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipſi notát, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus ſacris doctrinam profitentur, ea ſapientia conſtare, quæ obſcura ſit, & inuolucris quibuſdam lateat.

De Pythagoræ ſymbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ ſymbola huius Philoſophiæ vſum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teſte Plutarcho) aut ab Aegyptiis, vt relatum eſt ab Iamblicho nobili Philoſopho, accepiſſet, ita excoluit, vt magnam ſuæ doctrinæ partem hiſce myſteriis occluſam eſſe voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim deſignaſſe per nauis gubernatorem, ſupremũ Deum, primum motorem, & primam illam cauſam rerum omnium; vt oſtenderent omnia Dei prouidentia curaque adminiſtrari: vt per mundi lutum, materiam aptam ad generandum, ipſumque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio ſymbolo Deum deſignabant, quàm oculo depicto, cui & baculum ſeu ſceptrum ſubſtituebant: quandoquidem Deus vnus eſt, qui omnia videat, & penes quem ſit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen ſtantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id eſt mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto poſſit. Hanc Aegyptiorum Philoſophiam Chæremon complexus eſt, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illuſtrarunt excellentes quidam Philoſophi & ſcriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pauſanias, Porphyrius, Plinius, Appuleius, Plutarchus: quamque noſtra ætate pænè intermortuam magno labore ac induſtria, imò verò admirabili pæneq; diuino ingenio excitauit, ſuiſq; perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ ſapientiæ vſum, ne id diſſimulare videar, retinuerũt multò ante Pythagoram Moſes, Salomon, aliique Hebræorum ſapientes: ſunt & qui de Chaldæorum ſymbolis ex Pſelli commentariis, quibus magica oracula ſeu Chaldaica Zoroaſtres exequitur, nonnulla poſteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, ſtellarum, rerumque aliarum pleraque inuoluebant,

bant, vt minimè putem commodiùs ſapientiæ veterũ quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum, Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij, notam ijſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cetera alia longè multa, quæ immenſo labore pariq́ue doctrina idem Pierius executus eſt.

Vnde profectus Stemmatum vſus.

EX QVO factum eſſe conſtat, vt ſapientes quique poſteri inuentioni huic tam ingenioſæ multum ornamenti adiecerint ſuis tum libris, tum diſputationibus: ſic etiam permulti nobiles & genero ſi, viriq́ue principes, qui bellicis olim negotiis præfecti ſunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò ſui nominis atque familiæ ſplendorem quamlatiſſimè propagarent, ſtemmata quædam & ſymbola ſibi vſurparunt. Et certè omnibus pænè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent, quo faciliùs cogi poſſent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiuſmodi ſchematum videtur repetere à temporibus Oſiridis, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὄσιριν δὲ συνεστρατεῦσαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα διαφέροντας ἀνδρείᾳ ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim teſtis eſt Amphiaraum in expeditione Thebana pictũ draconem in clypeo circumtuliſſe: Statius Capaneum hydræ: Polynicem Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubium poteſt eſſe quin & ceteri Nobiles ſuæ inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vẽdicarint. Homerus alter 8. Aeneid. id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma ſignaq́ue diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teuto-

num bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus deſcribit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, ſuis in peltis, ſcutis, aliíſque id genus bellicis inſtrumentis, non modò nitorem armorum fuiſſe, ſed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquila pro ſchemate vſum, vt præter ceteros teſtis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda eſſet acies, aut etiam manus conſerendæ, pro ſigno, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas eſſe conſtat. Sed cùm incremẽtum aliquod cepiſſet imperium, ſigna alia ſibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demum Aquila vſurpari cœpta eſt pro publico & perpetuo imperij Romani ſymbolo; ſic vſus inualuit, vt quæcunque legio diſtinctas inſignium notas haberet, quod poſteris ita tranſmiſſum eſt, vt eius rei memoria, quãquam longa temporum intercapedine, longoque ſpatio, & pænè vetuſtatis obliuione demerſa, ſcriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expreſſa fuiſſe trophæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri ſibi curarat. Plutarchus verò ait in eo ſummi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique poſt mortẽ eius, Cæſarem coëgit ad lachrymas, Leonis conſpicuã fuiſſe imaginem enſem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam pleriq; ludicrum eſſe cenſeant, auſim tamen dicere id ſapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo conſtare: quod declarant erudita & literata illa ſympoſia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos ſi verè Principes agant, literatis colloquiis ſuas epulas condire par eſt: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & teſſeris, qui cubis & foliorum luſu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, ſed interea permultum otij & pecuniarum impenditur, multoque plus temporis inſumitur, quàm neceſſe eſſet; cùm in ea ſymbolorũ doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc miſſa faciamus. Quàm enim ſuperioribus anteactis ſeculis hic ſymbolorum vſus magnis quibuſdam viris attulerit,

rit, exemplis innumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligẽtèr obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruãdis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effingendis iis quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexander Magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienumque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit; altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imagine in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam; quod tamẽ ſignum commutauit Republ. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planeque inaudita felicitate conſecutus eſt, nõ alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſſe Seriphiam, vt quibuſdã placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitũ, quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quòd T literæ, quod fuit olim abſolutionis ſignum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineas ſpectes.

Quid enim, vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam, vt quæ leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni ſacro, Thebanorum Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres; ſicuti Sidonius Apollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus; vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt; vt Vrſi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm inſtituti ſunt? longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quæ ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tanquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione nobis pęnè deletas & obliteratas: facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo noſtrorum patrum, & quidē huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & ſolenne imperij Germanici ſtemma, quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cum ſymboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnū euectus eſſet, aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat: Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit: Henricus II. eius filius, creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroïna verè illuſtris, Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit: Carolus IX. duas Columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: Catharina Medicea, Regum mater, Iridem ſeu cæleſtem arcum, adiecto ſymboli

ſymboli argumento, *φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην*: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vnà cum verbo Α᾽ΠΛΑΝΟΣ: Mareſcallus Santandreus nodum Gordiũ: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera TE STANTE VIREBO: Franciſcus Turnonius Cardinalis cæleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igni comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphõſus Aragonum rex libro aperto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingique curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cetera Principum Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Colũna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro ſymbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mori, vel vincere. Quibus profectò notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citroq; habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa prætercam, quidam auctores ſunt non omninò ma-

li, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti ſunt, inſignia fuiſſe tres Bufones aut Rubetas: nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni ſcriptores temerè interdum & ſine iudicio caligant: quippè qui quod Regum quorundam peculiare ſymbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius poteſt, tribus Liliis primum Clodoueum fuiſſe vſum, cùm primùm ſuadente Clotilde vxore lectiſſima, religioni Chriſtianæ nomen dedit: quod liliorum trium ſtemma poſteri etiam Reges ad noſtra vſque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica hiſtoria, quo loco vitam Gulielmi Nothi perſequitur, auctor eſt Reges Anglos ad eam vſque regis illius ætatem certas inſignium notas minimè habuiſſe: ſed pro regum varia ſucceſſione, etiam ſigna illa fuiſſe varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel ſculpendis, non video quid veri certíque ſtatui certò poſſit: niſi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram ſemper pęnéque incredibilem ſymbolorum eiuſmodi varietatem extitiſſe. Eſſet quidem imperiti hominis, parumque in rerum veterum hiſtoria exercitati, qui auderet affirmare nullam ſubeſſe ſententiam in ea ingenioſa inuentione ſtemmatum, ſchematum inſignium & ſymbolorum: quæ veteres ipſi non tam ſtudioſè affectaſſent, niſi ſuæ doctrinæ ſolertioris, ſuæ laudis & gloriæ, ſuarumque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam eſſe voluiſſent.

Symbolorum tria genera.

Ceterum ne hoc quidem prætermiſſum velim, ſymbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia eſſe & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quoſdam quaſi cancellos reuocare poſſumus. Quædam enim hiſtorica ſunt, alia phyſica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingeniosè ad mores vt plurimùm traducitur. Hiſtorica ſunt ea, quæ dicuntur ex hiſtoriis, vt Leænæ ſtatua ærea in acropoli Athenienſi poſita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici deſcriptio, 37. &c. Phyſica verò, vt Bacchi & Palladis ſimulachris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργία, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci

poſſe

poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò nõ ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen nõ omnia ſymbola ſtẽmata eſſe poſſunt: Alterum enim, nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialiùs alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſsè finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio: quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulacra quædam oris ſimilitudinem artificiosè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabãt apertis armariis: cumque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circumferebantur, addito, vt magnitudine quamſimillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt indè appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas, ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia Nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quę vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Qua

Quæ ſpectentur in ſymbolis.

Ad extremum itaq; quid ad conficienda ſymbola in primis obſeruandum ſit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingenioſam cognitionem colunt) formulam quandam apponam ſymbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, ſed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare eſt, vt gyris quibuſdam & mæandris, nempè obſcuris ſententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis eſſet inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis eſſe videretur, quod ſymbolis Aegyptiorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonſtratum eſt.

Deinde, in eò vel maximè ſita eſt Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitateque quadam plurimum ſententiæ contineant: quod obſeruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obſeruatur vt plurimùm, vt ſymbolum habeat aliquam cum adagio ſeu parœmia ſimilitudinem. Et quidem ſæpenumerò fit, vt ſymbolorum & adagiorum eadem natura eſſe appareat, quanquam inter ſe ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obſeruauit in quibuſdam: & præter eum Appuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, ſignificabant omnia & quæuis ingenia minimè ad doctrinam capeſſendam idonea; neque cuiuſque animum ita eſſe à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere poſſit.

Quæ tamen fortaſſè magis attinent ad ea ſymbola, quæ oratione viuáque voce vſurpantur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna poteſt intercedere ſimilitudo, vt nuſquam eſſe non poſſit inter res & verba non minima cognatio: aut ſi magis placeat, vt ænigmata, ſic ſymbola ſunt alia in verbis, in ſententiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdum literis atque ſyllabis. Quod pluribus illuſtrarem, ſi putarem id ſtudioſos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Ei itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet.) Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluæ, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi admodum raro, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili minimeque vulgari, vt id παρέσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſaque inuentio, quę cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet: aut denique, ſi magis placeat extera quadam lingua, idque ſententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliundè petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

De Emblemate.

Plerique ſunt non ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Aenigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè cõfundant. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cum ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædam eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Aenigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiam viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longa mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, ſic do-

cti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema eſt γνώμη ſeu ſententia, quanquam ſæpè Emblemata ſententias in ſe contineant: niſi fortaſſe qua ratione Emblema ſumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate ſeu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & niſi fallor, aliter γνώμη eſſe minimè poteſt, niſi pro eo vſurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim ſępenumerò eſt ἄφωνον: nec ſemper neceſſe eſt in Emblemate eſſe adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, ſeu ſigna quædam rerum, & res ſignatæ. Denique non eſt adagium vel paroemia: quia Emblema eſt aliquid ingenioſè ab ingenioſis excogitatum, vt ita dicam: adagium verò ſermo ſit in ore omnium verſans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quaſcunque ſententias, adagia, ſimilia, apophthegmata, hiſtorias ad Emblemata poſſe reuocari cenſuerunt, quaſi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Supereſt itaque Emblematis nomen explicemus, ſi priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verbor. ſignific. appoſuerimus. Verba ſignificant, inquit, res ſignificantur; tametſi & res quandoque ſignificent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum compoſuimus, cui titulus eſt Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interſeritur ornatus cauſa, non modò parietibus & pauimentis, ſed & rebus aliis permultis, vt vaſis, pateris, veſtibus: cuiuſmodi ſunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteraque generis eiuſdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Euſtatiò, nempè ornamētum exemptile quod innoxiè demi poteſt vaſis aureis vel argenteis, idemque reponi. Id enim nominis deductum eſſe conſtat παρὰ τὸ ἐμβάλλειν, aut ἐπεμβλῆσαι, quod eſt inſerere, interponere, vel iniicere. Antiquitùs enim lapillis quibuſdam quadratis & minutè ſectis politiſque, in quibus eicones quædam intertextæ eſſent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere eſt ex Pauſania, Plutarcho, Appuleio, Philoſtrato, & aliis pleriſque: cuius etiam rei vſum aliquem videmus in quibuſdam

tem-

templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt noſtra hæc ætas antiquitatis æmula pridem eſſe cœpit. Itaque μεταφορικῶς hîc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia ſcitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerumque pigmẽtis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè poteſt. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis compoſtæ vt teſſerulæ omnes
Arte, pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba ſunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimius eſſet in ornatu & ſtructurâ verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odioſum. Non poſſum ſubticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd emblematum vim, quæ eſſet in Siculorum vaſis, abſtuliſſet: quodque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum ſtudioſiorem, emblematis vocem aſpernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum cenſuiſſe, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Ceterùm plerique vel ſuſpicari vel obijcere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici, cùm ea carmina videantur potiùs expoſitiones eſſe & explicationes Emblematum, id eſt eorum ſymbolorum vel ſimulacrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræſentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando ſubiectorum habere rationem metonymicῶς, & ſententiam vel epigramma dici poſſe, quod Emblema in ſe complectatur.

CLA-

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM Emblematum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Auguſtanum.

DVM pueros iuglans, iuuenes dum teſſera fallit,
Detinet & ſegnes chartula picta viros;
Hæc nos feſtiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illuſtri ſignaq́ facta manu:
Veſtibus vt torulos, petaſis vt figere parmas,
Et valeat tacitis ſcribere quiſque notis.
At tibi ſupremus pretioſa nomiſmata Cæſar,
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipſe dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chonrado illo Peutingero; cui hoc opuſculum dicatum conſtat, tantùm ea dicam & huc referã, quæ ſcriptorum noſtri temporis lectione conſequi potui. Andreas Cratander in Epiſtola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium illud Auguſtanorum Vindelicorum decus & ſpecimen, qui cũ incomparabili auctoritate, quam in gnauiter ſuſtinẽdis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus eſt, egregiam humanorum ſtudiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quo animo depugnet, vel inde ſatis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationũ reliquias, & venerandæ vetuſtatis exemplaria tranſmiſit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expreſſiùs Henricus Pantaleon Proſopographiæ parte 3. eiuſdem Chonradi vitam, laudesq́ue perſtrinxit. Sic autem: Chõradus ille Auguſtæ Vindelicorum ex honeſta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus eſt. Is cùm felici ingenio eſſet præditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum, vt iuris doctor omniũ acclamatione creatus fuerit. Accedebant

Chonradus Peutinger.

cedebant multæ heroicæ virtutes, & rerũ agẽdarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentum extitit, atq; à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit. quinetiam hũc Eraſmus Roterod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter ſummos amicos habuit. Scripſit is anno 150⁶. Sermones conuiuales, in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referuntur: præterea de gentium quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarum ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus: tandem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepultus eſt. Hactenus Pantaleon, quæ omnia pænè mihi videntur ſumpta ex 18. Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros.] Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorum otio conferẽs, tria luſorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectantur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

iuglans.] nux.

teſſera] Dicitur teſſera, quicquid ex omni parte quadratum eſt. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. cap. 14. & 27. Cubus à Græcis dicitur: eſtq; corpus ex ſex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm eſt iactus, quam in partem incubuit, immotam habet ſtabilitatem, vt ſunt etiam teſſeræ, quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. De aſſe.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis ſculptoribus ἀλληγορία.

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebã à ſeuerioribus ſtudiis. vel, feſtiuis horis, id eſt, ſubciſiuo tempore. Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad ruſticandum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatorib. ad eorum numerum accommodabat quæ ſcribebat. teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Artificum illuſtri.] Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων. qua de re iam ſatis. ſed hîc aduerte materialem cauſam.

Veſtibus vt torulos.] Finalis cauſa, & vſus Emblematωn. Torulos autem appellat eminentias quaſdam in veſtibus, co-

rollis, & aliis ſimilibus. Cicero in Oratore perfecto, de mediocri genere dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnemq́ue orationem ornamentis modicis verborum ſententiarumq́ue diſtinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento, quæ petaſis, id eſt, pileis, aut penulis veſtibúſque adiici ſolent. Palam eſt illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus ſub petaſo.

petaſis.] pileis, galeris, &c. Petaſum, Arcadicum pileum ſignificatione primaria eſſe, didici ex Heſychio. πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα. ſic enim legendum in Heſychio, non φρόνημα, vt in vulgatis. Suetonius ait, Auguſtum non niſi petaſatum, hoc eſt velato capite ſub dio ſpatiari ſolitum. Certè & Poëtæ petaſatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non abſimile volunt. Prudentius 2. in Symmachum:

Nec petaſo inſignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius ſeruare ſuas de clade palæſtras.

parmas.] Parma, ſcutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ ſæpè ſolet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi ſcutum pumilionis erat.

Varro De lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

tacitis notis.] Sic ſe habent Aegyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie ſymbola ea, quæ armis, ſcutis, ſignis militaribus, & ceteris id genus apponi ſolent. De quibus lepidum & eruditum ſcripſit Dialogum Paulus Iouius. nos in noſtro ſyntagmate quædam adduximus.

At tibi ſupremus.] Optatiò ex diſſimilibus. Idem ferè diſſimilium locus eſt apud Horat. ode 8. lib. 4. Carmin.

Donarem pateras gratáque commodus,
Cenſorine, meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, diuite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, &c.

Huius autem diſſimilitudinis hæc mihi videtur germana ſententia: Poſſum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorundam

ſiluam

ſiluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare: at magnus Imperator (cui ſis à conſilijs) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia, ſtatuas, imagines ingenioſè pictas, ſollerter expreſſas, ſculptas, efformatas: ipſiſſimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

ſupremus Cæſar.] Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingerum paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ conſecrato. Non enim modò videndum quid, ſed & cui des. Seneca De beneficiis: Vide ne mittas munera ſuperuacanea, vt feminæ arma, ruſtico libros, & ſtudioſo retia. Id enim eſt ac ſi cani des paleas, & oſſa aſino. Sic Martialis 14. lib. ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella,
Cùm donat vacuas poëta chartas.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER inſigni Ducatus Mediolanenſis.

EMBLEMA I.

EXILIENS infans ſinuoſi è faucibus anguis,
Eſt gentilitiis nobile ſtemma tuis.
Talia Pellæum geſſiſſe nomiſmata regem
Vidimus, hiſque ſuum concelebraſſe genus:
Dum ſe Ammone ſatum, matrẽ anguis imagine luſam,
Diuini & ſobolem ſeminis eſſe docet:
Ore exit. tradunt ſic quoſdam enitier angues.
An quia ſic Pallas de capite orta Iouis?

Pro-

PRoponit ſchema gentilitium ſiue inſigne Ducatus Mediolanenſis, in quo ſerpens cæruleus in aureo æquore infantē, vel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conſpicitur. Cuius quidem ſchematis rationem adferam, ſi priùs hoc tranſtulero, quod idem noſter auctor ea de re ſcripſit c. 43. De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ille: Celebre eſt in Annalibus Othonis Vicecomitis cū quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captum *Alciati locus.* conſoſſumque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitiis inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manantem ſanguine infantem ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum emblema. Siquidem in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue ſe natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore párere hominum opinione receptum eſt. Hactenus ille. Celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perennique nobilitate, è ſano Sapientiæ capite, promanante. Sed inſtituenti mihi commentaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit præter alia, quæ de hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memo- *Franc.* rabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pænè verba ſunt: Azo Vi- *Petrarcha.* cecomes, qui deinde Mediolani Principatū obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum copiis tranſmiſit Apenninum. In ea expeditione cùm fortè deſcendens equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi paſſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ traxit. hincque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononiæ ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod *Gabriel* lingua patria edidit de Ducibus Mediolanenſibus: cuius tamen *Simeon.* verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra *Paul. Io-* patrumque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato cō- *uius.* uenit, eo nempè libro, quo Mediolanenſ. Principum Vicecomitum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſacro in bello contra Turcos & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) inſigni

pietate & magnitudine animi virum,nihil territum Volucis Sarraceni ferocitate,qui medio in campo ad ſingulare certamen fortiſſimum quemque ex acie Chriſtiana prouocabat,cum eo fuiſſe congreſſum, tandemq; eum non minore fortitudine quàm felicitate deuiciſſe: deque confoſſi hoſtis galea opimum plenumque immortali gloria ſpolium retuliſſe,auritam,ſcilicet,viperam inexplicatis ſpiris minaciter à cono caſſidis erectam, & puerum paſſis manibus deuorantem. quod vnum auſpicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis geſtamen fuit, ſed & poſteris id inſigne audacter vſurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui exiſtiment Volucem ex ſtirpe Alexandri Magni progenitum,tuliſſe pro inſigni viperam,ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone ſe compreſſam fuiſſe, Iouis imagine,prædicaret. Sic Iouius. Ceterùm id ſtemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Aegyptiorum notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obſeruarit ex Oro maximè Niliaco,facilè diſcet eos imagine ſerpentis, Imperatorem regemque deſignaſſe. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem ſiue cuſtodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura ſerpentis exprimebant, niſi quòd ſpectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo ſchemate ingenioſo, eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi diſpendio ſuas opes adaugerent Anguem,niſi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ eſt, ſerpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ ſimulacris apponi erant ſoliti, quo ſignificabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem viréſque repræſentabat. Quòd autem ſerpens ita ſæpè depictus conſpiceretur,qui ſibi caudam mordicùs ore retineret, pauci ſunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quaſi ob oculos poſitum fuiſſe Regem eum, qui finem ſibi actionum omnium & conſiliorum prudẽter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiam curæ eſſent. Eo enim nomine Auguſtus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cælum euecti ſunt: contrà malè ceſſit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis permultis Reipub. Romanæ peſtibus, quòd ſimul atque ad ſummum illum Principatum cõſcenderunt, abiecta cura publica, ſibi

Quid per ſerpentem Ægyptij deſignabant.

Quid per ſerpentem qui caudã mordicus teneat?

ca, ſibi tãtùm ſeruire, ſuaſque perſequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex cuſtos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus ſuum in Regem ſtudium (cuius beneficentiam grato animo agnoſcebat) non alio modo poſteris commendabãt, quàm ſerpente vigili, ſurrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Nõ decet virum conſultorem, qualis Princeps eſſe debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem ſenſu, ſerpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam deſignãdam. *Serpens Epidaurius.* Denique tam fuit inſigne & celebre id Hieroglyphicum ſerpentis, vt non temerè Imperator clariſſimus Epaminondas vſurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores poſteri columnam erexerunt, appenſo clypeo, in quo ſculptus draco eſſet. Eius monumenti rationem affert Pauſanias, quia is Imperator laudatiſſimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquiſſimum fuit, ortum duxiſſe putabatur, quorum id gentilitium inſigne eſſet, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis eſſent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici ſtemmatis arcanum illuſtrandum adiiciam. In oſtentis enim & præſagiis, Angue ſumma nominis dignitas & amplitudo portendebatur, nõ modò iis, *Anguis quid ſignificabat.* qui ad regij dominatus, aut etiam regni faſtigium expectabantur, ſed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam ſibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roſcius in cunabulis eſſet, educareturque in *Roſcius.* Selonio, qui eſt campus agri Lanuuini, noctu lumine appoſito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum ſerpentis amplexu, quo aſpectu exterrita clamorem ſuſtulit. Pater autem Roſcij ad aruſpices retulit: qui reſponderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc ſpeciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expreſſit verſibus. hæc Cicero. Spartianus auctor eſt, Seuero imperium præmonſtratum: *Seuerus Imp.* ei enim in ſtabulo dormienti ſerpens caput cinxit, & ſine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendiſſe imperium Aureliano, quanquam *Aurelia. Imp.* ille mediocrium fortunarum & parentum eſſet. Nam cùm eius pueri peluim ſerpens cinxiſſet, neque vnquam potuiſſet interfici, poſtremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis ſacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quę familiarem hunc ſerpentem, tanquam genium agnoſceret. Tiberius

Tiberius Cæſar. berius Cæſar ſerpentem draconem in deliciis habuit, eiq́ue ſua manu cibum miniſtrauit: quem cùm is corroſum à formicis obſeruaſſet, monitus eſt cauendam eſſe ſibi vim multitudinis: formicis enim populum ſignificari. *Maximinus Iunior.* Maximini Iunioris, qui à patre regni particeps factus eſt, dormientis caput ſerpens circundedit, futuræ dignitatis præſagium. Idem penè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & Actia matre Auguſti Octauij, quæ in templo Apollinis ſomniauit ſe cum Dracone congreſſam, indeq́ue factum, vt macula picti *Auguſti mater.* Draconis in corpore conſtanter hæreret, quæ nunquam poſtea eximi potuit. Sed hæc ſatis.

Fauces. *ſinuoſi è faucibus anguis.*] Fauces ſunt gulæ partes interiores. *Sinuoſus anguis.* Plinius: Summum gulæ fauces vocãtur, poſtremum ſtomachus. Sinuoſus autem epitheton ſerpenti conueniens: ſinuoſum enim dicimus à lõgo ſinu, & μεταφορικῶς apud eundem noſtrum auctorem poſtea, ſinuoſi in faucibus antri.

Stemma. *ſtemma*] Nobiliores erant, qui ſui generis imagines & ſtemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vſurpatur plerunque pro corona: deductum enim eſt id nominis à ςέφειν. vt illud Homericum,

ςέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miſcellan. P. Nannij.

Gentilitia ſtemmata *gentilitiis.*] Pro imaginibus poſteriora tempora inſignia gentilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipſa quoque primùm, vt ſimile eſt veri, virtutis fuere præmia, ac rerum præclarè geſtarum decora. Budæus.

Pellæus Alexander. *Pellæum regem*] περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal. 10. Sat.

Vnus Pellæo iuueni non ſufficit orbis. Auſonius Paulino:

Ocyus illa iugi fatalis ſoluere lora
Pellæum potuiſſe deum reor.

Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

Præclarus Alexandri ortus. *ſuum genus.*] Iuſtinus lib. 12. ait Alexandrum, virum ſupra humanam potentiam magnitudine animi fuiſſe præditum. Qua nocte eum mater Olympias concepit, viſa per quietem eſt cum ingenti ſerpente volutari: nec Dei decepta ſomnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quàm cùm Aeacidarum gens ab vltima ſæculorum memoria, & regnũ patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illuſtrauerit: nullius tamen nomine quàm filij clarior fuit. Plutarchus auctor

eſt,

eſt, quòd cùm Ammonis ſacerdos Alexandrum ſalutaturus, linguæ vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixiſſet παῖ διὸς, id eſt, Iouis fili, hinc cæleſtis originis gratiam captatam, cui initia dediſſet error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile ſibi fuiſſe ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis ſibi repugnaret. Id cur factum ſit, lege Auguſtin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Appuleium primo Floridorum.

Dum ſe Ammone ſatum.] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd ſub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito. qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hiſt. Deor. Politian. cap. 52. Miſcellan. Lege & Hygin. lib. 2. De ſignorum cæleſt. hiſtoriis. *Iupiter Ammon.*

tradunt ſic quoſdam enitier angues.] Plinius lib. 8. cap. 23. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. Amphisbænas ore parere tradunt: his enim caput eſt geminum, hoc eſt, & ad caput & ad caudam. Neminem quidem ſtudioſorum latêre velim, id commodè atque perſpicuè relatum ſcriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioſo rerum ſelectiſſimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim. *Amphisbæna.*

enitier.] pro eniti, παραγωγὴ. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc eſt, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonæ ſolutionem referri non inconcinnè poteſt, qua partus deſcribitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier ſoluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem: *Eniti.*

ἐπεὶ τῆμος ἦ † ῥέει ὅτ᾽ ἐλύσατο μίτρην, id eſt, quando peperit. quod & admonet Græcus ſcholiaſtes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij diſceſſum lugens, † ῥέη

— ᾧ ἐπὶ μοῦνον

μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον. quo loco ſcholiaſtes ab altero non diſſidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiam pro ſua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocenſium gymnaſij hac in Pariſiorum Academia primarius, vir vtriuſque linguæ peritiſſimus, & cum quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia interceſſit.

An quia ſic Pallas, &c.] Teſtis eſt Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (ſed aliam atque aliam) reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Ouid. Faſtor. 3. epimythia etiam ſua tradit, ſed longè aliis *Cur Pallas è Iouis nata cerebro.*

aliis diuerſa. Ex his enim alij ſpeculationem phyſicam, alij ethicen, alij alia conſiderant. Themiſthius oratione 10. οὐδὲ περισκελεῖς τοὺς φιλοσόφους (alloquitur Imperatorẽ Valentem) κἂν ἀποκνῶσι· καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις, ἀνάγκης χειμερίζεις τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δέ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως σε θεραπευούσης. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλείων μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ νοοῦν ἐνεργὸν εἶναι, καὶ γέμειν τοῦ τὸ δραστήριον. Exiſtimo autem cum Pindari ſcholiaſte ad 7. Olympior. figmentum id eſſe referendum eò, vt dicamus omnes artes & diſciplinas, è Iouis cerebro, id eſt, ſummi & præpotentis Dei mente & ſapientia prodiiſſe. Perſpicuum enim nobis eſſe debet, vt alia omnia bona, ſic ipſas quoque ingenuas artes à Deo nobis eſſe cõmunicatas. Et quanquam Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, ductore tamen & magiſtro primùm opus eſt. Nemo enim eſt, qui doctrinæ laudatiſſimam ἕξιν comparare ſibi queat, qui non bonis præceptoribus ſeſe tradiderit inſtituendum. Hinc enim à minuendo, quòd neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab haſta vibranda, vel à Pallante occiſo: qua de re poſtea fuſiùs.

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hinc de patre ferunt ſine matris fœdere natam,
Prouida conſilia quòd neſcit curia matrum.

Poſtremum hunc verſum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat annotat. in Caligulam Suetonij, ac pro, conſilia, legi mauult, conſilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, niſi me coniectura fallit:

Prouida conſilij quòd non ſit curia matrum.

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS veruex, Heduis dat ſucula ſignum:
His populis patriæ debita origo meæ eſt,
Quam Mediolanum ſacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua ſonat.
Culta Minerua fuit, nunc eſt vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic ſignum ſus eſt, animalq́ue biforme,
Acribus hinc ſetis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Inſubrum notiſſimæ, notationem eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum ſchematibus publicis. Ait enim Heduos por-

Heduorũ & Biturigũ ſchemata.

ci, Bituriges arietis habuiſſe ſignum. Memineram quidem Alciatũ Parerg. iuris 5.c. 13. alterius meminiſſe. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates ſua ſigna, quibus originem aut cultum teſtarentur. Hinc in nomiſmatis Athenienſium plerunque vidimus noctuas. Sic Claudian.

- - ad mœnia Gallis
Condita lanigeræ ſuis oſtendentia pellem.

Quò fortaſſe pertinet quæ de Mediolani iactis fundamẽtis refert Liuius 5. ab vrb. cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum ſchematibus publicis hîc conſtituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à ſue mediatim lanato denominationem ſumpſit. Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambroſius) aper eſt repertus media parte lanatus: Alij à Medo Inſubrum duce nominatum Mediolanũ malunt. Vrbs eſt metropolis Galliæ Ciſalpinæ, à Gallis Inſubribus condita 359. annis ante Chriſtum natum: quanquam Olanum ducem Tuſciæ primùm eandem excitaſſe teſtetur Cato fragmẽto 7. Origin. Hinc docti plerique prodiêre, inter quos non infimum, ſed merita gloria certè inſignem Alciatum iure adſcripſerim, qui hoc emblemate Mediolanum natale ſolum non illepidè celebrat. Hoc obiter aduertendum. Imperio in Orientẽ trãſlato, veteri quaſi ſeneſcente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidẽtis vrbes poſt Romam dicatur, & facilè ceteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquiſq́ue fortunæ bonis. Auſonius Catalogo illuſtrium vrbium:

Mediolanum unde nominatum.

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæq́ domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci ſpecies, populiq́ voluptas
Circus, & incluſi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæq́ arces, opulensq́ moneta,
Et regio Herculei celebris ſub honore lauacri,
Cunctaq́ marmoreis ornata periſtyla ſignis,
Mœniaq́ in valli formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illuſtrandũ multa ſuppeditabũt Geographica Volaterrani & Munſteri: ille quidẽ lib. 4. hic verò 2. lõgè plura retulit. Quædam etiã petẽda ex hiſtoria Liuiana lib. 5. ab v.c. vt iã admonui.

Bituricus

Bituriges.

Bituricis veruex.] Veruecem hîc pro ariete fortaſſe poſuit καταχρηστικῶς, ſed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus; quod ex aliquot ſuorum operum locis colligere eſt facile, tum vel maximè his verſibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cùm Italiam repeteret: *In Academia Biturigũ profeſſus eſt Alciatus.*

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire.
Ergo vale, & felix ſit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma, quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati verſibus contumelioſè reſpondit neſcio quis: quo iure, qua iniuria, non eſt meum diſquirere, niſi quòd exiſtimem nihil tam bellè fieri dicíue poſſe, quin malè interpretando poſſit deprauarier. Huius anonymi hoc eſt maledicum tetraſtichon,

Non nos, ſed noſtros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus ſpretis vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Heduis dat ſucula ſignum.] Hedui, qui & Auguſtodunenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno ſiti, olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cæſar Comment. belli Gall lib. 1. *ſucula.*] pro ſue, diminutiuum. *Hedui.*

vetus hoc Gallica lingua ſonat.] Nimirũ Gallicè, Milan, dicimus, à mediarim lanato ſue. Sidonius Apollinaris lib. 7. epiſt. 1. *Et quæ lanigero de ſue nomen habet.* Veterẽ linguã Gallicam ait, vel propter Gallos Inſubres à quibus Mediolanum excitatũ iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuiſſe quàm quæ nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant. *Vetus lingua Gallica.*

Culta Minerua &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nunc autem D. Teclam à populo Chriſtiano coli. Hæc virgo & martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula. *D. Tecla Martyr.*

Nun-

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Quî tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquã, inquit, differre volens. quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne ſiet.

Alciatorum ſchema.

PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit; nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas

ritas aurium & ceruicis diſtingueret, iumẽto ſimilis habetur, auctore Plinio lib. 8. cap. 15. Quod quidem appoſitè illuſtrat eleganti Alexãdri apophthegmate, qui quærenti qua tandẽ via tanta ſibi adeò celeriter comparaſſet, reſpondit (quod vnguibus Alces inſertũ legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recraſtinando. Siquidem optima & accommoda belli comes eſt feſtinatio: quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nõnihil remorando vltrò ſeſe offerunt, arcere faciliùs poſſint, eò pede citiſſimo neceſſe ſit properare. Eam enim ob rem Alexander ab omnibus fermè laudatur, quòd ſua præcipiti in rebus agẽdis cura & induſtria, Principum omnium celeritatẽ multis quaſi ſtadijs anteuerterit. Narrant enim eum pedites ſic inſtituiſſe, vt ſua celeritate equorum curſum adæquarent: ipſe ne quidem ſibi parceret, noctes vt plurimùm inſomnes traduceret, ſeque crepitaculo excitaret, ſiquando ſomno corripi ſe ſentiret, quo maximè tempore vigilandum eſſe intelligeret. Itaque cùm ab eo Darius impeteretur, maximè conquerebatur nullum ſibi ſatis longum relinqui ſpatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua præſtabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineribus confectis, improuiſum hoſtem offenderet. quem animum etiam adoleſcens habuiſſe memoratur. Huic enim cùm Ariſtoteles diceret exſpectandam eſſe robuſtiorem ætatem, qua longè melius & opportunius ad res bellicas animum applicaret: At metuendum mihi eſt, inquit, ne dum annos exſpecto firmiores, audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam patiar. Hunc Cæſar imitatus, ardua quæque quaſi temerè & ſine conſilio aggrediebatur, imò verò dicebat de iis conſultandum non eſſe, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas haberet. Non prætermittam Aeliani locum de celeritate Alexandri in rebus conficiendis, variæ hiſt. lib. 10. Alexander Philippi filius ter decem ſtadiis continuo itinere confectis, antequàm quietem caperet, exercitus cum hoſtibus conflixit, & eos vicit. Ἀλέξανδρος τρὶς τετρακόσια στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορήσας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαύσαι τὸ στρατόπεδον, ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Rectè Flau. Vegetius lib. 4. c. 31. in rebus bellicis celeritatem amplius ſolere prodeſſe quàm virtutem. Huc facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm pleriſque in rebus gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellum indiget celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pompeij laudibus, ſeu, vt inſcribitur, Pro lege Manilia: Non enim illæ

Alexandri feſtinatio.

Iulij Cæſaris celeritas.

Virtutes Imperatoriæ.

illæ ſunt ſolæ virtutes imperatoriæ, quæ vulgò exiſtimantur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſiliũ in prouidẽdo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initũ putatis. non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæ res, quę ceteros remorari ſolent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur itaque hoc lepido carmine maxima quęque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræſentat Alce) & aſſidua tam animi quàm corporis cura & contentione feliciter abſolui. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiaque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ. i. Alexander audendo, laborando, agendo, non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Huic conuenit illud Heſiodi:

Celeritatis & diligentiæ laus.

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφιν.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid agas, promptiſſimè, atque optimè & diligenter agere.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id eſt, an fortior, velocior ne ſit Alce, dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, imò damna plerumque maxima, funeſtumque exitium hinc conſequitur. Alcen deſcripſit Cæſar 6. Comment. quæ ſi quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortaſſe feram nunquam viderant, opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

ASPICE vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum ſumma per aſtra vehi.
Quiſne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde ſenex.
Conſilium, mens atque Dei cui gaudia præſtant,
Creditur is ſummo raptus adeſſe Ioui.

CONſilium noſtrum fuit hac noſtra qualicunque commentatione, primùm quidem fontem Emblematis ex inſigniore quodam ſcriptore petere, vſumque indicare ſententiæ, quam peritus noſter artifex non modò animo committit, ſed

C etiam

etiam ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli, nimiam lectionis diligentiam oſtentare, non ſemper initio tam ambitioſè, vel ſuperſtitioſè potiùs, vt ita loquar, originem indicabo, ſed poſtquàm quędam præfatus ero, de iis quæ ad ſubiectum argumẽtum neceſſaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingenioſi ſententiam, ſi quædam prius vice præludij & quaſi diſputationis anticiparo. Vniuerſam poëſim ænigmatum eſſe plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quæ non ſit cuiuis intellectu facilis, quòd rerum veritas quibuſdam verborum inuolucris obtegatur. Huiuſmodi autem figmẽta tribus modis explicari poſſunt, vt plerumq; veterum monimentis deprehendimus: quidam enim phyſicen, alij ethicen inſpiciunt: nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri. Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter ſe pugnãtia, & ſeſe mutuò producentia effinxit ſub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis. Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte diſſidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ ſit rationis expers, in ſuperiorem ſeſe attollere intelligimus, virtutique vitium aduerſari: quo de genere eſt ea, quàm nunc ſumus explicaturi, fábula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cælum ſuo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò abſumẽs, imaginem quandam intelligimus eſſe Dei, Cælum, Rheam atque Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) eſſentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autem eiuſdem mentem. Quæ antè viſum eſt operæpretium admonere, vt maturiùs ád noſtri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtaſque veteres, quantum fieri poterit, ab ineptá quorundam ſciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabuloſis narrationibus obſeruare voluiſſe crediderim, quale priores illi Iuriſperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obſeruarunt, qui vt auctoritatem aliquam obtinerẽt, eamque augerent, artem ſuam vulgarem eſſe noluere, niſi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus eſt cornicum oculos confixiſſe. Eodem planè modo veteres illi poëtæ ſub aliquo quaſi velo certè obſcuro, fabuloſiſq; ornamentis res ſuas occultarunt, vt imperitam plebeculam à myſteriis ſapientiæ reconditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè geſta ſunt, in aliquas ſpecies obliquis figurationib. cum decore aliquo conuerſa traduxiſſe, & mendacium

Poeſis penè tota ænigmatis plena.

Quatuor elementa totidẽ deorum nominibus intellecta.

Cur Pallas cum Marte diſſideat.

Saturnus Rhea. Macrob. 1 Saturn.

Quẽ ad finẽ poëtæ figmentis vſi ſint.

Allegoria poëtica ratio.

tium non in factis, ſed in nominibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμυσοι ſunt, qui in poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces, nudaque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant, nec ea potiùs eliciunt, quæ ſenſum aliquem abſtruſiorem cõtineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quaſdam conſpiciũt, aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur, nec quid intus lateat, aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudiũ neſcio quid latens & reconditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non ſit, ſed ei duntaxat homini, *Ingenium cui ſit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur, ſicuti non obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores, aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos contendit Maximus Tyrius. Hi enim ſeſe videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodaſſe, dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accommodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem, ænigmatis autem clariorem, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem, fidem ſibi facientem propter id quod iucundum eſt, & admirationem, aliaque non ſatis vulgo perſuaſa: adhæc quæ animum ad rerum exiſtentium perueſtigationem, & eorũ quæ remota ſunt, inquiſitionẽ diligentẽ concitet. Qua in re præſtanda hi ſanè homines magnum quiddam effecere: quandoquidem auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti, ij quidem re ipſa Philoſophi, nomine autem Poëtæ, rem inuidioſam ad eam artem reuocarunt, quæ populum admodum demulceat. Seſe enim perinde habet erga multitudinem popularem Philoſophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura comparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariam non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, propterque delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut ſaltem rarò cognoſcitur. Ita enim medici ſalubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aſpergunt, ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philoſophia illa veteri ſentiendum, quæ ſententiis ſuis figmentorum ac carminum, tanquam veſte cultuq; magnifico tectis, priſcorũ hominũ animos primùm cepit atq; deliniuit: neq; ſecus id quidẽ, quàm diſſimulata diſciplinæ moleſtiâ ad inſtitutionẽ, & morum feritatem cicurandam illexit.

Laus poëticæ.

An poëta philoſophis poſteriores.

Poëtæ nomine, re philoſophi.

Poëtæ ſe vulgo facilius accõmodant.

Poëtica eadem ac philoſophia.

lexit. Nec eſt autem quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractarint, Philoſophíne an Poëtæ: quin potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſeſe complecti deprehendas, vt eadem non diuerſa putes. Cùm enim Philoſophum ais, Poëtam etiam intelligis: & cùm Poëtam, Philoſophum quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in ſequentibus repetere ſubinde cogar. quod ſemel admonuiſſe ſatis erit, vt quãtum Poëtis debeamus, philologus intelligat, noſtrumque conſilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quanquam tenues, exiſtimaſſemus, anſam ridendi, carpendique hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim ſunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc ſtudium vt planè nugatorium aſpernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 13. & ipſe Plato 1. De legib. ſub perſona Athenienſis hoſpitis, nimirùm ob inſanum pæderaſtiæ flagitium. Sed quia non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè perſequi, quin potius ad propoſitum finem me continuò recipere iam tandem par ſit; agè verò, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecretione, cæleſtia mentis oculo contemplatur: quod ſanè abſque raptu quodam fieri minimè poteſt. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cùm iubet animam à corpore ſeiungere, non loco ſegregandam eſſe intelligit; ſed monet ne corpori animus adhæreſcat, neque ob corporis commercium à mente ſuperiore fiat alienus, coneturque, quantum fieri poterit, ſubditam ſibi animæ ſpeciem ad ſuperiora perducere. Cõſtat autem ſumptum Emblema ex Xenophontis Sympoſio, quo loci concinnè & appoſitè Ganymedis ἔτυμον explanat. Ait enim Deos & Heroas animæ amicitiam multò pluris facere, quàm vſum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarum formam (cùm eſſent mortales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſiuit: quorum verò animas eſt amore proſecutus, hos immortalitate donauit; de quorum numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicũtur, cum aliquot aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam aſſeuerat Ganymedem non corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympum fuiſſe raptum. Cuius quidem rei & teſtimonium ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Homerũ, γάνυνται δέ τ' ἀκούων, lætatur

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedẽ intelligimus.

Vnde Emblema dictum.

lætatur audiendo: & alibi, etiam πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς, id eſt, ſapientia plena mente conſilia ſciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, ſed mentis deliciarum nomen Ganymedes referens, inter Deos eſt relatus. Sed dum vacat, huc aſcribã verba Philoſophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcæ leuare poſſim: Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν ἡρακλεῖς μὲν καὶ διόσκουροι εἰσὶ, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ ἐγὼ δὲ φημὶ καὶ γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ διὸς εἰς ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ ὁμήρῳ,

—γάνυται δέ τ' ἀκούων·

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που,

—πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi eſſet repetere agalmatis hiſtoriam, niſi fallor à Plinio, qui ſic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam ſentientẽ quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per veſtem, &c. perindeque facilè ex Homeri ſcholiaſte ad 4. Iliados Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Ceterùm raptum eiuſmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quaſi domicilium penetrant, tamque ſibi placent in iis quæ Deo grata ſunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternę beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non diſſentit Homeri ſcholiaſtes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶτον νοῦν: Ganymedis verò, eum qui conſiliis diuinis gaudeat. οὗτ γὰρ ὁ Γαννυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχοι οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάννυσθαι. Hoc penè ſenſu dixit Naumachius, vetus poëta, pulcrum eſſe virginem puris ſemper cogitationibus delectari, id eſt (nam Græca perbellè conueniunt huic Ganymedis etymo) - - καλὸν

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Grammatici non modò, quin etiam Philoſophi non poſtremi nominis beatos ſeu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, non alio ſenſu iis id impoſitum nomen putant, quòd habeant aliquẽ cum diis conſenſum. Nam & εὐδαιμονεῖν Ariſtotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν. μακαρίους autem à μα, καὶ τοῦ χαίρω. Locus Ariſtot. eſt Moral. ad Nicomach. 7.

Locus è Plinio.

Iupiter quid.

Felices qui.

Auiũ regina aquila, & Iouis ales.

Auium regina aquila, & Iouis ales.

Iouis alite.] Aquilæ περίφρασις. Hanc auium reginam appellant, crediditque antiquitas eam Ioui tela miniſtrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Qualem miniſtrum fulminis alitem
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permiſit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui eſſe ſacram vult, quód volandi pernicitate aliis auibus excellat. ἱερὸς δ' ὄρνις, inquit, αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύτατον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν. Lege Plinium libr. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicôn. Sunt qui aliò conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius inſigne aquila eſſet; aut legionem militum, qua legione raptus eſſe putatur. Lactant. libro 1. cap. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Hom. Iliad. v.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qui Troëm patrem habuit Troiæ regem: & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cælum ſublatus, vt deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Aethereas aquila puerum portante per auras
Illæſum tumidis vnguibus hæſit onus.

Puerilis ſimplicitas Deo grata.

Quiſne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem ſimplicitatem, id eſt, innocentiam & mentis puritatem Deo gratiſſimam eſſe paſſim teſtantur ſacræ literæ. Quò illud ſacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Niſi efficiamini ſicut paruuli, &c.

Homerus cur Mæonius dictus.

Mæonius finxerit vnde ſenex.] Homerus, qui Mæonius cæcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologiæ, à Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Therſagoras apud Lucianum in Demoſth. encomio, ita de Homero verba facit: πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα † μελαλώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.

† μεναλίππην

Ganymedis nomen vnde.

Conſilium, mens atque Dei, &c.] μυθολογία eſt, in qua aduertendum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nominis vim exprimat. γάνυμι enim, vel γάννυμαι, lætor eſt: reſpondetque his quæ dixit, Gaudia præſtant: & μήδεα conſilia. vnde γάννυσθαι μήδεσι τοῦ Διὸς, Emblematis & figmenti ſenſum explanat.

Sapien-

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID dicam? quonam hoc compellē nomine monſtrum
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis.
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed relligione carentem,
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

HOc in monſtro deſignando verbis vſus eſt obſcuris, & ſententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid ſit, aperto primùm fonte; deinde auctoris conſilio, ſi tamen poſſim commodè, illuſtrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monoſtichis, & diſticho quodam, quæ in collectaneis epigramm. Græcorum legimus, quæque huc aſcribemus. Sunt autem εἰς χείρογρα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρόθεν ἐκκέχυθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ·
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος·
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον·
Ἵππος ἦν ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ συνεκέντρωσεν ἵππῳ.

ad verbum ſic effertur:

Ex viro deſcendit equus; aſcendit autem de equo vir.
Vir ſine pedibus, ſine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
*Sed hunc natura ludens acri equo * miſcuit.*

infixit.

Quid hoc monſtro intelligatur.

Hoc informi monſtro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò ſerpẽtinam figuram habeat, natura quidem dupli-ci, quodque necdum certam appellationem ſortiri poſſit, ij notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tãtùm ſapiunt: & neglecta conditione ſui meliore, humi repunt, in naturamque belluinam degenerant. Monſtrum enim, vt hîc exprimitur, in hominem non deſinit, nec eſt feræ principium: non enim finem ſpectant Epicurei homines, propter quem homini ſit conceſſa ratio, qua miſerè abutuntur, eamque ſpontanea quadam & exitioſa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philoſophiæ ſatellites, qui cùm perpetuò dogmatis ſapientiæ veteris, & ſibi parùm conſtantis adhæſerint, nihil aliud ſpirarunt quàm quæ terræ ſunt, tametſi vnũ illis videretur eſſe ſtudium cæleſtia diuinaque contemplandi: quos ideò exagitat vir ſanctiſſimus Auguſtin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Euſebius, & alij multi. Opinor autem hîc Alciatum exempli cauſa Cecropem appoſuiſſe, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, ſimulacrorum vſum induxit, aras conſtruxit, & ſacra diis fecit (teſte Euſebio, Herodoto, & pluribus alijs) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd verò primus inter marem & feminam certa connubia dicatur inſtituiſſe, quæ antè vaga eſſent & incerta, διφυής, id eſt biformis, eſt nominatus. Hincque

Epicurei.

Philoſophi

Cecrops biformis.

que colligere licet mundi ſapientiam, quam technis & præſtigiis ſatanicis inuexere priores illi Principes, meram fuiſſe ſtultitiam, cùm perſpicuum ſit eam longè deſciuiſſe ab inſtitutis illis priſcorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori poſteritate hauſerant. Hos itaq; vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena ſunt, & quorum Deus venter eſt, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni ſunt, quanquam planum ſit eos rationis, doctrinæ cuiuſdam & humanitatis haud expertes fuiſſe: nam ea re caruerunt, qua ſola differt homo à reliquis animantibus, id eſt religione, in qua certè nos hominis ſummum bonum conſtituimus. Quanquam enim homo ſit vera & expreſſa Dei imago, ſi tamē ſic ſe abiiciat atque proſternat, vt opificem Deum ignoret, in belluarum numerum meritò eſt aggregandus. Id porrò totum poteſt conuerti in profligatos, & perditos huius ſeculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri aſſectatores, qui neglecta futuri boni ſpe, ſuas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adeſt, quodq́ue præſens eſt. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copiosè: ſed ſatius eſt vt breuius contraham, ſi ſtudioſum quemque admonuero, id commodiùs repeti poſſe à Lactantianis Inſtitutionibus, maximeq́ue lib. 2. cap. 3. & ſequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ ſequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Quâ maximè re homo à mutis animalibus differt.

Athei.

Quid dicam? quonam &c.] Quæ noua ſunt, ſtupenda, aut admirationis aliquid præ ſe ferunt, vt quæ à communi rerum natura ſunt aliena, deſcribi ferè ſolent quibuſdam verborum ſubobſcuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in monſtri huius periphraſi. Totum certè δεινασιχὸν, vti periculoſæ plenum aleæ doctis viſum, mihi quidem non potuit non videri perobſcurum. Quòd ſi rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles poſſent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem induſtria diligentiam aliquam noſtram obſcurent.

Obſcura obſcuris deſcripta.

Quæ dum interea meditor, fortaſſè non malè vno claudā prouerbio, quod hîc obſcurè proponitur: Id igitur prouerbium vſurparunt duo eccleſiæ Chriſtianæ lumina, Nazanzenus Gregorius, & Chryſoſtomus: Ille quidem in epiſtolis ſic, τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedeſtrem amplexari, humiq́ue manentem philoſophiam. Idem monodia in Baſilium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita ſeruilis eſt, qualis mancipiorum & humum ſpectans. Sic Chryſoſtomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χάμαι συρ-

συρρεομένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto enim quod de paganorũ ſtudio multi è noſtris tradiderunt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγείους appellat: id eſt, rerum caducarum & humi repentiũ ſtudijs addictos. Sed Lactãtiana quædã lucẽ huic loco afferent, meo quidẽ iudicio, ex cap.3.lib. 2. Quos homines (de philoſophis loquitur) philoſophus ac poëta Lucretius grauiter accuſat tanquam humiles & abiectos, qui contra naturæ ſuæ rationem ad veneranda terrena ſe proſternant. ait enim:

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm
Depreſſosq́; premunt ad terram. alio loco ſic idem:
Nec pietas vlla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi proſtratum &c.

Paulopòſt, non oportet ſublimes & excelſos animos aduocari, atque in terram premi, ſed nihil aliud, quàm cæleſtia cogitare.

Biforme, quod non eſt homo, &c.] Secundi hi quique verſiculi ſenarij ſunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hîc confundi virum & hominem, draconem cum angue ſiue ſerpente, &c. quæ ænigmatum lex eſt. Adhæc obſcuris verbis de induſtria videtur vſus, vt rẽ abſtruſam, & quaſi reconditã inſculpere potius quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more non abſumit vocalem, quæ in cæſura hac remanet integra, idq́ue ferè fit rei difficultatis aut grauitatis oſtendendæ ergô. Ceterùm nouè videtur vſus his verbis, pedit, &, eructauit, quæ vim magnam habent ad demonſtrandã monſtri huius obſcœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare obſcœna verba.

Nec finis hominis eſt, &c.] Non deſinit in hominẽ, quòd finem nõ ſpectet, cuius maximè cauſa cõditus homo ſit: nec habet feræ principiũ, quòd primò anima rationis participe donatum à Deo, ſit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, ſicuti copioſa diſputatione Cicero 1. De legib.

Plin.7. cap.56. Cecrops rex Athenienſium.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenienſes. Pauſanias ait eũ διφυῆ, hoc eſt, naturæ duplicis, ſuperiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm inſtituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod ſuperiùs attigi, de ſuperſtitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxiſſe. Lege D. Aug. De ciuitat. cap. 8. libro 18. Iuſtin. lib. 2.

Doctis Athenis.] doctis, μεταφορὰ epitheti. Doctas poſuit, propter celebratiſſimã toto orbe ſcholã. Hinc enim magni Oratores,

res, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari deniq; legũ latores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, *πότερον Ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι.* Reuera hæc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiumque benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem miſit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò ſic: *πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑραμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν.* Cicero 1. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Flacco: Adſunt Athenieſes, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras diſtributæ putantur. Hæc ſunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarũ eulogia. Sed occurrunt etiã aliorum quorundã nõ pœnitẽda teſtimonia. ſic enim Velleius Paterculus ad finẽ 1. hiſt. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquẽtiæ, quàm vniuerſa Græcia, operibusq; floruit, adeò vt corpora gẽtis illius ſeparata ſint in alias ciuitates. Ingeniũ verò ſolis Atheniẽſiũ muris clauſa exiſtimes. Apuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autẽ & illud iudicium apud legiferos Athenienſes & catoſillos, & omnis ſcientiæ magiſtros. Idem Apolog. 1. Apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem ſcripſerat, literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenæ. Quid enim tranſiliam cum aliis quamplurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum, epiſt. 15. Athenas ſedem eſſe ſapientium dictas ab antiquis ait?

Laus Athenarũ.

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id eſt, terræ filij, vt vi nominis intelligitur; *γῆ*, terra; *γίνομαι*, fio, naſcor. vel, *παρὰ τὸ ἐκ γῆς ἰέναι*, quaſi *ἐκ γῆς γεγεννημένοι.* fuerũt autem ſtaturæ admirabilis, quorum pedes in ſerpentũm volumina deſinebant, iíque in Deorum perniciem nati putabantur: cum quibus pugnare auſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnam hanc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eámque traducunt ad homines quoſdam impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent: quorum pedes in Draconum volumina deſiiſſe aiunt, quòd nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergẽte. Macrob. Saturnal. 1. Quod epimythion hexaſticho complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem,

rem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale gigantæum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at ſpernat, vel neget eſſe Deum:
Et tantum, quantum ſenſu exteriore mouetur,
Commodat ad præſens ſe, vel ad id quod adeſt.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtæ,
Quorum affectus humi (ſegnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pieriũ Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic. Miſſos facio, qui multi multa de Gigãtibus, quorum alij fuiſſe negant, quidã contrà & certè plures, non enim vacat ſublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio. Plin. 7. c. 16. Solin. cap. 5. tantùm admonuiſſe ſat eſt. Ego quidem facilè mihi perſuaſerim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbaram & impiam gentem, quæ ſub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honeſtarum rerum inducta fuerit ἀζηξία, quales deſcribũtur à poëtis Cyclopes, Læſtrigones, alijque qui ferinis moribus vagabantur, inſontes & probos quoſque impunè lædebant, nullam diuini humaniq; iuris rationem habebant.

Hæc vafrum ſpecies, &c.] ἐπιμύθιον, ſeu figmenti ſententia.

Vaſer. *Vafrum.*] Vafrum, callidum, & quaſi valde Afrum. Nonius. Cicero De repub. 3. Non ſunt in diſputando vafri, non veteratores, non malitioſi.

Religio homini propria. *relligione carentem.*] in qua tamen ſummum hominis bonum eſſe liquidò conſtat: cetera enim quæ putantur eſſe homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio ſola differentes homines à belluis facit: quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum ſub humana ſpecie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, cap. 7. & 8. Notabo ad extremum humanam ſapientiam (quæ apud Deum ſtultitia dicitur D. Paulo) hîc potiſſimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id eſt, religionem cum ſapientia inſeparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem incluſam eſſe colligat. Religio enim, quæ ſine ſapientia ſit, non religio, ſed ſuperſtitio putanda eſt: ſapientia verò ſine religione, mera eſt ſtultitia, de qua eſt illud Prophetæ: Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. & D. Pauli, 1. Cor. 1. & 3. cap.

Humana ſapientia cur ſtultitia dicatur. *Lib. 3. c. 11.* *Eſa. 29. Abd. 1.*

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamq́ue obliquis interpretationibus contorqueant, & ad ſuos affectus accommodent, vtpotè odio partium laborantes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore, aliorum ſententias in medium afferre poſſem, ne cui tamen ſto-

ma-

machum moueam, tutius eſſe iudico veterum hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum placita conſectari. Id ex

Falſa religio quæ.

D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. ſumptum eſſe clarum eſt: quod quidem de ementita religionis obſeruatione, & veræ pietati oppoſita intelligitur. Ea eſt collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, quòd Deo rerum omniũ auctore neglecto, & vero ſpõſo Ieſu ſeruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id eſt, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur in-

Aureum poculum.

ſidere. Aureum poculum manu tenet, id eſt, hypocriſim perſequitur, qua diſſimulatis vitiis, & ſapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quamplurimis imponit, qui ebrietate plus quàm fanatica correpti, miſerè præcipites in ima ruunt. D. Auguſtinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum interpretatur: Quæ ſit iſta beſtia, inquit, quanuis ſit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipſa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, ſimulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim ſe eſſe quod non ſunt, vocanturque non veraci effigie, ſed fallaci imagine Chriſtiani. Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vſurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philoſophi neſciunt, ſub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerunt, peſſimorum dogmatum ſermones mortiferos, id eſt, venenum in calicẽ aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrem, quæ in eam ipſam rem commentati ſunt nonnulli è neotericis viri certè eruditi doctrinæque veteris amantes. Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tã ſæpe irrigare iam non eſt animus, ne quis philologus mihi pro ſuo iure diem dicat: quòd longè pulchrius ſit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos conſectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verumque eſſe conſtat: decipimur ſpecie recti. Nam vt pru-

Virtutem vitia imitantur.

dentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aſpernandis, & magnitudinem animi ſuperbia in animis extollendis, & deſpicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effuſio, & fortitudinem audacia: ſic ſuperſtitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos nonnulli Philoſophi pallio

Pſeudoſophi.

barbaque promiſſa raram quandam ſapientiam pollicebantur, ſemperque habebant in ore libertatem & honeſti ſtudium, cùm

ex

ex iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus, planeque ſeruilibus laborarent: Vtque apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet & tædet, ſed dicendum tamen, inter Chriſtianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie ſunt, re-uera nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictáque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: ijque tandem facti ebrij, erronea perſuaſione tanquam mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ità inſánientes ad belluæ nutum ſeſe totos componunt, vt nunquam poſtea de cōmutando vitæ miſero ſtatu cogitent. *Phariſæi.* *Pſeudo-chriſtiani.*

Regali reſidens, &c.] Adiuncta ſunt maieſtatis & regiæ cuiuſdam magnificentiæ. Turpitudo & impuritas regio in ſolio locū habet, qui ſoli virtuti debebatur. At nulla vitia præſentiorē inuehunt pernitiē, quàm quæ ſplendoris & honeſti veſte teguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maieſtatem & auguſtum honorem exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib. 43. Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic. *Quæ vitia maximè pernitioſa.* *Purpura.*

Peplum.] ſacrum & ſolemne veſtimentum. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait eſſe *ἱμάτιον γυναικεῖον καὶ ποικίλον, οἷον περίπλος τις ὤν.* *Peplum.*

Latices.] Latex, quòd intra aliquid lateat; dictus humor quiuis. Hîc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

--latices nigreſcere ſacros.

illice forma.] illiciente & ſeducentè. Illicere eſt illaqueare. Nonius. vel illice, ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut. Lectus illex eſt, eſca meretrix.

capit.] decipit & allicit. Virgil. 1. Georg.

-- neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, vti ne propter te fidemue tuā captus, fraudatuſue ſim. Et in iure ſæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum ſequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de Minorib. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno non rarò reperimus, l. 1. de in integrū reſtitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captioſum pro fallaci atque damnoſo, l. 41. de vſu cap. vt & aliquot locis aliis.

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS effigiem tardus geſtabat aſellus,
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat;
Piaſq; genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec eum flagris compeſcens, dixit agaſo,
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore afficiẽdi,

SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt, in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorũ ſunt admi-

adminiſtri, licet interdum aut vitiis pluſquàm vulgaribus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuum munus & officium curare vel maximè debent, ſic quantam dignitatem ſuſtineant, ipſos ſubinde animo ſecum reputare par eſt. Meminerint tamẽ ſe homines eſſe, nec ſibi arrogẽt impenſiùs, quòd tantum miniſterium gerant, & rerum diuinarum curam, quaſi humeris impoſitam habeant, ne, vt aſinus audiuit, Non es Deus, ſed Deum fers, illi audiant: Non vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis *Præfecti* eſt tribuenda gloria. Itidem dici poteſt de præfectis Imperato- *ac miniſtri Prin-* rum aliorúmque principum cùm popularem applauſum exci- *cipum.* piunt audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modeſtè, tamque circumſpectè ſeſe gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſunt. Eſt enim operæpretium τοὺς ἐν ἀξιώματι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποι εἰσίν. Succurrit mihi exemplũ nobile Cornelij Galli Aegypti prouinciæ præfecti. is quia ſeſe geſſiſſet inſolentiùs, multaque flagitioſè feciſſet, ſtatuas etiam ſibi locari paſſus & Pyramides in altum tolli, quibus à ſe geſta continerentur; accuſatus eſt à Valerio Largo: cognitioni præfuit Auguſtus: ignominia notatus eſt Gallus: vetuitque Cæſar, ne reus prouinciam poſtea obtineret. Retulit Dion lib. 53. Huic penè ſimile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Aſiæ ſub Tiberio accuſatus eſt in ſenatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vſurpaſſet, militumque manu ad comitatum vſus eſſet: itaque conuictus, in exilium pulſus eſt. Laudatur à Plutarcho Vticenſis Cato, quòd quæſtor factus ſcribarum, officiorum, aliorumque generis eiuſdem minuerit eam prærogatiuam, quam longo tempore vſurpauerant: iuſſit enim, miniſtros non magiſtros ſe eſſe meminiſſent. Sumptum *Fons Em-* eſt Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille: *blematis.*

ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ ἐπροσκύνει,
τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
ἤκουσεν, οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις.

Qui verſiculi quoniam commodè (ſed περιφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faërno Cremonenſi, conferam huc perlibenter:

Simulacrum aſellus baiulans argenteum,
Cùm id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia eſt fieri ratus:
Iamq; inſolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aſpere

Probè dolatus fuſte clunes, audijt:
O ſtulte, non es tu Deus, ſed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno diſticho complexus eſt Ioan. Mercerus, Hebrçæ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem non ſemel in ſuggeſtu obiter dictum:

Quid ſibi vult aſinus tergo myſteria portans?
Indoctos videas ſæpè præeſſe ſacris.

Quid per aſini ſymbolum veteres intellexerint. Non erit à re alienum, ſi adiecero, aſinum à veteribus Aegyptiis ſapientiæ, fortitudinis, laboris indefeſſi, & frugalitatis eſſe ſymbolum. Qui enim ſapientiæ ſit operam daturus, eum oportet victu eſſe tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere poſſunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandeſcentiã aut contumeliam ſeſe conuertere: animo eſſe paruum, ſimplicem & inopem, vt aſinus eſt, qui nullum inter carduos & lactucam diſcrimen faciat: nullũ deniq; ſit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terrã proſcindat, ſitq; totius humanæ cõmoditatis aſſiduus miniſter, vt etiã, quod adagio dicitur, portare myſteria cõpellatur. Lege Pieriũ Hieroglyph. lib. 12. Et hæc quidem mihi meditanti, ſuccurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippę *Aſini encomiũ per Corneliũ Agrippã.* declamatio, quã De ſcientiarũ vanitate inſcripſit, ad cuius finẽ adiunxit Aſini encomiũ. de quo homine quid omninò ſentiam, nihil habeo neceſſe dicere: niſi quòd cũ in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquã tamen non minùs apud ſanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otioſè ſollers in vanitate artium inſectanda.

Iſis. *Iſidis effigiem, &c.*] Iſis, vxor Oſiridis, Aegyptia dea, inuenit hordei ſegetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autẽ quæ Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Auguſtin. lib. 8. cap. vlt. aliiſque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quidque ea ſignificetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Saturn. & poſtremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Pando dorſo.] reflexo, curuo propter impoſitũ onus. Ouid. 4. Metamor. *Suſtinet, & pãdo non fortiter hæret aſello.* Idẽ 1. Faſtor.

Venerat & ſenior pando Silenus aſello. & 3.
Vtque piger pandi tergo reſidebat aſelli.

Item 2. Amor. *Currit in immenſum panda carina ſolum.*

Myſteria. *Habens myſteria.*] Alludit ad parœmiã, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sũt autẽ myſteria, arcana quædam vulgo minimè cõmittenda, & iis tantùm cognita, qui iiſdem ſacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μύειν τὸ στόμα, ab ore obſignando. omnibus enim myſteriis ſilẽtij fides debetur.

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

IN triuio mons eſt lapidum: ſupereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij eſt igitur tumulus. ſuſpende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monſtret iter.
Omnes in triuio ſumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, oſtendat ni Deus ipſe viam.

DIdicimus ex Stephano & Heſych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemonium fuiſſe priſcis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & ſemitis, in quibus ſtatuebatur ad viam monſtrandam peregrè proficiſcentibus. Proinde *Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.*

de Hermæ, id eſt, ſtatuæ Mercurij, & lapidei ligneiue cippi ſolebant in triuiis erigi ad indicanda viarum diſcrimina, quia
Mercurij officia. αὐτῷ δέον εἰς πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. Viatores itaq; ſtatuis ſolebant lapidum aceruos cumulare: ſic enim Deum putabant honorari, ea ſcilicet re quæ in promptu eſſet & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur; vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus eſſet notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demoſth. aduerſus Leptinem, Hermas,
Hermæ. id eſt, Mercurios eiuſmodi fuiſſe quadrangulos, ſuperiore parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inſcriptiones viarum oſtendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc reſpexit, cùm ait, *truncóque ſimillimus Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrons Mercurius. Hoc autem
Sequenda natura. quaſi ęnigmatio monemur, ea tantùm ſequēda eſſe, ad quæ Deus & natura nos idoneos eſſe voluit, cùm ſummę fatuitatis & dementiæ ſit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua ſuſcipere & perſequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimā ducem ſequendam, nihilque aliud fuiſſe olim gigantum more bellare cum Diis, niſi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhor-
1. Cor. 7. tatur, eam vt ſortem vitæque rationem teneamus, cui nos Deus
Epheſ. 4. addixit. Sed quoniam menti humanæ ea eſt innata cæcitas & ignoratio, vt qua via ſit eundū planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & ſummiſſa mente ad eū perfugiēdum eſt qui ſe viā, qui veritatem, qui vitam eſſe faſſus eſt; quem qui ſequitur, in tenebris non ambulat: continuoque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Oſtēde
Pſal. 143 mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea ſolùm eſſe via, qua Deus nos ducit, aſſeuerat. Quò pertinet illud Perſij è 3. Satyra:

—diſce quem te Deus eſſe
Iuſſit, & humana qua parte locatus es in re.

Quid nomine Mercurij. Ceterùm ne tranſiliam quod ad rē pertinere videatur, hîc Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel ſacras literas (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, ſacri & cæleſtis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam ſalutis æternæ viam & rationem excipere eſt neceſſe. Ser-
Serta. ta autem ſuſpenſa, honorem cultumque aliquem obſeruantiæ exhibendum eſſe ſignificant. Hoc addam poſtremò: videri hoc Emblema non malè referri poſſe ad cuiuſque vitæ genus & inſtitutum, ad quod ingrediundum cùm difficile ſit, opus eſt aliquo Mercurio, id eſt præceptore ſeu doctore, qui viam doceat.

Mercurij

Mercurij eſt igitur tumulus.] In aliis quibuſdam exemplaribus legitur Cumulus: ſed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus, quaſi tumens tellus, pro ſepulcro frequentiùs vſurpari ſolet. Qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt, facies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie aut ſtatua hîc veram Latinitatem non ſapit. Non deſinam priùs, quàm quod improba lectione obſeruaui, ſtudioſis rerum antiquarum communicem. Olim conſuetudine receptum fuit, vt ſuperſtitioſi temerè oblatos in via lapides ſtipiteſque, tanquam numina colerent. Appuleius de Aſino: Neque iuſtiùs religioſam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut ſpelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus. Propertius: *Tumulus.*

Et quicunque ſacer, qualis vbique lapis.

Xenophon: καὶ τοὺς μὲν οὐθ' ἱερὸν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suſpende viator Serta Deo.] Plinius hiſtoriæ mundi 21. cap. 2. Inter ſacra tantùm & bellicos honores, coronis nomẽ ſuum vindicantibus. Idem 3. cap. Etiam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas ſtatuis rebuſque ſacris olim ſolitas appendi. Quòd ſi quis auctoritatem etiam aliorum ſibi dari poſtulet, adferre poſſum Appuleium, qui ſic 3. De aſino aureo: In ipſo verè meditullio, inquit, Hipponæ Deę ſimulacrum reſidens ædiculæ, quod accuratè corollis roſeis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter floribus, ſertis, & ſolutis adprecantur. Idemque libro vndecimo, ſimulacrum Lunæ deſcribens: Corona, ait, multiformis variis floribus ſublimem diſtinxerat verticem. Et paulò poſt: Dextra proferens ſiniſtram Deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam conſequenter. Itemq;: Nam ſibi viſus eſt quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum reſpexit Ouid. Faſtorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captus, iamque de vita deſperans, *De coronis quæ ſtatuis Deorum appendebantur.*

—capit ille coronam
Quæ poſſet crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris cauſa ſcilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viatores homines. *Viator.*] quicunque ſis hac in vita hoſpes, vt omnes reuera ſunt. Plato vitam noſtram modò viæ, modò peregrinationi ſimilem facit. παρεπιδημία γὰρ ὁ βίος.

Omnes in triuio ſumus, &c.] Iuxta Ouidianum illud, Faſtor. 5.

Vt ſtat, & incertus, quà ſit ſibi, neſcit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio conſiſto. vt enim viam ſæpe pro conſilij ratione poni ſolemne eſt Græcis: ſic τριόδον pro incertitudine conſilij. Itaque Plato 7. Legum, καθάπερ ἐν τριόδῳ γενόμενος &c. monet ne ad rem nouã & inuſitatã amplectendam accurramus, ſed conſiſtamus, quaſi ad triuiũ aliquod venerimus. & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam neſcit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec ſingulas audet eligere, nec vniuerſas probare: Sic cui non eſt veri ſtabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque ſeſe offerunt difficultates & ſalebræ. Adde quòd tam craſſa, tamque ſupina hominum mentibus inſita ſit ignoratio, vt quid potiſſimùm ſequi debeat, quiuis ignoret, & niſi adiutus ope cæleſti, in certam aliquam viam ſe recipere non poteſt. Dicebat enim ipſe ſalutis inſtaurator: Sine me nihil quicquam efficere poteſtis. Nec verò ſumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; ſed ſi ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo eſt, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

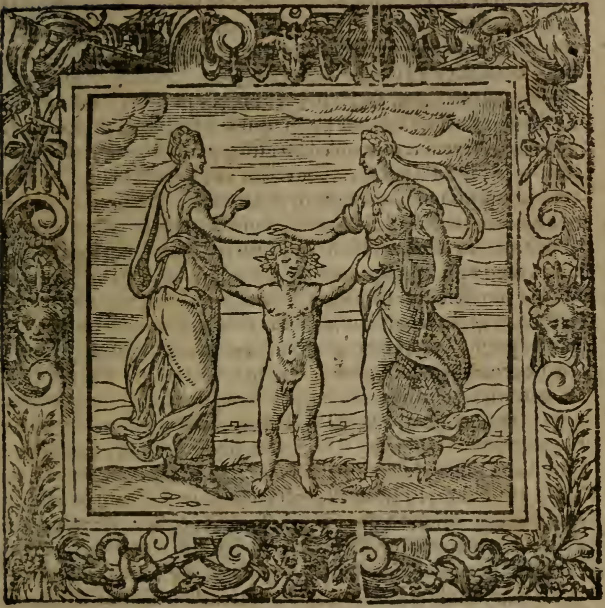
tramite vitæ] curriculo vitæ & decurſu. Toto diſticho eãdem
Trames. continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, tranſuerſa & obliqua ſemita.

oſtendat ni Deus ipſe viam.] Alluſio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis prooemio. quo ſignificatur conatus omnis noſtri principium à Deo ſumendum eſſe. Ariſtides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλῦον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium oſtendente, nihil erit impedimenti. Item auctor alio loco eandem ſententiam vſurpauit: θεοῦ δέ, φησὶ Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monſtrante, ait Pindarus, facilis eſt ſemita ad inueniendum quod propoſitum eſt.

Fidei

Fidei ſymbolum.

EMBLEMA IX.

STET *depictus* HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiusq́ iungat nuda dextram Veritas.
Sitq́ AMOR *in medio caſtus, cui tempora circum*
Roſa it, Diones pulchrior Cupidine.
Conſtituunt hæc ſigna Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq́ Veritas.

EX antiquiſſimo marmore, quod etiam viſitur hodie Romę, ſumptum Emblema. Eſt autem Fidij ſimulacrum, quod imagine imberbi, ſed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea eſt facie, manum porrigit: *Vnde tractum Emblema.*

Fides adiunctis cauſis deſcripta. rigit; in medio AMOR iu:r. His tribus ſimulacris FIDES deſcribitur; quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & ſimplicem, nō comptam fuco aliquò, non velo tectam. Et quidem fides definitur, *Fides quid.* dictorum conuentorumque conſtantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudã, quòd in pactis, *Veritas nuda.* conuentionibusque nihil fucatum eſſe, aut à vero alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextera, tanquam ſtabilis cu- *Honos.* iuſdam, firmique pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veſte, quòd veritas facillimè poſſit imminui & labefactari, niſi adſit honoris & reuerentiæ quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cũ dignitate poſſit. Hoc etiam virtutis præmium, & honeſtatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plaſtæ *Pudicus amor.* nobis adumbrarunt. At locum medium occupat honeſtus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Niſi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ conſocientur hæc inter ſe alioqui diuerſa, vinculum nullo penè negotio diſſolui poterit. Id etiam totum referre par eſt *Sancta τριὰς Sabinis præfigurata.* ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem ſacroſanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI ſeruatoris aduentum, erat ſimulacrum quoddã triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè præcipuum religionis Chriſtianæ myſterium repræſentans. Quod ab Ouidio deſcribitur 6. Faſtor. Sanè Dionyſ. Halicarn. *Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus.* lib. 4. ait Iouem, Piſtium eſſe dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Piſtius, Sancus, & fidei ſponſor aliis nominibus efferebatur. Coniicere eſt Piſtium eundẽ fuiſſe cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πιστὸς, Fidius nominari commodè poteſt. Sed & hodie in Romanis antiquitatibus Fidij ſimulacrum ita effictum conſpicitur. Marmor eſt in *Fidij ſimulacrũ* feneſtræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ ſtatuũtur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, ſiniſtra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream geſtans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui pueruli effigies cernitur, cuius ſupra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in ſiniſtra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. l. 2. & 10. Hiſtoriæ Deorum.

Honor Deus. *Stet depictus Honos, &c.*] Honorẽ pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid. Faſt. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam eſſe Maieſtatẽ voluit. Plin. 35. cap.

10. Auguſt. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adijciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipſamet verecũdia dici nõ ineptè poteſt. quò ſpectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaque in ijs pernicioſus eſt error qui exiſtimant libidinum, peccatorumque omniũ patere in amicitia licentiam.

Tyrio amictu.] purpurea veſte. Ex Tyro vrbe Phœniciæ conchylia, & murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib. 5. cap. 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Et lib. 35. c. 6. Quare Puteolanum potius laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione, ſi vacat, lege Caſſiodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus, virgo niueis induta veſtibus. Hippocrates in quadam ad Philopæmenem Epiſtola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, ſimpliciter ornatam, illuſtrem ac ſplendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari. Nuda hîc dicitur, quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi; aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnoſci velit. Hinc Horat. 1. Carm. *Veritas Dea quomodo picta.* *Nuda Veritas cur.*

-- & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudaq; Veritas.

Ceterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis cõſpiciebatur, idque Numæ Pompilij inſtituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorum meliorum locis facile eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem docuit libro 44. Hieroglyphicôn Pierius: ſymbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Hiſtoriæ Deorum: poſt ceteros omnes vir eruditus Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierij quædam non pœnitenda retulit. *Dextra ſymbolum Fidei.*

Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs poſtea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Aeneid.

Sacra Dionææ matri, diuiſq; ferebam.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolan. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,
Vendicat & propriam Muſa Latina ſibi,
Accipe Dux: placeat noſtrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum ſociis fœdera inire paras.
Difficile eſt, niſi docto homini, tot tendere chordas:
Unaq; ſi fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile eſt) perit omnis gratia conchæ,
Illeq; præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors
Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.

At

At ſi aliquis deſciſcat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis ſoluitur harmonia.

PRincipi ſuo indicat, quanta vis concordiæ ſit, ſumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuſo concentu: ea enim conſtans ex ſummis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, ſi tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem quoque pacto Reſpublica omnis variæ ac diuerſæ conditionis hominibus compoſita, firma & concordi pace ligatur, ſi modò Principem habuerit idoneum, qui & cõſilio & vſu rerum valeat, quique beneuolentiam, aſſenſum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ alijs quotquot vſquam fuere ab omni ſeculorum memoria terrarum Dea gentiumque Roma perſtitit, quandiu Principes habuit pacis & tranquillitatis ſtudioſos, iidemque auctoritate dignitateque cõmendabiles. Cicero de Republica diſputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facientem, quando iam iamque peritura præſentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. lib. fine dixiſſet, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipſo ac vocibus, concentum eſſe quendam tenendum ex diſtinctis ſonis, quem immutatum ac diſcrepantem aures eruditæ ferre non poſſunt, eumque concentum ex diſſimillimarum vocum moderatione concordẽ tamen effici & congruentem: ſic ex ſummis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt ſonis, moderata ratione ciuitatem conſenſu diſſimillimorum concinere: & quæ harmonia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ciuitate concordiam, arctiſſimum atque optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ ſine iuſtitia eſſe non poteſt: quod à Cicerone petitum conſtat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ᾽ ἐγὼ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὁμοίωται; τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δ᾽ ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι᾽ ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταυτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ᾽ ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De Repub. retulit D. Auguſtinus lib. 2. cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, ſi admoneam Romanos veteres per Lyrę Hieroglyphicum concordiam

Re publ. cum lyra comparatio.

Locus inſignis è 2. de Repub. Ciceronis.

Quid per lyram veteres intellexerint.

cordiam deſignaſſe, vt & veteres alij iudicium compoſitum, concordiam inæqualium, rectam bonamque inſtitutionem, rationem, amorem, ſeditum animum; & alia plura; vt cõmodius ad concordiam ſuadendam ſymbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuiſſe. In lyra enim diuerſæ chordæ ſimul componuntur, & ad eundem tonum temperantur: quod prudens & ſedatus homo præſtat vel in ſuis affectibus rationi ſubiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuerſi, cùm ſinguli ſint, non poſſunt nõ habere ſingulas de rebus opiniones: ſed ſapiẽtis tamẽ Principis moderatione in vnum quaſi harmoniæ concentũ conueniũt. Iſidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Muſicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, ſua verò bona malè diſponeret; neq; ſibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Muſicos ſtultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta ſuæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Ariſtophanes ſapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Muſicum & citharœdum eſſe. Nam idem Plato putauit Muſarum nomen à *μύειν*, quod ſonat idem ac honeſtè inſtituere. Sed inter ceteras ſymboli huius ſignificationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perſpicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi ſcriptores (inter quos principatũ quendam ſibi ſuo iure Cicero vendicat) cõcordiam à corde deflectũt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde ſit animi principatus: vnde cõcordes, vecordes, & excordes denominãtur. Alij cõcordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia ſtudiorum conſenſus atque ſimilitudo amorem pariat, Platoni lyra conſecratur, & annumeratur inter ea quæ ſunt amoris monimenta. Cùm enim in ſe lyra ſuauitatem Muſicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratijs ſimilitudinem: quippè quæ blando ad ſe homines illicio pertrahat. Ceterùm ea ſedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, ſtudiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit inſtitutis Lacedæmoniorum expreſſa, apud quos erat ſollenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, ſonum aciem inſtruerent: & Achilles nõ alia ratione furibundum animũ ſedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum iſtuc mirabile eſſe videatur. Sed de lyra plus ſatis, & fortaſſe *πάρεργα*: niſi quòd huc referrem lubens,

Concordia vnde dicta.

quæ

quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanam vitam cum lyra non incōcinnè confert. Nō poſſum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus diſputat apud eundem Stobæum, cap. περὶ βασιλείας, Regis eſſe munus vt Rempubl. lyræ inſtar moderetur; nempe, vbi priùs ſibi ipſi imperarit ex præſcripto legis: quippè qui noſſe debeat populi, quem ſibi commiſſum habeat, harmoniā & concentum ad eam legem ſibi accommodandam eſſe.

Hanc citharam, &c.] Hîc lyram pro teſtudine, quæ vulgò eſt Lutina, accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15. *Lyra ſeu teſtudo.*

à lembi quæ forma halieutica] quæ formam habet lembi nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per ſimilitudinē ſcaphæ piſcatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piſcibus tractatur. ἁλιεὺς enim piſcator. vt Ouidius Halieuticon opuſculum ſcripſit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2. *Lembus.* *Halieutica.*

Vendicat & propriam, &c.] Vendicet ſibi propriam quantūuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id ſibi vendicare ſuſpicor, quòd apud eos lyræ vſus ſit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Muſicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15. *Lyræ inuentio.*

Quo noua cum ſociis, &c.] Hiſtorias Italicorum bellorum tibi compares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, ſi vacat.

gratia.] concentus, decorum, ſuauitas.

concha.] lyræ, teſtudinis.

Nil eſt quod timeas, ſi tibi conſtet amor.] Θέσις admodum efficax, planeque iis neceſſaria, qui ſuum imperium volunt eſſe ſtabile & permanēs. Sic Iſocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ᾽ ἄν τις δύναιτο. Et Claudian. *Optima principis cuſtodia quæ.*

Non ſic excubiæ, non circumſtantia pila,
Vt tutatur amor.

Prçclarè Ageſilaus, cùm rogaretur cur Sparta nō cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter ſe conſentientes, ſatis eſſe ad vrbis præſidium reſpondit. Dicebat etiam ciuitatem non ſaxis, aut vallis, ſed incolarum virtute muniri, quos nimirùm ſi iungat concordia, nullus poteſt firmior eſſe murus. Ad id reſpexit Cicero 2. Philip.

Philip. Nónne igitur millies perire eſt melius, quàm in ſua ciuitate ſine armorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullum eſt iſtuc, mihi crede, præſidium: charitate & beneuolentia ſeptum oportet eſſe, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil commendatius eſſe viro ciuili ait, quàm vt ſuos ciues amicitia mutua, concordiaque deuinciat, litium & diſcordiarum occaſionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν· ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aſpernanda vox eſt Agaſiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi abſque ſtipatoribus & ſatellitio poſſet: Si ſubditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc reſponſa conferam? Horum enim alter dictitabat, ſumma ope nitendũ eſſe iis, qui tutò regnare vellent, vt beneuolentia potius quàm armis ſtiparentur: alter, amicis ſuadentibus, vt ſi Athenas caperet, firmis & validis eam præſidiis muniret, rectiſſimè dixit, nullum imperij firmius & ſtabilius eſſe prȩſidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idemque penè Syneſius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare poſſum, quin adiiciam iſtuc ex Arato Plutarch. Veram ac ſtabilem ciuium beneuolentiam, optimam eſſe Principis cuſtodiã: οὐδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Graſſatores enim & latrones ſeſe tutantur præcipitiis & rupibus, quantum poſſunt: Regi autem nihil fide & beneuolẽtia ſuorum firmius aut munitius eſſe vnquam poteſt.

deſciſcat.] diſcordet, aut factiones concitet.

ſoluitur.] diſſoluitur.

harmonia.] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Inſtit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iuſtiniano, Nouella conſtitutione 8. καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua ſoluta ſequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl. ordinum.

Harmonia vnde dicta.

Sileu-

Silentium.

EMBLEMA XI.

CVM tacet, haud quicquam differt ſapientibus amens:
Stultitiæ eſt index linguaq́; voxq́; ſuæ.
Ergo premat labia, digitoq́; ſilentia ſignet,
Et ſeſe Pharium vertat in Harpocratem.

ID expreſſum eſt ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρότατον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Prudentes pauciloqui. Sic enim ferè non diſtinguitur imperitus à docto, à circumſpecto prudentique homine imprudēs, ſi linguam cohibuerit. Eam ob rem facile eſt conijcere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, ſapientiſſimos effinxerit, eoſdem & ſilētes ferè, aut certè pauciloquos eſſe voluerit. Nouerat enim ſilentium, & parcum ſobriumque orationis vſum, ſpecimen habere grauitatis: contráq; apud ſapientes maximè, loquacitatem indicem eſſe ſtultitiæ. Neque enim alio nomine *Therſites Homericus.* Therſitem morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax eſſet, quàm quòd obſtreperus, importunè garrulus & ſeditioſus. Is enim non propriè loquitur, non verba facit, vt alij, ſed tumultuatur. Θερσίτης μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολῴα. *Neſtor eloquens.* Neſtori conſultiſſimo ſeni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. *Menelai oratio cordata.* Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re diſcedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως· ἐπεὶ οὐ πολύμυθος. Vlyſſi grandem & vehementem, ſed diu tamen co- *Vlyſsis oratio vehemens.* gitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectiſſimè dictum eſt à quodam ex veteribus, loquendi magiſtros nos habere homines, tacendi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pytha- *Pythagoreorum ſilentium.* gorica & Spartanus ille Lycurgus, qui ſuos à pueris ſilentio initiari voluit. Notum eſt adagium Græcorum, Tutum ſilentij præmium: & illud Simonidis, Locutum fuiſſe pœnituit, tacuiſſe verò nunquam. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum ſermo. Is enim Princeps cùm, animi cauſa, in pictoris of- *Megabizus reprehenſus à Zeuxide.* ficinam deſcendiſſet, & vnà cum ſuis de arte pingendi diſputare ad oſtentationem auderet: Cùm primùm huc veniſti (inquit Zeuxis) & linguam continuiſti, pueri mei neſcio quid de te magni ſibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuamque purpuram obſeruarent: ſed vbi de arte, quam non tenes, loqui cœpiſti, te continuò vt ridiculum hominem eſſe putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant eſſe præſenti animo, experturum for- *Iocus intempeſtiuus.* taſſe regis clementiam, vbi ad eius oculos perueniſſet: Nulla ergo mihi ſpes, inquit: alludens ad luſcum regem. qui iocus intempeſtiuè iactus homini fuit exitioſus. Meritò apud Pindarum ce- *Laus Epaminondæ.* lebratur Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa ſciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vſuuenit, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id eſt, in quibus & eruditio *Demaratus.* & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. Demaratus cùm in conſeſſu quodam ſileret, rogatus an id faceret ſtultitia, an ſermonis inopia? Atqui, inquit, ſtultus nūquam tacere poteſt. Non

poſſum

poſſum trāſilire abſq; piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodā Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd ille ſciret eos eruditis ſermonibus oblectari, curauit & quoſdam Philoſophos arceſſere) ſolus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiunt illi) quidnam ſumus noſtro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis eſſe ſenem, qui tacere ſciat inter pocula. Quod non ſimpliciter dignum laude habitum eſt. magnum enim eſt ſenem taciturnum eſſe, cùm ea ætas ſit admodum garrula: fortaſſe maius, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquaciſſima. Itaque olim dictum eſt in neſcio quem, qui quamdiu ſiluit, tamdiu magnus & grauis habitus eſt: Philoſophus hic videri poterat, ſi tacuiſſet. Pindarus Iſthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuiſſe, gloriam maiorem afferre dicit: ἦ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò ſenſum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirùm ſe ſcire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non deſinam priùs, quàm huc retulero pulcrum certè Pythagoræ Samij elogium quod ſcriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de ſilentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore ſapientiæ fructus, niſi qui à radicibus ſilentij proficiſcantur. Sic igitur hic noſter Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagorā intellige ab Aegyptijs, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Mileſio, Epimenide Cretenſi, aliiſque multis edoctus) tot tamque multijugis comitibus diſciplinarū toto orbe hauſtis, vir præſertim ingenio ingenti, ac profectò ſupra caput hominis animi auguſtior, primus philoſophiæ nuncupator & creditor, nihil priùs diſcipulos ſuos docuit quàm tacere: primaque apud eum meditatio, ſapienti futuro linguam omnem coërcere: verbaque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere. Prorſus inquam hoc erat primum ſapientiæ rudimētum, meditari, condiſcere: loquitari, dediſcere: &c. Idem fuit Iamblichi Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguam cohibe præ alijs omnibus ad Deorum exemplum. Sed ad id argumentum copioſe locupletandum, conſultò repete quæ habet doctiſſimè congeſta Plutarch. commentario De garrulitate, & tractatu De Iſide & Oſiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Aegyptios myſterij habuerit.

Zeno ſenex, inter pocula taciturnus

De ſilentij vtilitate Gellius lib. 11, cap. 10. Plin. 3. cap. 5. & 28. ca. 6. Prouerb. Tutum ſilentij præmium.

Amens.

amens.] qui mente eſt minuta, vel qui à mēte deſcendit, Varro. hîc, pro ſtulto, vel eo qui non malè Abderologus dici poteſt, id eſt ſtulta loquens, quique nihil niſi nenias, nugaſque meras effutiat.

Stultitiæ eſt index, &c.] Stultitiæ argumentum manifeſtiſſimum eſt lingua effrenata. interpres eſt enim mentis & conſilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet alluſiſſe:

— digito compeſce labellum.

Labra vnde dicta.

Labia] Plutarchus 8. Sympoſiacôn, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationem ſortita eſſe vult, id eſt, λαμβάνεσθαι τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rē, vt pluribus diſputare, an labia, vel labias ſit legendum: neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vſurpant in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, cap. 4. bis vſurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. cap. 2. citat quoſdam verſiculos, in quibus eſt, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Aſini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modum linguæ extremâ labiâ grandiſſimum calicem vno hauſtu perhauſi. hîc enim labia extrema, eſt ſeptimus caſus. Eodem: labias modicas ambroſio rore purpurantes ſuauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant: quāquam Donatus ad Eunuchum diſtinxerit non aptè profectò, vt labra, ſuperiora, labia inferiora ſint; & virorum labra, mulierum labia; & labias aſinorum: quod an verum vnquam fuerit, ceteris relinquo diuinandum.

digitoq; ſilētia ſignet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metamor. IX.

Quiq; premit vocem, digitoq; ſilentia ſuadet.

Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari, ſilentium commonebat. Et Apuleius lib. 1. De aſin. aur. At ille digitum à pollice proximū ori ſuo admouens, & in ſtuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Reſpexit autem ad id quod de ſimulacro Serapidis auctores referunt, cui præpoſitus erat ſilentij Deus Harpocrates, digito labia comprimens, aut Angerona ore ſera obſignato. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Serapidi præpoſitus Harpocrates.

Reddere, & facere Harpocratem, quid.

Pharium vertat in Harpocratem.] Apud Catullum reperitur formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod eſt, imponere ſilentium. Idemque dixit, Et factum me eſſe puta Harpocratem: id eſt omninò taciturnum & ſilentem.

ſilentem. Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον· ἐν τῷ μεσορὴ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. id eſt, Harpocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiā infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atq; cenſor aliquis nouæ, imperfectæ & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itàque & digitum ori admotum habet, quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proindeqúi menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non vulganda conſilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE quod cæco, obſcura & caligine monſtrum,
Gnoſiacis clauſit Dædalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prœlia geſtat,
Semiuiroq; nitent ſigna ſuperba boue:
Noſq; monent, debere Ducum ſecreta latêre
Conſilia. auctori cognita techna nocet.

Minotauri effigies in ſignis militaribus.

MInotauri effigiẽ inter ſigna militaria Romanis ideò fuiſſe ſcribit Feſtus, quòd nõ minus occulta eſſe debeant conſilia Ducum & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idque vel maximè in bellicis expeditionibus obſer-

obſeruari debet. Vt enim momenti plurimum ad victoriam habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingētes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquādo apud eum quiſpiam percontaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe, Aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitanti cuidam ex amicis, qua ratione tam ſubito cōſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorum meorum eſſe conſciam, eam confeſtim abiicerem. Etenim σύμβολ☉ ἱερόν ἐςι χρῆμα, Conſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis cōmunicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτούς, Qui potētiorum mala inquirunt, ſæpè antè ſeipſos perdunt, quàm cognouerint quod quærebant. Etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus apertum diffuſumque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaq; Philippides Comicus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quæ enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habent, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendida conuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem non eſt mouendum, neque vel minimùm attingendum, &c. Nota eſt hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanum Principis Auguſti Octauij credere vxori non dubitaſſet. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus geſtis, Perſarum morèm eſſe vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neque ſpes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim diſciplina Regum ſilentium vitæ periculo ſanxerat. Linguam grauius caſtigari, quàm vllum probrū: nec magnam rem ſuſtineri poſſe putant ab eo, cui tacere graue ſit, quòd homini facillimum natura eſſe voluerit: hæc ille. Huc reponēda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarum: Non dubium eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretum, dum nullis æſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicum eſt quidē omne quod agimus: ſed multa non ſunt antè ſcienda, niſi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debēt oculi, quanto amplius deſiderantur agnoſci. Regis conſilium ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarum, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem diſſimulare debent, quaſi ſcientes neſciant.

Tiberius.

Metellus Macedonicus.

Philippides Comicus apud Lyſimachum.

Fuluio male ceſſit ob detectum principis arcanum.

ſciant. Nam ſolicitis inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur quod tacetur, &c. Leo imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in ſua & non aliorum poteſtate ſunt, cùm ſecretæ res iſtæ, vt ſecretiores fiant, minimè ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De optimo imperatore, cap. De conſiliis non euulgandis, ſcribit, Stulti inconſideratique eſſe temerè in vulgus conſilium promere, & multitudini arcanum intempeſtiuè committere. Improbi enim, & qui de Republ. malè ſentiunt, eiuſmodi obſeruant occaſiones: quas nacti, in hoſtes confeſtim transfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſe rentur. Nec fuit vnquã vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud commigrent: vbi præſertim arcanum aliquod atq; ſerium tractari ſentiunt, vel conſerendi manũ, & prœliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterùm acerba certè lex fuit olim apud Aegyptios, qua iubebatur ijs abſcindi linguam qui Reipubl. arcana, quæ tecta eſſe oporteret, alicui detexiſſent, vt retulit Diodor. Siculus. Laudabile fuit inſtitutum maiorum quo obſeruabatur vt ſi quis de Repub. quidpiam rumore alioúe modo, id ad magiſtratum deferret anteà, néue cum alio quoquam communicaret, ne inde publicis rebus detrimenti aliquid importaretur. Magiſtratus quæ accepiſſet, vel occultaret, ſi ita videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis, cùm hoſpes veniſſet in officinam tonſoris, narrare cœpit victos eſſe Athenienſes in Sicilia: tonſor ſtatim ad magiſtratum renũciauit: hoſpes, quia non ſatis conſtanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbaſſet, vinctus, tortuſque eſt, donec certiore nuncio de vero conſtitiſſet. Reuera multùm refert in rebus tam magni momenti non temerè ſpargi rumores falſos, vel parum veri ſimiles: vnde ex ſumma profuſáque lætitia mæror acerbiſſimus, ſummaque conſternatio: aut contrà, ex mærore, lætitia nimia & immoderata. quo nihil vel corporum valetudini, vel publicæ ſecuritati pernicioſius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatieno, ſed obuium eſt cuique, lib. 1. cap. 8. cui etiam argumento bellè conuenit, quod idem ſcribit initio lib. 2. Valerius: ſingula enim exſcribere non vacat. Interea tamen nõ prætermittam quod Ammian. Marcellin. 21. apud Perſas neminem conſiliorum fuiſſe conſcium, præter optimates taciturnos & fidos, apud quos ſilentij quoque numen coleretur. Vide Vegetium De re militari cap. 6. lib. 3. Frontin. Stratagem. lib. 1. cap. 1.

Limi-

Limine quod cæco, &c.] Deſcriptio periphraſtica labyrinthi, in quo recluſus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monſtrum hoc ex Paſiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idq́ue arte Dædalea, quod ſuperiore parte hominem, inferiore taurum referebat. Ouid. 2. De arte: *Minotaurus.*

Dædalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouemq́ virum ſemiuirumq́ bouem.

Hiſtoriam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabuloſ. narration. Virgil. in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus.] Dædalus ingenioſiſſimus faber, cuius inuenta plurima narrat Plin. lib. 7. cap. 56. *Dædalus.*

In latebris Gnoſiacis.] In tenebris labyrinthi Cretenſis. Gnoſos vrbs Cretæ clariſſima fuit Minois regia. Hinc Gnoſiacus, & Gnoſius adiect. *Gnoſius.*

Romana phalanx.] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque teſtudine quadrata militum. *Phalanx.*

Signa ſuperba.] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem ſignificat. *Techna.*

Nec quæſtioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA *effictam quam cernis in arce Leænam,*
Harmodij (an neſcis hoſpes?) amica fuit.
Sic animum placuit monſtrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, ſuo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

Leænæ meretricis patiẽtia in tormentis.

PAtientia & fortitudo pluſquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus affecta, tenacem fidem & illibatam, & ad miraculum conſtantem arguit. Fuit Leæna ſcortum Harmodij & Ariſtogitonis, adoleſcentum in Athenienſi ciuitate nobilium,

bilium, qui cùm inter ſe conſilium iniſſent de tollenda Piſiſtratidarum tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio ſuſtuliſſent: (Hippiam enim fuerant adorſi) ſucceſſu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt conſilia iuuenum proderet: ſed cruciatibus, quanquam grauiſſimis, non ceſſit: quin in hīs poſt multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur (non tamen tanquam ſcorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris cauſa intelligeretur. Exemplum hoc conſtantiſſimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò noſtri fierent animoſiores, & conſtantiores in tormentis quibuſcumque perferendis Chriſtianæ perſuaſionis nomine: quandoquidem leui adeò de cauſa repertæ mulieres eſſent, quæ tam forti animo pro amicorum ſalute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui feciſſent, ſed & ſpontaneæ morti ſeſe dediſſent. Hæc enim ipſa, carnifice iam defeſſo, poſtremò linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni ſæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, ſi etiam victa voluiſſet, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè ſunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idemque omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadē in tormentis patientia, vel pertinacia potiùs, prodita memoriæ fuit de quodā, qui Principē Gonzagā proditurus erat, & in hoſtium manus traditurus. quam hiſtoriam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Hiſtoriam hanc de Leæna plurimi retulerunt; vt Pauſanias in Atticis, Athenæus Dipnoſoph. 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idemque lib. 34. cap. 8. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] id eſt, Athenienſi, à Cecrope ſic dicta, vti ſup. memorauimus ex Plinio.

viraginis.] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρίς. Symmachus: αὕτη κληθήσεται ἀνδρὶς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc eſt, vocabitur hæc virago, quia ex viro ſumpta eſt. Ouid. Metamorph. 2. *Virago.*

— bello metuenda virago,

de Pallade loquens, quæ virili ſit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Conſultiſque virûm præſis. hinc dicta virago. Auſon. epigr. 1. Treſſæque viraginis arma retractat. ſic appellatur Iuturna 12. Aeneid.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Iſidorus 5. Etym. c. 27. quo loco ſcribit, Vngulas dictas, *Fidiculæ vel fides.*

 quòd

quòd effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patientia, apertè oſtendit, fidiculas eſſe funiculos, ſeu chordulas: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, ſoluit eculeum. Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & ſubinde iactabat exquiſiturum ſemel fidiculis de Cæſonia ſua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Tiberio refert, eum Imperatorem excogitaſſe genus tormenti, vt repentè veretris deligatis fidicularum ſimul, vrinæque tormento homines diſtenderet. De his Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Apparatuſque illi reddẽdus eſt ſuus, eculei, & fidiculæ & ergaſtula. Ammian. Marcell. lib. 29. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plũbea cum fidiculis & verberibus, &c. l. 1. C. Theodoſ. De quæſtionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconſultis ac neſcientibus nobis, &c. & l. 2. eod. Decuriones ſiue ob alienum, ſiue ob ſuum debitum exortes omninò earum volumus eſſe pœnarum, quas fidiculæ & tormenta conſtituunt. Extat in iure mentio eculei, vngularum, ſeu fidicularum l. 4. Cod. ad leg. Iul. mai. l. 16. C. de quæſtionib. l. 8. Cod. de malef. & Mathem. Curtius in 6. de Alexandri geſtis, Philotam ait poſt fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuiſſe. Sed de fidibus aut fidiculis plus ſatis.

Iphicrates *Iphicrates.*] Huius meminit Plinius 34. cap. 8.

Conſi-

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, id eſt, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON *vt fortis eques ſuperare Chimæram,*
Et Lycij potuit ſternere monſtra ſoli:
Sic tu Pegaſeis vectus petis æthera pennis,
Conſilioq́; animi monſtra ſuperba domas.

NVlla eſt tanta difficultas, aut etiam vis, quæ conſilio & magnitudine animi ſopiri, & tolli tandem non poſſit. Quanquam enim nobis interdum ſit concertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere inſtructioribus, pugnæ tamen minimè eſt cedendũ, ſi modò panoplia firmiſſima prudẽtiæ cõſtantiæque *Conſilij & fortitudinis vis.*

tiæque muniti & inſtructi ſimus. Notius enim eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam, nihil tam arduum tamque inacceſſum eſſe, quod dexteritate ingenij attingere & aſſequi non poſſimus: nullas denique tãtas vires aut molimina impetere poſſe, quæ tolerantia & mentis dexteritate non retundantur. quod hoc epimythio bellè proponit. Bellerophõ eques præſtãtiſſimus, & adoleſcens formæ dignitate inſignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore ſolicitatus ad amorem, idque cùm conſtanter eſſet auerſatus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritum detulit, ſeque ab adoleſcente fuiſſe appellatam mentita eſt. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleisque valde periculoſis expoſitus, non tamen animum abiecit, ſed permultis laboribus exantlatis victor euaſit; & denique ad Chimæram delendam non tam vocatus, quàm coactus, Pegaſo equo alato vectus, monſtrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copioſè & eruditè non modò retulit, ſed & ad hiſtoricam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, deque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc eſt ſententia: Fabuloſum eſt quod in Lycia dicitur eueniſſe, tametſi hoc publica fama receptum ſit. Narratur itaq; ad eum modum: Amiſodarus, ſeu Iſaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoſo, ſed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat inſigne. Cumque noxæ multum Lyciis intuliſſet, mareque infeſtũ habuiſſet, vt ne quidem traiici tutò poſſet, neq; vrbes maritimæ proinde habitabiles eſſent, in eum quidem expeditionem ſuſcepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientemque Pegaſo inſecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde ſequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam, montem fuiſſe Soli oppoſitum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æſtum in planicie m retorquerent, factum eſſe vt inde fruges marceſcerent. Quæ mali cauſa cùm nota eſſet Bellerophõti, excidi iuſſit ipſe præcipitij partem eam, quæ leuiſſima putabatur, & plurimum ſolarem æſtum reflectebat. ſed quòd non ei eſſent habitæ gratiæ, iratus ad vlciſcendum Lycios ſe contulit: tandem tamen à mulieribus placatus eſt. Eandem hiſtoriam cõplexus eſt integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib. 1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius 1. Mythologicôn. Vide

Bellerophontis hiſtoria.

Prou.

Prouerb. Bellerophontis literas.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorum Principe à ſe interempto ſic denominatus, quaſi malorũ occiſor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quaſi βυληφόρον, ſapientem conſultorem dixeris, vt apud Homer. βυληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius. *Bellerophon vnde dictus.*

Chimæram.] Chimæra, monſtrum triforme, priore parte Leonem, Draconem poſteriore, media capram referebat, flam masore euomebat. Homerus: πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius aſſerit reuera montem eſſe in Lycia, cuius tum cacumen arderet, iuxta quod Leones eſſent: media verò paſcua, & ima ſerpentibus plena, quem habitabilem feciſſe poſtmodum Bellerophontem. A qua ſententia parum diſcedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuiſſe quendam, Draconem autem retrò, ex quibus paſtores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi acceſſiſſet, montem occupauit, poſteaque iniecto igni feræ perierũt. Triformis eſt autem Chimæra (qua notatur amoris petulantia, id eſt, κῦμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis inſultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & laſciuiam inducat, poſtea verò pœnitentiã & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic. *Chimæra qualis & quid fuerit.* *Chimæra cur triformis.*

Pegaſeis pennis] Pegaſum nauim fuiſſe, qua vectus eſt Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, ſi fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobileſque vtrinque remorum ordines procul ſpectantibus, alatorum præbent animalium ſpeciem. Ad allegoriam verò ſi referamus, per Pegaſum (ex Meduſæ cæde prognatum) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4. *Pegaſus quid.*

petis æthera.] Prouerbialis formula, pro, laudem conſequeris immortalem.

Conſilioq; animi.] Plus conſilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perſpicuum eſt.

monſtra ſuperba.] ἀλληγορικῶς, pro doloſis ſycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiuſdem. *Monſtra hominum ſycophantæ.*

Vigi-

Vigilantia & Cuſtodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS quòd ſigna canens det gallus eoi,
Et reuocet famulas ad noua penſa manus:
Turribus in ſacris effingitur aerea peluis,
Ad ſuperos mentem quòd reuocet vigilem.
Eſt leo, ſed cuſtos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo paſtoris eccleſiaſtici munera.

DVo ſunt Epiſcopi neceſſariæ dotes, vt eius cui animarũ cura demandata ſit: nimirùm vt iis quibus præſit, continuò ſtudeat, vt nihil eorum eis deſit, quod ſpectet ad fidei veræ profectũ & augmentũ: néve quis à recta via deſciſcat, aut ſacræ doctrinæ terminos tranſiliat. Nec verò eſt ſatis, vigilantẽ eum eſſe, niſi etiam

etiā cuſtodē ſeſe fortiſſimū præbeat, id eſt, cum cura & vigilātia, quæ perpetua ſit oportet. eſt etiā neceſſe habeat coniunctā cum moribus doctrinā, qua & ſuos inſtituat, & alienos etiam hoſtes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & ſanæ inſtitutionis quaſi haſta percellat. Quod duplici ſymbolo hîc oſtenditur, ſumpto argumento ab iis animalibus, quæ & ſacris in turribus, & pro foribus templorū apponi ſolent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, cuſtodiam alter deſignat. Sanè nō citra myſterium veteres gallum editiori ſacrorum templorum loco conſtitui voluerunt, quo paſtoris potiſſimùm vigilantia repræſentaretur. Quò ſpectat illud D. Gregorij ex homilia quadam: Quiſquis populi ſpeculator ponitur, inquit, debet in alto ſtare per vitam, vt prodeſſe poſſit per prouidentiam. Sunt *Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur.* præterea qui Doctores ſacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi; propterea quòd illi inter præſentis vitæ tenebras venturam lucem, quaſi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum diſcrimine aliquo partitur: ita pro ratione perſonarum, aliarumque circumſtantiarum, doctrinam ſalutarem animis inſerere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Aegyptij vigilantem innuere cùm vellent, aut etiam cuſtodem, leoninum caput appingebant: *Quid per Leonem.* leo enim clauſis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad ſacra clauſtra & fana leones erigūtur, tanquā cuſtodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, ſi quid præterea deſideres. Non poſſum illud Plutarchi tranſilire, lib. De Pythiæ oraculis: ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς: i. qui gallū in manu pinxit Apollinis, matutinū tempus, & ſolis ortum inſtantem ſignificare voluit. Apuleius lib. 2. Commodum noctis inducias cantus perſtrepebat criſtatæ cohortis. Ouidius in Faſtis gallum Nocti cædi ſcribit à Romanis:

Nocte deæ Noctis criſtatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantiſſimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam ſentiunt & hi noſtri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque ſomno natura genuit. Norunt ſidera, & ternas diſtinguūt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartaque caſtrenſi vigilia ad curas laboremque reuocāt. Nec Solis ortū incautis patiūtur obrepere, diemq; venientē nūciant cantu, ipſum verò cātum plauſu laterum, &c. Aelianus 4.

animal.

animal.hiſtoriæ,cap. 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι, καὶ σκιρτᾷ· ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι· ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam ſpiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipſum fallit, tum vehementiſſimè vocem contendens. Lucretius 4. ſic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian. in Somn. ſiue Gallo: philoſophicam Heliodorus Aethiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὡς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambroſij locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inſcripſit, apponere non grauabor, quòd ſit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus ſuauis eſt in noctibus, nec ſolùm ſuauis, ſed etiam vtilis, qui quaſi bonus cohabitator & dormientem excitat, & ſollicitum admonet, & iter facientem ſolatur, preſſum noctis canora ſignificatione proteſtans. Hoc canente, latro ſuas relinquit inſidias: hoc ipſe Lucifer excitatus oritur, cælumque illuminat. hoc canente, mæſtitiam trepidus nauta deponit, omniſque crebrò veſpertinis flatibus excitata tempeſtas & procella miteſcit. hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus inſtaurat. hoc poſtremò canente, ipſa Eccleſiæ petra culpam ſuam diluit, quam, priuſquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Iſtius cantu ſpes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapſis, Ieſus titubantes reſpicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis ſtatuendum ſit in vitæ & ſtudiorum ratione, cùm vir ille ſanctiſſimus tantum elaboret in eo explanando myſterio.

inſtantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auſon. in Eidylliis:

- ter clara inſtantis eoi
Signa canit ſerus deprenſo marte ſatelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram.

Tu, ne feminei poſſint ceſſare lacerti,
Lanificam reuocas ad ſua penſa manum.

Idem de Lucretia 2. Faſtorum:

Lumen

Lumen ad exiguum famulæ data penſa trahebant.

Et in Epiſtolis:

Néue traham ſerua grandia penſa manu.

ærea peluis.] περιφερὰς nolæ ſiue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. De pelui ærea ipſe Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nola ſeu tintinnabulum.*

cuſtos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλὴν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμοὺς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & ſedulum hominem & cuſtodem cùm Aegyptij volunt oſtendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; eoſdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem cuſtodiæ atque excubiarum ſignum eſt. Vnde & non abſque ſignificatione, templorum clauſtris leones, qui ſint cuſtodum loco, appinxerunt. Leonem quidam παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonem Aegyptij deſignabant.*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν ἄρθρα ταῦτα
τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non ſobrius eſto:
Hi nerui humanæ membraq́ mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ ſobrietatis olus:
Quo turbam oſtenſo ſedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida ſeditione grauem.

DVo hîc præcepta cuique honeſti ſtudioſo traduntur, nimirùm vt ſobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quam ad rem duabus (ſuo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt ſobrietas paruo contenta ſignificetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1. Epiſtolar. ad Atticum, carmen hoc Græcum

citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatẽ bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam, atque ita Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam:

M. Tullij locus, vnde petita eſt Emblematis epigraphe.

νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac noſtræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vſurpauit lib. De petitione Conſulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, neruos atque artus eſſe ſapientiæ non temerè credere. hæc Cicero. Relatum eſt etiam ab Alciato noſtro lib. Parergon 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium ſeminarium eſt: quam vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide temperãtiam, vitæ hominum cuſtodem appellat. in Gorgia præcipit, vt qui ſanus ac beatus eſſe velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine naſci mali poſſe, qui temperãtiam fuerit amplexatus. Itaque quotquot ſapientes olim habiti ſunt, temperatiſſimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu eſſet, ea peſte ſæuiſſima tactus non eſt, quæ Atticum inuaſit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cænaſſet moderatis cibis exceptus, poſtridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, ſequenti die bene ſe habent. Nominatur & Pythagoras inter ſobrios, qui etiam dicebat, Venter pinguis non gignit ſenſum tenuem. idem cùm offendiſſet aliquem inſigniter obeſum; Non deſines, inquit, tibi moleſtiorem carcerem ſtruere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam ſapientibus, qui ſemel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum iſthic patriæ frugalitatis veſtigium obſeruaret, admiratus eſt inſulæ corruptiſſimæ deprauatum morem, quemadmodum refert ipſemet in epiſtola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vſus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quaſi quædam mater erat frugalitas, inimica luxurioſis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vſu auerſa. Val. Max. lib. 2. cap. 5. Hæc etiam virtus non modò philoſophos, ſed & Imperatores commendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanium, Catonem, Cæſarem Iulium, alioſque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut ſtatim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemoque rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud:

Sobrietatis laus.

Credulitas.

μὴ πίστευε τάχιστα πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citiſsimè, ni priùs finem videas.

Retulit etiam id Epicharmium Clemẽs 4. Stromatum, & ad inſtitutum Chriſtianum accommodat. De credulitate, quædam mox adijciam.

Epicharmus. *Epicharmus.*] Siculus, Philoſophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teſte.

ne non ſobrius eſto.] Duo negata vni affirmationi æquiualẽt.

nerui, membraq́.] μεταφοραὶ, quibus vim vtiliſſimi præcepti illuſtrat.

Sobrietas animi robur. *Hi nerui humana, &c.*] ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo ſenſu dixit Iuſtin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra ſumit μεταφορικῶς: vt apud Demoſt. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. ſic Fabius lib. 1. mollem educationem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dion in Veſpaſiano, pecunias neruos eſſe imperij ſemper dixerunt, id eſt, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον.

Oculata manus. *oculata manus.*] Adagium, quo rerum certitudo ſignificatur, vſurpatum à Plauto:

Cùm à piſtore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant. mercem: eadem nos diſciplina vtimur.
Semper oculatæ noſtræ ſunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expreſſiſſe Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquã ego adeò aſtutus fui, quin quicquid poſſem, mallem in præſentia auferre potius. Et ſacræ literæ admonent omni ſpiritui credendum non eſſe.

Non ſtatim fidendum. *Credens id quod videt.*] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ſunt hominibus magis incredulæ quàm oculi. Heſiod. autem 1. ἔργων ſub finem:

πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius ſententiæ vim tenere debent qui verſantur in Rebuſpub. & negotiis grauioribus implicãtur, ſed maximè temporibus periculoſis. Si enim propter amicitiam multorum fucatam vix fratri fides interdum ſit habẽda, perpetuò meminiſſe debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris. quandoquidem hominum ea ſit improbitas & verſutia, vt nõ modò ſermo, ſed & frons, vultus & oculi ipſi perſæpè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in ſuo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad ſe aditum præbent. Plato de Repub. magiſtratũ optat, qui ſit τὰ ὦτα διαπεθρυλλημένος, id eſt, qui aures obtuſas habeat ad tu-

mores & fabulas populares. Addã & id Plautinũ è Truculento:

Non laudandus eſt is, qui plus credit quæ audit quàm
Quæ videt. non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident. pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè ſciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inſeruiat argumento quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum eſſe adhibendum vult. Huius hæc verba: Non itidem maior meus Socrates: qui cùm decorum adoleſcentem, diuque tacentem conſpicatus eſſet: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem nõ videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, ſed mentis acie & animi obtutu conſiderandos. Nec iſta re cum Plautino milite congruebat, qui ita ait: Pluris eſt oculatus teſtis vnus, quàm auriti decem. Imò hunc verſum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris eſt auritus teſtis vnus, quàm oculati decem. Atqui ſi magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de ſapientia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longè diſſita, neque proximè adſita poſſumus cernere, & cæt. Apuleius tamen aliò ſententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto ſtatuit, ſed certè diſſimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: Hæc in fabulis ſtultiſſima perſona improuidorum & credulorum ſenum. Non minimùm commendarunt ἀπιςίαν quidam ex veteribus, non quidem vt omninò fidem omnibus abrogemus, ſed vt nullo non loco circunſpecti ſimus, videamuſque quatenus dextra ſit huic vel illi admouenda. Demoſthenes hanc ἀπιςίαν vnam ait omnibus qui ſapiunt conceſſam à natura cuſtodiam ſalutis & fortunarum. Homerus Vlyſſem quem ſapientiſſimum facit, non alio vſum præſidio dicit, neque alia ratione terræ mariſq; periculis euaſiſſe, quàm quòd nemini ſe crediderit, & callidè conſilia ſua texerit. Heſiodus non abre monet, vt neque fratri quiſquam adeò fidem habeat, aut etiam negotium aliquod vel ioco tranſigat niſi teſte adhibito. Nullus eſt qui neſciat ab inimicis nobis importari grauiſſima incommoda: ſed longè pernicioſius damnum ab amico creatur ſæpenumero; quia ſit alioqui facile inimici effugere inſidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cauteque ſibi cauerit quin interdũ opprimatur? Niſi moleſtũ eſſet, oſtẽderẽ multo plures ab amicis quàm inimicis oppreſſos eſſe: plures vrbes proditione captas, quã vi expugnatas: plures in veterũ libris, ipſáq; vita quotidiana reperiri amicorũ queſtus,

quàm inimicorũ accuſationes. Verũ lõgior eſſet oratio ex multis exẽplis, quędã ſatis erunt. Dion perijt, quanquã ſuſpicaretur inſidias ſibi ſtrui à Calippo, ſed veritus eſt obſeruare amicũ & hoſpitẽ. Antipater Caſſandri filius, vocato ad cęnã Demetrio, illoq; viciſſim ſequẽti die vocato, veritus ei diffidere, à cęna oppreſſus eſt. Sed ne lõgior ſim, lege orationẽ Dionis Chryſoſt. περὶ ἀπιστίας.

Pulegium

Pulegium.] ſiti & vinolentiæ contrarium. cuius vires permultas habet Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herbar. virtutib. cap. 92. multa.

Heraclitus vt cõcordiam ſuaſerit.

Heraclitus.] Heraclitus in ſeditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiam ſuaderet, ſuggeſtum aſcendit, calicem frigida compleuit, infuſam digito farinam miſcuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc diſceſſit: nimirùm reipſa loquens, plerumque ſeditiones ex luxu rerumque ſuperfluarum vſu oriri: inter eos autem facilè conſtare concordiam, qui modicis ac tantùm neceſſariis eſſent contenti. Plutarchus De garrulitate.

Magnus eſt orationis non modò, ſed & geſtus viri boni.

Quo turbam oſtenſo, &c.] In eo nonnullis fortaſſe σκοτεινὸς habendus eſt Heraclitus, ſed certè hac ambage, & ſymbolis aphonis plus fortè perſuaſit, quàm alius quiſpiã oratione prolixiſſima. ſiquidẽ πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerumque vir, cuius perſpecta fides eſt, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes ſuperat. Sic enim fidem fecit Amaſidi Pittacus, cùm linguam immolatitiæ victimæ remiſit, tanquam membrum omnium vel optimũ, vel peſſimum. Sic Anacharſis, cùm apud Solonẽ repertus eſt eo geſtu dormiẽs, vt dextrã haberet admotã ori, ſiniſtrã pudendis: vt ſignificaret maiore ſtudio & cura linguam eſſe cohibendã, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad cõcordiam ſuos liberos adhortantis, vel Tarquinij ſuperbi ſumma papauerum capita baculo decutientis huc commemorẽ, cùm hæc iam vulgò trita ſint? Olim enim cùm nõdum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chryſippi ſapientia loquax eſſe didiciſſet, omnia breuibus oraculis, aut ſymbolis, interdumque ἀφώνοις, non minus commodè tradebantur, quæ pertinerẽt ad vitæ humanæ cultum & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re ſtudioſè commentario περὶ ἀδολεσχίας differentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντως, ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν· ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον
οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ Samius ſectæ celeberrimus auctor
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui:
Quò prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem:
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ verſiculum in primis obſeruari diligenter, & addiſci cuperem, ab iis maximè qui ſtudia liberalia ſectantur, & ex iis fructum aliquem ſperant vberrimum. Per-

Errores eorũ qui literas addiſcunt. multi enim ex iis peccant, quòd nõ ſatis attenti ſepta, vt ita dicã, lectionis tranſiliunt; & aliis rebus animum applicantes, non vident ſe abſcedere ab eo laudabili & ingenuo inſtituto, cui nomen dederunt. Alij ſunt, qui quanquam laborioſi, non ſunt attenti ſatis, aut adijciunt animum ad ea quæ agunt: Alij deniq;, quanquam multa, & quidem ſæpè diuque agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in tranſcurſu, quæ ad inſtituti laboris perfectionem valde conducerent. Sed præſtat Alciatum magiſtrum audire citiùs, qui ita ſuos auditores adhor-*Locus Alciati ex prælectione quadã* tatus eſt quadam prælectione, ab iiſdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum: Præeat nobis (inquit ille) vetuſtiſſimus Italicæ Philoſophiæ auctor Pythagoras, qui diſcipulos ſuos carmine Græco, quod maximè neceſſarium adipiſcendæ diſciplinæ eſſet, admonuit, quodque quotidie eos in ore habere iuſſit. Id eſt eiuſmodi: πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Etenim hæc tria non tam præcepta, quàm oracula vnicuique noſtrûm ſemper ante oculos eſſe debent: In primis ſcilicet, ne qua in re aut excidas, aut tranſ-*1. Quò transgreſſus?* uerſus ab inſtituto tramite feraris. quod iis contingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad ſcholas tamen accedũt: vt qui vel amore capti, vel armis rixiſque dediti, vel aleæ luſuiq; mancipati, vel artibus illicitis addicti, ſcholaſtici tamen nomen ſeruant. In hos Annæus Seneca veteris Iureconſulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agenti-*2. Quid egi?* bus, maxima nihil agentibus. Qui enim auribus ſolis præſentes, mentem aliò intendunt, j aliud agere Latinis dicuntur. Alterum eſt, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: ſi verò quid malè vertiſſe viderimus, in futurum abſtineamus. Etenim præmium virtutis maximum ipſa eſt animi voluptas. Iiſce enim iuuenibus, qui in ſophiſticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi poteſt. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Rempubl. magiſtratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconſules, vt Præſides prouinciarum, vt clariſſimi, vt ſpectabiles, vt illuſtres: & ſi qua alia ſunt huiuſmodi nomina. Hæc hodie mutata Reipub. forma exoleuerunt, nec vllo in vſu permanſerunt, ſed vnuſquiſque iudex eam habet cognominationem, quæ ſibi vel lege municipij, vel Principis ſui diplomate cõceſſa eſt. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magiſtratuum muneribus digno-

dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres, aut quatuor lectiones hac in rẽ videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptũ Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Supereſt tertium, ne quid agendum omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæc quidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamque huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminiſci, aut aliundè minus opportunè inculcare.

3. Quid omittu agẽdum?

Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm; aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus quàm deceat; aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῆ παρέβην; quò transgreſſus? alteri verò, τί δ᾽ ἔρεξα; quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

Triplex hominum lapſus.

μὴ δ᾽ ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ᾽ ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην; τί δ᾽ ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Aurea Pythagoræ carmina.

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba non piget huc adiicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum, quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicem eſſe veniendum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſorque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è cõſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totũ

Præclarus Senecæ locus.

 diem

diem mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo. quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm poſſum dicere, Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neque eſt alienum etiam quod relatum

Apuleius de Gymnoſophiſtis. eſt apud Apuleium 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquens: Vbi, ait, menſa poſita, priuſquàm edulia apponantur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis ad dapem cōueniunt. Magiſtri perrogant, quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hic alius ſe commemorat inter duos, arbitrum delectum ſanata ſimultate, reconciliata gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe. Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiā imperātibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua reperiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe: denique cæteri commemorant, Qui nihil habet adofferre, cur prādeat, impranſus ad opus foras extruditur. Hæc Apul. Confer Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum diſſertationū Epicteti lib. 4. c. 6. huc enim tranferre ſingula, nihil attinet. Cæterùm Gruem cum la-

Gruis ſymbolū. pillo depictam, prudentiæ ſymbolum fuiſſe notum eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in

Gruum volatus. ſublime volant, vt illius lapſu explorent, ſupra terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde conſidendum, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quòd propter imbecillitatem corporis, alaſque parum fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ. quod cùm intelligunt, non antè ſe volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, ſaluti'q; cuſtodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus ſeruatum aiunt gruum beneficio: quarum quidem ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non erit huc conferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accommodatè Plutarch. retulit lib. πότερα τῶν ζῴων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα. ſic enim habet: ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἄνεμον, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν ὅπως μὴ κατ᾽ οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρῴρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείως πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id eſt, Illa verò gruum ad ventum aciei commutatio, non

vnius, ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctusque contrà natando niti, & eadem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippè ne ventus à tergo incumbẽs, ſquamas ſubrigat cieátque, atque ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret. vnde in ventum, obnixíque fluctibus curſum dirigunt: ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Aſcriberem alium locum non minùs commodum ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed indicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodemque proditore: Ignorabat, inquit, notum Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Calliſthenem, ſectatorem & propinquum ſuum, ad regem Alexandrum mittens, ei ſæpe mandabat, vt quàm rariſſimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem. Ne ſit hoc mirum homines profutura diſcernere nõ nunquam & decentia, quorũ mentes cognatas cæleſtibus arbitramur: animalia ratione carentia ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent, vt exemplum eſt perquam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagamque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: ijſdemque collibus agiliore volatu trãſcurſis proijciunt calculos, atque ita ſecurius pergunt, &c. Neſcio an huc conferre auſim Virgilij illud ex 10. Aeneid.

—quales ſub nubibus atris
Strimoniæ dant ſigna grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu fugiuntq; notos clamore ſecundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes.

Italicæ Samius ſectæ, &c.] Pythagoram Italicorum Philoſophorum ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic. 1. Tuſcul. & D. Auguſtin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuitque magnam illam Græciam cum honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multaque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15. *Pythagoras.*

Quò prætergreſſus?] Lege Prouerb. Quò tranſgreſſus?

Quod

Quod didiciſſe gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis propoſuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μήτ' ὄρνιθες: vt vereri addiſcant homines rationis participes, ſi deteriores ſe præſtiterint auibus in vitæ actionibus.

mala flamina.] aduerſi & impetuoſi venti.

Prudentes.

PROBLEMA XVIII.

I ANE *bifrons, qui iam tranſacta futuraq; calles,*
Quiq; retro ſannas, ſicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

Ianum

IAnum biformem ſeu bicipitem vereres quidam plaſtæ & pi-
ctores effinxerunt,vel quòd ferinũ & ſilueſtrem cultum ſuo-
rũ hominũ in ciuilẽ mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ
gentis crederetur: aut quia Solem,quem eundem cum Iano vo-
lebant eſſe, cæleſtis aulæ ianitorem putarent, quippè qui eam
oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id
tam celebre, variisq; nominibus decantatum Iani bicipitium
quamplurimi ad ſolertiam prudentiamque regis retulerunt: ſi
quidem prudentis eſt præterita noſſe, futuris verò multo antè
prouidere. quod ſignificauit Perſius, inquiens:

Ianus biceps cur.

Prudentiæ officiũ.

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinſit. Terent. in Adelph.
Iſtuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt,
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt, Proſpicere.

Et certè hic regis optimi typus eſt, qui cùm cæteris præſit, de-
bet etiam prudentia, aliisq; virtutibus antecedere. Neque enim
alia ratione puto Aegyptios oculum in ſceptro regio ſuis hiero-
glyphicis deſignaſſe, quàm vt in Principibus, ſummíſque Re-
gibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac
proſpicientem oculum eſſe debere ſignificarent. Hoc de figmẽ-
to multi Poëtæ luſerunt, quorum alij ad alia ingenioſè traxerũt.
Ouid. 6. Faſtor.

Typus optimi regis.

– Videt Ianus quæ poſt ſua terga geruntur.

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert.
Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætu-
liſſe, vt quæ ante, quæque poſt tergum eſſent, intueretur. Quod
proculdubiò ad prudentiam regis, ſolertiamque referendum
eſt, qui & præterita noſſet, & futura proſpiceret, ſicut Anteuor-
ta & Poſtuorta, diuinitatis ſcilicet aptiſſimæ comites apud Ro-
manos coluntur. Quò ſpectat adagium, πρόσω καὶ ὀπίσω, A fron-
te & à tergo; quod eſt diligenter inſpicere, & præterita cum præ-
ſentibus & futuris conferre. Eundem fuiſſe Ianum cum Noëo
(qui poſt diluuium vitem vinumque adinuenit) auctor eſt Be-
roſus, (niſi tamen nos fallit Beroſi nomen) quanquam diſſen-
tiat Lilius Gregorius ſub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius
cauſam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæſtion. Ro-
manis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhœbia fuerit, atque
in Italiam profectus, ſedibus apud barbaros poſitis, linguam vi-
tæque rationem mutauerit. ſic enim fama receptum eſt; vel
quòd Italos, qui ferinis eſſent adhuc moribus, quique iniuſtè vi-
uerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit inſtitutum, ita vt
agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille: Δια-

Macrobij locus.

Ianus idẽ qui Noëus.

τιτεν

τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσιν; πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει Ἕλλην ἐκ περραιβίας ἦν (ὡς ἱστοροῦσι) διαβὰς δ᾽ εἰς ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν ἰταλίαν αὐτὸς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε;

Imago Iani bifrontis, ſed corona ſpicea in nummis etiam nunc conſpicitur, tributa Pompeio ob curam annonæ, de qua Eriſius in Nomiſmatis: qua ſimilitudine deceptus Theodor. Cãterus eandem effigiem Iano tribuit lib. vlt. Variar. lectiõn.

Sanna. *ſannas*] irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis. Perſ. 1. Satyr. *Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.*

Pru-

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

NOCTVA Cecropiis inſignia præſtat Athenis,
Inter aues ſani noctua conſilij.
Armiferæ meritò obſequiis ſacrata Mineruæ,
Garrula quo cornix ceſſerat antè loco.

VErborum parſimonia ſapientes maximè decet, eorumque perſpicacitas in rebus obſcuris & difficilibus agnoſci verſarique debet. Eò enim præcipuè differt ab imperito & ſtulto prudens, rerumque ſciens, quòd pauciloquus, quodque oculatus in iis ſit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obſcura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei ſymbolum eſt Noctua Pauciloqui ſapientes.

Noctua

Cur noctua Mineruæ ſacra, & Athenarum ſymbolum.

ctua, olim Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacra, nimirùm propter oculos cæſios: quod indicat parœmia γλαὺξ ἵπταται: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cenſebatur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſſcribit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad nummum aureum & argenteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus inſtitutam ſapientia, conſilio maturo, recta prudentia firmari, ſpreta inani hominum loquacitate. Itidem de ſingulis magiſtratibus, quique Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuendum, qua ratione Demoſthenes, alijque boni oratores auerſos habebant demagogos, blandoſque concionatores qui vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minùs eos inſectabantur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi. Certè epigraphes argumẽtum, quod habet inſtar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, poſſem non incommodè illuſtrare Fabij Maximi exemplo, qui quo tẽpore Annibalem iuueniliter exſultantem ſua patientia fregit, multis conuicijs militari laſciuia impetitus, non ponebat rumores ante ſalutẽ: niſi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedęmonijs præfectus, cùm accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborantes tacitè coniuraſſe in inſulares Chios: vtq; ſeſe diſcernerent, arundinem manu pileóue circuntuliſſe: cenſuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendum: ſed quindecim delectis comitibus per vrbem incedendo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem habens, obtruncari iuſſit. Cauſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpondebat, quàm id à ſe factum, quòd geſtaſſet arundinem. Itaque cæteri coniurati arundines ſtatim depoſuerunt. Imò Eteonicus Chijs conuocatis ne vllũ quidẽ de cõiuratione verbũ fecit, ne metũ aut ſuſpicionẽ inijceret, ſed pecunias imperauit, quas iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Ii ſtatim paruère. Sic paucorũ pœna periclitantibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2. rerũ Gręcar.

Athenæ vnde nominatæ.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit.

D. Au-

D. Auguſt. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerſum ab aliis ſentit. Vide Platon. in Cratylo.

Armiferæ Mineruæ.] Minerua ex cerebro Iouis armata proſiliit. Mihi ſuccurrit illud Anacreontis de roſa: *Minerua cur armata è Iouis cerebro proſilijt.*

πολεμοκλόνον τ' ἀθήνην
κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς, id eſt, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata ſcuto & haſta Minerua: & Ouid. 6. Faſtor.

Creditur armiferæ ſignum cæleſte Mineruæ. Idẽ 2. Amorum, eleg. 6. *Viuit & armiferæ cornix inuiſa Mineruæ.* Martial. initio epigramm. *Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.* Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipſo ortu, quòd ſapientia ſuis ipſius præſidiis ſatis inſtructa ſit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, quòd & diſciplinarum liberalium vſum, & bellorum adminiſtrationem ſine ſapientia mancam, & inanem eſſe intelligimus. Pindar. Scholiaſt. *Armata cur Pallas.*

Armiferæ merito, &c.] Noctuam dicatam fuiſſe Palladi, repudiata cornice, copioſè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus ciſtella viminea incluſum, ſeruandum tradiderat, & ne aperirent, interdixerat. Quod cùm neglexiſſent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiuſdem comitatu repulſa eſt; & in cornicem mutata. Sic enim conqueritur: *--mihi gratia talis* *Noctua cur Palladi ſacra, reiecta cornice.*

Redditur, vt dicar tutela pulſa Mineruæ,
Et ponar poſt noctis auem. mea pœna volucres,
Admonuiſſe poteſt, ne voce pericula quærant.

Cuius poſtrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quiſque nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poſſunt cum ſapientibus & cordatis viris habere commercium: quin vbi apud eos aliquid effutierint, tandem odioſa infamiæ labe aſperguntur, & à conuictu laudato virorum honeſtorum, & virtute inſignium abeſſe coguntur. De noctuæ prudentia Dion Chryſoſtomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ eſt 12. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus ſcribat, Mineruæ noctuam meritò conſecratam, nempe ab Euſtathio ingenioſè ad 1. Iliad. rationem redditam: γλαῦκα ſacram eſſe τῇ ἀθρητικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαύσσειν ταυτότητα: quia nimirum ἀθρεῖν & γλαύσσειν idem ſignificent.

Garrula quo cornix:] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum eſſe diſſidium, quarum vel occiſarum ſanguinem permiſceri quidam negant: *Cornicum & vlularum diſſidium.*

negant: vt etiam ſi quis confundat, vtrumque ſeorſum diffluere narrent. Aelian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perſpicuè idem tradit. ἐπεὶ δὲ ἡ γλαὺξ ἐςὶν αὐτῇ (ſupple κορώνῃ) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ὠοῖς τῆς κορώνης, ἥδε μεθ' ἡμέραν ἐκείνῃ ταὐτὸ δρᾷ, τοῦτο εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ.

Matt-

Maturandum.

Emblema XX.

M A T V R A R E *iubent properè, & cunctarier omnes,*
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda eſt, volitant ſpicula miſſa manu.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum maximè, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitũ eſt, ne hac vel illhac aberrando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ᾔνεσαν περισσῶς: Sapientes iſtud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis: *Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.*

πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλιτειναί:
eo enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerunt Athenienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultanti & temerario datus eſt collega Paulus Aemilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquando belli ducem memini, eum quidem cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundam ſtudioſorũ induſtriam referre, ſic ſtatuo. Præceptum hîc eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpe putatur inutiliſſimum nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudijs moderatis; contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerunque luſcinijs euenit ob nimium canendi ſtudium, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas, vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citiùs, quàm cantus: Ita nonnulli, ſtudijs intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta, commendatur, quæ immoderata ſit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt immenſi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd manum ponere de tabula vix vnquam poſſet. ſignificabat ei nocere nimiam diligẽtiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehẽdit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendoque negotio, vt quod ait Flaccus,

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.

Quibuſdam certè in negotijs celeritate opus eſt: mora obeſt. hoc enim citat ex neſcio quo Plutarch. *πθεμβρὼν ἀγώναν πρόφασις ἀρετὰν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον:* Certaminibus iam propoſitis, cunctatio virtutẽ profundas in tenebras deijcit. Itaque M. Curius Dentatus Conſul, cùm delectum ſubitum coactus eſſet educere, nemoque iuniorum reſpondiſſet, coniectis in ſortem tribubus omnibus, Polliæ, quæ proxima exierat, primum nomen extractum vrna citari iuſſit. eo non reſpondente, bona haſtę ſubiecit. Quod cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiumque

giumque tribunorum appellauit. At Conſul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipſum vendidit, non tam feſtinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi cauſa, quando res, tumultuſque belli moram dilationemque nõ reciperet, dum interim cognoſceretur de excuſatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Alijs in rebus probatur tardum cõſilium, vt multo præſtantius: cõtrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα
αἰὲν ἐφελκομένη τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam ſatis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius *Maturitas.* apud Gellium libro 10. cap. 11. Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius, ſed medium quiddam & temperatum eſt. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, ſed tempore ſuo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis eleganter expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus, & ſcribere in epi- *Auguſti dictum.* ſtolis ſolitũ ferunt σπεῦδε βραδέως. per quod monebat, vt ad rem agendam ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus cõtrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit diſceſſum ventis imperantẽ, vt & citò diſcedãt, tanquã fugiant, & tamen ſtandi mediocritatem in regreſſu teneant, tanquam maturè, id eſt, tẽperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceant, dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatíſque indicium eſt, *Telum quid.* vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autẽ impedimẽtũ & tarditatẽ deſignat, idẽ libro 30. Alij rẽ planè eandẽ ſignificantes, Delphinũ Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pontif. Max. Alij anchorã Delphino copularũt, vt Aldus Manutius nobilis ty- *Remora quid.* pographus. Eraſmus Prouerb. Feſtina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimũ copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit.

echeneide.]Remora, vel echeneis, à ſiſtendis nauibus ſic appellata, παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς ναῦς, ναῦς, de qua in ſequentibus opportuniùs. *volitant ſpicula miſſa manu.*] Ouid. ferè ſic 1. de Ponto, eleg. 4. -- *Sarmatica ſpicula miſſa manu.*

Neſcio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo: *--fugit illa per vndas*

Ocyor & iaculo, & ventos æquante ſagitta.

In deprehenſum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM *quacunque fugis, te perſequor: at nunc*
Caſsibus in noſtris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere noſtras:
Ficulno anguillam ſtrinximus in folio.

Fugax tandē deprehenſus

ALlegorica proſopopœia in quēuis deprehenſum, & fugacē, qui ob ſcelera notatus ſemel atque iterum è manibus iudicum ſublatus, & pro temporis occaſione ſubterfugiis vſus, non tamen poſſit effugere & expedire ſeſe, ſi tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè poteſt illuſtrari nobilibus hiſtorijs, de Perſe, Pſeudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infeſtiſſimi hoſtes dolis, fraudibus, ſubterfugijs vſi, vt vix capi

capi poſſe viderentur, tandem tamen ſuccubuerunt: ſed libri ſunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnum ſublegere placet ex Iuſtino: Hanno Carthaginienſis adeò diues erat, vt cæteros ciues opibus anteiret. is de occupando regno cogitauit, ſed interfecto primùm ſenatu: quod machinatus ſimulatis filiæ nuptijs, plebi in porticibus publicis, Senatui ſuas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis ſenatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen conſilio nefario per miniſtros detecto, magiſtratibus placuit ſcelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne plus negocij exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum ſumptibus ſtatueretur. Quo cõſilio præuentus Hanno, ſeruitia concitat, rurſusq́; conſtituta cædibus die, cùm iterum ſe proditum vidiſſet, munitum caſtellum cum viginti ſeruorum milibus occupauit, ſed comprehenſus eſt ad extremum, dum ſibi conatur Afros & Mauritanos conciliare. Virgis cæſus, effoſſis oculis, & manibus cruribuſque fractis, necatus eſt: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoque cognatiq́ue, quanquam innoxij, vltimo ſupplicio affecti. Sed ne ſim longior, id & opportunè torqueri poteſt in eos qui fallacis ſunt fidei, quiq́ue crebrò furtim ſe ſubducunt ab iis, apud quos verum dicere neceſſe habeant: vti pleroſque (heu nimium multos) noſtra hac tempeſtate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clauſum tenent, quod de Catilina Salluſtius ait; ſicq́ue imponere aliis aſſueuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obſiſtere iis quos ſibi iuſtè interdum aduerſari norunt. Quod & accommodari poteſt in pertinaces quoſdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in noſtram ſententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta eſt ſimilitudo à natura anguillæ; quæ quia ſit lubrica, facilè contineri nequit, niſi folio fici ſcabro & aſpero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: &, Anguilla in ſtrigmento, in Eraſmicis & Iunij adagiis. *Anguilla lubrica.*

Ficulno anguillam, &c.] Alluſio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. cui poteſt videri aliud finitimum quod refertur ab alijs, Inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugij ratio.

Cuſtodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

Vera hæc effigies innuptæ eſt Palladis: eius
Hic Draco, qui dominæ conſtitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? cuſtodia rerum
Huic data: ſic lucos, ſacraq́ templa colit.
Innuptas opus eſt cura aſſeruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit amor.

Cur Palladis ſimulachrum Draconẽ premere.

PHidias clariſſimi nominis ſtatuarius, Palladis ſimulachro Draconem appoſuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo ſignificabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen

men) peruigili cura continendas eſſe, vt ea ratione ſit optimè muliebri pudicitiæ conſultum. Nunquam eſt enim committendum, vt otio ſeſe dedant, aut plus quàm ſatis eſt, vagentur: quādoquidem eo ſexu nihil fragilius ſit aut imbecillius. Val. Maximus lib. 6. refert exemplum lōgè præclarum de Publio quodam Mænio, qui ſe pudicitiæ acerrimum vindicem præſtitit. Nam in libertum ſuum, quanquam admodum gratum ſibi animaduertit, quòd filiæ ſuæ iam nubili oſculum dediſſet; cùm præſertim non libidine, ſed errore lapſus videri poſſet. Et quidem pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ ſenſibus caſtitatis diſciplinam ingenerari magni æſtimauit: eiq́ue tam triſti exemplo præcepit, vt non modò virginitatem illæſam, ſed etiam oſcula ad virum ſincera perferret. Sanè Draco à viſu, quem acutiſſimum habebat, nomen apud Græcos habuit, id eſt παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι eſt, acutiſſimè video: vt & ὄφις, ſerpens, ab ὄπτω; ideoq́ue Palladi ſacer eſt, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiamq́ue hinc interpretantur, quæ omnia perſpiciat, & ante omnes intelligat. Porrò quòd hîc ſcribat veram eſſe Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicet per partes, ſed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti miniſtrum, non videtur alienum, ſi Deæ panopliam ſubiecero. Puella igitur armata virum ſapientem aduerſus omnes animi perturbationes ſe armantem, & vitiis animo forti reſiſtentem ſignificat: vel quòd virtutem ſuis ipſius præſidiis inſtructam ſatis eſſe intelligimus, vti iam dictum eſt. Galeam habet criſtatam in capite, quod referendūm eſt ad iudicium, & conſtantiam, qua vel maximè ſapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potiſſimùm valeat: haſtam verò longam, quòd oratione percutiat eminus: Scutum cryſtallinum viri ſapientis magnam ſolertiam repræſentat, qua ſeipſum haud aliter intus diiudicat, quàm ſi in ſpeculo cryſtallino ea quæ externa ſunt, contempletur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formidinis & terroris imaginem eſſe volūt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia ſapiens in pectore terrorem habet, quo aduerſarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam eſſe vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd ſapiētia ſit multiplex, ſeu quòd tecta & operta ſit, neque cuilibet ſeipſam conſpiciendam præbeat. Candidus in eo color ſimplicitatem reſpicit: aureus internitens, vim ſapientiæ fulgurantem: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò eſt, ἢ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς ἀνδρικὴ.

Draco vnde nomen habet.

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo.

Pallium.

φώδικὴ, quòd vt illuſtris eſt & conſpicua, vt quidam volunt, ſic & formidabilis. Non enim tam cæſios habet oculos, vt acutè non videat: ὁρᾷ γὰρ ὀξέως· vnde & ὀφθαλμίτις καὶ ὀπτιλῖτις dicta, templumque habuit à Diomede poſitum, nomine ὀξυδερκοῦς Ἀθηνᾶς. Cæterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis eſſe oculis & cæſiis: qua ratione huic conſecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob ſimilitudinem oculorum: acutiſſimo enim viſu eſt Draco, & quandam excubandi vigilandiq́ue vim habet, nec venatione capi poſſe videtur. Draconi autem ſimilem eſſe virtutem indagatricem aiunt, quæ diligentiſſimè omnia perſcrutetur, rimeturque ſtudio indefeſſo: ideoque ab acuto viſu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamen, attexere quod perſpicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν Ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθρῶσα· διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμιᾷ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἐκ τε τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεγενῆσθαι δοκεῖ. τούτων μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸ χωρεῖν ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα: Quæ coniuncta eſt cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id eſt Minerua, nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam ἀθρηνᾶ vocetur, hoc eſt contemplatrix, & nihil non inſpiciens acutiſſimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis nō perit, neque vlla fœdari macula poteſt. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum præcipuè rationum eſſe matrem oſtendimus. Sed hactenus ſatis. Lege Phornutum lib. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur.

Innupta Palladis.] Hinc παρθένος dicta. eo enim nomine culta eſt in Acropoli Athenienſi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti eſſe ſymbolum, Phornutus ait.

Pallas virgo.

Cur Diua comes hoc animal?] Huius quidē rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iſide & Oſiride.

Lucos, ſacraq́ templa colit.] nimirùm vt cuſtodiæ ſymbolum: eadem enim ratione hortis Heſperidum ſeruandis præfectus eſt Draco peruigil.

Virginum cuſtodia.

Innuptai opus eſt, &c.] Phocylidis eadem eſt ſententia:

παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,

μηδέ

μηδέ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῶμεν ἐάσῃς·
κάλλος δυσήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id eſt,
Clauſa tibi virgo thalamis ſeruetur honeſtis,
Nec ſinito hanc ad connubium foris vſque videri.
Forma puellarum ſeruata parentibus ægrè eſt.

Quò ſpectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectunt à παραθέειν τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Heſiodus attigit 2. ἔργων: *Vnde παρθένος dicatur.*

οὔπω δόμων ἔντοσθε φίλη παρὰ μητέρι μίμνει.

Sed & Homerus in perſona Penelopes, vult pudicam mulierem vix ſolam in medium procedere, ſed ancillis comitibus ſtipatam. ſic enim ille:

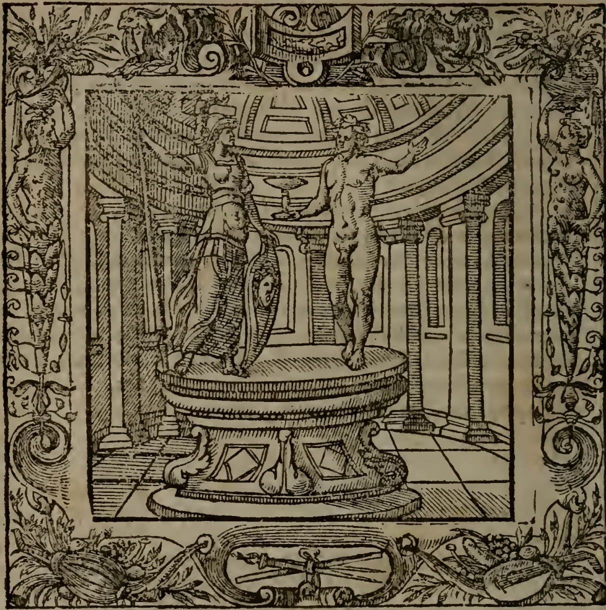
οὐκ οἴη, ἅμα τῇγε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο. id eſt,
Haud ſola, aſt illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplũ ſeueritatis memorat in Q. Antiſtio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari ſecretò loquentem vidiſſet. Is enim maluit occurrere incunabulis & initijs culpæ, quàm perfectum ſcelus vindicare. Itidẽ fecit Sempronius Sophus, non alia de cauſa, quàm quòd vxor, ignorante ſe, ludos ſpectare auſa eſſet.

laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HÆC Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, ſoboles vtraque vera Iouis.
Hæc caput, ille femur ſoluit: huic vſus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod ſi qui abſtemius odit
Vina, Deæ nullum ſentiet auxilium.

Qui Dij veteribus habiti.

PRo Diis fuiſſe veteribus habitos, qui ſibi beneficiis humanum genus deuinxiſſent, notius eſt ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euſeb. quàm vt confirmare ſit neceſſe. Tantùm obiter admonebo, quoſdam Deos iiſdem olim templis & aris

& aris fuiſſe cultos, vt Cererem & Neptunum, quòd abſque ſale *Dij multi*
tibi penè omnes inſipidi ſint, refert Plutarch. Sympoſ. 4. Vt Her- *iiſdē aris*
culem & Muſas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem *poſiti.*
teſtis eſt in quæſtion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem ſtatuere, vt oſtenderent matrimonij voluptatem maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, perſuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quoſdam Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos eſſe *συνναοὺς*, quibus delubrum commune fuit. ij etiã dicti *ὁμωχεταὶ* vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Syneſio epiſt. 1. *συνναὸς ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ*. Romæ etiam in inſcriptione priuatæ cuiuſdam domus, teſte Fabricio, *Διῒ ἡλίῳ μεγάλῳ σαράπιδι, καὶ τοῖς συνναοῖς θεοῖς*. De his verò ſatis. Plinius
autem lib. 23. ait, Vino ali vires, ſanguinemque coloremque homi- *Vini vis.*
num, & mentem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis ſententia, vinum ingenij fomitem eſſe refert, virtutíſque incitamentum, ſi mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum ſic emendat Gellius: Sed enim, inquit in primo & ſecundo De
legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem iſtam tur- *Plato qua-*
piſſimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes ſolet, *tenus vi-*
laudauit: ſed hanc largiorem paulò, iucundioremque vini in- *nū laudet.*
uitationem, quæ fieret ſub quibuſdam quaſi arbitris, & magiſtris conuiuiorum ſobriis, non improbauit. Nam & modicis honeſtíſque inter bibendum remiſſionibus refici integrarique animos ad inſtauranda ſobrietatis officia exiſtimauit: redditque eos ſenſim lætiores, atque ad intentiones rurſum capiendas fieri habiliores. hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanaſſe ſuſpi-
cor, Vinum acuit ingenium. Commodè itaque *ἄγαλμα* propo- *Cur Bac-*
nit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirùm ſigni- *chus & Pallas ea-*
ficetur prudentiæ incrementum eſſe aliquod, ſi Bacchi, id eſt, *dem ara*
vini generoſi, ſed moderati, vſus acceſſerit. Etenim vinum prom- *locarētur.*
ptiſſimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda.

Et Aeſchylus, poëta clariſſimus, non niſi inter pocula tragœdias ſcripſiſſe fertur. Quid plura? Narratur & priſci Catonis Sæpè mero caluiſſe virtus. Præterire non poſſum quod ſcribit Athenæus Dipnoſoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: cauſam verò adiicit; *ὡς λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον*

τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea cauſa maximè puto ab eodem Gellio ſcriptũ lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Muſas deſinere. Sic veteres Bacchum Muſis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob cauſam laudata ſunt hominum veterum ſympoſia: eoque nomine Homerum puto ſuos Heroas, ipſumque Vlyſſem inter pocula de rebus lõgè ſeriis facere differentem. quod Virgil. egregiè imitatus eſt. Scio quid Plutachus ſentiat quo loco diſputat, An ſit inter pocula de rebus grauibus differendum: ſed locum indicare mihi ſatis eſt ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmen confictũ ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale eſt:

εἰπὲ τί σοι, ξυνὸν καὶ παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδον εἰλαπίναι.
μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῇδε πέλω.
καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
ἠῷος δμηθεὶς ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεγήραμεν ἡ μὲν, ἐλαίῃ,
αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἡ δὲ, κάρη.

Quem dialogiſmum ſic Latio donatum reperi:

Dicito, quid commune tibi eſt cum Pallade? namque
Spicula ſunt illi, ſed tibi vina ſacra.
Talia ne temerè Diuos ſpectantia quæras,
Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & iſtud
India teſtatur robore victa meo.
Prodeſt illa viris ſucco frondentis oliuæ,
Pocula ſed noſtro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos eſt paſſa dolores:
Femur ego ſolui, ſed caput illa patris.

Bacchus cur pater. *Bacchus pater.*] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellaſſet, multas ſecum feminas abduxiſſet, quæ Bacchæ dicebantur.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. *ſoboles vtraque vera Iouis.*] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo poſtea. Pallas ex Iouis capite nata, vt ſuperiùs expoſitum eſt. Suſpicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Miner-

ua coniungi, & vtrumque ſobolem Iouis dici: vt notet duo præſtantiſſima munera homini à Deo conceſſa, quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis vires inſtaurandas, nempè vinum, pertineat.

ille femur ſoluit.] Hoc vberiùs in ſequentibus.

huic vſus oliui.] Olea Mineruæ tribuitur, quòd ſemper vireat, & aliquid ſemper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil contineat humidi admixtum, ſed ſemper ſincerum & ἀκήρατον perſeueret: ita & virginitas, ait Phornutus. Sunt qui ſertum oleæ aſſignent, quòd arbor hæc pacis ſit ſymbolum; ideoque arma ferri dicuntur, bellaque ſuſcipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem. *Olea quid Mineruæ ſacta.*

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quam plurimos, teſtis eſt Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν ſignificare dicit, id eſt, viuere eſſe bibere.

abſtemius.] à vino abſtinens. temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphoſ. 15. *Abſtemius.*

-- gaudetq́ meris abſtemius vndis. Varro:

Quantoperè abſtemias mulieres voluerint eſſe, etc. Nonius.

Prudentes vino abſtinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID me vexatis rami? ſum Palladis arbor.
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

VIdetur hîc παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrammate, eum qui à vino abhorreat, haudquaquam prudentem euadere: quod rationibus aliquot, ſi non omninò neceſſariis, ſaltem tamen probabilibus confirmari poteſt. Nunc autem prudentes à vino abſtinere debere ponit. At hæc inter ſe ſic conciliare eſt facile, ſi dicamus prudentis eſſe vino moderatè vti: ſecus enim ſumptum, rationem obturbat, curas, vigoremque animi impedit, vt meritò ceſſerit in Prouerbium, Sapientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei non inſcius Romulus,

lus, vino ſemper eſt vſus parciſſimo. Capitale fuit Romanis matronis vinum attingere. vnde inſtitutum, vt cognatis oſculum ferrent, reprehendendi cauſa, quò indicium odor faceret ſi bibiſſent. Sed & M. Cato refert, non ſolùm probro affectas, ſed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs ſi vino vſæ eſſent, quàm ſi adulterium admiſiſſent. Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibiſſet, interemit: cuius facti nec accuſatorem, nec reprehenſorem habuit, vnoquoque exiſtimante optimo exemplo illam violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe, ait Val. Max. lib. 2. cap. 1. Et ſanè, inquit, quæcunque femina vini vſum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam teſtis eſt, matronas liberas vino abſtinuiſſe, vt etiam ſeruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ tricesimum. quod & apud Maſſilienſes in vſu fuiſſe nonnulli tradunt. Proditum eſt ab Aeliano, lib. 2. cap. 37. De var. hiſt. Zaleuci legem apud Locrenſes fuiſſe, qua ſi quis merum bibiſſet, niſi valetudinis cauſa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perſpicuum eſt, quàm olim odio habiti ſint ebrioſi, vinoque dediti. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ ſuos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum eſt autem diſtichon ex eo Græco incerti:

Romulus ſobrius. *Matronæ Rom. vinum non attingebant.* *Quibus vinũ interdiceretur.* *Fons Emblematis.*

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί με θλίβετε κλῶνες;
αἴρετε τοὺς βότρυας· παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris ſic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitum Polybij certè graue, λαθεῖν ἐστιν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον, fieri non poſſe, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè conſentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores noſtri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid. 3. artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna eſt concubitus quoſlibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigraphâ huius diſtichi Plautinum iſtuc? Non vinum moderari, ſed vino ſolent, qui quidem probi ſunt.

ſum Palladis arbor.] Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 44. teſtis eſt. Phornutus & Martianus Capella lib. 6.

Minerua oliua ſacra, Pacifera dicta: humanis vſibus non polluebatur, nec temerè Deorum aris accendebatur. Græci quidam negabant ab impudicis plantatam creſcere, fructúmue ferre. itaque à virginibus, & caſtis duntaxat inſeri volebant.

botres.] βότρυς, gemma. pro racemo accipitur *συνεκδοχικῶς.*

virgo fugit Bromium.] abhorret à vino.

Bacchus Bromius. Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βρόντην refertur, id eſt, tonitru, qui dum naſceretur, eſt auditus, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo. Ouid. Metamorph. 4.

— Bacchumq; vocant, Bromiumq; Lyæum.

Iuuenal. 6. Satyr.

— Bromium committere noli.

& ad rem appoſitè Theogoniæ ſcriptor non inuenuſtus, Pylades:

A ſtrepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus:
Quòd curis ſoluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor ſacra.

In ſtatuam Bacchi.

DIALOGISMVS. XXV.

BACCHE *pater, quis te mortali lumine nouit,*
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnoſſida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneraq́ etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm ſuperare ſenem?
Muneribus quandoque meis ſi parcere diſces,
Iunior, & forti pectore ſemper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua deſunt:
Quos niſi dementeis talia ſigna decent?

Hoc doceo, noſtro quòd abuſus munere ſumit
Cornua, & inſanus mollia ſiſtra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Abſit, an humanis vreris ipſe focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere merſit aquis.
Hinc ſapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis miſcerier? & qua
Te ſanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem ſumpſiſſe falerni
Qui cupit, hoc ſumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, ſed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium. ſunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incommoda. BAcchicæ ſtatuæ profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogiſmum, quo demonſtrat incommoditates & damna quæ temulentiam conſequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miſerius, vel exitialius videri, nedum cogitari poteſt. Deinde ſumendi vini legem quandam præſcribit omnibus vtilem, & planè neceſſariam. Omnia ſigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbem. De fugienda ebrietate Plinius fuſum orationis riuulum exprompſit lib. 14. toto 22. cap. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum ſenem, etiam nolentem, ſaltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib.

Bacchus Liber pater. *Bacche pater.*] Cur Baccho Liberi patris impoſitũ nomen ſit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirùm bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, i. Liber appellaretur.

mortali lumine.] humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuiſſe homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles, qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatiſſima lib. 34. cap. 8. Oriundus hic celebris artifex ex ea Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur,

cebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

Ariadne à Baccho rapta.

rapientem Gnoſsida.] Ariadnen intelligit, Minois Creteſium regis filiam, quæ Theſei amore capta, Minotauri necandi occaſionem ei præbuit, ea lege vt ſe vxorem duceret. Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultam reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit, quam in cælo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant.

Cur iuuenis Bacchus.

Cur iuuenis, &c.] Ouid. 3. Faſtorum ſic:

Siue quòd ipſe puer ſemper iuuenisq; videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

- - tibi enim inconſumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formoſiſsimus. -

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter tranſigendos maximè conferat, ſi parciùs, &, vt decet, ſumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

Lanugo.

lanugine.] Barba molli, à lanæ ſimilitudine, vt eſt in cotoneis malis.

Vinũ inſanire facit.

queas Pyliũ cùm ſuperare ſenem.] Alluſio eſt ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo:

οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει: hoc eſt,
Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib. 1. ait: non ſolùm ſenem fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per ſenem Pylium συνεκδοχικῶς ſenem quemuis ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locum de Bacchi iuuenta non de vi, ſed de ætate & tempore intelligendum eſſe mihi facilè perſuadeo cum Ioan. Fratre, viro ſanè docto; mirari enim poſſit aliquis Bacchum iuuenem ſemper videri, cùm ſit ille Neſtore annoſior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui ſe puerum eſſe iactet, cùm ſit ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ ἰαπέτου. Quam amici hominis explicationem lubens admitto, vt eruditam dignamque quæ probetur omnium calculis.

Tympana cur adiunctum Baccho.

Tympana non manibus, &c.] Tympanum luxuriæ inſtrumentum dicitur à Iuſtino, lib. 30. Suſpicor Baccho tribui tympanũ, tanquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter ſtrepitum inconditum, quem edere interdum ſolent qui vino ſunt onuſti.

Plutarchus de Ptolemæo Iuniore, qui temulentus in palatio, tympano comploſo obambulabat, Graue, inquit, & calamito-

ſum ſi Cleomenes opperiretur otium diſſolutũ Regis Cybeleſ præſtigiatoris, vbi primùm ille tympanum poſuerit, & tripudiántium cętus dimiſerit. Gręcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

Cornutus Bacchus. *capiti non cornua deſunt.*] Ouid. in Epiſt. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως eſt appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd prius boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vſos, & eam ob cauſam Bacchum dici cornutum & temulentum ſcholiaſtæ quidam tradunt.

Vini vſus. *Hoc doceo, noſtro, &c.*] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modico nerui iuuantur, copioſiore læduntur, ſic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, triſtitiæ cura hebetatur, vrina & algor expellitur, ſomnus conciliatur: Contrà, ſi nimius adhibeatur vini vſus, belluina cornua capeſſimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος vnde dicatur. *Hoc doceo, noſtro quòd abuſus, &c.*] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἴησεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mentem oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi ſatisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympoſ. Probl. 10. cuius hæc eſt ſententia: Quod verò ſummum eſt, vt in conſultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum ſequatur prudentiores, hoc vinum ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomẽ ait impoſitum eſſe οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, ſapere ſe putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

quòd abuſus munere ſumit cornua.] Athenæus lib. 13. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπανατέλλει κακὰ ἔπεα καὶ τὰ μαινόμενα: Vino in corpus deſcendente, aſcendunt verba improba & furioſa.

Cornua quid. *ſumit cornua*] in effuſam prolabitur audaciã Ouid. 1. Artis:

-- tunc pauper cornua ſumit. & 4. Triſt.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua ſumpſi;

Nec mihi ſumendi cauſa ſit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco ſignificat ſe reſipuiſſe, & ab amoris laqueis extricaſſe ſe, ait,

Venerunt capiti cornua ſera meo.

Plato Dialogo De impoſitione nominũ, οἶνον dictum vult, qua-

ſi οἰνοῦσιν, nempè διὰ τὸ οἰνῶσας ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutione expreſſiſſe:

- - ſæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ ſubſequitur cæcus amor ſui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Faſtorum:

Mitte pater caput huc, placataq; cornua vertas.

Quo loco admonendi mihi ſunt Philologi, Bacchum veteribus κερασφόρον depictum, id eſt cornutum, aut cornigerũ: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inueniſſe credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam cauſam hiſtoricam retulit 2. Legum, & poſt eum Athenæus Dipnoſoph. 2. Olim ſoliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbum κεράσαι, pro, vinum fundere: & κρατὴρ, quaſi κεράτηρ, quod à nomine κέρας deflexum eſt. Pompeius Feſtus ad moralem ſententiam accedit, quòd qui temulenti ſunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiaſtes Horatij ad Odam 19. ſecundi Carm. ibi, *Bacchus cornutus quid finxerint.*

Te vidit inſons Cerberus aureo cornu decorum -

ait cornua Baccho tribui ſolita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat.

mollia ſiſtra.] Ebrius ad muſicam, vt aſinus ad lyram. Siſtro dulci & ſonoro inſtrumento in ſacris Iſidis vtebantur veteres. Martial. *Hæc quatiet teneræ garrula ſiſtra manu.* *Siſtrum.*

Ouid. de morte Tibulli, *Quid nos ſacra iuuant, quid nunc Aegyptia proſunt ſiſtra?* De ſiſtro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Inſtrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutar. commentario de Iſide retulit: circum erant parua quædam cymbala ſeu tintinnabula, & in eius parte ſuperiore ſculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Iſidis & Nephthys.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi ſimulacra, inquit Phornutus, vt naturã vini oſtenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epiſt. *Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.* Rubedo autem colorem ſatis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13. *Nudus Bacchus.* *Igneus Bacchus.*

Cùm Semeles de ventre parens, &c.] Notiſſima eſt fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiiſſe, fabula nimirùm calorem eius & feruorẽ innuen-

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

te, ait Phornutus: tali enim natura eſt vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas eſt: Femori Iouis inſutum ad perfectionem veniſſe, quòd ſecundò femoribus vinum matureſcat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum eſt, vſui prorſus eſt imperfectum: ſed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ eſt etiam tum æſtu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus cõfici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb. Perdidiſti vinum infuſa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non ſine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius docuiſſet vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentũ Deum ſobriis Nymphis temperandum eſſe, id eſt, vinum aqua miſcendum. quod hoc Epigrammate Meleagri compertius eſt:

Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ᾽ ἐκ πυρὸς ἥλαθ᾽ ὁ κοῦρος
νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Bacchus Nymphis temperãdus.

Id ego ita olim conabar reddere:

Proſilijt rapido cùm Bacchus ab igne puellus,
Eſt Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus ſit Bacchus: at illum
Ni miſcere ſinas, igneus ardor erit.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perſpicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. ὥς ποτὲ μαινομένοιο Διωνύσοιο τιθήνας, &c. ait enim Bacchũ ſeu Dionyſium μαινόμενον appellatũ à Poëta, id eſt, inſanum & furentem, quòd nimio vino inſani homines fiant. Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyſeron: quia conſuetudo fuit aſſeruandi vini cauſa admiſcere marinam aquam. Idem videtur ſentire Athenæus Dipnoſophiſt. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immiſta vinum augeat, & temperet. Priſci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum menſuris manſuefactum eſſe ac domitum. Huc adſcribere non piget lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Nymphæ Bacchi nutrices.

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebatq; vno mater & ille rogo.
Et ſpes nulla ſuper miſeræ ſuccurrere matri,

At

At puer in flammis non tamen vſtus erat.
Ogygis occurrit, ſed non prius attigit illum,
Succubuit multa quàm Iouis ignis aqua.
Ignis abit, ſed non abijt vis ignea prorſus,
Quiq; cuti ſumma parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul: O puerum ne tangito, clamat,
Quiſquis es; ignis enim eſt, ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. diſputatione, An ſeni regenda Reſpub. Aquam mero miſcemus, quo Deum furentem (vt cum Platone iſtuc) ſobrio altero caſtigatum temperemus. ὥς φησιν πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philoſophis, qui non minus literatis ſermonibus condiunt apparatũ conuiuij, quàm vinum aqua diffuſa diluit, οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεράννυντες: non minus Bacchum Muſis, quàm Nymphis permiſcentes. Huc pertinẽt Cnemonis verba ad Nauſiclẽ, lib. 5. Aethiop. hiſt. apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἥδυσμα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi ſacræ rei tenere optimè rationem, qui coniungis Baccho Mercurium, & orationis condimentum poculis admiſces. Eiuſdem lege quæſtionem primam Sympoſ. 3.

Hinc ſapit hic, liquidis, &c.] Idem eſt illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyſſ. φ.

- οἶνός σε τρώει μελιηδὴς, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μὴ δ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce quod & alios
Lædit, quicunque ipſum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ cauſa incuſandi vini, ſi quis damnum inde conſequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδ' ὁ διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὅς δ' ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc ſcio à varijs accommodari variè. Referam, ſi commodè poſſim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber, de Theodoro & Lyſimacho loquens: Cùm, ait, Lyſimachus præterea rogaſſet, num & è patria fugatus eſſet propter ſuorum inuidiam ciuium: reſpondiſſe, Nequaquam, ſed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuiſſet perferre vterum, Iu-

piter eam miſeratus, abortiuum ambuſſit, & inter Deos retulit: ſic cùm patria mea minor eſſet, quàm vt caperet Philoſophum, bonus quiſpiam, ſiue Deus, ſiue Genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me tranſtulit, &c.

torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comeſſabere maximi,

Si torrere iecur quaeris idoneum. Idemque:

—— meum

Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenæum 10. Dipnoſoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quomodo vtendum. *Sed nunc me doceas, &c.*] Non ſat fuit oſtendiſſe incommoda, & ægritudines, niſi remedia quædam adhibeantur. Præceptum itaque eſt de vino temperatè ſumendo, nimirùm vt quarta pars aquæ ſemper immiſceatur. quod tamen præceptum pro ratione locorum, temporum & perſonarum ad ἐπιείκειαν reuocandum eſt. Prouerb. Epiſcythiſare. Athenæum 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Græcis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ᾽ ἐλάχιστον,
ἐστὶ γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
χαίρει κερνάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτὸς,
τῆμος καὶ θαλάμοις ἐστὶν ἑτοιμότατος.
εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
βαπτίζεται δ᾽ ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id eſt,

Nec minor eſto modus Bacchi, nec largior æquo,
Hinc mœror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres ſecum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugioque venit.
Namque ſolet teneros contemnere multus amores,
Et ſomnum morti conciliare parem.

intra heminas.] Significat vltra mediocres menſuras nihil adijciendum, vel ſobriis menſuris vtendum. Neque enim Græcorum veterum, bibacitate inſignium, aut Germanorum noſtri huius temporis conſuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, ſed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, alijſque quibuſdam notatur. In cuius culpæ ſocietatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, parique & vinolentiæ & contentionis appellantur nomine: ſic enim ille: Aduerſus ſitim non eadem temperantia. diem noctemque continuare potando nulli probrum. ſi

in-

indulſeris ebrietati ſuggerendo quantum concupiſcunt, haud minùs facilè vitijs, quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos rixæ, raró conuicijs, ſæpius cæde & vulneribus tranſiguntur. Hæc Tacit. Obiter adijciam quod memini legere me apud Firmicũ Maternum, auctorem non poſtremi nominis, libello quo Paganorum errores conuellit: Lycurgum Thracium ideò vites excidi iuſſiſſe, quia vinum in Thracia inſaniam furoremque pareret: quò pertinere puto initium Odes lib.1. Carm. Horat.

Natis in vſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare, Thracum eſt. tollite barbarum
Morem, verecundumq; Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Aſtyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogaſſet, quam ob cauſam à vino abſtinuiſſet inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena eſſent. cùm enim tu ad natalitia amicos adſciuiſti, facilè obſeruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis eſſe compotes.

Res dura hæc nimium, &c.] Dura quidem, iis potiſſimùm, qui ſibi omnia effusè licere volunt.

Gra-

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat vt Pœnos, Hannibalemq́; mora.
Occulit inflexo nidum ſibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos ſic fouet illa ſuos.
Saturno Martiq́; ſacrum, quo Glaucus adeſo
Polybides, factus creditur eſſe Deus.
His meritò arguitur nodis tutela ſalusq́;:
Herbaq́; tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid ſignificet. GRamen herbam, quæ aliis eſt ſanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præſidij ſalutisque ſymbolum. Ex ea enim corona graminea

minea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & proprias quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Adhæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, ne quis eam in minimis habendam putet. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defenſionem, ſalutemque intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præſidij ſpem voluerimus oſtendere: vt ſi potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quiſpiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legum tutela, & iuris noſtri innocentia fiduciam collocando, prouerbiali hoc ſchemate vtemur, dicemúſque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij ſeſe caſus offerunt, ita diuerſis modis iſtuc vſurpari poteſt. Graminis ſymbolum ſignificare mihi videtur certiſſimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quaſi præſens alexipharmacum: quod & de diſciplinis humanioribus, integritate animi, aliiſque generis eiuſdem, quorum portus tutiſſimus eſt, intelligi facilè poteſt. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem conſilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias haſce commentabar. nunc verò Emblematis huius veram ſententiam repeto ex Feſto Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor ſignificat: quod eſt antiquæ & paſtoralis vitæ indicium: nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cùm ſuperati erant, ex eo ſolo in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant. Citatur ex Attio,

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt...

Plinius de obſidionali corona, dari ſolitam è gramine teſtatur, quod gramẽ decerptum erat quo loco obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ ſignum fuit herbam porrigere victos, hoc eſt terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor eſt, victúſque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare ſiue porrigere gramen, eſt ſeſe fateri victum, agnoſcere victorem, præſidij & ſalutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos obſidione liberarat, ait Gellius: eáque fiebat è gramine quod eo loco natum eſſet, intra quem clauſi erant qui obſidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quòd vrbem Romam obſidione hoſtium liberaſſet. Hac nullam aliam fuiſſe nobiliorem, *Corona graminea.*

quæ

quæ nunquam niſi ſumma deſperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat.

Patres, Senatores

patres.] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno eſſe animo deberent, ſic nominati. Salluſt. in Catil. hi vel ætate, vel curæ ſimilitudine, patres appellabantur.

Pœni.

Pœnos Hannibalemq́;.] id eſt, Hannibalem Carthaginenſium Ducem. Pœni, quaſi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab alijs vſurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Aeneid.

Fab. Maximus.

mora.] cunctatione. Hinc Fabius cũctator appellatus, de quo Poëta 6. Aeneid. Ennium imitatus, ſic:

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Animalium quorundam ſolertia. *Alauda in gramine nidificat.*

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibuſdam auibus & belluis herbarum quarundam cognitio eſt à natura inſita, vt quod arte maxima & diligenti obſeruatione homines ipſi ſciunt, hæ naturæ beneficio ſentiant. Quòd autem alauda ſiue galerita nidum ſibi ex gramine cõficiat, ex veteri Prouerbio ſic expreſſum eſt à Caſſiano Baſſo ſcholaſtico, lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam Prouerbium,

ἐν κορυδοῦ κοίτᾳ σκολιὴ κέκευπται ἄγρωστις:

Ramoſum gramen nido occultatur alauda.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto ſuum luſtrare nidum, impoſitis quibuſdam ramulis graminis, ſicuti aquila callitricho, cornix verbenaca ſupina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroaſtræ magi 15. *γεωπονικῶν* retulit literatiſſimus vir Belgij decus Iunius, adagio,

Alauda in nido latet gramen.

Glaucus.

quo Glaucus adeſo, &c.] Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piſcator fuit Anthenodius, natandi peritiſſimus, qui vel cunctos ſui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam ſolebat è portu ſpectantibus, donec iam extra eorum eſſet proſpectum, enatare. Cùm autem rediret, perſuadebat ſeſe in marinis fluctibus vixiſſe; hincque marinus Deus primùm eſt nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piſcium, quos ceperat, multitudinem fuiſſe defeſſum, onusque in media via abieciſſe: vnum ex piſcibus moribundum herba guſtata reuixiſſe, & in fluuium proſiliiſſe. quod cùm Glaucus obſeruaſſet, eadem herba comeſa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comeſa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Auſonius:

Sic

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina guſtatu poſtquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piſcibus herbas
Sumpſit, Carpathium ſubiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens ſcrutator operti
Nereos, æquoream ſolitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id reſpexit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro ſalute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari poſſent mea vota, maligno
Impete depulſo morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba ſuccis?
Gramine vel Glauci vel priſca Pæonis arte?

Quòd dixit gramen Saturno & Marti ſacrum, Aiſchyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum ſeminaſſe gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ creſceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum: *Gramen cur Saturno & Marti ſacrum.*

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum ſciens
Æquè conſpicitur gramine Martio.

Seruius nititur cauſam reddere, cur gramen Marti ſacrum ſit: & Ouid. etiam in Faſtis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipſa, cum Marte aliquam habere ſimilitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & ſerpendo duci videntur: & cùm fit caſtrametatio, locus commodus, id eſt planities campi deligitur ab Imperatorũ miniſtris, quo loci ſolet eſſe gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio eſſe poteſt; ideoque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum eſſe, 5. Transformat.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæſiſſe: ſed hunc, quanquam leuem, ſcrupulum exemerunt proſopographi ex Argonautic. Apollonij ſcholiaſte. Plerique noſtræ Academiæ Pariſienſis viri eruditi mihi pridem ſignificarunt, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, eſſe fortè denominatum, quod ipſum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt non planè ſum aſſenſus, ſic neque omninò repugnaui. *Polybides.*

nodis] notis, ſymbolis.

digitalis.] *δακτύλιος*, vt Ariſtolochia *μάκρα ἡ δακτυλῖτις* dicta: à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q. d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui aculeatum gramẽ vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR, *Nemeſiſq́ virûm veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duraq́ frena manu.
Ne malè quid facias, nève improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

Idem

NEmeſcos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare. νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 28. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

— Latia Nemeſis non cognita lingua.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborum, ἡ τιμωρὸς ὑπὲρ ὄγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias Adraſtiam ἀπὸ τοῦ μηδὲν αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ἐστὶ γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θείου δίκη ἀνέκφευκτόν τι καὶ ἀναπόδραστον: quòd nimirum ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo,

——preceſq; noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idem Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimumque contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccenſere, illoſque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodum Nemeſim Iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtẽs, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4. *Nemeſis vindex.*

ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος εἵνεκα; λέξεις,
πᾶσιν ἀπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

lato Dialogo 4. De legibus Nemeſim iudicij angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionem: Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum mnium opificem nihil latêre, nihilque omnino impunè relinquere: quippè qui, vt cecinit Orpheus, *Deus omnia videt.*

πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

lem Tragic. Seneca:

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere;

Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiaque, qui vt oſtenderent ſuperbiam Deo præ alijs vitiis inuiſam eſſe, dixerunt eos qui hac correpti eſſent, non modò cenſura diuina, ſed etiam indignatione puniri: ideoque proprium ad hanc vltionem numen adhibuere, Nemeſeos nomine nuncupatum. Colligere eſt enim è multis, quatuor potiſſimùm (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iuſtitiam, Nemeſim. Horum exemplum quiſque noſtrum in ſe habet, in mente legem quid agendum ſit, quid non, communi norma dictitantem, & honeſtum quidem ſequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium diſtinctiori quadam argumentationũ diſcurſione diſcernens, quod in hac vel illa actione poſitum eſt honeſtum eſſe vel turpe. In voluntate eſt iuſtitia, quæ eligat aut proſequatur, quod ratio per mentis leges ſequendum vel fugiẽdum dictauerit. Eſt & in imaginatione Nemeſis, quæ turpibus actionibus verbiſque ſuccenſeat, ac legitimè indignetur. Ariſtot. 2. de arte dicendi, νέμεσιν pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moraliũ ad Nicomach. mediã illam quidẽ inter φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id eſt inuidiã & peruerſam lætitiã; definitur itaq; in Rhetoricis, λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν, dolor ob eius felicitatem qui ea ſit indignus, quod ita velim apertiùs explicari. Opponitur miſericordiæ Nemeſis, id eſt indignatio: ſunt itaq. quodammodo inter ſe contrariæ: ſed nõ tamẽ propter ſe, at propter res ſubiectas: bonum enim bono nunquam contrarium eſt. Miſericordia, eſt ægritudo ex alterius miſeria, iniuria laborantis. & is quidem affectus naſcitur ex opinione mali, non cuiuſuis, ſed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat. dolorem quidem, vt ſi quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis deſtituatur, aut aduerſæ fortunæ caſu aliquo concutiatur: interitum, vt ſi quem innocentem torqueri, vexariue videamus. At Nemeſis proſpera fortuna improborum excitatur. In vtraque dolor quidam eſt: nam miſericordia dolemus innocentis afflicti infortunio: Nemeſi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem eſſe Nemeſim atque inuidiam putant, propter aliquam motuũ ſimilitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos diſcrimen ponit, ſed bonis alienis cruciatur, ſeu illa dignè, ſeu indignè accidant: & inter æquales ac ſimiles præcipuè regnat. At Nemeſis ægre fert tantùm indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi commotio

In mente lex.

In ratione iudiciũ

In voluntate iuſtitia.

In imaginatione Nemeſis.

tiò eſt, vt virtus exiſtimetur, & in probis tantùm viris eſt. Cùm enim æquitas poſtulet, vt malis malè, bonis eueniat bene; certè vir probus & iuſtus maximè gaudet, cùm iuſtitia ſeruatur: vt cùm ſceleratos homines, ſicarios, graſſatores, prædatores alioſq; id genus de medio tolli videt: ſic neque minùs gaudet quando viris bene meritis aliquid optimè ſuccedit. Quæ omnia paulopòſt exemplis illuſtrabimus. De Nemeſi ſic Ammian. Marcellin. lib. 14. ad finem: Hæc & huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum bonorumq; premiatrix aliquoties operatur Adraſtia, *Locus ex* atq. vtinã ſemper, quã vocabulo duplici etiam Nemeſim appel- *Ammia-* lamus. Ius quoddã ſublime numinis efficacis, humanarum mẽ- *no.* tium opinione lunari circulo ſuperpoſitum, vel (vt definiunt alij) ſubſtantialis tutela generali potentia partilibus præſidens fatis: quam Theologi veteres fingentes Iuſtitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia deſpectare terrena. Hæc vt regina cauſarum, & arbitra rerum, hæc diſceptatrix, vrnam ſortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatumque noſtrarum exorſa interdum aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eademque neceſſitatis inſolubili retinaculo mortalitatis vinciens, faſtus tumentes incaſſum, & incrementorũ detrimentorũque momenta verſans, vt nouit, nũc erectas mentiũ ceruices opprimit & eneruat, nũc bonos ab imo ſuſcitans ad bene viuendũ extollit. Pinnas autem ideò illi fabuloſas aptauit, vt adeſſe velocitate volucri cũctis exiſtimetur: & prætendere gubernaculũ dedit, eique ſubdidit rotam, vt vniuerſitatem regere per elementa diſcurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima ſorte adusque iubendum Imperatori penè elatum, ideoque intolerabilem, humanorum ſpectatrix Adraſtia, aurem (quod dicitur) vellens, mouénſque vt caſtigatiùs viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelſa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib. 2. Nemeſis, ait, ſemper bona eſt *Artemi-* viuentibus ſecundum legem, & moderatis hominibus, & philo- *dori locus.* logis: at verò cõtra leges delinquentibus, & his qui aliquibus inſidias ſtruunt, & magnas res auſpicantur. Nam impedimento eſſe, & obſtare his quæ inconſultè & præter animi noſtri ſententiam fiunt, Nemeſim vocamus. Quidam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemeſi Plutarch. diſputatione De iis qui ſerò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Eraſm. in Prouerb. Adraſtia Nemeſis.

veſtigia ſeruat.] Epigramma Græcorũ 1. ἰχναίη eã ob rẽ dicta, id eſt, veſtigiaria, quæ veſtigia hominũ inſequatur. eſt & quædã ad prouerbiũ alluſio, ἴχνος μεταθεῖν, & ἴχνη διώκειν: id eſt veſtigiis inſiſtere, & veſtigia perſequi: quod Platoni familiare eſt.

Continet & cubitum, duraq; frena.] Hæc temperantiæ ſymbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

Ne *malè quid facias*]. Sic tandem Nero poſt multa impia & ſcelerata facinoroſa perpeſſus eſt ſuam Nemeſim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt. cui enim ſenatus coactus fuerat aſſentiri, huius ſtatuæ populus noctu culeum ſuſpendit; palam etiam voces audiebantur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum delatis, quàm vt Neronem apud Neronem accuſarent. Tandem poſt miſeram, impiam, & indignam omninò vitam, à ſenatu iudicatus eſt, vt nudus per publicum duceretur, furca eius inſerta capiti, virgis ad mortem vſque cæſus, atque ita præceps de ſaxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Paſſus eſt etiã ſuam, certè vt atrociſſimam ſic iuſtiſſimam Nemeſim Seianus, magno quidem ſed fallaci honore ſub Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur. ſed & Liuia Druſi, filij Tiberij ab eodem ſtuprata, & Druſo veneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd denique Prætorianos militeſque alios multis ac magnis largitionibus ſibi deuinxiſſet, eoq; in principẽ cõiuraſſet, Tiberius hominem non aperta vi, ſed paulatim depreſſum irretiuit, eumque in ſenatu accuſauit. Crimine patefacto Patres ita cenſuerunt; vt Seianus capite multaretur, eius corpus in Gemonias proijceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio lib. 58. Corn. Tacit. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & ſceleratè factis, alijque multi.

néue improba verba loquaris.] Demadi peſſimè ceſſit, qui dum funeribus neceſſaria vẽderet, optaſſe dicebatur vt in hac arte ſua grande maiuſque ſolito lucrum obueniret. itaque damnatus eſt, quia id votum niſi ex mala mente, peſſimoque in Rempub. animo proficiſci iudicatum eſt: adeò id lucrum non poſſe ſine multorum morte contingere. Retulit Seneca de benefic. 6. Sic Theodoto præceptori Ptolomæi Aegyptiorum regis ſua lingua fuit exitio: nam cùm Pompeium interfici perſuaſiſſet, quia mortuos nõ mordere dixiſſet, imò verò ſeſe iactaſſet Cæſare Iulio fortiorem: in Aſia tandem à M. Bruto deprehẽſus, meritas pœnas luit, vt eſt apud Plutarch.

Tan-

Tandem tandem iuſtitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ACIDÆ Hectoreo perfuſum ſanguine ſcutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
uſtior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum poſſet adire ſuum:
ittoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce ſepulchra ferit:
iciſti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas eſt cadere iuſtitiæ.

APparet id ſumptum eſſe ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. 1. titulo εἰς δίκην: primumque ſic habet:

ἀσπὶδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
λαερτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατείρπασε, καὶ παρὰ τύμβον
αἴαντος νηκτὴν ὤρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.

Pelidæ clypeum non æquo ceſſit Vlyſſes
Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit; namque natando
Is tumulum Aiacis, non Ithacam petijt.

Quod autem ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa paulùm fuſiore, addiditque poſtremo ἐπιμύθιον:

καλὰ ποσειδάων δ' ἴκρασεν πολὺ μᾶλλον ἀθήνης,
καὶ κρίσιν ἐλλήνων συγχρὴν ἀπέδ' ἶξε θάλασσα.
ἄσπις ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα πινάσσει,
αὐτόν σ' ἐκκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
ἔγρεο παῖ τελαμῶνος, ἔχεις σάκος αἰακίδαο.

De armis Achillis contentio. Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poëtiſque decantata controuerſia, quæ ſanè Aiaci cedere coactus eſſet aſtutus & vafer Vlyſſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Grecos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diu potitus eſt malæ fidei poſſeſſor. Retulit enim Pauſanias non poſtremi *Pauſaniæ locus præclarus.* nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Aeolenſibus, qui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodidiſſe iudicio, illudque in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum conqueſtum, Iuſtitia ve- *Veritas, & ius, premitur, non opprimitur.* rumque laborat, ſed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit, & innocentiæ defenſio interclusa reſpirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam eſſe vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiamque, contraque fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Idem in Sextiana defenſione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculſi, ac tempeſtate populari, per populum tamen ipſum recreati ſunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatique vixerunt. At verò qui ſenatus conſilium, qui auctoritatem bonorum, qui inſtituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut

conci-

concitatæ multitudini iucundi eſſe voluerunt, omnes ferè Reip. pœnas aut præſenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis ſanè exemplis confirmari poteſt, pleroſque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, deque honoris gradu deceſſiſſe, qui tandem vita functi, certiſſimis coniecturis inſontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehenſi, concitatam de ſe opinionem non modò abſterſerũt, ſed immortali gloria tandẽ donati ſunt. Opportunè ergo dictum eſt à Liuio: Veritatem laborare ſæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falſa ſunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iuſta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, ſed tandem emergunt. Rectè Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τήν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iuſtum eſt vincere par eſt:
Vnus vir iuſtus infinitis non iuſtis
Præſtat, Deo & iuſtitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum ſitu ſqualleant, eorum tamẽ virtus nullis vnquam ſeculis obſcurari omuinò poteſt. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. *κατακρύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν*, id eſt, Nec pulueris ſitum occulit congenitorum inclytam gratiam.

Aeacidæ.] Achillis: ab Aeaco Telamonis & Pelei patre.

perfuſum ſanguine Hectorea ſcutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua.] iniuſtum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua cõcio Vlyſſis: quam repete ex Ouidij Metamorphoſ. 13. Concio, tria ſignificare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, ſuggeſtumque vnde verba fierent: item cætum populi: & orationem ipſam quæ diceretur ad populum.

Ithaco.] Vlyſſi, ab Ithaca patria.

Iuſtior arripuit Neptunus.] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ ſcutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod poſtea dicet, plus ineſſe piſcibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuerſiarum 7. O maria iuſtiora iudiciis, ô mitiores procellę patre! Sic Ouid. 1. Triſtium eleg. 4. vbi poëta ſuos labores cum Vlyſſis laboribus comparat:

Cumq; minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiuſdem operis elegia vndecima:

Neptuniq; minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Aeneæ,

Iuſtior eſt animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hyperbolen: & quidem mari nihil eſt implacabilius.

dominum ſuum.] Aiacem, qui dominium quidem iure, poſt Achillem mortuum, animo retinuerat: poſſeſſionem verò minimè, quam Vlyſſes eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.] clamat. tranſlatè à bobus.

voce.] catachreſis, pro ſono.

Viciſti, &c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus fas eſt, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illuſtrandũ ſuccurrit Aeliani exemplum nobile ex lib. 13. var. hiſt. de Macareo quodam ſacerdote Mitylenenſi. ſed quia liber eſt in omnium manibus, non aſcribam.

Etiam

Etiam ferociſſimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM *poſtquàm eloquium, Cicerone perempto,*
Perdiderat patriæ peſtis acerba ſuæ:
Inſcendit currus victor, iunxitq́ leones,
Compulit & durum colla ſubire iugum:
Magnanimos ceſſiſſe ſuis Antonius armis,
Ambage hac cupiens ſignificare duces.

TEſtis huius hiſtoriæ poteſt videri Plinius, qui ſic lib. 8. cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum eſſet in Pharſalicis campis, non ſine quodam oſtento temporum, generoſos ſpiritus iugum

Emblema tractū ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.

gum ſubire illo prodigio ſignificante. Plutarchus autem in Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſdem cauſas, quibus M. Antonius eum ad necẽ poſtulauit. Nulla tamẽ potior fuit, quã quòd Cicero, cũ ſibi (è re ſua) maximè eſſet opus, ſeruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedẽs primò in Tuſculanum veniſſet, indeque trãſuerſis itineribus in Formianũ, vt nauim cõſcenderet, in altũ prouectus eſſet, ventíſq; aduerſis agitatus, & vitæ & fugæ eum cepit tædium. Itaque reuerſus in Formianum ab Antonij militibus petitus eſt, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentíque immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in roſtris poſitum fuit: quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat, Valer. Max. 5. cap. 3, multa Seneca 7. Controuerſ. 2. & Suaſoriarum 6. capite. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funeſtum ita deflet:

Abſtulit vna dies æui decus, ictaq; luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ,
Vnica ſollicitis quondam tutela, ſalusq;
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusq;, togæq;:
Publica vox ſæuis æternùm obmutuit armis:
Informes vultus, ſparſamq; cruore nefando
Canitiem, ſacrasq; manus, operumq; miniſtras
Tantorum, pedibus cuius proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deosq;
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Meminere alij quidam facinoris huiuſce Antoniani, vel potius inſolentiæ pluſquàm néfariæ inſani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè ſat nobis intelligi datur, nullam eſſe tantam vim, aut firmum animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſententiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? Vltrò ſeſe mihi offerunt exempla longè multa de ijs qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, deſiderium ſui nobis reliquerunt, vt eorum non poſſimus vel ſine lacrymis, vel iuſto dolore meminiſſe.

Nihil tam durum quod frãgi non poſſit.

Sed

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cęſarem in ſenatu confoſſum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus, qui tyrannidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculoſiſſimi & funeſtiſſimi conſilij ſubijſſent, longè aliud cecidit quàm putaſſent; tyrannum enim de medio ſuſtulerunt, at ipſam tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium conſternatis animis eandem potentiam neſcio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis aliiſque partibus Cæſare inferior; cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumuiratus) proſcripſit Antonius, ex iiſque multos interfecit. Eam quidem quā non modò antè præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonij rabiem non diſſimulat ipſe Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali non vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde ſubiecit: Verſatus in bello eſt, ſaturauit ſe ſanguine diſſimillimorū ſui ciuium. Itemque 3. Philip. ait, eum in hoſpitis tectis Brunduſij fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius morientium ſanguine os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem nominauit. Et hæc quidem fortè ſatis. Quanquam enim ad Emblematis explanationem videamur adduxiſſe quæ ſtudioſo cuique ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm fortaſſe conducat ad materiam ſeu fontem carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, ſed (vt pleriſque doctis videtur) corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſedo Tribunus, &c. ſequebatur eum rheda cum lenonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hîc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem ſectantur, quique cenſoriam virgulam in ſcriptis auctorum meliorū ſubinde adferunt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro, lenonibus: ad hæc non rectè temporum rationem habuiſſe. Si quos moueat Plinianus locus quem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte auſim affirmare.

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

Roma-

M. Tullij laus.

Romanum eloquium.] κατὰ τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam diſertus artifex Reipubl. adminiſtrandæ à D. Auguſtin. Plinius ſenior eum ſic lib. 7. c. 30. ſalutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Peſtis patriæ.

patriæ peſtis acerba ſuæ.] Allegorica nefarij hominis, Reique pub. pernicioſi hoſtis, deſcriptio, quam ſæpè orationibus vſurpat, vt Catilinariis, Poſt reditum, pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando tetram & immanem belluam, ſæpè furiam, ſæpiùs peſtem appellat. Sed & Gabinium atque Piſonem, duas imperij Romani peſtes memini nominatos eadẽ oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipubl. Hoſtes Ariſtiona, Nabim, Catilinam, peſtes, morbum & vomicam patriæ appellat, id eſt, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. ſic Virgil. Aen. 3. Harpyias peſtem & iram Deorum: & 12.

— Turni ſe peſtis ad ora
Fertq́ꝫ, refertq́ꝫ ſonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis inſtituimus: quicquid lethale, noxium & damnoſum eſt, id peſtis nomine ſolere appellari. verbum enim, peſtis, παρὰ τὸ πεσεῖν: vnde ducta vox antiqua, peſſum. pernicies etiam à pernecando dicta. Salluſtius: Et ſi certa peſtis adeſſet, manſurum potius, &c. Catullus ſeipſum alloquẽs ita de amore ſuo,

Me miſerum aſpicite: & ſi vitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciemq́ꝫ mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuiſti heu heu noſtræ crudele venenum
Vitæ, heu heu noſtræ peſtis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. peſtem paulisper reprimi. & ibidem: Atque delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. peſtis, verùm etiã ſtirps ac ſemen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, ſic iſte Reipubl. cauſa belli, cauſa peſtis atque exitij fuit. & Philip. 7. Tetram & peſtiferam belluam ne incluſam & conſtrictam dimittatis, cauete. Apuleius 5. Aſini aurei, De ſororibus Pſychæ: Sed iam, ait, peſtes illæ, teterrimæq; furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus inſatiabilis aliam denuò mihi peſtẽ inſtruxit. Eodem ſchemate dixit idem Apuleius 9. Aſini, De muliere quadam: Sed omnia prorſus vt in quãdam cœnoſam latrinam in eius animum

con-

confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens; Vt eſſet, ait, criminum ſedes, maledictorum materia, locus quidam expoſitus, in quem ſpurcitiæ ſe omnes ſcenarum colluuionibus deriuarent, &c.

iugum.] Nolim prætermiſſum quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo ſeruitutem ſignificari, & fatigationem. vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in ſeruitutem trahere, à bobus ſumpta metaphora. *Iugum quid.*

Ambage hac.] ſignis & mutis demonſtrationibus eiuſmodi. Leones enim iunxit, vt ſignificaret ſe fortiſſimos quoſque ſub iugum miſiſſe. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa ſignat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria ſignificatione pro verborum circuitu, & ſententiarum aliorſum tortarum ductu accipi ſolet: at hîc, quantum coniicio, ſchema vel pompam, aut faſtum inſolentem arguit, quo tacitè quid ſibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter ſumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excuſandis aut velandis adhiberi nonnunquam ſolet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij ſui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, ſenes & conſulares fallendæ fidei exquirere. & id quidem tranſlatitiè. propriè verò ambages ſunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Aequoris ambages dixit. ſic ſæpe apud Cornel. Tacitum Annalib. *Leo quid.* *Ambages.*

Gra-

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO *inſignis pietate Ciconia nido,*
Inueſtes pullos pignora grata fouet.
Taliaq́; exſpectat ſibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia ſpem ſoboles fallit, ſed feſſa parentum
Corpora fert humeris, præſtat & ore cibos.

Parentibus quantum debeamus. OMnibus ijs qui humanitatis iura colunt, ab ipſa omnium magiſtra natura perſuaſum debet eſſe quantum parentibus debeant, niſi tamen omnem humanitatem ſibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo ſenſu pietatis in parentes, ſed & animantium quædam, à quibus abeſt ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt eſt apud Solin. c. 43. Polyhiſt.

ſyhiſt. quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipſæ à pullis ſuis inuicem aluntur. Quamobrem Aegyptij cùm ſignificarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quòd hæ ſoleant genitoribus ſenio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipſæ fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum ſuppeditant: idque quoad reſumptis pennis ſibi ipſis queant ſufficere. Itaque hæ & pietatis, & grati animi ſymbola gerunt, vt videre eſt apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus eſſe. Atqui par eſt eo lubentiùs & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conſeruare tutarique, qui nobis auctores vitæ fuerunt: & quo nobilior eſt noſtra conditio, eo affectus debet eſſe paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis, & imbecillioribus factis, itidem liberi reſtituent. Nec verò eſt quòd pluribus has naturæ leges commonſtremus, quandoquidē omnes norint poſt tria illa, quæ ad diuinū cultum ſpectant præcepta, primum rerum humanarum decretum eſſe, vt parentes ipſos in honore habeamus: cui & ſpem certūque præmium vitæ longioris adiecit ſupremus ille legis auctor Deus, ad excitandam hominum tarditatem. Heſiodus huc alludens, 1. ἔργων, ſeculum impium deſcribit ab effectis hominum ſceleratorum, qui probro contumeliaque afficient, eoſque ſenio affectos non ſuſtentabunt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος ἀνθρώπων οἳ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,

μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
χειροδίκαι.

Ciconia pietas.

Sed vbi eſt illa naturæ vis (ait Caſſiodor. variar. epiſt. 14. lib. 2.) quæ amplexu copulæ deſtinatur ad poſteros? ferarum catuli ſequuntur parentes: à ceſpite ſuo virgulta non diſcrepant: propago vitis propriæ ſeruit origini, & diſcrepat homo à ſuo fuſus initio? Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneam perſonam poſſunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipſis laboratur: ipſis diuitiæ conquiruntur: & cùm ſibi vnuſquiſque credat abundare quod poſſidet cùm à patribus adhuc quæritur, pro altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor! non mærebimus eorum affectum, pro quibus ſubire non recuſamus exitium? Maria ipſa ſæuis tempeſtatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregri-

regrinis mercibus acquirat quod propriæ ſoboli relinquat. Aues ipſæ, quarum vita ſemper in eſcis eſt, naturam ſuam extranea ſorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eijciens triſtitiam hyemis, lętitiam verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas ſenio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærẽdos idonei potuerint inueniri, plumis ſuis genitorum membra frigida refouentes, eſcis corpora laſſa reficiunt: & donec in priſtinum vigorem alis grandæua redierit, pia viciſſitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideoque nõ immeritò vita longa ſeruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hacten. Caſſiod. Et hanc quidem naturæ legem, quòd plerumque à ſceleratis quibuſdam naturæ monſtris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoſcendis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi reſponſum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præſtari debent pro modo facultatum: & ſi non præſtentur, captis pignoribus & diſtractis cogetur quis ſatiſdare ſententiæ. Tractauit hoc argumentum Baſilius Magnus orationibus εἰς ἑξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Ariſtotel. 1. De animal. hiſtoria, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouerb. ἀντιπελαργεῖν.

Aërio nido.] alto, ex ſubiecto adiunctum μετωνυμικῶς. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

Effigies Ciconiæ in ſceptris.

inſignis pietate.] Petronius Arbiter Ciconiam pietaticultricem appellauit. hinc in numis Adriani ſculpta eſt, cum inſcriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs ſummo in ſceptro Ciconiæ geſtabant effigiẽ, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi eſſe faciendam: ſæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Inueſtis.

Inueſtes.] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa doctè Fornerius noſter Selection. 1. cap. 29.

pullos pignora.] Appoſitio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Faſtorum:

Liberi pignora.

Inq; ſinu natos pignora chara tenent.

Sic

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit conſequutus, ſiue vnicum pignus, ſiue plures cuiuſlibet ſexus habeat filios, cùm mori cœperit, ſoboli ſuæ omnes proprias ſi maluerit facultates ſupremo ſecurus dimittat arbitrio. Claudian. 1. De raptu Proſerpinæ, vbi Pluto queritur ſe priuari ſpe ſobolis:

Aſt ego deſerta mærens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas?

Et paulopòſt de Cerere:

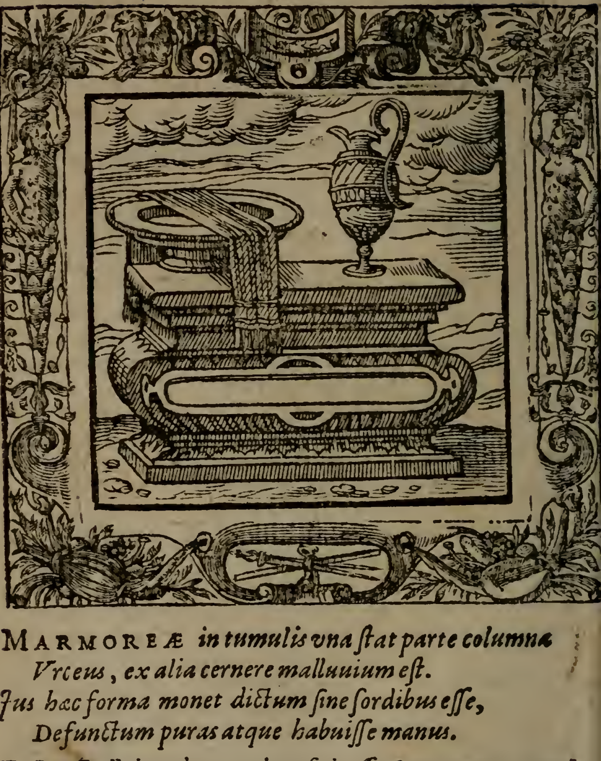
Commendat Siculis furtim ſua pignora terris.

Idem 3. eiuſd. operis,

—reuocat tandem cuſtodia chari
Pignoris. ——

Abſtinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna ſtat parte columnæ*
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
Ius hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

HAEc Epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi ſic, *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Ceterùm cùm nuper forte fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui eſt De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille ſic: ἐπηρώτησα δὲ καὶ τοῦ τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὐχόμενοι· διεσάφουν δὲ, ὅτι μαρτύ-

Ariſteæ locus de Iudæorũ ritu in manibus abluendis.

μαρτύριον ἐστὶ τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα.. id eſt, Interrogarunt (Iudæos intelligit) cuius rei cauſa manus abluerent vota facturi. ſignificarunt illi id fieri in teſtimonium & argumentum nullius ſceleris perpetrati. Nam quòd per manus omnes conatus ſoleant expediri, itá pulchrè & ſanctè ad iuſtitiam omnia referebant. Nonnulla ſunt ápud Caſſiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant. ex eo petat qui volet lib. 9. epiſt. 19. & lib. 11. epiſt. 8.

Marmorea in tumulis.] Hæ ſunt iudicis æquiſſimi notæ, quibus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictum, arguit ſepulti hominis in adminiſtranda iuſtitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemque maximè commendant; ſic ab eo ſi abſcedant, non iudex, ſed impius & inhumanus carnifex habendus eſt. Reclamant enim aduerſus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ conſtitutiones, quòd in Republ. bene liberaliterque inſtituta nihil debeat incorruptius obſeruari quàm iudicium, quod lingua ſæpiùs quàm nummis peruerti ſolet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur qui ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit: qui autem oratione, laudẽ ferat. At præcipuè iudicis eſt nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipſe perpetuò meminiſſe Deum habere ſe iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum ad ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abſtinentiam repræſentant. Manuum ſiquidem abluẽdarum geſtus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonſtratio. Cùm enim quis ſe inſontem & immunem à crimine aliquo vellet indicare, ſed nec vllum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, præſentibus quibuſdã manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidem ſpectat illud regij Pſaltis, Lauabo inter innocentes manus meas: idemque eſt intellectum à peruerſo noſtri Redẽptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam profeſſus, crimenque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Aqualis & malluuium.

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim.

Vrceus.] vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, ſiue pollubrum, vas eſt ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium.

Vrceus.

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui

Ius dictum.

ius dicit. Ius dicere ipſorum eſt magiſtratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat.& 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus eſſet, vrbe caruit, ius non dixit.

Sed id paulò diſtinctius eſt explicandum, ne mihi diem dicant iuris ſtudioſi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicentis, D. de iuriſdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc eſt Prætoris, officium eſſe latiſſimum. At non modò prætorem intelligimus iuris dicentis nomine, ſed & præfectum vrbi, vt D. de off. præf. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præſidem prouinciæ, l. cùm hi. §. ſed nec mandare, D. de tranſact. & ædilem curulem, qui certis de cauſis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vſitatum, vt ius dicentis verbo Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ alijs conſtitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati ſunt Repub. augeſcẽte, ius non dicebant, ſed tantùm de capitalibus quæſtionib. cognoſcebant, quæ ipſis obuenerant ſorte, vnde Quæſitores appellati. Ne longior ſim, ita ſtatuo, alium fuiſſe à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod planum eſt ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Poſt. Itaque diſtinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt ſtipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametſi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporib. Imperatorum (quo antiqua penè omnia obſoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magiſtratus etiam maiores appellari cœperunt.

Pura manus. *puras habuiſſe manus.*] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam tranſigunt: qui neque dolo neque aſtu alijs negotium faceſſunt: qui denique ſunt (vt hîc Alciatus intelligit) *ἀδωροδόκητοι*, id eſt, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit:

——*bene ſi quis*, inquit,
Et viuat puris manibus. Sic dicuntur in Nouell. 8. *καθαραὶ χεῖρες.*

Bonis

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

IVNCTVS *contiguo Marius mihi pariete, nec non*
Subbardus, noſtri nomina nota fori,
Aedificant bene nummati, ſatagúntq; vel vltrò
Obſtruere heu noſtris vndique luminibus.
Me miſerum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt propriis ſedibus eÿciant.
Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti,
His niſi ſint Zetes, his niſi ſint Calais.

QVerela eſt de duobus ſuis vicinis, qui ædificando luminibus ſuis officerent, ſicque ab eis importunè fatigaretur, vt

olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abeſſet quin propriis ædibus expelleretur, niſi ſuccurriſſet animi probitas & integritas. Sic enim viri boni ſæpenumero ab importunis dominis deturbãtur ſine vlla legum & honeſti ratione, niſi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præſidio, & quaſi ariete vindicentur. Demoſthenes in Callicle͂: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id eſt, Nihil moleſtius eſſe poteſt, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισιν ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculoſum eſt contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleuſmaticus, dactyli vice.

ſataguntq; vel vltro, &c.] Arguitur iniuſtus & violẽtus diuitũ animus, à quibus in primis eſt timendũ, quippe qui neq; ius neque bonũ, ſed nec æquũ colũt. Qua ratione puto dictũ à Platone 5. legum: valdè diuites homines non eſſe bonos. Refert Plutarc. ita quendã dixiſſe Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus eſſe potes qui tam magnas opes poſſideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obſtruere luminibus quid. *Obſtruere noſtris luminibus.*] Obſtruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει, eſt ſtructuram aliquã iuxta eius ædificiũ facere, quæ lumen eidẽ eripiat. Obſtruere enim luminibus, verbũ antiquũ iuris. Vnde Cicero pro domo ſua: Cùm ille negaret, inquit, primò ſe luminibus eius obſtructurũ minabatur: Idẽ in Bruto: Vt horũ cõciſis ſentẽtiis (de Philiſto & Thucydide loquitur) interdũ etiã nõ ſatis apertis cũ breuitate, tũ nimio acumine officit Theopompus elatione atq; altitudine orationis ſuę, quod idẽ Lyſiæ Demoſthenes: ſic Catonis luminibus obſtruxit hæc poſteriorũ quaſi exaggerata altius oratio. Quod dictũ à Cicerone per metaphorã nemo nõ videt, pro eo quod dixiſſet ſine tropo; impedimẽto fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀσυγγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis malũ bonúmue proficiſcitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vſura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerant enim ac ſuſtinent tanquam Phineus Harpyias illas pennatas paſcentes, &c. ὡς ὁ Φινεὺς ἁρπυίας τινὰς ὑποπτέρους βόσκοντες. Referam Alciati verba ex Cõmentario ad tit. De verb. ſignific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinũ ad proximæ rei venditionẽ cogere poſſit. an eum quoq; adiuuabit, qui lautũ ædificium perfecit, ſed addere illi aliquid deſiderat, puta hortum ampliare, vel impluuiũ? qua in re cùm ego impererer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita conſtitutũ eſſet, & qui ciues

ad expolienda ædificia incitaretur, in eo qui iam perfeciſſet, hæc ratio locũ nõ habebat. Paulo pòſt ita: Verùm cùm nõ tã iuri meo quàm iudicibus diffiderem, tranſegi, vt veriſſimũ ſit illud Heſiodi, μὴ δ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non ſolùm de boue dicitur, ſed etiam de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert non habere malum vicinum. hæc Alciat.

geminæ quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Heſiodum ſecutus, duas tantùm Harpyias ſtatuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monſtroſæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικὰς δαίμονας εἶναι. Sic autem habet fabula. Phineum vxorem duxiſſe Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt; cumque alteram nomine Idæam Dardani filiam ſuperinduxiſſet, eius nefario ſuaſu filios ex Cleopatra ſuſceptos excæcauit: qua de cauſa dicitur & ipſe à Diis excæcatus, in eumque miſſæ Harpyiæ, quæ cibos & menſam eius diriperent, & turpiſſimè fœdarent. Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiſcentes à rege Phineo ſuſcepti fuiſſent honorificè, vt eum hac intolerabili moleſtia liberarẽt, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vſque inſulas perſecuti ſunt. Cætera ex 3. Aeneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis propoſuimus fabulis ipſis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, ſi explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis ſterileſcat, nulliuſque ſit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quòd latitet quicquid ab iis æruſcatum eſt. Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui ſuccedit inuaſio, & poſtremò abſconduntur. Hinc enim nomina è re facta, Aëllo, tanquam ἑλὼν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrum. Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & ſuperbiam intelligi velint. Opinor autem hîc Alciatum de induſtria duarum tantùm meminiſſe, vt ad rem ſuam, id eſt, duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermiſſorũ ait, Harpyias ira tonantis aduerſus Phineum impulſas à Poëta fingi, quòd quæcunque maxima oriantur mala, iræ diuinæ ſoleant aſſcribi: & Theophraſtus haſce tempeſtates, ſterilitates, & alia generis eiuſdem, quæ non vitio terræ, ſed cælitùs proueniunt,

Harpyiæ quot, & vnde dictæ.

Phineus.

Zetes & Calais.

Harpiya quid.

Cur volucres Harpyiæ.

Cur plumis præditæ.

Cur tres.

Aëllo. Ocypete. Celæno.

niunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat,id eſt, cauſam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, conſule Syntagma 6. Hiſtoriæ Deorum Gyraldi.

Integritas noſtra,&c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, niſi mentis integritate & honeſtate vindicer, meque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adoleſcentibus fortiſſimis. Vitæ innocentis conſcientia (vt hoc vel obiter adijciam) eſt inſtar muri ahenei, qua nimirum quis ſuſtentatus,non eget Mauri iaculis,nec arcu ad retundendas inſidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens,inquit, & eius qui ſit ſibi bene conſcius: nam omnes animum innocentem amant & charũ habent, vt eſt apud Pindar. adeò vt innocentem damnare pro grauiſſimo crimine ſit iam olim habitum : ergò malè ceſſit Archiæ quòd Archilochum interfeciſſet: Cæcilio Metello de Dalmatis citra cauſam triumphanti : Attalo regi Aſiæ,quòd inſontes amicos occidiſſet. Sed hæc ſatis: longiùs enim oratio euagatur.

His niſi ſint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν—
τυνεν βασιλεὺς ἀνέμων
ζῆταν κάλαΐν τε πατὴρ βορέας
ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε-
φρίκοντας ἄμφω πορφυρέοις. id eſt:

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorum Zeten Calaimque pater Boreas viros,qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum eſſe Septentrionalem nemo neſcit, cuius filij dicuntur Zetes & Calais,fictis ingeniosè vocabulis. Ex nominum etymo non eſt dubium quin longè multa peti poſſint, quæ quaſi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem , & quidem magis apertam. Certè mihi placet ſcholiaſtis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζαήτην, nempè ἄγαν ἄων, quòd nimium flet, interpretatur: κάλαϊν verò,vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flet. At ad rationem phyſicam non vſurpat Alciatus, ſed ad mores conuertit, quò faciliùs ingenioſis hominibus ſuum id carmen oſtentet.

Zetes & Calais, ad quid relata nomina.

Integritas noſtra, atque animus quæſitor honeſti.

Nam κάλαϊς fortaſſe ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi deſignatur integritas : animus autem quæſitor honeſti, eſt ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere ſignificat. Idem video poſſe obſeruari facilè in Homericis nominibus permultis , & iis perſonis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius diſputationis argumentum implicant. Signa

Signa fortium.

DIALOGISMVS.

XXXIII.

QVÆ te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ;
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. ſumptum, pulchrè eſt æmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carolum V, celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam *Aquila pro ſtemmate Imperatoris.*

quam in ſcuto habuit, & imperiali ſtemmate, quæ fortitudinis notam præ ſe ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & ſplẽdore nominis longè antecedit. Epigramma eſt Antipatri, quod huc adſcribere non piget:

ὄρνι Διὸς κρονίδαο διάκτορες, τίυ χάριν ἔστας
γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβον ἀριστομένους;
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' ἄνεκεν ὅσσον ἄριστος
οἰωνῶν γενόμαν, τόσσον ὅδ' ἡμιθέων·
δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι·
ἄμμες δ', ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc eſt:

Nuncia fare Iouis prapesq́ volatibus ales,
Cur magni ad tumulum ſidis Ariſtomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum buſta columbæ,
Aſt ego delector fortibus vſque viris.

Iupiter Saturnius. *volueris Saturnia.*] quaſi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4.

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis *κρονίδης.*

Ariſtomenes. *magni Ariſtomenis.*] *ἀριστομένης*, optimæ mẽtis hominem ſonat, ait Pindari Scholiaſtes, & Pauſan. in Meſſenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planeque ſtupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaſerit. ſed tandem ab eiſdem occiſus, execto eius corpore (videndi cauſa) cor hirſutum eſt repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chryſoſtom. oratione 35. initiò ferè.

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semidei. *Semideos inter.*] Semidei ſunt Heroës illuſtres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quamproximè acceſſerunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipſis (qui vulgarem opinionem velis remisque conſectati ſunt) in numerum Deorum relati creduntur. Heſiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι. — Ouid. 1. Metamorph.

Sunt mihi ſemidei ſylueſtria numina Fauni.

& Sta-

& Statius in 4. Reges ſemideos appellat. Lucianus in mortuorũ dialogis ſub Trophonij perſona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὁ μήτ' ἄνθρωπος ἐστὶ, μήτε θεὸς, ἀλλὰ καὶ συναμφότερόν ἐστι. Mitto quæ Plutarch. de oraculorum defectu diſputat, quæque D. Auguſt. 10. de ciuit. Dei cap. 21. alijque certè multi retulerunt de heroibus.

Inſideant timidæ, &c.] Columbam pro trepidatione & timiditatis ſymbolo ponere vulgatiſſimum fuit antiquis. nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat: deducitur enim à τρεῖν, quod eſt trepidare. Homerus enim ſic: *Columba pro trepidatione.*

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc eſt,

Hæ pauidæ greſſu ſimiles abiere columbis. Ouid. 1. artis,

Vt fugiunt aquilas timidiſsima turba columbæ.

Pierius Hieroglyph. lib. 22. id ſcitè perſpicueque declarat.

buſta.] ſepulchra. Iuuenal. Satyr. 3. *Buſtum.*

——portandum ad buſta cadauer.

Ouidius Faſtorum 5.

Compoſitiq; nepos buſta piabat aui. Et Virgilius:

——ſemiuſtaq; ſeruant Buſta.

Cicero in Piſonem: Quorum ego furori niſi ceſſiſſem, in Catilinæ buſto, vobis ducibus, mactatus eſſem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè aſſeruabant, buſta dicebantur, quaſi combuſta. Cicero tamen 3. De legib. buſtum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro ſepulchro.

Nos aquilæ.] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) inſigne fuiſſe quamplurimi auctores referunt. Neque verò id ſine cauſa factum coniicio. nam vetuſti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permiſiſſe regnum in aues vagas. Obſeruabant enim eius auis præſtantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, ſtrenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naſo homines regios appellarunt, teſtibus Platone & Plutarcho: ita vt Perſæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, niſi qui ea nota inſignis eſſet, atque Cyrus, ille, quem aquilino naſo fuiſſe memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ cognomen ſibi datum à ſuis lubens admiſit. Cùm enim milites eum Aquilam appellaſſent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος; Quid verò non debeo veſtris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt ſacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Imò non auſim equidem tranſilire, *Aquila, inſigne Romanorum. Aquila præſtantia. Aquilino naſo homines. Pyrrhus, Aquila dictus. Aquilæ ſacræ aues quibus.*

ſilire, Aquilam olim rerum ſucceſſum proſperarum portendiſſe. ſic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm ſibi aduerſus Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa ſunt in Xenophontis commentariis. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem ſeſſitaſſe: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonſtratum volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniiſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagium regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abſtulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptem Conſularibus oſtenſa. Celebratur & Octauij Cæſaris Principatus primùm Aquilæ oſtento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiſo panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum.

Aquila omen.

Α'νέχου

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

E T *toleranda homini triſtis fortuna ferendo eſt,*
Et nimium felix ſæpè timenda fuit.
Suſtine (Epictetus dicebat) & abſtine. oportet
Multa pati, illicitis abſq; tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: ſic ſe continet à grauidis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philoſopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi poteſt. Primò ſiquidem ad patientiam adhortabatur, qua quiſque diſceret tum aduerſos fortunæ caſus, tum etiam laborem æquo ani- *Philoſophia Epicteti duobus comprehenſa verbis.*

mo

mo perferendum: altero, eſſe ab omni luxu, potiſſimumque venereo præcipiebat abſtinendum. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic Horatius illuſtrauit:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitq́ puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & Baccho.

Patiẽtia. In tolerantia conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit, ſed contrà audentior exſurgit. Vnica ſiquidem conſtantia hominem ab hominum communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patientia miſceat; virtúſque omnis vidua ſit, quam non patientia firmet. At quantùm conducat abſtinentia (Abſtinẽtia.) quantáſque habeat vires, pleni ſunt auctorum libri, plena antiquorum monumẽta. tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactantiũ triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus abſtinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerũ malarũ cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodũ Patientia & Abſtinẽtia duæ virtutes ſunt præ ceteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempè & Incontinentia, multò omnium grauiſſimæ & exitioſæ maximè dicebantur Epicteto (teſte Gellio lib. 17. cap. 19.) nempè cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eaque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitamque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum (Tauri ſymbolũ.) roboris excelſi patientiſſimum & abſtinẽtiſſimum animal. Aegyptij enim ſacerdotes cùm fortem & temperantem ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patiẽtiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtatque operi herili quantumlibet. ſed & abſtinens eſt; quippè qui poſt vaccæ cõceptum, cum illa nõ coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduerſis æquo perferendis animo, quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Conſolatione ad Apollonium. de abſtinentia verò exempla longè multa ſunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3.

Et toleranda homini, &c.] Huic reſpondet verbum ἀνέχου. Adhortatio

hortatio eſt ad patientiam : cui ſimile Virgil. illud:

Quicquid erit, ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

Et nimium felix, &c.] Publij mimus eſt is :

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda eſt, cùm valde proſpera putatur. ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea eſt, quæ cùm ſplendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum : *Sæpius ventis agitatur ingens Pinus.* quò videtur reſpexiſſe ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέ μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν.

Epictetus.] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ, cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus venderetur. Circunfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertiſſimum, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quaſdam diſputationes admodum vtiles & ſuccinctas ad perturbationes animi cohibendas. *Epictetus.*

illicitis abſq; tenere manus.] id eſt tenere manus abs illicitis, nam abſque, hîc non eſt vna dictio, ſed duæ, conflatæ ex præpoſitione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas eſſe manus ab illicitis. notum hoc,

Eſt virtus, placitis abſtinuiſſe bonis.

cui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles, cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hique de communi officio conueniſſent, & caſu formoſus puer præteriret, dixiſſetque Sophocles: O puerum pulcrum, Pericles: at enim prætorem, Sophocles, decet non ſolùm manus, ſed etiam oculos abſtinentes habere.

Sit ducis imperium, &c.] Aegyptij cùm indicarent hominem modeſtum, & qui facilè poſſet à malè factis auerti, taurum genu dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu conſtringatur, manſuetum ſe præbet, & vincula conſequentem. Pierius eodem lib. 3. *Tauri ſymbolo quid ſignificetur.*

poplite.] poples, genu eſt curuatura, pars genu oppoſita. Lucanus: ——*niſi poplite lapſo*

Vltima curuati procederet vngula tauri.

In adu-

In adulari neſcientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE cupis dominos toties cur Theſſalis ora
Mutet, & ut varios quærat habere duces?
Neſcit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus ſonipes, dorſo excutit omnem,
Qui moderari ipſum neſciat Hippocomon.
Nec ſæuire tamen domino fas: ultio ſola eſt,
Dura ferum ut iubeat ferre lupata magis.

Locus è Demoſthenis interprete.

EX Vlpiano Demoſthenis interprete, hiſtoriam primi huius diſtichi petitam ſuſpicor. Verba eius non piget adſcribere: ἀλεύας ἀπόγονος ἦν τοῦ ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννησε θετταλῶν.

ἐπεὶ

εἶτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ θετταλοὶ, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν φίλιππον· εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ θετταλοὶ, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι παγασὰς καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς· ἄπιστοι θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν ἰάσονα θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν μήδειαν· ἢ ὅτι ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ ἀθηναίων πρὸς λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ θουκυδίδης. id eſt, Aleuas quidã ex Herculis familia Theſſalus, tyrannide in Theſſalia potitus eſt: deinde huius etiã liberi. Quam cùm Theſſali nec ferre poſſent, & quò ſe verterent, non haberent, Philippi opem petierunt. Is cùm veniſſet, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum ſuum animum declaraturi, vſumfructum Pagaſarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi conceſſerunt. Perfidi autẽ exiſtimati ſunt, vel propter Theſſalum Iaſonem, quem Medeæ fregiſſe fidem conſtat; vel quia bello Peloponneſiaco, cùm vtraque acies iam ſtaret in procinctu, ab Athenienſibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innaſcitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magiſtratus adminiſtrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerũ gerendarum imperito, quod equitioni, qui dum equum alioqui violentum moderari neſciat, nec cùm ſit opus aut freno, vt ſiſtat, aut calcaribus, vt incitet ad curſum, aut modum teneat, excutitur facillimè, ſeque ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps importunus, & in ſuos plus æquo ſæuiens, vel etiam omninò regni adminiſtrandi prorſus ignarus, vulgi animos in ſe commouet. Eam ob cauſam dicebat Ariſtippus bene ceſſurum Regi & Principi, ſi equitandi artem primùm teneret: etenim ſi alias diſciplinas diſceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen ſæpenumerò verum dicere nequidem audent, vt quod ſciunt odioſum eſſe principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, ſed ex equo didicerit, qui adulari neſciat, vt homo, nec certè blandiri, vt paraſitus aut ſcurra. Si enim vel ipſe Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum ſtatim equus vindicabit, ſuumque ſeſſorem quicunque ſit, deiiciet. Seriò itaque prius ars hæc addiſcenda principi, ut ſeſe indignum reputet, qui in tanto dignitatis gradu ſedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis conſignatum memini ad hunc fermè ſenſum: Qui equos domant, iis primùm

Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet.

adblandiuntur, ac molliſſimè tractant, vt aſſueſcant freno: ſic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc reſpicit grauiter dictum à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non eſſe tempus, quandoquidem rex ipſe perpeſſus eſſet lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, ſerm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, feroces autem famelicos valere iubet, ſed ambos ex æquo nutrit, magis verò caſtigat alterum, & cogit ſimilem fieri meliori: ſic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: ſed de alimento quidem minus ei proſpiciet; inſtituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obſtiterit. Plutarch. initio De inſtitutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, ſuis non obſequuntur ſeſſoribus? Qui autem indomiti perſtant, nónne ceruice duriſſimi, & animis feroces euaſerunt? Idem De diſcrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene diſcere, præterquàm equitare: quod his aſſentetur præceptor in exercitatione literarũ, ſemper ea probans quæ puer admiſerit, cedens ac ſubmittens ſeſe plus quàm par eſt. Certiſſimum enim eſt, ſæpè ab equo ſeſſorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca ſtudioſis penè omnibus ad manum eſſe ſcio: itaque hîc conſiſto. Nec verò hîc tranſilire poſſum, equum rectè cum populo, non quouis ſed ferocienti, & qui niſi difficulter freno pareat, ſeſſorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem deſignari ferocem quidem & animo inuicto, ſed qui tamen obſequatur rationi. Eſt enim equus, animal ferox & ſuperbum, ſed quod hominis leges ſubeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm aſſueuerit; vt quod ait Horatius,

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

Non equitem dorſo, non frenum depellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen ijdem olim curru ſuccedere ſueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipſum & obſeruatur in Carthaginis hiſtoria: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc gentem fore bello egregiam præmonſtratum eſt: cuius oſtenti ea ſignificatio fuit, facilem victu per ſecula gentem. Addam & hoc, apud Onirocritas & ſomniorum coniectores, caput equi, aſini, canis, ſi in ſomnis apparuerit, ſeruitutem ſignificari. De quibus

bus iam ſatis. Nunc ad hiſtoriam redeo, quam me non ſtatim eſſe nactum fateor, ſed penè aliud agens tandem reperiſſe. Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, ſed ſcribēdorum me ſatietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarē, mihiq́ue permulta nondum ſatisfacerent, quòd omninò, ſicuti mihi propoſueram initio, conſilium auctoris detexiſſe non viderer, maximeq́ue trium vel quatuor Emblematon, & huius ipſius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVIDIO, Tornodorenſi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſeptennium hac in Academia Pariſienſi diligēter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originē videri hauſtam ex Diod. Siculi lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebe vxor eiusq́ue fratres Lycophron & Tiſiphon: qua ex re ſibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe nō poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit. *Locus è Diodoro Siculo.*

Theſſalis ora.] Regio Theſſalica, id eſt, ipſa Theſſalia.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinum, pro eo quod eſt, arte doloq́ue fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Tranſlatio ab equiſonibus, qui refractariis equis vel manuū plauſu, vel linguæ palpo blandiri ſolent. Lege Chiliad. *Obtrudere palpū.*

Regia quem morem Principis.] Occurrit exemplum Conſtantini Manaſſis, de Imperatore Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlem ſtipaſſent aſſentatores quidam improbi, effeminati, omnino que malè feriati, in quod exitium miſerum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. Non deerat talia cōcupiſcenti pernicioſa adulatio, perpetuum malum Regū, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Paterculus 2. hiſtoriæ Rom. De nepote Auguſti Caio: Nec defuit conuerſatio hominum vitia eius aſſentatione alentium, etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio. *Principes ab aſſentatoribus perditi.*

ſonipes.] equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus. *Sonipes.*

Hippocomon. *Hippocomon.*] ab equis ornandis ſeu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis inſtruendis fucato colore, robur inani ſagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noſter Comment. in tres poſteriores libr. Codic.

Clementia principis. *Nec ſæuire tamen domino fas.*] Clementia principem maximè decet, nihilque debet eſſe ab eo tam alienum, quàm nimia cenſuræ ſeueritas. quòd ſi cogant iura & leges in facinoroſum aliquando ſæuire, id efficere debent, non quidem perſonæ, ſed vitij odio.

Lupata. *lupata.*] frena aſperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales ſunt. Ouid. 1. Amorum:

Aſper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian. 2. de raptu Proſerpinæ:

Terruit orbis equos preſsis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrij conſulatu:

— iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidiſq́ue docet ſeruire lupatis.

Obdu-

Obdurandum aduerſus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR in pondus palma, & conſurgit in arcum;
Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis menſas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis "
Qui conſtantis erit, præmia digna feret. "

OCcaſione palmæ arboris, quæ pondere preſſa non flectitur; ſed attollitur, & cuius ſuauiſſimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate ſecundis menſis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpeſſionem fit adhortatio, ex qua nempè ſi-

mus vtilitatem aliquam non minimam capturi. Locus ſeſe mihi offert Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructusque refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponã: στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὥς μέν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσανάβατον καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famę laudem maximã aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim ſymbolum bene natis adoleſcentibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoque ſenſu deguſtarent, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe conſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandũ palmam proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victorię ſignum quã plurimi prodidere. hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42. Conſtantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3. c. 8.

Phornuti locus.

Studioſi deterrentur laborum difficultatibus

Palmæ natura.

odoratas glandes.] odoriferos dactylos.

Bellaria.

bellaria dulcia.] τρώγματα vel τραγήματα: ſuntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioann. Saliſberienſem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt; quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt, quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quàm quæ irritatio gulæ inuenit. hæc ille. Addam & locum Arnobij aduerſ. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri mos eſt poſt cœna-

rum

rum ditium & locupletum ſaginas: fruſtilla hæc paruula pro ſuauibus mateolis ſumunt, non quibus famem ſedent, ſed vt palatis admoueant otium, ſeque ipſos plenæ appetitu voracitatis inſtigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congeſta dicat.

menſas inter.] ἀναστροφὴ, pro inter menſas.

reptans.] nitens & conſcendens, μεταφορὰ.

mentis qui conſtantis erit, &c.] γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis ſententiam. Eam illuſtremus licet exemplo nobili, vt Emblema per ſe quidem lepidum, acceſſione quadam fiat illuſtrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi conſtantia omni laudatione ſuperior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numeraſſet, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus, ſic neque patriæ communi parenti putabat eſſe aliqua occaſione ſuccenſendũ. Cùm ſibi dictatori magiſtrum equitum Minutium iure imperij ſenatus æquauit, quanquam queri poſſet, ſiluit tamen. Multis iniurijs, contumelijs, probris laceſſitus, in eodem animi habitu permanſit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de ſe temerè à ſuis ſpargebãtur, quòd cum Annibale iuueniliter exſultante non conſereret manus, aut cõtempſit aut eluſit, adeò vt ſe inuictum aduerſus iram, ſpem, metumque præſtiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius; qui niſi ſe imprimis ſuoſque fortitudine inuictoque robore animi viciſſet, Annibalem potentiſſimum hoſtem vix etiam pugnando retudiſſet.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythicíq; miſerrimus accola Ponti,*
Vſtus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretioſa tamen ſtragula ſemper habet.
Nam murinæ illum perſtringunt vndique pelles:
Lumina ſola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, ſic ventos temnit & imbres;
Tutus apudq; viros, tutus apudq; Deos.

EMblema hoc à Iuſtino hiſtorico petitum eſſe, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum deſcriptionem, quam retulit ille

ille lib. 2. euoluerit: Sic enim: Scythis inter ſe fines nulli: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum, aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberóſque ſecum in plauſtris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemisque cauſa tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto grauius: quippè ſine tecto munimentoque pecora & armenta habentibus, quid ſaluum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum perinde aſpernãtur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanæ iis vſus ac veſtiũ ignotus: & quanquam continuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut murinis veſtiuntur. Hæc continentia illis morũ quoque iuſtitiam dedit, nihil alienum concupiſcentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio & abſtinentia alieni foret. Profectò non bellorum tantum per omnia ſæcula terris omnibus continuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longa ſapientum doctrina, præceptisque Philoſophorum conſequi nequeunt, cultosque mores incultæ barbariæ collatione ſuperari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iuſtinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus eſt, aſcribere malui, quàm truncatum. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, ſententiam complectitur, & quaſi animam ingenioſæ picturæ quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur, animum hominis pẽdere non debere ex his quæ caduca ſunt & fortuita, vtpotè quæ ſollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, ſed ea tantùm debere eſſe ſatis, quæ benigna natura ſit elargita, vel quæ ab ingenio proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiamſi ab omnibus penè miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram. Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores eſſe opes & facultates quæ nobis inſunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recentioribus animaduerto, ne vel minimùm ſtudioſi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti, poſt Gotthos Longobardi, nouiſſimè

Locus è Iuſtino Hiſtorico.

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pendens.

Paupertas vbiq; tuta.

Deſcriptio Hunnorum.

ſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vt potè quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo, Duci Moſcouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmue, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorum ſciſmorumq́ue pendunt homines. Non arant, non ſerunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piſcibus veſcuntur: aquam potant, ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſyluas humiles habitant: vnde fit, vt homines ſylueſtribus feris cõmorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut auri, aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinisq; corpora cõmunibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdem gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè. ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt.

accola.] incola, qui aduenaritius terram colat.

Vrere. *Vſtus perpetuo gelu.*] Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg.

— Boreæ penetrabile frigus adurit.

& Lucanus:

Vrebant montana niues. —

Sic Ouidius 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraq; pericula paſſum
Vſtus ab aſſiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. —— *aſtricto terra peruſta gelu.*

ſed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues.

quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro moleſtiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem non rarò, palam eſt. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris. & Feſtus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepiſſe frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus: In ſua vita viſu ſunt aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Bacchus Lyæus. *Lyæi.*] Bacchi, id eſt, vini, ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti, quòd hominum membra & animos diſſoluat, vti norunt omnes.

Stragula. *ſtragula.*] veſtimenta, pallia. pro lectorum opertoriis aliàs.

murinæ pelles.] è murium pellibus. Ammian. Marcell. ſic: Indumẽtis operiuntur linteis, vel ex pellibus ſylueſtrium murium

con-

conſarcinatis. Nec alia illis domeſtica veſtis eſt, alia forenſis: ſed ſemel obſoleti coloris tunica collo inſerta nõ antè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulos defluxit defruſtata. Hæc ille. Seneca in epiſtolis meminit pelliculaɾum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus comparatæ eſſent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant, ſed nondum ſcio an rectè.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic ſanè nemo poteſt non beatiſſimus eſſe, qui eſt totus aptus ex ſeſe, quique in ſe vno ponit omnia: cui autem ſpes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil poteſt eſſe certi, nihilque quod exploratum habeat, permanſurum ſibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca diſputat epiſt. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunſpiciendum nobis eſt quomodo à vulgo tuti eſſe poſſimus. Primùm nihil inde concupiſcamus: rixa eſt inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento inſidiantis eripi poſſit; quàm minimum ſit in tuo corpore ſpoliorum. Nemo ad humanum ſanguinem propter ipſum venit, aut admodum pauci: plures cõputant quàm oderint. Nudum latro tranſmittit: etiam inobſeſſa via pauperi pax eſt. Ad philoſophiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, ſed apud mediocriter malos, inſularum loco ſunt, &c.

Con-

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vita eſt,*
Mutua ſtatq́ illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq́ caduntq́ duces:
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat; & ſecum regia fata trahit.

Plebis cõcordia principi neceſſaria.

PRincipibus & Regibus hæc vna & prima eſſe cura debet, vt populi concordiá tutentur, omnemq́; motuũ & ſeditionũ cauſſas præcidant, ſi ſuũ ſtatum tranquillũ & ſecurũ eſſe velint.

Quam

Quam concordiam & conſenſum regiæ poteſtatis conſeruatricem hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum quæ ſceptrum ſuſtinent imagine. Maxima itaque debet eſſe Regum prudentia & moderatio in eorum quibus præſunt, amore fouendo, & modis omnibus perſequendo, ſi modò ſibi bene velint eſſe conſultum. Meminiſſe ſiquidem debent imperium ſuum pendere à populari conſenſu. Quod ne ſit moleſtum exemplis hinc inde conquiſitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipſemet in l. 15. Comment. De verbor. ſignific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iuſſione, ſed ex populi conſenſu reges aſſumpti ſunt: quod & poſt Romani imperij occaſum ſeruatū fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Auguſtus electus eſt, & à Pōtifice Leone ſacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in ſeptem Germaniæ Primates tranſlatum eſt. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non eſſet idoneus, Pipinum, πανκλητικῷ conſilio ſubſtituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degeneraſſet, rurſus Odonem, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad ſummum faſtigium euexerunt. Is Hugo eſt, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi ſunt qui etiam Francorum rebus moderātur. Et quod de maximis hiſce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum eſt, idem & in inferioribus obſeruatum fuiſſe, qui hiſtoricos legerit deprehendet, vt meritò cenſeā diuina lege eum iuſtum Principem eſſe, qui ex populi conſenſu regnet; quod & Ariſtoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum eſſe. Vnde cùm magna regna nō ex ſubditorum conſenſu, ſed per violentiam primò conſtituta ſint, meritò D. Auguſt. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia eſſe dixit, adducto etiam piratæ cuiuſdam exemplo, qui comprehenſus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua cauſa mare haberet infeſtum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infeſtum? ſed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna claſſe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obſeruamus quàm fluxa, & momentanea ſit Principum potentia, quāquam ſublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim niſi precario, & quaſi populari ſuffragio imperant, nempe quorum niſi moderatum ſit imperium, quam citiſſimè corruit. Aelianus refert Thryſum inſignem tyrannum ſuos adeo torſiſſe, vt legem tulerit, qua nemò neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miſcere ſermones auderet. Quod cùm ſubditis

Locus ex Alciato.

Hiſtoria Thryſi tyranni ex Aeliano.

ſubditis moleſtiſſimum & odioſiſſimum eſſet, qui nutu oculorum, manuumque geſtu animi ſenſa cogebantur exprimere, id etiam voluit eſſe prohibitum, vt moleſtiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quiſpiam eorum locum publicum petiit, qui multis lachrymis effuſis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm reſciſſet tyrannus, in forum ſtatim venit, quò etiam id ſi poſſet, populo eriperet, flendi nempè libertatem; ciues commoti arma regiis ſatellitibus extorſerunt, & ſuum tyrannum de medio ſuſtulerunt. Eandem fortunæ mutationem ſenſit Amaſis Aegyptiorum Rex. Cùm enim pleroſque ex ſuis extremo ſupplicio affeciſſet, alios fortunis ſpoliaſſet, & in omnes inſolentior atque ſuperbior veniret, imperium eius aliquantò toleratum eſt, donec Actiſanes Aethiopum Rex in eum irrupiſſet: tum enim odia occulta erupere. cumque multi ab eo deſciuiſſent, regno tandem pulſus eſt, teſte Diodoro lib. 1. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ ſymbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima:

Amaſidis fatum.

Cornix quid.

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quæq; ſalutato crepitat concordia nido.

quem Satyrici locum ſcio à pleriſque non de cornice (quod prò concordiæ nota hîc ſtatuimus) ſed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum iſtud adducere:

Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.

ſed cornicis imago videtur in Fauſtinæ Auguſtæ nummis cũ inſcriptione CONCORDIA. Sceptrũ autẽ virgã regiam Hieroglyphicum regni eſſe, ex literis ſacris tradit idẽ Pierius lib. 41.

Mutua ſtatq; illis.] Priores editiones habent,

Inq; vicem numquam contaminata fides.

Quam autem ſequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quoſdam locos, quos poſtea indicabimus.

quòd ſcilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu' populus frequens
Ad arma ceſſantes ad arma
Concitet, imperiumq; frangat.

hîc columnæ nomine, ſceptrum Principis, ipſumque adeò ſtatum regium, populi, omniumque Reipub. ordinum concordia fundatum ſignificat: quæ niſi ſeruetur concordia, omnia peſſum eunt. Proinde Nazarius panegyriſtes: concordiam, fundamẽtum ac radicem otij, bonorum ciuium ſeminarium, quietis publicæ ſegetem appellat. *diſcor-*

diſcordia præceps aduolat.] Diſcordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua poſtea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1. *Diſcordia Dea.*

regia fata] Regis aut Principis mortem.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

IN *bellum ciuile duces cùm Roma pararet,*
Viribus & caderet Martia terra ſuis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus eaſdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc ſpecies: id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Me

Origo huius Emblematis.

ME docuit Alciatus ipſemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam ſumpſerit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2. & 18. quibus oſtẽditur, dextras concordiæ ſigna vltrò citroque deſtinari ab exercitibus ſolitas. Nec verò aſpernor, quod libris Genialium dierũ notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maxima clade ſæuiret, quos ſeruare voluit, dextra porrecta aut ſalute data incolumes feciſſe: niſi quod ille, ſuo more, vel multa confingat, vel auctorem non appellet ex quo aliquid mutuetur. Sed ad rem. Tacitus in lib. 2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingentes, hîc geſtus eſt datæ fidei Germanico, qua pollicebantur familiares, eius ſe mortem vlturos. Idem paulò antè: Ab rege Parthorum Artabano legati venere, miſerat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hîc fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum ſignificatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib. 6. cap. 4. de Caio Popilio, qui legatus ad Antiochum miſſus, iſque cùm prompto animo & amiciſſimo vultu dextram Popilio porrexiſſet, inuicem ei ſuam porrigere noluit, ſed tabellas ſenatuſconſultum continentes tradidit, cui cùm poſt aliquam breuem moram ſatiſfeciſſet, Popilius manum eius tanquam ſocij apprehendit. Cæſar 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis ſignum fuiſſe Gallicum memorat, vbi de Bellouacis: item 7. Gergouiorum mulieribus, quæ pectore nudo prominentes, è muro paſſis manibus Romanos obteſtabantur. Signum item fuiſſe deditionis eodem lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, deditionem ſignificare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè tranſilieram quæ Iuſtin. de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta manu exſpirauit, quam vnicum pignus fidei regiæ dexteram ſe ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Aeneas Virgilian. 1. Aeneid.

Lib. 2. ca. 19.

Dextra ſymbolum fidei.

— cur dextræ iungere dextram
Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Aeneid.
Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipſam, quam hoſpes hoſpiti porrexiſti. Fuit enim & hoſpitij ſymbolum apud Syros & Perſas. Hinc & Romani Principũ bene de Republ. meritorũ ſtatuas pedeſtres & equeſtres ita effinxerunt, vt dextrâ porrecta, fidem in Rẽpubl. oſtenderent. Itaq. in ipſo belli, ſeu tumultus ciuilis claſſico, ne amici cum inimicis abſque diſcrimine premerentur,

merentur, interpoſitum eſt eiuſmodi fidei ſacramētum. Hoc de ſymbolo Pierius lib. 35.

Viribus & caderet, &c.] Significat bellum ciuile, idq́ue videtur ex Horatij Epod. 16. Oda imitatus: *Bellum ciuile.*

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Itaque conſultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpenſis ait, Romanos nunquam niſi armis ſuis vinci poſſe: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus ſubigi.

Martia terra.] Roma, vel quòd fuerit ſtudiis aſperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, ſic appellata. Ouid. 3. Triſt. eleg. 7. *Roma terra Martia.*

Dumq́; ſuis victrix ſeptem de montibus orbem
Proſpiciet, domitum Martia Roma, legar.

Martial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo ſub duce Martia Roma.

Alio quodam loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba ſapit.

Sic Symmachus lib. 1. epiſtolar. Ab exortu penè vrbis Martiæ, &c.

Concordia inſuperabilis.

EMBLEMA XL.

TERGEMINOS *inter fuerat concordia fratres,*
Tanta ſimul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Vis concordiæ. Concordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantáſque vires habet, vt vix ferè queat, etiamſi præ ſe ferat neſcio quid puſillum aut debile, nempè vbi ſingulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam inſulæ Cycladicæ (teſte Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: ita Reſpublicæ diſcordiis peſſum eunt, & quamocyſſimè collabuntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurant. Quod apertè docuit

Scilurus

Scilurus ille Scytha, cùm moribundus ex telorum faſciculo colligato, & poſtea ſoluto inuictam concordiam filijs cõmendauit. *Sciluri factum.* Eam ob rẽ etiam finxerunt veteres, Geryonẽ fuiſſe tricorporem, aut tricipitẽ, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantaque fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur; adeoque vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam tres eſſent, communis iactabat opinio. quod ſanè idem omninò videtur Iuſtino ſub finem lib. 44. *Geryon cur triceps & tricorpor.* Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ copioſiſſimas, duas nempè Balearides & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod Palæphatus, ad Trinacriam, id eſt, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum inſtitutũ pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex quo perſpicuum fit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimus ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vniuerſi quippè concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris. Sic enim, vt Philoſophi loquuntur, vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib. Hieroglyph. 32. c. De tricipitio. Tales fuiſſe Moliones, aut Molionides obſeruo; ſiquidem D. Gregorius Nazanzenus, vt hoc obiter adijciam, pro concordi frattum amore, verbum Molionides vſurpauit, non ſine aliqua prouerbij facie: οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώριστε: Molionidæ, Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum ſocietas coniunxit. Plutarch. περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας: Nõ aliter quã Molionidas illos admirantur, quos coälito corpore concretos fuiſſe exiſtimarunt. Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppreſſi ſunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ. quaternas manus totidemq́ue oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.

Quidve tripectora tergemini quoque Geryona vis.

Virgil. 8. Aeneid. — *maximus vltor*

Tergemini nece Geryonis ſpoliisq́ſuperbus

Alcides aderat.

vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulum priſcum à gara deriuatum, quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nam filius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens claſſe in Hi- *Geryon vnde dictus.*

ſpaniam, Geryonæ, id eſt, aduenæ nomen habuit. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluresq́ue manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur. hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, ipſo extremo penè: Arrianus de Alexandri geſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei Abderitæ de Hercule & Geryone.

Vnum nihil, duos plurimum poſſe.

EMBLEMA XLI.

LAERTÆ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expreſſit Zenalis apta manus.
Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt.
Solum mens hominem, dextráve deſtituit.

EMblematis huius typum obſeruo apud Homerum Iliad. *x.* quo loco vnà cùm Agamemnone & Menelao Neſtor conſultat de mittendis exploratoribus in Troianorum caſtra. Hanc in ſe prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, ſi *Fons Emblematis.*

tamen ei ſocius aliquis vnà profecturus adiungatur. Eius hæc verba:

νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντα
τρώων· ἀλλ' εἴ τίς μοι ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται.
σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
ὅπως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
ἀλλά τε οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id eſt,

Neſtor, me mouet cor, generoſusq; animus,
Fortium hoſtium ſubire caſtra, quæ propè ſunt,
Troianorum. ſed ſi ſit aliquis vir qui me ſequatur,
Maior erit mihi fiducia, & audacius erit
Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat
Qualiter vtile ſit: ſolus verò quanquam intelligat,
Tamen ei tardior animus, & conſilium imbecillius.

Plutarchi diſputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: *ἂν δ' ᾖ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσλέξαι τὸν φίλον· ὡς ὁ Διομήδης,*

εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illuſtris, ſed ardua & difficilis, laborum & operis ſocium tibi amicum aſſumito, vt Diomedes: Quòd ſi mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem poſſim obliuiſci diui Vlyſſis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vſurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlyſſes, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti conſilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici bellè poteſt, in his potiſſimùm quæ bellica negotia reſpiciunt, niſi maturo conſilio coniungantur corporis vires, id eſt, niſi iuuenum robuſtiorum viuacitas, ſenum & eorum qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim ſolùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, ſententia. Proinde Sophocles:

Conſilium & vires.

γνῶμαι γὰρ ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί·
βουλαί τε δ' ἐξέπραξαν, οὐ χειρῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: ſed eas res conſilia effecerunt, nō manuū robur. Proponitur autem

ἄγαλμα,

ἄγαλμα, in quo ſint expreſſæ & mutuò coniunctæ effigies Vlyſſis & Diomedis, quorum alter prudentia & conſilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit, vtriuſque induſtria, & laudata ſtrenuitas in bello Troiano, notū eſt ex Homero & hiſtoricis. Huc Prouerbium εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum cōferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob cauſam apud Aegyptios Mercurij gemini ſimulachrum ſic effictum conſpiciebatur, vt alterum ſenili eſſet vultu venerādum; alterum, florente iuuenta: vt ſignificarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Vlyſſis & Diomedis effigies iuncta quid.

Mercurius geminus.

Ariſtoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω· καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perſpicuè declarat Saluſtius initio Catilinarij belli: Diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priuſquàm incipias, conſultò, & vbi conſulueris, maturè facto eſt opus. ita vtrumque per ſe indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. diſputationem pulcherrimam, An ſeni gerenda Reſpubl. ſit. Sed occurrit mihi Heſiodi iſtuc,

πλείων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id eſt,

Plus augere poteſt multorum induſtria vires.

idemque Homericum ex Iliad. μ.

— πλεόνων δέ τοι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc ciens prætercam ex Phœniſſis?

—— εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Hieraclidis,

μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit Dionyſius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & conſultus. De Mithridate ſic Paterculus: Conſilijs dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodoſij, dux conſilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione; quorum amicitia non minus quàm conſilium de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem; nempe Lælium illius collegam geſtorum: Scipionem præclara quædam gerere, ſed Lælij conſilijs. Tradit Iul. Capitolin. Antonium Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus

negotijs aliquid ſtatuiſſe, quàm ſumpto cum viris grauibus conſilio; dicebat enim æquius eſſe vt tot & talium virorũ conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius conſilio penderent.

Vlyſſes. *Laërtæ genitum.*] id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum, vir multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt.

Diomedes. *genitum quoque Tydeos.*] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem.

Zenalis. *Zenalis.*] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium.

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Paræneſi ad Demonic. ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

Fir-

Firmiſſima conuelli non poſſe.

EMBLEMA XLII.

OCEANVS *quamuis fluctus pater excitet omnes;*
Danubiumq́ omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæſar
Dum Carolus populis bellica ſigna dabit.
Sic ſacræ quercus firmis radicibus adſtant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari poſſe, quæ firmis hærent radicibus, quæq́ue vel longo temporis decurſu, vel inſigni aliqua virtute famam ſibi pepererũt immortalem. Id autẽ fermè totum mutuatus eſt ex Epigrãmate quodã Crinagori εἰς Ῥώμην·

Οὐδ' ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμύρ' ἐγείρῃ,
οὐδ' ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίῃ·
Ῥώμης οὐδ' ὅσον ὀλλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ,
δεξιὰ σημαίνειν κοίρανε ζηραπαλέην.
Οὕτω καὶ ἱερὰ ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσιν. φύλλων δ' αὖα χέει ἄνεμοι.

Apponam Ioannis Sleidani verſionem, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorſum imitatus ſit Alciatus auctorem Græcum, nec perinde ad verbum reddiderit, vt ſcilicet gratularetur Carolo V. Imperatori, qui Turcas inſigni victoria profligauit, vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum Teutona terra ſuum;
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæſar
Præerit, atque ſalus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam ſic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Germanorum Principum victoria de Turcis. Id conuertitur ingenioſè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Auſtriam, ipſamque Germaniam toto conatu inuadere ſtatuiſſet, de Vienna, clariſſima Auſtriæ vrbe, obſidenda cogitauit, quod immenſo apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus eſt. cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent eſſe metuendum, vrbe vndique obſeſſa, tanta fortitudine reſtiterunt, vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fuſtibus adigi poſſent. Sic Turca per menſem integrum continuis oppugnationibus Viennam fruſtrà tẽtauit, poſtridie Id. Octob. re infecta inglorius diſceſſit, & fugienti ſimilis in Thraciam rediit, multis millibus ex ſuis amiſſis.

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:
—— pater optimu' diuûm,
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam ſignificet, à qua cuncta oriuntur, dici palam eſt. quæ doctrina fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός τ' ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem, ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα τηθύν. mater Tethys inquam, id eſt mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc,

Oceanumq; patrem rerum. Ci-

Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex ſeptem, cui ſex reliquos conſenſiſſe ferunt, ex aqua dicit conſtare omnia.
Quò pertinent etiam Homerica iſthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè lateque patens oſtenditur,

ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα πάντα ναίουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanuſq; pater totum qui amplectitur orbem.

Quid ſi per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem ſua celeritate, ſuoque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ, orbique Chriſtiano, vt magnum & immenſum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumque minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras miſſo: *Oceanus pater quid allegoricῶs.* *—illum*

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes. —

Intelligit itaque noſter hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſimum facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacra quercus, &c.] Comparatio appoſitiſſima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperium firmis hæret fundamentis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auocentur, aut pereant in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

— — veluti annoſam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter ſe certant, &c.

Et aduerte interea, quercus nomine ſignificari in Hieroglyph. fortitudinē, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian. *Quercus quid.*

firmis radicibus adſtant.] Huc fortè non omnino malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id in quoque, ait, ſolidiſſimū eſt, quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quā frequēs vētus cōcurſat. Ipſa enim vexatione cōſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libanij Rhetoris (quem librū Græcè ſi haberē, eò libētiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidē cōmouerūt. Neque enim vetuſta, & iā firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti, facilè poteſt.

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Reſpublica noſtra procellis,*
Et ſpes venturæ ſola ſalutis adeſt:
Non ſecus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt; ſalſis iamq́ fatiſcit aquis.
Quòd ſi Helenæ adueniant lucentia ſidera fratres:
Amiſſos animos ſpes bona reſtituit.

Tempus Nicei colloquij. SI quid noſtræ coniecturæ dandum, ſuſpicamur id ab Alciato ſcriptum fuiſſe, quo tempore ad Niceum colloquium, magna omnium ſpe & votis expectabantur Reipubl. Chriſtianæ Principes potentiſſimi, Carolus quintus Imperator, & Franciſcus 1. Gallia-

Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem veniebant fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacemque inter eos compoſitum tandem aliquando & ſancitum iri: vt eo tranſacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum denique falſarum opinionum in religione Chriſtiana tam longè lateque graſſantium omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanaretur. Comparat ergo Chriſtianam Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin inſanis & furentibus aquis obruatur, omniumque ſpes penitùs cadat, niſi tã craſſæ caligini & tempeſtati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiſerit, quò bonorum virorum totiusque populi conſternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucem intelligi velint ſummum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus bellorum ceſſatio, turbationumque optata fuit quies. M. Tullius Epiſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. deſignauit. Conſcende, inquit, nobiſcum, & quidem ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Idem in Piſonem non ſine gratia vſus eſt eadem allegoria: Non tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernaſſem, ſaluamque in portu collocaſſem, frontis tuæ nubeculam pertimeſcerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem tranſlationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidiſſet, vt multi ex multis locis prædones claſſibus eam nauem ſe oppreſſuros minitarẽtur, niſi me vnum ſibi dedidiſſent, &c. Cùm verò in hanc Reipubl. nauem ereptis ſenatui gubernaculis, fluitantem in alto tempeſtatibus ſeditionum ac diſcordiarum, armatæ tot claſſes, niſi ego vnus deditus eſſem, incurſuræ viderentur, depugnarem potiùs cum ſummo, non dicam exitio, ſed periculo certè veſtro, quàm non id vnus pro omnibus ſuſciperem. Horat. 1. Carmin. eodem ſenſu & ſchemate:

Comparatio Reipubl. cum naui ventis agitata.

Caſtor & Pollux quid allegoricè.

O nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, ſuccurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dicti. Prior is eſt Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula fluitantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere venti, fugere nubes, fluctus reſederunt: & ſicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus vndarum pulſus,

ſus immurmurat, neceſſe eſt tamen ante tuos nutus dilucеſcat & ſileat. Alter veró eſt Mamertini: Neque, inquit, cùm Reipubl. nauem ſecundus à puppi flatus impleret; ſalutarem manum gubernaculis addidiſti, &c. alia enim longiora ſunt, quàm vt huc transferri commodè poſſint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

fatiſcit.] deficit, & pænè obruitur vi tempeſtatis & fluctuum. Virgil. 1. Aeneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimiſq; fatiſcunt.

Caſtor & Pollux. *Quòd ſi Helena aduenіant, &c.*] περίφρασις eſt Geminorum, qui Caſtor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuiſſent, mare piratis liberarunt, eaque de cauſſa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, ſi horum alter appareat, tempeſtatem portendere; ſi ambo, ſerenitatem. De his ſic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie ea, & antennis nauigantium, aliiſque nauium partibus, ceu vocali quodam ſono inſiſtunt, vt volucres ſedem ex ſede mutantes: graues cùm ſolitariæ venere, mergentéſque nauigia: & ſi in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem ſalutares, & proſperi curſus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſſignant, eoſque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita veſpertinis horis magno præſagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maieſtate abdita. De ſtellis, quæ Dioſcuri appellantur, Plutarch. 2. Decretorum philoſophicorum, cap. 18. Ouid. ſub finem 5. Faſtorum. Diodor. Sicul. ſub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij quammulti. Sed obiter memini legere me apud Feſtum, ſtellã ſignificare lætum ac proſperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatẽ ſecuto Seruilij anguris. Lucẽ etiam ſeu lumen, id eſt φῶς pro ſpe accipi ſollemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quædam videbatur oblata, &c. Euripid. item, φῶς ἦκε ἐμοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. teſtatur, lumẽ pro fauſto omine veteribus fuiſſe. Ex quo illud Virgilij:

— *ſubitoq; fragore*
Intonuit læuum, & de cælo lapſa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

In ſimulachrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miſeris promptam Spes bona præſtat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent,
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos ſperare decet, præcido ſepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?
Sola domi manſi volitantibus vndique noxis,
Aſcræi vt docuit muſa verenda ſenis.

Quæ

Quæ tibi adeſt volucris? Cornix fidiſſimus oſcen;
Eſt bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, præcepsq́ Cupido.
Qui præeunt? Vigilum ſomnia vana vocant.
Quæ tibi iuncta aſtat? ſcelerum Rhamnuſia vindex,
Scilicet vt ſperes nil, niſi quod liceat.

ELegans eſt Spei deſcriptio per Dialogiſmum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientiſſimis ſymbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & ſemper meliora expectantem ad mortem vſque comitatur. Ea tamen ſi importuna ſit & immoderata, vltricem Rhamnuſiam ſecum aduocat; quæ vota plus ęquo ambitioſa faciat irrita. Alia ſigillatim enarrabo, ſi priùs huc adſcripſero doctiſſimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt, ſi fieri poſſit, cum Alciati Emblemate conferam. Eſt autem eiuſmodi:

Spei effecta.

Tu quæ ſuſtentas tereti veſtigia ligno,
E'ſne Dea? an noſtro ſanguine creta? Dea.
Vnde ſata? è cæca rerum caligine, & ecquæ
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo ſemper te præit ore? Timor.
Suſpicis intento cur cælum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta ſuprema meis.
Fare, age, quæ vultus deturpet cauſa ſerenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum paſcit opinio mentem
Cæca meam, irrepſit curua ſenecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum eſt ſpes lubrica: ſæpè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Spes Dea.

Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultam ædes habuiſſe in foro olitorio. Gyraldus ait, eam ſe vidiſſe pictam in Adriani Imperatoris aureo numiſmate. Femina fuit ſtans, inquit, iuſtitiæ laciniam ſiniſtra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repoſitum erat veluti ciborium, id eſt, vas in floris ſimilitudine, cum hac inſcriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerũt, & ſedentem ſupra dolium cum cornice: quidam etiam cũ Nemeſi, &c. hæc ille. vide Syntag. I.

Spectare ſidera quid.

ſuſpectans ſidera vultu.] Hîc aduertendum alicuius expecta-

tionis

tionis ſignum, quod expreſsè notauit regius Pſaltes, 120. pſalmo, ἦρα τὺς ὀφθαλμύς μυ εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μυ. & 122. πρὸς σε ἦρα τὺς ὀφθαλμύς μυ τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ υρανῷ.

peniculis reddita imago.] id eſt, penicillo depicta & expreſſa. Peniculus, vel penicillus, ſiue peniculum, pictorum eſt inſtrumentum, ex caudarum extremitatibus confectum. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit ſummæ tenuitatis per tabulam. *Penicu-lus.*

Elpidij fecere manus.] Nomen eſt è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc eſt, à Spe, quam depinxit, nomen habet. *Elpidius.*

ſpes bona præſtat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes ſeruat afflictos: & Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque ſpes bona firmat:
Viuere ſpe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuiſſe bonę Spei. Cui conuenit & verſiculus è Comœdia quapiá,

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Cur viridis tibi palla?] Palla veſtimenti genus eſt ad terram vſque promiſſum. Viridis autem color eorum eſt proprius, qui ſpe lactantur aliqua. dicet enim poſtea, *Spes viridi veſte induta.*

Nos ſperare decet viridis ſpes: dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Quid manibus mortis tela &c.] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miſerias adactos ſoletur & recreet. vt enim habet Adagium, Aegroto dum anima eſt, ſpes eſt. & Theocritus: *Fracta tela mortis.*

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὼ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. hoc eſt,
Fidere, Batte, decet, melius cras forſan habebis;
Sperandum eſt viuis, non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempeſtiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatum ignominiamq́ue amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie cùm à quibuſdam admoneretur, vt inedia ſibi dolorum finem aliquem quæreret, his reſpondit: At cuncta homini, quoad viuit, ſperanda ſunt. Repete pulcherrimam Spei deſcriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adijciam Fornerij mei, præclari certè hominis diſtichon, quod ille mihi vtraque lingua, eademq́ue ſententia ſuggeſſit:

ἐλπὶς γηρεοτρόφος μούνη τρέφει ἔνδοθι ἦτορ,
ἧς ἀπάνευθε θανεῖν ἥδιον, ἢ βιοῦν.

Intus alit pectus noſtrum ſpes viuida: quaſi
Deſtituar, durum eſt viuere, malo mori.

Præcidere *præcido ſepultis.*] Præcidere hîc amputare vel denegare ſignificat: & dicimus, ſpem alicuius rei præcidere, id eſt, auferre ſiue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr.

Locus ex Heſiodo. *Cur in dolioli, &c.*] Ignauiæ hæc nota eſſe poteſt. Nam ferè dum ſperamus, deſidemus: ſed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Heſiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inſcribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuiſſet, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaſerunt, vna tantùm ſpe in dolij labris remanente, id eſt, in ipſius ore pyxidis conſiſtente. Sic enim Heſiodus:

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ᾽ ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ᾽, ἀνθρώποισι δ᾽ ἐμήσατο κήδεα λυγρά·
μούνη δ᾽ αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc eſt, —*tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exilire per orbem
Curarum infeſta effigies. Spes ſola remanſit
Intus, & è labris ima ſub parte reſedit.

Origenes aduerſus Celſum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, eſt quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines abſque malis, & graui dolore, & morbis moleſtioribus, quę Parcæ mortalibus dederant: ſed femina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita eſt. ſola autem ibi Spes in tutiſſimis domibus intus relicta eſt ſub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, femineo nomine expreſſum, quòd carnis imbecillitas minimo exſolui poteſt. Pandora.

Aſcræi vt docuit, &c.] Heſiodus ab Aſcra Bœotiæ vico. Virgil. 6. Ecloga:

—*hos tibi dant calamos, en accipe, Muſa*
Aſcræo quos antè ſeni. ——

Quæ tibi adeſt volucris? cornix.] Quòd vocē edat Cras, Cras cornix Spei adiungitur.

Oſcen. *Oſcen.*] Oſcen, auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auſpicium faceret, ait Varro.

Eſt bene cùm nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem mutua-

mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidiſſe illud: ἔςαι πάντα καλῶς. quod oſtentum ſic eſt aliquis interpretatus, ait ipſe Suetonius: *Locus ex Suetonio.*

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
Eſt bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Qui comites? bonus Euentus, &c.] Duo hi Spei comites vana quædam phãtaſmata ingerunt, ne plus, tędij adferat expectatio, quàm ferre queant miſeri mortales. Boni Euentus ſimulachrum dexterâ pateram, ſiniſtrâ ſpicam ac papauer tenens, ſculptum Romæ fuiſſe ſcribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. cap. 5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ ſimulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1. *Bonus euentus.*

Vigilum ſomnia vana vocant.] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι. quò videtur alluſiſſe Maro in Bucolic. *Spes vigilum ſomnia.*

—— an qui amant, ipſi ſibi ſomnia fingunt?

Non enim eſt qui verbis poſſit facilè conſequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid ſperant. Atque his inanibus ſimulachris perinde afficiuntur, ac ſemet oblectant, vt ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur.

Vigilum ſomnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

—— αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ᾽ ἄνω, τὰ δ᾽ αὖ κάτω
ψεύδη μεταμώνια τάμνοισαι, κυλίνδοντ᾽ ἐλπίδες. id eſt,

Spes etenim mortalium, multa ſurſum, deinde verò deorſum vana mendacia ſecantes volutant.

ſcelerum Rhamnuſia vindex, &c.] Quælibet enim ſperare, non eſt cuiuſlibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixũ hæreat, Ne quid nimis. Fortunæ, vt naturæ noſcenda eſt menſura ſuæ. nec verò ſapiunt qui altiùs ſpirant, pluſque animi gerunt, quàm virium habeant.

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

ROSTRA nouo mihi ſetigeri ſuis obtulit anno,
Hæcq; cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur ſemper, nec retrò reſpicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem eſt, ne ſpes ſublapſa retrorſum
Cedat; & vt melius ſit, quod & vlterius.

Natura porci.

RVſticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinum caput pro ſtrenis obtulit. Hinc ſibi Emblematis argumentum nactus Alciatus, ex natura ſuis (qui dum ſiliquas ore reflexo colligit, ſemper vlterius progrediens, nunquam retrò aſpicit) nempè vt nihil procraſtinando meliora ſequamur, ne-

que

que temporis aliquam particulam ſinamus effluere, quod non pertineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremũ (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι λήγουσης διάλειμμα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus proſpiciunt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadunt, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit: qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permittit: quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. *Symbolũ Caroli Quinti Imp.*

Roſtra nouo.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

cliens.] litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur in iudiciis.

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

SPES ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

REctè & verè Pindarus Nem. 8.

κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:

vanæ ſpei imbellis euentus. quò ſpectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambuſtus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Spes cum Nemeſi. Meminimus in ſuperiori Spem cum Nemeſi vnà expreſſam fuiſſe; ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtum ſit, quodque

quodq́ue fieri facilè poſſit, expectandum, ſibiq́ue fingendum eſſe. Nam valdè eſt inſolens & temerarium ambire quæ nequeas aſſequi, aut ſi aſſequaris, non tamen tueri aut ſeruare poſſis. Occurrit exemplum Cæſaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiuſdem conditionis, Imperij maieſtatem ſibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, O *Ceſar, ô nullo*, id eſt, Aut Cæſar, aut nullus: qui tandem morte miſera interceptus, vaticinij locum inuenit; ſed non quem ſpe magnifica ſibi propoſuerat. Itaque de eo ſic luſit Sannazarius: *Cæſar Borgia.*

Aut nihil, aut Cæſar vult dici Borgia: quid ni,
Cùm ſimul & Cæſar poſſit, & eſſe nihil?

Idemq́ue in eundem:

Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar:
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Obiter aduertendum diſtichon Alciati videri è quopiam Græco expreſſum, ſed ad imitationem effictum:

ἐλπίδα καὶ νέμεσιν δοῦνος παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod ſic eleganter reddidit Politianus:

Spem ſimul & Nemeſim poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Scripſit & in eandem ſententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adſcribere non grauabor:

Quænam hæc tam ſemper tam læta eſt? optima rerum
Spes bona. quæ lateri iuncta? potens Nemeſis.
Dux magis, an comes eſt? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? ſperes ne niſi quod liceat.

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, *domini ſi inceſtet in ædibus uxor,*
Deſpondetq́ animum, præq́ dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ eſt cauſſa: ſit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

Porphyrionis auis natura mira. AElianus cap. 35. lib. 14. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obſeruatorem eſſe, matriſque familiâs adulterium ſuſpendio ſuo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnoſoph. libro 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum ſcripſit, retulitque Leonicus in Var. hiſt. lib 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ ſunt ſub viri imperio, diligenter obſeruare, eiuſ-

modique

modiq́ue habere ſenſum adulterium admittentis, vt quando hoc cognouerit, domino ſignificet, ſibiq́ue vitam ſuffocatione, vel vt alij volunt, ſuſpendio adimat. quam eſſe certiſſimam commiſſi adulterij notam aiunt. Huius rei cauſſa eſt in abditis naturæ arcanis: tantumq́ue licet hinc colligere, quam turpe, quamq́ue flagitioſum ſit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiuſmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi poteſt pro certæ & illibatæ pudicitiæ ſymbolo. Huius etiam naturæ miraculi mētio eſt apud alios quoſdam, ſed neotericos, quorum ſtudium & induſtriam laudo: ſed veteres in primis habeo. Secundus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorem certè pium & doctum) ſcribit, à leone caſtiſſimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Ariſtotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia oſtenditur. Non eſt alienum quod Nouella 12. Iuſtinian. ſcribit, eos qui ſe polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia deteſtantur. πράττειν ἀσεβῆτε καὶ ἀνόσια, καὶ τοιαῦτα γε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ ἐ τῶν ἀλόγων ἀποσείεται ζώων.

inceſtet] polluat ſe adulterio. Inceſtus, vel inceſtum, eſt flagitium in affines admiſſum. Non. Marcel. ſed & pro quacunque libidinoſa pollutione Seruius accipit. κέστος, pudoris cingulum, quo ſponſæ ornabantur. per tranſlationem ſumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc ἀνίκεστον, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iuriſconſulti inceſtum ſumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio in propinquos admiſſo, l. vlt. D. de ritu nupt. *Inceſtus.*

deſpondetq́; animum.] animum deſpondere, apud Ciceronem nuſquam legi Budæus opinatur: vſum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautin. id è Menæch. Pater eius poſtquam perdidit puerum, animum deſpondit. *Deſpondere animum.*

Abdita in arcanis.] Cauſſam occultam philoſophi appellant. vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur ſuccinum paleam trahit? id in naturæ arcanis eſſe dicunt. *Cauſſa occulta.*

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulus lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu miſera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc reſtabat adhuc, vt indice Græco
Vincerer: & cauſſa ſtet potiore dolus.

Fons Emblematis. EXplicatur id agalma ab Euſtathio ad Iliados Homericæ β. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributū Virtuti, conditionē ſuam deploranti, mutatum fuiſſe à Mnaſalca Sicyonio, & in Voluptatem conuerſum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctiſſimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrámatôn Græcorum ſumptum. eſt enim tetraſtichon Aſclepiadis,

ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷδε κάθημαι

ἄιαν-

αἴαντος τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ' ἀχαιοῖς
ἁ δολόφρων ἀπάτα, κρεῖσσον ἐμεῦ κέκριται. id eſt,

Dilacerata comas, viſa miſerabilis eheu
Conſideo ad cineres hîc Telamoniada,
Icta dolore graui mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graiis antè locata fuit.

Proſopopœia eſt Virtutis ad Aiacis tumulũ inſidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniuſtè lata ſit à Græcis iudicibus ſententia de armis Achillis Vlyſſi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quoſdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi, & iniuſtè de ſuo iure deturbari; nullis tamen cõdolentibus aut opem vel conſilium præſtantibus. Eiuſdem omninò argumenti ſequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuiſſe in litore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: ſed fuiſſe prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. hiſtor. tripart. cap. 18. lib. 2. *Virtutem lugere quid.*

dilacerata comas.] Signum doloris grauiſſimi. Sic Ouid. de Tibulli morte: *Venit inornatas dilacerata comas.* Aeſchyli ſcholiaſtes ἐν πέρσαις: συνήθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat. imitatus eſt Ouidian. hoc 4. de Ponto, 13.

Venit ad albentes illabefacta comas.

iudice Græco.] id eſt, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auſon. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuiſſet. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is poſtremò locus mihi videtur altiore quadam conſideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc reſtabat adhuc, vt iudice Græco Vincerer*, rem exaggerat ipſa Virtus lachrymarum plena, à iudicis perſona. Eſt enim indigniſſimum, virtutem à Græcis ipſis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam, oppreſſam ac deſertam fuiſſe. ſunt enim Græci ſapientiæ nomine commendati, quo etiam cæteris aliis nationibus præluceant: Atqui ſi id à Barbaris profectum eſſet, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illuſtrãdum, apponam vnum aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorũ beneque de repub. meritorum caſus miſeros & indignam fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clariſſimorum virorum conſilijs & factis: hæc accepimus, hæc legimus. neque eos in laude poſitos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad ſeditionem, aut qui largitione cæcarunt *Agamemnon.*

runt mentes imperitorum, aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hoc ſemper noſtri homines, & audaces, & malos, & pernicioſos ciues putauerunt. at verò qui horum impetus & conatus repreſſerunt, qui auctoritate, qui fide, qui conſtantia, qui magnitudine animi conſilijs audacium reſtiterunt: ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atque imperij ſemper habiti ſunt. At ne quis ex noſtro, aut aliquorum prætereà caſu hanc vitæ viam pertimeſcat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego poſſum dicere, præclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius indigniſſimè concidit, cuius monimentum celeberrimum in foro, ſepulcrum deſertimum in litore Dyrrhachino relictum eſt, &c. Idem 1. de Oratore vbi agit de Rutilij cauſa, qui C. Marij Proconſul à publicanorum iniurijs Aſiam defenderat, inuiſus equeſtri ordini, penes quem iudicia tunc erant, in exilium pulſus eſt damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm eſſet ille vir exemplum, vt ſcitis, innocentiæ, cumque illo nemo neque integrior eſſet in ciuitate neque ſanctior, non modò ſupplex iudicibus eſſe noluit, ſed ne ornatiùs quidem aut liberiùs cauſam dici ſuam, quam ſimplex ratio veritatis ferebat. Et pòſt: nunc talis vir amiſſus eſt, dum cauſa ita dicitur, vt ſi in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo eſt queſtus: nemo Rempub. implorauit; nemo ſupplicauit. Cæterùm neſcio an cōferre huc poſſim opportunè adag. quo dicitur bonos viros eſſe lachrymabiles; faciles enim ſunt ad miſericordiam viri boni pijque: vt de Heraclito palàm eſt. ſic Aeneas Virgil. fatur lachrymans. Dido contrà duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit noſtro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non ſi trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim prætermiſſum quod notatur à ſcholiaſtis quibuſdā, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab ἄι, ἄι, heu, heu, nota dolentis, ſeu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari eſt.

In frau-

In fraudulentos.

Emblema XLIX.

Parva lacerta, atris ſtellatus corpora guttis
Stellio, qui latebras, & caua buſta colit,
Inuidiæ, prauiq́ doli fert ſymbola pictus.
Heu nimium nuribus cognita Zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quiſquis,
Sit quibus immerſus ſtellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
Quam forma amiſſo flore relinquit amans.

PLinius lib. 29. cap. 4. tradit è ſtellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm ſtellio immortuus eſt Stellio.

vino,

vino, eorũ qui biberint, faciẽ lentigine obducit. Ob hoc in vnguento necant eũ, inſidiãtes pellicũ formæ. Alciatus lib. 1. Pargôn, cap. 46. id copioſè ſatis enarrat. Sic enim ait: Crimẽ ſtellionatus nomẽ ſumpſit à ſtellione lacerta ſtellata: quod animal malè apud veteres audiit, ſiue quia inuidũ (cùm enim eodẽ, quo anguis modo pellẽ exuat, eam confeſtim deuorat, tanquã vtilẽ eſſe pro comitialis morbi remedio norit, idcircoque hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. cap. 31. atteſtatur) ſiue quòd ex eo malum medicamentum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nã cùm mortuus eſt in vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit: ob hoc in vnguento eum necant, ſi quæ mulieres pellicum formæ inſidiantur. qua ex cauſſa veriſimile eſt primò proditum id iudicium: an quia in id animal verſus ſit, vt canit Ouid. Metamorph. 5.

—— *duri puer oris, & audax?*

vnde & impudentiæ eſt ſymbolum, Græceq; dicitur ἀσκάλαφος, quia ſit ἀσκελὲς τῆς ἁφῆς, cõtactu aſper & durus. Hæc Alciat. noſter. Sanè idem Plinius lib. 30. cap. 10. nullum eſſe animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indeque ſtellionum nomen in maledictum tranſlatum ferunt. Plerique volunt ſtelliones eoſdem eſſe ac tarantulas, quas Græci ἀναλαβώτας nominant. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis ſtellionatus, de eo hæc pauca obiter: Stellionatus ijs obijcitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, ſtellionatus obijcitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam diſſimulata obligatione per calliditatem diſtraxerit: ſed & in eo qui merces ſuppoſuerit, vel corruperit, quique impoſturam fecerit, pœna ſtellionatus nulla eſt à legibus conſtituta, quia nec legitimum crimen eſt. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in pleriſque animantibus certas quaſdam notas eſſe malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum eſſe ab iis qui notis quibuſdam inſignes ſunt. Diciturque non raro eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte; quique gibbo ſit deformatus aut ſtruma, aut aliquo generis eiuſdem vitio, cæteris infeſtiorem eſſe, & magis verſipellem; ſi quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vitioſum corpus vitioſæ naturæ imaginem eſſe. Quod Homerus in ſuo Therſite cõfirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior, loquacior, & ſeditioſior, deſcribitur.

Crimen ſtellionatus.

Nota malignitatis.

Sic

Sic Cicero pro Roſcio Comœdo cauillatur Fannium Chæream ex habitu corporis: Nónne ipſum caput, & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nónne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum (ſi quam coniecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallacijs, mendacijs conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſupercilijs ſemper eſt raſis, ne pilum vllum viri boni habere dicatur. Luſit eodem penè ſchemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luſcus;
Rem magnam præſtas Zoïle, ſi bonus es.

ſtellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

—ſæpè ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.

—— latebraſq; petit, aptumq; colori
Nomen habet varijs ſtellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nupta inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant
Pocula, guttata lentigine ſtellio qua tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor & maculis liueſcant ora ſubortis.

& caua buſta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in caua buſta trahet.

prauiq; doli.] doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiendi cauſſa, cùm aliud ſimulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendū alterum adhibitam, cenſetque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari. *Dolus malus.*

Zelotypis.] ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia; τύπος, forma. Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiam adijciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus ſuſpicionem. Sic Antoninum Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, alijque à ſuis feminis interempti. Denique cùm omnia perueſtigaris, collige tecum, quód vindicta nemo magis gaudet quàm femina. Ouid. 2. artis, *Zelotypus.*

Sed neque fuluus aper media tam ſæuus in ira eſt,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm ſocij deprenſa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammamq́ ruit, poſitoq́ decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

Lentigo. *lentigine.*] Lentigo, macula ſubrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis ſimilitudinem.

Pellex. *pellice.*] Pellex, quaſi πάλλαξ ἢ παλλακίς, ait Gell. lib. 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l. 144. de verb. ſign. Digeſtis ex Maſurij Sabini ſententia pellicem pro ea ſumit quæ citra matrimonium cum aliquo conſueſcat, domiq́ue retineatur: additq́ue vulgò ſic accipi, quæ cum eo ſe miſceat cui ſit vxor. Cæterùm an admittere auſim diſtinctionem Iuriſconſulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam, nondum ſatis liquet. Sed præſtat audire Demoſthenem oratione aduerſus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς diſtinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα, πιστὴν ἔχειν. Amicas habemus voluptatis cauſa: pellices ſeu concubinas famulitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamq́ue rei familiaris cuſtodiam habeamus.

Dolus

Dolus in ſuos.

EMBLEMA L.

ALTILIS *allectator anas, & cærula pennis,*
Aſſueta ad dominos ire redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitq́; gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

HAc ſimilitudine (cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) proditorum animum fraudulẽtum apertè arguit: qui cùm *Proditorum fraudes.*

O bene

bene velle ſe fingant, vt ſimulatis eiuſmodi alloquiis imponát, eò ſanè nocentiores, quò verſutiores, habendi ſunt. Sic enim plerumque inſontes & incautos in ignota diſcrimina, vel ad extremum vſque vitæ periculum adducant & compellant, ſed potiſſimùm cùm vel vitæ conſuetudine, & familiaritate, aut etiam obſequij aliqua ſpecie fucata eos tenent irretitos, nodiſque tam tenacibus illigatos, vt ſeſe hinc nequeant extricare. quo de genere ſunt veſpertiliones quidam, & ſceleratiſſimi ſycophãtæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici non poteſt) qui viros inculpatæ vitæ, ſimplices planè, & ab omni fuco alienos, in diſcrimen & præcipitium trahunt; nullumque non mouent lapidem, vt, quod eſt in prouerbio, in laqueos inducant: quam ad rem cuniculis quibuſdam vtuntur, cùm impingunt nomen deteſtandi ſortilegij, vel etiam hæreſeos, aut ſectæ alicuius, vt ſecuriùs magiſque impunè ouiculam, id eſt hominem ſimplicem, minimeque malum ab omni crimine tam ſceleſto, tamque abominando alieniſſimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; ſic vt inſons ille miſellus hac aſperſus labe (tametſi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomen dederit) humanæ ſocietatis pernicies, & peſtis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconſtantiam maximam, quæ illi familiaris eſt, ad virtutes ipſas inuertendum ſic prompta & parata ſit, vt, quod ait Flaccus, ſincerum auidè cupiat vas incruſtare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis auerſandum, ſic & præter alios, in quod leges animaduertant, digniſſimum! Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magiſtra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra ſuum ſanguinem inſidiantur, & in animas ſuas fraudem moliuntur, vt loquitur Salomon. Id totum tamen torqueri melius fortaſſe poteſt in patriæ proditores, quales fuere οἱ φιλιππίζοντες apud Græcos, apud Olynthios Laſthenes. Talis fuit Metius ille Suffetus dux Albanorum, pugnæ deſertor in bello Romanorum aduerſus Albanos, qui ſuæ proditionis pænas dedit ab equis diſcerptus, vt lib. 1. Liuius memorat.

Anas. *Altilis allectator anas.*] Anatem à natandi aſſiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem eſſe aucupibus exoculatam columbam in reti colligare, quæ ſtrepitu cæteras columbas ad ſe pelliciat. ea dicitur παλεύτρια, à παλεύειν, quod eſt decipere, ſéducere, in laqueum allicere.

Sed

Sed audiamus ipſum Alciatum, qui ea de re ſic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutrio nomen veteratori impoſtorique ſeruo conueniens. vnde & παλεύτριαι, quaſi allectatrices aues Ariſtoteli lib. De hiſt. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eosque ad congeneres capiendos adiuuent. quod & in coturnicibus fieri conſueuit, itemque anatibus, de quibus (eſt enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine ſic luſimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

ire redire] ire, pro abire, vt alludat ad verba Iuſtiniani, in §. Ceruorum quoque, De rer. diuiſione, in Inſtitut. in ſyluam ire & redire ſolent. & paulopòſt: In ijs animalib. quæ ex conſuetudine abire & redire ſolent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter menſas ire, redire ſuas.

garrit.] Garrire, quaſi ineptè ſtrepere, Nonius. & proprium eſſe auium quidam putant. *Garrire.*

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo inſculptas de marmore veſpàs*
Eſſe ferunt, linguæ certa ſigilla malæ.

Maledicentiæ nota. VEſpæ tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulãtiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ ſunt & mordaces, ſed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare poſſis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Hoc autem Archilocho intelligitur ſcriptor quiuis, inſolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios inſectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionẽ poſſis deprehẽdere: ſed hoc tãtùm notus, quòd audaciã in obtrectando maluerit oſtentare, tamq; prauè innoteſcere, quã ſtare gratis, & cũ ſilentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò *Scriptor maledicus.*

hic

hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben ſocerum tam atrocibus & virulentis carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumelioſis & mordacibus: &, Archilochi patria, pro maledicis: &, Archilochum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Σῆμα τόδ᾽ ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ,
αἱμάξας ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε λυκάμβης
μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. hoc eſt,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacitè, irrites ne fortè crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

— ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγορίαν
εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ᾽ ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotentem, maledicentiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum. Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11.

certa ſigilla.] quæ ſunt ſymbola certæque notæ hominis intẽperanter lingua abutentis, vt qui maledicentiſſimus fuerit. *Veſpa obtrectator.*

In receptatores ſicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM, *furumq́; manus tibi, Scæua, per vrbem*
It comes, & diris cincta cohors gladijs:
Atque ita te mentis generoſum prodige cenſes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui poſtquàm cornua ſumpſit,
In prædam canibus ſe dedit ipſe ſuis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi ſtatim reuocauit in mẽtem quod de receptoribus, ſeu receptatoribus iura edixerunt, in quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l. 3. §. cognoſcit, D. de

D. de off. præf. vigil. quia ſine his diu maleficia latere non poſſint. l. 1. de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de off. præſ. vult à præſide animaduerti in ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quiſque deliquerit: receptoreſque eorum coërcere, ſine quibus latro diutiùs latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos eſſe tranſfugis à quibus tranſfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit, facere ſcelus & probare.

STobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: *ὥσπερ ὁ ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας κατακλύουσιν*: Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat, diſcerptus eſt: ita paraſiti & aſſentatores eos à quibus enutriuntur, miſerè perdunt. Nonnulli ſeſe putant inſigniores & quidem nobiliores, ſi quoſuis ſicarios, nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant, haud ſano mentis oculo præuidentes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt, vtpotè tanto tamque generoſo ſatellitio ſtipati; & tamen non aduertunt, quanti conſtat, quamque noxia ſit ea familiaritas. Anulus in picta poëſi ſic: *Fons Emblematis à Stobæo.*

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Na, miſer eſt dominus, paraſitos quiſquis edaces
Paſcit, adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus & ex domino cor niger efficitur.

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus, quos aluêre, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterēt, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & pauperie preſſis conferri: ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandum iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eoque grauius illi peccāt, quòd rebus neceſſariis animum non applicent, vt agriculturæ, vt Reip. vt aliis honeſtis actionibus, ſed omnē temporis vſuram collocant in venatu: quo fit, vt in vrgentem minuſque ſibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re poteſt, eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuiſſe, quàm *Venatores Actæones.*

homines cauere maximè debere, ne quid agant quod diis inuiſum ſit aut ingratū, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuiſſe intentiſſimos, & manibus victum quæſiuiſſe non ſeruis aut exteris ſua negotia, ſed ſibi tantùm commiſiſſe: ideoque qui laborioſi eſſent, opibus & facultatibus præ cæteris abundaſſe: contrà qui ſeſe otio dedebant, voluptates conſectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum penuriam decidiſſe, & opibus exhauſtos eſſe, quemadmodum & ipſi Actæoni contigit. Sed id ſpeciatim in prodigos adoleſcentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges ſerò ſapiunt, & tum fortè, ſed fruſtrà reſipiſcunt, cùm nihil eſt amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm ſecundis fortunæ ventis opes ſuppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud ſibi penſum relictum habēt, quàm vt lautas culinas aſſectentur, alienaque quadra viuant) paſcant & enutriant. At exhauſtis patrimoniis, quid illis ſupereſt niſi vt aliena compilent, tandemque in malam crucem adigantur, ab iis relicti, longumque valere iuſſi, à quibus in conditionem tam miſeram, tamque abiectam coacti ſunt? Non piget huc traducere, quæ Dion Chryſoſt. orat. 10. De ſeruis, appoſitè ſcribit, ſe non putare damna à malis canibus plures accepiſſe, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus pernicioſis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti eſſent: à pernicioſis verò hominibus dici nō poſſe, quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates; hi quidem à ſeruis, illi autem à militibus & ſatellitibus; alij ab amicis quibuſdam, nomine tenus amicis: alij quidem à filiis & fratribus, vxoribúſque damna capiunt innumera. Retulimus ſuprà ex Cōſtantino Manaſſe memorabile Michaëlis Imperatoris exemplū, quem cum Actæone diſcerpto à canibus comparat: ſiquidem inconſulto illi Principi, quòd ab aſſentatoribus obſeſſus eſſet, miſerè omninò ceſſit.

Veterum induſtria. *Otioſi venatores.* *Locus Dionis Chr. ſoſt.*

Scaua.] proprium quoddam nomen aut fictitium non temerè ſuſpicetur aliquis. plerique, ſæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. ſed malim Scæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, ſiniſtræ famæ homine, rerum imperito. Quæ ſub obtentu tuo à quibuſdam ſcæuis deſignata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui ſit ingenio tardo σκαιὸν appellant. οὐδ' ἐσκαιὸν, οὐδ' ἐπιλήσμονα, dicit Ariſtophan. 1. neque ſcæuam, neque cōſilij inopem.

manus.] multitudo, vt maxima militūm manus apud Ciceronem in Philipp. & ſæpè aliàs,

pre-

prodige.] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & viſcerationibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam ſunt omninò relicturi. *Prodiga*

allicit olla malos.] Ea eſt ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod reſpexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem menſa parauit amicum,
Eſſe putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & ſumina, & oſtrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.] Tangit Actæonis fabulam, quam fuſè narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notiſſimam.

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitq́ colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hiansq́ cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros;
Albi & pudici neſcius.

Emblema è Plutarcho petitum.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici. huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος

λέοντος πέπονθεν· ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται· καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτων παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον. Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: ſiquidem vt ille colorum omnium ſimilitudinem exprimit præterquàm albi: ſic aſſentator, cùm ſe ſimilem præſtare non poſſit in his quæ digna ſunt ſtudio, turpia quæque imitatur quantum poteſt. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant aſſequi quæ pulchra ſunt & difficilia, in næuis quibuſdam ac verrucis aut rugis depingendis toti ſunt, & quælibet repræſentant, præter ea quæ pulchra ſunt, quæque ingenioſi artificij laudem mereantur: Sic & aſſentator, vt principi viro, cui aſſidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, ſupercilium, acerbitatem in ſeruos, diffidentiam in domeſticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod ſponte, naturæque propenſione ad deteriora propenſus eſt, videtur eo modo ſibi longè abeſſe à vitio reprehenſionis, ſi turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientiſſimum, meritò perſtrinxerunt auctores grauiſſimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio eſſet verſatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuiſſe dictus eſt. Sed mirũ eſt ſanè quod narrãt de Arabum quibuſdam populis, apud quos inualuit conſuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinẽ imitetur Principis, illoque membro faſciis lanaque conuoluto, ſic in medium prodit. Quod idem de ſcurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiuſdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuiſſet erutus oculus, poſtridie ſcurra faſcia ſimilem oculum circumligatus proceſſiſſe fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum eſſet, in eius conſpectum venire non erat ſolitus, niſi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque eſt aſſentatorum mens, hoc vnum ſtudiũ, vt imitentur omnia, omnibus aſſenſum præbeant, præterquàm iis quæ ſunt à natura ſua longiſſimè remota, nimirùm quæ à niueo ſimplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quaſi rubori omninò ſit aliena. Nam quod Antiſthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudẽtiam, ſanumque iudicium ſuis amatoribus imprecantur: ſic aſſentatores iis quibus cũ agunt. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Adulator vt Chamæleon.

Alcibiades.

Arabum aſſentatio.

Scurra Philippi Macedonis.

Semper hiat, &c.] De Chamæleonte ſic Plin. cap. 33. libro 8. Ipſe celſus, inquit, hianti ſemper ore, ſolus animalium nec cibo nec

Chamæleon.

bo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento: & coloris natura mutabilior: mutat namque eum ſubinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque ſemper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidúmque. Caſſiodorus Variar. formularum lib. 5. epiſt. 34. naturam Chamæleontis ad fruſtratorem debitorem non minùs ingenioſè traducit. Fugere neſcius, ſed ſuæ ſponſionis ignarus: obliuioſus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat conſtituta: nec in vna dicti ſui qualitate cõtẽtus, diuerſis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti beſtiæ conferendus, quæ paruorum ſerpentum formæ conſimilis, aureo tantùm capite, & reliquis membris ſubalbentis praſini colore diſtinguitur. Hæc quoties hominum aſpectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores ſuos variè commutat, vt modò veneta, modo blattea, modò praſina, modò poſſit cyanea reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere eſt; vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectum eſt. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè eſt auram reſorbere, ſubindéque retrahere: ſic enim Liuius reciprocare pro reſpirare vſurpauit.

veſcitur aura.] Alluſio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura veſci, eſt populi nugis aſſentiri, vulgi mores inſequi.

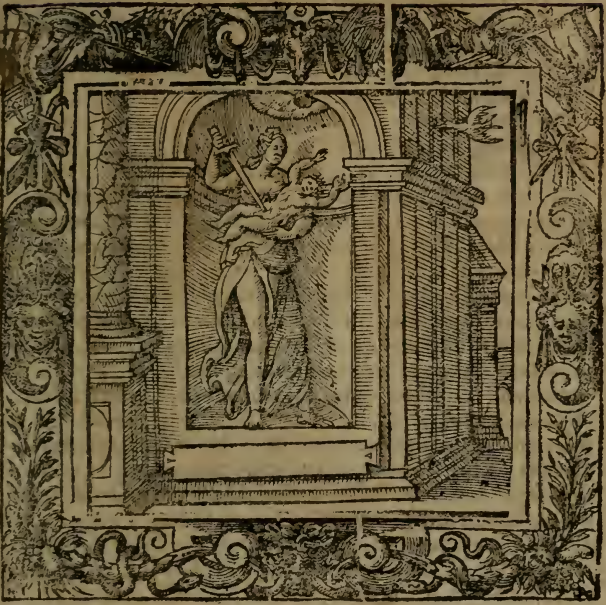
Color albus & rubeus.

Albi & pudici neſcius.] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem ſignat, vt dicemus poſtea.

Ei qui

Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS in gremio nidum quid congeris? eheu
Nescia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea suos sæuissima natos
Perdidit; & speras parcat ut illa tuis?

HOc ex Græco Archiæ:

αἶαν ὅλην νήσους τε διέπταμένη σὺ χελιδὼν,
μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς;
ἔλπῃ δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τήνδε φυλάξειν
κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων;

Sic Marullus expoſuit 3. Epigrammatôn: *Typus Emblematis.*

Quid vaga tot terras urbesq; emensa volucris,

Col-

Colchidos in ſæuo nidificas gremio?
Pignoribusq́; tuis credis malè ſana fidelem,
Ipſa ſuos partus quæ laniauit atrox?
Ni fetus exoſa tuos Pandione nata
Phaſiaca quærit perdere ſæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecaſyllabis:

Medeæ ſtatua eſt miſella hirundo,
Sub qua nidificas; tuóſne credas
Huic natos, rogo, quæ ſuos necauit?

Sed breuiſſimè Borbonius noſter, vno diſticho,

Medeæ ſtatua eſt: natos cui credis, hirundo?
Fer aliò: viden' hæc mactet vt ipſa ſuos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit.

Apoſtrophe eſt ad hirundinem, ad ſtatuam Medeæ nidificantē: ex quo datur intelligi, cauendum eſſe ab eo qui ſemel impoſuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui ſemel vel quoquo modo læſerint: aut iis nullo pacto aſſentiendum, qui cùm ſua dilapidarint, vix aliorum curam commodè gerēt. Nemini enim res aliena quàm ſua debet eſſe charior aut commendatior. Quomodo enim fieri poteſt, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις; Id explicat Socrates apud Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγελ. Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accuſauit Aeſchines, non tam vt hominem probro afficeret, quàm ne deinceps ad populū concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè adminiſtraſſet, indignus videbatur cui publica crederentur. Præclarè Tiberij factum memoratur à Corn. Tacito: qui vt honeſtam innocentium paupertatem leuauit: ita prodigos, & ob flagitia egētes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Sullam, Vitellium mouit ſenatu, aut ſponte cedere paſſus eſt. Gorgia oratore publicè aliquando dicente vt concordiam ſuaderet, Melanthius non ſuſtinuit. aiebat enim de pace eum minimè aliis verba facere debere, qui ſibi, vxori & ancillæ concordiā perſuadere nō potuiſſet. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidem habendā dicebat, neque credendū iuuenum exercitum, qui ſuam ipſius patriam miſerè prodidiſſet. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorem quendam lubricæ hominem fidei in hoſtes mittebant.

Medea.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorū regis filia fuerit, quæ Iaſoni vt nuberet, aurei velleris obtinēdi corripiēdiq́; viā ei cōmonſtrauit, ſed priùs Dracone ſopito. Tandē ab Iaſone repudiata, quos ex eo liberos ſuſceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamoph. Ouid.

Teme-

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS rapitur, fruſtra quoq; tendit habenas
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

SIgnificatur nihil ei committendum eſſe, qui in proprios affe-ctus nullum ſibi ſumit imperium, ſed temerè huc atque il-luc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus eſt ex Platone, qui animum noſtrum cum auriga, corpus verò & eiuſdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum eſt, ſenſus corporum quaſi equos eſſe ſine *Cui non credendũ.*

ſine ratione currentes: animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim eſt efficiendum, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam aut ignauiam deſerant, ſintq; tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis eſt in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius alluſiſſe viſus eſt 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quē locum obſeruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij ſermone 55. tractus eſt. Neque verò grauabor locum integrū ſublegere: *τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν· ἡ δέ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δέ εἰσιν ἀτεχνῶς παντοδαποί, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστής, ὁ δέ, θυμώδης καὶ ἰτητικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δέ, νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον παράτλῃ τὸν ἡνίοχον. κᾆτα κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας, καὶ ἄλλας οὔτε εἰλικρινεῖς ἡδονάς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς.* Quę Latinè ita ſonant: Verùm hic vnus inuentus eſt modus ab ipſo Deo, quo humana conditio minorem ſe eſſe diuina fateretur, propterea ſcilicet quòd animum terreſtri corpori, tanquam aurigam impoſuit currui, cuius & habenarum ſuſtinendarum & incitandi vim eſſet habiturus. Huic enim aurigæ, ſimul aurigandi artem, viréſque tradidit: ſimul etiam liberum abutendæ artis arbitrium dedit. qui poſtquàm inſcenderit currum, & habenas acceperit, ſiquidem felix beatúſque animus ſit, memoriamque habeat ſe iuſſu Dei ſublatum eſſe in currum, validèque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuerſum appetunt curſum, temereque huc atque illuc rapiunt currum, hic ad petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ilie ad temeritatem atque ferociam, alius verò tarditatem, mollitiē, ſeruitutem, fatuitatem, atque humilitatem ſectatur; cuiuſmodi ſeditionibus

bus diſtractus currus, aurigam conturbat: & ſi vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, minimeque ſinceras voluptates; interdum verò dominante iracundia, in multas variáſque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De diſciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, ſtimulos carnis; refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim poteſtatem, vt illi ad imperium eius membra ſeruirent. Et quaſi legitimus ac perfectus auriga vltra conceſſas corporis metas extollentes ſe carnis impetus, cæleſtium præceptorũ habenis reflectat, ne vltra terminos ſuos currus iſte corporis raptus in periculum ſuum ſecum & ipſum rapiat aurigam, &c. *Cypriani locus.*

In præceps rapitur fruſtra, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

—fruſtra retinacula tendens,
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapſus. Citatus ex Platone locus eſt in Phædro, qui explicatur commodiſſimè à Plutarcho, Quæſtionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuſcul. Exiſſe è poteſtate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exiſſe è poteſtate dicuntur, ideò dicuntur, quia non ſunt in poteſtate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum eſt. hinc compotes & impotes, qui animum habent, vel non habent in ſua poteſtate.

effreni quem vehit oris.] Manifeſta alluſio ad parœmiam, Os infrene, id eſt, *ἀχαλινοῦ στόματος ἵππος.*

Inte-

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

ASPICIS *aurigam currus Phaëthonta paterni*
Igniuomos auſum flectere Solis equos;
Maxima qui poſtquàm terris incendia ſparſit,
Eſt temerè inſeſſo lapſus ab axe miſer.
Sic plerique rotis fortunæ ad ſidera Reges
Euecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Poſt magnam humani generis cladémq; ſuamq;,
Cunctorum pœnas denique dant ſcelerum.

Stulti Principes. PHaëthontis caſus hîc traducitur in Principes quoſdam Ducéſque iuueniliter exultantes, qui magno ſuo ſuorumq; malo

malo cuncta ſurſum & deorſum vertunt: cumque quod volunt, omne ſibi licere putent, non mirum eſt, ſi intolerabilem malorum lernam ſecum adueh ant. Nihil enim aliud afferre poteſt tam cæca præcépſque temeritas, quàm certiſſimum populi diſcrimen, & interdum exitium. Quòd ſi illi quandoque reſipiſcant (quod ferè non fit, niſi accepto damno, eoque grauiſſimo) id ſanè contingit, poſtquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturã, vt ſpei nihil reliqui habeat. ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro ſua libidine miſerrimè abutantur, & quaſi prodigant in Reipubl. detrimentum. Vitio datur Agamẽnoni, quòd ambitioſus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantóſque homines ad necem poſtularit, ſuóſque ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento colliſa duello,
Stultorum regum & populorum continet æſtus.

Non eſt ambiguum, quin ſecurius æuum traduxiſſent, & gloriam credo meliorem fuiſſent conſecuti nobiliſſimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, ſi ſuis contenti finibus, maluiſſent regna propria tutari & adminiſtrare, quàm armorum alea plusquàm par eſſet, alienis inhiare. Itidẽ & innumerabiles alij, quorum efferatior ambitio, regnandique cupiditas, & ſuum & populi interitum accerſiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ ſubornatus muneribus, quàm vt graſſatorum princeps orbem circuncurſaret, ſibi ſuiſque labores & moleſtias innumerabiles crearet, nullumque quietis & otij finem proponeret? Huius inſatiabilem victoriarum ſitim nullus vel proſperrimus ſucceſſus vnquam reſtinguere potuit: nullus honos, quanquam magnus, eius ambitionem ſedauit. Itaque non contentus ampliſſimo imperio Perſico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiam progreſſurus ſi per copias ſuas licuiſſet, aut niſi morte violenta repreſſus eſſet. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quàm magni à ſuis habito? nec enim vna cauſa fuit cur à Romanis, aliiſque gentibus maximo in honore eſſet. Eum tamen miſerè occæcauit tandemque perdidit inſana ambitio, nec ſe modò, ſed & patriam & Remp. quam defendere ſe iactabat, oppreſſit & funeſtè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem

ſuſtinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Ponticas & Armeniacas; dum Metello honorem de piratis ſuffuratur, vnuſque omnibus excellere, omniumque obſcurare gloriam cogitat, alienauit à ſe optimorum quorumcunque animos. Ergo dum potentiam ſuam putat egregiè fultam C. Cæſaris affinitate, quem ſibi adiunxerat ad ſuas vires firmandas, ab eodem fuit oppreſſus.

Michaël Imperator.

Et hos quidem ſuæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus, quales nimium multos ſuperior patrum & noſtra vidit ætas. Conſtantinus Manaſſes, Annal. de Michaëlo Imperatore hunc in modũ ferè ſcribit: (quia enim Græca non ſuppetunt, Latinã verſionẽ huc conferre nõ verebor:) Vbi Michaëlus maturã ad ætatẽ peruenit, iámque ſolus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapſe verum illud probauit eſſe quod eſt in fabulis. Quippè mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conſcenſo, totum Romanorum imperium perdidit, & ipſe de auito patrioque regno, veluti quodam curru, eſt deturbatus & excuſſus, non pronus tantùm cadens, ſed etiam deorſum lædens. Quippè luxurioſæ humidæque vitæ ſe dedidit, velut alter Nero, immodeſtus in vino, animo offeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in colluſores exhauriens, qui erant ſcurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo ſtatim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & ſuauium opſoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis ſcilicet olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò ſeſe offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratiſſimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem ampliſſimam, inter Principes fortunatiſſimos haberi potuiſſet, ſi vim ingenij qua pollebat, & magnitudinem animi qua ſe terribilem & formidabilem oſtenderat, ad ſua potius aſſeruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertiſſet; nec ſanè tam infelicem mortem obiiſſet. De quibus tamen aliàs fortaſſe commodiùs. Huc refer Adagium, Aut Regem, aut fatuum naſci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad inſignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius lib. 5. ſubſcribit. Ficinus & aliquot alij tradunt fuiſſe Cometam vaſtum natura ſolarem, qui tandem diſſolutus, intolerabiles æſtus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc potes exemplum Flaminij Conſulis, cuius temeritas inſigne

Carolus dux Burgundionum.

inſigne detrimentum ſuæ Reipubl. attulit. Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëthontis caſum ad principes improuidos, ambitioſos, ſuiq; officij minimè memores torſit etiam Dio, Chryſoſtomus oratione prima De regno.

Ignicomos equos.] Quatuor equi Solis naturam illius igneam indicant: Phlegon, à φλέγω, quod eſt inflammo: Pyrois, quaſi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρός: Eous, ab ἠώς, aurora; Aethon, quaſi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint. vnde eſt illud, *Equi Solis.*

Hæc iubet, hæc ſplendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à ſtudioſis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis eſt ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui inſidet, tributa eſt, propter varietatem & incōſtantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam eiúſque inconſtantiam depinxit.

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

ORA gerit clypeus rabioſi picta leonis,
Et ſcriptum in ſummo margine carmen habet,
Hic hominum eſt terror, cuius poſſeſſor Atrida:
Talia magnanimus ſigna Agamemno tulit.

Signa ferocitatis. QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas ſignis plerumque notiſque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis ſymbolis apertè oſtendant, Quid enim ſignificant in eiuſmodi ſtemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cætera generis eiuſdem, quæ perpetuò ſanguinarios Duces comitantur? At

At vt carmen noſtrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo eſſet depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem ſcutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inſcriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

hoc eſt, *Terror hic eſt hominũ, quiq́; hunc gerit, eſt Agamemnon.*

Leo quidem pro ſigno roboris & vigilantiæ apud Aegyptios habebatur: ſic & ad terrificum hominẽ, qui reliquos aſpectu ſolo conſternaret, aſſumebatur. teſtis eſt Pierius in Leone. Plutarchus Ariſtide: Hanc iuſti appellationem, inquit, regum & potentum nullus eſt proſecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ νικάτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας, καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: ſed potius dicti ſunt vrbium vaſtatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

Leo, terroru ſymbolum.

 In eos

In eos qui ſupra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

DVM dormit, dulci recreat dum corpora ſomno
Sub picea, & clauam cæteraq; arma tenet,
Alciden Pygmæa manus proſternere letho
Poſſe putat, vires non bene docta ſuas.
Excitus ipſe, velut pulices, ſic proterit hoſtem,
Et ſæui implicitum pelle leonis agit.

PIndarus Nem. 10. χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεισσό-νων. id eſt, Difficilis pugna eſt fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀν-θρώπων

θρώπων ἢ βασιλῆος ἐςὶ καὶ ὑπερμήκης. Apologus hîc admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum ſuſcipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non ſuppetant. Rectè Pindar. Pyth. ϐ. χρὴ κατ' αὐτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον: oportet quiſq; ſui modulum ſpectet. Sic Propertius:

Turpe eſt quod nequeas capiti ſummittere pondus,
Et preſſum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quiſque noſcat ingenium, acremque ſe & vitiorum, & bonorum ſuorum iudicem præbeat, ne ſcenici plus quàm nos, videantur habere prudentiæ: néue hiſtrio videat in ſcena, quod non videat ſapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos poteſt, qui licet tenuis fortunæ ſint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiā doctiores impetere, quo ex conflictu nihil reportaturi ſint præter infamiam & detrimentum. Alluſio eſt ad prouerb. Cùm ſis nanus, cede. Quod intellexiſſe videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali ſchemate, eoque eruto è Græco apologo quopiam: Fruſtrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agreſtis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuiſſe ſuſurronū & blateronum aulicorum conuicijs, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος ruſtici hominis contumelioſa inſectatione aut Pygmæorum inſultibus exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epiſtola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philoſtratū Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noſter Commentar. De quinque pedum præſcriptione. Hæc cùm ſcripſiſſem: commodè ſeſe hiſtoria Pygmæorum obtulit, quam retulit Philoſtratus in ſuis Imaginibus; vnde perſpicuè video Emblema hoc petitum eſſe. *Temerarij.*

Sub picea.] Piceam, quintam cedri ſpeciē eſſe docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden.] Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Perſei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philoſtrato οἱ πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri. Euſtathius & D. Auguſtin. De ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt *Pygmæi.*

pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πῆχυς, quod cubitum ſignificat. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quaſi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Aegypti partes inhabitant, agricolationi dediti, ſubinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliiſque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Exiſtimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabuloſos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos eſſe. Sed hæc ἀπροσδιονύσως.

proſternere letho.] ſuffocare, elidere, tollere de medio.

vires non bene docta ſuas.] Phraſis Græca, pro nō bene dimenſis ſuis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis ſuarū virium.

Et ſaui implicitum, &c.] partim eorum contriuit vt pulices, partim recluſit in ſinu. Leonina autē pelle dicitur vſus pro thorace Hercules poſt occiſum in ſylua Nemea leonem truculentiſſimum, de quo poſtea.

Impoſſibile.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS Aethiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet: *Typus Emblematis.*
εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
οὐ δύνασαι δνοφερὸν νύκτα καθηλιάσαι.
quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:
Abluis Aethiopem fruſtrà. quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.
Id autem ex apologo quodã Aeſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς ἐλάβοντο τὴν ἀρχὴν, naturas manere vt ſuum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ συγγενὲς ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν *Mores vel animum mutare, difficile.*

φύσεως ἣν ἔχει τις ἀεί: Tegere difficile eſt quã quis naturã habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non cõtendo, quòd fortaſſe cùm in omni natura, tum iàm in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitũ moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma; qui cùm improbum quendam & proteruum caſtigaret, rogatùs quid faceret: Aethiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nullaque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, non vitæ meritis, ſed precariò emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: quandoquidem ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint ſuàm. Verè Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quandam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorundam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. ——

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoëthes, multaque prohibeant ætas, metus, & magiſtri; eum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poëſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniquæ mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equuſq;
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet ab arte.

Abluis Aethiopem.] Huc pertinent prouerb. Aethiopem dealbare: & Aethiops non albeſcit. quò refert & illud Nazianzeni: πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ' αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Aethiops. Si quid de Aethiopibus pluribus requiras, cõſule Plin. lib. 5. cap. 8. & cap. 30. lib. 6.

Aethiops non albeſcit.

Cuculi.

EMBLEMA LX.

RVRICOLAS *agreſte genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita cauſſa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non abſoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipſemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocant, qui matrimonij ſui incurioſus ſit, quique vxorem ſuam mœchis permittat. Cucu- *Cuculus quis verè.*

bitare

bitate verbum confinxerunt, quaſi cuculitare. Ego Cuculos pe-culiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligen-tes, ſocordes, tardique eſſent, quòd non priùs putatas vites ha-berent, quàm cuculus canere cœpiſſet. Horatius:

—— *magna compellans voce cucullum.*

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypſilon per u eo more quo nos Latini facimus, pronunciaſſe. Recẽtiores Grammatici Cuculos dici hos homines putãt à natura auis, quæ in alienum nidũ, maximè Hypolaidis, quam ipſi Curucam vo-cant, oua ſua transfert. Sed hac ratione nõ cuculi, ſed curucæ dici debuiſſent; cùm non ipſi in alienũ, ſed alij in ſuum nidum con-gerant: vnde & adulterium dictum, quaſi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaq; Cuculi nomen abuſiuè in eos eſſe traductũ, quorum impudicæ ſunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, ſpectato nimirũ auis ingenio, quæ ſua in nidis alienis oua ponere ſoleat. Idem reperies Adagio Eraſmico, Cuculi. Vide Plin. 18. c. 26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi ſenſu, vt pro inepto ho-mine, rerumque imperito, vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, ſicuti Meleager Glauconis filius inſulſus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis ſymbolo ponitur Cuculus. Sic Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:

Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

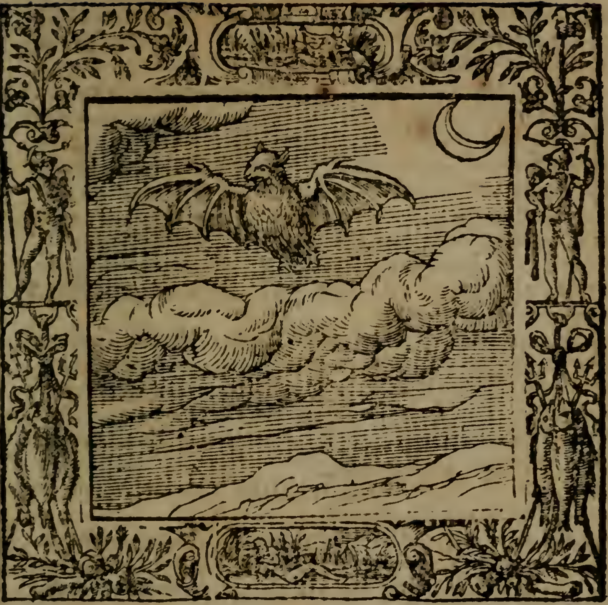
quo tempore vites, &c.] Illud eſt quod Plinius ait, probro ſo-lere obiici vindemiatoribus, ſi cuculus eos deprehendiſſet vi-tem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Præneſtinus ſalſo multumq; fluenti
Expreſſa arbuſto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui ſæpè viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.

Veſper-

Veſpertilio.

EMBLEMA CXXI.

ASSVMPSISSE *ſuum volucri ex Mineide nomen,*
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fuſca viro facies, & ſtridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHærephon Athenienſis, Socratis diſcipulus, tam pertinaciter libris incubuiſſe fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Veſpertilio ſit vocitatus. *Chærephon Noctua dictus.* Apud Ariſtophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις χαιρεφῶντος τὴν φύσιν, nihil natura differs à Chærephonte. Philoſtratus in præfat. vit. Sophi-

Sophiſtarum, duos fuiſſe eius nominis tradit, quorum alter Buxeus eſt cognominatus (vt πυξίνους Græci nominant, qui ſunt lurida cute, & texturæ rarioris) quòd admodum pallidus eſſet. ille enim lucubratione nimia ſanguine laborabat: isque eſt, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentiſſimeque momordit, qui etiam Gorgię ſtudium taxare auſus ſit. At quantum coniicere eſt, id non torquetur in pallorem qui ex ſtudiis contrahitur, ſed in labes quaſdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, aſſiduisque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio ſunt habendi; ſed potius qui veſpertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuiſſe in eo, quòd in luce hominum verſari refugiunt. Ex quorundam qui non exſtant commentarijs Aelian. refert in 9. Variæ hiſt. Philetam quendam Coüm fuiſſe adeò macilentum, vt occaſione etiam leuiſſima ſubuerti poſſet: qui ne à ventis tolleretur, ferreis ſoleis vtebatur. Id tamen figmento ſimilius eſſe quis non videt ad iocandum?

Mineides *volucri ex Mineide.*] id eſt, veſpertilione. Mineides Thebanæ ſorores cùm Liberi patris ſacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiſo, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum ſono perterritæ, telis inſtrumentisque ſuis in vites ac hederam repentè commutatis, omniq; loco feris repleto, noctu fugientes, in veſpertiliones transformatæ ſunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro veſpertilione dixit Alciatus.

Fuſca viro facies.] Eius quidem rei cauſſam referre non temerè poſſumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrãtes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE *quæ tantùm volitat, quæ lumine luſca eſt,*
Quæ cùm alas geſtet, cætera muris habet;
Ad res diuerſas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, iudiciumq́; timent.
Inde & Philoſophos, qui dum cæleſtia quærunt,
Caligant oculis, falſaq́; ſola vident.
Tandem & verſutos, cùm clam ſectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui ſibi parte fidem.

QVanquam veſpertilionis nomen ad multa traduci poſſit, ſpeciatim tamen triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò veſpertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi ſe continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tãtùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quoſdam rigidos Philoſophiæ ſatellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ ſunt abſtruſa prorſus atque abdita, ſcrutantur, ac rerum cæleſtium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tãgi manu, neque percipi ſenſibus poſſunt; & tamen ſic de his diſputare auſi ſunt, vt quæ aſſeruerunt, probata certaq́ue videri velint. At profectò longè ſecus habendum nobis eſt. Illi enim dum contradicendi ſtudio inſaniunt, dum etiam quæ falſa proferunt, arctè & accuratè defendunt, aliorumq́ue argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, non tantùm illis elapſa veritas eſt, quam ſe quærere ſimulant, ſed & ipſi eam potiſſimùm ſuo vitio perdunt. Socrates cùm eſſet omnium Philoſophorum vel Apollinis oraculo ſapientiſſimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat ſe duntaxat hoc vnum ſcire, quòd nihil ſciret. Videbat enim oculatiſſimus ille veritatis indagator, Philoſophiam illam humanam nihil in ſe habere certi, nihil veri; nec (vt plerique cenſent) doctrinam ipſam diſſimulauit, vt alios refelleret, ſed quadam ex parte veritatem nouit: humanam enim ſapientiam nullam eſſe faſſus eſt, adeoq́ue quam Philoſophi ſcientiam profitebantur, quæ tum maximè verſabatur in ſiderum inſpectione, contempſit, deriſit, abiecit.

Mala nomina.

Philoſophi cæci.

Q

abiecit. Tertiò & poſtremò nomen hoc traducitur in callidos & verſipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis ſunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerũque tanta dexteritate res agunt ſuas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proſcindere & ridere: cumq́ue aliud temporis exiget occaſio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt verſatile & infidum, ſic deteſtãdum maximè & exſecrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent ſibi cõſtantem? Non dubium eſt, quin alios, cum quibus verſantur, fallant, cùm ſeſe ipſi priùs fefellerint. Si enim veritatis eſſent aliqua tandem parte ſtudioſi, darent operam profectò, vt ſocietatem cum melioribus & ſapientibus inirent, iisq́ue adhærerent, contrarios verò fugerent, & ſeriò, non perfunctoriè aut oſcitanter, & quaſi aliud agentes aduerſarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impoſtores, quibus non credatur, etiamſi vera dixerint: ſed & illud adiicitur, quòd vtrique parti ſuſpecti & odioſi apud omnes turpiſſima infamiæ labe aſperguntur. Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibuſq́ue neutra pars ex animo fauere poſſit. quo fit, vt qui factionis vtriuſque ſibi contrariæ conuictores & aſſeclæ voluerint haberi, non raró ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romaniq́ue fœderis; cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenſes: in quo cùm ſe medios gererent in neutram partium inclinatos, ſedato tandem bello à diuiſis militibus confoſſi ſunt. vnde feſtiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senenſibus idem accidiſſe, quod iis ſolet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autẽ & ſtrepitu vexentur ab iis qui ſupernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone ſancitum eſt, vt qui in ciuili diſcordia & populi diſceſſione duas in partes, non vni aut alteri ſe adiunxiſſet, ſed ſolitarius, neuterq́ue à communi malo ciuitatis ſeceſſiſſet, is domo, patria, fortuniſq́ue omnibus priuaretur, & exul extorriſq́ue eſſet; quod non inflammandæ aut augendæ diſcordiæ, ſed compeſcendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum eſt. Idẽ Phauorinus Philoſophus inter fratres & amicos diſſidentes faciendum eſſe cenſebat, vt qui eſſent in medio partis vtriuſque beneuoli, ſi in concordia amittenda parum auctoritatis quaſi amici ambigui habuiſſent, tum alter in alteram partem diſcederet, vt hac via concordiam vtriuſque inſtaurarent. Eo cõſilio

Verſipelles.

Solonis lex.

ſilio Cicero actionib. in Catilinam, vult in fronte, nedum in animo inſcriptum eſſe quibuſcunque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid bello tam nefario & periculoſo ſentiant. Sed ad alia feſtinandum, ſi prius monuero, Heſychium dixiſſe, veſpertilionem impurum hominem, quique in ambiguo ponat ea quæ fidei ſunt, repræſentare, vt ſunt qui omnibus etiam diſſimillimis ſectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τοῦ μαρραίνειν inditum nomen eſt. Pierius lib. 2. Sed perlege ipſius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Veſpereque tantùm volitat, &c.] Veſpertilio, volucre biforme animal, à veſpere nomen trahens, quòd veſperi volitet. de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetraſtichon hoc naturam veſpertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, diſcurrit, & inter
Quadrupedes non eſt nec numerandus aues:
Lacte ſuos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt alæ, dentes, labra, pedesq́ duo.

Aduerte autem illud (*Veſpere quæ tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infames ſunt, & iudicium formidant.

quæ lumine luſca eſt.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philoſophos.

Quæ cùm alas.] Hæc pars ad poſteriores reſpicit, nempè verſutos & infidos, qui de ſe poſſunt quod eſt apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus ſum veſpertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus ſum.

Caligant oculis.] caliginem inducunt, obſcurant.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

ALCÆAM veteres caudam dixere leonis,
Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è ſcholiaſte Apollonij Rhodij ad lib. 4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρὰ, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεται. Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorem ſignificantes Aegyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati ſigna

Leo cauda catulos verberans quid.

ti ſigna colligens, ait: Leonum animi index cauda, ſicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens, blandientique ſimilis, quod rarum eſt: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c. ex quibus colligere eſt facile, quantus ſit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum eſſe, omneſque occaſiones deuitandas, quòd ea perturbatio ſic hominem extra ſe deiiciat, vt in belluam ferociſſimam quaſi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipſa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti ſunt, aut voluptate nimia geſtiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, ſtatuſque mutantur. Quid tandem? Aelianus 5. hiſtor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: deque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. c. 14. eiuſdem animal. hiſt. Sic ad finem ſui clypei Heſiodus: *Ira cohibenda.*

δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὣς σώματι κύρσας,
ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
ἐμμεμαέως δ' ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id eſt, *Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
Quiq; alacriter admodum vnguibus ſæuis pelle
Diſſecta, quamcitiſſimè lenem animum abſtulit:
Alacriter adhac furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra deſcriptio è lib. 1. quo loco Cæſarem cum leone furibundo comparat:

Aeſtiferæ Libyes viſo leo cominus hoſte,
Subſedit dubius, totam dum colligit iram.
Mox vbi ſe ſæuæ ſtimulauit verbere caudæ,
Erexitq; iubas, vaſto & graue murmur hiatu
Infremuit, dum torta leuis ſi lancea Mauri
Hæreat, aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.

Exemplo eſt Alexãder Macedo, totius penè Orientis victor, qui ſubita quadam ira correptus, Clytum nutricis ſuæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem ſeruatus) interfecit; quemque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multiſque honoribus, vt amiciſſimum, donauerat, impetu neſcio quo inflammatus ferro traiecit. At paulò pòſt cùm ad ſe rediiſſet, ereptum telum ex Clyti vulnere in ſeipſum doloris impatientia vertebat, niſi ſuorum manibus fuiſſet prohibitus. Itaque ſummè nobis elaborandum eſt in ira domanda, vel ſaltem ſic compeſcenda & continea- *Ira percitus Alexander amicum interfecit.*

Q 3

tinenda, ne nobis poſſit vllū adferre nocumentum: hanc enim qui vicerit, hoſtem ſe viciſſe omnium maximum & perniciosiſſimum dicere non iniuriâ poteſt. Euolue totum Plutarchi librū De ira cohibenda, & Val. Max. 9. cap. 3.

Alcæa. *Alcæam veteres caudam, &c.*] Teſtis eſt Pierius Hieroglyph. lib. 1. Leonis caudam ab eruditiſſimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δι' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinem excitetur; vt dixi iam.

Lutea cùm ſurgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor eſt in nobis calidus ſiccus. Duplex primùm ſtatuitur, naturalis vna, quæ ſimplici nomine bilis appellatur, eſtque vtilis ad alendum corpus: Alia verò eſt quæ recedit à naturæ mediocritate, additoque nomine vitium deſignante ſolet appellari, eſtque in multiplici differentia: alia enim rubra, alia glaſtea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquoſa, fuſca &c. puto hîc intelligi glaſteam, quæ ἰσατώδης glaſtum colore cæſio refert. eam medici faciunt acerrimam, calidiſſimam, mordaciſſimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in ventriculo & circa ipſum gignitur à calore vehementiſſimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè diſputat Fernellius De functionibus & humoribus lib. 2. cap. 3. & 9.

crudeſcit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro ſui conditione commutare ſolet.

In eum qui ſibi ipſi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

CAPRA lupum non ſponte meo nunc vbere lacto,
Quod malè paſtoris prouida cura iubet.
Creuerit ille ſimul, mea me poſt vbera paſcet:
Jmprobitas nullo flectitur obſequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco tranſtulit, quod eſt eiuſmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

id eſt, *Capra lupum lacto mammis inuita, ſed illud*
Paſtoris cogit mens malè cauta mei.

Nutritus per me, tandem fera ſæuiet in me.
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eoſque potiſſimùm qui perniciem iis adferunt de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra poteſt: tantumque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingratitudinis ſolo nomine cõtineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederuntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? C. Toranius ingratiſſimus filius triumvirûm partes ſecutus proſcripti patris ſui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notaſque corporis quibus agnoſci poſſet, centurionibus edidit, qui eum perſecuti ſunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quàm de ſua ſolicitus, petijt an incolumis filius eſſet, & an imperatoribus ſatisfaceret. At ipſe eſt qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuoque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidẽ mors, ſed auctore cædis miſerior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proſcriptus ad clientem ſuum confugiſſet, ſceleratus filius militibus occidendum patrem, ſe præſente obiecit, bis parricida, vt qui conſilio priùs, deinde ſpectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Miſſos facio alios quoſdam, qui nobis interdum occurrunt in hiſtoricorum monumentis, ne nimiùm hîc hæream. tantùm adijcio quod ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinem ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimini non ſit vlla pœna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideoque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophõtem, in Perſarum moribus & ſtatutis hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per trãſennam adiiciam, pulcherrimas ingenij ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, ἡμίονος dictus ab Athenæo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato; quanquam tamen alicubi diſſimulet in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè

rati.

Ingratitudo ſummum vitium.

conii-

coniiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc, ſi vacat, pulcherrimũ Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumelioſum, ex 2. ἀπομνημον. Xenophontis. & quædam Aeliani De varia hiſtoria exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi ſunt, & iniuſtè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illuſtrando.

iubet.] permittit, ſinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idẽ ſonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus ſemper ſua natura veſcitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in ſinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem perſoluit. Sed mihi multa legenti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κυνάς, ὥς τυ φάγωντι. ale & fætus lupi, ale canes, vt te abſumant. ſic autem Scholiaſtes: ἐκτρέψει ἐν αὐτοῖς καὶ λύκων ἐκγόνους καὶ κυνάς, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ. ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ. ἐστὶ δὲ τοῦτο Σωκράτους, κακοὺς ποιῶν εὖ θρέψαι κυνάς.

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS noſtro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita eſt, ſimiles & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq́; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho ab Otide. HOc dictum eſt in quempiam temerarium, gloriabũdum, & plus quàm par eſt, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & geſticulatrice, captuq; facili, quam Ariſtoteles noctuæ ſimilem, & circa aures alarum quan-

quandam ſimilitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὠτοὶ dicũtur, qui in re qualibet facilè decipiuntur, ac illi maximè, qui verbis ſeſe protelari facillimè ſinunt, cuilibet ſine delectu & prudentia dextrã, quod aiunt, inijcientes, vt ex Euſtathio Homeri ſcholiaſte didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id eſt κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt Vide prou. Aues quæris. *ὠτοὶ qui.*

Aurita eſt, ſimiles, &c.] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor eſt, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi. quidam Latinè Aſionem vocant: imitatrix aliàs auis & paraſita, & quodam genere ſaltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnoſoph. 9. cap. 14. *Otis auis.*

mancipat.] manu capit, propriam efficit, & vſu capit. Horat. 2. Epiſtol. *Mancipare.*

Quædam (ſi credis conſultis) mancipat vſus.

Hoc tibi conueniens.] quaſi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenio ſis ad vanitatem compoſito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego verò te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea geſticulabunda & ad ſuas laudes aſſultans facilè capitur; ſic tu ineptus & glorioſulus conueniens tuis nomen moribus inditum habes.

Obliuio

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

*C*VM *lupus eſuriens mandit ceruarius eſcam,*
Præq́ fame captum deuorat hinnuleum,
Reſpiciat ſi fortè aliò, vel lumina vertat,
Præſentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta eſt obliuio) prædam.
Qui ſua neglexit, ſtultè aliena petit.

Lupus ceruarius EA eſt Lupi ceruarij natura, vt quamuis poſt longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid caſu reſpexerit, obliuiſcatur, & copiæ præſentis immemor, aliud quætat, teſtib. Plin. lib. 8. c. 22. & Solino Polyhiſt. c. 18. Idem contingit

tingit ambitioſis & auaris, qui ſpe honoris amplioris, aut commodi, in quo ſit vberior quæſtus, neglecta præſenti ſorte venantur aliam. Fit tamen ſæpenumerò, vt vtraque fruſtrentur. Hinc Sophocles in Thyeſte:

—— τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Id quidem exemplis quamplurimis confirmari poſſet: ſed vnum duntaxat ex Iuſtino ſubiiciam. Pyrrhus in ampliſſimo imperij faſtigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Aſiaq́ue regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quiſquam Pyrrhum, quà tuliſſet impetum, ſuſtinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita victis acquiſitisq́ue celeriter carebat; tanto meliùs ſtudebat acquirere imperia quàm retinere. quam ob cauſſam collatus eſt ab Antigono, luſori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarch. teſte. Fruendum eſt itaque rebus præſentibus, & rectè agendo ſperanda meliora. Eſt enim animi valde puſilli & anguſti, inopiam metuere plus quàm par eſt, ideoq́ue iis quæ adſunt, non frui; & alienis anxiùs inhiare, magnæ ſtoliditatis argumentum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb. Duos inſequens lepores neutrum capiat: cuique illud cōueniat; *Pyrrhus Epirota.*

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες.
Ambo concupiſcens neutrum aſſecutus es.

Aſcribam locum è Procopij 2. De bello Gothico: refert enim Belliſarium initio belli ſcripſiſſe ad Theudebertum Francorum Regem (qui cum eo manus conſeruit:) Satius eſt ſecurè ſua vt quiſque poſſideat, quàm dum aliena nimium appetit, de ſuis rebus periclitetur. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epiſt. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidiſti aliquando canem à domino fruſtra panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & ſemper ad ſpem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id ſine vlla voluptate dimittimus, ſtatim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc ſapienti non euenit. plenus eſt etiam, ſi quid euenit, ſecurè excipit. Huc refer Adag. Præſentem mulge, quid fugientem inſequeris? Multæ ſunt affines huic ſententiæ: vt apud Heſiodum: *Procopij locus.*

νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Salluſtius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogum, pertractis ad ſocietatem nefarij belli, de euentu tamen an-

xiè

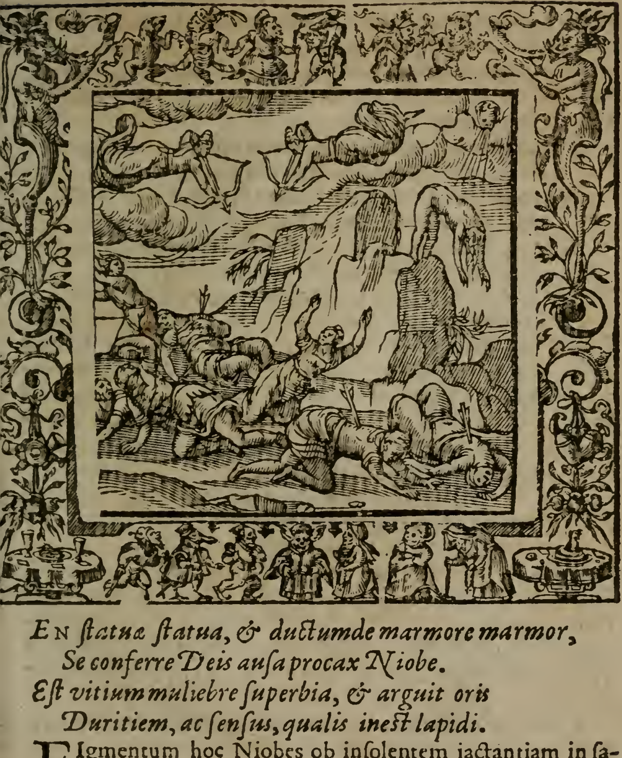
xiè dubitantibus: in incerto habuere, quidnam conſilij caperet. In altera parte erat æs alienum, ſtudium belli, magna merces in ſpe victoriæ: in altera maiores opes, tuta conſilia, pro incerta ſpe, certa præmia. Sed & Pſeudolus ſeruus apud Plautum ſic ſecum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui ſua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, ſi apponam lepidum & facile T. Mori tetraſtichon huic Emblemati conuenientiſſimum:

Os canis implet anas; alium capturus hiabat;
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miſer interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

En ſtatuæ ſtatua, & ductum de marmore marmor,
Se conferre Deis auſa procax Niobe.
Eſt vitium muliebre ſuperbia, & arguit oris
Duritiem, ac ſenſus, qualis ineſt lapidi.

FIgmentum hoc Niobes ob inſolentem iactantiam in ſaxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundam mulierum ſuperbiam, elationemque immodicam, qua occæcatæ ne ipſis quidem Superis ſubeſſe ſe putant: quo fit, vt ſuæ mortalitatis immemores, in deteſtandam ἀναίσθησιν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro monentur, ne ſeſe altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumeſcãt, aut etiã plus ſibi tribuant, quàm par eſt. Præterea de numine bene ſentiendum eſſe, *Niobes fabula.*

tacitè

tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculoſiùs, neque ſceleſtiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. θ. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis conuiciari, inquit, odioſa ſapientia eſt; & intempeſtiuè gloriari, idem eſt atque inſanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non inconcinnè referam Baptiſtæ Gyraldi elegiacam proſopopœiam in Niobes tumulum:

Eſte procul læti, cernant mea funera triſtes;
Non ſimilis toto mæror in orbe fuit.
Bis ſeptem natos peperi bis pignora ſeptem:
Me miſeram! Diuûm ſuſtulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor eſt; ſic mihi vita, dolor.
Diſcite, mortales, quid ſit turgeſcere faſtu,
Et quid ſit magnos poſthabuiſſe Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram inſignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo ſub Cadmi perſona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Diis ſentire diſcat.

εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦ δ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον οἶμαί γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id eſt,

Si quis ſit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem reſpiciens, ſecum animo reputet eſſe Deos. At verò temperantem eſſe, & numen diuinum colere, cenſeo rem eſſe omniũ pulcherrimam, & ſapientiſſimam hominibus, qui huic ſeſe implicant.

En ſtatua ſtatua, &c.] Hoc imitatus ex ſenariis his, ex 3. Epigramm.

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν,
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὑτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id eſt, *Hoc in ſepulchro mortuus non conditur,*
Hoc eſt cadauer, & ſepulchrum non habens:
Sed eſt idem cadauer & ſepulchrum ſibi.

Illud ſimile tit. εἰς ἡρωΐδας lib. 4.

ἐκ ζωῆς μὲ θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, ſtupidum, eumq́ue qui ſit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio, poëta Græco, de quodam ſaltatore, qui ſe mouere non poſſet, ὀρχηστὴς νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον. Orcheſtes ſpirans archetypum Niobes.

Se conferre Deis, &c.] Niobe cùm liberorum numero eſſet elata, Latonam contempſit, ipſiq́ue ſe præferre non erubuit, quòd ea non niſi duorum, Apollinis & Dianæ mater eſſet. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ ſagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipſamq́ue Nioben ſibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in ſaxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, ſi vacat, ex Palæphati lib. 1. & Pauſan. in Arcadic. exquire. *Niobe.*

vitium muliebre ſuperbia.] Sic Salluſt. in Iugurthino dicit ſuperbiam commune nobilitatis malum.

arguit oris Duritiem, ac ſenſus, &c.] Lapis in Hieroglyphic. hominem ſenſus expertem ſignificat: vt pro ſtupido & alienatæ mentis homine vſurpari certum eſt: vnde illud Comici; Quid ſtas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nullaq́ue diſciplinarum cognitione cicuratos, ſaxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: *— quo tempore primùm* *Ea eſt ἀναισθησία & ſenſuum vacuitas.*

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus. —

Theocritus in Eidyllijs Milonem ruſticũ impolitũ planeq́ue rudẽ appellat fragmẽ duræ rupis, id eſt πέτρας ἀπόκομμα ἀτεράμνου. Lactantius lib. 1. cap. 20. loquens de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? niſi ipſos potiſſimùm lapides, ac ſtipites eſſe? Ouid. 5. Metamorph.

— ad auditas ſtupuit ceu ſaxea voces,
Attonitaq́; diu ſimilis fuit. —

Idem 13. Metam. *— duroq́; ſimillima ſaxo*
Torpet. — Et in Ariad.
— in ſaxo frigida ſedi,
Quamq́; lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

quo ſenſu dixerat ante Ouidiũ Catullus de nuptijs Pelei, Ariadnen ſaxea effigie fuiſſe, vt vim doloris exprimere non poſſet, neque in vllam vocẽ erumpere, cùm vidit ſe à Theſeo in litore Naxus inſulæ relictam.

R Tibul-

Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

O ego, ne poſsim tales ſentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus eſſe lapis!
Stare vel inſanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vaſti tunderet ora maris.

Ouidius De Ponto:

Felicem Nioben, quamuis crudelia paſſam,
Quæ poſuit ſenſum ſaxea facta malis.

1. de Ponto, Eleg. 2.

Fine carent lachrymæ, niſi cùm ſtupor obſtitit illis;
Et ſimilis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego ſum fruſtrà qui lapis eſſe velim.

Sic impoſſibilitate ipſa mutata in lapidem Pſyche, quamuis præſenti corpore, ſenſibus tamen aberrat. Apul. 6. De Aſin. aur. quod autem modò dicebam lapidem pro ſtupido vſurpari hieroglyphicè, id oſtẽto planum eſt quod animum perculit Superbi Tarquinij, cùm à columna lignea repentè lapſus anguis omnes in fugam vertiſſet, omninò hoc viſo conſternatis. Nam portendebat is ſerpens nouum & inexpectatum principem de columna lignea, hoc eſt ſtupore, quem diu ſimularat, proditurum.

Impu-

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

PVBE *tenus mulier, ſuccincta latrantibus infra*
Monſtrorum catulis Scylla biformis erat.
Monſtra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla eſt, nullus cui ſit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe quòd eundem deperiret, ſic affecit, vt fontem, in quo Nympha ſe lauare conſueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit: cuius rei neſcia Scylla fontem de more ingreſſa, inferiores corporis ſui partes in caninos rictus vidit eſſe commutatos: quam tantã deformitatẽ horrẽs, in mare ſe præcipitẽ dedit, & in ſaxũ mutata, Poëtis argumentũ fabulæ præbuit. Homerus Odyſſ. *Scylla in monſtrũ marinum mutata.*

 μ. Ouid.

μ. Ouid. 14. Metamorph. Iuſtinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis ſuggeſtam ait ob fretum quod in Sicilia citato ſæuoque impetu fertur, in quo vndarum inter ſe concurrentium tanta pugna ſit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum deſidere, aliàs quaſi victrices in ſublime ferri videas: nunc hîc fremitum feruentis æſtus, nunc illic gemitus in voragine deſidentis audias. Accedit perpetuum Aetnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monſtri credita ſimulacra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant vndas, quas ſorbentis æſtus vorago collidit. Scyllam fuiſſe nauem triremem Palæphatus tradit. Salluſtius ſaxum putat eſſe in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrem formam repræſentet, in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerũt illam pube tenus feris huiuſmodi ſuccinctam eſſe. Alciatus id appoſitè trãſtulit ad impudentiam, quæ tribus potiſſimùm vitiis rabidiſſimis comes eſſe ſoleat, auaritiæ, ſiue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ ſub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non ſibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam ſignificari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto ſuum Emblema duxiſſe: σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσαι, περιττομαῖς ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμέναις.

Locus Iuſtini de Scylla. *Salluſtij locus.* *Emblematis typus.*

Pube tenus mulier, &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus eſt: ſic enim, —— *pulchro pectore virgo*
Pube tenus. —— & alio loco,
Quid loquar aut Scyllam Niſi, aut quam fama ſecuta eſt,
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris, &c.

Ex quo loco aduertes duas fuiſſe Scyllas, quas plerumque Poëtæ confundunt, vt 6. Faſt. Ouid. Lege Nannij Miſcellan. lib. 6. & Iacob. Bononienſem, Annotationib. quas pauculas ſcripſit in Virgil. & eundem Virgil. in opuſc. cui Ciris nomen.

Duæ Scyllæ.

Monſtrorum catulis.] canibus monſtroſis. Virgil. dixit:
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis. Et Ouid. 4. Triſt.
Eſſe canes vtero ſub virginis. ——

Cicero De haruſpic. reſponſis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, tamque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, &c.

φιλαυ-

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD nimium tua forma tibi Narciſſe placebat,
In florem, & noti eſt verſa ſtuporis olus.
Ingenij eſt marcor, cladesq; φιλαυτία, *doctos*
Quæ peſſum plures datq;, deditq; viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilq; ſuas præter tradere phantaſias.

TIreſias vates tam diu victurum Narciſſum prædixit, quandiu à ſui conſpectu abſtineret. At ille propriæ ſortis ignarus, viſam in fonte ſui vultus imaginem ſic deperiit, vt ſui amore captus miſerè cõtabuerit, & in florem ſui nominis cõmutatus ſit, *Vaticiniũ Tireſiæ de Narciſſo.*

Narce herba. qui Narce dicitur, & ſtuporem ſonat, quòd Narciſſi odor caput aggrauet. Plin. lib. 21. capitib. 5. 11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinæ formam conſectantur: tamque ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorum via & ratione: eoque deuentum eſt, vt fidem illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihili ducãt: tanta eſt cæcutientia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt νεόσοφοι quidam impudẽtiſſimi, qui nouòrum dogmatum perſua- *Noui doctores reprehenſi.* ſione populum incautũ ineſcant, verborumque phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errore perciti, quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipubl. communione, ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptiſque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorem, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuiſque tradatur, affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie deteſtandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. *Imperiti φίλαυτοι.* Poteſt & hoc torqueri commodè in imperitos, & ἀμούσους rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectum putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tam impensè carpendo, ſuaque plus quàm par eſt, admirandò, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullam eſſe pernicioſiorem ſtudiorum calamitatẽ, quàm ſui ipſius confidentiam & admirationem, quem morbum Græci φιλαυτίαν appellant. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eoque hominem inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim erit veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui me- *Præclarus Platonis locus* liorum præceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientiæ terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur, lib. 5. De legib. auream planè ſententiam pari verborum pondere ſcriptis mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστὶν, οὗ πᾶς αὐτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τε

ἐστὶ

ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendum, aut minuēdum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, ſed tamē exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non abre appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præſentius, quòd licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vmquam de remedio quærendo, aut parti malè affectę applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnoſior ægritudo eſt, quàm quæ ſui ſenſum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, & tenaciter foueat: quo fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura cōferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omnium, quæ in animum cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, cladémque ingenij præſentiorem. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum vel in aliis vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe non norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, infuſa caligo tam denſa, tamque ſpinoſa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, non verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionem, vt vmbrā aliquā, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo falli πάντων χαλεπώτατον, imò verò adiiciam δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον. Cùm enim impoſtor ipſe præſtò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, inprimiſque deplorandum? Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio aſſecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tātùm placerent, quæ ingenij ſpecimina quædam præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tantùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientem agnito errore præbeamus, nemo eſt quin veniale putet. Quotus autem quiſque eſt, qui placido ferat animo, quòd ipſi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amicæ*, vt ait Flaccus,

Φιλαυτία morbus maximus

Cæcitas animi maxima.

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictum ſit à Theocrito (vt id ad noſtrum ſermonem conuertamus) —— ἔρωτι

πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in cauſſa eſt, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis eſſe belli, feſtiui, ſaperdæ, cùm ſimus *σάπροι*. Ex Ariſtonymo citatur illud: *ἐστὶν ἐν βίῳ μάλιστα ἔλαττον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι*: Id in primis eſt in vita humana noxium, quòd permulti cùm ſe ſapere putent, tamen deſipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculoſius, quàm minimùm fidere. Certè (vt de me ipſe aliquid) ſum ſatis mihi conſcius, quàm debili & penè nullo ingenio ſim: ſi quid tamẽ ſit, numquã vllatenus me profeciſſe liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, tumque meo non minimo ſumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus ſum, quàm non ſit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nam ſæpenumerò contingit, vt nos plerique præſentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti; ſicque de nobis bene mereri putant, cùm ſæpius vt de coloribus cæci, ſic ij de noſtro captu & in literis, aut etiam honeſtis actionibus profectu ſentiant. Interea tamen eorum in ſententiã pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos ſinimus. Craſſam mehercle & ſupinam credulitatem. Agnouit lubens Soctates de ſe Phyſiognomi iudicium, talemque à natura fore ſe palàm faſſus eſt, niſi ſe Philoſophiæ excolendum tradidiſſet. A qua quidem modeſtia longè ſemper abſumus, qui ementitos quoſdam ſapientię colores, & imaginaria virtutum ornamenta nobis ineſſe demiramur: & vt vera credimus abſolutaque, quaſi quibus ad perfectionem addi nihil poſſit, ideoque moleſtè ferimus, ſi qui, dum noſtri mentionem faciunt, nõ ſatis honorificè loquantur, eaque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratiſſimus ſanari niſi ægrè poteſt, niſi tamen aliquando meliore quodam impulſi genio, potius ſpectemus qnid nobis deſit quàm quid adſit. Si quid enim adeſt, cauendum eſt inprimis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par ſit, æſtimatum vileſcat apud alios: ſi quid deeſt, quod ſciamus ornamento nobis eſſe poſſe & vſui, efficiendum eſt, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri poſſit. Sed in primis meminiſſe debemus, ſubindeque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, ſed quantum aliis ſimus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim *φιλαυτίας* vitium tam nobis familiare ac domeſticum, ſed tamen in primis exitioſum, præter-

Aſſentationis malum.

Socratis modeſtia.

Quæ ſequantur φιλαυτίαν.

præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & deſidiam ſouet, ſolet etiam vnà ſecum aduehere & alere turpiſſimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσπέλαστον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, eum malignos habere vicinos, qui ſui laudator fuerit. Idcircò numquam probata eſt illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Aſtydamante hiſtrione, quòd ſuas ipſe laudes inſcribi vellet ſtatuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votum inſolens ſibi ferendum eſſe putauit, quãquam de ſua patria bene meriti. At quod penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor eſt, Nymphas à Narciſſo ſpretas veriſſimè dixiſſe: *Aſtydamas hiſtrio.*

πολλοὶ σέ τι μισοῦσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Quid tam malè audiit Sophiſtarum nomen, niſi ob effrenatam illam, & cæcam ſui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil ſe neſcire iactabant impudentius) eoſque cõtrariis armis oppugnaret, nempè honeſta diſſimulatione potius, quàm pari verborum ſtrepitu atque contentione, dicebat hóc vnum ſe ſcire, quòd rerum omnium eſſet inſcius. Quod non aiebat, vt falſa de ſe loqueretur, apud eos præſertim, quorum familiari conſuetudine vtebatur, ſed vt aſſereret ea lubens omnia ſe neſcire, quæ tam impudenti fronte ſibi arrogabant triuiales illi ματαιολόγοι, qui ſic liberales diſciplinas ipſamque Philoſophiam oſtentando, reuera proſtituerent & profanarent: aut potius vt ſignificaret ad veram ſolidamque ſapientiam neminem accedere vnquam poſſe, niſi primùm ſe norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam ſtolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labiis literas deguſtarint, falſam tamen ſibi ſcientiæ perſuaſionem induant. Ex quibus alij ſe αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ πανεπιστήμονας efferre non verentur: alij alios quoſcumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingenioſiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσεταί τις ῥᾶον ἐστὶν ἢ μιμήσεται: ſibi nempè ignoſcunt, vt Næuius ille Horatianus, qui ſeipſum ignorans carpebat alios, ſeque venia dignum cenſebat. Quamobrem audiit ad extremum, ſtultum & improbũ hunc amorem eſſe, dignumque notari. At quanto in errore verſantur, qui ſibi primas nullo rubore tribuunt? Agathocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret ſe ſolum & primum eſſe Dialecticorum, audiuit: Si ſolus es, quî primus? ſi primus, quî ſolus potes eſſe? Nõ eſt quòd repetam literatoris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà ſecum natas, & tandem perituras diſciplinas.

Sophiſtæ. *Arrogantes.* *Agathocles Peripateticus arrogans.* *Rhemnius Palæmon.*

Nec eſt quòd memorem duorum in Philoſophia principum notam ſatis & peruulgatã φιλαυτίαν, Ariſtotelis nempè & Ciceronis; quorum hic tam ſuæ ipſemet induſtriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in procemiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò ſuis in eodem Philoſophico curriculo certatoribus parùm fauerit, ſed quòd contradicendi ſtudio doctorem etiam Platonem vexarit, ſui nominis celebritatem non parùm obſcurauit. Illi ipſi Philoſophi libris quos De contemnenda gloria ſcribunt, nomen etiam ſuum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum ſtudium, & exercendam doctorum hominum induſtriam: honos enim alit artes, nullusque ſui laboris præmio & contentionis honeſtæ laude fruſtrandus eſt. At quis ſanæ mentis eum dixerit, qui ſibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thraſylaum quendã tanta inſania fuiſſe percitum, vt quotquot naues in Pyræum appellerent, ſuas eſſe crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliiſque ſuam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuerſus, hominem medico committeret. is vbi reſipuiſſet, affirmauit ſe numquam vixiſſe feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur; quippè qui in tanta voluptate nihil moleſtiæ ſenſiſſet. Perinde ſe habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento ſint, anxiè ſtudent, tum vel maximè quòd honorem alienum ſibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis ſucco & mera ærugine conſpergant. Olim diſcipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. Quem morem ſecutus Plato 2. ad Dionyſium Epiſtola fatetur, quicquid ſcripſerit, non ſua, ſed Socratis eſſe. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem non ſibi, ſed alicui numini tribuerunt: tum vt diuinitatis nomine, quaſi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt inſererent rudiorum animis leges; vt pulcherrimum Deorum inuentum, ſic & vtiliſſimum; à nemine eſſe violandas, ſed toto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & diſciplinarum inuentionem ad primam illam cauſſam, id eſt, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam eſſe commenti ſunt. Quorſum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima ſit modeſtia, quamque turpis valdeque pernicioſa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicamque eum qui magnus eſt futurus, maximè decere, neque ſe, neque ſua

Ariſtoteles & Cicero φίλαυτοι.

Philoſophi φίλαυτοι.

Thraſylaus inſanus.

Platonis modeſtia.

Legumlatores primi.

ſic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. *διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτὸν, τὸν δ' αὐτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον*: Idcircò eſt operępretium, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Auuli, quod propter elegantiam aſcribam:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugitę (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narciſſe placebat.] Plutarc. Sympoſiac. 5. quæſtione 7. refert idem accidiſſe cuidam quem Eutelidã nominat, qui cùm ſe in vndis adſpectaret, amore ſui captus, penè perijt dum ita deperiret.

marcor.] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt deprauatio. *Marcor.*

cladesque.] mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία.] cæcus amor ſui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

peſſum plures datq; deditq;.] pro, peſſundat & peſſundedit, tmeſis. peſſum, deorſum, quaſi ſub pedes proiectum. Apul. 5. Niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero. Plaut. peſſum abire. Lucret. 6.

Multaq; præterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare peſſum
Subſedere ſuis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo] docendi ratione.

phantaſias.] opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines *φαντασίας* appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt viſa Cic. 1. Acad. *Phantaſia.*

Garru-

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

Q V I D *matutinos Progne mihi garrula ſomnos*
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

Character huius Emblematis. IMitatus eſt Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ ſic habet:

τί σοι θέλεις ποιήσω,
τί σοι λάλη χελιδών;
τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς

ἐκεῖνος, ἐκθερίζω;
τί μευ καλῶν ὀνείρων
ὑπορθρίαισι φωναῖς
ἀφήρπασας Βάθυλλον;

Quam ſic Latiis numeris donauit H. Stephanus.

Quibus loquax, quibúſnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recîdam?
Imam ſecémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Feciſſe fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas ſtrepens ad aures,
E ſomniis beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiuſdem argumenti eſt lib. 1. Epigr. Græcor. ὀρνιθαρία hexaſtichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno ſuo cantu excitatū, ſuauiſſimo ſomno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hîc autem hirundinem obiurgat ſomnos matutinos auertentem, ſuoque importuno cantu *Garruli* dormientes abrumpentem: idque maximè in eos torquet, qui *odioſa im-* odioſa garrulitate rationis inopiam præ ſe ferre ſatis arguunt, vt *portuni-* Progne abſciſſa lingua in hirundinem garritu nimio inſignem *tas.* commutata, eos ſignificet, qui ſapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et ſanè vſuuenire ſolet, vt loquaciores ferè ſint quibus eſt rationis defectus, quâm qui prudentia & ingenij viribus anteſtant: cùm apud graues & ſapientes quoſque viros ſilentium commendatiſſimum, verborumque parcimonia grata ſit. Extat apud Ariſtophanem de Cleophonte quodam garrulo dicterium:

ἐφ' οὗ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρηϊκία χελιδών.

Ex cuius labris hirundo Thracia inſtrepit. Quò ſpectat præceptum Pythagoricum, hirundinem ſub eodem tecto ne habeas. quo ſignificatur, abſtinendum eſſe à conſuetudine garruli & ſuſurronis: & illud Nicoſtrati,

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγχονται ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc eſt,
Loqui ſi indeſinenter, multaq́ꝫ, & velociter,
Prudentiam indicaret; vtique hirundines
Fortaſſe quàm nos ſapere dicantur magis.

Lege

Lege Plutarch. 8. Sympoſiac. problem. 7.

Hirundo quid. *Progne garrula.*] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem ſignari. Pierius Hieroglyph. 22. Videtur autem primum hunc verſum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile eſt tibi rumpere ſomnos.

Lucanus in tertio:

Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos.

Luſcinia. *& obſtrepero Daulias ore canis?*] Daulia, daulis, vel etiam daulias, pro luſcinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit ſub ditione Regis Thraciæ) in auem ſui nominis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noſter Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abſcidit (cùm ei vim intuliſſet) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid diſceptent Cœlius Rhodigin. lib. 29 cap. 26. (non defuerunt enim qui Prognen in luſciniam commutatam fuiſſe aſſeruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miſcellan. annotation. in Virg. Non enim video quàm ſit neceſſe quæſtionem hanc inter Grámaticos controuerſam dirimere. vt neque vacat cõferre quæ legimus apud Thucydidem lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pauſaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Vpupa. *Dignus Epops Tereus, &c.*] id eſt, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam reſcindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam criſtam in capite retinet, & quaſi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, πȣ̃, πȣ̃, id eſt, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45.

putare.] ſcindere. metaph. à vitibus.

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALLIDA vipereas manducans femina carnes,
Cuiq́; dolent oculi, quæq́; ſuum cor edit,
Quam macies & pallor habent, ſpinoſaq́; geſtat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. ſic: —— στάθμας
δέ τινος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπαξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν. id eſt,

Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus miſerum ſuo antè animo, quàm quæ ſecum corde molitur, aſſequatur.

tur. Nullum vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini damnoſius & efferatius: quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis conferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupentur aut ſentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mæret ac triſtatur, eoque grauiùs afficitur, quo maiori tenetur inuidia, qui non ſecus atque ædes, in quibus ipſe ſit, conflagret. Miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tanquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infeliciſſima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur, quæ ſibi horribilem perniciem adferant, quique ſine conſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis noxam damnumque inferat, ſibi prius, & quidem ſępenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tanquam veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eumque vlciſcitur primum, à quo concepta & educata fuerit. quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ·
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squallida.] ſordida & inculta. Squallor etiam triſtitiæ nota.

Inuidia ut vipera. *Vipereas manducans carnes*] Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidiæ, 2. Metamorph.

— videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum; &c.

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt, vipereas carnes edit inuidia quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicitur vt eius pernicies oſtendatur. quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

C*uiq; dolent oculi, &c.*] Hinc illud Maronis:

Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitq; dentes,
Sudat frigidus intuens quod odit.

Cor non edendum. *queq; ſuum cor edit.*] Alluſio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum Cura,

Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3, Tuſcul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum neſcio quo:

Ipſe ſuum cor edens, hominum veſtigia vitans.

Similes Maronis verſus hi:

Veſanos tacitè mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityiq́ue vultur intus
Qui ſemper lacerat, comeſtq́ue mentem.

Quò ſpectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate luſitando aiebat ſe belluam alere quæ ſe ipſam abſumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. quo ſignificabat quorundam inuidiã, qui improbè & ignauè dolerent ob proſperos ſuorũ laborũ ſucceſſus. Retulit Euſtath. 1. Odyſſ. & Athenæus. Seneca lib. De paupertate: Interdum non licet eſſe palam miſeros, ſed inter ærumnas cor ipſum exedentes. Græci dicunt δάκνεσθαι, vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm grauem & moleſtam animi ſolicitudinem ſignificant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animum mordens, vt Homerus Iliad. vltimo, ——τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων σὴν ἔδεαι κραδίην; quouſque lamentans & mærens cor tuum exedes?

Quam macies & pallor habent, &c.] Sic Ouid. *Pallor inuidi.*

Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto,
Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua eſt ſuffuſa veneno, &c.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat oſſa.

Spinoſaq́ue geſtat tela manu.] Hoc referendum eſt ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem *Inuidi maledicentia.*

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod aſſequi numquam poteſt. Ad id reſpexit Ouid. cùm ait:

Indoluit, baculumq́ue capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant.

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

ERVCA capripes redimitus tempora Faunus
Immodicæ Veneris ſymbola certa refert.
Eſt eruca ſalax, indexq́ libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas ſemper amare ſolent.

Symbola libidinis. LIbidinis ſymbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite geſtet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtpotè quæ virtutis ſit calidiſſimæ. Plin. libro 19. cap. 8. Satyrus autem, ſiue hircus, luxuriam putidam & olẽtem deſignat. Sunt enim Satyri ad Venerem propenſiſſimi: vnde id nominis dictum putant à σαθὴ, quod virile membrum eſt. *Satyri libidinoſi.* Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu ipſo

ipſo fœtere & olentem eſſe, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctū & coronatum. Virgil. in Copa:

— Graia redimita mitella.

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

In 10. Aeneid. vbi de Aemonide Phœbi ſacerdote:

Infula cui ſacra redimibat tempora vitta.

Eſt eruca ſalax.] frequens enim eius eſus Venerem ſtimulat. Ideo antidotum contra amorem præſcripturus Ouid. ab erucæ Eruca. vſu cauendum ſuadet 2. De remedio. Martialis etiam:

— Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

— libidinoſis incitatus erucis.

ibidemque,

— ſalaces nocte tollat erucas.

vt & Aemilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modicè manſam, Venerem ſtimulare, vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluresque poëtæ.

loquitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

— ex horto quæ venit herba ſalax.

indexque libidinis hircus.] Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Aelianum libro 3. De var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι, pro libidinoſis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idē in Pericle: οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πράγματος: Satyri Baccho ſacri erectos habent mutones, diuinæ ſymbolum poteſtatis.

Luxurioſorum opes.

Emblema LXXIII.

Rvpibvs *aëreis, ſummiq́; crepidine ſaxi*
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

Fons Emblematis. HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profusè & temerè bona decoquerent in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Il-

di. Illud eſt quod vulgus noſtras crebrò vſurpat, E diuite malo malæ opes. Fit enim ſæpe, vt ampliſſimæ poſſeſſiones, quæ in pios vſus conuerti debuerant, in ſumptus inutiles, aut etiam pernicioſos & deteſtandos prodigantur, nulla habita iuſti aut æqui ratione. Sententiam illam argutã Diogenis retulit in Paraphraſi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης· ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς. ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας καὶ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν κολάκων. id eſt, Præclarè itaque Demoſthenes & Diogenes. ſiquidẽ ille diuites imperitos, nulloque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eoſdem ficubus comparabat, quæ naſcuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis acceſſus eſt. earum enim arborum fructu nõ homines, ſed coruos & graculos veſci: horum autem hominum bona & reditus non ab honeſtis hominibus, ſed à quibuſdam facetis & aſſentantibus abſumi.

Rupibus aëreis.] id eſt, editiſſimis, altiſſimis, eadem metonymia qua ſuperiùs *aëreo nido* dixit.

ſummiq́ crepidine ſaxi.] Videtur hoc hemiſtichium ex 10. Aeneid. imitatus:

Fortè ratis celſi coniuncta crepidine ſaxi.

Editioris autem loci cuiuſque extremitas crepido appellatur, eſtque ora terræ, quam alluit aqua. ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans. *Crepido.*

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

improba cornix.] id eſt, inauſpicata, quam Virg. ſiniſtram vocat in Eclogis; & improbam 1. Georgicon, vt & improbus anſer ob garrulitatem. Cornicem autem priſci inter prodigioſas aues reponebant. Itaq; his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, ex quibus nulla poteſt neque gratia, neque cõmoditas elici. *Cornix inauſpicata.*

paraſiti.] ſcurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in ſequentibus commodiùs.

ſcorta.] meretrices.

iuſtos.] viros bonos. In ſacris iuſti dicuntur non tantùm qui iuſtitiam, ſed & qui virtutes alias omnes colũt: eaque iuſtitia eſt, quæ in ſe virtutem amplectitur omnem. & Plato Dialogo, qui ἐρασταί, vel περὶ φιλοσοφίας inſcribitur, virtutes morales vno iuſtitiæ nomine complecti videtur. *Iuſti quid.*

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

QVIS tumulus? cuia vrna? Ephyraea eſt Laidos. ah: non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma. illam iam carpſerat aetas,
Iam ſpeculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid ſcalptus ſibi vult aries, quem parte leaena
Vnguibus apprehenſum poſteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipſa teneret amantes:
Vir gregis eſt aries, clune tenetur amans.

Laïs formoſiſſima. LAidem tota Gręcia celebrauit ob inſignem venuſtatem, ad cuius ædes frequens fuit concurſus, vt præter alios cecinit Propertius. Huius monumentum (Pauſan. teſte 2. Corinthiac.

thiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre viſebatur ſecundum Bellerophontis ſeptum, iuxta Veneris cognomine Melanidos tēplum, cui pro inſigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus impoſita fuiſſe perhibetur: quo ſimulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum ſtolidumque animal, amatorem veſanum intellige, illum quidem à leæna partibus poſterioribus ſcalptum & detentum, quo rapina meretricia imperiumque in amaſios libidine prurientes, & quaſi vinculo colligatos exprimitur. Cæte- *Leæna*
tùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterum ſen- *meretricē*
tentiis conſtat, & maximè ſacrorum Bibliorum locis aliquot: E- *ſignificat.*
zechiel enim Hieroſolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Aegyptum ductus eſt. Plautus Truculento:

Bonis eſſe oportet dentibus lænam probam,
Arridere quiſquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Conſultare, bene loqui lingua: meretricē eſſe ſimilē ſentis Cōdecet, &c. Huic & conuenit ſenarius veteris cuiuſdam poëtæ:

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par eſt leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laidis monumenti huiuſce meminit, & Gyrald. Syntagmate 13. hiſt. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20. lib. 13.

Ephyræa eſt Laidos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ *Ephyra*
nunc eſt Corinthus. Propertius lib. 2.

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

ah: non Erubuit tantum perdere Parca decus?] Nimirùm mors *Mors ne-*
nemini parcit. Virgilius in Appendicibus: *mini vi-*

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta, *tatur.*
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

& Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem perſequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo.

Parca.] Atropos, id eſt, mors ipſa rerum vltima linea.

ætas.] nempè ſenilis, qua veniente color & venuſtas flacceſcit. *Senectute*
Ouid. 3. Triſt. *Iſta decens facies longis vitiabitur annis,* *forma de-*
Rugaque in antiqua fronte ſenilis erit. *floreſcit.*
Iniicietque manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit.

Veneri ſpeculum dicare. *Iam ſpeculum Veneri, &c.*] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus ceſſant, dicuntur vulgò arma poſuiſſe: & qui alicui omninò arti renunciaſſent, Deo illi qui arti præerat, inſtrumenta eius artis ſuſpendebant. Horat. 3. Carm. 26.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumq; bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epiſtola ad Mæcenatem:

—— Veianius armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. —— *hic victor ceſtus, artemq; repono.* loquitur de Entello. Sic ſcorta, cùm ad ſeniles annos perueniunt, Veneri ſpeculum dicant. Auſonius:

Lais anus Veneri ſpeculum dico: dignum habeat ſe
Aeterna æternum forma miniſterium.
At mihi nullus in hoc vſus, quia cernere talem
Qualis ſum, nolo: qualis eram, nequeo.

Aegrè ferunt enim rugas contractas, amiſſamque formæ gloriã, quam diu in ſpeculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Triſt.

Cumq; aliquis dicet, fuit hæc formoſa, dolebis,
Et ſpeculum mendax eſſe querère tuum.

Idem ferè auctor De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos ſpeculum vidiſſe pigebit,
Et veniet rugis altera cauſſa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te ſpeculo videris alterum:
Quæ mens eſt hodie, cur puero non eadem fuit?

De ſpeculo multa paſſim leguntur. Amor, vt ait Euripides, φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amat ſpecula & crinium ruſationem. apud eundem Electra damnat formæ lenocinium vſu quæſitum ſpeculi, in matre Clytæmneſtra, abſente marito Agamemnone:

ἣ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

quæ flauos orbes crinium ad ſpeculũ ſtudioſè componebas. Sed & Ouidius, tenerorũ doctor amorũ, eleg. 14. lib. 1. ad amicam,

Quid malè compoſitos quereris periſſe capillos?
Quid ſpeculum mæſta ponis inepta manu?

Vir gregis. *Vir gregis eſt aries.*] Virum gregis appellat arietem, vt primo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.
Virgilius etiam de Capro:
Vir gregis ipſe caper. ——
& in Georgicis:
Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.
Vide Macrob. lib. 6. cap. 6.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

VILLOSÆ *indutus piſcator tegmina capræ,*
Addidit vt capiti cornua bina ſuo;
Fallit amatorem ſtans ſummo in littore ſargum,
In laqueos ſimi quem gregis ardor agit.

Capra refert ſcortum: ſimilis fit ſargus amanti,
Qui miſer obſceno captus amore perit.

Sargus quid.

HOc de ſargo piſce, qui ſit à laruato piſcatore deceptus, manifeſtè in eos torquetur, qui cæco turpique amore capti decidunt in obſcenam perſonatarum meretricum naſſam, menti errore neſcio quo rati pulchrum eſſe quod pulchrū apparet, vnde conditionem nacti miſeram eos diu & multū pœnitet. Quod diſcrimen vt vitari tandem aliquando poſſit, adhibenda eſt cautio diligens. Nam, vt noſtrates dictitant, Prius noſſe opus eſt quàm amare. qui enim primò viſam ſtatim exardet, leuitatis nō minimum præ ſe fert argumentum. Iudicio ſiquidem eſt opus & maturo conſilio. Proinde bellè profectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiuſmodi ignes, ſic honeſtos probat: ait enim,

Quemodo à turpi amore cauendū ſit.

Capra meretricē ſignificat.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet;
Gaudeat, & vento nauiget ille ſuo.

Porrò Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morſu peſtilenti maximè noceat: germina enim perueſtigat, quæ auidiſſimè depaſcitur: ſic meretrix adoleſcentiæ potiſſimùm cupida eſt, nimirùm ætas ea eſt, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἲξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quòd Thallum adoleſcentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abligurriſſet. Huc ſpectat dictum Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Eſca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo piſces. Vide Plinium ſub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum ſatis iri puto, ſi conſulas Aelianū De animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc cōferre non piguit. φιλοῦσι πάνυ τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠϊόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἵδε ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοὶ τὴν ἄλλως· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπεύδουσιν. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ. εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ' ἣν οἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβραχέντα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπὸ τινὸς ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός, αἱροῦνται δὲ

Voluptas malorum eſca.

Locus Aeliani, eſt typus huius Emblem.

αὐτῶ

αὐτῶν πολλὺς ἀγκίςρῳ σκληρῷ. Quorum verborum hæc eſt ſententia: Capras ſargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ ſecundum littus paſcuntur, ſtatim præ lætitia geſtiunt, & quantum maximè poſſunt, adnatant: & quanquam ſalire non poſſunt, tamen ſalire nituntur, ſed fruſtrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiamſi in fluctibus verſentur; quæ cauſſa eſt vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in ſuo amore ſint adeò infelici nati ſidere, earum cauſſa capiuntur quas tam depereunt. Piſcator enim caprina indutus pelle cùm cornibus, inſidias ſtruit, ſole relicto à tergo: atque farinam iure caprino madefactam in eam deiicit partem maris in qua ſargi ſunt: quo illicio odoris capti ſargi accurrunt, farinam deguſtant, & maximè detinentur eius pellis caprinæ quam ſentiunt. Ex his itaque piſcator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copioſiùs illuſtrandum repetenda eſt pulcherrima Socratis diſputatio cum Ariſtippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquiũ eiuſdem Socratis cum Theodota, lib. 3. Conſtat autem hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum eſca.

Villoſæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus eſt ex Moreto Virgiliano:

—— & cinctus villoſæ tegmina capræ.

In laqueos ſimi quem gregis.] Sargus capræ amore detentus, & ementita capræ forma deluſus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit. eodem enim epitheto vſus eſt Poëta 10. ecloga: *Simus grex.*

Dum teneræ attondent ſimæ virgulta capellæ.

Citantur & hi verſiculi Næuij Aegiſtho:

Tum autem laſciuum Nerei ſimum pecus
Ludens ad cantum claſſium luſtrat.

Laqueo amorem ſignificari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo ſenſu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis conſtringe Lyæum.

Ouid. appoſitiſſimè;

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se ſolum thalamos ſperet habere tuos.

obſceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus eſt Ouid. illud Faſtor. 2.

-- cæco captus amore furit,

de Sexto Tarquinio loquentis.

Ceuen-

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE ſatæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

Vlyſſi ſocij à Circe in belluas transformati.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotoque pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe tranſformatos. Quo figmento effingitur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim ſuis præſtigiis humanas illas cogitationes & na-

turales

turales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes vitiat, & mutat in deterius, cùm ſcilicet in naturam quaſi belluinam abeunt. Per Vlyſſem autem, qui nullo veneficio à priſtina forma dimoueri poteſt, mentem animæ ducem intelligimus. Quod ſic ad veterũ mythologorũ ſenſum expreſſit vir induſtria & ingenio nulli penè ſecundus Eraſmus: Quid innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, niſi eos qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis eſt proprium, ſed totos ſeſe dediderunt turpibus affectibus, iam præter hominis vocabulum nihil hominis habere, ſed ad pecudum degeneraſſe naturam, putà libidine in vrſos, ſomnolentia ignauiaque in ſues, ferocia in leones, atque ita de conſimilibus? Quid Vlyſſes, qui ſolus poculo epoto, virgaque monſtrifica percuſſus, non eſt mutatus, niſi firmum illum & conſtantem ſapientis habitum, qui neq; frangi terroribus, nec vllis affectuum illiciis ab honeſto poteſt abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo eſſe inſpiciendã, quòd Circe meretrix, quos ſibi amore turpi deuinxit, effeciſſe tandem prædatores, viarum obſeſſores & homicidas, nempè quibus nihil ſupereſſet ad vitã miſeram ſuſtinendam; quæ vitia cùm potiùs ferarum ſint quàm hominũ, rem totam lepido & commodo ſchemate Homerus, & alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui ſententiæ ſubſcribit Palladas lib. 1. Græcor. epigr. his verbis:

Socij Vlyſſis qui.

Vlyſſes quid.

Circe meretrix.

τὴν κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
 ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἠὲ λύκους,
τοὺς αὐτῇ προσιόντας· ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
 τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει·
τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
 εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων·
 ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τὴν νεότητα φυγών.
οὐχ ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμὸν
 εἶχε, γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id eſt,

Non, vt Homerus ait, triſti medicamine lectos
 Hoſpitio Circe reddidit ipſa ſues:
Pauperior ſed quiſquis erat diſceſſit ab illa:
 Nam meretrix quondam pernicioſa fuit.
Exutosq; ſua prorſus ratione maritos
 Fornice continuit, non ſecus atque feras.
Et tamen hanc ſtrenuè deluſam ſpreuit Vlyſſes,
 Inſigni rerum conditione valens.

Meretr-

Mercurioq́ datam nec fas eſt credere moly,
Ille ſed ingenio reppulit vſque dolum.

Quinetiam nemo non videt eôdem recidere Horatij carmina 1. Epiſtolar.

Sirenum voces & Circæ pocula noſti:
Quæ ſi cum ſociis ſtultus cupidusq́ bibiſſet,
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non niſi coactus accedebat, parciſſimè cibū capere ſolitum, iocoque vſurpare multis eiuſmodi appoſitis cibis, Circen homines transformaſſe in ſues: ipſum autem Vlyſſem mutari nō potuiſſe conſilij Mercurij memorem, & abſtinentia ipſummet ſua ſemper vtentem. Ad hæc παρέργως. Non parum illuſtrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum diſputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμασι. ſic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γινομένοις· τὸν δ' ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id eſt, Vt piſces quibuſdā medicamentis celeriter capiuntur, ſed eſui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captāt, voluptateque in ſuam poteſtatē redigunt, ſtupidos eos, amentes & deprauatos vitæ ſocios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vſa eſt, cùm in canes & aſinos degeneraſſent: Vlyſſem autē prudentem virum, prudenterque ſecum verſantem, omninò dilexit.

Præclarus Plutarchi locus.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas conuerſi ſunt, abſolui. Alterum eſt Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Aeneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem ſui nominis conuerſus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auſpiciis vſus eſt, quodque augur fuerit: quod à Seruio eſt annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconſtantiam quæ ex turpi amore contrahitur. Tertium exemplum fuit appoſitum in Scylla, de qua iam ſuperiùs à nobis dictum ſatis. Hîc tamen ſpeciatim conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt ſupernè faciem virgineam oſtentat, ita infernè rabidi canes conſpiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui

Picus in auem mutatus.

Scylla.

qui ad exitium miſeriamque certiſſimam pręcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò ſpectant, vt quiſque virtutis & honeſti ſtudioſus impudicarum mulierum dolos præſtigiaſque omnes declinet; intelligatque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non ſatis dignam eſſe hominis pręſtantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole ſata Circes.] Ouid. initio 14 Metamorph.

Sole ſata Circes, variarum plena ferarum. Teſtis Higinus. Filiam autem Solis habitam propter herbarum ſcientiã, quæ radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile eſt. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. variis locis. D. Auguſtin. 18. De ciuitate, cap. 17. *Circe filia Solis.*

Teſtis equûm domitor Picus.] Sic Virgil.

-- ancile gerebat
Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percuſſum virga, verſumq; venenis
Fecit auem Circe, ſparſitq; coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quaſi ἀφροσύνην, id eſt ſtultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs alluſit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper
Corporis arbitriis, hebetat caligine ſenſus,
Membraq; Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quaſi per tranſennam) alluſit ad hanc poëticam fabulam: Eſt adhuc, id quod vos omnes admirari video, nõ Verres, ſed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominũ exiſtimationem? æquiùs ad leuandã mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæſtoris libidinem coërcendam? ſummè hæc omnia mihi videntur laudanda. ſed repentè veſtigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus eſt Verres: redit ad ſe, atque ad mores ſuos &c.

Amulo-

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

INGVINA *dente fero ſuffoſſum Cypris Adonin*
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca reſiſtit,
Quantum eruca ſalax vix ſtimulare poteſt.

Lactucæ vis. ATHENÆUS Dipnoſoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultaſſe (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in hiſtoria Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, qui lactucis aſſiduè veſcuntur, hebetiores fiant, καὶ ἀδρανικοὶ, & ad libidinem minus idonei: lactucam enim frigidam eſſe, iam in ſuperioribus docui ex Plinio. Venus itaq; fingitur emortui Adonidis

nidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidinem turpemque voluptatem ciborum moderatorum vſu ſopiendam & reprimendam eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. Ouidius inter alia, *Victus ratio quid conferat.* quæ de remedio amoris ſcripſit, vt à quibuſdam cibis abſtinendum eſſe monet, ſic quoſdam eſſe tutò adhibendos ſuadet, his quidem verbis:

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quóſve ſequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi miſſus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces,
Et quicquid Veneri corpora noſtra parat:
Vtiliùs ſumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora noſtra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides teſtatur,

οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκει ἔρωτας.

Inguina dente fero, &c.] Fabulam Adonidis ab apro interẽpti *Adonis.* Ouid. ſub finem 10. Metamorph. deſcripſit, nec tamen huius myſterij meminit. Hanc attigit & Auguſt. De ciuit. 6. c. 7. totúmque illud ad Phyſicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21.

Cypris.] Venus, ab inſula Cypro ei ſacra, libidini deditiſſima. *Cypria Venus.* Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, poſt Iuſtinum Martyrem, Euſeb. Lactant. & alios ſexcentos retulit.

genitali aruo.] Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis *Aruum genitale.* poſuit, quòd ſint generationis inſtrumenta, vt Virgil. 3. Georg.

Hæc faciunt nimio ne luxu obtuſior vſus
Sit genitali aruo, & ſulcos oblimet inertes.

Loquendi eandem formulam non eſt aſpernatus Auguſt. lib. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta ſeruirent; ita genitale aruum vas in hoc opus creatum ſeminaret, vt nunc terram manus, &c. ſic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca reſiſtit.] Conſule Plinium. Dionyſ. Caſſius lib. XII. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipſam eunuchum appellãt. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, hebetantque palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet eſſe ſalax.

T Inuio-

Inuiolabiles telo Cupidinis.

Emblema LXXVIII.

Ne dirus te vincat amor, neu femina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præſto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris ſigno Pagaſæus Iaſon
Phaſiacis lædi non potuiſſe dolis.

ARtificiale eſt in Venereos motus, & præſtigiarum laqueo amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores eſto. Pin-

daru-

darus Ode 4. Pythiorum, auctor eſt, Motacillam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iaſoni traditam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes eſſe perutilem: eam namque accipiunt trocho, & rota quadam alligant, quam in orbem voluunt præſtigiatores, & noxia verba immurmurant. Alij, quòd exempta viſcerum interanea orbiculo appendunt. vnde prouerbio apud Gręcos vulgato, Iyngem hi dicantur habere, qui veluti quibuſdam præſtigiis homines ad amorem pertrahunt. Noſter Alciatus ex Homero & ſcholiaſtis quibuſdam, extulit quod hîc octoſticho tradit; nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furioſius pręſtigiũ) adhibendã eſſe motacillam humano ſtomacho, quæ diſponatur inter binos circulos ſeſe quaſi interſecantes. Sanè numquã mihi perſuaſero virũ doctiſſimũ, & rerũ multarũ cognitione inſignẽ, id aliis cõmunicaſſe vt rẽ veram & ſeriã; & vt crederet tantã eſſe amatorij philtri vim, vt mentis humanæ libertatem ſic cogere, aut torquere vel flectere eo tandẽ modo poſſet. Sed tamen profectò nõ auſim diffiteri, pleraq; eſſe remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiuſce petulantia cohiberi, aut etiam ſopiri queat. At verò quis tam excors erit aut ſtupidus, qui furorẽ illum Cupidineum inſigni hoc præſtigio coërceri poſſe dixerit, & faſcino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quãdoque placuerint impenſiùs: tamen ipſemet extulit & verius, & quidem ſalubrius:

Motacilla Iaſoni à Venere tradita.

Iynx.

Præſtigiũ amoris præſtigio non pellitur.

Ardet & aſſuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen eſt illis attenuatus amor.
Ergo quiſquis opem noſtra tibi poſcis ab arte,
Deme veneficiis carminibusq; fidem.

Idem loco alio verè & diſertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Aemonias ſiquis decurrit ad artes,
Datq; quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtaq; cum magnis Marſa venena ſonis.
Phaſias Æſonidem, Circe tenuiſſet Vlyſſem,
Si modò ſeruari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.
" *Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis eſto:*
" *Quod tibi non facies, ſoláue forma dabit.*

Sed miſeri homines amore perculſi graui, cùm re amata ſtatim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res inprimis noxias & exitiales. Conſtat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem verſos ſumptis hiſce philtris, quemadmodũ & Lucullum, alioſque nõnullos. Cæterùm nullum perinde remedium eſt efficax ad turpes hoſce motus ſedandos, quàm ſtudio & labori cuipiam honeſto ſeſe prorſus dedere: ſic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perſpicuum ſit, amorem hunc non niſi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli poteſt, niſi accedat labor aliquis & anxietas, quæ ſua moleſtia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius:

Remediũ efficax in amorem.

Deſidiam puer ille ſequi ſolet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid ſi amuletum certius, & profectò ſalubrius huc appoſuero, nempè vt iuxta D. Pauli conſilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iſte erit diuinus & cæleſtis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage deliteſcentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum ſatis erit ad turpia omnia libidinum motuumque genera frangenda.

Motacilla quæ auis.

Bacchica auis præſto tibi motacilla.] Auicula eſt plumis diſcoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro ſe circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, ſeu σείσουραν, aut κίλλουρον, vt apud Heſychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *hallequeue*, à caudæ motu, ſeu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd ſemper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptiſta Pius, Annotationib. poſter. cap. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, idque contra Seruij & Gazę opinionem. Certè ἴυγξ, Iynx, ea eſt quę Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla coloris varij: cui collum circumagitur, lingua ſerpentibus ſimilis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibuſdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis ſit, repete ex Ariſtot. 2. De hiſtor. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Heſychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vſus. Fortaſſe Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad ſe iyngis inſtar alliciat, ac ſi dicamus, ille-

illecebroſum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur μαινὰς, nō quòd Bacchi ſit auis, ſed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari eſt iſtuc; nam τετρακνάμονα eam, de qua hic agitur, auem nominat, id eſt quadriradiam.

Amuletum.] remedium aduerſus veneficia, malaque medicamenta, ab amoliẽdo: ἀποτροπαῖον, ab ἀποτρέπειν amoliri, depellere, quod verbum frequens eſt Plinio.

Pagaſæus Iaſon.] Falluntur qui legunt *Pegaſæus.* Iaſon autem dictus eſt Pagaſæus à Pagaſa Theſſaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagaſæam puppem nominat. Idem 8. *Pagaſa.*

—— auctor teli Pagaſæus Iaſon.

& Faſtorum 1:

Paſſus idem Tydeus, & idem Pagaſæus Iaſon.

Lucan. 2.

Vt Pagaſæa ratis peteret cùm Phaſidos vndas.

Phaſiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phaſias, à Phaſi Colchorum fluuio. Ouidius De arte:

—— maritum

Barbara per natos Phaſias vlta ſuos.

Laſciuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS & mollitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non ſat aperta mihi eſt.
An quòd ei natura ſalax & multa libido eſt?
Ornat Romanas an quïa pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris ſuaui eſt vngüine muſcus Arabs.

Ornatus matronarum nimius. Mus albus.

PErſtringit mollitiem & laſciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatum oſtentent raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri zibellini (felis libidinoſiſſimi) & præterea vtantur ſuffitu muſci Arabici. Sanè

ei. Sanè de muris ſalacitate multa ſunt à pleriſque ſcriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali ſalaces, libidinoſi, obſceni, à ſpelunca quam Græci ὀπὴν, id eſt foramen, cauernam, vt D. Auguſtin. tradit quæſt. in Exod. lib. 2. Sic enim obſcenitatis partes per cauernam interdũ argui docet Auſonius in epigrãmatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

Legi Meſſalinam portentoſæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam eſſe Myconiam, quaſi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam ſalaciſſimã per æluri feminæ ſimulacrum figurari dixerunt, propter animalis ingeniũ: cogunt enim mares ad coitum feminæ, ipſæque puniũt, niſi pareant. Cæterùm muſcum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, ſed & aliæ gradu longè inferiores: tantaque in iis eſt & cultuũ, & ſuffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ inde capi poſſit, quòd in his aſſiduè verſentur, quibus nempè perſpectum non eſt quod Satyricus ait, voluptates ex vſu rariore commendari. Cur autem mulieres ſuffitu & ſuauiſſimis odoribus vtãtur, hanc eſſe cauſſam aiunt, quòd totæ ſint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nuſquam loco egredientem fingunt, niſi odore aliquo exquiſitiſſimo relicto ad ſuam præſentiam declarandam: adiiciunt præterea ſuffitus omnes eſſe ſalaces. Muliebres ornatus ridet taxatque Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Aelian. 1. De varia hiſtoria.

Muſcus Arabicus

mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege Prouerb. Eraſm. Mus albus: in laſciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas. nomẽ ſpecialius pro cõmuni, *συνεκδοχικῶς.*

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibuſdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: *Zibellus.* dicitur & Aelurus. de quo lege cap. 10. lib. 12. Aelian. De animalium hiſtor. Sed non à mure muſcum dici, at potius ab vmbilico capreoli cenſent eruditi homines.

muſcus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obſidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpiſſe, vt eſt apud Liuiũ lib. 5. ſed hæ pelles rudiores erant, vt ſeculum vnde fuit, quas nulli alij vſurparent in vrbe. Conſtat tamen pellium vſum, poſtea in veſtitũ irrepſiſſe: quod Seneca teſtatur in epiſtolis, quo loco mẽtionem facit pellicularum vulpiũ, muriumque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametſi Zibellini maiores ſint, quàm quibus murium nomen conueniat.

Deſidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET in modio Eſſæus, ſpeculatur & aſtra,
Subtus & accenſam contegit igne facem.
Segnities ſpecie recti velata cucullo,
Non ſe, non alios vtilitate iuuat.

Quorundam cœnobitarũ deſidia.

QVamquam id non incommodè torqueri poſſet in eos, qui concreditam ſibi eruditionis & ingenij dotem aliquam excellentem miſerè negligunt, idque non referunt ad vſum, cuius potiſſimùm gratia norunt ſibi eſſe demandatum & commiſſum à ſummo & præpotẽti bonorũ omniũ auctore Deo; tamen, niſi me fallit animus, videtur hoc reuera tortum eſſe in deſides quoſdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam profeſſi,

feſſi, ignauiæ ſitu ætatem terunt: literas aſpernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges conſumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod aſſignat Heſiodus, meritò dixerim, cùm nec ſibi nec aliis cõmodum aliquod referant. Quod ipſum tamen velim æquis auribus accipi. non enim is ſum qui auſim aut etiam velim carpere inſtituta illa vetera primùm quidem à ſapientiſſimis inducta patribus, noſtræ pietatis Chriſtianæ anteſignanis & vindicibus, quorum tanta eſt apud nos auctoritas, vt inuerecundum eſſet, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod ſentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus ſimplex minimeque fucatus eſt animus, nullo modo reprehenditur monachorũ inſtitutum & regula, ſed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur; quippe qui eo nomine peſſimè de ſe deque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis ſui ordinis ſuarumque legum antiquam dignitatem & ſanctimoniam: niſi enim ſe ſimiles iis præſtiterint qui laboribus, vigiliis, ſtudiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Chriſtianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priſcos, monachi nomine, quod illi ſua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, contemptum reddunt. Vtinam verò vt continuò ſolent inſoleſcere ob veterum illorum patrum admirabilem toti poſteritati religionem, ita eorundem vitæ inſtitutum æmularentur: non enim miſero & infelici otio ſe ita dederẽt, vt δὶς διὰ πασῶν abeſſent ab iis quos ad piæ vitæ religioſæque inſtitutionem ſe imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laborioſius excogitari, quid ſanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim eccleſia ſeminarium clarorum virorum habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò Deus optime! quàm abſumus à prima illa canaque religione, cùm qui ſeuerioribus inſtitutis ſeſe obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam ſolitudinem meditandique de rebus diuinis opportunitatem, quàm deſidioſam vitam ſibi proponant. At id quidem certè pluribus exaggerare videtur eſſe non modò ſuperuacaneum, ſed & intempeſtiuum; quandoquidem notius ſit, quàm vt confirmare habeam, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris eſſet infini-

ti,& penè ἀδύνατον: admonere, intempeſtiuum & quidem importunum: reprehendere, prorſus odioſum,& perinde non omnibus gratum. Hac enim tempeſtate ſic omnia ſunt exulcerata, ſic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere ſuppoſitos cineri doloſo; & quicquid in eiuſmodi quorūdam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citiſſimè deprehendas, adeò ſub omni lapide dormit ſcorpius. Itaque ſatius eſſe duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametſi paucos & colendos, & exoſculandos eſſe puto) à malorum fece ſemper abſtrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina ſæpè ferat.

Deſidere. *Deſidet.*] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis conſentaneā: Quid ſedes Verres? quid ſpectas? Idem in Piſonem: An poteſt vlla excuſatio eſſe, non dico malè ſentienti, ſed ſedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu conſuli? Eodem ſenſu Heſiod. ait, ſpem non bonam, virum indigētem tenere, ſedentem in taberna, cui victus ſufficiens non ſit:

ἐλπὶς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demoſthen. 2. Olynth. Athenienſibus ſuccenſet, eosq́; ſedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ᾽ εἴπερ καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Deſidere in modio, pro ignaui ſigno ſuperiùs poſuit, in ſimulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmine pigra ſedes?

itemq́ue aſtra ſpeculari:

Quæ Dea tam læto ſuſpectans ſidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Eſſæi qui. *Eſſæus.*] Eſſæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitæ ſeueritate, ieiuniis & inſtitutis quibuſdam differentes. De iis Philo Iudæus. Euſebius De præpar. euangel. & Philaſtrius in catalogo hæreſ.

Facē accenſam tegere quid, & quid per ignem intelligitur. *accenſam contegit igne facem*] Viſus eſt mihi hic locus inter alios permultos dignus eſſe qui maiore cura ſtudioq́ue à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter abuti ſtudio, aut etiam pleriſque otioſus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima diſputans ex Democrito, ignitū quiddam eſſe ait ex naturis concretis mente perceptis, globoſas ideas, quæ habeant igneam facultatem, idq́ue corpus eſſe. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd ſi anima ignis eſt, in cælum debet eniti, ſicut ignis, ne extinguatur, hoc eſt ad immortalitatē quæ

in

in cælo eſt. Virgil. in 6.

Igneus eſt ollis vigor, & cæleſtis origo
Seminibus. —

Heſiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cæleſtem clepſiſſe, quem ſimulacro à ſe confecto apposuit, vt animatum fieret. ea enim mens eſt, quæ molem agitat, & toto ſe corpore miſcet. Quòd ſi quis fortè putat, cur Heſiodus & ipſe Maro dicant Iouem ab hominibus ignẽ remouiſſe, facilis eſt reſponſio. Vis enim & ſolertia humani animi difficilis eſt inuentu, quòd hebetiore ingenio ſimus: adeò nihil tam excellens & præclarũ ſine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otioſi ac languidi facem accenſam ſub pallio, nullis artibus, aut ſtudiis honeſtis animum applicantes, nulla ſua induſtria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti poſſit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta ſunt, adiicerem lubens quæ Plutarch. diſputat Commentario, An rectè dictum, λάθε βιώσας: eo etiam qui eſt de cupiditate diuitiarum. ſed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obſcuris vſos rationibus, potiſſimùm in rebus ſacris, lucernam corpori animam continenti ſimilem dixiſſe. Lux enim eſt, inquit, qui intus eſt animus, &c. Quòd ſi qui monachi, vt ſunt ex iis quidam boni viri, ſed non ſatis eruditi, dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo moleſtus, quippè qui fauſta omnia illis precari non deſino, euoluant quæſo diligenter magni ac ſancti viri Chryſoſtomi Chriſtianam ſententiam, ad illum ſacri Euangelij locum, *Luceat lux veſtra, &c.* Hunc enim Chryſoſtomum iudicem honorarium ſi admiſerint; nihil dico amplius, cauſſa dicta eſt.

Subtus accenſam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ: Neque ignem veſte nec turpe aliquod delictũ tempore occultare poſſibile eſt. quò refero adagiũ, Sub tunica & ſinu, de ijs quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo: & Manũ habere ſub pallio, pro eo quod eſt, languere otio.

Non ſe, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum, quod Heſiodus aſſignat; Cicero 2. Offic. Quamobrẽ contemnuntur ij qui nec ſibi nec alijs proſunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla induſtria eſt. Lege prouerb. Nec ſibi nec aliis vtilis.

Deſidiam

Deſidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS iners, abeat. nam in chœnice figere ſedem
Nos prohibent Samÿ dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duroq́, manus aſſueſce labori;
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

Chœnici non inſidendum, quid.

ADhortatio eſt ad laborem, ſumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebat chœnici non eſſe inſidendum: cuius explanationem malumus ab ipſo Alciato repetere (cùm ſit obuius locus) quàm ab aliis quibuſque tametſi doctiſſimis, emendicare, vt ſumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum eſt, inquit, apud Athenienſes fuiſſe menſuram tritici, quantum quiſque vno die comederet: ea erat

&maior

& maior libra, vocabaturque chœnix, vel μέτρον, vt interpres Ariſtophanis ait. pendebat autem earum drachmas CL. hoc eſt, ſeptem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres ſcribit: noſtra autem menſura ſeſquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra ſeu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon oſtendit eo carmine:

Attica non minor eſt; ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet conſtitutio duas libellas, id eſt chœnicem victualis ſubſtantiæ cuſtoditis præſtari: quod etiam olim fieri ſolitum oſtendit Pythagoræ ſymbolum, *Super chœnicem non eſſe ſedendũ*: id eſt, non debere quenquam præſenti cibo eſſe contentum, ſed potius aduerſus legem Euangelicam de craſtino ſollicitari. Sic & Corinthij χοινικομέτραι dicti, quòd pluribus ſeruis abundarent, quibus demenſum, ſeu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præſtandum erat. Id ſingulis menſibus erat apud Romanos quaterni modij, vt ſcribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum ſectari, ſed ſua quemque induſtria debere ſibi facultates comparare, quibus vitæ munditiei conſulatur. Proinde meritò Reſpub. omnis liberaliter inſtituta ſegnes & laborum oſores expellit & execratur. Inſtitutum celebre laudatur Athenienſium (profectum illud quidem ab Indis & Aegyptijs) quo inertia & otium iudicio publico damnabantur. Nam ſingulis annis ſtatoque tempore ciues in iudicio ſiſtebant, expoſituri, quo quæſtu, quaque arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morem inſtituit, vt ſi quem ſplendidiùs obſonari animaduerterent, exquirerent vndénam ſumptus ille ſuppeteret. ſi eſſet vnde illud vitę genus tueri poſſet, ſinebant vti: ſi facultatum modus non eſſet, iubebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto eſſet audiẽs, mulcta damnabatur; at ſi nihil omninò haberet, nihilominus ita ſplendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furem eſſe, aut prædatorẽ, aut calumniatorem neceſſe eſſet. Ea fuere veterum inſtituta; hi mores: ſic enim cenſebant ignauum & nullius frugis hominem indignum eſſe qui vitæ commodis frueretur. Præclara ſe mihi offert oratio Tiberij in ſenatu, qua reſpondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Auguſtus antè ſuccurrerat, vt ſuum ordinem ſeruaret: ſed poſtea cùm ſe, ſuoſque liberos, quos multos habebat, ſuſtentare non poſſet, Tiberium Cæſarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui ſic Tiberius: Si quantum pauperum eſt,

eſt, venire huc, & liberis ſuis petere pecunias cœperint, ſinguli nunquam exſatiabuntur, Reſp. deficiet. deinde, quod ſi ambitione exhauſerimus, per ſcelera ſupplēdum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Auguſtus pecuniam, ſed non compellatus, nec ea lege vt ſemper daretur. langueſcet alioqui induſtria, intendetur ſocordia, ſi nullus ex ſe metus, aut ſpes, aut ſecuri omnes aliena ſubſidia exſpectabunt, ſibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio inſtituto in eos animaduerti, qui otioſè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expoſtulatus enim eorum quiſpiam, vnde victum ſibi compa-ret, niſi rationem poſſit explicare, qua vitæ probet integritatem, vt ſceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati pernicioſus eiicitur. Tale profectò debet eſſe ignaui hominis maleque feriati præmium, κειμώμενος γὰρ οὐδενὸς ἄξιος, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad ſummam virtutis laudem peruenturum, qui duram & aſperam illius callem numquam fuerit ingreſſus. Siquidem ὁ φεύγων μύλην, ἄλφιτα φεύγει. vnde meritò vt ſtudiorum labores ſequitur gloria, ſic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Pythagoræ ſymbola.

Samij dogmata ſancta.] Pythagoræ ſymbola oraculorum inſtar à priſcis celebrata ſunt. De his Plutarchus variis locis: quæ ſymbola certatim à viris doctis expoſita ſunt. Ex veteribus nominātur Anaximander Mileſius iunior, & Polyhiſtor. Alexāder, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, non perpetua diſputatione, ſed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philipp. Beroaldus, Eraſmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re ſedulam operam nauarunt.

duroq́ manus aſſueſce labori.] verbum hoc, aſſueſce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vſurpari me, non lōgè antè, monuit Fornerius I C. doctiſſimus vel aliud agens: cui ego, vt in cæteris aſſentior facilè. malim ergo dicere:

— *duroq́ manus compone labori.*

craſtina vt hora.] id eſt, dies craſtinus: Synecdoche.

In facilè à virtute deſciſcentes.

EMBLEMA LXXXII.

P A R V A *velut limax ſpreto Remora impete venti,*
Remorumq́ue, ratem ſiſtere ſola poteſt:
Sic quoſdam ingenio & virtute ad ſidera vectos
Detinet in medio tramite cauſſa leuis.
Anxia lis veluti eſt, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

QVi ſunt ingenio lubrico & inconſtanti, mentem ſuam ab honeſto quodam inſtituto vitæ dimoueri facillimè ſinunt. *Inconſtätes.* Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abſtinent, easque pen.tus deſerunt, vel controuerſiæ, aut litis mouendæ tricis,& quaſi

quaſi tendiculis auocati, vel quibuſdam illecebris amaſiæ alicuius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armorum permutatione, ſentiũt tandem ſuo magno malo quàm periculoſum ſit, & quidem alienum à recta mente, Philoſophiæ ſeptis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitioſæ ſe adijciant. Id enim refert nauis, quæ remora piſciculo minutiſſimo ſiſtatur. Mirum ſanè & planè incredibile, niſi fidem auctores magni nominis facerent. Hic remora, impedimentum & obiectam tardationem ſignificari apud veteres aſſerit Pierius Hieroglyph. 30. Commodiſſimum habes exemplum ad id illuſtrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. hi enim adoleſcentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus, ad res ſummas nati leuiculis occaſionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, ſibi ſuæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide Plutarch. 2. Sympoſiac. quæſtione 7. & 2. Problematon, quæſt. 3. non enim commodè poſſumus citra tædium omnia huc conferre.

Remora quid.

Parua velut limax, Remora, &c.] Teſtis eſt Plin. lib. 9. c. 25. Sic Baſilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδά τινα ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι. τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id eſt, Echinus vbi præuenit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eoque quaſi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obſeruant, prænoſcunt ventorum & fluctuum agitationem. Caſſiodor. meminit epiſt. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. ſatis conſtare ait hærentem remoram naues retardare. Et Rondeletius contendit experimento vidiſſe triremem, in qua Cardinalis Turnonenſis Romam vehebatur, à curſu inhibitam, eamque deprehenſam præbuiſſe conuiuium. Echeneis ab ἔχω, & nomine ναῦς, quòd naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet.

Locus Baſilij Magni.

Echeneis.

impete.] id eſt, impetu. Statius 7. Thebaid.

—— aurigamq; impete vaſto.

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

ad ſidera vectos.] ἀλληγορία.

in medio tramite.] pro, in media inſtituti via, & re infecta, ἀλληγορικῶς.

Ignaui.

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem præter caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod pręcipiunt Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò tortum

eſt in ardeliones, eoſque qui multis, varijſque ſtudijs eodē tempore animum applicant, quæramus an prouidi ſint qui ſic ſe gerunt. Primùm quidem videmus eſſe natura comparatum, vt nemo ſit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæque bonitate præſtans, vt pluribus artibus addictus, multum promoueat. Rei enim vnius ſtudium, facultas vna, & negocium alioqui ſerium, totum hominem requirit: quodque de cibis medici ſolent præſcribere, itidem in ingenijs prudentes homines diligenter eſſe cauendum præcipiunt. adeò nullus eſt ita valenti ſtomacho, quin ſibi permultùm noceat, ſi multiplici & confuſa, immoderataque ciborum copia ventriculum ſaburrare malit, & corpus onuſtum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & neceſſarijs epulis valetudini conſulere. Sic qui pluribus & varijs ſtudijs vno eodemque tempore ingenium onerat, ſeipſum quidem ad tempus videtur reficere varietate rerum: ſed interea tamen non modò nihil inde lucri capit, ſed memoriam obtundit, aciemque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem ſummum hominem fuiſſe memorant hiſtoriæ, nempe is ſummus Imperator, ſummus orator, ſummuſque Iuriſconſultus à quibuſdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibuſdam alijs vel Græcis, vel Romanis qui ſuperiore aut inferiore ſeculo floruerunt, longè aliud ſentiēdum erit: fuit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, ſi illius in iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Craſſum, Marcúmue Antonium, neque Hortenſium, aut Ciceronem ſuperauit. Iam verò in diſciplina belli non eſt cum C. Cæſare comparandus, aut alijs certè multis, quos Reſp. Romana olim laudatiſſimos aluit. Idem iudicium de cæteris. nam & Plato relictis artibus leuioribus, ſe totum philoſophiæ conſecrauit: & Demoſthenes cùm ſe gloriæ daret, relicta philoſophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam eſt amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuiſſe, vt vnam diſciplinam ſibi ornandam & excolendam proponerent, ad eamque vnam ſuum omne ſtudium reuocarent. Ita qui excellere alijs & anteſtare, aut aliqua in laudē eſſe volet, procul abeſſe debebit ab illo πολυμαθίας immoderato ſtudio, quæ ἀμαθίαν ſæpenumero inducit. Statuo itaque cum Seneca: Certis ingenijs immorari & innutriri oportere: nuſquam eſſe qui vbique eſt. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hoſpitia habeant, nullas

nullas amicitias: idem accidat eſt neceſſe ijs qui nullius ingenio familiariter ſe applicant, ſed omnia curſim & properanter tranſmittunt. Nihil æquè ſanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non conualeſcit planta quæ ſæpius transfertur, &c. Sed iam ſatis luſimus. Veniamus ad argumentū Emblematis. Suſceptum eſt in ardeliones, vanoſque oſtentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem ſe omnia tenere, & ad vnguem noſſe profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiuſmodi Thraſones inuehere, quòd omnia ſibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt ſi cum aliis (quod fit ſæpiuſculè) rixantur, *Ardelionum ſtudia taxātur.*

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulſari. —

Quam enim ex omnibus artem aut diſciplinam adduxeris in medium, cuius ſe imperitos non negent? Quid tam reconditum & obſcurum in rerum arcanis eſſe poteſt, quod illi ſua induſtria, miraque ingenij ſolertia non ſint exactè complexi? Tanta eſt horum hominum tam malè feriatorum impudentia, tamque inſolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cornicum auſi ſint configere, nemini debeat eſſe mirum, ſi de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium ſententias & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par eſt, iniquiùs. Tum enim videas eos ſuam opinionem elato ſupercilio tueri accuratiùs, ſic vt periculum ſit, ſi coneris eos de cauſſa deiicere, ne ſua efferata licentia in te impotentius ſæuiant quàm velles, acriùs inuehant, ſuaque Stentorea & vocaliſſima loquentia te tuasque rationes inuidioſè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem reſpondendi libertatem eximant. Si verò ſit quæſtio de literis quæ ad humanitatem pertinēt, quas vel primoribus tantùm labris deguſtarint, aut tibi tacendum, aut ſi penitus auſcultare nolis, colloquendum eſt rariùs, eoque pacto vt non vſpiam te quicquam refellere poſſe videare. Si quid de Iuriſprudentia fortè dicendum ſit, tum bellè ſuo more excurrent. Nunquam, inquient, veteres exactè diſciplinam legum ſunt interpretati, aut, Farragines ſunt gloſſematum intolerabiles, aut, Inter ſe mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiuſmodi. Si de arte medica ſermo eſt, Numquam tam concinnè, tamque opportunè (ſi modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. *Excurſus in ardeliones.*

Si de aſtrorum ſcientia, quid? Hoc lippis & tonſoribus eſſe notiſſimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inſcitiam tegant. At ſi ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum ſit, aperient ſtatim, quid iuris habeant in iis excutiendis: ſolertes ſe eſſe fingent, ſudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè ſatagent, nihil agent tamen. Nec eſt quod Philoſophiam commemorem. Illi enim nihil neſciunt, qui tam ſeriò per omnem diſciplinarum circulum peruolitarunt, vt ſuo iudicio vel ipſe Plato cæcutiat, Ariſtoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miſerabiliter errent. Adeò ſunt in omni diſciplinarũ genere exercitatiſſimi, vt, contra Socratis inſtitutũ & mentẽ, hoc tantùm ſciant, quòd omnia ſciant: quin potius hoc tantũ neſciãt, quòd omnia ignorent. At ſi tam multa ſciãt, mirum eſt maximè, quòd ſe neſciant. Si enim vel quadã ex parte ſcirent quid illud ſit γνῶθι σεαυτὸν, iampridẽ perſpexiſſent ſapientiæ aditum cuiuis obuium & patentẽ eſſe nõ poſſe, niſi cùm aliquid ſe ignorare norit: aut ſi quid ſciat, non oportere eo faſtu intumeſcere, vt nullũ aliũ ſcire meliùs poſſe & abſolutiùs audeat exiſtimare. Sed miſſos faciamus eiuſmodi πολυπράγμονας, veniamusque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & ſpecialiùs id conferre videar in Sophiſtas quoſdam iactabundos, nihilque non tentantes: quodquidem tamen in genere video intelligi de iis poſſe, qui ſuam operam & ſtudium collocant in variis & multiplicibus vno eodemque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi poſſunt illi ſatis audacter & anxiè, perficere verò conſtanter minimè poſſunt. In vetere quadam fabula inductus erat ſeruus quidam fatuus, & nihil non ſatagens, qui aſteriæ vel ardeolæ ſtellatæ figuram repræſentaret, vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot ſunt, ſatis mouent ſeſe: nihil tamen promouent, nihilque agunt, ſed tantùm ſatagunt, idque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui ſit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem deſcribit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis eſt apud Terent. in Eunuch. Thraſo, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium, Callippides.

Ardea. *Ardeolam ſtellarem.*] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera, quæ ſunt Leucon, ab albedine; Aſterias, ab aſtrorum fulgore per ſimilitudinem dicta; & Pellos, quia non ita in altum volat: πέλως enim propè ſonat.

Fabula priſca.] Locum hunc, ſeu Emblematis ontem, malim

him repetere ex loco Ariſtotelis, qui eſt lib. 9. cap. 18. De hiſtoria animal. vbi meminit huius priſcæ ſeu veteris fabulæ. Ea auis & Pauſaniæ ὄκνος, id eſt pigra & ignaua nominatur.

ceuet.] alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obſcenum. Perſius Satyra 1. *Ceuere.*

—— an, Romule, ceues?

Iuuenalis 2.

Ante ceuentem, Sexte, verebor? & 9.

Computat & ceuet, ponatur calculus.

Fides ſit penes hiſtoricos.] Eiuſmodi eſt illud Salluſtij è Iugurthino: Cæterùm fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

HEV miſer in mediis ſitiens ſtat Tantalus vndis,
Et poma eſuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quaſi non habeas, non frueris quod habes.

EST auari hominis εἰκὼν, ſumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibuſdam tantùm mutatis. Ille enim ita in Satyrico:

Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tan-

Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis vndique ſaccis
Indormis inhians, & tamquam parcere ſacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum ſi dempſeris vſum,
Quamuis largus opum, ſemper egenus ero.
Imò etiam pœna eſt partis incumbere rebus;
Quas cùm poſſideas, eſt violare nefas.
Non aliter ſitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appoſitis abſtinet ora cibis.

Sic enim auari hac in vita ſuos iam manes patiũtur, quibus quid mali optes niſi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora poſitis excruciari fame, & inedia tabeſcere, ſignificat eos quos magis magisque acquirendi deſiderium cogit, præſentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egeſtatis mala in vbertate patiuntur, neſcientes parta reſpicere, dum egent habendis. χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζεται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξιες μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι, aiebat Bion: id eſt, Cupiditas habendarum opum, niſi aliqua ſatietate cohibeatur, extrema pauperie longè deterior eſt: maiores enim cupiditates egeſtatem quoque maiorem arceſſunt. Proinde ſi quem diuitẽ efficere voles, (dicebat Epicurus) μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει, non eſt quòd opes augeas, ſed tollas cupiditatem. Diſſentiunt inter ſe Poëtæ de cauſſa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos relegatum eſſe volunt, eiusque capiti ſaxum impendere, cuius caſum ſemper extimeſcat: eaque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate ſit vſus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis intereſſet: vel quòd linguam habuerit incontinẽtem: vel quòd Pelopem filium membratim diſſectum coctumque cœtui Deorum comedendũ appoſuerit, vnde in inferis perpetua fame ſitique torquetur, vel etiã in medijs epulis & aquis famelicus & ſiti enectus cogatur langueſcere. Referam huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obſecro, continua hominũ cupiditate egentius? Vbi enim ſemel animus ſuprà quàm neceſſarius exigit vſus, voluptatibus indulſerit, priorẽ cõtinuò faſtidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc eſt quod Tantali ſignificat ænigma, continuã videlicet voluptuarij ſitim, vt cùm oblectationum interdum latices affluant, recedant interdũ, propterea cupiditatum refluxus excitetur; quibus

Auari conditio.

Max. Tyrij locus.

tamen cupiditatibus infeſtiſſimus dolor, metus ac perturbatio permixta ſint. Nam quidnam homines timere peius ſolēt, quàm ne præſens voluptas elabatur? Græca ſi quis malit, hæc ſunt: τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς; ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν περιττέρων ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ. καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτ' ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι· φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium ſcriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior? An quia ſimul atque apparuit, euaneſcit, nec amanti ſui perfruendi poteſtatem facit? ſed Tantali poculo ſimilis videtur? Sæpè enim etiam inter bibendum auolat, amanſque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam hauſtum eſt, priùs eripitur, quàm qui bibit, exaturetur, &c. Apud eūdem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo ſacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium ſedeam, ſitimque explere non poſſim? Næ ego Tantali menſæ haud diſſimilem torum ſortita ſum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tātali talenta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epiſt. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum.

Achilles Statius.

miſer.] Tantalus, quaſi ταλάντατος, id eſt, infeliciſſimus, Plato in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: ſolus Tantali vice in ſuis diuitijs inops, egens, pauper, non quidem fluentum vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ ſitim, &c.

Tantalus vnde dictus.

Qui quaſi] Vulgatiſſimum illud, Tam deeſt auaro quod habet, quàm quod non habet. Marſupiorum miniſtrum, i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominē vocat Eunapius Sardianus. talis deſcribitur in Aulularia Plauti Euclio, miſerrimus ſenex, amittendi metu ſeſe perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi ſuæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ ſolent, quæ aurum penitus egeſtum in antris aſſeruare memorantur, vt Solinus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops*, 3. Carm. 16.

In aua-

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS populos inter ditiſſimus omnes,
Arua ſenex nullus quo magis ampla tenet;
Defraudans geniumq́; ſuum, menſasq́; paratas,
Nil præter betas duraq́; rapa vorat.
Cui ſimilem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
Anne aſino? ſic eſt: inſtar hic eius habet.
Namque aſinus dorſo pretioſa obſonia geſtat,
Seq́; rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello περὶ εὐθυμίας, meminit negotiatoris cuiuſdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametſi multum vini, primæque bonitatis venderet, ipſe tamen ſibi acidum, vappamque conquirebat. Et fortaſſe is fuit, à quo cùm profugiſſet ſeruus, rogatus quamobrē ſe ab heri dominio fugitiuus extuliſſet: Quia, inquit, cùm præſto bona ſint, mala tamen quærere ſolet; quippe qui vinum generoſum vendat, tantumque ſubacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur aſino, qui tergo geſtet epulas opiparas, obſoniaque delicatiſſima, & tamen carduis victitet. Plerique enim ſunt adeò excordes, tamque ſui parum memores, vt ſolo pane mucido, vappa, & larido ſubrancido ſe expleant, quamquã opimis poſſeſſionibus abundent. In quo ſanè vt genium inſigniter defraudant, ſic & partis ad vſum humanum conceſſis miſerabiliter abutuntur. Verba huc apponam Plutarchi: ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτόν, οὐδὲν ἢ τοῦ χίου βελτίων γινόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ' ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἡδέων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσι. Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ peſſimum è carne ſanguinem eliciunt; ſic tu quæque peſſima in teipſum cõfers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generoſi copiam venderet aliis, ſibi vappam & acidum vinũ ſeruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugiſſet: Quia, inquit, cùm ei bona adſint, malum tamen conquirit. Ei longè multi ſimiles ſuauia poculenta tranſmittunt, & ad moleſta prauaque quaſi accurrunt. Idem περὶ φιλοπλουτίας: οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος. Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris aſinus, qui ligna & ſarmenta defert, ſemper fumo plenus ac fauillis, nunquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile eſt illud ex ſecundo Epigrammatôn:

Auaria. ſino comparati.

Locus Plutarchi.

πολλὰς μυριάδας ψηφίζει ἀρτεμίδωρος,
καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
πολλὸν ὑπ' ἐρνώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc eſt,

Viuens vt muli, dum ſumptus præcauet omnes,

Sup-

Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum ſæpè gerunt ingentia pondera dorſo
Muli, ſed ſiccum non niſi gramen edunt.

Ex M. Tullio citari hoc memini: ferebat hanc quoque iniquitatem Septius, & imbri frumenta in area corrumpi patiebatur.

Talis Opimius apud Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui Veientanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappamq́ profeſtis,
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus, &c.

Defraudans geniumq́ ſuum.] Defraudare genium, eſt naturæ denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, & animo obſequi. Plaut. in Aulul. *Defraudare genium.*

Perditiſſimus ego ſum omnium in terra;
Nam quid mihi opus vita eſt, qui tantum auri
Perdidi, quod cuſtodiui ſedulò? egomet me fraudaui,
Animumq́ meum, geniumq́ meum, &c.

Et Terentius Phormione:

— *Suum defraudans genium.*

betas duraq́ rapa.] Synecdoche, pro quibuſlibet abiectis eduliis: in quo notanda ſordities auarorum.

inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidium imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio, mecum eſt, inopem me copia fecit.

Seq́ rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Aſinus ſtramina mauult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati κεγχοφάγοι, & cumini ſectores ab Ariſtotele, κυμινοπρίσται, 4. Moral. Nicomach.

In auli.

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

VANA *Palatinos, quos educat aula, clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

Aurea compedes aulicorũ. ALluſio eſt ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Ariſtippum (Philoſophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne poſſet exire; quòd ſplendidiore Principum vita captus, Philoſophicam vitam mentiretur. In quo ſenſu etiam Seneca dixit, ſtultum eſſe compedes ſuas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm ſtudiosè faciant aulici, nemo eſt quin videat. Non enim animaduertũt quantũ voluptatis & oblectamenti ſuppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίῃ, nec aliis gnathonũ more, aut paraſitorum neſcio cuius rei gratia, manum deoſculari, ridenti arridere, & fœdè palpando quamlibet perſonam induere. In quibus

bus factitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſti ratio eſſe poteſt, cùm ſimulationis & perfidiæ ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de re copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commẽtario quod ſcripſit De iis qui conducti mercede in diuitum familiis viuũt. Apud Plutarc. Theophraſtus exprobrat Ariſtoteli, quòd relicta Academia mallet in Philippi aula verſari, quod & antè fuerat à Diogene reprehenſum, Ariſtotelem cænare quando Philippo Diogenem cùm Diogeni placeret. Quãtum autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſententiam. Dicebat enim fures priuatorum furtorum in neruo & cõpedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos. Retulit Gellius lib. 11. cap. 18. Huc Aureæ compedes: &, Leo chordula vinctus.

In ſordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

QVÆ roſtro, clyſtere velut, ſibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Tranſiit opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadesq́; ſuum.

Homines impuri & ſordidi. ID dicitur in putidos & ſorditie quadam inſignes, vt qui turpia, & quæ alioqui ſilentij fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit eſſe tecta, detegunt euulgantq́ue: ſicq́ue interdum loquuntur, vt quod vulgò dici ſolet, podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id eſt, ſordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in hominum albo numerẽtur, perſpecto auis ingenio. Hæc enim roſtri adun-

citate

citate ſe per eam purgat partem, id eſt, aluum qua reddi ciborum onera maximè eſt ſalubre: itaque clyſteris vſum primùm dicitur oſtendiſſe. Plinius lib. 8. cap. 27. & Ariſtot. 9. De natur. animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus ſuos æmulos & obtrectatores hoc nomine inſignes eſſe voluerunt, vt mox ſubiiciam. Κλύζω idem eſt quod abluo: vnde clyſter nomen habet.

quo Publius hoſtem Naſo, &c.] Callimachus Poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) diſcipulus Hermocratis Iaſei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui ſe ingratum diſcipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumq́ue per contemptum Ibim nominauit, quaſi auem Aegyptiam & Alexandrinam, ſiue quòd Alexandrinus eſſet, quamuis Rhodius diceretur, ſiue quòd ſpurciſſimus & impudentiſſimus. Sic etiam Ouidius Callimachum imitatus, aduerſarium quendam ſuum Ibim appellauit, quòd virum Romanum mentiretur: vel quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus ſollicitarit: multaque ad Auguſtum deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emiſit Poëmation in Ibim Naſo, in quo non expreſſit maledici nomen, ſiue quòd inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, ſiue quòd aliquem nominatim carpere, & ita verbis proſcindere lege prohibitum eſſet. Ouidius eodem opuſculo in Ibim: *Callimachus.* *Ouid. in Ibim.*

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo teq́, tuosq́ modo.

De Ibide, lege quæ ſcribit Plutarchus, Comment. Vtrum plus rationis inſit in terreſtribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17. lib. ἡμερώτατον δὲ ἡ ἴβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος· διττὴ δὲ τὴν χροίαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ' αὐτῶν ἅπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Suidas meminit huius poëmatis, ἶβις, inquit, ἐστὶ ποίημα ἐπιτηδευόμενον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἰς τινὰ ἶβιν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου. ἦν δ' οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά. At Apollonius non tam doctori ſuo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id ſortitus eſt, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum ſpurciſſimæ volucris, qua refertiſſima patria fuit quam tum auerſabatur, ferre coactus eſſet.

In

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS *quiſquis captat, ſi limpida verrat*
Flumina, ſi illimes auſit adire lacus,
Caſſus erit, ludetq́ operam: multum excitet ergo
Si creta, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic iis res publica turbida lucro eſt,
Qui pace, arctati legibus, eſuriunt.

ID videtur ſumptum ex apologo quodam Aeſopico, de piſcatore aquam verberante, vt fugientes piſces incautè in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, ſtatim huic piſcator: At niſi, ait, ſic moueatur vnda, me mori eſurientem eſt neceſſe. Quod ſanè apertè deſignat, ὅτι καὶ τῶν πόλεων

πόλεσιν δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στά-σιν εἰσάγωσιν: eos nempè qui Rerumpubl. clauum tenent, tum vel maximè quæſtum facere, cùm patria, ſua opera, laborat ſeditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguillas captare, qui priuati quæſtus gratia tumultus concitãt, cùm videant publico Reipubl. ſtatu nihil ſe poſſe corradere. Itaque non mirum, ſi ſeditiones enatas eſſe gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in ſuum vertant commodum. Prouerbij vſum ex Ariſtophanis verbis colligere erit facile. *Anguillas qui dicuntur captare.*

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Feciſti, vt is qui captat anguillas, facit;
Quieta cùm ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Hanc artem (heu nimium) callent quidam Principes δημοβόροι, qui tyrannico conſilio in ciuitatibus diſſidia ſerunt, quò licentius mulctent miſeram plebeculam. Notiſſimum eſt quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil eſſe vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piſcari. Sic viuitur: ea eſt morum deprauatio atque hominum peruerſitas, vt qui ipſi ſæpenumerò legum ſacra tractant, aut certè quibus vt cuſtodibus aſſeruanda & tutanda concreduntur, ipſimet legum ſolutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Marius apertè libereque faſſus eſt. Bello enim contra Cimbros geſto, cùm mille Camertes ciuitate donaſſet, idque quibuſdam reprehenderetur, vt à legibus patriis alienum; ſtatim ait ſe inter armorum ſtrepitus legum præſcriptum & quaſi vocem audire minimè poſſe. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hieroglyph. lib. 29. *Principũ quorundã rapinæ.*

Caſſus erit, ludetq́ operam.] id eſt, ſpe excidet, fruſtrà ſe laboraſſe ſentiet. Prouerbiales metaphoræ.

palmula] remi extrema pars, ſic dicta eò quòd protenſa eſt in modum palmæ. Virg. 5. Aeneid. *Palmula*

Littus ara, & lauas ſtringat ſine palmula cautes.

Vitreas aquas.] Per ſimilitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cùm ſint quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Siluarũ; —*vitreasq́ natatu* *Aqua vitrea.*
Plaudit aquas. ——

X *ſic in*

ſic iis res publica, &c.] Similitudo erat, cuius hîc eſt ἀπόδοσις.

pace.] pacis tempore.

arctati legibus.] Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati ſontes retinentur. Lex, teſte Cicerone, vinculum eſt ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec ſanè aliunde magis florent Reſpublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ inſtitutæ ſunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocẽtia, tradit Iſidorus auctor nõ omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum eſt à Demoſthene: οὐδὲν ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει.

Lex cur primum lata.

Legis virtus eſt imperare, vetare, permittere, punire, ait Modeſtinus. Seneca 95. epiſt. appellat leges minis mixta præcepta. conſtituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex eſt quæ neruos non habet aduerſus facinoroſos, inquit Demoſth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non ſponte admittuntur flagitia, ſed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuiſſimam, l. 31. Si putator, l. 44. ad l. Aquil. D. Sed ad rem: leges conſtringunt improbos, alioſque in officio continent Repub. quieta, nulloque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, ſi poſſet, laqueis conſtringeret. Rebus enim perturbatis ſcelerati homines ſibi pollicẽtur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæſar dictitabat ijs quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæúe vis vrgeret, bello ciuili opus eſſe.

In

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

DELPHINI *inſidens vada cærula ſulcat Arion,*
Hocq́ aures mulcet, frenat & ora ſono.
Quàm ſit auari hominis, non tam mens dira ferarũ eſt:
Quiq́ viris rapimur, piſcibus eripimur.

ID extulit è Græco Βιάνορος hexaſticho, quod eſt I. Epigram. ſic autem: *Fons Emblematis.*

φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι τυρσηνίδος † ἐγγύθι δίνης
φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπερβύθιον,
αὐτίκα μιν κιθάρῃ λιγυηχέϊ δέξατο δελφὶν
σύνθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχεθ' ἑλισσόμενος,

† ἀγχόθι

μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκελσε Κορίνθιον· ἦ ῥα θάλασσα,
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus:

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio grata dulciſonaq́; chelys:
Seſſoremq́; Iſthmum deuexit adúſq; Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino ſeruati hiſtoria.

Hiſtoriam, ſeu (ſi mauis) fabulam copioſè tractauit Herodotus lib. 1. & poſt eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Faſtor. ea eſt de Arione citharœdo, qui arte ſua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum cauſſa conſiliũ ceperunt de eo interficiendo. quod vbi animaduertiſſet, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum ſtatim è prora ſeſe in profundum deiecit: quem ſubitò à delphino exceptum, & dorſo Corinthum vſque vectum aiunt. Alluſit ad hanc hiſtoriam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de ſomnio naufragij:

Sed tibi ſubſidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adoleſcentem in mari à Delphinis ſeruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Sympoſio ſeptem ſapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidiſſet, excipiẽtibus Delphinis, ab imoque retrahentibus, euaſit. Ait idem Plutarch. ad finem diſputationis, qua inquirit, An ſit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & inſatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum non verentur conſpirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modo queant. Hincque admonemur, mitiores eſſe feras in hominẽ quàm ipſe homo in hominẽ ſit. Quid verò ſceleſtius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò ſui facit immemorẽ, ſed etiam ſibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακὸν; Euripides veriſſimè,

Auaritia quanta pernicies.

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλέον ἔχειν πέφυκ' ἀνὴρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βούλεται,
φίλοις τ' ἄμικτος ἐστὶ καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophiſta optimè τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας εἶναι

εἶναι cenſuit. Cur autem ſummum malum à quibuſdam dicatur auaritia, in promptu ratio eſt; quòd ea vix vnquam ſola eſſe queat: quippè cùm perpetuas habeat ſibi comites rapinam, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis longè multis perſpicuum eſſe poteſt: ſed vnum ad rem præſentem ſatis erit, quod ex Ariſtotele protulit Ariſtonymus: Socios octo latrones de ſpoliis inter ſe concertaſſe, ex quibus quatuor ſunt interfecti: deinde quatuor alios rurſum eo nomine dimicaſſe: vnde factũ vt duo tantùm fuerint ſuperſtites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euaſit. Sed quid reliqui tandem futurum, ſi etiam dextra in ſiniſtram armetur? Hæc ille. Cicerò pro Quintio: Nullum eſt officium tam ſanctum atque ſolemne, quod nõ auaritia comminuere atque violare ſoleat. Et quidẽ ſtatim omnis iuſtitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cùm pectus auaritia, miſeroque cupidine feruet, ait Horatius. *Auaritia ſummum malum.*

vada cærula.] mare cæruleum.

ſulcat.] μεταφορὰ ab aratoribus, pro eo quod eſt, ſecat, proſcindit, tranſgreditur.

frenat & ora ſono.] Ab equis tranſlatio in verbo, frenat, pro eo quod eſt, retinet, ſiſtit, regit.

viris rapimur, piſcibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expreſſit:

ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Eſt & eiuſdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius concluſio eadem cum Alciati verſu vltimo,

κτεινόμεθ' ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Triſt. eleg. 4.

Cúmq; minor Ioue ſit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus geſtat Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſî, & talis Apicî,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

HAc eicone depinguntur lurcones & guloſi ſeu helluones, quorum illis tribuit gruis collum, vt ſibi dari poſtulabat Philoxenus: his, vel (etiam ſi mauis) vtriſque ventrem maximè prominentem. Expreſſit autem ventris hæc gulæque mancipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ deditarũ imagine. Larus enim edaciſſimus eſt, qui quòd totam eſcam ore deuoret, locum fecit prouerbio, Larus hians. Auicula eſt è mari victum quæritans aut lacubus, quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc Ma-

Gulo'oris imago.

Larus.

Matron, quidam parodus, Chærephontem paraſitum comparauit famelico laro, eo quòd voraciſſimus eſſet helluo. Πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autem olorum ſimilitudinem habet: nec omninò differre viderentur Onocrotali & olores, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal congerit, mira vt ſit rapacitas, mox perfecta rapina ſenſim inde in os reddita, in veram aluum ruminantis modo refert. Plinius cap. 47. lib. 10. Et hæc belliſſima guloſorum inſignia. *Onocrotalus.*

Martialis vndecimo lib. —— *& quàm*

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthij Poëtę tragici ὀψοφάγου inſignis votum fuiſſe traditur, vt collum olorinum optaret, quo diutiùs dapum ſenſu frueretur: vt etiam eius quem ſuperiùs attigi, qui ſibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id eſt, guttur tres longum cubitos, cuius eſt mentio apud Gellium 19. cap. 2. *Melanthius.*

Curculione gruis.] gruis collo. Videtur ex proprio feciſſe appellatiuum: eſt enim curculio, vermis edaciſſimus, quaſi gurgulio ſic dictus, & frumenti ſortitus vocabulum; quo nomine ſunt etiã notati plerique paraſiti. vt ex 2. Miſcellan. Nannij diſces. *Curculio.*

tumida vir pingitur aluo.] id eſt φύσκων, quaſi dicas vẽtroſum: quo epitheto notatus eſt Ptolemæus Euergetes, propter abdominis ſtudium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teſte Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, ſicuti & à Galeno oratione ἐπὶ τὰς τέχνας.

γνάθου τε δοῦλος νηδύος θ᾽ ἡσσημένος: abdominis miniſter, & ſeruus gulæ. Huic conuenit Perſianum hoc Satyr. 1.

Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempe queis pingui abdomine venter prominet.

Talis forma fuit Dionyſi, &c.] Duos hoſce inter guloſos inſignes memorat Athenæus lib. 1. cap. 3. Dipnoſoph. Apicius quidem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam edidit De gulæ irritamentis: non enim ſatis habuit Principum cõgiaria & Capitolij vectigal deuoraſſe. Hunc ſibi manus intuliſſe quidam referunt, cùm ſubductis rationibus ex ſextertio millies quod in culinam congeſſerat, centies tantùm ſupereſſe ſibi cognouiſſet. Lege Plin. 9. cap. 17. *Apicius.*

Et gula quos celebres, &c.] vt, præter ſuperiùs nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Aeſopus, Clodius Albinus, Aſtydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterum monumentis hinc inde colliges. *Inſigniter guloſi.*

X 4 Ocni

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vſus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER haud ceſſat funem contexere ſparto,
Humidaq; artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet ſtrennuus horis,
Protinus ignaui ventris aſella vorat.
Femina iners animal, facili congeſta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inq; ſuum.

Character Emblematis. ID ex Pauſaniæ Phocicis tractum. enumeratis enim aliquot ſtatuis Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, poſt has virum quendã ſedere ait, inſcriptionemq; indicare eum eſſe Ocunm,

Ocnum, qui texat è iunceo reſtim vel funem, ſed aſtantem aſellam totum quod ille laborioſè texuerit arrodentem. Gnauum & induſtrium hominem fuiſſe Ocnum aiunt, qui vxorem ſumptuoſam & prodigã habuerit, quæ profundere cõſueuerat quicquid ille opere faciundo per ſummum laborem quæritaſſet, idque per ambages voluiſſe Polygnotum deſignare. Compertum eſt etiam Ionum vulgò prouerbium eſſe, quoties hominem ſignificant ad laborem quidem vehementer propenſum, ſed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pauſanias. Huius quidem effigie Plutarchus meminit libello περὶ εὐθυμίας, & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum: *Ocnus.* *Ocni funiculum torquere.*

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Aeternumq́; tuam paſcat aſella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miſcellan. Politiani.

Impiger.] diligens, induſtrius. Virgil. 1. Aeneid.

—ille impiger hauſit
Spumantem pateram.

& Ouid. 1. Metamorph.

—— patrios adit impiger ortus.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, ſignificat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipſa ῥαθυμία dicitur ὀκνὸς καὶ ὀκνηρία, ſed & ὀκνεῖν, idem eſt quod pigreſcere. Hæc tamen dictio ad ſenſum potius attinet: ignauus enim eſt, nihilque agit, tametſi laboret, qui ſuas opes malè collocat, eaſque in vſus minimè neceſſarios erogat. *Nomen Ocni.*

Sparto.] geniſta. ſic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus eſt herbæ apud Hiſpanos frequentiſſimæ.

Humidaq́; artifici.] περίφερεις reſtis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, ſperatque diteſcere; ſed quicquid labore tam improbo partum enaſcitur, ad ornatum quendam ſuum transfert prodiga & inſolens mulier. vnde vero veriùs à Iuuenale ſcriptum Satyr. 6. *Mulier prodiga.*

Prodiga non ſentit pereuntem femina cenſum,
Ac velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti ſua gaudia conſtent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Mundus muliebris. *mundum.*] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conſeruanda: Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum inſignia ſunt, his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores noſtri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumq́;.

Vlpianus noſter ait mundo muliebri contineri ſpecula, vnguenta, vaſa vnguentaria, & ſi qua dici ſimilia poſſunt, diſtinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, acſi mulier poſſit eſſe munda, nec tamen ornata: vt ſolet in ijs contingere quæ ſe mundarint lotæ in balneo, neque ſe ornarint: & contrà, eſt aliqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimiùm ſubtiliter à Iuriſconſulto; nam apud oratores, poëtas, alioſq́ terſos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, ſed etiam quibus ornatior. Val. Max. lib. 9. cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia quæ lata fuerat olim bello Punico ſecundo ad coërcendã mulierũ luxuriã: ſed eas tamen ait excuſari mẽtis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne ſtudium ad curioſiorem ſui cultum illis permitti.

prodigit.] conſumit, diſſipat; verbum aptiſſimum ad prodigalitatem notandam.

In

In paraſitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS tibi donamus, fluuiales accipe cancros;
Munera conueniunt moribus iſta tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaq; aluus adeſt:
Sic tibi propenſus ſtat pingui abdomine venter,
Pernicesq; pedes, ſpiculaq; apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, menſæq; ſedilibus erras,
Inq; alios mordax ſcommata ſalſa iacis.

APparet hoc ſuſceptum eſſe in mordacem quendam καὶ ἀχαλίνου στόματος ſcurram, cui ſymbolicè cancros fluuia-

les

les dono dat, paraſiticis moribus apprimè reſpondentes. Decorum itaque ſeruat in eo, quòd rationem habeat perſonæ cui hæc tribuat: intereaq́ue graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæſtum & vẽtrem omnia conferat ſua ſtudia, vt aliis, & plerumque etiam præſentibus obloquatur, in quos eiaculetur moleſta & acria quędam dicteria. Id autem genus hominum ſi quando iocandi fines tranſiliant, ita vt è ſalibus hilari fronte acceptis, & datis ad ſcommata mordacia ſe conferant, iam tum faſtidio eſſe non ab re incipiunt: nec enim ſapiunt qui iis omnia licere volunt; quandoquidem nihil magis lubricum ſit & importunum conuicio, quod quaſi melle litum animos ingreditur. Paraſitum Luciani & Iuuenal. 3. & 4. Satyr. perlege.

Licentia nimia paraſiti.

oculi vigiles.] aperti: quod refert paraſitorum vigilantiam in obſeruandis aliorum menſis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγοι in Chiliad.

& forfice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent cancri fluuiales ad modũ forficis. Forfex ſutorum eſt inſtrumentum, quo pannum aptant, & in fruſta commoda diſſecant. Chelæ autem ſunt cancrorum brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam ſignificat vngulam. Huc pertinet Pliniana deſcriptio cancrorum, quæ eſt lib. 9. cap. 31.

Forfex.

ſtat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo eſt ſpinæ adhærens, in qua ſunt renes: tamen à pube ad præcordia ſurſum verſus abdomen peruenire Cornelius Celſus tradit lib. 4. Iuuen.

Abdomen.

— venter adeſt abdomine tardus.

Auſonius Eidyllio 9. cui Moſella nomen:

— — cui prodiga nutat
Aluus, opimatoq́; fluens abdomine venter.

certè paraſitus dicitur Euſtathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inſeruiat.

Cùm vagus.] Horat. 1. Epiſtolar. bellè ſcurram ita deſcripſit:

Scurræ deſcriptio.

Scurra vagus, non qui certum præſepe teneret;
Impranſus, non qui ciuem dignoſceret hoſte:
Qualibet in quemuis opprobria fingere ſæuus:
Pernicies & tempeſtas, barathrumq́; macelli.

menſæq́; ſedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd menſas illingat, & nidorem è cibis ſurgentem rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ, quòd foribus alienis inſidietur, nẽpè qui ſueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartaginũ pernicies.

ſcommata ſalſa.] Epitheti metaphora. De ſcommatum generibus Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

Paruam

Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere.

EMBLEMA XCIII.

In modicis nihil eſt quod quis lucretur: & vnum
Arbuſtum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui ſpes nulla lucri eſt: vnoq́ꝫ reſidunt
Arbuſto geminæ non bene ficedulæ.

D*Vobus ganeonibus.*] Ganeo, cui vitæ modus eſt culina, vti Varro deſcribit, quanquam à M. Tullio ſumatur etiam pro ſcortatore qui proſtibula & meretriculas aſſectatur.

Non

E rebus minimis parum lucri.

Non eſt multum lucri expectandũ ex rebus minimis, in quibus quanquam multũ laboris & operæ collocetur, tamẽ fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum adminiſtratione vtilitas multo conſurgit vberior, quamobrem vulgo variis efferũtur modis adagia, vt in tenui ſtatu conſorti non eſſe locum dicamus; qualia ſunt iſta, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbuſtum duos erithacos: Vno ramo non bene ſedent duæ ficedulæ: & quod noſtrates iocando efferunt, Noſtra ianua non ſuſtinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis ampliſſimum expectant quæſtum, præſertim ſi ſit eodem ſtudio conſors, vbi plerumque res abſque inuidia tranſigi, niſi ægrè, poſſit.

& vnum arbuſtum.] Prouerb. eſt Chiliad. Arbuſtũ vnum non alit duos erithacos. Cedrenus πολυκοιρανίαν deteſtãs, hanc ſimilitudinẽ vſurpauit: δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα ἐνοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν. Vt vnũ arbuſtum duos erithacos non alit: ſic vnum regnũ feliciter à duobus principibus adminiſtrari non poteſt.

Erithacus.

Erithacus auis eſt quædam ſolitaria, vt eodem in ſaltu non temerè niſi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à ſyluarum deſertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20.

In tenui ſpes, &c.] Diſtichon eiuſdem argumenti cum ſuperiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis ſpes. Vide Chiliad.

vnoq́ue reſidunt arbuſto.] Prouerbium aliud idem cum ſuperioribus.

Ficedula.

Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius veſcatur. Martial. lib. 1.

Cùm me ficus alat, cùm paſcar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Capti-

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATORQVE *penus, menſæq; arroſor herilis*
Oſtrea mus ſummis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falſa oſſa momordit:
Aſt ea clauſerunt tacta repentè domum.
Deprenſum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obſcurum qui dederat tumulum.

ID videtur propriè in eos eſſe tortum, qui lautioris victus ergô ſe in domos opulentas ſeruiliter ingerunt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum conſequantur. vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præprope- *Guloſi in ſpontaneã lapſi ſeruitutem.*

ram

ram ſibi arceſſunt, quique, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum in dẽtibus tumulum conficiant. Hi ſunt ἀκρατεῖς ſeu impotentes, qui obiectam cupiditatem ſectantur. hi ſic deſcribuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui ſex menſes vitam ducunt, Orco ſpondent ſeptimum.

Portò gulam in ſeruitutem pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

—— qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternùm qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

παμφάγος ἑρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
πάγωνος διεροῖο νόθην ὠδάξατο σάρκα,
αὐτίκα δ᾽ ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
ἁρμόσθη δ᾽ ὀδύναισιν. ὅδ᾽ ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
**πότμον* *ληφθεὶς, αὐτοφόνον * τύμβον ἐπισπάσατο.*

Penus. *Regnatorq́ penus.*] Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruantur eſculenta quæuis, accipitur. quo dè nomine controuerſiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Oſtrea hiulca.] hiantia, vel oſtreas hiantes. De oſtreis Plinius 32. cap. 6.

falſa oſſa.] id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

domum.] pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, idque metonymicôs & catachreſticôs.

Deprehenſum furem.] In iure eſt ἐπ᾽ αὐτῷ φόρῳ.

retro tenuerunt carcere furem.] ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi coniiciuntur in carcerem.

tumulum] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti, quòd perierit ſorex in Oſtreæ teſta.

In gar-

In garrulum & guloſum.

EMBLEMA XCV.

VOCE boat torua, prælargo eſt gutture, roſtrum
Inſtar habet naſi, multiforiſq; tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventriq; gulæq;
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVſpicor id fractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagogi cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animum in aluo defodit, piſci qui aſellus dicitur, maximè ſimilis. Hunc ex piſcium genere ſolum habere cor in ventre, ἐν τῇ γαστρὶ, Athenæus ex Ariſtotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐγκατεγάστορος propter monſtrificam ventris naturam. Cæterùm

Onocrotalus quid referat. Onocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis eſt ampliſſimi, & vocis clamoſiſſimæ, ita vt ruditum aſini dicas, & naſum habere inſtar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Ariſtotelis vtar, ſuo incondito clamore, importunaque garrulitate cælo mare conturbare apud quoſdam videntur, cùm tamen importuna ſua loquacitate dent ſine mente ſonum; quippè qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud noſtrates dicterio vulgato notantur) omnia ſunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctique faſtidiunt.

boat.] tranſlatio à bobus.

Inſtar habet naſi.] Feſtus ad hunc modum: Truo, auis onocrotalus, Cæcilius irridens magnitudinem naſi: Prô dij immortales, vnde prorepſit truo!

Rabula. *rabulam.*] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, id eſt, raucitate. Hominem ſignificat, qui cauſſam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt ſunt patroni illi triuiales & plebeij cauſſidici: inter quos qui clamoſiſſimus eſt, putatur alios iudicio & doctrina excellere. Cicero De oratore: Nõ enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, ſed doctiſſimum & perfectiſſimum quærimus.

addictum ventriq; gulaq;.] Is vnico verbo γλωσσογάστης, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

Docto-

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

MORIS *vetuſti eſt, aliqua profeſſoribus*
Superadiici cognomina.
Faciles apertosq́; explicans tantum locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iteratq́; nimis
Mæander, vt Pariſius.
Obſcurus & confuſus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.

Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus truo eſt ſcholaſticis.
Contrà eſt vocatus, tenuis eſſet Albius
Quòd voce, veſpertilio.
At vltimas mutilans colobotes ſyllabas,
Hirundo Craſſus dicitur.
Qui ſurdus aliis ſolus ipſe vult loqui,
Vt ſturnus in prouerbio eſt.
Hic blæſus, ille raucus, iſte garriens:
Hic ſibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tuſſit hæſitans.
At conſpuit alius, vt pſecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa ſurgunt nomina.

SIc eſt natura vel potiùs conſuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obſeruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibuſdam ſuperioris ſæculi Iuriſconſultis, vel etiam, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui ſuo tempore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde ſinguli ſingula in ſcholis cognomina ſunt ſortiti, quibus notaretur ingenij vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis. vel hoc generalius accipi poteſt. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui naſum rhinocerotis habent, faciliùs quod ſtultè dixeris reprehendere, quàm quod ſapienter tacueris, probare poſſunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus eſt atque munus, vt ipſemet aſſeuerat diſputatione 1. De natura Deorũ, ſuſcipere atque profiteri ſeſe omnibus ſilentibus vnũ maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adeſt enim ferè nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid eſt in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda ſunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquã eſt tam inſigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ ſtabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.]

Mæander.] Mæander flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur. Huc prouerb. Labyrinthus. *Mæāder.*

Qui vel columnas voce rumpat.] huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes.] mancus & decurtatus. κολοβόω, comminuo & trunco.

ſturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.] ſtillicidium vel gutta, aut ſtilla. Pſecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus, quòd identidem exſpueret. quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Quàm multa rebus, &c.] At iſtæc licentia, & deprauata conſuetudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri ſolent, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominum vitioſa, proficiſcũtur ab animis parum ſanis. Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, non gibbũ aut caluitiem exprobrat, ſed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone, ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenum imponi rectæ rationis poteſt. *Magna hominum in vitiis notandis proteruitas.*

Natura.

EMBLEMA XCVII.

PANA *colunt gentes (naturam hoc dicere rerum eſt)*
Semicaprumq́; hominem, ſemiuirumq́; Deum.
Eſt vir pube tenus, quod nobis inſita virtus
Corde oriens, celſa verticis arce ſedet.
Hinc caper eſt, quia nos natura in ſæcla propagat
Concubitu, vt volucres, ſquamea, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, eſt caper index
Luxuriæ, Veneris ſignaq́; aperta gerit.
Cordi alij ſophian; alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

Pan

PAn pingebatur, vt multarum diuerſarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totũ vel vniuerſum ſonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipſe ſub hoc habitu quo cernitur, ſolem ſe eſſe prudentioribus permittit intelligi. Hunc Deum Arcades colunt appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non ſyluarum dominum, ſed vniuerſæ ſubſtantiæ materialis dominatorem, ſignificare volentes, cuius materiæ vis, vniuerſorum corporum, ſeu illa diuina, ſiue terrena ſint, componit eſſentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem tranſtulit. Homo enim conſtat animo diuino, cæleſti, immortali, Angelis & Deo ſimili: corpore verò mortali ex quatuor elementis compoſito; hac quidem parte belluinã naturam proximè referenti. In animo duæ partes ſunt: illa quæ intelligit, meminit, ſapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars ſuperior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines ſumus, qua Deo ſimiles, qua cæteris animalibus excellentiores, & longè ſuperiores. Altera eſt ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & beſtiæ quàm homini ſimilior: in qua ſunt motus illi qui Græcis πάθη dicuntur, pars longè inferior & abiectior, qua nimirùm à belluis nihil differimus. Homo itaque medium eſt quiddam inter diuinas intelligentias, & bruta animantia, eamque ob cauſſam finxerunt veteres Pana eſſe Deum, qui ſuperiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quaſi propoſito agalmate ſignificaretur. homo enim pro ſuperiore ſui parte rationem habet diuinam, & cæleſtẽ, inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm ſunt qui hominis naturam triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam ſceleſtè & deprauatè cogitat & molitur. quod planum etiam facit Auguſt. ſub finem c. 3. lib. 14. De ciuitate.

Pan, Deus. *Pan, homo.* *Hominũ natura triplex.*

Pana colunt gentes.] Conſule Lactant. & D. Auguſt. eod. opere De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & poſt eum Gyraldum De hiſtoria Deorum Syntagm. 15. Nonnihil & tibi ſuppeditauerit Euſeb. 3. præpar. Euangelicæ. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum ruſticum ad naturæ ſimilitudinem factum eſſe ſcribit. Cuius boni Grammatici ſententiam integrã aſcriberẽ, ſi omninò noſtro huic argumẽto reſpõderet.

Eſt vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico eſt. quam voles, ſequitor lectionem.

Animus an in cerebro an in corde.

quod nobis inſita virtus.] Cicero 1. Tuſc. Platonem in Timæo ſecutus, & Ariſtotelem in 2. De animo, Principatū animi ait eſſe in capite ſicut in arce ſumma: ira verò & cupiditas locis diſcluſæ: illa enim in pectore, hæc ſubter præcordia ſedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro poſuit ſpiritus animales, id eſt, imaginationem, memoriam, ſenſum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo exiſtit nutritio & generatio; quæ tria ſunt non partes, ſed facultates & vires de vnico animo exiſtentes, qui vt ſeipſum moueat ratiocinando, iraſcendo & concupiſcendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ tria ſunt inſtrumenta ſede & loco diſtincta. Quòd itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celſa verticis arce ſedentē, animum ſiue eam animi facultatem quæ rationis eſt intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat. vel fortaſſe ad veterum quorundam ſententiam, qui animi principatum in corde ſtatuebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus. Plutarch. De placitis 4. c. 5.

celſa verticis arce ſedet.] περίφρασις & ἀλληγορία à ſummo & præſtanti Principe in arce ſumma, vt loco tutiori, ſedente.

Hinc caper eſt, &c.] in ſuperioribus dictum eſt, hircum libidinis eſſe ſymbolum. & concubitu fit generatio. Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

Animalium genera.

vt volucres, ſquamea, bruta, feras.] Animaliū eſt diuiſio: ſunt enim aut aërea, vt volucres aues; aquatilia, vt piſces; terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principiū 1. Metamorph. Ouidianæ.

Cordi alij ſophian.] id eſt, rationem & mentem, cuius ſedem in capite bona Philoſophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, eſſe voluere. Lege Opificiū Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè ſunt, vt ira & appetitus, quæ tamē ſuperiori animi parti, id eſt ipſi menti ſubiici debēt. niſi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putabis intereſſe?

Ars

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

Vt ſphæra Fortuna, cubo ſic inſidet Hermes:
Artibus hic variis, caſibus illa præeſt.
Aduerſus vim fortunæ eſt ars facta: ſed artis
Cùm fortuna mala eſt, ſæpè requirit opem.
Diſce bonas artes igitur ſtudioſa iuuentus,
Quæ certæ ſecum commoda ſortis habent.

SOlebant veteres Fortunam ipſam ita effingere, vt mulier eſſet quæ pilæ inſiſteret. At Mercurium ſtudioſorum numen cùm deſignabant, baſim quadratam ſeu vndique quatuor angulis nitentem teſſeram efficiebant: hoc enim modo firmum *Liberales, quàm illiberales artes ſequi ſatius.*

 ſtudio-

ſtudiorum & artium liberalium fundamētum ſtatumque effingebant, vt quæ nullo fortunæ impetu poſſunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia ſecum ſe portare prædicabat. ſic Ariſtippus Cyrenæus ciuibus ſuis mandauit, vt eas ſibi pararent poſſeſſiones, quæ naui fracta ſimul cum poſſeſſore poſſent enatare. Igitur hi mihi ſapientes videntur, qui periculoſis artibus relictis togæ ſtudia ſequuntur. Hæc ipſemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propoſitis admonet bonas diſciplinas opera diligenti amplectendas eſſe, quibus nimirùm fortuitos caſus non temerè vel ſuſtinere, vel etiam retundere poſſimus. Quò ſpectat illud vice Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: ſua enim cuique ars pro viatico eſt.

Emblematis fons. Video carminis huius materiam ſumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij ſymbola diuerſiſſima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario De exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione ἐπὶ τὰς τέχνας huc congeſſimus in gratiam Philologorum: τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοί, γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν· καίτοι τοῦθ' ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιρικήν, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. ὥσπερ οὖν ἐν νηῒ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαι τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἀν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν ταῖς τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι μηδ' αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ· ἔμπληκτός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ' ὅσον πάλιν αὔτως ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνδρῶν ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει τε καὶ φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης· ἔνθα συναπόλλυνται μετ' ἀλλήλοις ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ. μόνη δ' ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτήν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα· τὸν δ' Ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην τῆς τέχνης ἁπάσης θέασαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίας τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ' εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι' αὐτοῦ.

αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ᾽ ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ᾽ ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ᾽ ἀπολειπομένους πότ᾽, οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ᾽ ἑπομένους τε καὶ διαπαντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ. id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pingendo fingendoque ſpecie muliebri repræſentare (quod tamẽ erat magnum amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerunt: adhęc eam priuarunt oculis: iiſque omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille praueque omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plura naufragia, eaque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſum fortunæ, cæcæ Deæ, commiſerit; ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam. ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, prætermittat; locupletet autem indignos: neque hoc quidem conſtanti aliquo modo. nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, eò quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia, interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereaque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tamquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare, quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omniſque diſciplinæ opificem, quem contrario prorſus modo exornarũt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidẽ forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatẽ oculis præ ſe fert; acutè intuetur: eius autẽ ſedes, cubus eſt, omnium figurarũ maximè ſtabilis, permultumq; à caſu aliena. Hac etiam figura Deum hunc interdum ornant, vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, ſicuti & dux ipſe Deus: cui

Fortunæ imago.

Mercurius qualiter eſſictus.

cui numquam ſuccenſeant, vt ſunt qui fortunam accuſant, cùm ſe relictos à tergo contemtosque ſentiunt. Qui enim eum conſequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidentia ſingulari perfruuntur.

Fortuna cur inſideat orbi.

Vt ſphara Fortuna.] Fortunam rotundo lapidi inſidentẽ pinxerunt veteres, quò eius inſtabilitatem deſignarent; vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. inſtit. Lactant. & Auguſtin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potiſſimùm. Hîc porrò ſpheram pro quacumque re volubili & rotunda vſurpauit.

cubo ſic inſidet Hermes.] Galenus in Oratione quam proximè citaui, ad artes (ſi modò eius eſt) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem, quàm fortunæ, effictum eſſe à veteribus, tum pictoribus, tum ſtatuariis. Iuuenis enim eſt forma conſpicua, non tamen fucatus, ſed natiua quadam ſpecie in baſi quadrata, quæ firmitatis & ſtabilitatis nota eſt, &c. Idẽ ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Mercurij imago.

Hermes.] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Feſtus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis ductum. Hîc autem apud Feſtum (obiter admoneo) firma oratio eſt pactum ſeu ſtipulatio, firmiſſimum iuris vinculum, vt didiciſſe me memini ex Gulielmo Fornerio, Anteceſſore Aurelio doctiſſimo.

Diſce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Diſce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

Inic.

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

NATVS vterque Iouis, tener atque imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna ſimul & florete iuuenta,
Numine ſit veſtro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua ſenecta pede.

DVo ſunt, quæ vt corpus bene conſtitutum, ſanum, & incolume conſeruant, ſic & animum ipſum curis expediunt, nimirùm certa victus ratio, vinumque moderatè ſumptum; vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis

Duo ad valetudinem conducentia.

minis labefactant & corrumpunt, ipſamque ſenectutem accelerant. Hic itaque deſcriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui ſalubri diæta præcipiat quid quantumque ſit in victu ſequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino ſollicitudines adimat. Marſil. Ficinus lib. De vita cælitùs comparanda, duos hoſce Deos ſic copulat: Fratres certè ſunt indiuiduique comites Phœbus atque Bacchus: ille quidem nobis duo potiſſimùm adfert, lumen videlicet atque lyram: hic item præcipuè duo, vinum odoremque vini ad ſpiritum recreādum, quorum vſu quotidiano ſpiritus ipſe tandem Phœbæus euadit & liber. Philoſophorum eſt etiam ea ſententia, ſed tria tamen eſſe ad vitam longam, adeoque valetudinem tutandam neceſſaria conſtituunt. Prima eſt frugalitas, temperantia, ſobrietas (quam modò δίαιταν appellabamus) eam enim eſſe matrē ſanitatis aſſeuerant artis medicæ profeſſores: eam virtutum omnium domicilium prædicant philoſophi omnes; victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, ocium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Apollo & Bacchus iuncti, quid.

Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendum exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantumque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honeſta & oblectatio: cor enim in quo eſt calor vitalis, facilè moleſtijs atteritur, vt contrà exhilaratur lætitia vireſque ſumit. Qua ratione Ariſt. 4. de morib. ad Nicomach. riſum & iocū ait ad vitam degendam eſſe neceſſarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate poſuit, & riſui lætitiæque operam dabat. Legimus & ſapientiſſimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id eſt riſui ſtatuam erexiſſe, eoque Lacedæmonios ad riſum & lætitiam inuitaſſe, Plutarch. in Lycurgo.

tenet atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna eſt Phœbo Bacchoq; iuuentus,
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum hiſtoriæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo inſula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vſum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. α.

χαίρετε

χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.
verborum hæc formula ſolemnis fuit in Hymnorum epilogis.

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt ſuperiùs explicatum eſt in ſtatuam Bacchi.

Numine veſtro.] veſtro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

Curas edaces diſſipat Euhius.

& Tibullus 1. Eleg.

Bacchus & agricolæ magno confecta labore
Pectora, triſtitiæ diſſoluenda dedit.

dilue.] tolle, aufer. μεταφορά.

Vt lento accedat, &c.] ἀλληγορία periphraſtica.

In qua-

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hiemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æſtatem ſeſe expectare cucullus:
Autumno eſt tantùm cernere ficedulas.

Temporũ obſeruando.

HOc referendum videtur ad quaſque temporum & annorum viciſſitudines, vel ad ea quæ ſuo non alio tempore ſolent eſſe tempeſtiua, quorumq́ue magna vis eſt, ſi ſuo tempori vſum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quaſi cyclicam μεταβολὴν varij varia luſerũt, quæ

quæ huc non piguerit aſcribere, eaque potiſſimùm, quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti. Ouid. ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates, æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusq; niues.

Claudian. de ſene Veronenſi, qui nunquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat æuum:
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq; reducit:
Metiturq; ſuo ruſticus orbe diem.

Barthol. Anulus in Poëii picta, ad hominum magnique mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer æui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Aeterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Huc prouerb. Ver hyemem ſequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum: Nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur. Diem nox premit, dies in noctem: æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ verè cõpeſcitur: omnia tranſeunt vt reuertantur.

frigilla.] auis à frigore dicta, vt quibuſdam placet: de qua Ariſtot. lib. 8. cap. 3. De hiſt. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid. Faſtor. 2.

— an veris prænuncia venit hirundo? *Hirundo.*

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia. Notum eſt adagium, Vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic ſi-

mile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduentum

cuculus.] de quo in ſuperioribus.

Indicat æſtatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γυναῖκες, λαλεῖ. hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres. ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, *νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή*: Noua hirundo veris eſt initium.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

Scyphus

Scyphus Neſtoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM geminis cratera hunc accipe fundis,
Quod grauis argenti maſſa profundit opus.
Clauiculi ex auro, ſtant circum quatuor anſæ:
Vnamquamque ſuper fulua columba ſedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Neſtor.
Mæonidæ doceas quid ſibi Muſa velit?
Eſt cælum, ſcyphus ipſe: colorq́ argenteus illi,
Aurea ſunt cæli ſidera clauiculi.
Pleiadas eſſe putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorq́ fera eſt.

Hac Neſtor longo ſapiens intelligit vſu:
Bella gerunt fortes: callidus aſtra tenet.

Neſtoris crater. HOmerus in Neſtore, ſene eloquentiſſimo & conſultiſſimo, typum ſapientiæ repræſentat: cuius patera geminis fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor anſis, & ſub harum quaque ſedens columba, cælum & pulcherrimum aſtrorum ornatum ſignificabat. Nam crater, cui ſit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert puriſſimum, & ſtellas aurei coloris: columbæ ſunt Pleiades: duo vmbilici vtraque vrſa. Hoc igitur ſchemate aſtronomiam tacitè cõmendabat, quam quidem ſolus ſapiens & apprimè exercitatus, ingenio poteſt aſſequi, vt ſolus Neſtor ſuum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellẽtia plura repetere licet ex Plinio variis locis, ſed potiſſimùm cap. 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Neſtorem, quamquam ſenex admodum eſſet, poculum ſuſtuliſſe, cùm cæteri iuniores vix à menſa tollerent. Sic habet Homeri locus:

ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσας κε τραπέζης,
πλεῖον ἐόν· νέστωρ δ᾽ ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc eſt,
Vix alij plenum poterant ſuſtollere menſa
Poculum; at ipſe ſenex Neſtor facilè abſtulit illud.

De hoc Neſtoreo poculo pluribus Athenæus Dipnoſophiſt. 10 cap. 12. ſed maximè 13. libri 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Neſtoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quod grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Neſtoris ſcyphum commendat à materia.

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem ſimpliciter referat. Sex columbæ ſunt apud Athenæum, non quatuor dumtaxat, quæ ſeptem dici, ſex tamen eſſe ſolent, vt Naſo cecinit in Faſtis. Martialis huc alluſit in 8.

Hi duo longæuo cenſentur Neſtore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Eſt cælum.] Tribus diſtichis ſequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiades. *Pleiadas eſſe.*] Columbæ repræſentant Pleiadas, numero tamen non obſeruato. Nam Pleiades ſeptẽ ſunt ſtellæ iuxta Tauri ſignum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriantur. Lege Ouidium Faſtor. 4.

Vrſa duplex. *magna minorq́ue fera eſt.*] Vrſam maiorem ſiue Elicen, & minorem

norem ſiue Cynoſuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, ſuntque Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico circulo clauſæ, ſicq́ue diſpoſitæ, vt reſupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ ſuperior eſt, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Faſtorum 4.

magna minorq́; fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Triſt.

Magna minorq́; fera ——

longo vſu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certiſſimam. potiſſimumq́ue ad diſciplinam aſtronomicam longa obſeruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio eſt diſſimilium: qui corpore ſunt firmo & valēti committunt prœlia atque inter ſe dimicant: ſapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cęleſtiũ cognitionem.

Quæ

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA æternùm pendens in rupe Prometheus
Diripitur ſacri præpetis vngue iecur.
Et nollet feciſſe hominem: figuloſq́ꝫ peroſus
Accenſam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant ſcire, deûmque vices.

HVius Emblematis inſcriptio ſumpta eſt ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. Notiſſima eſt Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxiſſet, & Mineruæ opera ignem cæleſtem ſurripuiſſet, vt luteam ſtatuam animaret, ægrè tulit Iupiter, eum que Mercurij mini-

Prome- thei fatū.

miniſterio ligari iuſſit ad Caucaſum montem Scythiæ aſperum & inhabitabilem: aquilamq́ue exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor exederet, exeſumq́ue renouaretur. Martial. lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Aſſiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Macrob. lib. 1. in Somniũ Scipionis, huius fabulæ myſterium exponit. Per vulturem, ſiue aquilã, iecur immortale tundentẽ, nihil aliud intelligunt priſci illi Theologi, inquit, quàm tormẽta malæ conſcientiæ obnoxia flagitio viſcera interiora rimantis, & ipſa vitalia indefeſſa admiſſi ſceleris admonitione lanian tis, ſemperq́ue curas, ſi fortè requieſcere tentarint, excitantis, tamquã fibris renaſcentibus inhærendo, nec vlla ſibi miſeratione parcentis, lege hac qua ſe iudice nemo nocens abſoluitur, nec de ſe ſuã poteſt vitare ſententiam. Plato Dialogo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus eſſe tradit. Idẽ in Protagora, ſapientiã à Prometheo ſurreptã ait, hominibusq́ue cõmunicatam. cuius hæc ferè verba ſunt: Communẽ Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingreſſus, furatus eſt Vulcani artem igneam, aliamq́ue Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit. Prometheum vatem fuiſſe ex etymo nominis oſtenditur: quid ſit enim προμήθεια, & quid προμηθεύεσθαι, notum eſt. Is Iouem monuiſſe fertur ne cum Themide congrederetur. Scholiaſtes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad hiſtoriæ fidem. Ait enim ex Agreta neſcio quo ſcriptore rerũ Scythicarum, Promethei cor ideò abſumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd ſuam regionem fluuius (cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibuſdã foſſis fluuium auertiſſet, ex eo factum, vt diceretur aquilam abegiſſe, ac Prometheũ liberaſſe. Alij ſecùs tradunt, Prometheũ nẽpe cũ præſtare non poſſet incolis Scythicis quibus præerat, ea quę neceſſaria eſſent, ob inundationem fluuij Aquilę, in vincula coniectum, neque ſolutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxiſſet. Quædam ſunt apud Aphrodiſæum in problematis, perdocta ſanè & ad mythologiam pertinentia. Cicero in Tuſcul. Prometheum ait virum quendam perſpicacem fuiſſe, & in rebus arcanis apprimè verſatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in profundo demerſa videatur. Iecur autem ab aquila exeſum ſignificat ſollicitudines & curarum ardores, quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cùm ſe conantur expedire, in alias moleſtiores recidunt.

Quid per Prometheum Caucaſo alligatũ.

Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, ſed à vulture corrodi tradit; idque perbellè interpretatus eſt: cui videtur aſſentiri Petronius Arbiter his hendecaſyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasq́; fibras,
Non eſt quem tepidi vocant poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philoſophię myſteria neſcio qua mente ſubtiliùs conantur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Chriſtianæ oracula complecti, vel etiam ipſa arcana diuina (quæ ſcrutari periculòſiſſimum eſt, vt quid planè ἀδύνατον) diſcutere, deque iis humano ſenſu aliquid ſtatuere ſe poſſe putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen ſolis diurnum. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui ſcrutatur maieſtatem, opprimetur à gloria. quò etiam ſpectat illud Euripidis: φρονεῖν δὲ θνητὸν οὐ χρὴ μέγα. i. Mortalem non decet altum ſapere. Scitu digna ſunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt ſciri, neſcire nos confitemur, neque ea conquirere aut inueſtigare curamus, quę comprehendi liquidiſſimum eſt non poſſe, quamuis mille per corda ſuſpicio ſe porrigat atque intendat humana. Et ideò Chriſtus cùm mortalium ſciret cæcam eſſe naturam, neque vllam poſſe comprehendere veritatem, poſitarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid ſibi eſſe ſuaſiſſet: & prorſus ſuſpicionibus hæſitare, litigioſas ſerere atque intendere quæſtiones: omnia iſta nos linquere & poſthabere præcepit, neque in res eas quę ſint à noſtra procul cognitione dimotæ, infructuoſas immittere cogitationes. Et ibidem: Quid eſt, inquit, vobis veſtigare, conquirere, quiſnam hominem fecerit? animarum origo quæ ſit? quis malorum excogitauerit cauſſas? orbe ſit ſol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, ac propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque ſcire compendium, neq; ignorare detrimentum eſt? Remittite hæc Deo, atque ipſum ſcire concedite, quid, quare, aut vnde ſit. Veſtris non eſt rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res. hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim cauſſidici, qui in Octauio ita ſcribit: Quo magis mirum eſt, nonnullos tædio inueſtigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temerè ſuccumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perſeuerare. Itaque indignandum omnibus, & indoleſcendum eſt, audire quoſdam, & hos ſtudiorum rudes, literarũ profa-

Præclarus Arnobij locus in futurorũ coniectores.

Minutij Felicis locus.

profanos, expertes artium etiam ſordidarum, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarũ plurimarũ vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat. nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ ſupra nos cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quæ infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſcitari permiſſum, aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatisque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapientis oraculum, noſmetipſos familiariùs nouerimus. Idem etiam Minutius paulò pòſt hac de re ita doctè & prudẽter: Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis aut verecundiæ eſt, deſinite cæli plagas & mundi fata & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt, Socratem ſapientiæ principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculũ idẽ ipſe pręſenſit, iccircò vniuerſis ſe præpoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudentia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorũ plurimorũ in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſſunt, & docti glorioſè. Quid Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberationi diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpõdit ille, Quòd ſibi quanto inquiſitio tardior pergeret, tãto veritas fieret obſcurior. Mea quoque opinione, quæ ſunt dubia, vt ſunt, relinquenda ſunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda ſententia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Aſtrologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quoſdam Philoſophos, qui quæ abſtruſa prorſus atque abdita Deus eſſe voluit, ſcrutati ſunt: ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque cõprehendi ſenſibus poſſunt; & tamẽ de illarum omnium ratio-

Simonidis cordatum reſpõſum.

ne ſic diſputarunt, vt ea quæ aſſeruerunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Heſiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in procemio lib. vltimi naturalis Hiſt. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodiſ. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in ſexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc referenda diſputatio nobis Socratica ex Xenoph. 1. Comment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Inſtitut. colligit.

ſacri præpetis vngue.] ſacri præpetis, id eſt, auis diuinæ: qua in ſignificatione vſurpatur à Virgil. 3. Aeneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omina pennæ.

Præpes. Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ ſe ante auſpicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Faſt. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cœli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Stobæus: ἐπίσταμαι καὶ τάδε, οὖσα περ γυνὴ

ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν

ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

In aſtro-

In aſtrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, per ſuperos qui raptus & aëra, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruensq́ue reſuſcitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Aſtrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impoſtor dum ſuper aſtra volat.

ID videtur confinxiſſe ex Græco Ιουλιανοῦ, *Emblematis typus.*
Ἴκαρε. κηρὸς μέν σε διώλεσε. νῦν δέ σε κηρῷ
ἤγαγεν εἰς μορφὴν αὖθις ὁ χαλκοτύπος.

ἀλλ᾽ ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ᾽ ἠέρα, μὴ τὸ λοετρὸν,
ἠερόθεν πίπτων, ἰκάριον τελέσῃς. id eſt,
Cera tibi vitam prius abſtulit Icare, ſed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum ſeruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Aſtrologorũ vanitas.

Icari fabulam prolixè ſatis perſecutus eſt Ouidius octauo Metamorph. & ſecundo De arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totamque narrationem, ſi vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Aſtrologos quoſdam falſarios & impoſtores, qui ſupra humanum captum conantur aliquid, quæque longiſſimè abſunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis experientia ſe hariolari poſſe putant. Rectè ſanè Iſocrates dixit in orat. κατὰ τῶν σοφιστ. τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεώς ἐστι. Diogenes cùm mente agitaret Philoſophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum ſocietate functiones, dicebat homine nullum aliud ſibi videri ſapientius aut abſolutius. Cùm verò contemplaretur aſtrorum inſpectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat nihil eſſe quod ſibi videretur homine ſtultius & ſtolidius. Attamen quotus quiſque eſt, qui non hodie plus propè fidei hariolis iſtis & coniectoribus, quàm ſacris oraculis habet? quis non ex ſua hora ſuorum euentorum ſeriem trahi putat, & rectè facta ac vitia ſideribus potiùs & ſtellarum curſibus, vt vocant, quàm ſibi aſcribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir ſapiens facillimè declinarit, ipſaque popularis multitudo portenta hæc reſpuere occeperit, ſi tandem fucum agnouerit ſibi factum. Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus. nam aut aduerſa fore dicunt (ait ille) aut proſpera: ſi proſpera dicant, & fallant, miſer homo fruſtra timendo fiet: ſi vera reſpondeant, eaque proſpera non ſint, iam inde aliquis miſer ex animo erit, antequam è fato fiat. ſi felicia promittãt, eaq; ſint euentura, tum planè duo erũt incommoda: nam & exſpectatio ſpei ſuſpenſum fatigabit, & futurũ gaudij fructũ ſpes iam deflorauerit. Elegãter Actius poëta ſe nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitant alienas, ſuas vt auro locupletent domos, nulloq; pacto huiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus eſſe vtẽdum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa teſtabor, me non ſortilegos, neque eos qui quæſtus cauſa hariolentur, ne pſychomantia quidem agnoſcere.
Non habeo denique nauci Marcum augurem,

Non

Non vicanos haruſpices, non de circo aſtrologos,
Non Iſiacos coniectores, non interpretes ſomniûm.
Non enim ſunt ij aut ſcientia, aut arte diuini,
Sed ſuperſtitioſi vates, impudentesq́ ariolî:
Aut inertes, aut inſani, aut quibus egeſtas imperat:
Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab ijs drachmam ipſi petunt.
De his diuitijs ſibi deducant drachmam, reddant cætera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Aſtrologos & fatidicos eiuſmodi qui ſe deo plenos ſimulant, vti Paulus 5. ſententiarum loquitur, ſed maximè qui alienā mortem prænunciant, non ſecus quàm parricidas exſecrata eſt antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt eſt apud Xiphilinum, cùm diem prædixiſſet aſtrologis, quo excederent Italia, hi contrà, noctu præſcripſerunt ei diem quo ei moriendum eſſet: & intra illum diem mortuus eſt, Dione teſte, fortè non fato, ſed propter vaticinium. Ergo cùm ſæpe aliàs, imperantibus Auguſto, Tiberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuiſſet, ne vllo modo de cuiuſquam morte prædicerent (quòd id ſemper habitum ſit exempli peſſimi: & mortis metus ſæpe ipſa morte deterior, aut etiam nonnũquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cęſare Aſcletario aſtrologus viuus cõburi iuſſus, & Largius Proclus capite damnatus eſt, quia publicè prædixiſſent quo die imperator ſupremum vitæ diem clauſurus eſſet. Præclarus ſeſe mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Aſtrologos: quem videtur vſurpaſſe hic noſter: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis pennis cælo tenuiore ſe committens, in mare præceps datus eſt, Aſtrologos aiunt deſignari, qui pennis temerariæ profeſſionis in cælum ſe ſubtollentes, cùm de ſuis cæleſtibus dogmatibus, quibus ſublimari videntur, quid ſunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiuſdam Angli ſomnium. Is ex aſtris prædixerat Henricum ſeptimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor ſtatim ad ipſum delatus eſt. Iubet itaque hominem ad ſe vocari: à quo ſciſcitatus fertur, an ex aſtris certum aliquid poſſet præcognoſci. Innuit. Sed tùne, inquit Rex, eius artis peritus es? ſic eſſe reſpondit. tum Rex, An certò coniectas me hoc ipſo anno moriturum? ſic eſſe ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his feſtis natalitiis (inſtabat enim natalis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit.

Locus ex Pico Mirandula in aſtrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

Ego,

Ego, ait, cum meis familiarib. & domeſticis lautè me victurum ſpero. At certè, ait Rex, artis tuæ ſum peritior quàm ſis ipſe: nam ſcio te futurum in carcere. ſimulque hominem in vincula coniici iubet. Illic vbi iam ſatis diuinandi calor refrixiſſet, cum riſu dimiſſus eſt. Eiuſmodi hominũ fatuitatem acerrimè perſtringunt Baſilius oratione 6. *εἰς τὴν ἑξαήμερον*. Euſeb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex profeſſo in nugones eiuſmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id ſub perſona Socratis elegãter & copioſè diſputat: quò ſpectant Lactantiana ex c. 3. lib. 3. Icarium lapſum Dio Chryſoſtom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de ſe concitant opiniones tranſtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè iſtuc eſt ſapere, dum alieno damno ſapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius ſapiens emendat ſuum.

Qui

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

DVM turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aeſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum comprehenſurus. Verùm ignarus viperá dormientem inci-

incidit. à qua morſus, iamque præ dolore vitam agens, dixit, Ah, alium capturus ab alio miſerè capior. Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum ſpeculatus, ictus à dipſade interiit. Totum autem carmen eſt proſopopœia:

Prototypus Emblematis.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἁρπακτῆρα ἐρύκων
 σπέρματος ὑψιπτῆ Βιστονίαν γέρανον,
ῥινοῦ χερμαστῆρος ἐΰστροφα κῶλα τιταίνων
 Ἀλκιμένης πτανῶν εἶργον ἄπωθε νέφος·
καί μέ τις οὐτήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
 σαρκὶ τὸν ἐκ γνάθων πικρὸν ἐνεῖσα χόλον
ἠελίου χήρωσεν, ἴδ᾽ ὡς τὰ καθ᾽ αἰθέρα λεύσσων,
 τὸν ποσὶν οὐκ ἐδάην κῦμα κυλινδόμενον.

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante, rapacem
 Arcebam altiuolam, Biſtoniamq; gruem,
Extenſis manibus, bubulaq; id verbere fundæ
 Alcimenes abigens ipſe procul volucres;
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
 Lethiferoq; nigrum virus ab ore vomit.
Meq; dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto,
 Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur, in ſcrobem decidit. quod ridens ancilla δίκαια παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

ἄστροις ἐπισκοπῶν τις ἀστεροσκόπος
πίπτει λεληθὼς πρὸς φρέαρ. τυχὼν δέ τις
ὁδοιπόρος, στένοντι, ταῦτ᾽ ἔφη λέγων,
νοῦν θεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Aſtrologorum reprehenſio.

Taxantur Aſtrologi, qui cùm cæleſtia, id eſt, corporum ſuperiorum inſpectionem ſe conſectari putant, ea tamen ignorant quæ propiùs ſunt admota: cumque præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiam habere ſe gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12 τῶν μελλόντων δὲ τετύφλωνται φραδαί, id eſt, obſcuræ ſunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Saturnus procul eſt, iamq; olim cæcus, vt aiunt,
 Nec propè diſcernens à puero lapidem.

Luna

Luna verecundis formoſa incedit ocellis,
Nec niſi virgineum virgo videre poteſt:
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Herſen Mercurius recolit.
Hinc factum, Aſtrologe, eſt, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera ſignificent vt nihil inde tibi.

turdos.] Turdus inter primas à ſaporis bonitate inſignis. Martial. lib. 13. Turdus.

Inter aues turdus. ſi quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10. cap. 42. & 53.

alaudas.] galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

gruem.] De gruibus in ſuperioribus ſatis. Adnotanda ſynecdoche, qua poſuit ſpeciales quaſdam aues pro aliis quibuſcumque.

dipſada.] Dipſas, aſpidis genus, cuius morſu ſitis inducitur: & Græcè δίψα, ſitis eſt. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhiſtor cap. 30. Lege Lucian. præfatione De dipſadibus, & Pierium Hieroglyph. 16. Dipſas ſerpens.

Securus fati.] id eſt, ignarus & inſcius infortunij, quod ſibi mortem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philoſophos: Dum aliorum præcipitium vident, non proſpexerunt quid ante ſuos pedes eſſet. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruſpicinam:

Democritus non inſcitè nugatur, vt phyſicus.

quo genere nihil arrogantius: citatque illud ex neſcio quo poeta:

Quod eſt ante pedes, nemo ſpectat: cæli ſcrutantur plagas.

Potentiſſimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

A SPICE *vt inuictus vires auriga leonis,*
Expreſſus gemma puſio vincat amor?
Vtq́ꝫ manu hac ſcuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtq́ꝫ eſt in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul eſto: feram qui vincere talem
Eſt potis, à nobis temperet anne manus?

Fons Emblematis. ID extulit ex Græco Argentarij, quod aſcribam:
αὐγάζω τὸν ἄψυχον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν,

ὅς τᾶς

Ἕστα μὲν μάστιγα κατ' αὐχένος, ἃ δὲ χαλινοὺς
εὐθύνει, πολλὰ δ' ἀμφιτίθησι χάρις.
Φρίσσω τὸν βροτολοιγόν. ὁ γὰρ καὶ θῆρας δαμάσδων
ἄγριον, οὐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id eſt,

Quid video in gemma hac? amor eſt, auriga leoni
Inſidet, & frenis ora ſuperba regit.
Vna manus flagro cædit, moderatur habenas
Altera: nulla magis ſigna placere queunt:
Sed metuo immitem puerum; mortalibus ægris
Quid faciet, qui ſic corda ferina domat?

Huc reſpexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit, & ſibi nonnihil reformidantem, ne propter ſcelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur; cui puer his ſatisfacit: θάρρει μῆτερ, ἐπὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμί, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς. οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι: Confide mater; leonibus enim ipſis iam familiaris ſum factus, & ſæpenumerò cõſcendi eorum terga, & apprehendi iubas; equitis more inſidens illos agito: illi verò interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum inſertam ori receptant, lambuntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem ſchemate ſatis oſtenditur, quanta ſit amoris vis, qui de fortiſſimis etiam & ferociſſimis triumphare ſoleat. Leonum enim nomine ſignificantur viri graues, & alioqui ſanctimonia probitateque aliqua inſignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. hiſtoriæ mundi, cap. 16. & Ariſtotel. hiſtor. animaliũ lib. 6. Sed non poſſum conniuentibus oculis tranſilire, quod ſcribit Plutarch. in Amatorio: ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα, τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυές, καὶ θεῖον ἀγαθόν. οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, εἰς ἣν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολάζειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. id eſt, Non ſum ductus admiratione à quibuſdam veſtrûm in cõclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorẽ, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta ſit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iiſdem augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non ſatis aperta poſſunt, niſi exemplis illuſtrentur. Aelian. 12. Var. hiſt. narrat de Dioxippo Olympijs victore cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi concurſu, & alij rerum aliarum quæ in eo eſſent apparatu, pulchritudine caperentur, ipſe medio

Luciani locus.

Leones qui.

triumpho coniectis oculis in mulierem quandam formoſiſſimã, ab eius aſpectu non potuit abduci: quin etiam vultum ſæpe mutabat, vt facilè appareret eum telis Cupidineis ſaucium, iam nõ ſui fuiſſe compotem. quamobrem Diogenes Synopenſis ad populum: En, inquit, pugilem veſtrum magnum, vt à puella configitur! quaſi dixiſſet, turpe eſſe qui viros viciſſet, à muliercula ſuperari. At iocularis iſte reprehenſor ignorare ſe fingebat quanta ſit amoris vis, quan que efficax pulchritudo formaque decens corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis ſatellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exemplum perquam venuſtum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis accuſata, defenſa eſt ab Hyperide, oratore certè nobili, qui quòd videret eam iam damnationi proximam, commiſeratione vſus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & diſciſſa veſte, nuda pectora iudicibus oſtendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam cenſuerunt; ex quo & oratoris aſtũ, & iudicum inexpectatam miſericordiam, ipſiuſque reæ venuſtatem (id eſt τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœniſſis Euripides) ſpectanda proponuntur. Ariſtotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epiſtola commendatiorem, id eſt formam corporis habere maiorem perſuadendi vim quàm quæuis oratio vel epiſtola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra eſſent, tam impenſè amarentur: dixit eam eſſe cæci hominis interrogationem. Mirari enim poſſit aliquis fuiſſe cæcum, qui nunquam antea quicquam vidiſſet, &

Qui nunquam viſæ flagraret amore puellæ,

de quo Iuuenalis. nos hæc miſſa facimus. Proclus omne pulchrũ, dicit honeſtum eſſe idemque amabile, eo quòd naturæ diuinæ aliquam imaginem habeat. ex quo τὸ καλὸν, à καλεῖν quidam deducant, quod eſt vocare: quia ad ſe vocet & alliciat hominum animos: quam etiam ob rem credibile eſt à veteribus, reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antecellerent. Sic enim Homerus ſuos heroas à dignitate vultus ipſaque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireum nominet ex ijs qui ad Ilium veniſſent formoſiſſimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de ſuo Aenea:

—— ipſe ante alios pulcherrimus omnes
Infert ſe ſocium Aeneas, atque agmina iungit.

De Lauſo verò, deque Turno ſic:

Filius huic iuxtà Lauſus, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His contentanea maximè ſunt quæ diſputantur ab Iſocrate in Helenæ laudatione: vbi ſic pulchritudinem commendat, vt eam eſſe rem diuinam ſtatuat: ea enim ferè cõtemnuntur in quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra ſunt ſuſpiciuntur ab omnibus. Imò virtutẽ non alia de cauſa cenſet in precio haberi ſummiſque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res ſit. denique alia omnia bona inuidiæ ſunt expoſita: nullus tamẽ eſt qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignoſque honore putant: cumque omnia fortitudo ſua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen ſuperatur.

puſio.] paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuſcul. in lib. Platonis, qui inſcribitur Menon, Puſionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quoſdam inanes metus tecum ſemper puſio cum maiore ſorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. *Puſio.*

—puſio dormit, Puſio qui noctu non litigat.

ſcuticam.] paruum flagellum è loris factum, à Græco σκῦτος, quod eſt corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3. *Scutica.*

Ne ſcutica dignum horribili ſectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *—rubet ille flagellis,*
Hic ſcutica.—

plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

feram qui vincere talem.] à maiori ad minus.

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS Amor viden' vt ridet, placidumq; tuetur?
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

ID tranſtulit è Græco Epigrammate:

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

nble- tix ſons

id eſt, *Nudus amor blandis icc irc ò arridet ocellis;*
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.

Nec

Nec temerè manibus florem, delphináq; tractat:
Illa etenim terris, hoc valet ipſe mari.

Legi alicubi Philoſtratum Cupidini roſam cõferre. Nam ſicut illa recens mollis eſt, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac roſæ, capilli tribuuntur: hic quoque ſpinas pro iaculis geſtat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data ſunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autẽ hominum amaſius maris quietum ſtatum & tranquillitatem oſtendit, iramq́ue & commotionem fluctuum ibi emollitam ſignat, vt docet Pierius in Delphino ſuo Hieroglyph. 27. Id videtur expreſſiſſe apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ,
ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν εὐήχητον,
θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc eſt:

Ille pennis ornatus variis vndique volitans alis velociſſimis, volat namque ſuper terram, ſuperq́ue ſonorum & ſalſum mare. Quod ſignificat omnia ſubiici imperio Amoris, qui nudus eſt, propterea quòd hic affectus debet eſſe ſimplex & apertus: ridet, quòd oblectationem præ ſe ferat: blandè aſpicit, vt perſuadeat: nullis armis inſtructus eſt, vt cum eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio. *Amor omnia domat.*

Nec faculas.] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat, & animos conficiat. *Fax Cupidinis.*

Cornua.] arcũ, qui cornutus apparet, cùm potiſſimũ tẽſus eſt.

Scilicet vt terræ.] Notiſſimum eſt illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi:

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipſe?

Item, *Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq́ue, &c.*

Scilicet vt terræ iura det, atque mari.] Lucretius initio primi libri: *Alma Venus, hominum, Diuûmque æterna voluptas.*

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
— — tibi ſuauis dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:

Tu ſuperos, ipſúmque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipſúmque regit qui numina terræ,
Tartara quid ceſſant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pauſanias in Corinthiacis apud Sicyonios ex-ſtare nobilem Veneris ſtatuam ex ebore, quæ capite geſtet cæli orbes; altera manu teneat papauerum capita; altera verò malũ: quo ſignificaretur Veneris in animantia omnia potentia, inq́ue ipſos deos.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonſtrat vti eſt fortior ignis Amor.

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum ſumpſit illud:

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
δεικνὺς ὡς κρεῖσσον πῦρ πυρός ἐστιν ἔρως.

Tanta vis eſt amoris, vt ipſo fulmine concitatior ſit, & violentior: quippè qui nec ipſi Ioui cedat, quem multoties arcu petiiſſe Poëtæ referunt: quo ſignificatur amore ſtrenuo nihil vehementius eſſe neque inſuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud eſt diſtichon per proſopopœiam: *Amor fulmine ſuperior.*

Perfringunt, penetrant, vrunt mea ſpicula fulmen:
Scilicet hinc nomen eſt mihi πανδαμάτωρ.

Quidam exſtant Euripidis verſus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentiſſimum facit: hi ſunt:

ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὤν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ouidius:

Regnat, & in ſuperos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clementis è 6. στρωμάτ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorem celebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Augeriani octoſtichon, ſanè lepidum: *Lepidum epigramma Augeriani.*

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter ſe ſuperi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrſo, Mars enſe, tridenten
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm viſus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accenſa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrſo Bromius, Mars enſe, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimendo, eiuſque vi amplificanda: ſic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibusq; Iouem, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ipſe ſuo.
Clauſit amica fores: ego cum Ioue fulmen omiſi,
Excidit ingenio Iuppiter ipſe meo.
Iuppiter ignoſcas: nil me tua tela iuuabunt:
Clauſa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in ſecundo eiuſdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amaſia, quæ ſe alteri communicarat, quamque ideò verberibus cædere conſtituerat:

Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defenſa eſt armis noſtra puella ſuis.
Qui modò ſæuus eram, ſupplex vltroq́; rogaui,
Oſcula ne nobis deteriora daret.
Riſit: & ex animo dedit oſcula, qualia poſſent
Excutere irato tela triſulca Ioui.

Lilius Gyrald. hiſt. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuiſſe in curia Octauiæ Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor neſciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuiſſe Principem forma in ea ætate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concuſſum traduci ad id quod dici ſolet, Amore plus quàm vi effici. quod in quadam Epiſt. expreſſit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus ſuperat.

Plus amore quàm vi effici.

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora. fulmen cum telo Amoris comparat: ſed & fulmen telum vocatur Græcis, vt apud Sophoclem: ἐγκατάσκηψον βέλος πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλος ἐνέσκηψε θεὸς. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideoq́ue pictores fulmini tribuũt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid.

Fulmen aligerum, & aliger amor.

Atq; his aligerũ dictus affatur Amorem. vt Græcis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. paſſim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq́; ferarumq́;,
In furias ignemque ruunt.

Idem Aeneid. —— *& cæco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi ſeſe offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epiſtola Paridis Helenæ:

— quis enim celauerit ignem
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Scripſit & perelegans ſanè tetraſtichon Ioan. Secundus in Cupidinem camino inſculptum, eadem fermè cauſſa:

Flammiuomo Veneris quiſquis fuit ille camino
Qui ſculpſit puerum, credite, doctus erat.
Scilicet æterna penes hunc cuſtodia flammæ:
Per quem ſopitus non queat eſſe focus.

Fortior ignis Amor.] Teſte Xenophonte, qui ait amorem ipſo igni torrentiorem, & feruidiorem. nam ignis tangentem ſolùm vrit, & vicina depaſcitur: amoris ignis etiam in procul intuẽtes, & longo terrarum tractu diſſitos ardentes ſuos radios vibrat.

In ſtu-

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS ſtudiis, dicundo & iure peritus,
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Thracius vmquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

EX Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominem, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi *Origo Emblematis*

excæcati

excæcati videre non poſſunt, quantum vitæ ſuæ & famæ detrahant. Pudet ſanè referre doctos homines quamplurimos, ſui nominis oblitos, qui hac perculſi non leuiter inſania, diſciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq́ue mores inſeruntur,) cultum natiuum turpiſſima Veneris labe infamarunt.

Qui inter doctos, amori operam dederunt.

Tales fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos ſecuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naſo, qui Corinnam verſuū mira luxuria celebrarunt. Certamen eiuſmodi inter Palladem & Venerem etiã nunc durat, quodq́ue crebrò accidat, pleriſque etiam viris bonis (qui eo fortaſſe non tam inuiti hærent) videtur eſſe ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis

Auguſtinus Nyphus philoſophus.

noſtræ hiſtoricus excellentiſſimus, de Auguſtino Nypho Philoſophiæ profeſſore retulit. Suſceptis enim liberis & vxore ſeneſcente ſeptuagenarius ſenex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus eſt vſque ad inſaniam; ita vt plerique Philoſophū ſenem atq; podagricum ad tibiæ modos ſaltantem miſerabili pudore conſpexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum conſtat. Melius quidem Panætius, qui adoleſcentulo quærenti an ſapiens amaturus eſſet: De ſapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à ſapiente longè abſumus, non eſt committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem ſibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad ſecundas nuptias: Vix poſſem ego, inquit, eodem modo vxori & ſapientię ſtudio dare operam. Quò referam illud Chryſippi. Cùm enim dixiſſet quidam ſapientem amore non capi, teſtimonio eſſe Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille diſſolutus, & Epicurus inſenſatus, & Menedemus canis ac delirus (ſic enim ab Eretrienſibus dicebatur) amore capti non ſunt: nec ſapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus eſſe ex Græco Pauli Silentiarij:

ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἡδὺν ἐν ἥβῃ
οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀποστράμενος·
γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
αὐχένα σοὶ κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ' ἑσπερίδων.

Senex eſt qui conqueritur ſe, cùm iuuenis eſſet, telo amoris inuiolabilem fuiſſe: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Acer

Acer eram. vt primis inuicta mente ſub annis
Oeſtrifera ſpreui dulcia iura Deæ:
Miſſilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus ſub iuga vado Venus.
Suſcipe ouans, tetrica victa tibi Pallade ceſſit
Quàm prius Heſperidum munere maior honos.

Vide num huc referre poſſis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me ſicut antea iuuat
Scribere verſiculos amore perculſum graui, &c.

Alio ſenſu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamq́ pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Amorem etiam ſuis deſtitutum armis deſcripſit initio eiuſdem operis amatorij his verbis:

Quis tibi ſaeue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba ſumus.
Quid ſi præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Immerſus ſtudiis.] Ab aquis tranſlatio.

libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς dicitur. Libellio.

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem ſignificat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris ſorori, ſtuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apoſtrophe gratiam addit, eaque tacitè ſignificat quàm ſint ad libidinem propenſi qui ab ea in primis eſſe deberent alieniſſimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro inſula, luxui deditiſſima. Iuſtin. lib. 18. D. Auguſtin. Ciuit. lib. 4. cap. 10. aliique plures.

Ida eſt.] Ida mons editiſſimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Ἀντέ-

Ἀντέρως, id eſt amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

DIC vbi ſunt incurui arcus? vbi tela Cupido?
Mollia queis iuuenum figere corda ſoles.
Fax vbi triſtis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari eſt hoſpes cum Cypride quicquam,
Vlla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum ſuccendo mentibus ignes
Diſciplinæ, animos aſtráq; ad alta traho.
Quattuor eq; ipſa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ eſt, tempora prima tegit.

Hoc

HOc decaſtichon tralatum reperio ex Gręco Mariani Scholaſtici, εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod ſic eſt 4. Epigrammat.

πῶ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες;
πῶ πτερά; πῶ λάμπας πολυώδυνος; ἐς τί δὲ τρισσὰ
στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις;
οὐκ ἀπὸ πανδήμου ξεῖνε κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
εἰμὶ, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω· ὧν ἀφ' ἑκάστης
τοὺς δὲ φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, ſine arcu & ſine telis, erudito ſanè figmento dialogiſtico, quo quidem virtutis omnis diſtributionem aſſignat. Sed primùm aduertendum eſt ex Platone, in Sympoſio, duas eſſe Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & ſine matre, cælo nata, quam cæleſtem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dione progenita, vulgaris & cõmunis appellata. Eadem ratio eſt Cupidinis vtriuſque. Horum enim alter honeſtas cupiditates animis ingerit: alter veró affectus voluptuoſos & terreſtres inculcat. Prior ille ἀντέρως eſt, quaſi dicas, priori contrarius; qui hominem attollit ad ſuperiora & cæleſtia contemplanda, omnemque virtutem & honeſtatem præſtat. Hic itaque tres coronas manibus contrectat, vnamque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honeſti fons petitur) deſignantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo omnium corporis partium diuiniſſimam, & certè principem) prudentiam repræſentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, cõtemplationis eſt: tres aliæ, quas manibus continet, Iuſtitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potiſſimùm in actione poſitæ ſunt, manus enim actionis ſunt organa. Quod perſpicuũ eſt ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perſpicit, inquit, quid in re quaque veriſſimum ſit, quique acutiſſimè & celerrimè poteſt videre & explicare rationem, is prudentiſſimus & ſapientiſſimus ritè haberi ſolet. Quocirca huic quaſi materia quã tractet, & in qua verſetur, ſubiecta eſt veritas: reliquis autem tribus virtutibus neceſſitates propoſitæ ſunt ad eas res parandas tuendasq;, quibus actio vitæ continetur: quo ſanè loco differentem facit virtutẽ Prudentiã à reliquis tribus. ea enim poſita eſt in veri inueſtigatione & contemplatione, reliquæ ſunt actionis. De

Duo Cupidines & totidem Veneres.

ἀντέρως

Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.

Locus Ciceronis.

vtroque

vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione 2.c.7.& orat.7.cap.8.in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abſtrahentem: qua in ſignificatione hîc vſurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum eſſe narrant, quòd nullius frugis aut cõmodi poſſit eſſe amor, niſi mutuus ſit: qua de re Porphyrius Philoſophus hunc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido infans parum coaleſceret, Venus Themin Deam conſuluit: quæ Veneri reſpondit, Anterota neceſſarium eſſe qui rependat vices, vt ſeſe mutuò iuuent. cui Venus acquieſcens, Anterota, quaſi Contracupidinem dicas, genuit: quo vix dum nato, Cupido cœpit adoleſcere, & procerior euadere. Sed hæc fortaſſe παρέργως. Scio quidem apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores eſſe iuxta Aegyptiorum ſententiam & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id eſt, vulgarem, & cæleſtem amorem: ſed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli ſententia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philoſophia ſcripſit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptiſſimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autem fuſciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propoſitum eſt, vt eorum vſura potiantur, atque eiuſmodi voluptate & delectatione ardorem ſuum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas eſſe: animas bonorum deamare, & factũ velle vti qui potiantur plurimum bonis artibus, & meliores præſtantioreſque reddantur. Medias ex vtroque conſtare: nec delectationibus corporis prorſus carere, & lepidis animarum ingenijs capi poſſe. Vt igitur illum amorem deterrimum, inhumaniſſimum, atque turpem facit, non ex rerum natura, ſed ægritudine corporis, morboque natum: ſic illum diuinum, deorum munere, beneficioque conceſſum, aſpirante cæleſti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam ſpeciem amoris, quã mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexuque & conſortio parili copulatum: vtque rationi propinquus eſt diuinus ille, ita & terrenum turpitudini iunctum eſſe voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid alius ſignificet.

Fax vbi triſtis.] triſtis, à conſequenti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Aegyptij ſacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt.

Fax amoris.

Ouid. 2. Amorum, eleg. 9.

Cur

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Iſidorus non poſtremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatientiùs exurat, nonnumquam verò præ ſatietate abuolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non eſſe ignitum, ſed ipſum ignem. Notum eſt illud Virgil.

cæco carpitur igni. &, *eſt mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus paulò antè.

vulgari cum Cypride.] Vulgaris illa Venus circa turpes amores verſatur: honeſta vero ad virtutem & honeſtatem amplexandam inflammat, & ad rerum cæleſtium contemplationem animos pertrahit. *Venus vulgaris.*

Apuleius apologia 1. pro ſe ipſo dicit item ex Platone geminam eſſe Venerem, quarum altera vulgaris, quę ſit percita populari amore, non modò humanis animis, ſed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare: Alteram verò cælitem Venerem, quæ prædita ſit optimati amore: ſolis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem ſtimulis, vel illecebris ſectatores ſuos percellentem; eius enim amore non amœnum & laſciuum; ſed cõtrà incorruptum & ſerium pulchritudine honeſtatis, virtutis amatoribus ſuis conciliare: & ſi quando decòra corpora commendet, à contumelia eorum procul abſterrere. Neq; enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quam prius veram & ſinceram inter deos videre. Quapropter, vt ſemper, eleganter Afranius hoc ſcriptum reliquit:

Amabit ſapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fuſius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo ſcripſere ſingulares commẽtarios quidam recentium, vt Cælius Chalcagninus, Auguſtin. Nyphus cap. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

Sed puris hominum] Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus eſſe, priuſquàm aditum habere poſſis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum ſpeculationem.

animos aſtraq;] Hic raptus quomodo fiat, ſuperiùs docuimus ad Emblema, cuius inſcriptio eſt, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem ſuperans.

EMBLEMA CX.

ALIGERVM, aligeroq́; inimicum pinxit Amori
 Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemeſis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
 Intrepidus geſtans tela, miſer lachrymat.
Ter ſpuit inq́; ſinus imos: res mira, crematur
 Igne ignis, furias odit Amoris amor.

Amor quomodo ab Amore ſuperetur.

TRiumphus eſt Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo ſpolia ampla referat. Nemeſis igitur vltionis Dea ſuperbientem Veneris filium voluit ab alio aduerſario Cupidine, ſeu oppoſi-

oppoſito amore vinciri & conſtringi: quo ſignificatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatẽ poſſe ab honeſto quodam affectu & labore non modò imminui, ſed & ſopiri. Manifeſta eſt itaque alluſio ad prouerbium, Clauum clauo pellere. quò pertinet illud Hieronymi ad Ruſticum Monachum: Philoſophi ſæculi ſolent amorẽ veterem amore nouo, quaſi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tuſc. Loci denique, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualeſcentes, ſæpè curandus eſt. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tamquam clauum clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adoleſcẽs temporibus belli Punici ſecundi, cùm captus flamen eſſet à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitioſa recederet, ad curam ſacrorum & ceremoniarum conuerſo animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum poſtea modeſtiæ & ſanctitatis ſpecimen euaſit, vt ait Val. Max. lib. 9. cap. De mutatione morum. Tralatum eſt hoc carmen ex Epigrammate Græco incerti, quod ſic habet:

Archetypus Emblematis.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασ᾽ ἔρωτι
  ἁ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
ὥς κε πάθῃ τά κ᾽ ἔρεξεν· ὁ δὲ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
  δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν· ἆ μέγα θαῦμα,
  φλέξει τίς πυρὶ πῦρ; ἥψατ᾽ ἔρωτος ἔρως.   id eſt:

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
  Tela Cupidineis oppoſuit Nemeſis:
Vt quæ commiſit, ferret. qui fortis & audax
  Antè, modò expertus ſpicula amara gemit:
Terq; ſinum ſpuit in medium. prô mira! quis ignem
  Igne vret? flammas ſenſit Amoris amor.

Non eſt alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid ſi præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
  Ventilet accenſas flaua Minerua faces?

Et eleg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
  Et fractos arcus, & ſine luce facem.

Pauſanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuiſſe, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebãt intelligi honeſtum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires ſubtrahit alter amor.

Α᾽ντέρωτα certè, id eſt ἀντίθεον, oppoſuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Naſonem in Apolline perſequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ verſus hi noti:

Deq; ſagittifera prompſit duo tela pharetra, &c.

Vt quae aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

αἴκε πάθοι τάκ᾽ ἔρεξε, δίκη δ᾽ οἱ θεία γένοιτο. id eſt,

Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iuſta pœna fuerit. & apud Pindari ſcholiaſten 4. Pyth.

οἷά τ᾽ ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pauſaniam: Iiſdem artibus capietur ille, quibus vſus eſt, ταῖς δ᾽ αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ὑπῆρξεν. Lactantius lib. 1. c. 16. Diuin. inſtitut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in mẽtem, ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis ſibi faciat quod ipſe Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De conſolat. 2. Quid autem eſt, inquit, quod in alium quiſquam poſſit facere, quod ſuſtinere ab alio ipſe non poſſit? Buſiridem accepimus necare hoſpites ſolitum ab hoſpite Hercule fuiſſe mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: ſed mox ipſe vinctorum catenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiã putas, qui quod ipſe in alio poteſt, ne id in ſe alter valeat, efficere non poſſit? hæc ille. Seneca longè antè vſurparat idem verbum, ſed alio tamen ſenſu, epiſt. 39. Quorum voluptatum impotentiæ atque inſanæ libidini ob hoc vnum poſſis ignoſcere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt ſementem feceris, ita & metes. Iuſtitia enim videtur poſtulare vt qui fecerit alijs iniuriam, ab alijs itidem accipiat iniuriam. Hæc enim lex eſt talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo de Turno qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Æquum eſt eum ea pati quæ in alios fecit.

Neſcia mens hominum fati, ſortisq; futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm ſpolia iſta, diemq;
Oderit. etenim cùm Aeneas Turnũ proſtrauiſſet, illiq; parcere decreuiſſet, viſo Pallantis balteo, quo ſe Turnus cinxerat,

——furijs accenſus & ira
Terribilis: Túne hinc ſpolijs indute meorum
Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam ſcelerato ex ſanguine poſcit.

Et

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Megentius, quam in ipſum intulerat.

—— non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Proſpectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus ſcribit Adonibezecum, viuũ captum, extremiſque pedũ ac manuũ partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedũ manuumq; partibus truncati, mea ſub menſa micas collegerũt. Quemadmodũ in illos ego me geſſi, ita mihi diuinitùs eſt repenſum. Aelius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accuſari Alexander iuſſit: probatisque per teſtes omnibus, & quibus præſentibus quid accepiſſet, & quibus audientibus quid promiſiſſet, in foro tranſitorio ad ſtipitem illum ligari præcepit: & fumo appoſito, quem ex ſtipulis atque humidis lignis fieri iuſſerat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. Tribellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidiſſet eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, ſurripi quaſi ad Leonem vẽditorem iuſſit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibusque cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iuſſit: Impoſturam fecit, & paſſus eſt. Deinde negotiatorem dimiſit. Lampridius in vita Seueri: Clamabatque ſæpius quod à quibuſdam ſiue Iudæis, ſiue Chriſtianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquẽ emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant Socrates hiſt. Eccleſ. libro 6. cap. 5. & Sozomen. lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Eccleſiam confugerant, vindictam ſumere vellet, ſtudioſè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quiſquam ad Eccleſias confugeret; quin etiam vt inde abſtraherentur qui ad eas iam confugiſſent. Confeſtim pœna ſubſecuta eſt. Propoſita autem hac lege, haud diu poſtea Eutropius ipſe, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intuliſſet, primus eam legem tranſgreditur, & ex palatio profugus ad Eccleſiam ſupplex accurrit. (Verùm Imperator Eutropium abſtrahi iuſſit) pœnáſque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorſus è publicis commentariis expuncta eſt. hæc illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Caſſiodorus lib. 9. Variar. epiſt. 2. Pœna iſta peccati eſt, vt vnuſquiſque in ſe recipere poſſit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, eodem iure vtatur.

Ter ſpuit inq; ſinus.] Irati & abominantis eſt geſtus. Tibullus Elegiar. 2. de ſeneamatore loquens:

Spuere in ſinum.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta:
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conſpuiturq; ſinus veram deprehendere meſſem
Si libet.

& apud Theocritum puella ruſticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in ſuum ſinum deſpuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἐὸν ἔπτυσε κόλπον.

odit Amoris amor.] eadem polyptoſis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10. *Cauſa fuit multis noſter amoris amor.*

Dulcia

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

M A T R E *procul licta, paulum ſeceſſerat infans*
Lydius: hunc diræ ſed rapuiſtis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cùm nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah, dulci ſtimulos pro munere mellis;
Prô dolor, heu ſine te gratia nulla datur.

APparet id eſſe tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiuſdem penè argumenti, lib. 1. Anthologiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θνήσκοντας. Sed Antipatri primum eiuſmodi eſt: *Origo Embl.*

τὸ βρέφος Ἑρμώνακτα διεχρήσασθε μέλισσαι.
(φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐσιγμένοι ὤλεσατ', αἲ αἲ,
κέντροις· οἱ δ' ὀφίων φωλεὰ μεμφόμεθα.
πείθεο Λυσιδίκη καὶ Ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
αἰνεῖν· κἀκείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò ſic;

κοῦρον ἀπὸ πλακὸς ἐπιμάζιον Ἑρμώνακτα,
φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἷλετε βουγενέες.
ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
ἐλθὼν, αἱ δ' ἔχιων ἦτε χερειότεραι.
ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐσμάξατε φοίνια κέντρα,
ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita ſumus interpretati:

Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugiſtis apes.
Reddidit enectum ſic veſter aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuiſſe magis.
I, age, Lyſidicæ patri, Amyntori dicito matri:
Improbæ apes, melli cùm ſit amarities.

Alterum ſic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniuſtè nimium corripuiſtis apes.
Vipera quàm ſit atrox peiores, venit vbi ad vos
Neſcius, infelix eſſe putabat apes.
At pro melle graues ſtimulum pungendo cruentum
Liquiſtis: ſic ſic gratia mellis abît.

Amoris mel & fel. Hoc autem ſub figmento, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectiſſimè Plautus ait, & melle & felle eſt fecundiſſimus: nam guſtu dat dulce, amarum ad ſatietatem vſque aggerit. Quid enim voluptate blandius? ſed eadē quid triſtius? Cauendum eſt itaque, dum oblectamenta magno labore conquirimus, ne ſub dulci melle venena lateant. Exemplum præſto eſt in apibus, quæ mel dulciſſimū conficiunt: eædem aculeū habent præſentaneū, ſi quis ſeſe propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Amor dicitur. quod ſignificat Euripid. in Hippolyto his verbis:

τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾶν;
ἥδιστον ὦ παῖ ταὐτὸν, ἀλγεινὸν θ' ἅμα. id eſt.

Amor γλυκύπικρος. Quid hoc eſt quod dicunt homines amare? reſpondet nutrix: Iucundiſſimum, ô filia: ſed idem calamitoſiſſimum. Verba ſunt Phædræ ad nutricem, cui ſuos in Hippolytum amores credit. Huc reſpexit Catull. ad Mallium; *Mul-*

Multa ſatis luſi, non eſt Dea neſcia noſtri,
Quæ dulcem curis miſcet amaritiem.

Cæterùm Epigramma eſt Meleagri lib. 7. Græcorum Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat: Num ideò vt ei nunciet, quòd ipſa amoris dulcem & amarum ſtimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari poſſe ad id quod Plutarchus ſcribit (ſi tamen verè dicendum id eſſe Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui ſtupro ſeſe commacularint: quòd id animal ſit munditiei & elegantiæ perſtudioſum, quippè quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinoſorum ſuſtineant. citaturque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchiſen verba. *Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.*

paulum ſeceſſerat.] Hîc figmento indulgetur. Nam Poëtæ omnes ſemper Cupidinem Veneri adeſſe faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas ſine amore non poteſt exerceri. Horat. 1. Carminum: *Cur Cupido Veneri adiungatur.*

Liberum & Muſas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympoſ. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Euſebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

infans Lydius.] Periphraſis Cupidinis. Lydi populi ſunt in regione minoris Aſiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & inſtitores fuerunt. Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itemque Athenæum Dipnoſoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus oſtium clauſit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, ludere, à Lydis ductum. *Lydi mollitie inſignes.*

diræ ſed rapuiſtis apes.] Enallage perſonæ, per apoſtrophen. expreſſit vim verbi εἵλετε, id eſt, ſuſtuliſtis de medio.

Prô dolor, heu ſine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

— nulla eſt ſincera voluptas,
Sollicitumq; aliquid lætis interuenit. ——

Plautus in Amphit. *Eſt in ætate hominum (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes conſequatur.* & Horat. Odar. 2.

— nil eſt ab omni parte beatum.

Hinc prouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinū bibit. itemque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim ſtudioſum admonitum: pro eo quod in Græco eſt, ὦ πικραὶ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, ſine te gratia nulla datur:* nimiùm obſcurè id quidem, vt omnes vnà mecum ſentiunt. Ego

verò fateor his verbis (*ſic ſic gratia mellis abit*) me nō aſſecutum eſſe Græcæ concluſionis leporem. ſenſus is eſt; O apes, quæ non minus amaræ eſtis quàm mel ipſum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, ſignificat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ ſunt inter ſe aduerſæ: quaſi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, ſummumque bonum ſummo compenſari malo.

Ferè ſimile ex Theocrito.

EMBLEMA CXII.

ALVEOLIS dum mella legit, percuſſit Amorem
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,

Et

Et quatit errabundus humum, Veneriq; dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſsit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc ferè idem cum ſuperiori, niſi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσση,
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο· τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
δεῖξεν τὰν ὀδύναν καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χ' ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ' οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
χ' ὢ τυτθὸς μὲν ἔυς, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet:

Anacreontis Oda.

ἔρως πο̇τ' ἐν ῥόδοισι		*Inter roſas Cupido*
κοιμωμένην μέλιτταν		*Apiculam iacentem*
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.		*Non vidit, eſtq; punctus:*
τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς		*Manumq; ſauciatus*
τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.		*Mox eiulare cœpit.*
δραμὼν δὲ καὶ πεπαθεὶς		*Et curſitans volansq;*
πρὸς τὴν καλὴν κυθήρην,		*Ad candidam Cytheren,*
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,	hoc eſt,	*Heu occidi, occidi, inquit,*
ὄλωλα, κ' ἀποθνήσκω.		*Vitamq; mater efflo.*
ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς		*En me minuta ſerpens*
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι		*Pennata vulnerauit:*
μέλιτταν οἱ γεωργοί.		*Apem vocant coloni.*
ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον		*Tunc illa: Apis ſi acumen*
πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,		*Tantum facit dolorem,*
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν		*Quantum putas dolere*
ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;		*Quos tu feris Cupido?*

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quam plurimis conuerſum eſt. *quatit humum.*] Doloris ſignum, pedibus terram percutere. eſt & indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro: — σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας

λακτίζων ποσὶ γαῖαν.

Terram pedibus quatere.

Horatius etiam multis in locis pro ſigno lætitiæ poſuit. Hanc tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi, putat

tat amicus meus Io. Frater Lauallenſis. Nam Irus ab Vlyſſe grauiſſimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulſat pedibus, vt 10. Aeneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans. ——

Ouid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulſat humum.

Venus amica riſu.

ridens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδῆν, id eſt, riſus amicam. Horat. 1. Carminum:

Siue tu mauis Erycina ridens.

Tria genera riſus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, riſum decorum: κιχλισμὸν, meretricium: καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

qui das tot noxia vulnera.] huc ſpectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνας
μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus eſt; & quidem leænæ mammam ſuxit, inque ſaltibus ipſum mater enutrijt. Sed propius eſt quod citatur ex Næuio:

Aedepol Cupido, cùm puſillus ſis, nimis multùm vales.

In

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

QVIS *ſit Amor, plures olim cecinere Poëtæ,*
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela alasq́; ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitusq́; Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut quî quæſo niues boreamq́; euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaq́; prata gelu?

Si puer eſt, puerúmne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adiit, numquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, ſemperq́; virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus, vittámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis eſt? ideò num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci ſpicula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſatq́; in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid ſit Amor, carmina noſtra ferent.
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

FIgmentum de Amore vt ſibi repugnans & ἀδύνατον particulatim reprehendit, veramq́ue Amoris definitionem ad extremum ſe tradere docet: ſub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miſerrima: quæ ſigillatim omnia explicabimus, ſi prius Marulli elegantem deſcriptionem ſubiecerimus:

Deſcriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plena quæ cauſſa pharetræ eſt?
Non bene prouiſus certa quòd arma mouet.
Cur ſine veſte Deus? ſimplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipſe ſenes.
Quis pennas humeris dedit? inconſtantia. quare
Nulla Deo frons eſt? ſigna inimica fugit.
Quæ ſors eripuit lucem? immoderata libido.

Cur

Cur macies? vigilis cura, dolorq́ facit.
Quis cæcum præit? ebrietas ſopor, otia, luxus.
Qui comites? rixa. bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. quæ cauſſa coëgit?
Mitior auctore eſt credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inſcia! quo ius
Fasq́, ſcelus miſeri ſi ſcelere abluimus?

Addam & Angeriani poëtæ certè non illepidi eadē de re carmē: *Angeriani epigrāma de Amore.*

Angelus inuicta qui cuſpide ſemper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui noſtra petunt delubra. Rubenti
Cur ſtant in dextra ſpicula? trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoſcumque ſagittis
Saucio, ſiue volans ignibus vro meis.
Ventoſas humeris cur fixit Iupiter alas?
Eſt quouis leuior flamine quiſquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretumq́,
Et iuga montoſa, & ſcrupea ſaxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic lumine? cæcus amator,
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Paſceris ambroſia, ſeu nectare? paſcor amœnis
Blanditiis, riſu, ſedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia denſos forma calores
Ingenerat, formæ munere naſcor ego.
Cur maris è fluctu prognata eſt mater? amator
Vt mota in ſalſis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultiſſima? nulla
Tecta colo; hiberno ſub Ioue dego miſer.
Dic vbi ſtas, dum laſſa tuo ſunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiam iſtam Cupidinis diuinitatem doctè vereque perſtrinxerunt, vt Archias poëta,

οὐκ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ᾽ ἀκόλαστοι,
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ᾽ ὁ ἔρως πρόφασις.

Nō amor eſt qui afficiat iniuria humanū genus, ſed intemperantes: animis enim hominum hanc occaſionem præſtat amor, quaſi diceret ſine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille puſio, lædit homines, ſed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] propter diuerſa vel adiuncta vel effecta, quæ ſtudioſè in Syntagmatib. Hiſtoriæ Deorum explanat Gyraldus.

Conue-

Conuenit hoc, quod.] abſurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, eſt impudentia eum nudum pingere, cùm Dij nulla premantur egeſtate. Ea tamen nuditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam arguit: vel manifeſtam eorum inſaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Cur te cum nullo corpus velamine monſtrat?
Stultitia inſani manifeſta pateſcit amantis.

Nudus Amor cur?

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus eſt πανδαμάτωρ, vt ſuperiùs annotauimus.

Aut qui quaeſo niues.] Nil eſt quod timeant amantes, dum rebus amatis potiri ſe poſſe ſperant. ſic Plautus ſub amatoris perſona:

Nullum periculum detrectãt amatores.

Neque vllà mihi obſtabit amnis, neque mons, neque adeò mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem ſufferam, ſolem, ſitim:
Non concedam, neque conquieſcam vſquã, neque noctu neq; dius,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inueſtigauero.

Tibull. item Eleg. 1.

Quiſquis amore tenetur, eat tutusq; ſacerq;
Quà libet: inſidias non timuiſſe decet.
Non mihi pigra nocent hiberna frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 13. eleg. 15.

Non tamen eſt quiſquam ſacros qui laedat amantes,
Scironis media ſic licet ire via.
Quiſquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus eſſe volet.
Luna miniſtrat iter, demonſtrant aſtra ſalebras:
Ipſe amor accenſas percutit ante faces.
Saeua canum rabies morſus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via eſt.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire ſi iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non ſi per ignes, & infeſta agmina,
Cuncter paratis enſibus pectus dare.

pueriúmne vocas.] Puer eſt ob amatorum varietatem & inconſtantiam, qualis ineſt puero.

Puer Amor cur?

Ouidius 1. Amorum, eleg. 10.

Et

Et puer eſt, & nudus amor, ſine ſordibus annos,
Et nullas veſtes, vt ſit apertus, habet.

Moſchus de fugitiuo amore: ἐςὶ δ᾽ ὁ παῖς περίσαμος.

qui Neſtora vincit.] ſenem quemque ſapientiſſimum. Heſiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetuſtiſſimi, mortaliũ & immortalium mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. Conuiuium. Sed id non eſt ſatis, niſi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Neſtore ſit antiquior, Heſiodo teſte, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurem, Tartara, Amorem Deorum primos extitiſſe. Verba hæc Heſiodi ſunt:

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρά τ᾽ ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ᾽ ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα.

Ergo, qui Neſtora vincit, ſic interpretor, qui Neſtora vincit ætate, qui ſit Neſtore annoſior; denique qui ſenior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam ſuprà.

Aſcræi ſenis.] Heſiodi, ab Aſcræo Bœotiæ pago in Helicone monte. *Inconſtans puer.*] Ad id reſpexit Ouid. De Arte: *Error & inconſtãtia Amoris.*

Errat, & in nulla ſede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recuſat ferre quod ſubiit iugum.

Theophraſtus: ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολὴ, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor eſt irrationalis cuiuſdam cupidinis exceſſus, qui velocem habet acceſſum, tardum autem diſceſſum, Id non poſſum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui ſe egregium doctorem præſtitit naturæ amoris explicandæ: ſic enim eleg. 10. lib. Amor. 3.

Luctantur: pectusq́ leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: ſed puto vincet amor.
Odero, ſi potero: ſi non, inuitus amabo;
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec ſine te, nec tecum viuere poſſum,
Et videor voti neſcius eſſe mei.
Quicquid eris, mea ſemper eris: tu ſelige tantùm,
Me quoque velle, velis, ánne coactus amem?
Lintea dum potiùs, ventisq́ ferentibus vrar:

Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

—— hæſerunt tenues in corde ſagittæ:
Et poſſeſſa ferus pectora verſat Amor.

& eleg. 18.

—— tener auſuros grandia frangit amor.
Sæpe mea dixi, tandem diſcede, puella:
In gremio ſedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miſeram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitq́ſuos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oſcula mille dedit.
Vincor: & ingenium ſumptis reuocatur ab armis,
Resq́ domi geſtas, & mea bella cano.

Eundem affectum expreſſit Catullus in Leſbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortaſſe requiris:
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrucior.

quod idem apud Marullum reperio, ſed Muſa fuſiore:

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor Camilla, ſed quam
Et odi, & magis in dies magisq́
Velim odiſſe: ſequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitq́:
Sic quem ſæuitia fugas proterua,
Tam raræ reuocas decore formæ.

At pharetras, &c.] Xenophon iccircò Cupidines ſagittarios fingi ait, quòd formoſi & formoſæ etiã è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipſis tamquam ſagittis eminus in rem amatam emiſſis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόῤῥωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:

Cur pharetratus Amor?

Et meritò hamatis manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero Gnoſſia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens ſagittas
Cote cruenta.

Moſchus in amore fugitiuo:

καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ
τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἠμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ ſagittæ, quibus me ſauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δ' ἐραστής, ait Amori pharetram tribui plenã telis, quia vulneret hominum

animos

animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra ſignificari cor; telis cogitationes; arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu ſimilitudinem, adeoque ipſa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp. 2.

—— πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-
νος ὠκέα βέλη
ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας
φωνᾶντα συνετοῖσιν: ἐς
δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων
χατίζει. id eſt, Multæ mihi ſunt ſub cubito celeres ſagittæ intra pharetram ſonantes prudentibus: at apud vulgus indigēt interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi ſenſa, quibus ſe fatetur ornatum & excultum, & oratione diſerta ad victorum laudes celebrandas. Sed de his ſatis.

Alas cúrue tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro πτερόεντα; idque propter frequentiſſimas in eo viciſſitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiſeus problem. 87. rationem reddit, propter inſtabilitatem nempe. *Cur alatus Amor.*

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuiſſe manus?
Hic primùm vidit, ſine ſenſu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. De arte:

Magna paro quas poſſit amor remanere per artes
Dicere, tam vaſto peruagus orbe puer.
Et leuis eſt & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile eſt illis impoſuiſſe modum.

Secundo amorum 9. eleg. ſic:

Tu leuis es: multoq; tuis ventoſior alis:
Gaudiaq; ambigua dasq; negaſq; fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hôc ridet, cuius ſenarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ' ὑπόπτερον;
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
ἀλλ' ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἔστιν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥάδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῆ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
ληρός τοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσειέ τις. id eſt,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines ſolùm ſciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec eſt enim leuis, nec eſt is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauisq́ valdè. qui ſit alæ vt ſint ei?
Nugæ meræ ſunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] iecur, amoris ſedes. Horat. 1. Epiſtolarū:
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérue.

Serpit humi.] Repugnantia ſunt, quibus ſuperuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Cæcus Amor cur?

Si cæcus] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem oſtēdit: nec enim modò τυφλὸς, ſed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. τυφλὸς δ' οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρως: hoc eſt, cæcus non ſolùm Plutus, verumetiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2.

Ante pedes cæcis lucebat ſemita nobis:
Scilicet inſano nemo in amore videt.

Ouidius epiſtolis: — *quid deceat non videt vllus amans.*

tænia.] vittarum extremitas, & pro tota vitta ſumitur aliquoties: hìc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

ſagittiferum qui lūmine.] Abſurdum aliud per collationē diſſimilium.

Igneus eſt.] ab effectis, vt iam dictum eſt.

De amore igneo, aut potiùs amoris igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrunt, pauca ſeligam. Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, Τηλέμβροτε, πείσειν,
μηδ' ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀπυρές.
χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος. ἐσβέσθη δὲ
οὐδέ ποτε ἐν πολλῷ πικτόμενον πελάγει.

circunferuntur hæc incerti cuiuſdam:

αὐτὸ τὸ πῦρ καίουσιν διζήμενος οὗτος, ὁ νύκτωρ
τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.
δεῦρ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας. ἔνδοθι γάρ μου
καιόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

Quò ſpectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Aedituo:

Quid faculam præfers phileros, quæ nil opu' nobis?
Ibimus, hîc lucet pectore flamma ſatis. & cæt.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentiarius ita: — *ἀντιτύπου γὰρ*
εὐθὺς ἀποθρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
οἶστρος ὀλισθήεσσαν ἔχει φύσιν. ἤν τις ἀϊστοῦ
ἄκρον ἕλῃ, φλογέου δύεται ἐντὸς ὅλος.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι· γυιοβόρον γὰρ
πῦρ ὑποθαλπίζει θυμὸν ἐφελκομένη.

tumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc caſtas & pudicas puellas matronaſque poſſis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri: *Naiades quæ.*

δεινὸς ἔρως; δεινός. τί δὲ τὸ πλέον; ἢν πάλιν εἴπω,
καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;
ἦ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
ἥδεται, ἢν δ' εἴπω λοίδορα καὶ τρέφεται.
θαῦμα δέ μοι, πῶς ἆρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
κύματος, ἐξ ὑγροῦ Κύπρι σὺ, πῦρ τέτοκας. id eſt,

Sæuus Amor? ſæuus. quid tum, ſi talia mærens
Conquerar? atque iterum talia; ſæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipſis
Gaudet, & inſultat iurgia ſi qua loquor.
Aſt ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progeneraſſe potes?

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. eleg. 5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina ſenſerunt ipſa quid eſſet amor.

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandemque veram Amoris deſcriptionem vltimo perſtringit diſticho.

Iucundus labor eſt, laſciua.] Libidinis & obſcenæ voluptatis actum ſignificat; cuius ſchema eſt malum Punicum in nigra ſcuti planitie, quæ repræſentant ſimilitudine quadam ſexus vtriuſque: *γυναικεῖα μόρια* Punicum quidem dulci ſapore, ſed amaro cortice, mihi referre poteſt *ἡδονὴν γλυκύπικρον*. Nigra plani-

ties cæcitatem & caliginem, quibus implicantur qui turpiter amant. Cæterùm vir doctus quiſpiam ait, hîc glande ſignificari partem obſcenam genitalium, quam Cornel. Celſus, Ariſt. & Galenus Balanon appellant, quod glandem ſignificat: eſtque virilis penis prior pars, quæ Latinis eſt mentula.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *miſſa patria, oblituſq; tuorum,*
Quos tibi ſeu ſanguis, ſiue parauit amor;
Romam habitas, nec cura domum ſubit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos.

Sic

Sic Ithacûm præmiſſa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

MInimè mihi dubium eſt, Alciatum id Emblema cùm ſcriberet, habuiſſe in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum reſpexiſſe locum qui eſt lib. 14. quem integrum apponam, & deinde ſententiam explanabo. Verba itaque Ammiani ſunt hæc: Illud autem non dubitatur, quòd cùm eſſet aliquãdo virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum ſuauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabant. Et hæc quidem ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodam ſolo retenti, & fortuna quadam benigniore lactati, torquet Alciatus. Notiſſima eſt illa Teucri vox apud Ciceronem Tuſc. 5. Patria eſt vbicumque eſt bene. tum enim vel maximè patriam ipſumque natale ſolum tradere ſolemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potiſſimùm in eos torquetur, qui cùm ad amplum aliquem dignitatis gradum peruenerint, ſui ſuorumque immemores facti, tumidas attollunt vertice criſtas, vt iis nihil intolerabilius eſſe poſſit, neque aſperius; quippè qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitent: ex quo perſpicuum fit, quàm deſipiant, quamque vecordes ſint, cùm non intelligant leuiſſimo caſu ſe poſſe deturbari: quamque temerarij & inſtabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præſtantiam, aut ingenij, aut fortunæ ſplendorem ſumus conſecuti, eam noſtris impertire eſt opus, & cum proximis communicemus: vt ſi parentibus nati ſimus humili & obſcuro loco, ſi propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna, eorum augeamus opes, eisque honori ſimus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam ſtirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti ſunt, & aut Deorum aut Regum filij inuẽti, retinent tamen charitatem in paſtores, quos patres per multos annos eſſe duxerunt.

Typus & fons Emblematis.

Patria eſt vbicumq; bene eſt.

Sui & ſuorum obliti.

Quos tibi.] Duo hîc amicorum genera notat; vnum eorum qui ſanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel ſtudiis quibuſdam paribus, vel commercio aliquo, aut vſu vitæque conſuetudine amicitia nobiſcum iuncti ſunt.

Duo amicorum genera.

Romam habitas.] Poteſt hoc intelligi ſynecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Roma, vrbs per excellentiam.

Aeterna vrbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenę ἄστυ, & Alexan-

Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Magius Miſcellan. lib. 4. cap. 6. Alluſit autem ad priſcorum Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperium ſemper duraturum credebant. Hinc illud eſt Iouis apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicentis:

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono;
Imperium ſine fine dedi. Et Auſonius:
Ignota æternæ ne ſint tibi tempora Romæ.

Idemque:

Vrbis ab æternæ deductam rege Quirino.

Romanæ vrbis elogia.

Sed præter hæc, placet etiam quæ ſequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Epiſcopi, firmari deſiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forumque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & ſtadium, aliaque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammian. lib. 16. Romam ingreſſus, imperij virtutumque omnium larẽ. & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum Romæ ſacraret, id eſt in templo mundi totius, &c. Nec diſſimile eſt quod ait Caſſiodorus lib. 1. Variar. epiſt. 32. Roma mater omnium dignitatum. & epiſt. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latiſſimum templum, &c. Facilè hîc prætermitto quæ notat Alciatus ipſe Commentario De verb. ſignific. ad l. 87.

Ithacûm præmiſſa manus.] id eſt, multitudo Vlyſſis ſociorum, quos exploratum miſerat in Lotophagorum patriam. præclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorum diſcordes ferasque linguas, Latini ſermonis cõmercio ad colloquia contraxit, ait Plinius.

dulcedine loti.] Polybius, hiſtoriæ ſcriptor ἀξιόπιστος ait in 12. Loton arborem aſperam, pumilam, ſpinoſam, frondibus viridantem rhamno ſimilibus, cuius fructus initio candidis myrtidibus non ſit diſſimilis, mox increſcens palmeo colore, magnitudine rotundæ oliuæ, nucleo perpuſillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo ſitis leuatur, ſine admixtu aquæ, ſed vltra diem decimum non durabilis. Theophraſt. 4. lib. De plantis, ſcribit loton parem habere cum pyro magnitudinem, eiuſque pomum fabæ ſimilem; quod dum matureſcit variat colores vuæ inſtar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuiſſe ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyſſ. 9. ait,

Vlyſſis

Vlyſſis ſocios dulci quadam guſtata loto, reliqua neglexiſſe, ac præſenti voluptate delinitos noluiſſe ad nauim redire, niſi verberibus adactos, Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatē deſignari per Lotophagorum regionē, quæ voluptas poſita eſſet in ea rē perfruenda quæ dulciſſima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epiſtolis alluſit: Vt mihi, ait, quaſi apud ſcopulos hæſiſſe videaris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimiū immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum guſtare. De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. c. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuoſos, & libidine prurienteis, qui guſtato ſemel dulci blandoque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abſtineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chryſoſt. Orat. 35.

Lotus & Lotophagi quid.

Sirenes.

Emblema cxv.

Absqve *alis volucres, & cruribus abſque puellas,*
Roſtro abſque & piſces, qui tamen ore canant,
Quis putat eſſe vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri ſed potuiſſe docent.
Illicium eſt mulier quæ in piſcem deſinit atrum;
Plurima quòd ſecum monſtra libido vehit.
Aſpectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucoſiaq́; viri.
Has Muſæ explumant, has atque illudit Vlyſſes:
Scilicet eſt doctis cum meretrice nihil.

Elegans

Elegans eſt Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope, Ligia, & Leucoſia. Virginea facie ſunt, & in piſcem deſinunt, alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate pelliciebāt, pellectos ſopiebant, ſopitos demergebant, & poſtea deuorabant. Vlyſſes cùm illac ſibi prætereundum eſſet, *Sirenes quæ.*

Illeuit cera ſociorum callidus aures,
Atque ſuas vinclis præbuit ipſe manus.
Tranſiluit ſcopulos & inhoſpita littora claſſis:
Illæ præcipites deſiluere freto.
Sic blandas vocisq́; notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monſtra canora dedit.

Martialis huc alluſit lib. 3. ad Caſſianum:

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandasq́; mortes, gaudiumq́; crudele,
Quas nemo quondam deſerebat auditas,
Fallax Vlyſſes dicitur reliquiſſe.

Homerus Odyſſ. μ. id pertractat. Meminit & Plato in Phædro. Virgil. Aeneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Pleriſque dicuntur Σειρῆνες, ſed altiore ſenſu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, vt Suidas: & in ſua Repub. Plato, cùm de ſphęrarum cœleſtium volubilitate tractaret, ſingulas Sirenas dicit ſingulis orbibus inſidere, ſignificat motu ſphærarum cantum numinibus exhiberi, nam Siren dea canens Græco intellectu valet. Macrob. 2. Comment. in ſomn. Scipionis. Sirenes autem aues fabuloſas eſſe putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui ſanè aduerſantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari ſe vidiſſe affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia tranſeuntes deducerent ad egeſtatem, his fictæ ſunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epiſtola quadam: Et nos ad patriam feſtinantes, mortiferos Sirenum cantus ſurda debemus aure tranſire. quò ſpectat illud Socraticum, δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: Voluptates oportet præterire tamquam Sirenes eum qui virtutem vt patriam intueri percupit. Cæterùm in Vlyſſe typum ſapientiæ obſeruamus, qui & ſuos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipſe ſibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. ſic enim: Mihi quidem Homerus huiuſmodi quiddam *Quid per Sirenes intelligendum.* *Vlyſſes, ſapientiæ imago.*

vidiſſe

vidiſſe videtur in iis quæ de Sirenum cantibus finxerit. Neque enim vocum ſuauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos ſolitæ, qui præteruehebantur: ſed quia multa ſe ſcire profitebantur, vt homines ad earum ſaxa diſcendi cupiditate adhæreſcerent. Mirum ſanè cur hîc Cicero per Sirenũ cantus nil ab Homero ſignificari dicat, quàm diſcẽdi ſtudiũ, & ſciendi voluptatem: cùm Vlyſſes ne Sirenum cantibus caperetur, ligari ſe voluerit: quod non feciſſet, niſi inſignẽ quandam calamitatem & turpitudinem ab eis ſibi ſuisque importatum iri cognouiſſet. Horatius Epiſt. 2. de voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces & Circæ pocula noſti, &c.

Me non fugit ab alijs variè trahi hanc Sirenum fabulam: vt cùm Pauſanias in Atticis ait Sophoclem dictũ fuiſſe nouam Sirenem. Siren etiam nominatus Bacchylides. εἰώθασι καὶ νῦν ἔπη ποιημάτων, καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Syneſius epiſtola quadam ad Herculianum: ἐγὼ μὲν οὐ δι' ἄλλο τι τὰς σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελιχρῷ τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσαγόμεναι τὸν πιστεύσαντα. ἤκουσα δὲ τοῦ τῶν σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον: Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονὰς, αἳ τοὺς εἴξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῶν τῷ προσηνεῖ, μετὰ μικρὸν ἀπολλύουσι. τί οὖν ἀποδέχονται εἶναι Σειρῆνες αἱ τῶν σῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί. Ego ſanè non aliam ob cauſam exiſtimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quód vocis dulcedine adductos perderent. Audiui à quodam ex ſapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obſcurè ſignificare voluptates ſenſum oblectantes, quæ eos perdant qui ipſarum cantui & blanditijs aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epiſtolarũ voluptates ſint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. aliò torſit, nempè ad deſidiam: *—vitanda eſt improba Siren Deſidia.*

De Sirenum fabula poſt Platonem quid ſentiat Plutarchus, repete ex Sympoſ. 9. quæſtione 14. Aliò torſit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de ſaltatione: & prouerb. Ceram auribus obdis.

Abſque alis volucres.] Eadem deſcriptio, qualis fuit in ſuperiori Emblemate de homine anguipede, idque ænigmaticôs.

Eò pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

——vobis Acheloides vnda
Pluma pedesq́; auium, cùm virginis ora geratis?

Mulier, illicium. *Illicium eſt mulier.*] ab illiciendo, quód blanditiis illiciat.

quæ in piſcem.] Abſurdum eſt. quo alludit ad illud Horatij:

——vt turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa supernè.

Per

Per piſcem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem ſupernè in caudam piſcis deſinentem viſam fuiſſe ait. *Piſcis quid allegoricos.*

Plurima quòd ſecum.] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficiſci nemo neſcit: tamen eius tres ſunt præcipuæ illecebræ. ſiquidem aut viſu, aut cantu, aut commercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus. *Tres ad voluptatem illecebræ.*

Aſpectu.] viſu naſcitur amor. Hinc illud Propertij vulgatiſſimum: *Si neſcis, oculi ſunt in amore duces.* *Viſus amoris initium.*
Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit:

ὥρα πότνια κάρυξ ἀφροδίτας·

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.
Theocritus, *ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.*
quod Maro Ecloga 8. ſic eſt æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abſtulit error.

Ouidius item in Epiſtolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi ſcire quis eſſes:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arſi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10 (alloquitur amaſiam)

Perq; tuos oculos, magni mihi numinis inſtar;
Perq; tuos oculos qui rapuere meos.

App. lib. 10. Cauſſa omnis & origo præſentis doloris, & eſt medela ipſa, & ſalus vnica, mihi tute ipſe es. Ipſi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapſi præcordia, meis medullis acerrimum commouent incendium. Plato amoris vulnera radios eſſe quoſdam ait tenuiſſimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis ſanguis dulciſſimus & calidiſſimus ſedem habet, viaque ſibi per oculos patefacta, ſubinde per amantis oculos illapſi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. *ἔρωτες*: *ἔρως πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἤδη, κἂν θεάσηται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι.* qua ratione Philoſtratus *δᾳδούχους* amoris oculos fecit: *ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε.* Itaque probatur ſententia Plotini, *ἔρωτα* deducentis, *ἀπὸ τῆς ὁράσεως*, lib. 3. De amore. Ex quo illud Propertij: *Amoris vulnera ex oculis.*

Cynthia prima ſuis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis antè cupidinibus.
Aſſiduè creſcit ſpectando cura puellæ,
Ipſe alimenta ſibi maxima præbet amor.

Seneca De remediis fortuitorum: Nõ intelligis partem innocentiæ

tiæ eſſe cæcitatem. Hinc oculi adulterium monſtrant, hinc inceſtum: hinc domum quam concupiſcat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi ſunt irritamenta vitiorum, ducéſque ſcelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ περὶ κάλλους: formoſos intueri iucundiſſimum: tangere autem & tractare ſine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignem tangunt, vruntur dumtaxat: formoſi verò, quamquam procul diſtent, incendunt tamen. Eſt enim viſus, incitandi amoris occaſio. Græca ita ſonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ', ὥς φησιν ὁ ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον. οἱ δὲ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστὶ.

Verba inflammāt ad amorem.

verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad pelliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque.

candore.] eloquentia compta ornataque, qua vel pertinaciſſimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vſurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falſò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Niſi candorem referre mauis ad illam Sirenem flexanimam, quam noſtri gratiam, animumq́ue purum ac ſimplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiuſdam Theſſalę gratia, cuius amore ita exarſiſſe Philippum Macedonem aiunt, vt plerique ſuſpicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quam ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ poſuit, vt tandem Theſſalam illam prehenderit: quam cùm diligenter intuita eſſet, eius formam certè bonam, verba omnia naturam ingenuam ſpirantia, præclaram educationem. faceſſant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio faſcino capitur Philippus.

Triū Sirenū nomina vnde impoſita.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè impoſita ſunt. παρθένος virginem ſonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, ſed à Græco λιγεῖον, quod canorum ſonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad ſermonis & colloquij refertur illicium: Leucoſia, à λευκὸν, album, ab albedine, quæ in ſui admirationem rapit, mentiſque oculos quaſi faſcino aliquo decipit. Eâ enim ſignificatur verborum ornatus.

A Muſis Sirenas explumari quid.

Has Muſæ explumant.] Per Muſas intellige literatos, qui cum voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum autem libidinis antidotum eſt literarum ſtudium. Huc placet adiicere

cere

cere fabulam Græcorum ſcholiaſtûm poëticam ſatis vulgatam. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcentibus, vt Muſas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Muſæ conditionem, vbi aliquantum cõcertaſſent, non recuſantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nec veró mirum cuiquam videri debet, ſi tam facilè vicerint. Quis enim ſuauem & natiuum Muſarum modulum cum eo blando quidem, ſed fallaci & captioſo Sirenum cantu comparet? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerunt, quibus ſibi coronas confecerunt in victoriæ ſignum. Mythologi Sirenum vocabulo, ſophiſticen: Muſarum nomine, ſolidam & expreſſam ſapientiam volunt intelligi: plumæ, ſcripta ſunt ridicula eorũ qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapienteſque viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, ſtatim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ ſententia, aut eorum certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

has atque illudit.] Antidotum eſt alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph. *Peregrinatio confert ad amorẽ declinandũ.*

Ire libet procul hinc, patriaq́ relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id veró ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus: ſi non ab amante recedas,
Turbaq́ in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim.

Scilicet eſt doctus.] Epimythion eſt: quò referendum videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius: *Amore non capi Muſas quid.*

Ἁ κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
τιμᾶτ', ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
καὶ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
ἡμῖν δ' οὐ πέταται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt:

Hæc Venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ:
In vos armatus aut Amor inſiliet.

Cui contrà Muſa, Verba hæc age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, quod eò ſpectat, vt ſignificetur, doctos, & laborioſa ſtudiorum mole preſſos, ſtulto amore non corripi: quod accidere ſolet iis qui otio ſeſe turpi dedunt, laboremque honeſtum refugiunt. quod Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc ſtudia, de quibus diſputo, non facilè in eodem homine eſſe poſſe. Fieri enim non poteſt, vt animus libidini deditus, amore, deſiderio, cupiditate ſæpè nimia copia, inopia etiam nonnumquam impeditus, hoc quicquid eſt quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ, tanta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci ſint, ſemperque fuerint, qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates, relinquenda ſtudia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus; quæ res in hoc genere homines à labore ſtudioque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet eſt doctis.] Carmen Theocriti eſt ex Eidyllio 9.
οὔτ' ἔαρ ἐξαπίνας, γλυκερώτερον, οὔτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μῶσαι φίλαι. οὓς γὰρ ὁρῶσαι
γαθεῦσιν, τὼς δ' οὔτι ποτῷ δαλήσατο κίρκα. id eſt,
Neque ver ſubitum lenius eſt, neque apibus
Flores (tã dulces) quã mihi muſæ charæ [ſũt.] quos enim aſpiciẽdo
Exhilarant, eos ſua potione non poterit faſcinare Circe.

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

DVM Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè inſana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtque cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

VVlgò apud noſtrates iactatur, vitia quædam eſſe, quæ Deo & Naturæ repugnant, hominibusque valdè diſplicent: nimirùm adoleſcentis ignauia, inopis ſuperbia, & ſenis iam capularis libido intempeſtiua. tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis pluſquam iuuenilibus intempeſtiuè deiectantur. *Bis pueri ſenes.*

ctantur. Quantò enim quis ætate prouectior eſt, tantò à voluptatum corporis titillationibus remotior eſſe debet. Cicero in Catone maiore: At non eſt voluptatum tanta quaſi titillatio in ſenibus, credo, ſed ne deſideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libenter verò iſtinc tamquam à domino agreſti & furioſo profugi. cupidis enim rerũ talium odioſum eſt & moleſtum fortaſſe carere: ſatiatis verò & expletis iucundius eſt carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max. lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum inſtitutum Philodemi poëtæ iam ſenectute caſti, qui fatetur ſe quondã amori dediſſe operam, ſicuti & alios, luſiſſeque cùm per tempus liceret: ſed tandem canitie admonitũ, grauioribus curis & ſtudiis incubuiſſe. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adeſt pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus eſſet, luſimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempeſtiuos ſenum quorundam amores, & affectũ libidinis huic ætati planè repugnantẽ aduertimus, facile eſt colligere, veriſſimũ eſſe quod ait Plaut. Mercatore:

Senes procul à voluptatibus corporis

Senum amor vehemens.

—— labant iuuenes, itidem rapiuntur ſenes.
Illi ſe amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò ſi amare ea ætate occeperint, multò inſaniunt acrius.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miſeros luſiſſet amores,
Pòſt Veneris vinclis ſubdere colla ſenem,
Et ſibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charaúe puellæ
Ancillam medio detinuiſſe foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumſtetit arcta,
Deſpuit in molles & ſibi quiſque ſinus.

Locus eſt elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet ſenibus Venerem exercendam non eſſe: Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Eteſias ventos, vbi peruenerint ad ſuum incrementum, expirare: quod in cauſſa eſt vt inquirat, vtrũ ſapiens ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formoſarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter ſentiens quàm Sophocles, qui libenter iſtinc, vt à domino agreſti & furioſo, ſe profugiſſe dicebat. Sed cùm pleraſq; voluptatum iſtarum ſenectute exareſcere videãt, cumque

Cythe-

Cytherea canos ſit peroſa milites,

multo potiùs debebant homines voluptuarij, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putreſcunt, & incorrupta durant. Et ibidem: Obſoleto, intempeſtiuo, turpi remedio fatentur ſe vti, cùm recordatione priſtinarum voluptatum ſe ipſi recreant: & quia non ſuppetunt recentes, quibus vti queant, veteribus illis, id eſt mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduerſante natura, ventilantque pauliſper fouendo: quippè qui in animo nullam habeant domeſticam voluptatem, dignam libero, condîtam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in deſcriptione Senectutis oſtendit ſatis, quàm ſit aliena Venus à ſenibus. Cæterùm quantum ex hiſtoriis deprehendi poteſt, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricem deperiit. Idem ſenex admodum, Archippen adamauit ſcortum nobile, cuius prior amaſius, Smicrines nomine, à quodam rogatus quid ageret Archippe: reſpondit, Velut noctua tumulo inſidet. Athenæus Dipnoſoph. lib. 13. cap. 22.

Sophocles, amator ſenex.

Noctua tumulo.

quamuis affecta ætate.] id eſt, quamquam iam ſenex eſſet. Ouidius rectè:

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

inſana iuuentus.] aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderaſtiam, qua notatus eſt Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in hiſtoricis Commentariis meminit.

Ob zelum.] zelotypiam.

ſuper vtque cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDEX mæſtitiæ eſt pullus color: vtimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At ſinceri animi, & mentis ſtola candida puræ:
Hinc ſindon ſacris linea grata viris.
Nos ſperare docet viridis. Spes dicitur eſſe
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Eſt cupidis flauus color, eſt & amantibus aptus,
Et ſcortis, & queis ſpes ſua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus;
Indicet & pueros erubuiſſe pudor.

Cæruleus

Cæruleus nautas, & qui cæleſtia vates
Attoniti nimia relligione petunt.
Vilia ſunt giluis, natiuaq́; vellera burrhis:
Qualia lignipedes ſtragula habere ſolent.
Quem curæ ingentes cruciant vel zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veſte tegi.
Quiſquis ſorte ſua contentus, ianthina geſtet:
Fortunæ æquanimis tædia quiq́; ferat.
Vt varia eſt natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: ſed ſua cuique placent.

COlores & eorum differentię non minimùm ſolent animos noſtros afficere, ob eamq́ue rem docti & indocti παθήματα ea quæ ſunt in animis, paſſim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot ſignificationes eſſe poſſunt, quot ſunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedunt, vel naturam rerum expreſſiùs declarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi ſignificandam. Viror, ſpei nota, vt dictum eſt in ſuperioribus auaris, amantibus, & id genus aliis, qui ſpem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, ſymbolum eſſe poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrhus, vilium, & eorum qui ſunt tenuis fortunæ. Meticuloſis denique & zelotypis, quòd animo ſint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui ſua ſorte contenti viuunt. Colorũ octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Coloribus exprimũtur affectus animi.

Colorum ſignificationes.

Index mæſtitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parentalibus vtuntur, quod ex hiſtoria Theſei proditum nobis eſt. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigroq́ue velo per imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc ſigno tamquam lugubri & funeſto conſternatus, quippè qui filium extinctum eſſe crederet, ſe in mare præcipitem dedit. Quem colorem mœſtitiæ & doloris notam fuiſſe ſignificat Ouidius exul, ſuæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu ablegans his verbis:

Nigroris ſymbolũ.

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia ſucco:
Non eſt conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:

Fortunæ memorem te decet eſſe meæ.

tumulis cùm damus inferias.] cùm mortuos ſepulchro mandamus. Inferiæ ſacrificia fuere, quæ Diis inferis ſolui dicebantur. &, Inferias facere, eſt mortuorum animas ſacrificiis placare, vel iuſta defunctis perſoluere. Virgil. in 9.

Inferiæ.

Abſenti ferat inferias, decoretq́ ſepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumq́ reuiſit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miſeras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea priſco quæ more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad inferias.

Gladiatorum prima inſtitutio.

Tradit Seruius morem fuiſſe in ſepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod poſtquam crudele nimium viſum eſt, placuit gladiatores ante ſepulchra dimicare, qui à buſtis buſtuarij dicti ſunt. Eorum ſi fortè copia non fuiſſet, laniantes feminæ genas ſuas effundebant ſanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod prætermiſſum nolim, Plutarch. libro Quæſtionum Romanarum, quærit quã ob cauſſam mulieres in luctu veſtibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduerſus tenebras ipſumque Plutonem lucida & illuſtri veſte ſeſe obtegunt: vtque defuncti cadauer albo amictu tegitur, ſic putant æquum eſſe amicos ac familiares veſtiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta ſunt & ſuffuſa, luxum arguunt, & ſuperfluarum rerum apparatum. Cùm itaque ſolum album ſincerum ſit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant iis conuenire qui ſepulturæ committuntur. Proinde & Socrates ſcribit, Argis veſtes albas in vſu eſſe dum lugent, quæ eædem ſint aqua elutæ. Sed enim tamen obſoleuiſſe morem idem Plutarch. ſcribit: nimirum deprauata cõſuetudine, viros albas veſtes in luctu vſurpaſſe; quod ferè colligimus ex ijs quæ Paulus Iulius ait, in tit. De ſepulchris & lugẽdis: Qui luget, abſtinere debet à conuiuiis, ornamentis & alba veſte. Conſtat enim ex Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrũ colorẽ ſolemnẽ habuiſſe: Amiculo nigello (inquit ille) capillo demiſſo ſequeretur luctũ. alio loco: funere ipſo pullis pallis amictæ. Idem fuiſſe vſus traditur apud Græcos ex vltimo Iliados Homericæ, vbi Tethys futurã

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vſæ.

filij

filij Achillis necē deflens velo nigro tecta Iouē adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytæmneſtram monet, ne comam laniet ſuam ob mortem: ſuiſque vt renunciet ſororibus ne veſtibus nigris corpus eam ob rem contegant.

At ſinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, caſtimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiuſdem virtutum nota, ideoque religioni accommoda. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè decorus Deo eſt, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. De Iſide & Oſiride, quærit cauſſam cur Sacerdotes linteis tantùm veſtibus vterentur. Id quidem factum ait, quòd immortalibus Diis omnia pura, mundaque conueniunt. Non enim fas eſt (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaque cùm linū maximè purū fiat, ſitque ad eluendum expeditiſſimum, ſacrificis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire cenſuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alij nonnulli. Reperio & veſtem candidam, ſignum fuiſſe lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco ſcribit poſt Cannenſem cladem, qua maior virorum Romanorum pars abſorpta fuit, decretum fuiſſe ne matronæ vltra trigeſimum diem luctus extenderent, vt ab ijs ſacra Cereris peragerentur. Hæ itaque abſterſis lachrymis, depoſitiſque doloris inſignibus, candidam veſtem induerunt. Nec prætermittendus Romanorum mos in honorum petitionibus: qui enim magiſtratus ambibant, toga candida induti ſeſe commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatemque ex colore omnium puriſſimo & ſimpliciſſimo ſignificantes, ſeque pecunia minimè vſos qua populum corrumperent: ideò candidati à candore veſtis nominati, vel ſimplicitate, puritateque animi potiùs. *Alboris ſignificationes.*

ſindon.] Veſtis alba, vel amictus è lino Aegyptiaco.

Nos ſperare.] Spei color eſt viridis, quòd omnia ſpe duce vernent. Vt enim cùm vireſcunt ſegetes & arbores; ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea ſpes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid. *Viror, Spei nota.*

Fallitur augurio ſpes bona ſæpè ſuo.

& Plautus: *Ego ſcio qui ſperauerint, ſpem decepiſſe multos.*

Eſt cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias artes ſectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, ruſo & viridi concretus eſt, qualis eſt color mellis, auri & ariſtarum. Auaris quidem, qui ſpem pretio non emunt, cùm ſint coloris flaui, ob inſatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum *Flauus color, quorum ſit.*

propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur.

Ruboris nota. *At ruber armatos.*] Rubor militum eſt: ardorem enim bellicum, cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in castris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protentam, vt aliis purpuram, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingeret. Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum ſuorum in bello cruorē diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prœlio tunicis vſos: aut ne ipſis terrorem incuteret; ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret.

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ. *Indicet & pueros.*] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factiſque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enim virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam deſcribit ab adiuncto pudore:

—niueos infecit purpura vultus
Per liquidas ſuccenſa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch. 1. de philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominum mens, aliuſque aliorum ſenſus in colorum vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Byrrhus, giluus. *Vilia ſunt giluus.*] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13.

Quem curæ.] meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus poteſt eſſe peculiaris.

Lignipedes qui. *lignipedes.*] Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Quiſ-

Quiſquis ſorte.] Violaceus ad eos pertinet, qui ſua contenti ſorte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & roſæ ſignificare poſſunt, ἴα καὶ ἄνθη. *Violaceus color.*

Vt varia eſt natura.] Verba ſunt ipſius Alciati ex 2. Parerg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expreſſim oſtendere vix quiſquam poſſit. tam enim hac in re varia natura eſt, vt quod in aliis pleriſque accidit, rerum multitudo vocabula ſuperet.

ſed ſua cuique placent.] Homerus, ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά. Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & ſic ſe res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit ſua quemque voluptas.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS implicitus, geminis caduceus alis
Inter Amaltheæ cornua rectus adeſt.
Pollentes ſic mente viros, fandiq́ peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolũ Alciati. HOc ipſiſſimum fuiſſe Alciati ſymbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem ſcripſit linguâ ſua vernacula De notis armorum & amoris. Quod ſchema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè poſſunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà ſecum reputant. Id enim ſtudium, eaq́ue facultas effecit, vt magnos honores & honeſtas opes ad vitæ præſidium ſibi compararit. Idem Iouius me

me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Maïno nobili Iuriſconſulto: quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutum oſtēdebat. Sed id Emblema placet ad quoſcumque doctos & ſapientes homines transferre. His ſymbolis, virga nēpè Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpētibus, & duplici copiæ cornu ſignificatur, homines ſapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapiētia fuerit excultus. quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinæ, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. De ſacris Aegyptiorum literis. *Caduceus.* Cornu verò Amaltheæ, rerum omniū abundantia eſt. Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia legeſque fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Enimuero *Amalthea cornu.*

Quiſquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula ſacra iugi,
Huic nil deeſſe poteſt, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac ſententia non multum abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μήτις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάνθ' ἕξειν τ' ἀγαθά. κατὰ μὲν τὴν ἀμαλθείαν, τοῦ μὴ μάλθωνος ἐπισημαίνειν· κατὰ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus, genus omne boni conſecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura conſequimur quæcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. In Collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur. *Quid per Amalthea cornu ex Stobaeo.* *Bos, animal ad laborem natum.*

τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι τοῦτ', ἐὰν ἔχῃς, λέγε

πάντ'

πρὸς τοῦθ' ἃ βούλῃ, πάντα σοι γενήσεται,
φίλοι, βοηθοὶ, μάρτυρες. συνοικίαι.
Putáſne Amalthea cornu huiuſmodi eſſe,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum eſt, quod ſi habueris, petas
Ab ipſo quicquid voles; omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, teſtes, domuum multitudo.

Amaltheæ iſtud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chryſoſtom. Orat. 1. De fortuna.

Caduceus Mercurij. *caduceus.*] Virga Mercurij, qua dicitur vſus ad lites & iurgia tollenda, ad ſomnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyſſ. ί.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, eſt κηρύκειον Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum diuiſ. Digeſtis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaq; leuem coërces
Aurea turbam, ſuperis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, has animas ille euocat orco
Pallentes alias ſub triſtia tartara mittit,
Dat ſomnos, adimitq; & lumina morte reſignat.

Iulian. Imperator epiſtola quadam ad Iamblichum, Mercurij virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, οἷον Ἑρμοῦ ῥάβδῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας, quaſi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem poſt: πρέπει δ' ἑρμοῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα σε ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθαι. Aequum eſt te, qui ſis Mercurij eloquentiæ præſidis diſcipulus, aut ſi mauis alumnus, virgam non ſomni prouocandi gratia tractare, ſed illum imitari ad mouendum & excitandum. Hanc Mercurialem virgam κηρύκειον à Græcis appellari dixi, qua legati, fecialeſque vſi, prouideque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demoſthenis, ad orationem contra Timocratem: quo loci ſtatuit

Serpentes caduceo implicati. duplices Cerycas, qui ius idem haberent cum fecialibus, eandemque pænè poteſtatem, vt belli denunciandi, pacis ineundæ: quos εἰρηνοδίκας, pacis ſequeſtros Dionyſ. Halicarn. interpretatur. De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc eſt Mythographorum

phorum narratio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter ſe Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interpoſito baculo ſtatim pacauit: qua de cauſa ne poſteri miraculum ignorarent, Aegyptij virgam duobus interpoſitam draconibus Mercurio conſecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus eſt: dracones ſapientiæ gerunt ſymbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerumque legati ſiue caduceatores componunt. Huc reſpexit Iſidorus; Mercurius, inquit, virgam tenet quæ ſerpentes diuidit: nam bellantes & diſſidentes interpretum oratione ſedantur. Iamblichus in Epiſtola ad Dexippum: Reuera Deus quiſpiam fuit, qui hominibus Dialecticam oſtendit, & è cælo demiſit: vel, vt quidam dicunt, eloquēs Mercurius qui in manibus Dialecticæ ſymbolum geſtat, ſerpentes ſcilicet ſe inuicem reſpicientes. *Baculus quid.* *Serpentes, dialectica ſymbolū.*

Amalthea cornua.] Amalthea capræ nomen fuit, cuius lacte Iupiter eſt enutritus, Adraſtes & Idæ Nympharum miniſterio & opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat ampliſſimum, in obiecta fregiſſet arbore, Nympha id ſuſtulit diuerſis pomis ac herbis onuſtum, & ad os ipſius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu ſeruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutū, vt quicquid appeterent, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuiſſe Acheloo ſeſe in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Faſtorum 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Mythologi referunt ad regionem anteà ſterilem & infecundam, quam labore & induſtria Hercules feraciſſimam reddiderit. Nos facultatum & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ virtutem & liberalem omnem eruditionem conſequi iure debeat: quod ſignificat huius Emblematis inſcriptio. cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta eſt. quæ petita videntur ex Oeconomico Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epiſtolis familiaribus. *Amalthea hiſtoria.* *Acheloi cornu.*

Pollentes mente.] exprimit Græcam locutionem νοῦν ἔχοντας, i. φρονίμους.

fandiq; peritos.] Ariſtot. 1. artis dicēdi appellat eos εἰπεῖν δυναμένους.

copia multa beet.] beare, eſt prodeſſe, inquit Vlpian. l. 49. D. de verb. ſign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc eſt, beatos faciunt.

Fortuna

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

CÆSAREO poſtquàm ſuperatus milite, vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam;
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus; & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ceſſit vt ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Non certè pedibus,

bus, inquit, eſt fugiendum, ſed manibus: tandemque arrepto gladio prorſus deſperans ſe ipſum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronunciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθα ἄλλως· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ. hoc eſt, O miſera virtus, quàm tu res eras; nugatoria: equidem ſeriò in te exercebar, at tu fortunæ inſeruiebas. vel ſic: O miſera virtus, ergo nomen inane eras; ego verò te vt rem ſolidam exercui, quamuis interim fortunæ ſeruires. Significabat tunc quidem temporis plus momenti & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viroſque bonos improborũ machinis fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; Quis neget eximiã quoque gloriã ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Alciatus Parergôn libro 2. cap. 7. retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauitque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianenſis Academiæ Iurecõſulti morte, his omninò verbis: *Mors Marci Bruti.* *Fons Emblematis,*

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis ſinens?
En Pyrrhus ille tot animi illuſtris bonis,
Latoq; clauo eſt ante prareptus diem:
Fruſtra putauit eſſe te Virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

At reuera hæc fuit Bruti, id eſt hominis pagani, nec verè Philoſophi, imò verò deſperãtis opinio, qui quantũ in eo errarit, colligere eſt facillimum ex ſcriptis Platonicorũ & aliorum, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non multum ei poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute quàm in fortuna præſidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in hominem cadere poſſunt, ſubtus ſe habet, eaque deſpiciens caſus contemnit humanos, culpaque omni carens, præter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere: vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant. lib. 3. De falſa ſapientia c. 28. Neq; verò cenſendus eſt fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnum, aut alioqui aſperã vitæ calamitatẽ effugiat, vitæ ſibi vſuram adimit: quod in Cleomene Plutarchus oſtẽdit. Cùm enim poſt miſeram acceptam cladem in bello contra Antigonum, Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Theryclone, vt ſe interficeret: Generoſum verò putas eſſe, inquit, magnique animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptum magis eſſe poteſt? Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum *Deſperãtis opinio quæ.* *Virtutis vis.* *Fortis non eſt qui ſe necat.* *Cleomenis verba grauiſſima.*

mum argumentum eſt. Quis enim eum qui ſimile quidpiam in ſe receperit, non à ſua ipſius ignauia victum eſſe confitebitur? Minimè eſt oppetenda mors, vt honeſtas actiones detrectemus; imò diligenter prouidendum, vt ipſa mors in ſe generoſi quidpiam & honeſti habeat: quia cum probro non minimo coniunctum ſit, aut viuere, aut mori ſui cauſſa velle. Quod ſi aliquando cogitandum eſſe videatur (quod numquam tamen permiſſum fuit inſtituto Chriſtiano) id fortaſſe permittitur, cùm nulla ſpes ſuperſit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, ſed veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile eſt contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miſer eſſe poteſt.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui ſanguine famam:
Hunc volo, laudari qui ſine morte poteſt.

Idem ſic lepidè perſtrinxit Fannium:

Hoſtes cùm fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Dic mihi, non furor eſt, ne moriare, mori?

Rectè Ariſtot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Cæſar in 7. de bello Gallico: Animi eſt iſta mollities, inquit, non virtus inopiam pauliſper ferre non poſſe, qui ſe morti vltrò offerant faciliùs reperiuntur, quàm qui dolorem patienter ferant. Idem pęnè Curtius lib. 5. de Alexandri geſtis: Fortium virorum magis eſt mortem contemnere, quàm odiſſe vitam. ſæpe tædio laboris ad vilitatem ſui compelluntur ignaui. At in primis audienda vox Herodiani 6. χρὴ δ' ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα: Viros generoſos atque ſapientes decet optima quidem optare, ſed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè ſapientibus & conſultis hominibus M. Tullij ſententia, qui cùm

Ciceronis diſſimulatio poſt ciuile bellum Pompeianum laudatur.

videret fractas omninò & extra ſpem poſitas eſſe Pompeianorũ copias, cum Cæſare & Craſſo ſentire maluit, quàm iis quos vincere ſe minimè poſſe ſperabat, obſiſtere, aut etiam verbis moleſtus eſſe. Nam neque pugnandum ſibi arbitrabatur eſſe tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem ſententia, cõuerſis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, ſed temporibus aſſentiendum. Numquam enim, vt ait ille, præſtantibus in gubernanda Repub. viris laudata eſt in vna ſententia perpetua permanſio: ſed vt in nauigando tempeſtati obſequi,

artis eſt, etiamſi portum tenere nequeas: cùm verò id poſſis, mutata velificatione aſſequi, ſtultum eſt eum tenere cum periculo curſum quem cœperis, potius quàm eo commutato, quò velis, tandem peruenire: ſic in adminiſtranda Republ. prudentibus viris propoſitum debet eſſe OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem ſemper dicere, ſed idem ſemper ſpectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm eſſet eo ingenio iiſque moribus, vt ſeipſum mutare, & (vt Salluſtij verbo vtar) naturam verſare minimè poſſet, non modò ſuæ Reipub. nihil profuit, ſed etiam valde obfuit? Eum quidem hominem cordatum & fortem & temperatū facilè patior fuiſſe, at non tam prouidum neque tam circumſpectum video in iis, quibus erat in primis ea ætate eoque tempore prouidendum. Vtque ſolis curſus non recto per cælū meatu fertur, ſed obliquo, leni, atque moderato; tamen orbis vniuerſi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes & magiſtratus ſeſe populi nonnumquam ſtudiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius ſit iis conſultum, quos regi par eſt non ſummo iure, ſed æquitatis vario eoque mutabili præſcripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapſus eſt ea quam in M. Antonium inſtituit miſera contentione. Nam quamquam nō inuitus fatear illius cauſſæ, quam pro libertate ſuſcipiebat, optimam conditionem fuiſſe, non poſſum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim ſe Antonium tam facilè, & eo iure, poſſe de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem, & alios facinoroſos. Non videbat, inquam, ſe verſari in Romulidûm fece, & cùm alia vita eſſet, aliam eſſe vitam debere; vt non mirum videri debeat, ſi ei fato iniquiſſimo pereundum fuerit. Sed iam ſatis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem ſpontaneam diſputat Seneca De beneficiis 2. c. 20. & vndecimo Epiſtolarum ad Lucilium, 83. epiſt. Et D. Auguſtin. Catonis factum tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiam infelix virtus, & noxia felix.* quo ſenſu dicitur à Septim. Florente lib. aduerſus Valentinianos, deſultrix virtus, id eſt inſtabilis & motoria: tantùm quòd deſultricem & defectricem illam virtutem non vult. Ita Seneca Hercule Oeteo:

Sine hoſte vincor, quodq; me torquet magis
(O miſera virtus) ſummus Alcidæ dies.

Huc pertinent Menandri quidam ſenarij,

παύσασθε νοῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ πλέον
ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ' ὁ τῆς τύχης &c.
— ἡ πρόνοια δ' ἡ θνητὴ, καπνὸς,
καὶ φλυαρία. πείθητε, κ' οὐ μέμψεσθέ με.
ἅπανθ' ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
τύχη ἐστὶν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.

Deſinite mentem habere: nam nil ampliùs
Humana mens eſt, tota fortuna manet.
Mortalis autem fumus eſt prudentia
Nugaq́ꝫ, non vos pœnitebit, credite.
Quæcunque ſentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cùm det, nos quidem inſcripti ſumus.

ſolis prouida verbis.] In hoc ſequebatur quorundam dogma, qui aſſerebant, Virtutem nihil aliud eſſe quàm verba & voces. cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De ſuperſtitione, vbi hoc quod antè aſcripſi ferè, citat ex Poëta quopiam: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν. Idem ſcriptũ tandem reperio (quid enim prætermittam quod ſeſe vltro offert?) in Epitoma hiſtoriæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: Quanto eſt, inquit, efficacior fortuna quàm virtus? & quàm verum eſt quod moriens efflauit, Non in re, ſed in verbo tantùm eſſe virtutem? hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud eſſe quàm verba, Horatius videtur alluſiſſe in Epiſtolis, cùm ait,

—— virtutem verba putas, vt
Lucum ligna.

Pauper-

Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

DEXTRA *tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas:*
Ut me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

ADoleſcentis eſt ingenioſi proſopopœia, quæ multis aliis communis eſt: quibus ſi quid ſuppeteret ad ſtudiorum progreſſum, non ſanè in minimis hęrerent, ſed abſolutā aliquam perfectámque diſciplinarum cognitionem ſeriò contrectarēt. At propter ſummam facultatum inopiam conſiſtunt, perpe-

tuoque in infimo puluere volutari coguntur. Enimuerò vulgatiſſimum eſt illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Idemque: *— cantare ſub antro*
Pierio thyrſúmve poteſt contingere ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieq́;
Corpus eget: ſatur eſt cùm dicit Horatius ohe.

Excurſus in miſerã adoleſcentum feliciſſimi ingenij conditionem. Sed ne tranſiliam tam oſcitanter eam vulgatam & ſolemnem ſtudioſorum penè innumerabilium querelam, qui miſerã ſuam fortunam vitæque genus incuſant: quot quæſo iam olim & hoc noſtro tempore adoleſcentum myriades eſſe conſtat, in quibus ea ſit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnem diſciplinam non imbuti, ſed ficti à natura eſſe videantur? At in puluere cœnoque miſero hærere coguntur, & cùm meliores fruges non poſſint, ſiliquas aſſectantur, imò verò cum grauibus & moleſtis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentisq́; penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeant, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatem beneficum nanciſci poſſunt, qui nodum, qui ſaxum illud egeſtatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimentum tollat. Quis laborioſum & induſtrium Cleanthem in hiſtoriis laude dignum non cenſeat, qui noctis magnam partem in aqua hauriendа impendebat, quò ſibi victum compararet, interdiu verò Chryſippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus noſtrûm eſt, cui compertum non ſit vbiuis gentium permultos eſſe ſtudio addictos adoleſcentes, qui incredibili amore flagrent eas capeſſendi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore, nimisque violenta paupertatis remora ſic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendũ neceſſariæ ſunt, ad artes quaſdam ſordidas, tamquam in piſtrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel ſi quid ſpei reliquum ſit, non tamen poſſunt emergere, niſi deuorent infinitas in ſtudio perſequendo moleſtias. Nam aut pædagogiæ onera ſuſtinent (qua conditione, ſi cum aliis conferatur, nulla alia miſerior) aut deterius aliquod ſubire munus & viliores quaſdam partes, imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. *Pædagogi miſeri.* Quæ ingenia certè acuta per ſe & viuida, ſed inopiæ tamen nimiis moleſtiis ſopita nimium ac languida ſi quis liberali animo iacentia excitaret, non dubium eſt quin longè plures haberemus in rebus

Theo-

Theologicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris vtriuſque conſultos, fidos & perſpicaces Medicos, Doctores longè plures in omni literarum genere, Mathematicos, Phyſicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub. non minimũ & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita queror, neſcio profectò an dicere auſim quæ mihi nunc in mentem veniunt: nempè huic inopiæ diligenter, magnaque liberalitate fuiſſe iam olim occurſum à noſtris maioribus, ſapientibus certè ac piis hominibus, qui tot ſcholas hac in noſtra Pariſienſi Academia (vt de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & inſtitutis informarunt, reditibus etiam ac cenſibus annuis locupletarunt: quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionem pertinent, & pauperibus alendis, iiſque quibus nimis eſſet arcta ſupellex, aſſignari voluerũt. Quæ pia certè & Chriſtianis hominibus digna beneficentia, inſtitutioque liberalis, mirum quàm hodie immutata ſit. Hunc enim adoleſcentum ſtudioſorum & pauperum cẽſum neſcio qui ſcholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit, vt quæ iuſtè conferri debebant in vſus publicos, miſerè ab iiſdem & iniquè rapiantur: nec iam inopes ij admittantur, quos ſolos participes eſſe par erat huius munificentiæ, ſed ignaui quidam ventres impunè ſanctos illos reditus depeculentur. Sed de his aliâs fortaſſe commodiùs. Lapis paupertatis eſt ſymbolũ, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic ſenarius:

Multa in Pariſienſi Academia ſcholæ.

οὐδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον:

Nullum pauperie moleſtius eſt onus. Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè poteſt ad impedimentum ſcribendi. Nam præ inopia nihil eloqui poteſt, vel ſcriptis mandare adoleſcens, fortunæ bonis omninò deſtitutus. Et certè talis futurus erat Virgilius, talisque Horatius, niſi liberalitatem Mæcenatis fuiſſent experti. Per alas ſiue pennas, vigorẽ ingenij & acumen intellige.

In Occaſionem.

EMBLEMA CXXI. Διαλογικῶς.

LYSIPPI *hoc opus eſt, Sicyon cui patria. tu quis?*
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis ſtas? vſque rotor. talaria plantis
Cur retines? paſſim me leuis aura rapit.
In dextra eſt tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc ſignum me magis eſſe docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua eſt poſterior capitis?
Me ſemel alipedem ſi quis permittat abire,
Ne poſſim apprenſo poſtmodò crine capi.

Tali opifex nos arte, tui cauſſa edidit, hoſpes:
Vtq́ omnes moneam, pergula aperta tenet.

ID ſumptum è Græco Poſidippi Epigrammate, quod ſic habet:

τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος· οὔνομα δὴ τίς;
λύσιππος. σὺ δὲ, τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
χειρὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσσὶν,
οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Eraſmus eoſdē verſus paraphraſticôs reddidit, id eſt, muſa paulò fuſiore, in Prouerb. Noſce tempus. Auſonius in Epigrammatis eodem fermè argumento deſcripſit occaſionem, ſed huic comitem fecit metanœam, id eſt pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 49. Miſcellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. Admonemur hac icone occaſionem, cùm ſeſe offerat, ſtatim eſſe arripiendam: eius enim tanta eſt opportunitas, vt plerumque ex voluptate triſtitiam, ex damno lucrum, ex honeſto inhoneſtum parturiat; & contrà: breuiterque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuū habet momentum, vt non ab re veteres eam donaſſe diuinitate videantur. Occaſionem Cicero definit libris De inuētione, partem temporis, in ſe habentem alicuius rei idoneam faciendi aut nō faciendi opportunitatem. Eam qui oblatam arripiunt, quiq́ue cùm maximè tempus poſtulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi ſapere dicuntur. Quædam enim ſunt eius generis, vt quanquam honeſta per ſe & vtilia videri poſſunt, niſi tamen tēpeſtiuè fiant, planè vileſcunt. M. Cicero 3. Antoniana Cęſaris Octauij virtutē verbis auget, quòd opportuno tēpore periclitantē Remp. iuuerit. Sic enim: C. Cæſar adoleſcens, incredibili ac diuina quadam mente, atque virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cumq́ue eius à Brundiſio crudelis & peſtifer reditus timeretur, nec poſtulátibus, nec cogitantibus, nec opinātibus quidē nobis

Fons Emblematis.

Vis occaſionis.

 (quia

(quia fieri poſſe non videbatur) firmiſſimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quòd præter omnium ſpem breui tempore bellum contra piratas ſuſceptum confecerit. Prò dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus tam breui tempore lucem Reip. afferre potuit, &c. Et Aeneas Virgilianus Didonem laudat quòd ſola miſeris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O ſola infandos Troiæ miſerata labores,
Quæ nos relliquias Danaûm, terræq́ꝫ, mariſq́ꝫ
Omnibus exhauſtos iam caſibus, omnium egenos
Vrbe, domo ſocias. ——

Lyſippus. *Lyſippi hoc opus.*] Lyſippus ſtatuarius ex Sicyone vrbe Peloponeſi, multis variiſque ſuæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut ſculperetur, præterquàm ab Apelle & Lyſippo. Horat. Epiſt. 2.

Edicto vetuit, ne quis ſe, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum ſimulantia—.

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Deſcriptio eſt Occaſionis. per articulum, punctum & momentum intellige breuiſſimum. Prouerb. Temporis punctum.

Occaſio volatica. *Cur pinnis ſtas?*] Hoc ſignificatur, volaticam eſſe & fluxam occaſionem, idcircòque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur.

Nouacula Occaſionis *nouacula.*] culter raſorius: quo etiam acutiſſimum momentum temporis exprimitur.

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Calua Occaſio à tergo. *Fronte capillata, ſed pòſt Occaſio calua eſt.*

Nam poſt neglectam occaſionem, ea frui non amplius licet. καιρὸς recaluaſter occipitio à coma libero, capillis in ſupercilia diffluentibus olim pingebatur, talemq́ue prius finxit Sicyonius ille plaſtes Lyſippus. Demoſthenes Epiſtolis de Concordia, eandem ſententiam Athenienſibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρᾶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παρακρουσθέντων, οὐ ῥάδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ᾠήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Reſpexit huc Pindar. Pythior. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παν-

τὸς ἴχει κορυφάν: id eſt, Occaſio ſimiliter totius negotij perfectionem in ſe habet. Athenagoras pro Chriſtianis, οἱ μὲν γὰρ τὴν αἵρεσιν τὸν διαλέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cicero 5. Philippica: Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni caſu Reip. tum in bello. Et in 6. Dies affert & hora magnas clades. Horat. primo Epiſt. ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata ſume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore proſunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene diſtuleris videas quod poſſe negari.

Prouerb. Premenda occaſio: &, Capere crines.

alipedem.] celerem & velocem, quaſi alas pedibus habentem. Auſonius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet ſpectatorem imago, docetque cuius rei gratia, & propter quam cauſſam locata ſit in loco vndique patenti; ſcilicet, vt omnes & quoſcumque obuios ſui negotij admoneat & doceat.

In ſubitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

E F F V S O *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

Origo certiſſima Emblematis. *Pan dux Bacchi, & eius inuẽtum.*

EX Poliæni auctoris Græci Stratagematôn lib.primo tractũ id Emblema video: ſententiam ita reddere ſum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit, quam phalangem nominauit. Dextrum etiam & ſiniſtrum cornu inſtituit: quæ cauſſa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hoſtes intercepit. Cùm enim aliquando qui miſſi fuerant exploratum, retuliſſent hoſtes in altera ſyluæ concauæ parte caſtra metari: Pan eo accepto nuncio ſuis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conclamantibus, locis cauernoſis ſonus exceptus multò quidem maior exauditus eſt. quare perculſi metu hoſtes, ſtatim ſe in pedes coniecerunt.

Quo

Quo ſtratagemate cùm Pan fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur: ideoq́ue vani nocturniq́ue terrores Panici dicuntur. hæc ferè Poliænus. Alij verò ad hunc modum explicant, ſed nõ ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere, vſque adeò impotentes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu, cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnumquam greges atque armenta pauere videntur, cùm ſonitus aliquis vel ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionem Parthicam. magnus enim metus inceſſit Antonij milites, ob aurea quædã vaſa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos inuaſit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi acceſſerãt. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſſa exiſtentes à Pane oriri produntur. Silius lib. 13. Punicorum, ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe percul ſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum eſſet paſſa temporibus Perſei, Macedonum Regis; vulgò rumor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortem ſignificari. Quæ res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſiq́; Romani animos ſumerent. Itaque ἀληθὲς ἐςὶ τὸ θρυλλούμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcina: Exercitus, inquit, maximi ſæpè pulſi fugatiq́ue ſunt terrore ipſo, impetuq́ue hoſtium, ſine cuiuſquã non modò morte, ſed etiam vulnere. Huc refer prouerb. Panicus caſus: &, Inanis metus: &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nonnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorem, qui omnem ſapientiæ vim ex animo expectorat, vt ait ille? vel ad conſternationem terroremq́ue, cui viri etiam fortiſſimi non poſſunt eſſe aliquando pares, non videbitur abhorrere fortaſſe à mente Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus:

Panici tumultus ac terrores.

—— φόβος ἀνδροδάμας
ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν·

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuſo agmine.] diſperſo exercitu & perturbato.

Faunus.] Pan, cuius cornua credebantur terrorem immittere.

In il-

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES *Galatûm ſemermi milite turmas,*
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſociis, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fœdiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas. HIſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quæ inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus & audacia

dacia inſtructos eſſe Galatas, illorumque multitudinem innumerabilem videret, ſpem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis exiſtentibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacisque conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generoſi, & inſtruendæ aciei peritus iuſſit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultiſſimè tenere, ne ex acie apparentes hoſtibus fierent conſpicui: vbi verò manus eſſent cõſerendæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, Elephanti in Galatas fecerunt impetum; ipſique equi ferociam Elephantorum non ſuſtinentes, ſeſſores dorſo excuſſerunt. Ad extremum itaque Antiocho ceſſit victoria: ideoque Macedones regem victorem coronabãt, lætumque Pæana canebant. Ille tamen effuſis lacrymis dixiſſe fertur: *αἰσχυνόμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἑκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐπέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; ἐπί τε τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι.* hoc eſt, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus ſalus in hiſce vndecim ſterit belluis, adeò vt niſi ſpectaculi nouitas hoſtium animos terruiſſet, quid tandem in eos potuiſſemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephãtem iuſſit ſculpere. Hoc exemplo belli duces potiſſimùm notantur, qui ſæpiſſimè honeſto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo eſſent hoſtes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut inſidiis. Sed improbiùs Lyſander, qui exprobranti cuidã artes & dolos quibus in prœliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis ſufficere nõ poſſit, induenda certè vulpina eſt. Innuebat quidem ad artes confugiendum eſſe, ſi quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduerſatur ſententia, Damnum inquientis præferendum eſſe turpi lucro: ſiquidem illud ſemel dolemus, hoc ſemper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium, — *dolus an virtus quis in hoſte requirat?* quod noſtris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes eſſe debuerat, magno noſtro malo plus quàm ſatis eſt, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Imperator Ethnicus & Barbarus faſſus eſt ſe ſuperaſſe hoſtes non vi, ſed dolo, vnde & trophæum iuſſit erigi: pleriq; verò Chriſtiani duces (quod grauatè dico) ſæpenumerò dolis & inſidiis hoſtem circumueniunt, idque virtuti bellicæ aſcribunt: nec eſt quod apud eos de vincendi via diſputetur, quælibet Martis alea vel aperta vel inſidioſa committitur: ſicque,

Imperatores ipſiq. principes ſæpe honeſto vtile præferũt.

Lyſandri aſtus.

Excurſus in fœderũ & fidei violatores principes.

Cura quid expediat prior eſt, quàm quid ſit honeſtum.

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideóque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo compoſita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod aſſeritis vos exultantes nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocrates in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γινομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν. i. Miror autẽ ſi qui ſunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, non eſſe turpiores, & pluribus plenas eſſe probris exiſtiment, quàm clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magnos exercitus, quamuis ſceleratos, ſæpè ſuperiores eſſe viris honeſtis qui pro patria pugnare nõ dubitant: quos laudari multò ſit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem oppetere non recuſant, conductitiis militibus ſimiles. nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudẽt iniuriis inferendis, prœliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuendum.

Galatæ qui. *Galatûm.*] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ, Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iuſtin. lib. 25.

ſemermi milite.] ſemiarmatis militibus.

fuderat.] diiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fuſum periequitur.

Elephanti, Lucæ boues. *Lucarum boum.*] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi ſunt in Lucanis, vt ſentit Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus polyhiſt. cap. 28. itemque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta ſit duobus modis inuenio ſcriptum: nam in Caij Aelij commẽtario erat, à Libycis Lucas, & in Virginij comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberent, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidiſſent apud hoſtes elephantos, identidem quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi

multi dicunt, ſunt cornua) Lucam bouem appellaſſe. Si à Libya dictæ ſunt Lucæ, pantheræ & leones non Africanæ beſtiæ dicerentur, ſed Lucæ: ſi ab Lucanis dictæ, vrſi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab luce: quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres. Vide Prou. Priùs locuſta Lucā bouē parier.

proboſcis.] ἀπὸ τοῦ προβόσκειν, quod eſt antè paſcere. Pars eſt ſiue corporis porrectio naribus inhærens, qua vtitur Elephantus tamquam manu. Plin. cap. 7. lib. 8. *Proboſcis ſeu promuſcis.*

trophæa.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέπειν, à conuertendo: quòd qui hoſtes in fugam conuerterat, trophæum merebatur; quod in loco publico conſpicuum erat, vt victoriæ ſignum. hinc illud eſt Virgilij vndecimo Aeneid. *Trophæū unde.*

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes ſanguine criſtas.

Bellua fœdiſſima barrus.] Barrus, Elephas eſt, qui barrire dicitur: inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt eſt Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorum triſtis barritus, &c. ſed & pro clamore militari vſurpatur. Veget. lib. 3. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quàm acies vtraque ſe iunxerit. Corn. Tacitus: Sunt Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipſo cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hîc fortaſſe legi *fidiſſima* quàm *fœdiſſima* ſed in hoc ſcrupo tantillo immorari nolim. *Barrus & barrire.*

Vt ſuperaſſe iuuat.] Alluſio ad illud, Lucrum pudori præſtat: & Plauti in Trinummo,

Pol pudere quàm pigere præſtat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Caſſiodorum lib. 1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fiſci: Non quoties, ait, ſuperes, ſed quemadmodum vincas, inquirimus. Non quæras de poteſtate noſtra, ſed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia nō habetur, &c. Nō minùs rectè Claudian. Honorium admonens, vt non quod liceat, ſed id quod deceat in vita priuata & publica ſpectet:

Non tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit Occurrat.

Et Iuriſconſulti tradunt non modò quod liceat, ſed & quod honeſtum ſit, videndum eſſe, l. ſemper, De ritu nupt. & l. 197. de verb. ſign.

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

A E R E A M *propter creuiſſe cucurbita pinum*
Dicitur, & grandi luxuriaſſe coma:
Cùm ramos complexa, ipſumq; egreſſa cacumen,
Se præſtare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis eſt hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

SCribit Guicciardinus Italus ſcriptor, id Alciati carmen affixum fuiſſe ianuæ cuiuſdam hominis Angli, qui factus inſolentior ob proſperos rerum ſucceſſus, permultis inuiſum ſe præbebat. Idem eſt apologus apud Petrum Crinitum De honeſta diſciplina lib. 2. cap. 14. Sata eſt olim, inquit, cucurbita iuxta

Vnde Emblema petitum.

xta

æta pinũ arborem editiſſimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli temperamento creuiſſet, laſciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iamque in pinum ſerpebat, & ſuas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & vireſcentia oſtentans. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, vt pinũ auſa ſit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam ſupero, vtque foliis & virore præſto? Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata eſt cucurbitæ inſolentis audaciam; ſed reſpondit: Ego verò hîc multos calores & hyemes, variasque temporis calamitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ, cùm & frondes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandam felicitatem gloriantur, quique plus habent oſtentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium. Itaque non mirum videri debet, ſi dum ſe aliis præferunt, magnique videri volunt, ſeſe aliis & quidem naſutis hominibus ridendos propinent, & tamquam ſicci quidam floſculi citiſſimè exareſcant ac decidant. Certè apud Onirocritas cucurbita ſpes inanes præſagit, vtpotè quæ cùm ventricoſam admodum ſpeciem præ ſe ferat, multumque identidẽ nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & niſi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum eſt, vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo ſeſe habent Thraſones illi, fortunæ ſuæ momentaneæ iactatores, vel qui ſecundis ventis plus æquo turgeſcunt, neque aduertunt ſeuetiſſimã illam Nemeſim, quæ de ſuperbis & faſtuoſis vindictam ſumit. Id apertis verbis Pauſaniæ, Simonides ab eodem conuiuio lautiſſimè exceptus ſignificauit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philoſophiæ adferret in medium, vidensque Pauſaniam rebus ſuis nimium fidere, dixit: Memineris te in tanto rerum ſucceſſu hominem eſſe. At quæ eſſet verbi huius vis, quodque pondus, parum vidit Pauſanias. Itaque cùm ipſe iam in ſummo vitæ diſcrimine conſtitutus, mortem ſibi impendere intelligeret, exclamaſſe fertur: Quàm inani perſuaſione deceptus eram, qui Cœi hoſpitis ſaluberrimum conſilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miſerè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimia ſe efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt ſummo mane cubiculum ingreſſus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ φίλιππε. cuius rei faciendæ occaſionem fortaſſe dederat Archidamus Ageſilai filius; qui cùm à Philippo poſt partam victoriam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepiſſet, huic reſpondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe,

In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pauſanias inſolens.

Philippus Macedo ex inſolẽti moderatus.

lippe, haudquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Aliud, ſed vitæ priuatæ apponam exemplum in Mena liberto Pompeij, quem inſectatur Horatius Epod. 4. Oda. Hunc populus indignabũdus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus ſpectantem, nuper ſeruum, nec modò ſæpe vinctum, ſed & verberatũ Ibericis funibus, duriſque compedibus peruſta latera cruraque habentem; quod etiam grauius eſt, magni alicuius delicti cauſa ſeruilibus affectum flagris: modò repenteque liberum, opulentum, ſuperbum, delicatum, præfectum claſſi aduerſus piratas. Carmen Horatianũ quia ſit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locum multa obſeruari facilè poſſunt; primùm, eos longè arrogantiores eſſe, qui nuper diuites euaſerunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus, quod notat Ariſtot. ſecundo de arte dicendi. Deinde ſæpenumero fieri, vt diuitiæ mentem perſtringant, vt hominem inſolentem reddant. quamobrem noſter Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes*. & Publij mimus: Fortuna quem nimiùm fouet, ſtultũ facit, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam inſipiente fortunato intolerabilius; adeò verum eſt quod multorum eſt in ore, fortunam non ſolùm ipſam eſſe cæcam, ſed etiam eos quos amplexa ſit, cæcos efficere. Salluſt. Res ſecundæ animum etiam ſapientum fatigant. Virgil. 1 o. Aeneid.

Neſcia mens hominum fati, ſortiſq; futuræ,
Et ſeruare modum rebus ſublata ſecundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque ſecundis.

Adhæc non poſſe non indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam conſequi, qua tamen indigni ſunt. Iuuenalis ſatyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat;
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile eſt Satyram non ſcribere. ſequitur;
Quid referam quanta ſiccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in ſumma, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat: quod ſubinde debemus meminiſſe ne opprimamur incauti,

tauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pendēt, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magiſtratus, potentiæ; affluūt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili nixa radice cō-ſiſtunt: ſed incerto flatu huc atque illuc acta quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè immergunt. Seiani fatum atrociſſimum mihi occurrit, ſed quia iam alio loco adductum memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudij Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militiæ Plantio, laudato viro, parére vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtum conſcendit, verbaque facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia; quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnúquam in eos torquebatur qui ſuæ cōditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus. timē-da eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait.

Aëriam.] editiſſimam, altiſſimam; vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. *—notaui*

Ipſe locum aëria quò congeſſere palumbes.

Aëriam propter.] i. prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hîc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hic vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metamorph.

Propter humum volitat, ponitq; in ſepibus oua.

de perdice loquitur.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

Emblema CXXV.

Dvm ſæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur ſpectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura ſua eſt.

Fons Emblematis. Hoc petitum conſtat è Gabriæ apologis. ſic enim eſt tetraſtichon Senariis iambicis:

λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρον,
γῦπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπευον τὴν ἔριν,
βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἠσόχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos

Quos ſic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque auſus eſt,
Quos longè ſpectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Iis tandem amicis tota ſpes prædæ excidit.

Suſceptum tamē id videtur ſpeciatim in Principes Chriſtianos, qui cùm inter ſe nō longè antè decertarent, Solimannus Turca quaſi ſpectatorem agens, ſuam non parum ditionem auxit, & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Reipub. Chriſtianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexaſticho perſecutus eſt: *Principū Chriſtianorum rixis auctū eſt Turcicum imperium.*

Mutua diſcordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Niſus,
Vnguibus, & roſtro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt diſcordes prœlia reges,
Turcicus Europæ diripit hoſtis opes.

Ex quo facilè intelligimus, quantum mali afferat inteſtinum diſſidium non modò ciuitatibus, ſed & imperiis tum labefactādis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculoſius eſſe poteſt, nimirùm quod hoſti externo non paruas addat vires. Hîc ego non incommodè referam ex Iuſtini 8. hiſtoriam nobilem de Philippo Macedone, qui ſe vulturem præſtitit in diſſidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iuſtinus: Fortè euenit vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, non contemplatione iuſtitiæ, ſed inuicem metuentes, ne alterius viribus accederet, diſceptationum ſuarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij ſui, ad iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, inſtructo exercitu, ſuperuenit, regno vtrumque non iudicis more, ſed fraude latronis ac ſcelere ſpoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Chriſtianam ſcripſit Franc. Franchinus, homo Italus, eamque adiicere non putaui alienum, neque ingratum ſtudioſis. Sic ergo: *Ciuili bello nihil exitioſius*

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Tamq; animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam ſanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hoſtis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm ſemel vt pugnent hi duo Marte pari.

Sperat enim noſtris confractis viribus, omnem
Europam paruo poſſe labore premi.
Ne, Reges, ne tantæ animis diſcordibus iræ,
Ne gerite hoſtili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque ſuis.
Roma rogat, Paulusq́; rogat, datq́; arma, dat aurum
Paulus, & ad tantæ præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui proſpicis omnia cælo,
Quiq́; vides, maneat quanta ruina tuos,
Conſule militibus ſacris, & conſule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo ſunt hi lumina pacis:
Hi duo ſunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E caſtris ambosq́; iube diſcedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Seq́; putet neuter victum, ſed iactet vterque
Victorem populus ſe rediiſſe ſuus.

dente timendus aper.] ſic Martial. lib. 13.
Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.
Et Ouid. in Epiſt.
——obliquo dente timendus aper.
Idem loco alio:
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.
Martialis:
Fulmineo ſpumantis apri ſum dente petita.

Conſtat apros cùm ira feruent, dentibus vrere, in iiſque aliquid igneum contineri, vt teſtatur Xenophon in Cynegetico.

prandia captat.] Captare prandia, eſt hîc, ni fallor, prædam expectare: quod explicat ſequenti diſticho. niſi tamē captare, altiorem quendã ſenſum habeat, vt apud Iurecōſultos; apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibuſdam aucupatur lucrum. Sic hereditatem captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificioſè niti ſtructiſque technis, vt eam præter defuncti voluntatem corradamus, l. 1. D. ſi quis aliquem teſt. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus eſt quo flagrant iniuſti quidam homines, ex morte alterius lucrum ſibi pollicentes, vitæque inſidias alij parantes, l. de fideicommiſſo, Cod. de tranſact. Martialis hoc verbum ita vſurpauit vt propriè, ita lepidè:

Capto

Capto tuam, pudet heu, ſed capto Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam ſumus ergo pares.

Idem alio loco:

Dum me captares mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Rufe, nihil.

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS *res cœpta malis, bene cedere neſcit:*
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

Optima principia quid præſtent.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis:

ἔργου δὲ παντὸς ἥν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ' οὕτως ἔχειν.

Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò ſperabis exitum.

οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς εὐστοχήσαντα: Minimè enim fieri poteſt, vt finem ritè conſequatur, qui de principio non rectè primum coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt ineſſe bonis fauſtisque negotiorum ſuſcipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere poſſint quæ infelix initium ſortiuntur. Et ſanè omina diligenter aduertenda eſſe, graues nec pœnitendi auctores cenſuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò abſit ſuperſtitioſa illa & inutilis obſeruatio, quæ humanos animos terrore neſcio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua ſuſcipienda non parũ conducit fauſtum felixq; principium, quandoquidem vel Poëta teſte,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, ſi vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioſo principio negotium ordiaris: tum enim muſtelam, id eſt, omen habere inauſpicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatique animo obrepit ſiniſtra quædam cogitatio, quæ intimam conſcientiam verberet atq; lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rẽ alioqui magnã auſpiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat ſeſe ad arma componens. neque enim putat ſibi felicius rei bene gerẽdæ auſpicium capere poſſe, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philoſophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Muſæ?* Cur Romani ſuorum conſiliorum & Senatus habendi ducebant initium à ſacro illo precationis carmine, cuius tam ſæpè mentio eſt apud ſcriptores? Sed & in delectu militũ iidem, vt legionibus cõſcribendis, operã dabant, vt qui primus vocaretur, auſpicatũ nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandam partẽ (eorum nempè qui omina & auſpicia vel neglexerint vel obſeruarint) multis verbis opus eſt. Exẽpla ſi quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. 1. cap. 4. Non ſolùm, ait Cic. 1. De diuinat. deorum voces Pythagorei obſeruarũt, etiã hominum quæ vocant omina. Quæ maiores noſtri quia valere cenſebant, idcircò omnibus rebus agendis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebúſque diuinis, quæ publicè fierent, vt FAVERENT

Muſtelã occurrere.

Aiax qualis apud Homer.

Sacrũ carmen precationis.

VERENT LINGVIS, imperabatur: inque ferijs imperandis, vt litibus & iurgiis ſe abſtinerent. Itemque in luſtranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, cenſor populum luſtraret, bonis nominibus qui hoſtias ducerent, eligebantur. Quod idē in delectu conſules obſeruār, vt primus miles fiat bono nomine. Celebre eſt quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Perſis, apud quos ſollemne fuit de nulla re graui & ſeria quicquam ſtatuere priùs, eamque auſpicari, quàm oratio & colloquium religioſè haberetur.

muſtela tibi ſi occurrat.] Occurſum muſtelæ ominoſum fuiſſe tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quaſdam nationes infelix habetur omen, ſi cùm paratur venatio, aliquis muſtelam nominat: cuius etiam occurſus vulgò eſt inauſpicatus habitus. Eadem picta infortunium ſignificabat: animal enim putabatur infauſtum eſſe, malique præſagij, iiſque maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim inſidiari domeſticis animalibus, præſertimque altilibus, eaſque ad internecionem vſque perſequi, ait Pier. lib. 13. idemque occurſum pleriſque religioſum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipſum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Muſtelam habes. *Occurſus muſtelæ.*

f 5 Nihil

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET hoc deerat poſt tot mala, denique noſtris
Locuſtæ vt raperent quicquid ineſſet agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, caſtráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia conſumpſerunt.
Spes & in anguſto eſt, ſtant niſi vota ſuper.

PAulùm immorabor in illuſtranda huius emblematis epigrapha, antequàm veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei ſimile quod vſurpauit Ariſtides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος· οὐδὲν ἔτι ὤν, Nihil amplius. Sed hæc oratoris verba, vbi de Neſtore: τὸ λεγόμενον δὴ τουτὶ, οὐδὲν

δὲν ἔτι ἂν εἴη αὐτὰ ὑπὸ γήρως: iuxta id quod dici ſolet, nihil amplius exiſteret præ ſenio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vſurparunt. Hæc ſatis. nunc ad carmen.

Hiſtoria de locuſtis.

Deflet horribilem quandam calamitatem, qua fuit affecta Inſubrum Longobardia circa annum, vt coniicere facile eſt, 1541. Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantaque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti longitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corui, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidemque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinē: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantoque numero conuolaſſe, vt duo milliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terræ ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimum, rebus humi naſcentibus damna innumerabilia inde ſubſecuta eſſe, quæ ad radices vſque omnia depaſtæ eſſent: Cùm verò ſuccreuiſſent alæ, erant digiti humani magnitudine, tumq; in fruges atrociùs graſſabantur. Cæterùm hæ neque vi, neque induſtria alia propulſari potuere. Hoc autē ei ſimile eſt, quod habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Locuſtarum etiam in Africa multitudinē prodigij ſimile fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & foliis lignorum, ingenti nube in mare dicunt eſſe deiectam: quâ mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantam adduxit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta hominum millia periiſſe referatur, & multò amplius in terris littoribus proximis: hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vſque ad locuſtam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſque occupauerit latitudinē, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignū præceptionis acceperit. Etenim ſicut in Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vl-

tionem

tionem offenſionis exequitur, piæ miniſtra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorum, quæ locuſta conſueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt inſatiabili paſtu plagã ſuam poſſit extinguere. hæc Ambroſ. Hertmannus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita comměminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locuſtæ innumerabiles ſex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terram operuerunt. herbas, ſegetes & arbores, ac vniuerſa viriditatem habentia deuaſtarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, ſecuta eſt magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalemque hominum interitum ſuſcitarunt. Idem auctor hac de re ſic alibi ſcriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum Ducis, filij Philippi optimi, locuſtæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuaſtarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum intulerũt. Quibus niſi Ludouici Mantuani Principis ſolicitudo obſtitiſſet, ſata quoque in tota Lombardia corroſiſſent. Earũ etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locuſtarum pernicie ſterilitatis vitium interceſſit, ſequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam conſuetudinem deberi conſtiterit, reddi tibi Prouinciæ Præſes iubebit. Locuſtam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina ſurgunt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumiq́ rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuêre rubores.

Ariſtotel. 3. Rhetoric. ex Steſichoro prouerb. vſurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. vt ſi quis dicat id quod Steſichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta vaſtationem rerum omnium, ruinamque extremam intelligere, adeò vt non ædificia modò, ſed ne arbores quidem ſtantes relinquantur, omniaque ſolo æquetur, vt cicadæ nihil habeant quo inſideant. Hoc inde ductũ quod cicadæ arbuſtis maximè gaudeant. Exemplũ eſt comminationis, quo ſignificatur cuncta arbuſta ſucciſum iri ſtirpitus ab hoſtibus, ita vt ſic truncatis ſtipitibus cicadę neceſſariò cogantur humi cantillare. Apud Theocritum, puella depaſtrix

ſtrix alieni patrimonij καλαμαία μάντις appellatur, id eſt locuſta, quæ meſſem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locuſtis, ſi vacat, legé apud Caſſium Dionyſ. De agricultura lib. 13. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla.] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui poſt ſubactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam tranſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Aetius, & Theodoricus Hiſpanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi cõmiſſo prœlio 180000. vtrimque cæſa ſunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Aetij, deinde Valentiniani audita cæde rediit infeſtior, Aquileiaq; deleta Romam properabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa è naribus ſanguinis copia, eſt ſuffocatus. *Atyla.*

Xerxis erant.] Xerxes rex Perſarum, Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de auxiliis trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum: *Xerxes.*

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis vmbraſſe diem, cùm claſsibus iret
Per ſcopulos, tectúmq; pedes contemneret æquor.

Herodotus lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarch. initio libri, cui Parallela nomen fecit.

farra omnia.] rei difficultas ſpondiacum fecit. priores editiones non, farra omnia, ſed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, ſed à cordum cordi, quod eſt ſecundum fœnum poſt meſſionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

ſtant niſi vota ſuper. id eſt, nil niſi vota ſuperſunt. vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Malè

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS edax, nimiæ quem nauſeâ torſerat eſcæ,
Hei mihi, mater, ait, viſcera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viſcera credas,
Qui rapto viuens ſola aliena vomis?

Emblematis typus. TEtraſtichon hoc paucis commutatis mutuatus eſt ex Gabriæ apologo, quod ſic habet:

βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
ὤιμοι κέκληγ᾽, ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
ἀλλότριον. ἡ δ᾽ αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν᾽, ἔφη,
τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἐμεῖς * ἀλλοτρίων. id eſt,
Puer die feſto bouis cùm viſcera

Voraſſet,

Voraſſet, Hei mater, clamat, mea effluunt
Inteſtina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc ſunt, ſola at aliena vomis.

Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congeſſerunt, ægrè perdunt, ac ſi ſua eſſent. Proculdubiò non ab re dictum eſt à Chryſoſtomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde eſt Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* Hoc ſi veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo ſecum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortaſſe aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iuſtam in ſe numinis iram prouocarent: aut ſaltem cogitarent, quàm hæc fluxa ſint, quamque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum cauſſa tot tantiſque curis diſtringuntur. Celebratum eſt iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem. quod dictũ eſſe ſuſpicor in eos tantùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Qui verò fieri poteſt, vt opum facultatumque tam expedita faciliſque, & pænè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquiſitio, poſſeſſio, iuſta eſſe & legitima cenſeri debeat? Iuuenalis optimè: *In furaces & raptores.*

——diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri; ſed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor eſt vmquam properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id eſt furacibus hominibus, ſi quid aduerſa fortuna detrahat, aut alius quidam caſus eripiat (quod nonnumquam ſolet accidere) iacturam hanc non tàm moleſtè ferre debent, quàm certè boni quique & honeſti viri in lucro eſſe deputarent, beneque cum mortalium rebus actum eſſe non tam grauatè dicerent, ſi quæ iniuſtè poſſederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem poſſeſſores redirent. Eo de genere furum ſunt plerique forenſes rabulæ, atque importuni ſycophantæ, & maximè ærario publico nonnumquam præfecti, qui æquiſſima numinis vltione, aduerſa reflante fortuna, plerumque ſumptus faciunt, quos numquam putaſſent: & ſæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere nõ potuerunt. Id etiam vulgò tritum:

De malè quæſitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vſurpauit hoc Adagium Plautinum, tranſtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm inſolenter ſtatim heluo inuaſit in eius viri (Pompeium

peium intelligit) fortunas, cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iuſtitia charior? In eius igitur copias cùm ſe ſubitò ingurgitaſſet, exultabat gaudio, perſona de mimo modò egens, repentè diues: ſed vt apud Poëtam neſcio quem, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac ſimile portenti eſt, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico menſibus, ſed diebus effuderit. Fortaſſe & huc referri poteſt illud Democriti, πλοῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Heſiodus, mala lucra damnis eſſe ſimillima cecinit:

— κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτά, quæque ſunt θεόσδοτα. Sed præſtat audire Euripidem:

ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
οἴκους ἐσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id eſt,

Ne compares iniuſtè vllas opes, quas velis tibi eſſe diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, ſaluum eſſe minimè poteſt. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem deſignare & rapacem: quod in Phædone ſignificat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ ſtuduiſſent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac ſemper prompti fuiſſent, in miluos & lupos cõuerti ait. Sed & in ſacris Miluus pro prædone ac graſſatore accipitur. Pier. lib. 17. Hieroglyph.

quem nauſea torſerat.] qui præ ingluuie vomebat.

Viſcera, diuitiæ.

viſcera ab ore fluunt.] Viſcera ſunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viſcera noſtra tuæ diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud noſtrates, Eum qui ſuum perdit, ſenſum perdere: vel, Qui cenſum perdit, perinde videri, ac ſenſum profundere. Sunt enim χρήματα ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt eſt in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui ſanguinem vitamque eripere conatur.

Semper

Semper præſto eſſe infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato male ceſſerat alea talo,
Ridebat ſortis cæcà puella ſuæ:
Cùm ſubito icta caput labente eſt mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
Rebus in aduerſis mala ſors non fallitur: aſt in
Fauſtis, nec precibus, nec locus eſt manui,

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam

prior fato conceſſura eſſet: quæ verò ſortem iactam viderat ſibi mortem portendere, riſu neglexit, cùm ſtatim tegula in caput lapſa riſui finem dedit. quod ſignificat Adagium, Mala vel inuocata veniunt: illudque apud Græcos vulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc eſt, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem reſpondit Diogenes rogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: Miſeram & infortunatam hominũ conditionem eſſe dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæſita; ſed præter omnem expectationem. Plautus Moſtellaria:

Mala veniunt etiã non vocata.

—— vnum hoc ſcito, nimio celerius
Venire quod moleſtum eſt, quàm id quod cupidè petas.

Græcum Epigramma eiuſmodi eſt, in titulo εἰς δυσπραγίαν·

Characterem blematu.

αἱ τρίσσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
  κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
καὶ τρὶς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων,
  ἐς μίαν, ἡ δ' ἐγέλα κλῆρον ὀφλόμενοι.
ἐκ τέγεος δ' ἄρ' ἄελπτον ἀπωλίσθησε πέσημα·
  δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ' ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακόν, ἐς δὲ τὸ λῷον
  οὔτ' εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χέρες.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφόν τινα τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον. οὐ γὰρ ἔστιν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo ſimilis eſt vita, & quicquid euenit, veluti quandam teſſeram deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque teſſeram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Alea ludo vita hominis comparata.

Sic in vita eſt hominum, quaſi cùm ludas teſſeris:
Si illud quod eſt maximè opus, iactu non cadit;
Illud quod cecidit ſorte, id arte vt corrigas.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demoſt. σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν περὶ τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν. id eſt, Proborum hominum officium eſt, cùm fortuna vtuntur maximè proſpera, tum ſummum habere modeſtiæ ſtudium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum eſt, quin oſcitantibus euenire poſſit.

Modeſtia decet vel maximè fortunatos.

ad Stygias aquas.] id eſt, ad mortem. Styx inferorum fluuius, per quem veteres putabant animas tranſire poſt mortẽ. Lactant.

Styx.

lib.

lib.1.cap. 11. Hanc phraſim mutuatus eſt ex Martiale: Nam in primo ſic 79. epigr.

Decreuit Stygios feſtus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus deſcenderat vmbras. & dein,
Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias æquum fuerat patrem iſſe ſub vmbras.

Libro etiam 4.73.

Et iam per Stygias eſſet iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias deſcendere quærit ad vndas.

cæca ſortis.] ignara exitij futuri.

tecto.] tegula.

Rebus in aduerſis mala,] Prudẽs quiſque omnia quæ ſibi ſperanda ſunt, non in meliora, ſed in peiora conſtituat: vt ſi quid præter ſpem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas, & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri triſtia poſſe puta.

Remedia in arduo, mala in prono eſſe.

EMBLEMA CXXX.

ÆTHERIIS poſtquàm deiecit ſedibus Aten
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis,
Intactumq́; nihil caſibus eſſe ſinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia ſegnipedes, luſcæ, laſſæq́; ſenecta,
Nil niſi pòſt longo tempore reſtituunt.

Titulus Emblematis vnde ductus

GEneralis ea theſis, præfixa Emblemati, ad quaſcumque humanas calamitates & incõmoda poteſt accõmodari: eáque

que, niſi fallor, parœmia eſt medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij ſententia, ex Panegyrico quem Cæſari Conſtantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodãdi ſemper eſt via: vulnerare integrum, quàm ſauciato mederi: diſſipare rapta, quàm diuulſa cõponere.

Aetheriis.] Homerus Iliad. ι. Aten Deam fingit mortales variis implicantem anguſtiis & perturbationibus, eorumque mentes ſeducentem, variiſque opinionum monſtris afficiẽtem: ad quæ mala ſarcienda placandaque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quæ tamen nòn ſtatim poſſunt inſtaurare atq; componere, quod ab ea motum atque diſſectum fuit: ſed id longo temporis interuallo fieri ait, vtpotè quæ ſint luſcæ, tardis pedibus, & ſenio confectæ. Verſus Homericos huc adiiciemus: *Ate Homerica.* *Litæ.*

καὶ γάρ τε λιταί εἰσι δίος κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαί τε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας δίος ἆσσον ἰούσας.
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καὶ τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
λίσσονται δ' ἄρα ταίγε Δία κρονίωνα κιοῦσαι,
τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc eſt,

Namque Litæ ſoboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugoſæ, obliquoq; oculo, medeantur vt illi,
Aten ſectentur. celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & paſſim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum ſarturæ damna ſequuntur,
Conciliantq; ſuis cultoribus optima ſemper.
At ſi quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adſit, pœnasq; ſuo det denique damno.

Eiuſdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd eſſet deceptus à Iunone: Illam enim ea cauſſa capillis arreptam in terras pręcipitem dedit, indixitque ne vnquam rediret in cælitum contubernium. Hoc quidem ſignificatur, aduerſa quæque ſtatim & ex improuiſo impetere, tardè autem recedere: illud enim eſt quod Gallorum vulgus ait, Mala & ægritudines in equis accedere, ſed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa eſt velociſſima, quæ propter motum celerem, *Res aduerſas ſtatim accedere, tardè recedere.*

 infor-

Lucifer è cælo deturbatus.

infortuniorum aleam maximè ſubitam & improuiſam ſignificat. Hanc Chriſtianæ pietatis auctores φώσφορον. i. Luciferum è cælo deturbatum interpretantur, vt maximè Iuſtinus Philoſophus ac martyr, Euſebius Pamphil. Suidas, & Budæus noſter ex Beſſarione Cardinale lib. 3. in calumniatorem Platonis. Stobęus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc diſtichon retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν Ζεὺς
πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id eſt,

Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipſe
Miſerit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luſcæ cur.

Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obſitas eſſe Poëtæ volunt, ad deſignandam imbecillitatem. Has aiunt eſſe ſtrabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibuſdam, ſed poſtremò neceſſitate ad ſupplicationes deflecti. Phornutus claudas eſſe tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos ſupplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugoſas verò & ſtrabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles ſint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illatam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardiſſimè ſeneſcit, & ferè vt niſi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, ſoceri ſui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora ſunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augeſcunt, citò extinguuntur: ſic ingenia ſtudiáque faciliùs oppreſſeris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epiſtola 92. Eligit aliquid noui caſus, per quod velut oblitis vires ſuas ingerat. Quicquid longa ſeries multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies ſpargit ac diſſipat. Eſſet aliquod imbecillitatis noſtræ ſolatiũ rerumque noſtrarum, ſi tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: feſtinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim ſtabile eſt: tumultuantibus cauſſis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati ſententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu creſcere, vna hora extirpari? Ponticus Heraclides diſputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expreſſit

Locus Cornelij Taciti.

Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.

expreſſit eorum qui ſupplices ſunt. qui enim peccarunt, ex conſcientiæ verbere tardiores eſſe ſolent: eosque verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulant: pudoris enim ſui ſunt ipſi continuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicum animus nullum præ ſe lætum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint, demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contrà valida eſt & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens ſtultitia hominum non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Aten.] Ate eſt noxa, παρὰ τοῦ ἀάομαι, lædo.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. ſignific. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id eſt à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxiæ pœna par eſto, vt in ſuo vitio quiſq; plectatur, vis capite, auaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo vſus eſt; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam. ſed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantiis ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT platani ramis ſua pignora paſſer,
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miſeramq́ue parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. ϛ. αἰδ᾽ ἀμφ᾽ ἀρεταῖσι πόνος δαπά-
νατε μάρναται, πρὸς
ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id eſt,

Circa virtutes labor ſumptúſque perpetuò implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plutarch.

Bac-

Bacchilides: πιστὸν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium claſſis aduerſo vento detineretur, Calchas augur peritiſſimus cum cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex ſerpẽtis vel draconis augurio (qui in arborem ſubrepens nouem paſſeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro paſſeribus annos, pro angue tẽpus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. lib. 20. Narratio eſt apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. De diuinat. quam eandem reperi in vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibuſdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi eſſet adiicere Ciceronianos verſus, quos citat ipſe eodem De diuinatione: ſed liber eſt in omnium manibus. Locus Homeri ſic habet:

Hiſtoria ex Homero de vaticinio Calchantis.

τίπτ' ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες ἀχαιοί;
ἡμῖν μὲν τόδ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα ζεύς, &c.

quem eundem ſatis feliciter Ouidius eſt æmulatus Transfor. 12.

— veri prouidus augur
Theſtorides, Vincemus, ait, gaudete Pelaſgi,
Troia cadet ſed erit noſtri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd præclarum ſit idem eſſe & arduum; & rebus maximis difficultatem quandam à natura eſſe propoſitam, ait idem M. Tull. Tuſcul. 3. Etenim nulla poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus & indefeſſus primùm non anteceſſerit. Quis enim magna coronari contendat Olympia, dulcis ſine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè Xenophon ἀπομνημ. 2. αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κ' ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· λέγει δὲ τοῦ καὶ ἡσίοδος,

Nullam gloriam ſine labore parari.

τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως. λείη μὲν ὁδὸς μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Virtus difficulter paratur.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί. id eſt, Curæ quidem laborioſæ efficiunt, vt ad pulchra & honeſta facinora perueniatur, ſicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Heſiodus:

Amplecti vitium cumulatim & ſumere promptum eſt:
Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,
Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum
Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Teſtatur autem Epicharmus, A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἔστι τὶς λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις· νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ὧν μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hæc eſt ſententia: Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdã rupibus, ad quas difficilis admodum ſit aſcenſus, eamque celerem incolere locum caſtum. 'Ea verò non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam perueniet, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primùm ſudore ac labore animum afficiẽte ſuam induſtriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtiis arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent? οὐ γὰρ εὐτυχίᾳ τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch. id eſt: Non tam fortunæ proſper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac ſumma in laboribus aſperiſque in rebus tolerantia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι ποναθῇ· id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, ſi quid honeſti. laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantùm ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſ-

cuiuſdam Poëtæ, apud quem tamen non eſt eadem concluſio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum ſerpens deieciſſet & exturbaſſet, in eoque tandem igni ardenti combuſtus eſſet.

Crediderat.] commiſerat, nidificauerat.

ſua pignora.] pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Serpens ſaxeus.

Saxeus.] Fatalis ſerpens eſt: necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphoſim ſerpentis in perpetuæ duritiei ſaxum. ſonat etiam ſaxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quique nulla flecti prece poſſit. Huc pertinet quod alio loco memini retuliſſe me de illo angui qui Tarquinij Superbi animum ſtupefecit, attonitumque reddidit, cùm à columna lignea repente lapſus omnes in fugam vertiſſet, rei miraculo conſternatos: nimirum portendebat ille ſerpens nouum & inexſpectatum principem, eundemque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc eſt, ſtupore, quem diu ſimulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum.

Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

NEPTVNI *tubicen (cuius pars vltima cetum*
Aequoreum facies indicat eſſe deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inſerto mordicus ore tenet.
Fama viros animo inſignes, præclaraq́; geſta
Proſequitur; toto mandat & orbe legi.

Typus Emblematis. ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. illud non omiſerim, ait, Tritonas cum buccinis faſtigio Saturni ædis ſuperpoſitos, quoniam ab eius commemoratione ad noſtram ætatem hiſtoria elata & quaſi vocalis eſt: antè verò muta & obſcura, & incognita: quod teſtantur caudæ Tritonum humi merſæ & abſconditæ. *Triton, Deus marinus.* Triton marinus Deus, Neptuniqúe filius, & tubi-

cen, hoc ſchemate ſerpentis circulo continetur: quod refertur quidem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota eſt, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in ſe reuolutus, æternitatẽ deſignat, vt docet Orus Niliacus in ipſo Hieroglyph. principio. Hoc ſignificat hiſtoriam rerũ geſtarũ ab Saturni cõmemoratione ad noſtra vſque tẽpora, quæ aliàs obliterata eſſet, notã & quaſi vocalẽ extitiſſe. Nam quæ ante Saturnũ geſta ſunt, obſcura & incognita in tenebris delituiſſe: quod oſtendunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipſe Annotationibus in Tacitum ſic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imagunculas Tritonum ſtatuebant, non aliam ob cauſſam, quàm vt ab eo cœpiſſe hiſtoriam, æternitatemque illis debere Deos oſtenderent, quorum præconio fuiſſent celebrati. Tibullus idem ſignificat his herbis:

Quem referent Muſæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum ſtellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Triſtium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniiq; bonis.
En ego, cùm patria caream, vobisq; domoq;,
Raptaq; ſint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc ſæuo vitam mihi finiat enſe,
Me tamen extincto fama ſuperſtes erit.

Quò ſpectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Muſis ſacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, poſt præclarè facta, memoria apud poſteros maneat. Et quidẽ docti, non ſolùm viui ac præſentes ſtudioſos diſcendi erudiunt atque docent, ſed hoc idem etiam poſt mortem literarum monimentis aſſequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5. *Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent.*

cetum.] inferiore ſui corporis parte piſcem refert, ſuperiore deum. Plutarch. de Iſide commentario ait Amphitritem minoreſque Deos marinos, Tritonas dici. Eos deſcripſit vberrimè 4. Argonautic. Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pauſanias: ſunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam neceſſe: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hiſpida nanti
Frons hominem præfert, in Priſtin deſinit aluus.
Spumea ſemifero ſub pectore murmurat vnda.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanenſis.

EMBLEMA CXXXIII.

PRO tumulo pone Italiam, pone arma Duceſq́ʒ,
Et mare, quod geminos mugit aduſque ſinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere fruſtrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
*Anguiger * eſt ſummo ſiſtens in culmine, dicat:*
* al. & *Quis paruis magnam me ſuperimpoſuit?*

Galeacius EPitaphium eſt Ioannis Galeacij quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortiſſimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus reſtiterit, & Remp. ſuam legum auctoritate compoſuerit.

fuerit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead. 9. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium conſule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confinxiſſe ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum commemoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nullum ſatis magnum & dignum ſepulchrum ſuis virtutibus erigi poſſe. quò ſpectat & Parmenionis in Alexandrum; cui pro magnitudine rerum non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulchrum tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult comparari ſepulchro aut tumulo; quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulchrum ſint Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignum Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum, ΤΙ΄ ΜΕ΄ ΜΙΚΡΟΙ͂Σ ΤΟ`Ν ΜΕ΄ΓΑΝ Ε᾽ΝΤΙ΄ΘΕΤΕ; Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrum (vocabulis aliquot dumtaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt: *Unde petitũ Emblema.*

ἀντὶ τάφου λιθοῖο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ᾽ ἐπὶ ταύτῃ
δούρατα, βαρβαρικᾶς σύμβολα ναυφθορίας. *Character Emblem*
καὶ τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη,
καὶ ξέρξην· τούτοις θάπτε θεμιστοκλέα.
στάλα δ᾽ ἀ σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
τἀμά· τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpentem ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis anxiè repetere, non video quàm ſit neceſſe. Hoc mihi reuocat in memoriam ſpecies vndecim honorum qui ab Ariſtotele ſtatuuntur Rhetoricorum primo, nempe ſacrificia, monumenta vel carmine, vel oratione ſoluta, præmia certa, luci, ſuperiores in ſedendo loci, ſepulchra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conſpectus euitationes, munera quæ apud quaſque gentes in precio ſunt. De quibus ſigillatim aliquid dicere nihil hîc neceſſe habeo. De ſepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni ſolemne iam

olim

olim fuit. exemplorum varietate obruor: vnum huc conferam vetus quidem & memorabile. Menandro Bactrorum regi, homini mitiſſimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ regni ciuitates, cunctique populi inferias de more communiq́ue conſenſu ſoluerunt. Sed de reliquijs cùm diu certatum eſſet, quibus in primis commendarentur, vix tandem inter omnes conuenit, vt æquè partitæ ſingulis diſtribuerentur rata pro parte; nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione exiſteret. teſtis eſt Plutarch. commentario quo ciuilem hominem inſtituit.

Pone arma.] pro deſcribe, aut diſpone; non placet Fornerio noſtro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quamquam Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat. hîc enim, pro deponat, vſurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.] A tauris tranſlatio.

emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruis magnam.] Antitheton. Apud Caietam in ſepulchro marmoreo æneaq́ue vrna, hæc inſcripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibàle, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa, non obſtitit Africa quondam,
(Reſpice res hominum) quàm breuis vrna premit!

Optimus

Optimus ciuis.

EMBLEMA CXXXIIII.

D V M *iuſtis patriam Thraſybulus vindicat armis,*
Dumq́ ſimultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni inſtar muneris, illi
Palladiæ ſertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thraſybule, geras hunc ſolus honorem:
In magna nemo eſt æmulus vrbe tibi.

OPtimi ciuis eſt Rempub. ſuam non modò legum metu coërcere, ſed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occaſionem adimere. Præſto eſt exemplum Thraſybuli. Athenienſibus enim longiſſima obſi-

dione preſſis à Spartanis, poſt longam famem, & aſſiduam peſtilentiam, pacem poſtularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Athenienſis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis ſucceſſu horum tanta tyrannis & ſæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, beneque nummati homines exularent: inter quos Thraſybulus vnus ex præſtantiſſimis, cum aliis in exilium abire eſt coactus. Itaque ille ſuo conſilio, & ſociorum ope, tyrannos omnes induſtria ſingulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienſes ciues pax ſtabilior eſſet, interpoſita fide publica, Thraſybulus legem ſanxit De abolendis præteritis iniuriis, quam ἀμνηστίαν nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applauſu meruit. Hæc lex conformis eſt oraculo Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thraſybulo Aemilius Probus in eius vita, Iuſtin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè ſententiam ſcripſit Epigramma certè venuſtum:

Historia Thraſybuli qui tyrannos expulit.

Lex ἀμνηστίας.

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hoſtem
In patriam ſceleris conſcius ipſe ſui;
State viri, Thraſybulus ait, victoria veſtra eſt:
Nec mihi, ſed vobis vicimus, & patriæ.
Dixit, per mediosq; ruens enſesq; viróſque,
Parcendum paſſim ciuibus, ingeminat.

Palladiæ ſertum,] id eſt, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciu qui ciuem in bello ſeruauerat: fiebatque ex oliuæ fronde, au querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. c. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Strenue

Strenuorum immortale nomen.

Emblema CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhæteo in littore cernis;
Quem plerumque pedes viſitat alba Thetis.
Obtegitur ſemper viridi lapis hic amarantho,
Quòd numquam herois ſit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm ſibi Mæonides.

Achillis ſepulcrum fuiſſe in Sigæo Troiæ promontorio, ſcriptores tradunt. Id ſepulcrum amarantho viridi ſemper ornatum, famam heroum perpetuò vireſcentem, & apud poſteros numquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Phi- *Fama numquã intermoritura.*

in Philoctera περὶ ἐυσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par eſt. ἡ ἐυσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, ἐκ ἀπόλλυται. & Pindar. Iſthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, ὄυτοι πετύφλωται μακρὸς μοχθὸς ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum ſimile reperio in Laërtæ tumulum: quod aſcribere placuit, quia eôdem fermè ſpectat:

ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, ἐδὲ σιδήρε
φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δρεπάνῃ.
ὡς καὶ λαέρταο τόδ' ἠρίον· ὁ σχεδὸν ἀκτᾶς
βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
ὄυνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· ἐ γὰρ ἀοιδὰς
ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id eſt,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
Omnia ſed mollit tempore longa dies.
Laërtæ ſic buſta terit quoque littora propter
Aethere de ſummo defluus imber aquis.
Immortale ſed, heu, nomen delere vetuſtas
Herois, Muſa vindice, nulla poteſt.

Apponam & illud argumenti eiuſdem:

τόμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
αἰγιαλῷ δὲ νένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος. id eſt,

Hic poſitus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
Dardanidæ cuius membra ſepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Amaranthus tumulis appoſitus. Cæterùm Philoſtratus ad tumulos exornandos ſcribit amaranthum vſurpatũ fuiſſe, orto à Theſſalis initio, qui Achillis ſepulcrum eiuſmodi coronis redimirent. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pauſanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud ſe poſt Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inſcriptum iiſdem, quibus Hyacinthum, literis. *Typus Embl.*

Rhœteũ. *Rhœteo.*] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, Aiacis ſepulcro à Poëtis celebratum, ſicut & Sigæum ſepulcro Achillis. Videtur iccircò Alciatus abuſus vocabulo, eſtque μνημονικὸν ἁμάρτημα.

alba

alba Thetis.] Dea maris, quæ quia ſemper in aquis habitet, pedes albiſſimos dicitur habere à Poëtis. *The.is.*

Amarantho.] Amaranthus ab α' priuante, & μαραίνομαι, tabeſio, quòd numquam ſiccetur neq; marceſcat. Plin. lib. 21. c. 8. *Amaranthus,*

Graiûm murus.] id eſt, Græcorum munimentum & robur: elegans Metaphora, vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas, & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo ſenſu Pindarus in Olympijs Hectorem Troiæ columnam appellat; ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε τροίας ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα: id eſt, qui Hectorem ſubuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam. de Achille loquitur: quò referri poſſunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

> —— *miſerum eſt alienæ incumbere famæ,*
> *Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.*

nex Hectoris.] effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam inſignis tranſmiſſa eſt poſteris) quantum Homerus ipſi Achilli. Niſi enim tam inſigne & præclarum virtutis exemplar Homerus ſibi nactus eſſet, fortaſſe ingenij admirabilis vim non ita exeruiſſet.

Nobiles & generoſi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula veſtes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico ſuberat cui lunula ritu,
Geſtatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd ſe adſererent, hæc ſigna tulerunt
Antiqua illuſtres nobilitate viri.

Qui Generoſi & qui Nobiles.

EX eruditis hominibus, iiſque maximè qui vetera diligenter obſeruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generoſos intereſſe nonnihil. Ariſtoteles animalium hiſtoriæ 1. εὐγενὴς

νὲς ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον τῆς αὐτοῦ φύσεως· Nobile id eſt, quod ex bono genere profectum eſt: generoſum, quod à ſua natura non degenerat. Exemplumq́ue apponit in lupis, quos generoſos; & leonibus, quos nobiles eſſe dicit. Idem penè 2. De arte dicendi. quo loco ait præclarius eſſe generoſum quàm nobilem dici; nobilis enim maiorum tantùm virtute gloriaque nititur: generoſus & virtute maiorum & ſua commendatur: itaque generoſos omnes eſſe nobiles, ſed non contrà, nobiles generoſos omnes. Quidam enim nobiles, degenerāt à virtute maiorum, & humiles ac demiſſo animo fiunt, atque ad ignauiam ſocordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum ſtirpem generoſam vocat, quòd in ea multi excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, generoſum & potentē dicit: vt in defenſione Cæliana, Clodiā impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem. ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem: generoſum, non niſi in bonam. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generoſum verò cognatione. Eam ſignificationem Cicero in Paradoxis obſeruat. Ipſius, inquit, libido lapſa eſt in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm ſi petulans fuiſſet in aliqua generoſa virgine ac nobili. Ea de re diſſertatio nobilis eſt euoluenda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam ſynonyma coniungi certò ſcio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roſcij Amerini pater, genere & nobilitate ſui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & ſapiens, & nobilis & generoſus.

& Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Si te nobilitas, generoſaq́; nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerūt: generoſi verò ſpeciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienſes Cicada nobilitatis inſigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt ſignificarēt ſe indigenas eſſe & nobiles, id eſt (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expreſſit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antiſthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis eſſe cū cochleis & teſtudinibus cōmune; quippè qui aliunde non commigraſſent, nec vnquam ſolum mutaſſent. Hinc ergo

Cicada, nobilitatis inſigne Athenienſibus.

τεττιγοφόροι, id eſt, Cicadigeri dicti Athenienſes: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat: cuius rei cauſſam nonnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in ea regione, in qua naſcuntur, viuant & emoriantur: reliqua ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpſic. Aelianus lib. 4. Variar. hiſtor. cap. 22. Scio ego per contemptum dici eos τεττίγων ἀναμέστους cicadis opertos, glorioſi quidam iactatores, obſoletis iam & nimium vetuſtis vtentes. Romanos autẽ, qui nobilitate generis aliis excellerent, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarent Romani imperij conditionem, quod ſenſim creuit, & temporum lapſu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alij putabant ſignum eſſe eius habitationis, quæ in luna eſſe dicitur, & quòd poſt mortem, animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarum inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo, quæ ab obſcuro in lumen, inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eum fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis. quod ſignificauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunulæ in calceis Romanorum.

— & nobilis & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere, quodque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum periiſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib. 44. De ſacris Aegyptiorum literis. Apollon. Argonautic. 4.

Arcades lunam primi obſeruarunt

Ἄρκαδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo in 8. Geograp. δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Faſtorum Ouidius:

Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Faſtor. huc reſpexit Naſo:

Ante

Ante Iouem genitum terras habuiſſe feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm ſe luna vellent antiquiores dici (adeò ſui generis antiquitatem iactabant) dicti ſunt à Thucydide initio hiſtoriæ προσέληνοι, id eſt, ante lunam editi. Plerique ad hiſtoriam naturæ referre malunt, quia lunæ curſum primi obſeruarint. Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorſum attineant, non planè video, niſi ad communem locum retulero de nobilitate, quam ſibi longè multi tribuunt, vanis quibuſdã ſchematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis inceſſere debeam, planè non habeo. Quis enim ſuſtineat aliquem tollere criſtas, ſibiq́ue arrogare quidpiam, quod tamen propriè non poſſideat? Atqui genus ſuum qui laudat, quiq. attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falſis nominibus ſibi tribuit quod ad ſe minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur abſimiles fugitiuis ijs qui præ metu cùm ad aras ſe receperint, tamdiu latent, inque tuto ſe eſſe putant, quamdiu eo perfugio vti poſſunt. At cùm inde fuerint eruti, quid ijs ſupereſt quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod diſpendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ ſola hærent ſuis diffiſi virtutibus, veraque gloria, quam nullam habent, non ſentiunt quàm miſeri ſint, & quanto in errore verſentur. Sed retineamus aſſenſionem cum ijs qui nobilitatem in animo generoſo ſitam eſſe volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morumq́ue bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chryſoſtomo, Thebanorum optimum & æquiſſimum inſtitutum, qui eos ſeruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli ſerui facti eſſent: Cur ignobiles eos eſſe vulgari opinione iudicamus, quorum ſi virtutes æſtimentur, ſi moderatio animi, ſi prudentia, ſi ſagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, ſpatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui, iudicium atque conſilium, qui ſolos eos nobiles eſſe cenſebant, qui ad virtutem propenſi eſſent: neque tam curioſè, imò verò ſuperſtitioſè quærebant, ex quibus orti parentibus eſſent, de quibus aliquid ſtatuendum videretur. Sic autem vnà ſecum rationes conficiebant: Antiquitùs vt in animalibus quibuſdam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus, equis, *In emenditam nobilitatem.*

 gallis

gallis etiā gallinaceis id facile eſt aduertere: quia equū ſi quis animoſum & ad curſum idoneū facto periculo norit, non rogat an eius pater ſit ex Arcadia, an Theſſalia: ſatis enim eſſe putat, quòd equus animum generoſum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad curſum valere intelligitur, nihil opus eſt ſcire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, ſed exiſtimatur eſſe ſatis, quòd generoſa illa canis ſit. Idem de gallis, deque aliis iudicium: idemque poſtremò de hominibus ſentiendum: ex quibus qui virtutum ſtudioſi ſunt, qui iuſtitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obſeruant, is reuera generoſus eſt & nobilis, tametſi parentes eiuſdem & auos nemo vnquam fortaſſe nouerit. Democritus, magnus inprimis & catus philoſophus iam olim, vt ait Satyricus,

— materiam riſus inuenit, ad omnes
Occurſus hominum, & cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, craſſoq; ſub aëre naſci.

quod tortum eſſe conſtat in ſuperbos quoſdam ementitæ nobilitatis homines, qui orti ſtirpe Romana cæteros præ ſe nihili ducebant. Iactent itaque ſuum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines: quos nihilo tamen puto meliores eſſe quàm equus aliquis non re, ſed opinione vulgari generoſus habitus, quòd frenos aureos, quòd ſtragula, quòd ornamēta externa omnia exquiſitiſſima circumferat.

Aurea Cecropias.] Veſtes Athenienſes nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] ad morem Arcadum.

lunula.] parua luna ad morem hemicycli.

Indigena. *Indigenas.*] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena.

Oblitus eram apponere huc quod Demoſthenes aduerſus Aeſchinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Athenienſibus & Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονές ἐστε κἀκεῖνοι.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

ἡ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν. αἱ δ' ἄλλαι πόλεις
πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν ἐξαγώγιμοι.

Primùm nec inquilinus nos populus ſumus,
Sed indigena, ciues at aliarum vrbium

Sunt

Sunt comparandi teſſerarum iactibus,
Quæ alijs alia ciues mittunt identidem.

Hoc poſtremò quod mihi alia cõquirenti occurrit ex Tzeze 301 Hiſtoria 10. Chiliad. vbi cicadas Athenienſium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

καὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, κατάδηλον τοῖς πᾶσιν
οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν μακρηγόρων,
λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τούτοις ἀπεναντίως. id eſt,

Quòd cicadæ ſint loquaces compertum eſt omnibus,
Sunt èodem modo Athenienſes qui multi ſunt & gartuli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

Duode-

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

Roboris inuicti ſuperat facundia laudes:
Dicta ſophiſtarum, laqueoſq; reſoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla eſt:
Continuum ob curſum ſapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos ſpoliatq; inſignibus aſtus:
Expurgat ſordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq; nocentes:
Barbaries feritaſq; dat impia denique pœnam:
Unius virtus collectos diſſipat hoſtes:

Inue-

Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

MVltos fuiſſe Hercules tradunt quamplurimi, ſed quem ex Alcmena ſuſcepit Iupiter, potiſſimùm celebrant ob varia certamina, virtutemq́ue bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures perſequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc ſequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnũquemque laborem ſit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexaſtichon reperi: *Multi Herculei.*

ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ᾽ ἄπλετον, ὤλεσα δ᾽ ὕδρην *Duodecim labores Herculis.*
καὶ ταῦρον, κάπρου δ᾽ ἀμφετίναξα γένυν.
ζωστῆρ᾽ ἑλκύσας, πῶλον διομήδεος εἷλον,
χρύσα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον·
αὐγείαν ἐδάην, κεμὰς οὐ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις·
κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Extinxi Nemees monſtrum, lernamq́ peremi,
Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equosq́ cecidi,
Geryonem ſtraui, pomaq́ fulua tuli.
Augiam noui, capta eſt cerua, atque volucres,
Cerberus abductus, latus in aſtra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Aëripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threïciam ſexto ſpoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ ſtabulis impenſa laboris.
Octaua expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Heſperidum diſtracta triumphum.
Cerberus extremi ſuprema eſt meta laboris.

Heraclidis Pontici diſputatio ad Homeri allegorias mirè ad hãc noſtram facit explicationem. Verba eius auctoris hæc ſunt: *Locus Heraclidis.*
ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχ[illegible]τα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ᾽ ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας [illegible]υ μύστης,

ὥσπερεὶ

ὥσπερ εἰ κατὰ βαθείας ἀχλύος ἐπιδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ Στωϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρου μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρὰ καιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας; ὅυ κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καὶ τις ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν. ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ ἀΐδρειαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν· αὐτὸς γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶς ἡλίῳ Κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζεται. ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῇ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται· περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorum ſententia verborum hæc eſt: Minimè putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præſtare potuiſſe: at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit: quæ ſententia etiam principum Stoicorum eſt. De aliis itaque certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc eſt verſantem inter homines intemperantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam cõpeſcuiſſet atque frenaſſet, taurum cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metum, quod per Ceruniam ceruam oſtenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubiit, repurgata qua priùs tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vtplurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quæ abſciſſa renaſci nõ deſinebat. Hanc ſicuti ἀΐδρειαν, id eſt imperitiã aliquam, igni excîdit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucẽ pertractus, nõ malè triplicẽ philoſophãdi rationẽ innuit. Sunt enim Philoſophiæ partes, ea quę rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia: quæ morũ, Ethica nominatur: & eæ quidẽ tamquã ex vna ceruice prognatæ, triplici etiã modo iuxta caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de aliis labori-

bus dicta ſufficiant. Hactenus Heraclides, cum quo inſigni loco velim vnà conferri quæ diſputat Lactantius diuin. Inſtitut. 1. cap. 9. Cætera enim percenſere nihil attinet, niſi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arriſit nobilis diſputatio Dionis Chryſoſtomi, qui Herculis ἄθλους ſeu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerſo athletis opponat, & Principem fortiſſimum atque iuſtiſſimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones; neque enim carnibus onuſtus, vt athletæ, potuiſſet Aſiam Europamque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æſtus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thracium deliciis affluentem, & hoſpites afficientem iniuria, ſuosque ſubditos miſerè ſeruire cogentem, claua percuſſum de medio ſuſtulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria poſſidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente eſſent, facilè ſuperaret, ſed tamen eundem nimia ſuperbia elatum, vnà cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Idem cùm Buſirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, ſibi vnicè placētem, quòd egregius luctator eſſet, proſtrauit. Amazonum reginæ zonam ſoluit, quæ illum fuerat aſpernata: quo congreſſu oſtendit, ſe illius forma minimè fuiſſe ſuperatum, vel mulieris gratia potuiſſe vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendiſſe, fimum iacentem in Augiæ ſtabulis, à multis annis collectum ſterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus eſſe ſibi aduerſus gloriam decertandum, quàm belluas & homines ſceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorū expulſionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, pleroſque exiſtimare, vt Lucianus (quemadmodum poſtea dicemus) Herculē virum fuiſſe Gallum, qui tum ſollerti quadam prudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè valebat, præclara facinora inſigni fortitudine ſit exantlatus, & ingenij dexteritate ſummas quaſque difficultates ſuperarit: quæ tamen omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiſeram Apuleij ἐπιμύθιον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculem Poëtæ olim memorant monſtra illa immania hominum

Dionis Chryſoſtomi locus.

Hercules, vir Gallus

ac

ac ferarum virtute ſubegiſſe, orbemque terræ purgaſſe: ſimiliter aduerſum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteraque animi monſtra ac flagitia Philoſophus iſte Hercules fuit. Eas peſtes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, ſeminudus & ipſe, & claua inſignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuiſſe memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Muſis communis ara facta ſit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditum eſt: honeſtum enim & liberale ducebant, ſi amici ac propinqui literarum & ſapientiæ cognitione perpolirentur.

Leonis Nemeæi cædes, quid.

Roboris inuicti.] Huic reſpondet primum Herculis certamen, quod fuit leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus eſſe præſtantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, ſed conſilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire poſſunt, aut ſuſcipere, niſi conſilium & ingenij dexteritas anteceſſerit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cædem interpretentur. fuerunt enim qui è Lunæ globo decidiſſe vana perſuaſione crederent: nam & veteres monſtra immania in Lunæ globo putabant naſci. Hunc ergo leonē inermis Hercules interfecit, vt ait Piſander: hoc eſt iram cohibuit ac repreſſit quæ in fortiū virorū animis maximè regnat.

Hydra Lernea.

Dicta ſophiſtarum.] Secundo labore, hydram, ſeptem capitum belluam, in Lerna palude omnia vaſtantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibusque oppreſſit. quo arguitur, virum ſapientem & facundum, multiplices ſophiſtarum argutias, & elenchos veritatis ſpecie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite reſecto ſeptem alia repullulabant: quod notat artis ſophiſticæ captionem. Si enim agas cum ſophiſta, vno argumento reprehenſo, multa alia tibi opponet, teque (ni diligenter caueris) ad abſurdū, vel ἀδύνατον adiget. Certamen hoc ad alios vſus conuertunt alij, vt ad diluuium, ad vitia, ad inuidiam. qua de re prouerbium eſt, Lerna malorum: &, Hydram ſecas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur ſe multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare ſimul non potuit aduerſus hydram ſophiſticam, cui propter vnam ſapientiam pro vno ſermonis capite amputato multa repullulabant. Ad hæc Pierium lib. 16. euolue.

laqueos.] paralogiſmos & captiones.

Aper Erymanthius.

Non furor aut.] Tertio, aprum terribilem in Erymantho mōte Arca-

Arcadiæ omnia vaſtantem cepit, & ad Euryſtheum, viuum perduxit. quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Continuum ob curſum.] Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam, aurea cornua geſtantem interfecit. quod ad ſapientem referendum eſt, cui & ditiſſimi cedunt & opulentiſſimi. Notum illud Ariſtotelis in Politicis, facile eſſe ditari Philoſophis, ſi velint: quò ſpectat adagium, Sapiens non eget. *Cerua aëripes.*

Spernit auaritiam.] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulſio, ſonitu ahenei cuiuſdam inſtrumenti: quod eſt lucrum inane, & auaritiam reſpuere, raptumque omnem putare nefas. Sed quæ poteſt eſſe volucrum cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare nō poſſunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus ſemper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, ſed tenuiſſimo victu genium defraudet, & in quo conſiſtat non habet) ſatis oſtendunt. qui quoniam vel natura deprauata, vel vſu longo induratus eſt, ad reſipiſcentiam aliquando pertrahi poteſt quibuſdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à propoſito, malaque conſuetudine dimoueatur. *Aues Stymphalides.*
Alij malūt hoc intelligi de ſcortillis quibuſdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & inſidias detegimus æneo ſapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Baſilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione cōmunes illæ peſtes adoleſcentium.

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abſtulit. quod eſt aſtutiam muliebrem & dolos, fallaciasq; coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon hic mulier bellicoſa, meretricem refert, quæ vel fortiſſimum poſſit deuincere.

Expurgat ſordes.] Labore ſeptimo Augiam repurgauit. quod arguit vitiorum errorumq; innatorum, vel etiam qui ſucceuerunt aſſuetudine quadam longa, ab animo expulſionem. Nihil eſt enim tam horridum tamque ſordens, quod eloquentia non poſſit excoli. *Augiæ purgatio.*

Illicitos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod eſt ſontes abigere, & omne illicitum facinus ſcelusque exſecrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere. *Cum tauro lucta.*

abigitq; nocentes.] hinc nomen habuit ἀλεξικακοῦ. nam & pleriſque dictus eſt natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus. *Barbaries.*] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudeliſſimum, qui ſanguine & carnibus humanis equos alere conſueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipſum ſuis equis dedit pabulũ. quod ſignificat, Herculem eloquentiæ & ſapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus ſubmouiſſe.

Geryon tricorpor ſuperatus. *Vnius virtus.*] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id eſt, collectam, & vnanimem hoſtium multitudinem ſua virtute compreſſit, indeque & victor euaſit. De Geryone in ſuperioribus ſatis.

Poma Heſperidum. *Inuehit in patriam.*] Vndecimo aurea mala Heſperidum, occiſo prius dracone peruigili, ſuſtulit. quod eſt referendum ad illam, qua docti & ſapientes homines abundant, inſignem rerum copiam, qua eos ſua fortuna vitæque conditio beat.

Cerberus triceps. *Docta per ora.*] Duodecimo & poſtremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit. quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam, apud poſteros ſemper victuram perſpicuè ſignificat. Nam, vt eſt apud Diodorum, magnos multoſque, dum vixit, labores & pericula ſponte adiit Hercules, vt pro ſuis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tuſc. Abiit ad Deos Hercules: numquam abiiſſet, niſi cùm inter homines eſſet, eam ſibi viam muniuiſſet. Facilè tranſilio Pindari locum, vt potè lõgiorem, de Hercule, 1. Nemeorum. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam theſauros in tenebris occluſos aſſeruãtem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen ſi à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi receſſu, in quo locum occuparat, expellatur, opeſque illę conferantur ad vſus hominum, magnum certè momentum afferunt ad obtinendum nomen: licet enim vera gloria ſita non ſit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adfert.

In no-

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS ſpurij ſemper celebretis honores:
Nam veſtri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius eſſe Deus potuit, quàm ſugeret infans
Lac, ſibi quod fraudis neſcia Iuno dabat.

EOrum qui nati ſunt ex iniuſto concubitu miſera vi- *Nothi no-*
deri conditio poteſt; quanquam enim ex nobilibus orti *biles.*
parentibus, nobiles tamen dici non poſſunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ ſuccedunt, niſi ſoluantur legibus, & à principibus agnoſcantur, quaſique adoptentur (quod

vulgò dicimus aduouere) tunc enim ſuccedere in familiam poſſunt, ſed naturalem illam maculam delere minimè vnquam poſſunt. Qua de cauſa Solon ſtatuit ſpurios nihil debere parentibus, à quibus infamiæ labem accepiſſent. Sed & Athenienſes locum quendam habebant, in quo ſpurij ſeorſum ab ingenuis exerceri eſſent ſoliti: eum Cynoſargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant ſpuriorum conſuetudine. Themiſtocles tamen aſtuto ingenio vir, adoleſcentes ingenuos & nobiles ſenſim primus ad Cynoſarges blanditijs allexit, vt tolleretur ea ſpuriorũ & legitimorũ differentia. Sed ad rem. Rectè quidẽ & prouidè cõſtitutũ à ſapientibus fuit, vt parẽtes vaga vſi Venere, quaſi in filijs punirentur; & effrenes homines ſancti cõnubij quaſi cancellis vi legũ continerentur: vtq; diſcrimẽ ſeruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorũ & bonorũ paternorum hæredes iure fiunt, eoque admoneri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil ſæpenumero præter viuere triſte relinquitur, adeò vt conqueri poſſint quòd adeò infeliciter nati maleque accepti ſint. Sunt tamen permulti ex iis qui omni alia ope deſtituti, omnia ſua in ſeipſis ponunt, ſuamque induſtriam excitant.

Nemini dubium eſt qui vel paulùm aſſueuerit in monumentis veterum, permultos fuiſſe ſpurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibuſque liberis antecelluerunt, quique ſuſceperunt audenti magnoque animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipſi liberi numquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipſique omnes Iouis filij, Poëtarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themiſtocles, Aeneas, Theſeus, Romulus, ſed & ipſe Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Conſtantinũ Magnum, Theodoricum Gothum, Gulielmum Normannum, & alios quamplures: qui niſi hæreditate aliqua paterna freti eſſent, vix aut nũquam pertingere potuiſſent tantos rerum ſucceſſus: vt ipſe Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuiſſet, id eſt, immortalem famam nõ ſibi eam comparaſſet, qua omnium voce prædicatur, niſi mammas Iunonis inſciæ ſuxiſſet, vt putarunt Thebani. teſtis eſt Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos ſcriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd ſpurius eſſet, nec in Deorum numerum poſſet admitti, dormienti coniugi ſuæ Iunoni eum clam ſuppoſuiſſe, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus reſtitutum, diuinitatis iura acquiſiuiſſe. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Colle-

Nothi nobiles.

Locus ex Alciati Parergo.

ctanea rei ruſticæ Conſtantino Cæſari inſcripſit. Hincque factũ eſt, vt nothi ad Cynoſarges, vbi templum eſt Herculis, exercerentur, quoniam is Deus illis præeſt. cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De ſingulari certamine, cap. 19. Legimus in hiſtoriis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum trãſtulit, ex Caroli Magni pronepotibus ſpurium fuiſſe. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatiſſimi duces, non abſimilibus orti natalibus: vt veriſſimum ſit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à ſeruis oriri. *Ad Cynoſarges, quid.*

ſpurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati ſunt, vel qui nati ſunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæſiti, D. de ſtatu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurij diſtinguuntur à vulgò conceptis: ſunt enim ij quorum pater eſt incertus, d. l. vulgò, vt qui naſcuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonſtrare poſſunt, ſed non eum quem habere liceat, veluti qui nati ſunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & trãſlatè dicuntur, d. l. vulgò quæſiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim ſpurij duabus literis S. P. depingebantur, quaſi qui ſine patre eſſent. rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius eſſe.] De Herculis apotheoſi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Imparilitas.

Emblema CXXXIX.

Vt ſublime volans tenuem ſecat aëra falco,
Vt paſcuntur humi graculus, anſer, anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Pindarus ingens;
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Bacchylides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de ſe ipſe in Bacchylidem, Olymp. 2.

— σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὡς
ἄκραντα γαρύετον

Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

id eſt,

Sapiens multarum rerum gnarus eſt natura: at diſcentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduerſus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiaſtes locum, *ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής.* Alius eſt etiam locus ad finem Nemeorum *γ*.

— ἔστι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς,
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

id eſt,

Aquila in auibus velox eſt, quæ ſtatim corripit procul veſtigans pedibus cruentam prædam: clamoſi verò graculi res humiles paſcunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum ſe cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi ſimiles nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiaſtes: *δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ φιλονεικία πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.* Similitudine docet Alciatus, aliquam ſemper obſeruari facilè in ingeniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præſtent, id eſt, qui ingenij viribus cæteris antecellant: ſunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domeſticæ, quibus vna eſt cura vulgatiora tantùm conſectari. quod certè referendum eſt ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt ſiliquas: quique plura & magis ardua velint, quàm poſſint; cùm, vt imperiti pictores, nihil ſciant præterquàm ſimulare cupreſſum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm cõſectari dicitur. Poteſt nõ inconcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: Si quem aũt natura ſua, aut illa præſtantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus inſtructus erit magnarum artium diſciplinis, teneat tamen eum curſum quem poterit. Prima enim ſequentem honeſtum eſt in ſecundis tertiiſque conſiſtere. Nam in Poëtis non Homero ſoli locus eſt (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, ſed horũm vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos. Nec verò Ariſtotelem in Philoſophia deterruit à ſcribendo amplitudo Platonis: nec ipſe Ariſtoteles admirabili quadã ſcientia & copia cæterorũ ſtudia reſtinxit. Reuera tamen ſuſpicor, id Alciatum traducere voluiſſe in quoſdam

Ingeniorũ inæqualitas.

Non omnes poſſũt tenere primas.

legum doctores ſibi nullo modo conferendos, à quibus tamē vel impeteretur, vel ſugillaretur; vt colligere eſt ex eius aliquot ſcriptis. Huic conuenit illud ex Olymp. 10.

—— ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι.
μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
μελέτα —

Viæ ſunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Auſonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aëdona parræ,
Caſtaneis corylos æques, viburna cupreſsis.

Aquila in nubibus

Cæterùm mihi videtur alluſiſſe Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem ſtudioſus vbi euoluerit, nonnihil ſibi ad huius loci diluciditatem comparabit.

ſublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus imitationi inacceſſus.

Pindarus.] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inacceſſus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29.

Humi ſerpere.

humi tantùm ſerpere.] ſic Horatius in Arte:

Serpit humi tutus nimium, timidusq́; procellæ.

& 2. Epiſtol.

— nec ſermones ego mallem
Repentes per humum, —

Hi ſunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuiſſe Aelianus tradidit: hunc primum, alium Athenienſem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri poteſt cur hìc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus eſt Siren ob carminis ſuauitatem: ſic enim in epigrammate 1. ἀνθολογίας,

—— καὶ λάλε σειρὴν
βακχυλίδη. quod imitatus eſt Politian. Nutricia,

Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchilydes.

Propterea Lactantius in Phœnice (ſi tamen eſt eius poëmation) Iuleas voces pro ſuauiſſimis & delicatiſſimis accepit, vocabulo ab Iülide, Bacchilydis melici patria, ducto.

In de-

In deſciſcentes.

Emblema CXL.

QVOD ſine egregios turpi maculaueris orſus,
In noxamq́ tuum verteris officium;
Feciſti, quod capra, ſui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quiſpiam fermè toto ætatis curriculo prudenter probeq́ue ſeſe geſſerit, & in extrema ſenectute vel etiam poſt præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum ſibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede diſpergit, totumq́ue lac emiſſum, iamq́ue in mulctrali paratum effundit; vnde natũ prouerb. Capra Scyria. Eiuſmodi ſunt qui è felici principio, id eſt, pueritia bene & libera- *Capra Scyria.*

liter inſtituta, deflectunt ad mores corruptiſſimos, vitamq; deploratiſſimam, vt Nero, Tiberius, & ſimiles Rom. Reipub. peſtes, qui è præclaris initiis ſemper in peiora proceſſerunt, & vitam omnium infeliciſſimè clauſerunt. His annumerari poteſt Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentiſſimus, ad extremum iam ſenex in Hiſpania Conſul, fœdis indulſit voluptatibus. Idem euenit Hortenſio, & Lucullo, & apud Græcos ſapientiſſimo legiſlatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex hiſtoria ſacra colligere eſt, Sauli, Salomoni & Samſoni, qui in peius progreſſi ſunt. Huc adagia referre poſſum, Auris Batauа: &, Primùm Aegina optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res ſuccedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui deſciuerũt à virtute.

Quòd ſine egregios orſus.] optimum principium. Liuius lib. 1. Vt orſis tanti operis ſucceſſus proſperos darent.

In noxamq; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

Mulctralia.

mulctralia.] vas in quo mulgetur, quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

—— *implebunt mulctralia vaccæ.*

calce.] extrema pedis parte.

Aemu-

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM *miluus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritasq; auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromum, cum quidem legum interpretem auditores in quenquoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: *Emblema ſcriptum in quendam σύνδρομον.*

beretur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pungat, perbella vtitur ſimilitudine, ac tum non ſibi temperat à cõuicijs, nempe in eum confiᴄto nomine *οἰνοκράτης* quaſi dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt iis veſcatur ciborũ reliquiis, quæ ex eius roſtro fruſtulatim concidant: vtque ſargus marinus piſciculus mullum piſcem conſequitur, vt quæ præterierit, arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludimagiſter bibax, qui reliᴄtos à me quoſdam auditores excipit. quo idem vtuntur, tamquam lippo oculo, id eſt, nullius iudicij doᴄtore, & imperito legum interprete, cui ſit Iuris ciuilis abſtruſa ſcientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, ſtultæ cuiuſdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuiſſe Alexandrinum nomine, iuris interpretem Alciato infeſtum non leui coniectura faſſus mihi eſt Germanus Andebertus, Regijs tributis Aureliæ præfectus; cuius viri certè doᴄti & amici non poteſt non eſſe mihi gratiſſima iucũdiſſimaque recordatio, quẽ ſcio à permultis eruditis hominibus officioſè & honorificè cultum, & cum quo ſæpe de literis ſermones vltrò citroque habui ſuperioribus anteaᴄtis annis cùm iuri ciuili operam darem Aureliæ. *Oenocrates.*

Miluus *miluus.*] auis rapaciſſima & guloſiſſima: de qua Plin. lib. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt ſuo Oenocrati accommodet, quaſi extra ordinem doᴄtori, ſeu potius inerti & imperito leguleio.

Harpa. *harpam.*] Harpa auis voraciſſima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo diᴄta. de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Mullus. *Mullum.*] genus marini piſcis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba inſignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio eſt apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 33. cap. 11. quomodo differant inter ſe fluuiatilis & marinus, notent curioſi.

Sargus. *ſargus*] Sargus piſcis, de quo iam antè, in mari naſcens Aegyptiaco, vt eſt apud Feſtum: qui teſte Plin. eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus ſibi fruᴄtum & gloriam vſurpantem, & alienam, vt dicitur, meſſem demetentem, qui velint ſignificari, ſargum & mullum pingũt. Sequitur enim ſargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim poteſt mullus) deſcendit & paſcitur, vt retulit Pierius lib. 30.

deſerta

deſerta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deſerto.

lippo oculo.] Ipſemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Parergôn lib. 6. c. 12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere non poſſumus, cùm tamen damnoſa nobis ſit. Eleganter Plaut. ad ſeruos improbos traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt poteſt, eorum opera vtitur, cùm vt velit non poſſit. Eius carmen eſt in Perſa: *Oculo lippo vti.*

Ego neque libenter ſeruio, neque ſum hero ex ſententia,
Sed quaſi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abſtinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus ſic ſenex loquitur:

Lippo ille oculo ſeruus eſt ſimillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo ſimilis.

curia] De curiæ nomine, ſi vacat, euolue caput 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias perſequi. *Curia.*

Albutij

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe prius.
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi;
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius 1.6. ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iurecconſulti meminit Alciatus ipſe libro Prætermiſſorum 2. Legi apologiam

logiam quandam eius nomine aduerſus Petrum Stellam,& Lõgouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis ſeſe ſubmoueat, & florentiſſimam Galliam petat, in qua futurus ſit commendatior. Sumit argumenti materiam à pomi Perſici tralatione, quod in Perſide virulentum fuit,in Italia verò conſitum,loci mutatione toxicum habere deſiit. Eodem modo ſi patriam relinquat,in extera regione admirabilem futurum Alciatum ſperat: ſicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non eſt Propheta ſine honore niſi in patria ſua. Simile eſt quod Eraſmus in quadam ad Alciatum epiſtola ſcribit: Pietatis erat,inquit,quòd patriæ tuæ potiſſimum bonum ciuem præſtare volueris: ſed Deus voluit eruditionem tuam velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis ſplendor neſcio quo pacto in ſua cuique patria ferè obſcurior obtingit. Quod apertius (vt carminis noſtri enarrationem habeamus magis perſpicuam) Alciatus ipſemet explicuit oratione quadam Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, pleriſque ſuſpectam eſſe poſſe tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni, nunc Biturigibus, nunc Ticini,nunc Bononiæ profeſſus ſim:nec deerunt qui inconſtantiæ hoc tribuant, tamquam nuſquam poſſim conſiſtere, & quod in carmine Horatiano eſt,

Locus ex Eraſmi epiſtola.

Locus ex Alciati quadam oratione.

Romæ Tibur amem, ventoſus Tibure Romam.

Etenim non bene compoſitæ mentis argumentũ eſt, cùm quis huc atque illuc vagus diſcurrit, nec quieſcere poteſt. Cæterùm mihi excuſatio eſt in promptu,notiſſimumque omnibus eſt,me, dũ bellicos tumultus ſubterfugio, tutamque ſtudiis meis ſedem perquiro, diutiſſimè eſſe peregrinatum, Principumque iuſſionibus huc atque illuc agitatum, certam ſedem tenere non potuiſſe. Idem Oratione Ticini habita ſic: Quamplurimi veſtrûm optimè ſciunt,vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trans Alpes profectus ſum: ibi profeſſorio muneri addictus, aliquot annos ſumma cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuſcumque noſtris ſtudiis, non ſatis ſcio. Tria certè magnifica hac in diſciplina tribus in celeberrimis gymnaſiis mihi contigerunt,quæ neſcio (quod citra arrogãtiam dictũ ſit) an cuiquã alij: primùm vt Auenioni, cùm numquam ad eam diem cathedram aſcendiſſem, ſtipendium ſexcentorum mererer, & ætate longè impar, ſenioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magiſtratus Chriſtianiſſimi, ipſo Rege adiuuante, ſecundo quàm eò venerã anno duplicatũ mihi eſt honorarium,& mille ducẽtiq; præſtiti:

Alter locus ex eodem.

tertium eſt, quòd tam à longinquis partib. in patriam ab excellentiſſimo Duce noſtro acceſitus, Senatoria dignitate ornatus, hanc acceſſionē ne quidē cogitans, tantū abeſt vt petierim, ſum cōſecutus. hactenus ille. Nec verò prætermittā hoc Perſici ſymbolū à Paulo Iouio explicari in eo Dialogo qui eſt De notis armorū & amoris, cū inſcriptione, *Trāſlata proficit arbos*, ipſiq; Alciato aſcribi. Sed & pomum Perſicum notā fuiſſe eius qui in alio cælo melior ſit, tradit Pierius lib. De ſacris Aegypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Quæ dedit hos.] Cùm Perſæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Perſica implantarunt, quæ in Perſide venenum præſentaneum ferunt. Hac tādem arbore hoſtes extinctum iri ſperabant: ſed in Italia mutato ſolo naturam etiam mutauit. qua in opinione eſt Columel. vbi refert,

Perſica pyrus vnde.

—pomis cùm barbara Perſis
Miſerat, vt fama eſt patriis armata venenis:
At nunc expoſiti paruo diſcrimine lecti,
Ambroſios præbent ſuccos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio veriſimile lib. 15. cui tamen aduerſantur Galenus, Paulus Aegineta, Plutarchus, & alij.

Martial. 13. Perſica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis perſica cara ſumus.

Tranſlatu facta eſt melior.] Quaſdā arbores mutare naturam pro regionum varietate, teſtis eſt Plutarch. eo libro quem inſcripſit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

Fert folium linguæ] Plutarch. commētario De Iſide & Oſiride, Perſicam arborem Iſidi conſecratam fuiſſe ſcribit, quòd linguæ folium habeat, fructum cordi ſimilem. Eius hæc verba ſunt: τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν· οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχει πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὔφημα λέγειν: De ſtirpibus Aegyptiis maximè conſecratam Deæ aiunt Perſeam: quòd eius fructus cordis, folium linguæ ſpeciem referat. Nam eorum quæ in hominem cadere poſſunt, nihil diuinius eſt oratione, præcipuè verò de Diis: neque vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaque hîc præcipitur ei qui ſit oraculum aditurus, vt ſanctè piéque ſentiat, & modeſtè loquatur.

De perſica arbore.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec ſit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues. ——

Prin-

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII quoties conturbant æquora fratres,
Tum miſeros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt poſsit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores geſtare inſignia Reges,
Anchora quod nautis, ſe populo eſſe ſuo!

EPigraphe ſimilis mihi videtur ſententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imperium curam eſſe ſalutis alienæ. Principes enim debent habere perſpectum ſe ſibi minimè natos eſſe, ſed ſui populi commodo & vtilitati. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futuram tempeſtatem præſagire.

Delphin φιλάνθρωπος. Quocirca vt φιλάνθρωπος ſi nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quaſi humano quodam inſtinctu dirigit: ſic Princeps quiſque ſuorum maximè ſtudioſus eſſe debet, potiſſimùm verò ſæuiente tempeſtate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. ſtatus poſſit aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatum pro inſigni & ſtẽmate publico geſſerunt olim nonnulli Principes & Imperatores laudatiſſimi; vt Auguſtus Cæſar, T. Veſpaſian. Seleucus & Nicanor: noſtroque ſæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus. qua de re eſt elegantiſſima παρέκβασις in Prouerb. Feſtina lentè, apud Eraſmum. Noſtris etiam tẽporibus Gallici Imperij Thalaſſiarchus, id eſt, Admiralius, inſigne hoc circumfert, vt nuper laudatus ille noſtrorum patrum ætate Philippus Chabotius. In ſcuto Vlyſſis Delphinum depictum fuiſſe ſcribit Plutarch. ad finem diſputationis, qua quærit, Vtra animalium plus rationis habeant, an terreſtria, an aquatilia. Apponam & id Xenophont. è 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem diſputantem cum Dionyſiodoro: Quam ob cauſſam, inquit, Homerus appellat Agamemnonẽ ποιμένα λαῶν; niſi quòd vt paſtor ſuarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ ſunt ad victum neceſſaria; ſic etiam Principem curare eſt neceſſe, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητὴς, ſed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui non ſe modò bene regeret, ſed etiam ſuis felicitatis cauſſa eſſet. καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσι: Rex non eligitur vt ſui curam habeat, ſed vt per ipſum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Delphinus alligatus anchora.

Anchora Thalaſſiarchi Gallici.

Præclarus locus Xenophōtis.

Titanus. *Titanij fratres.*] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robuſtiſſimi, qui pro ventis vſurpantur à Poëtis. *miſeros.*] Epitheton conueniens, vt illud eſt Lucani lib. 8. — *miſeros fallentia nautas*

Sidera non ſequimur. ——

Anchora quid. *Anchora iacta iuuat.*] Prouerb. Anchoram ſacrã ſoluere. Fuit autem anchora præſidij & ſalutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Iſthmiorum: Si quis, inquit, hominum ſumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præſtat, & ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id eſt, Felicitatis iacit anchoram diuino honore auctus. Quid ſi huc reuocemus aureũ Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmari ciuitatem? Memini & Euripidẽ in Hecuba, Polydorum

gentis familiæque ſuæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἀγκυράτ' ἡμῶν: qui iam ſolus generis ſupereſt anchora noſtri. Ariſtides oratione Panathenaica prima, dicit Græcos omnes ſibi viſos fuiſſe in portu quodam duabus nixos anchoris, quaſi gemino fultos præſidio.

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogiſmus.*

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria diuûm*
Hinc reſident, quarum lumine capta prior.
Signa poteſtatis ſummæ, ſanctiq́; Senatus
Thebanis fuerant iſta reperta viris.

Cur reſident? quia mente graues decet eſſe quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur ſine ſunt manibus? capiant ne xenia, nec ſe
Pollicitis flecti muneribúſve ſinant.
Cæcus at eſt Princeps, quòd ſolis auribus abſque
Affectu, conſtans iuſſa Senatus agit.

Fons Emblematis. ID agalma Iudicum Thebanorum è varijs auctoribus peti poſſe ſcio. Certè Plutarchus attigit libro De Iſide & Oſiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν: id eſt, Thebis imagines cõſpiciuntur Iudicum manibus carentes: at ſummi Iudicis imago cõniuet oculis: eò quòd iuſtitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. *Locus ex Alciati oratione.* Alciatus ipſe Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chryſippus Iuſtitiæ imaginem ita expreſſit, vt puellari virginis forma, aſpectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis cõſpiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto eſſe iudicio, ſanctum, ſeuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maieſtate æquitatis, veritatiſque terrificum eſſe oporteat. Quapropter memoriæ eſt traditum, magiſtratuum ſtatuas à Thebanis ita ſolere formari, vt ſine manibus eſſent: Principum verò clauſis oculis, nimirùm eam iuſtitiæ naturam eſſe oſtendentes, vt incorrupta ſit, nec pretio precibúſve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Nõ verebor in vſum rapere meum quæ retulit auctor induſtrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iuſtitiam ſignarent, nec variari gratia, Iudicum imagines ſine manibus, Principis verò ſine oculis in foro propoſuere, vt ſignis oſtenderent, Iudices affectibus capi non oportere, cauſſaque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abſtinere debent: iccircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermiſit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præſes ipſe captus eſt oculis, ne affectu quodam moueatur: ſiquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Rempubl. neque contra iuſiurandum ac fidem amici cauſſa vir bonus faciet, ne ſi iudex quidem erit de ipſo amico. Ponit enim perſonam amici cùm induit iudicis. Nam ſi omnia facienda ſint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, ſed coniurationes putandæ

dæ ſunt. quocirca non oculis vtatur, ſed auribus; ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil ipſe dedit homini diuinius. Adhæc omnes ſedent, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, quod eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens, ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere idem eſt quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatumque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius libro 43. Lubens huc referrem quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa Gellius adnotauit lib. 14. c. 4. ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ conciſè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Aelian. Olim apud Aegyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat: quem omnium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa collum imaginem è ſapphiro gemma confectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo menteque inſitam & infixam habere debet. *Cur ſedēt iudices.*

Cur reſident.] Cicero ad finem proœmij Dialogi De claris orat. Sed quò, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi videtur, agamus. Cùm idem placuiſſet illis, tum in propatulo conſedimus. hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicuntur, vel intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis, in quæſt. Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: Intelliguntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulare, cùm Peripateticum agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De legib. aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabiliùs differi. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebũt autẽ, ait, hi pedanei iudices cõtinuè & nũc in regia baſilica, in quibus & tunc domũculis iudicant, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secundũ quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tamquam litigantes. Marcianus l. 7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad ſenat. Tertyll. ſedere dicitur Prætor: *Sedere quid habeat myſterij.* *Iudices cur ſedeãt.*

Confeſtim autem ſic erit accipiendum, vbi primum potuit, id eſt, Prætoris copiam habuit huic rei ſedentis. Et in l. 7. D. De in integ. reſtit. Confeſtim autem pro tribunali te ſedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De ſentent. & re iudic. in VI. Sententia, ait, quam ſcriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipſo ſtando, non ſedendo proferri contingit, nullius penitus eſt momenti. Gellius lib. 7. De Scipione: Et quodam die, ait, ius in caſtris ſedens dicebat. Plinius libro 5. Epiſtol. Sedebant iudices, centumuiri venerant, obuerſabant aduocati, ſilentium longum, &c. Cicero Pro Rabir. Accuſaui de pecuniis repetundis, iudex ſedi. Ad hanc verò rem Plautus in Moſtellaria:

Nimio plus ſapio ſedens.

Affectus ſedati in iudicibus.

quia mente graues.] Huc illa Calliſtrati verba aptanda, quæ habentur l. 19. D. De offic. Præſid. Sed & in cognoſcendo, ait, neque excandeſcere aduerſus eos quos malos putat, neque precibus calamitoſorum inlacrymari oportet. Id enim non eſt conſtantis & recti iudicis, cuius animi motũ vultus detegit. hæc ille.

Munera non debẽt à iudicibus capi.

capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomij, Eccleſiaſt. 42. & Prouerb. 24. multiſque aliis in locis. Refert Plinius 8. Epiſt. Iulium Baſſum accuſatum repetundarum, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepiſſet. Lex enim dona & munera à magiſtratibus accipi, imò verò & quid emi vetat, niſi victus quotidiani cauſſa. Hoc tamen addamus licet: Non in totum xenijs abſtinere debet proconſul, (ait Vlpian. in l. 6. de offic. proconſ.) ſed modum adijcere: vt neque moroſè in totum abſtineat, neque auarè modũ xeniorum excedat. qua de re verba hæc ſunt Seueri & Antonini: Quãtùm ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus prouerbium eſt: οὔτε πάνθ', οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam valdè inhumanũ eſt à nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum eſt, & per omnia auariſſimum, &c. Qua ratione Plin. epiſtol. 5. ad Seuerianum, ait in cauſis agendis & exercendis iudicijs non modò pactione, dono, munere, verùm etiam xenijs ſe ſemper abſtinuiſſe, vbi rectè ſubiicit oportere quæ ſunt inhoneſta, parumque decora non quaſi illicita, ſed quaſi pudenda vitare. Sic Spartian. tradit Peſcennium Nigrum ſalaria iudicibus è publico dari voluiſſe, ne cui eſſent oneri: adieciſſeq;, iudicẽ nec dare debere, nec accipere.

Cæcus at eſt Princeps.] Oculus in Hieroglyph. pro gratia, ſeu, vt ita dicam, fauore vſurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non eſt quòd ſuſpicionibus aut coniecturis aliquid vſpiam tribuat ipſe iudex, nec litigantiũ verbis hæreat, ſed probationibus manifeſtis

veri-

veritatem inueſtiget. Quod eleganti complexus eſt monoſticho Poëta neſcio quis: μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς:

Ne de lite pronuncies, niſi vtramque partem priùs audieris. Decretum id dicitur propriè quod cauſa cognita pronunciatur à iudice: nec enim decretum dici poteſt niſi vtraque audita parte. Tertullianus Apologetico: Reſpondendi, altercandique poteſtas patet, quando nec liceat inauditos & indefenſos omninò damnari. Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis: & veterum conſuetudo qui reos niſi auditos condemnabant, quoniam qui auditi nõ eſſent, pro indamnatis habebantur, ex Lycurgi legibus; vt tradit Val. Max. cap. De ſapienter dictis & factis. Tritum id è Solonis elegiis: ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως κ' ἀδίκως.

Magiſtratum gerens audi & iuſta & iniuſta.

quòd ſolis auribus abſque Affectu.] Memini legere me, Athenienſes iudicia de cædibus habituros, ad Areopagum, Martis vicum, ire noctu ſolitos: iiſque qui cauſas dicerent, affectibus abſtinendum fuiſſe teſtatur Iſocrates Areopagitico. Nolebãt enim iudices miſerabilium perſonarum intuitu, vociſque lenocinio, quod magnas ad flectendum, perturbandumque vires habet, cõmoueri. Lõgè alia Romanorum conſuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel miſericordiã flectebant: quod Cicero facere ſolet in perorationibus. Celebre eſt exemplũ Sergij Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accuſatus, quòd prætor contra fidem Luſitanos quoſdam interfeciſſet, cùm nihil haberet quo ſe purgaret, paruos ſuos liberos flens commẽdare cœpit: quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius ſtatuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius lib. 6. ca. 2. memorat, vt & Val. Max. 8. cap. 1. eamque ter vſurpatam memini à M. Tullio, nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Seſtio. Idem in Planciana ſic: Non opibus contendo, nõ auctoritate, non gratia, ſed precibus, ſed lachrimis, ſed miſericordia: mecumque vos ſimul miſerrimus & optimus obteſtatur parens: & pro vno filio duo patres deprecamur. pro Fonteio: Tendit ad vos virgo veſtalis manus ſupplices eaſdem, quas pro vobis Dijs immortalibus tendere conſueuit: cauete ne periculoſum ſuperbumque ſit, eius vos obſecrationem repudiare, cuius preces ſi Dij aſpernarentur, hæc ſalua eſſe non poſſent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues illæ motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & miſericordiam impellat.

Conſiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM genitos, & magnum fertur Achilem
In ſtabulis Chiron erudiiſſe ſuis.
Semiferum doctorem, & ſemiuirum Centaurum,
Aſſideat quiſquis Regibus, eſſe decet.
Eſt fera, dum violat ſocios, dum proterit hoſtes:
Eſtq́; homo, dum ſimulat ſe populo eſſe pium.

Chiron Centaurus. CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) ſuperiore ſui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, ſub quo diſciplinas liberales excepiſſe tradunt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id eſt,

μύθων

——διδασκέμμεναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura variis modis exponitur à Mythologis: ſed hîc notantur maximè Principum Regumq́ue conſiliarij, qui ferinam quidem & pluſquam belluinam naturam referunt, cùm ſuo principi praua conſilia ſuggerunt, vt populares ſuos pecuniis emungant, vel ſuo commodo, Reipub. procurent incommodũ. Speciem humanitatis habent, cùm iuſtitiæ & pietatis imagine populum ſibi deuinciunt. Quod itidem explicatum eſt ab ipſo Alciato lib. 9. Parergón, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, alioſque Regum filios eruditos fuiſſe fingi, quòd ſoleant doctores & conſultores Principum natura quidem feri eſſe, & promptum ad aſperiora ingenium habere: humanitatem verò in ſpeciem tantùm præ ſe ferre. Idem diſputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum ſentiam, nihil habeo dicere, niſi quòd exiſtimem eum in ciuilibus negotiis alioqui perſpicacem, & magni certè ingenij virum, ſed in quo tamẽ parum aut nihil planè fidei eſſet & veræ religionis, vt eius ſcripta quædam teſtantur.) ille itaque ferè ſic diſſerit c. 18. eius libri, quem de Principe lingua ſua edidit: Primùm quidem Principi fidem hoſti & aliis cum quibus rem habet, ſeruandam eſſe dicit, ſed ea tamen lege, ne obeſſe poſſit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, ei ſuadet ad fraudem & aſtus eſſe recurrendum. Docet perſpicuè concertationem omnem legibus vel fraude inſtitui atque perfici: has quidem hominum eſſe, hanc verò belluarum. Sed quia interdum leges non ſatis eſſe firmæ ac ſtabiles videantur, inclinandum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanam & belluinam naturam præ ſe ferat. quod à veteribus figmẽto quodam expreſſum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro inſtitutum tradunt, vt ſignificarent Principem quemcumque hac natura duplici præditum eſſe debere. E belluis autẽ duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc aſtu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus eſt, non rarò ſe in retia temerè conijcere: hanc, quia non ſatis virium habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidem Philoſophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculoſas aggrediatur, eaſq́ue tutò ad exitum perducere velit, fraude inſtructiſſimum eſſe debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος.

Ferina Chironis natura quid.

Macciauellius Italus.

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo lib. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut vi, aut fraude: fraus quaſi vulpeculæ, vis leonis videtur: ſed fraus odio digna maiore.

genitos.] liberos.

Magni cognomen quibus tributum. *magnum Achillem.*] Diximus in ſuperioribus, Magni cognomen paucis quibuſdam, & iis illuſtribus, tributum eſſe, vt Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui. *Semiferum Centaurū.*] De Centauris ea mihi minimè repetenda ſunt, quæ ſtudioſè tradit Palæphatus eo, quē ſcripſit, libro De non credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Theſſalorum inuentum eſt, qui Centauri appellati ſunt. hinc nata fabula; quòd biformes dicantur, διφυεῖς ab Iſocrate, inferiori parte referentes equum, ſuperiore hominem. Dicuntur autem Centauri, κέντωρες, ſtimulatores, à κεντρίῳ, ſtimulo. ſic enim & ἱπποκέντωρες, equorum ſtimulatores Luciano nominantur. id eſt, equites, nec modò qui vehuntur equis, ſed qui ſunt aſſueti prædis: quales ſunt & aulici permulti, & alij quidam reguli; vt & vicani illi præfecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Hiſtoria 99. nimirum à κεντᾶν καὶ αὔραν, ſed nihil ad hoc noſtrum argumentum.

Opulen-

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI quod ſpen eſt corporis, in populi re
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus.
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

SImilitudine oſtendit opulentiam tyranni, cauſſam eſſe ſubditorum inopiæ. Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot. in Problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam, quæ tranſire in alimentum debebat. Conſtat enim, ait ille, homines parui ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos

Lien quid & eius effectum.

craſſos & melancholicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vſu partiũ cap. 15. Id verò Traiani Cæſaris apophthegma fuit: ſiquidem fiſcum lienem appellabat, quòd eo creſcente reliqua membra tabeſcerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus naſcitur, cui nimirum cenſus publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miſerrima plebecula cogatur ad egeſtatẽ & extremam pauperiem, cùm tyrannus in ſuorum poſſeſſionem violẽter irruit, eorumque peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tiberij celebratum eſt: Boni paſtoris eſſe tondêre pecus, non deglúbere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui ſuis abradunt quicquid poſſunt, & ſic importuniùs in fiſcum ſuum conuertunt, vt à miſera plebecula non pellem modò, ſed & carnes ipſas detractas velint. Eandem ſententiam, ſed aliis verbis expreſſam ab Alexandro Macedone, literis proditá habemus. Huic enim cùm diſplicerent exactiones, eorumque potiſſimùm qui à ſubditis ampliores vectigalium reditus, quàm per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud ſuos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicitus herbas cõuellit, atque ab ima ſtirpe arbores excîdit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis eſſe regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem eſſe, conuenientius eſſe regi. Notum illud, Lucri bonus eſt odor ex re qualibet. Sed ad illuſtrationem hæc quæ ſequuntur, placuit adiicere. Theodoricus ſcribens ad Marcellum Aduocatum fiſci, apud Caſſiodor. Variar. lib. 1. Epiſt. 22. Non quoties ſuperes, ait, ſed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de poteſtate noſtra, ſed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fiſci perditur, cùm iuſtitia non habetur. Nam ſi dominus vincat, oppreſſionis inuidia eſt: æquitas verò creditur, ſi ſupplicem ſuperare contingat. Et lib. 4. Epiſt. 37. Crementa fiſcalium tributorum iuſtiſſimo ſunt penſanda iudicio: quia ſeruientium imminutio eſt huius illationis acceſſio, quantumque pars illa proficit, tantum ſe hæc à firmitate ſubducit. Sed à nobis, qui fiſci vtilitatem ſtabili volumus diuturnitate conſiſtere, excludenda eſt diſpendioſa ſemper enormitas, ne augmento ſuo tumens ſumma deficiat, incipiatque magis deeſſe, quia immaniter viſa eſt accreuiſſe. Rectè itaque idem Caſſiod. lib. 1. Fit interdum cauſſa mala fiſci, vt bonus Princeps eſſe videatur. Raró enim (vt eiuſdem Caſſiodori verbis vtar) vtrumque ſub admiratione perfectum eſt, vt & fiſcus creſceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib. Parergôn

Traiani dictum.

Locus præclarus è Caſſiodoro

Lib. 2.

Parergôn 8.c. 6. notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria eſt, ſæpè vincitur fiſcus: cuius mala cauſſa numquam eſt, niſi ſub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita: fiſco in cauſſis compendij numquã iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Conſtantij, ſeu Iuliani vita. Pompeia Plotina, incredibile dictu eſt, quãtum auxerit gloriã Traiani: cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quẽque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ ſuæ eſſet incurioſus, talem poſtea reddidit, vt exactiones improbas deteſtãs, fiſcum lienem vocaret, quòd eo creſcente reliqui artus tabeſcũt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla ſunt. Hactenus Alciatus. *Locus ex Alciati Parergo.*

fiſcum.] Fiſcus, receptaculum nummorum eſt, proprieque principis, l. 1. §. hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res fiſcales, ait Vlpian. quaſi propriæ & priuatæ principis ſunt: à fiſcis, id eſt ſportulis, vt apud Aſconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula ſunt ad maioris ſummæ pecunias capiendas. Hinc confiſcare deflexum verbum, pro deferre ad fiſcum principis. Et apud Sueton. in Auguſto cõfiſcata bona, quæ fiſco ſunt adiudicata. Aerarium verò publicum eſt, populique Romani, quod Plinius Iunior teſtatur in panegyrico. *Fiſcus quid.*

arguitur ciuica pauperies] Conſtans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis clauſtrum reſeruari. Nec alienum eſt ab eo quod ad Nicoclem ſcripſit Iſocrates: *σημεῖον ἔςω*, inquit, *ὅτι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν*: Argumentum hoc tibi ſit imperij rectè honeſteque adminiſtrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores factos.

Quod

Quod non capit Chriſtus, rapit fiſcus.

EMBLEMA CXLVII.

*E*XPRIMIT *humentes, quas iam madefecerat antè*
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad ſummum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiſcum quæ malè parta ſuum.

Commentum Principũ auarorum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingenioſos & ſtrenuos eſſe norunt: qui ſi aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum transfundant (quales potiſſimum ſolent eſſe qui fiſci rationes tractant) ita vt populum & regiones ſibi commiſſas expilent, ſæpenumerò damnantur capitis, maleq́ue parta bona fiſco addicũtur, ſuntq́ue tamquam ſpongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectantur, aut areſiunt.

areſiunt. Exempla quamplurima ſunt in monumentis antiquitatum, ſed & in noſtris Galliæ annalibus ; quæ non placet huc adducere, quòd peruia ſint. Satis autem nunc erit ſubijcere quod Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: nõ enim cõtentus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia addidiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro ſpõgiis dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſſa XVII. q. 7. can. Maiores. ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæſari cenſus reddebant: modò autem quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod non capit Chriſtus.

Veſpaſiani aſtus & auaritia.

Locus à Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, arcta manus ſumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores. Furum enim nomen generis eſt.

Princi-

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARVM quòd nulla vnquã Rex ſpicula figet,
Quodq́; aliis duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens; moderataq́; regna,
Sanctaq́; iudicibus credita iura bonis.

Veſpæ pro apibus abuſiuè. VEſparum vocabulum pro apum nomine hîc ſumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alij non minus eruditi citra figuram id ſcribi arguunt. Harum itaque hæc natura eſt, vt quem ſequantur, Principem habeant aliis proceriorem, & quaſi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. *Apum natura.* quod his teſtatur verbis Baſilius homilia 8. in Hexaëmeron: ἐστὶ κέντρον τῷ βασιλεῖ μελισσῶν,

ἀλλ' ὁ

ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id eſt, Regi apum aculeus eſt, ſed eo ad vlciſcendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non ſcriptæ, vt quiſque maxima eſt potentia præditus, ita tardum ad puniendum eſſe oportere. hæc Baſil. Eadem ferè retulit D. Ambroſ. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Aelian. hiſtoriæ animal. 1. & 5. Dio Chryſoſtom. Orat. de regno, 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem poteſtatem nō oportet eſſe noxiam, ſi ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta eſt regem, quod ex aliis animantibus licet cognoſcere, & ex apibus, quarum regi ampliſſimum cubile eſt, medioque ac tutiſſimo loco. Et ibid. Præterea inſignis Regi forma eſt, diſſimilisque cæteris, tum magnitudine, tum nitore. Hoc tamen maximè diſtinguitur. Iracundiſſimæ, ac pro corporis captu pugnaciſſimæ ſunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipſe ſine aculeo eſt. Noluit illum natura nec ſæuum eſſe, nec vltionem magno conſtaturam petere, telumque detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens eſt. Eſt enim illi mos exercere ſe in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus eſſe debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidem eadem homini lex eſſet, & ira cum telo ſuo frangeretur, nec ſæpius liceret nocere quàm ſemel, nec alienis viribus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi ſymbolum propoſitum eſt, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad ſuæ Reipubl. adminiſtrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius; Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamſi maior ſit quàm in aliis, minimè tamen ſæuire debet, iisque quibus præeſt, terrificum ſe præbere. Nam inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceant, clementia eſt. M. Antoninus, qui Philoſophi cognomē non ab re eſt conſecutus, nihil quicquam eſſe dicebat, quod Imperatorem Romanum magis deceret, quàm clementiam: eamque ob cauſſam neque in rebelles ſuos ſæuitum voluit. Rectè apud Claudianum Theodoſius Honorio filio ſalubre hoc conſilium ingerit:

Clementia vera principu virtus.

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, ſola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet, quoties cogitur eſſe ferox.

Iulij Cæſaris clementia.

Boni piique Imperatores.

Compertum eſt Cæſarem Iulium Deorum numero aſcriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriam bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Auguſtum conſecrauit: Pij cognomen dedit, aliosque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotæ laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irriſus erat, & conuiciis impetitus, illæſos abire ſiuit, cùm vnus ex iis reſpondiſſet id vini cauſſa contigiſſe. Celebratur eò plus Auguſtus Cæſar, cuius gratia cùm Senatus iis adempturus eſſet ius teſtandi, qui eum contumellis & probris affeciſſent, non eſt paſſus id decerni, vt eſt apud Suetonium. Eam ipſam patiētiam initio imperij finxiſſe Tiberium, teſtis eſt Cornelius Tacitus. Nam libellos famoſos & dicta in ſe mordacia diſſimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vſurpabat enim illud ſæpenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas eſſe debere: & ſi quando hæc aperta feneſtra eſſet, nullas alias in Senatu fore lites, & accuſandi occaſiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perſtrinxerat. Is cùm veniſſet in Philemonis poteſtatem, ſtatim miniſtro cuidam Philemon præcepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: ſed clam, vt nudo enſe ceruices attingeret; moxque vt eum illæſum abire ſineret, eique daret nuces, talos, pilam, & alia quædam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, ſe aculeum quidem habere, ſed eo vti minimè velle: deque potentiore maledicere, magis eſſe puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroicis, ſic reſcripto egregiè probarunt Theodoſius, Arcadius, & Honorius: cuius reſcripti ad Rufinum hæc formula: Si opprobrium ex leuitate proceſſerit, negligendum: ſi ex furore & inſania, condolendum: ſi ab iniuria, remittendum.

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA erectis Epidaurius inſidet aris
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq́; ſalutifer orant.
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

AEſculapius inſignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis diſcerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percuſſit. Poſt mortem Deus eſt habitus, & ſub ſerpentis imagine diuinis honoribus affectus. Adhæc tali cultus effigie Romam graui peſtilentia laborantem dicitur liberaſſe, ad quam tandem deductus eſt à fano ſibi ſacro, quod erat quinque millibus ab Epidauro paſſuũ. Hiſtoriam *Æſculapius cur Deus habitus.*

hanc fuſiùs pertractant Valer. Max. c. De miracul. libro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus Auguſt. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis. ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Aegeas, qui Pergama, quiq́ Epidaurum,
Qui quondam placida tectus ſub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petiſti,
Depellens tetros præſenti numine morbos.

Serpens quid. Hoc ſerpentis inuolucro nihil aliud verius & expreſſius intelligi datur, quàm Seruator noſter Chriſtus, verus animarum noſtrarum Aeſculapius, & ſalutis humanæ vindex, qui ſub ſerpentis figura in deſerto à Moſe legiſlatore appēſus, omnes omnium morbos & vulnera ſanitati reſtituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. *Serpens, ſalutis ſymbolū.* Cæterùm non immeritò ſalutis notam ſerpens ſibi videtur vindicaſſe, à quo nimirum multa in humanū genus remedia proficiſcuntur. qua de re pluribus libro 16. De ſacris Aegyptiorum literis Pierius. Aeſculapium etiam, præter alios, Medicorum præſidem Plutar. Sympoſ. 9. quæſt. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De ſomniis: qui ait, per Aeſculapium in templo erectum, & in baſi ſtantem, ſignificari quoddam bonum præſagium. Qui ſi moueatur, aut accedat, morbum & peſtem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo eſt opus. His autem qui ægrotant, ſalutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum eſt. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio ſedentis, pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. Plerique noſtra ætate viri eruditi *Anguis Ambroſianus Mediolani.* coniiciunt ab Alciato hîc tacitam eſſe factam alluſionē ad Ambroſianum illum anguem, qui Mediolani viſitur in marmorea columna erectus ipſa æde D. Ambroſij.

Epidaurius.] ab vrbe notiſſima Peloponneſi in ſinu Saronico, ex qua in ſerpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Eſt Deus extinctum Creſsis Epidaurius herbis,
Reſtituit patriis Androgeona focis.

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

Annuit atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Faſtorum:

Efficiatq́ ratas vtraque Diua preces.

Reſpu-

Reſpublica liberata.

EMBLEMA CL.

CÆSARIS exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis cuſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

OCciſo in Senatu Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma voluerunt, in quo ſculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò ſignificabat: pileus verò libertatẽ, vt refert Dion lib. 47. Vulgare olim prouerbiũ fuit, Vocare ad pileũ; cuius meminit Noctiũ Atticarum 7. c. 4. Gellius, *Numiſma M. Bruti.*

& Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor ſcribit, mortuo Nerone ſic cunctas prouincias, omnemque Romam exultaſſe, vt plebs induta pileis manumiſſionum, tamquã ſæuo exempta dominio triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuiſſe: vnde & qui ſerui libertate donabantur, pileum geſtabant raſo capite. Longum eſſet auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt.

Pileus, ſignum libertatis.

Seruitia.

miſſa manu ſeruitia.] Serui manumiſſi, liberi facti, aut libertate donati Seruitiorum nomen pro ſeruis, præter cęteros in Catilinario vſurpat Salluſtius, & Cicero ſæpè.

In vi-

In vitam humanam.

Emblema CLI.

Plus ſolito humanæ nunc defle incommoda vitæ,
Heraclite: ſcatet pluribus illa malis.
Tu rurſus, ſi quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, qua denique tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò ſplene iocer.

Heraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu ſolebat excipere, quòd omnia illi miſera & deplo- randa viderentur: contrà Democritus eadem de cauſſa ridebat effu- *Heracliti fletus & riſus Democriti.*

effuſiùs, quòd humanas actiones ludicras & ſtultas conſpiceret: qui ſi hodie reuiuiſcant, ampliorem quidem & vberiorem vel luctus vel riſus materiam offendent, quàm vnquam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant: quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit ſinus? Verè Horatius:

Damnoſa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum ſequi ſit ſatius, cùm ſit vtrumque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ, 1. c. 15. opinionem Democriti meliorem fuiſſe, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletum, ait. In qua ſententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præſtat audire Philoſophum eundem lib. 2. De ira, ſic diſputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa ſe malè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: miſerebatur omnium qui ſibi læti feliceſque occurrebant: miti animo, ſed nimis imbecillo & ipſe inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt numquam ſine riſu in publico fuiſſe: adeò nihil illi ſerium videbatur eorum quæ ſeriò gerebantur. Vbi iſti hîc iræ locus eſt? Aut ridenda omnia, aut flenda ſunt. Non iraſcetur ſapiens peccantibus. quare? quia ſcit neminem naſci ſapientem, ſed fieri: ſcit pauciſſimos omni æuo ſapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perſpectam habet. Nemo autem ſanus naturæ iraſcitur. Quid enim ſi mirari velit non in ſylueſtribus dumis poma pendêre? quid ſi miretur ſpineta ſenteſque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo iraſcitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque ſapiens & æquus erroribus, nō hoſtis, ſed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinoſi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia iſta tam propitius aſpiciet, quàm ægros ſuos medicus. Cæterùm Emblema ſumptum eſt ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiuſmodi eſt:

Pulcher Senecæ locus.

Typus Emblematis.

τὸν βίον, Ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρὶν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Hera-

Heraclite.] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9. *Heraclitus.*

extolle cachinnum.] deride, naſo ſuſpende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus. Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

Democrite.] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum ob riſus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis: *Democritus.*

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus.

ſplene iocer.] abunde rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus. Perſius Satyr. 1.

—ſum petulanti ſplene cachinno.

Aere quandoque ſalutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

ET pedibus ſegnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen inſidias effugit arte fiber.
Mordicus ipſe ſibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, ſeſe gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo diſces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hoſtibus æra dare.

Caſtoris ſeu fibri ſolertia.

APologus eſt AEſopicus de Caſtore, quem proditum eſt in venatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atque eos proiicere, gnarum ſe eorum præcipuè cauſſa peti: Idq́ue ſignat, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον

λόγοι τῶν χρημάτων ποιοῦνται, hoc eſt, Viros prudentes ſuæ ſalutis gratia non debere vllam pecuniarum rationem habere: id eſt, non ægrè ferendam eſſe pecuniæ iacturam. Potiſſimùm verò vrgente neceſſitate non magni eſt ducendum, nummorum diſpendium facere, ſi modò vitæ hoc pacto poſſit conſuli. Id Ariſtippus ſuo exemplo demonſtrauit, qui cùm in eadem naui ſeſe cum piratis verſari cognouiſſet, ſuas omnes pecunias de induſtria in mare proiecit, imprudenter ſe id feciſſe ſimulans: præuiderat enim ſe ab iis quibuſcum nauigabat, ſpoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abeſſet effectus, cauſſam ſuſtulit. Idem Crates Thebanus cùm theſaurum ſponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: ſatius enim eſt à me vos demergi, quàm ego à vobis ipſe. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentiſſimam hæreditatem nactus eſſet, & peſtiferas aduenarũ delicias obſeruaſſet, Per deos, inquit, me illa non perdent, ſed ego illa potiùs. μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τ' ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα. Non ſecùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in diſcrimine tempeſtatis, partem ſuarum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret. *Ariſtippi cautio.*

Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui poteſt eſſe affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrẽ pendulũ.

Mordicus.] ὀδὰξ, morſicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim teſtes eorum, quæ vocantur Caſtorea, ab ipſis amputari cenſet, ex Sextij cuiuſdam rei medicæ diligentiſſimi ſcriptoris ſententia, ſed paruos eſſe ſubſtrictosq́; & ad- *Contrauerſum, an fiber ſibi teſtes exſcindat.*

& adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe. Sic Aelianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam ab inſequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, non ignorari: iccircò mordicus ipſe premens vſque incumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abiecerit, tamquam homo ſumma prudentia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad ſe redimendum exponit. Quòd ſi poſteaquàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſectantibus iterum vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atque quamobrem inſequi vlteriùs pergere non debeant, cauſſam oſtendens, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiã nunc teſticulis præditus, cùm à venatorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam partem deſideratam ita aſtutè comprimit & occultat, vt non habere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidiſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quem Socrates quidam loquens de Meroë anu ſaga: Amatorem, ait, ſuum, quòd in aliam temeraſſet, vnico verbo mutauit in feram Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequentibus reprçciſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile, quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione, ſuamet ſpõte throno imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens, & erga perſecutorem non aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber facere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſêre, fibrum animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcendis quibuſdam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velociſſimis inſectantur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cognitã habeat, perhibent eum morſu reſectos teſtes abiicere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere: quo facto, venatores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens imperium reſignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Commodè obtulit ſeſe mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco faſtuoſus Rex Sapor Conſtantio Imperatori ſuadebat, vt regni parte vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſuadenti volueris rectè, contemne partem exiguam ſemper luctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus: ac prudenter reputans medelarum

Locus Apuleij.

Ex Conſtantino Manaſſe, hiſtoria de Michaële Imp.

Ex Amman. Marcell.

delarum quoque artifices vrere nonnumquam & ſecare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque beſtias factitare, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria ſponte amittunt, vt viuere deinde poſſint impauidè. Hæc Ammian. quo manifeſtè alluſum conſtat ad Caſtorem.

medicata.] medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6. *Medicata.*

—— adeò medicatum intelligit inguen,

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Caſtoris genitales, vocant medici Caſtorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitijs, paralyticis, ijs qui affecto ſunt ſtomacho, iſchiadicis, alijſque. Quidam referunt, poſt genitalium amputationem, ſi Caſtor iterum petatur à venatoribus, erigere ſe, & oſtendere nihil expectandum amplius.

ſeſe gnarus ob illa peti.] Verba Plinij ſunt lib. 8. cap. 30. quòd eaſdem partes ſibi ipſi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc ſe peti gnari.

æra.] pecunias: materia pro materiato.

vitam vt redimas.] vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitijs vitijs non ſuccubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi, ſparſis, quod dicitur, redemerunt crimina nummis.

Cum

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

ÆACIDÆ moriens percuſſu cuſpidis Hector,
Qui toties hoſteis vicerat antè ſuos;
Comprimere haud potuit vocem, inſultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Diſtrahite vt libitum eſt: ſic caſsi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

ID ſumptum ieſſe liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumſtantes impetebant, & mortuo inſultabant, nec erat quiſquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim Homerus;

Locus Homeri.

— ἄλλοι

—— ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
ἕκτορος. οὐδ᾽ ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc eſt,

At reliqui Graij accurrunt cinguntq́; cadauer,
Hectoris eximiam ſpeciem formamq́; ſtupentes:
Nec tamen aſtitit exanimi ſine vulnere quiſquam.

Cæterùm videtur diſtichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius tale eſt Epigramma:

βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοῦ
νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

quod ſonat,

Poſt mortem, Danai, noſtrum configite corpus:
Et lepores audent cæco inſultare leoni.

Verba ſunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatem & μικροψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò alienam perſtringit. Alluſum eſt autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores inſultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maledicentiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum eſt & inauditæ cuiuſdam feritatis argumentum, ſi quis proſtratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: ſic intemperantiæ eſt, & certè dementiæ maximæ, mortuos iniuriis probriſque lacerare: vt ſunt qui vel libris editis; vel priuatis aut publicis colloquiis, priſcorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuiſſe de mortuis malè loqui: quòd ignauum videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſent; ac turpe eſſet cum vmbris & laruis luctari. nam id eſt ſepultum quodammodò refodere. Philoſtratus Aelianum ſcitè coërcuit qui accuſationem cuiuſdam tyranni, ſed iam mortui ſcripſerat. Inſtitutum iſtud tuum laudarem equidem, ait ille, ſi viuum accuſaſſes. viuentem nanque tyrannum inceſſere, viri eſſe duco; at mortuo inſultare, cuiuſuis. τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντός. Sic Munatius Plãcus cũ audiſſet in ſe orationes quaſdã factas ab Aſinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cũ mortuis non niſi laruas luctari reſpondit. Contra Leptinem Demoſthenes ait, Nemini mortuo maledicendum eſſe. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiã, quòd ſpuiſſet in cadauer, viuã rogo impoſitam & exuſtam fuiſſe.

Non maledicendũ mortuis.

Lau-

Laudatur Lycurgus, qui cadauera hoſtium nudari vetuerit; recte profectò, quippe qui humanitatis memor eſſet. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vſus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio inceſſitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuaſſet, ſed & eorum cadauera ſepeliéda non priùs parentibus reddidiſſet, quàm ab eis certam mercedem accepiſſet. Rectè Homer.

> οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:
>
> *Non ſanctum eſt viris interfectis inſultare.*

Virgilius vndecimo:

> *Nullum cum victis certamen & æthere caſsis.*

Qui toties hoſteis.] Ouidiana eſt imitatio, ex primo De arte:

> *Qui toties ſocios, toties perterruit hoſtes.*

Dum curru.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus eſt circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Aeneid.

> *Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.*

caſſi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vſurpatur.

Barbam vellere. *Conuellunt barbam.*] Alludit ad illud, Barbam vellere, quod irriſionis ſignum eſt. Perſius Satyra 1.

> *Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.*

& Horatius primo Sermonum:

> *— barbam tibi vellunt.*
>
> *Laſciui pueri. —*

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

ERRABAT ſocio Mors iuncta Cupidine: ſecum
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre ſimul, ſimul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida ſpicula ſumpſit,
Mors aurata, tenet oſſea tela puer.
Debuit inde ſenex qui nunc Acheronticus eſſe,
Ecce amat, & capiti florea ſerta parat.
Aſt ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.

Parce puer, Mors ſigna tenens victricia parce:
Fac ego amem, ſubeat fac Acheronta ſenex.

Ex Guicciardino detecta Emblematis veriſsima origo.

GVicciardinus libello quodam Italico, quo res quaſdam memoratu dignas, casque veteres & nouas, tum etiam alicubi feſtiuas & ioculares, exſcripſit, hoc carmen ab Alciato fuiſſe ſcriptum teſtatur, quo tempore in Italia vehemens peſtilentia ita graſſata eſt, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauſerint, & ſenes ferè illæſi atque incolumes permanſerint. Quod facilè mihi probari poteſt. Sed tamen Emblematis huius materiam video ſumptam eſſe ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis ſcriptis mandauit Ioannes Marius, Illuſtrationum Galliæ ſcriptor ſua ætate nobilis. Figmento enim lepido ſanè ac feſtiuo tradit, cur plerique ſenes amori placido ſuccumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contrà iuuenes immatura morte decedant, quorũ potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem conſectari, habita præſertim ætatis ratione.

Ioan. Marius Belga.

Hoc expreſſit non inconcinnè aliquis, ſed ἀνώνυμος:

Fortè locum horroris plenum, variiq; timoris,
Et Mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues noſtros irrepſit in annos:
Hinc amat ipſe ſenex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellaius.

Nec verò pigebit aſcribere Ioachimi Bellaij Epigramma in hanc ſententiam, quod in eius tumulis & poëmatiis Latinis aliquando legiſſe me memini:

Mutarunt arma inter ſe Mors atque Cupido:
Hic falcem geſtat, geſtat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus ſed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: ſic moribundus amat.
Vt ſecat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, ſic iubet iſte mori.
Diſce hinc, humanæ quæ ſint ludibria vitæ:
Mors thalamum ſternit, ſternit Amor tumulum.
Tu quoque diſce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntq; ſenes.

Oſſea tela mortis.

Mors aurata.] Ab effectis & conſequentibus Morti oſſea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videanturque mente captis in aliquo eſſe pretio. *ſenex Acheronticus.*] Hunc loquendi modum videtur ex Plauto mutuatus, apud quẽ ſenex Acheronticus capularem & morti proximum ſignificat.

Senex Acheronticus.

Aſt ego mutato.] Adoleſcentis eſt proſopopœia de Amore conquerentis, quòd ab eo mortifero telo ſit affectus. Et ſanè ſæpè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arceſſat: quod potiùs imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quàm Cupidinis ſagittis aſcribendum eſt.

fac Acheronta.] Quid Acheron ſignificet, explicat Plutarch. Conſolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

CVR puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

EIuſdem eſt argumenti cum ſuperiori, quo deflet cuiuſdam formoſæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tamquã huius funeſtiſſimi mali cauſſam, nimirùm quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectum eſt, vt poſtmodum lethiferis pro blandis lætisque vteretur. Quod quidem ſæpenumerò contingit, vel cùm puellæ amore captæ deſperantes expirant, mortemque ſpontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua ſpe incerta ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel cauſſa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè mori diſcant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiens, imò verò exſpes, corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut ſe falli ſentiunt, aut nihil ſpei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma luſiſſe in gratiam nobilis cuiuſdam adoleſcentis, qui magno ſuo dolore amicam, lectiſſimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte ſibi ereptam, lugebat; cuius carminis hæc fuit pars quædam:

Puellarũ mors præpropera.

Ah virgo infelix quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoſo digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus, quo tempore primas
Coniugij tedas ipſe parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit iſtud Amoris:
Mors aberat, mortem cuſpide fecit Amor.
Sic maleſuadus Amor, Mortis qui ſpicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos queſtusq́ iuuant, mollesq́ ſuſurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miſerè ante diem Parcarum ſtamine rapta
Conderis, in tumulo digna puella thoro!

In

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

Qui teneras forma allexit, torſitq́; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Areſti,
Quàm tibi, cui caſto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Aſtruis, & querulis vocibus aſtra feris.
Me ſine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in ſtudiis otia grata teres?
Sed te terra teget, ſed fati, Gorgonis ora,
Delphinesq́; tui ſigna dolenda dabunt.

DEflet amici cuiuſdam præmaturum obitum, eumque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Areſtio adoleſcente æqualitate: huncque Areſtium præ cæteris tanti infortunij luctus debere perſequi ait: quippè qui cum eo & ſtudiis, & vitæ neceſſitudine fuerit maximè coniunctus, idcircò tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam ſuperſtitem proferat hoc cænotaphio, epitaphio, ſub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin quidem φιλάνθρωπος, & hominum amaſius, hîc notam amicitiæ præfert. Gorgoneum Meduſæ caput pro mortis ſigno apud quoſdam vſurpatur, proque ſtupore & admiratione ἀναίσθησιν inducere, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philoſtratus de Perſeo: τὸ δεῖμα τῆς γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Sepoſito Gorgonis terriculamento, ne homines lapideſcerent ipſi occurrentes. Heliodorus hiſtoriæ Aethiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀτοπωτέρων ὀξύ τε καὶ μέγα ἀνέκραγε: Illa autem non ſecus quàm facie conſpecta Gorgonis, aut alio terrifico monſtro, altùm vociferata eſt.

nulli mage flendus.] Horatianum iſtuc imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Termi-

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM infoditur firmiſsima teſſera ſaxum,
Stat cirrhata ſuper pectore imago tenus,
Et ſeſe nulli profitetur cedere; talis
Terminus eſt, homines qui ſcopus vnus agit.
Eſt immota dies, præfixaq́ tempora fatis,
Deq́ ferunt primis vltima iudicium.

HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem ſignificat, quæ ineuitabilem habet in res quaſcumque neceſſitatem: ad quam cùm peruenimus, tum ſolent hominum qui ſuperſtites ſunt, liberæ de nobis eſſe opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & poſtremò facta, imò verò inter- *Mors ineuitabilis.*

Quid viuendo cogitandũ.

Terminus mors.

Eraſmi Terminus.

Caruaialus in Eraſmum.

dum cogitata tam lynceis oculis inſpici ſoleant, tamque ſecurè ac ſeuerè accipiantur, noſtræ partes ſunt, ne noſtrapte culpa in conficiendo vitæ huius noſtræ curſu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo ſiniſtri quidpiam de nobis homines iudicare poſſint. Quod facilè conſequemur, ſi Terminum, id eſt, extremum vitę diem perpetuò, aut quidem ſæpe ob oculos ponamus; qui Terminus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat; quid de nobis infima conditione hominibus exiſtimandum? Quidam ſuſpicantur his verbis, Eraſmi (vt loquuntur) immodeſtiam modeſtè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum ſcio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inſcriptione, NVLLI CEDO: quaſi ſignificaret hoc ſymbolo in literarùm cognitione ſe nemini cedere. Eam obrem eum plerique ſugillarũt, interque cæteros Caruaialus Franciſcanus quadã Apologia in Eraſmum: cuius hîc verba malo aſcribere quàm aliquid de meo fingere. Malè habet Eraſmum, inquit ille, quòd Eccleſiæ doctores & Euangeliſtæ ad numerum quaternarium ſint redacti, quòd videat ſe nõ poſſe inter illos computari, neque credit ſe illis eſſe inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio ſua ſcripta claudit Eraſmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas ſit ignorare hanc Eraſmi præcipuam inſaniam, apponit Dei Termini effigiem cera ſignatam, qui Deus nec ipſi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Eraſmi inſolentia omnês eius inſolentias ſuperat? Non cedis Eraſme Budæo? non cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedo, inquit, nulli. Non cedis Auguſtino, Ambroſio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactãtio, aut Origeni? nulli. O felix ſæculum, cui talis homo datus eſt! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiaque animi impotentia debacchanti, animosè ſatisfecit Eraſmus, his planè verbis: Vt doceat me diſcruciari, quòd non annumerarer quatuor Eccleſiæ doctoribus, profert ſymbolum annuli mei, in quo eſt figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus*. Et eſt Iambicus dimeter: ſi inuertas, Trochaicus eſt totidem pedibus, *Terminus concedo nulli.* At in fuſili Termino habet, ὁρῶ τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, meque ipſum admoneo inſtare ſupremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Eraſmi reſponſio ad Caruaialum.

Inſtat terminus, & diem
Vicinum ſenio iam Deus applicat.

Idque ſcripto quoque vulgato declaraui. Hîc itaque Terminus dicit

dicit omnibus, Concedo nulli, non Eraſmus. At me ferociter appellat Pantalabus: Quid ais Eraſme? non concedis Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebriſſenſi, non Thomæ, non Auguſtino? Si vis vt meo nomine reſpondeam, nemini non concedo. Si poſtulas vt Termini, id eſt, mortis nomine, reſpondeam, dicam, Non concedo leonibus, non elephãtis: non cedo Monarchis & ſummis Pontificibus: non ceſſi Prophetis & Apoſtolis: denique nec ipſi Franciſco ceſſi. Eat nunc, & iactet Termini mei ſuperbiam. hactenus Eraſmus. Certè apud auctores colligere eſt, Terminum ſublimitatis & gloriæ ſymbolum eſſe, atque etiam diſciplinarum cognitionem interdum pro ſymbolo referre. De Termino plura Ouid. Faſt. 2. D. Auguſt. De ciuit. Dei 4.c. 13. Gyrald. Syntag. 1. Qui enim ſtrenuè decurſo ſpatio in literis profecerit, & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, vndecumq; prudentiſſimus effectus, neque ſecundis intumeſcit inſolenter, neque aduerſis perturbatur, atque in vtramque fortunam ita ſe comparat, vt æquum & indomitum ad omnes caſus animum præ ſe ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49.

Stat cirrata.] Cirrati, ſunt qui capillos habent cirratos, cincinnos calamiſtratos. Cirrus, ad contorquendos capillos comparatum inſtrumentum: quaſi in circum tortus.

Martialis 9. lib. 30.

Nec matutini cirrata caterua magiſtri.

Perſius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas?

Terminus eſt talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib. 12. cap. 6. quod ſoluit Politianus in Miſcell. cap. 36.

Eſt immota dies.] Seneca Epiſt. Vnus dies de omnibus fert ſententiam. & Plin. hiſt. nat. 7. cap. 40. Ita eſt profectò, alius de alio iudicat dies, & tamen ſupremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind. Olymp.

ἀμέραι δ' ἐπίλογοι
μάρτυρες σοφώτατοι.

dies poſteriores, teſtes ſapientiſſimi.

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM *falſis rapiunt hinc Troës in armis,*
Hinc ſocij, atque omnis turba Pelaſga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Græciq; cadauer.
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem ſed tranſigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturiiſq; ſinit.

Patroclus quid allegoricè.

PAtrocli ſub falſis armis ab Hectore interfecti, mythologicè hiſtoriam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipſe eius exuuias ſibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt ſepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: ſic diues poſt-

poſtquàm ſupremum vitæ diem clauſit, concertationem, rixamque inter hæredes de poſſeſſione relinquit. vnde vulturij illi, togatæque curiæ hoſpites, imò verò & ipſi rabulæ forenſes partem prędæ aucupantur. Cadauer ipſum humo à ſacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impenſarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typus, qui falſis armis non propriis belligerant: id eſt, opibus & diuitiis, quæ externa non propria bona ſunt. ſuccumbit tandem & proſternitur, quòd eiuſmodi pręſidiis homo ſuam metiri felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Siue Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis.

exuuias.] Hîc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſurpat.

Et coruis aliquid.] Teſtamentorum captatores vulgata trāſlatione vultures appellari obſeruamus, quòd ſenibus orbis aut aliis ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis: Vulturij qui.

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Truculento:

— vide vt iam quaſi vulturi triduo
Priùs prædiuinant, quo die eſuri ſient.
Illum inhiant omnes. —

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Piſonē & Gabinium, quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Appuleio togati vulturij, cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qua ſignificatione hîc accipi palam eſt.

Amid-

Amicitia etiam poſt mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

*A*RENTEM *ſenio, nudam quoque frondibus vlmum,*
Complexa eſt viridi vitis opaca coma:
Agnoſcitq́; vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura ſuo.
Exemploq́; monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque diſiungat fœdere ſumma dies.

Typus Emblematis. ID è Græco Antipatri Epigrammate tranſtulit, cuius carmen eſt eiuſmodi:

αὖην μὲν πλατάνιστον ἐφερπύζουσα καλύπτει
ἄμπελος, ὀθνείῃ δ' ἀμφιτέθηλε κόμῃ·

ἣ πρὶν

ἣ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν συνεθρέψατ' ὀρθάμνοις
βότρυας, ἡ ταύτης οὐκ ἀπετηλοτέρη.
τοίην μέντοι ἔπειτα πηνεῖσθαι τὶς ἑταίρην,
ἥτις ἀμείψαιτο καὶ νέκυν οὐδὲ μόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam deſtitutam comprehendente ac ſuſtinente (à qua nimirum ipſa prius cùm tenera eſſet, & quaſi pubeſcens incrementi occaſionem materiā-que ſumpſerat) amicos nobis eſſe deligendos, qui nec temporum diuturnitate, nec locorum diſtantia, ſed ne quidem poſt mortem amare deſiſtant. Illudque eſt quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Comparandos eſſe liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vſque conſtantes ſint. Virgilius in obitum Mæcenatis: *Amici qui deli-gendi.*

Et decet, & certè viuam tibi ſemper amicus,
Nec tibi qui moritur, deſinit eſſe tuus.
Ipſe ego quicquid ero, cineres interq; fauillas
Tunc quoque non potero non memor eſſe tui.

Huius amoris eſt quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius magnos ſol agitabit equos,
Quàm poſſim noſtros aliò transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Arentem ſenio.] Vlmis adiungi vites fuiſſe in more poſitum, vt etiam hodie in Italia, notius eſt quàm vt confirmare neceſſe habeam. Porrò aduerte an huc traduci poſſint Catulli verſus hi quodam Epithalamio: *Vlmis adiuncta vites.*

Vt vidua in nudo vitis quæ naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At ſi fortè eadem eſt vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

coma.] foliis, pampinis.

vices naturæ.] quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene ſenex citiſſimè fiat.

parenti.] vlmo, à qua ſuſtentata eſt, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Idem:

— adulta

— adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

Ouid. 3. De ponto, eleg. 8.

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma ſuos.

Idem 2. Amor. eleg. 16.

Vlmus amat vites: vitis non deſerit vlmum.
Separor à domina cur ego ſæpe mea?

Catullus in nuptijs Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut aſſitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum Complexum &c.

Claudian. 2. de raptu:

— hic pampinus induit vlmos.

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM ſublatum humeris fert lumine captus:
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libro I. Epigrammatôn reperi: Fons Emblematis.

τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τοὔλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

Cæcum

Cæcus claudum humeris geſtat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: ſed corpus in vnum,
Quodq́ deeſt, ſocio præſtat vterque ſuo.

Et illud eiuſdem omninò argumenti, auctore Antiphilo.

ἄμφω μὲν πηροὶ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίη.
τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
ἡ μία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἐν γὰρ ἑκάστῳ
τοὐλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠράνισαν. hoc eſt,

Ambo mendici cæcus, claudusq́ fuere;
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem ſpectantia, quæ à doctis certatim conuerſa huc non adiicio: ſed illud tantùm breuius ex Politiano aſcribam, quòd nonnihil lepôris habeat:

τυφλὸς ἄπους τ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
τυφλὸς ὁδηγεῖτο νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad ſuſtentandam ſubleuādamque humanæ vitæ inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, ſic quiuis non abundat quibuſlibet. vnde peruulgatas habemus parœmias, Vnus homo, nullus homo: Manus manū fricat: Multæ manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiuſdem. Exiſtimo quidem hîc alluſionem eſſe quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibuſdam veteribus appellati ſunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales eſſent, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntûr ζῶα πολιτικὰ, id eſt, animalia ciuilia, & ad ſocietatem nata: quandoquidem eo genio ſint, vt ſola viuere nequeant. Itaque præclarè ille, qui humanum ingenium apiculæ comparauit: vt enim illa perire dicitur ſi ſola viuat, ita natura hominis ea eſt, vt ſine opera mutua & ſocietate vitam traducere nullo modo poſſit: vtq́ manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam neceſſitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per ſe ſapiat, tantaſque habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum ſit, vt ſinguli quibuſdam rebus

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

Homines ſoli minimè viuere poſſunt.

ad

ad vitæ præſidium & ornamentum indigeant, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus noſtrum eſt, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà ſit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cæce, conſilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ conicies: quid, inquã, homo quantumuis diues ac opulente, conſilij capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopiæ anguſtiis, quæ nõ ſinunt te vltrà progredi, niſi ducatũ tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Muſarum alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti beneque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui nõ perſpicuum ſit quàm longè lateque pateat officij huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem conſeruare poſſit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominum cauſſa genitos, vt ipſi aliis alij prodeſſe poſſent: qua in re neceſſe eſt naturam ducem optimam ſequi, & vtilitates omnes in medium cõferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum ſcientia eſt, in qua continetur Deorum & hominum ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quod cùm ità ſit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habẽdum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Auxilium numquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA pericla vnis effugi ſedulus armis,
Cùm premererq́; ſolo, cùm premererq́; ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Naufragum apprenſus littora adusque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

ἐν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν ἄρεος σώσας, τὸν δ᾽ ἐπινηξάμενος.
ἀργέστης ὅτ᾽ ἔδυσε νεὼς τρόπιν· ἀσπίδα δ᾽ ἔχον
σωθεὶς κεχειμένην ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans.
Arripui clypeum depreſſa flamine puppi
Fluctibus oppreſſum, belligeruq́ viris.

Huc refer & alia eiuſdem argumenti Epigrammata lib. 1. tit. *εἰς ναυάγιον*. Scutum hoc nuſquam in quouis periculo deficiens, ſed etiam in iis auxilium præſtans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vſu proprio & naturali, typus eſt amici veri numquam non ſuppetias ferētis, vel etiam in iis quæ videntur à ſua facultate penè omninò aliena eſſe. Hoc etiam poteſt commodiſſimè transferri ad literarum ſtudia nuſquam nō opportuna, nuſquam non iucunda, quibus nimirùm non modò ab aduerſariorum telis & hominum iniuriis tuti ſumus, & tamquam oppoſito clypeo munimur, ſed & eorum miniſterio vſuque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipſemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philoſophum, cùm naufragium feciſſet, dixiſſe, ſe numquam feliciùs nauigaſſe, quàm cùm rebus amiſſis vacare Philoſophiæ deinde cœpiſſet. Idem & vſurpare ego poſſum, qui cùm in patria otio quondam, nimiaque trāquillitate ferè marceſcerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc diſciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, ſcuto pugnare ſolitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigaſſet, ſubmerſa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus eſt. De quo hunc in ſenſum Leonides Poëta ſcripſit:

Veri amici typus.
Studia nuſquam non opportuna.
Zenonis naufragium.
Myrtili clypeus.

Bina pericla vnus effugi Myrtilus armis,
Cùm premererq́ ſolo, cùm premererq́ ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit, idem
Naufragum apprenſus littus adusque tulit.

Sic mihi hæc egregia profeſſio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu ſenectuti veſtræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor ſuadeoque. Hæc ille.

Gratiæ

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſſiſtunt, dominãq; ſequuntur,
Hincq; voluptates, atque alimenta parant;
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem;
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda preti eſt.

Impli-

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter iis genitor, cæli de ſemine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

COnſtituitur hîc Charitum proſopographia, qualẽ fermè & pictores & ſtatuarij veteres expreſſerunt. Tres ſunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem ſibi adhæreant: Nudæ quidem, quia beneficia non oportet eſſe fucata; in quibus ſimplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autem & iuuenes, quòd nuſquam ſeneſcere debeat aut intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodque debeat eſſe perpetuum, & quaſi continuum beneuolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam eſſe non liceat. Poſtremò vnam auerſam duæ aliæ conſpiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quaſi cum fenore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem ſuſcepiſſe ferunt, vt affectum eiuſmodi non tam humanũ quàm diuinum eſſe intelligas. Huius picturæ Pauſanias in Aeliacis diuerſis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis, c. 3. Porrò huc non grauabor adſcribere in Charitum eiconem Epigrãma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, teſtis eſt Lilius Gyraldus Syntag. 8. aſcripſitque Alciatus ipſemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Deſcriptio Charitum ex adiunctis. *Nudæ.* *Virgines.* *Iunctæ.* *Talaria pedum.* *Vnam duæ aliæ conſpiciunt.* *Cur filiæ Iouis & Eurynomes.*

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columna ſuis ædibus intus habet.
Par tribus eſt facies, qualem decet eſſe ſororum:
Par tribus eſt ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen geminæ conuerſa ſorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter eſt genitor, peperit de ſemine Cæli
Eunomia, & Veneris turba miniſtra fuit.
Inde alitur nudus placida ſub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: ſed & notiſſimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι θύειν, Gratiis ſacrificare, ij iubentur, qui triſtes & ſolliciti ſunt. *Charites unde dictæ.*

Veneri aſſiſtunt.] Teſtis eſt in Aeliacis poſterioribus Pauſanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt ſignificaretur, quæ voluntas ferret ſine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat, & qui accipit, tranſigerent. *Gratiæ iunctæ Veneri cur.*

Euphroſy-ne. *Lætitiam Euphroſyne.*] Notatio eſt nominum. Euphroſyne læ-titiam ſonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τοῦ εὐφραίνειν, læ-tum reddere.

Aglaia. *Aglaia.*] Splendorem, dignitatem & honeſtatem ſonat. hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada. *Suadela eſt Pithus.*] Thaliam intelligit, quæ Suada ſiue Sua-dela, perſuaſionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto: Vt hominis decus eſt ingenium, ſic ingenij ipſius lumen eſt eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi homi-πειθώ. nes florē populi eſſe dixerunt: Suadæque medulla, πειθὼ, quam vocant Græci, cuius effector eſt orator, hanc Suadam appella-uit Ennius. Eius autem Cethêgum medullam fuiſſe vult, vt quã Deam in Periclis labris ſcripſit Eupolis ſeſſitaſſe, huius hic me-dullam noſtrum Oratorem fuiſſe dixerit. hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) eſt ἡ πεισμονὴ, cui ſacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo ſenſu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

atq; arcula inanis eſt Charitũ.] Huc referendũ videtur quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλοῦντός τινος ἐγ-Arcula Gratiarũ inanis. κώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἕξειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν οὗτος ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ' ἀργυρίου. καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησί-μην μόνην: Simonides, rogante quodam vt ſibi conſcriberet en-comium, & gratiam ſe relaturum dicente, argẽtum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram ar-genti: & cùm neceſſitas exigit, Gratiarum quidem arcam ape-riens, inanem ipſam reperio; alteram verò ſolam mihi commo-dam. Sed hoc videri poſſet illiberale: nam libera & vltronea de-bet eſſe gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius eſt beneficium conferre, quàm affici benefi-cio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποι-εῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φησί. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γό-νιμόν ἐστιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐην, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖόν ἐστι καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσ-χύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν. hoc eſt, Epicurus ait, non modò pulchrius eſſe beneficio afficere, quàm affici, ſed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudium, vt benefi-centia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaïæ, Eu-phroſynæ, & Thaliæ. ſiquidem exultatio & lætitia in dante maior eſt & purior. Itaque multi pudore ſæpè ſuffunduntur,

cùm

eùm beneficium accipiunt: ſemper autem gaudent, cùm beneficium præſtant. Non mihi temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut operâ fit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque ineſt gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitioque quæ fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

bis dat qui citò dat.] Prouerbiale eſt ex Publij Mimis: *Bis dat qui citò dat.*

Bis eſt gratum, quod opus eſt vltrò ſi offeras. Itemque,

Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon:

ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,

πᾶσα χάρις κενή, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

id eſt, vt Auſonius reddidit:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia: namque

Cùm fieri properat gratia, grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extenſorum accipitur.

remanent vna abeunte dua.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quædam acceperis vtenda, maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acceperint. Cic. 1. Officior. Grauiſſimè dictum à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij commercium (ſine quo vix hominum vita conſtat) perdit & tollit, quiſquis bene merito parem ſaltem referre gratiam negligit. *Gratia vt referenda.*

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patentis patrimonij ſit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, quaſi latiſpaſcuam, à ſpatioſis paſcuis interpretantur. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus in Theogonia: τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους. *Eurynome.*

Huius meminit Homerus Iliad. 18.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT flagriferi matulæ, ſtupidiq́; magiſtri
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? ſed nónne cicadam
Ala vna obſtreperam corripuiſſe ferar?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flabris?
Negligere eſt ſatius, perdere quod nequeas.

Epigramma id primo nominatim ſcriptum in Franciſcum Floridũ.

VEram ſcribendi huius Epigrammatis occaſionem mutuatus ſum è libro, cui Iuriſperitorum nomenclatura nomen, auctore incerto. Is ergo cùm ſcripta Zazij enumerauit, hæc quæ ſequuntur ſubiicit: Sanè multum profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Franciſco Florido ſugillata: in quem nomi-

nomine ipſius Zazij, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Ranciſcum Olidum accepimus apologeticum, quod ſic habet:

Audent flagriferi matulæ, ſtupidiq́; magiſtri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúſne vicem opprobriis? ſed nónne cicadam
A la vna obſtreperam corripere iſtud erit?
Quid prodeſt muſcas operoſis pellere flagris?
Negligere eſt ſatius, quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter inſtituti contumeliam impotentius ferunt quæ ſit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore: cum quo congredi vel turpe ſit, vel indignum putetur. vt apud Aelian. in 14. Var. hiſt. Ariſtides Locrenſis morſus à muſtella Tarteſia dixit ſe dolere vt qui maximè, quòd moreretur à beſtiola tam contempta ictus: multóque honeſtiorem mortem fuiſſe, ſi id ſibi obtigiſſet ex morſu leonis vel pardalis. Itaque acerbiùs cauſam mortis, quàm mortem ipſam ferebat. Et quidem, vt facilè poſſum conijcere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, ſed certè parum verecundo, vt eius ſcripta teſtantur, malè feriati pædotribæ & inepti magiſtelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò ſolet intabeſcere inuidia, ſucceſſus hominum videndo, vt cum Naſone loquar. Vix enim vt ſine fumo ignis emicat: ſic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus, cũ ægrè ferret ſe ab huiuſmodi literatoribus & magiſtellis importunè traduci, ſcripſit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non reſpondeat: quippè cùm exiſtimet cum iis concertare ſibi planè indecorum eſſe, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iuſtum nec ingenuum ſit. Quo in loco notanda eſt verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, ſuccinctæ quidem, ſed acres admodum, & quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi matulæ.] Per contumeliã flagriferos appellat eiuſmodi ſciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pſeudolo dixit: Eo ingenio hi ſunt flagritribæ, qui hæc habent conſilia. Matula porrò vas eſt, in quod vrina excipitur, & nonnumquam metaphoricôs vſurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Perſa: *Flagriferi.* *Matulæ.*

Numquam ego te tam matulam eſſe credidi.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quoſdam cibos præ ſtomachi debilitate, quod prouerb. citatur ex Ariſtoxeno Muſico apud Plutarch. Sympoſ. 7. cap. 8. *Bilem euomere.*

Quid faciam? reddámne vices?] addubito, an par pari referam. Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num ſibi cõtemnenda contumelia ſit à ſororis Attici filio illata, & diſſimulanter concoquenda: vel an ſit euomenda ſemel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc ſunt. Nunc me iuua, mi Attice, conſilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id eſt vtrum apertè hominem aſperner & reſpuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, ſic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: ſed hoc fortaſſe temporibus. Tu autem quod ipſe tibi ſuaſeris, idem mihi perſuaſum putato.

Cicadam ala corripere. *cicadam ala corripuiſſe.*] Reſpexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuiſti. Animalculi hoc genus naturâ garrulum ala ſi corripueris, clarius obſtreper: ita ſi maledico præbeas occaſionẽ odij, non modò non tacebit, ſed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet.

Muſcas pellere. *muſcas operoſis pellere flabris.*] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem ad Prouerb. Muſcas depellere. cui & illud conuenit: Aquila non captat muſcas. *Muſca quid allegoricè.* Muſca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem ſignat; quòd etſi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1.

Negligere eſt ſatius, &c.] γνώμη. Non eſt quòd te tam excruciès in eo vel perſequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo poſſis.

Inanis

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIIII.

LVNAREM noctu, vt ſpeculum, canis inſpicit orbem:
Seq; videns, alium credit ineſſe canem,
Et latrat: ſed fruſtra agitur vox irrita ventis,
Et peragit curſus ſurda Diana ſuos.

CArpit æmulos quoſdam imitatores, ſeu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriam in magno aliquo & excelſo viro conſpiciant, conuiciiseum proſcindunt citius quàm imitantur. Eſt enim illud vulgo notum, πολλὰ μωμήσασθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσασθαι, in múltis Momum agere & reprehendere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixiſſe videatur 2. Cõmentar. *Carpere facilius quàm imitari.*

ὑπέρ

οὐ πάνυ γε ῥᾴδιον ἐστὶ εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν. Non facile eſt, ait, vt reperiri aliquod opus poſſit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Eſt enim arduū ita quicquam perficere, vt non alicubi pecces. Quòd ſi etiam ſine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile eſt nō pati, aut inuenire aliquem iniquū iudicem. Sumpta eſt ὁμοίωσις à cane in Lunam latrante, ſuamque ipſius vmbram temerè conſpicante, ſed qui eò plus ægrè ferat, quòd ſuo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum curſum ſiſtere videat. Eodem prorſus modo exercendi ſunt importuni illi ſycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animū deſpondere, ſed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læſi ſunt, habentur contemptui, & eos reſponſo aliquo minimè dignentur. Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiuſmodi aculeis afficiaris, danda tibi eſt opera, ne ſubitus iræ impetus animum à ſua ſede & ſtatu dimoueat: ſed diſſimulandum, fingendaque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea ſint quæ falſò & temerè in te ferūtur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantiâ, calumniarum artifices deſinant, maledicta & noſcant ſua: vel impotenti quodam dolore perculſi rumpantur, quòd obeſſe tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarū Senecæ monitum ex 2. De ira: Non vt in beneficiis honeſtum eſt merita meritis repenſare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe eſt; hîc vincere. Inhumanum verbum eſt, & quidem pro iuſto receptum, Vltio: & à contumelia non differt, niſi ordine. Qui dolorem regerit, tantùm excuſatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percuſſit imprudens. quis enim illi ſciens faceret iniuriam? Poſtea ſatis facienti Cato: Non memini, inquit, percuſſum me. Melius putauit non agnoſcere, quàm vindicare. Nihil, inquis, illi poſt tantam petulantiā mali factū eſt? Imò multū boni: cœpit Catonem noſſe. Magni animi eſt iniurias deſpicere. Vltionis contumelioſiſſimū genus eſt, nō eſſe viſum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs ſibi demiſere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis eſt, qui more magnę feræ latratus minutorum canum ſecurùs obaudit. Audiamus tandem conſultorem optimum in primis iuxtaq; lepidiſſimum Comicum Philemonem:

> ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
> ἐστ', ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.

Nihil eſt quod reprehendi non poſſit.

Canis orbem Lunæ conſpiciēs quid.

Amuletum in obtrectationem.

ὁ λοιδο-

ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latinè ſonat,

Iucundius nihil eſt, neque etiam concinnius
Eſt, quàm poſſe conuiciantem ferre:
Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur,
Diſſimulante tacenteq́;, efficit vt ſibi ipſe conuicietur.

Cenſet nullam auribus iucundiorem muſicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, ſed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati poteſt, efficit ille quidem diſſimulando, vt maledicus ſibi maledicat, id eſt ſuũ morbũ prodat, vt ſibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hîc perbellè Canẽ inuidum & obtrectatorẽ propoſuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidam poſuerunt, vt etiam pro adulatore & ſcurra. Pierius lib. 5. Annotat. *Canis pro inuido.*

Lunarem orbem.] Lunam. Puto alluſum eſſe ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate ſubterranea; compertum eſt autem canes vel ferociores terreri ſpectris nocturnis.

canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudẽti & maledico obtrectatore notũ eſt. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon inceſſitur, vt κυνὸς ὄμματ' ἔχων, qui caninis ſit oculis. Ea enim canis natura eſt, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens eſt. Plautus Menæchm. Hecubã ait ex eo appellatam canem, quòd in quoſcumque intueretur, conuiciatrix & maledica eſſet. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roſcio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiam nocere; alios latrare, qui etiam mordere poſſint. Cur verò canis Diogenes eſt nuncupatus, niſi quòd mordax eſſet & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica κυνώπης. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam ſignificat. Catullus in quandam: *— ruborem* *Canis quid in Hieroglyphicis.*

Ferreo canis exprimamus ore.

Seq́; videns.] ſuam vmbram. *ventis.*] Catullus:

Idem nunc retrahiste, ac tua dicta omnia factaq́;
Ventos irrita ferre ad nebulas aërias ſinis.

Idem Argonauticis:

Irrita ventoſæ linquens promiſſa procellæ.

Et ibid. Ariadna de perfidia Theſei conquerens, ait ſe ſperaſſe

— optatos hymenæos,
Quæ cuncta aërij diſcerpunt irrita venti.

Tibullus

Tibullus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:

Hæc Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

ſurda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

RAPTABAT torrens ollas, quarum vna metallo,
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.

Cui

Cui lutea, Haud nobis tua ſunt commercia curæ,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam ſeu te nobis, ſeu nos tibi conferat vnda;
Ipſa ego te fragilis ſoſpite ſola terar.

INſignis eſt apologus, quo admonemur cum potentioribus aut improbis ſocietatem non eſſe ineundam: quia ſi quid infortunij damniue acciderit, in infirmiorem ſemper reclinari ſoleat. *Cum quibus nō ſit ineunda ſocietas.* Apologus Aeſopo aſcribitur. Titulus Emblematis ſumptus eſt ex Plauti Mercatore. ait enim Lyſimachus: *Nunc ego verum illud verbum eſſe experior vetus, Aliquid mali eſſe propter vicinum malum.* Pindar. Nem. εἰδ. 5. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, ſi ſit idem & amicus; contrà, ſi ſit inimicus & malus, damnum iacturamque. *Vicini boni ſumma commoditas.* Quod bellè expreſſit Heſiodus:

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demoſthenes aduerſus Calliclem de prædio, nihil moleſtius eſſe dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum ſpectat:

Mantua væ miſeræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit ſola Cremonenſium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itemque Aetolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & diſſenſionibus ſeſe confecerunt. Itaque apud noſtros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habebat. Cato ſenior eos qui prædia empturi eſſent, admonebat, vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themiſtoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iuſſit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας· quaſi longè vendibilius eſſet vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recuſat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te eſſe hominem diuitem,
Factioſum; me item eſſe hominem pauperum pauperrimum.
Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi, in mentem venit
Te bouem eſſe, & me eſſe aſellum, vbi tecum coniunctus ſiem,
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego aſinus in luto.
Tu me bos magis haud reſpicias, notus quaſi numquam ſiem:
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam ſtabile ſtabulum ſi quid diuortij fuat:

Aſini me mordicùs ſcindant, boues incurſent cornibus.
Hoc magnum eſt periculum, ab aſinis ad boues tranſcendere.

Torrens quid. Cæterùm hac ficta deſcriptione rapidùs torrens repræſentat humanæ vitæ condicionem torrentis inſtar fluxam & celeri momento euaneſcentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tẽpora, vt cecinit Ouid. Olla ænea diuites opum congerie onuſtos & graues; terrea verò pauperes ſignificat, eos quidem facilè in his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur ſanè Apologus ex Eccleſiaſtici 13. expreſſus, cùm ait Sapiens: Pondus ſuper ſe tollet qui honeſtiori communicat. Et ditiori tu ne ſocius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint, confringetur. Diues iniuſtè egit & fremet: pauper autem læſus tacebit. Fabellam ſic redditam à Faërno huc aſcribam, quòd videatur admodum lepida:

Olla ænea quid. Olla terrea.

Duas trahebat amnis ollas, aneam
Vnam alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio pragrauata pondere,
Sibiq́; porrò pracauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet ſibi,
Quò rapidum aquarum ſuſtinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, ſoror.
Nam ſiue te mihi vnda, ſiue me tibi
Propè adnatantem illiſerit,
Vt ſoſpitem te dura praſtabit cutis,
Fragilem meam ſic conteret.
Sic, *Potentiorum ſemper eſt vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam ceſſerint, quippè qui eos non deſinant exſugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarũ in propinquo naſcentium humorem attrahit, vnde illas arere poſtea ſit neceſſe. Notandum id Naſonis monitum:

Cardamus noxius vicinis herbis.

Et quamquam ſoli poſſint prodeſſe potentes,
Non proſunt: potiùs plurimùm obeſſe ſolent.

Altera erat figuli, &c] id eſt, erat fictilis. ἀργιφερῶς.
tua commercia] tua conſuetudo. Metaphora à mercibus.

In

In eum qui truculentia ſuorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM inuitum me in littora compulit æſtus,
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam ſi nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus eſſe putet?

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis fluctibus eiectus conſultorem quendam virumq́ue Principē, vel etiam nota aliqua probitatis inſignem, à populari turba beneficij loco iniurias, ludibria, mortemq́ue ipſam referentem arguit: quales fuiſſe legimus Socratem, Ariſtidem, Phocionem, Demoſthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui poſt præclarè facta innumerasq́ue difficultates, & pericula nomine

Delphin in mari abſorptus quid.

patriæ exantlata, honoris & præmiorum vice iniuſtum exilium duramque mortẽ perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui ſuis bene conſultum velit: Pelagus ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplices & damna innumerabilia refert, nimirum in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumentum impendere videat. Hoc tetraſtichon video petitum ex 3. Epigram. nempe incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt:

κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ἔραμα τύχης.
ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης ἐλέω τόπος· (οἱ γὰρ ἰδόντες,
εὐθὺς περὶ τύμβον μ' ἔστεξον εὐσεβέες)
νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε. τίς παρὰ πόντῳ
πίστις; ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

Id ita reddere ſum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

me in littora compulit.] id vno verbo deſtituere dicitur, vt me admonet perſpicaciſſimi vir ingenij Fornerius: quin etiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

Exemplum infido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Controuerſ. Senecæ declamat. 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait, ô mitiores procellæ patre, &c.

Maris pericula. *Nam ſi nec proprius, &c.*] Collatio maioris ad minus. Porrò inter ſummas difficultates nauigationem poſuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅτι πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo periculoſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias. cui conuenit illud ex Hecyra Comici:

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui numquam ingreſſus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita ſolicitus & ventos horret iniquos,
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd ſi concuſſas Triton exaſperet vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color.

Ἐχθρ

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

EMBLEMA CLXVII.

BELLORVM cepiſſe ferunt monumenta viciſsim
Scutiferum Aiacen, Hectoráq; Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem;
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Aemoniis cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

SVmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, nihil præter damnum

atrociſſimum à Græcis habuiſſe. Itaque poſtquàm multis eſt cõqueſtus, ſic poſtremò infert:

ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiaſtes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiam pretij minimi, boni eſſe conſulenda: ab hoſtibus verò & inimicis ne pretioſiſſima quidem expetenda, vtpotè pernicioſa & noxia. δῶρα enim ἄδωρα, ſunt κακόδωρα, id eſt, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus Milite:

In mala vxore, atque inimico, ſi quid ſumas, ſumptus eſt:
In bono hoſpite atque amico quæſtus eſt quod ſumitur.

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπις
Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ' ἔπορον φιλίης.
Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν·
τὴν δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
τὸ ξίφος εἷλ' Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
εἵλκυσε Πριαμίδην δίφρεια συρόμενον.
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiuſdem omninò argumenti:

Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ' Αἴας
ζωστῆρ'· ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Aiaci datur enſis ab Hectore, balteus Aiace
Hectori, vtrique ſuum donum erat exitio.
Atque ita ab hoſte hoſti veniunt lethalia dona,
Quæ ſtudij ſpecie fata necemq; ferunt.

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio eſt apud Homerum Iliad. η. Hector & Aiax inito inter ſe fœdere, vltro citroque miſſis donis, de amicitia firmanda ſtatuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare miſit; ſed vtrique ſuum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlyſſe (in contentione armorum Achillis) & cognitis iis quæ per inſaniam dixerat & fecerat, eodem gladio ſeipſum interemit. Hector verò per occaſionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occiſus, & ter circum mœnia tractus eſt. Ex quo perſpicuum apparet veriſſimum eſſe quod ait Euripid.

κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει.
Nullum iuuamen adferunt dona improbi.

Significat viri mali dona eſſe inutilia pernicioſaque. quod Lao-

coon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendũ cenſet, his quidẽ verbis:

— ô miſeri, quæ tanta inſania, ciues?
Creditis auectos hoſtes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

& deinde, *Quicquid id eſt, timeo Danaos, & dona ferentes.*
Et alibi de Capi ſic:

Aut, Capis, & quorum melior ſententia menti,
Aut pelago Danaûm inſidias, ſuſpectaq́ dona,
Præcipitare iubent, ſubiectisq́ vrere flammis.

Huic conuenit monoſtichon Græcum,

κακὸν γε δῶρον τοῖσι ζημία.

Sæpe nihil intereſt, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hoſtium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intempeſtiua indulgentia impellit atque inſtruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φερεσάκης αἴας, vt φερεσάκης ἀθλων, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis ſcuto alibi iam ſatis.

Hectoraq́ Iliacum.] Troianorum fortiſſimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accuſandi caſu, quaſi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana poteſt. id in Alciato noſtro peccatum, ſeu erratum potiùs, Grammatici noſtræ ætatis doctiſſimi obſeruarunt: ſicuti & ab Vrſino Velio, erudito ſanè viro, idem penè admiſſum notant verſu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expreſſo, ſic,

Balteon arripui, Thraciſq́ armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumq́ue fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Inſtitut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demoſthenes, Horatio etiã Homerus ipſe videatur; ſummi enim ſunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Inſtrumenta ſua, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iuſſu tractum eſt: Aiax gladio ſibi ab Hectore donato ſeipſum confodit.

Aemoniis rotis.] id eſt, Theſſalis, Græcis. Aemonia Theſſalia eſt, ab Aemone filio Deucalionis. Aemonia interdum etiam pro Græcia, συνεκδοχικῶς.

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA gerit ſcarabeus, & hoſtem prouocat vltrò:
Robore & inferior, conſilio ſuperat.
Nam plumis aquilæ clam ſe neque cognitus abdit,
Hoſtilem vt nidum ſumma per aſtra petat.
Ouaq́ue confodiens, prohibet ſpem creſcere prolis:
Hocq́ue modo illatum dedecus vltus abit.

Muſca etiam ſplenem habet, & formica bilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt eſt in Adagio vetere. Sed & Pindar. Iſth. 4.

ἔςι δ' ἀφάνδα τύχας
καὶ μαρναμένων,

πρὶν

πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
τῶνδε γὰρ δίδωσι τέλος,
καὶ κρέσσον᾽ ἀνδρῶν χειρόνων
ἔσφαλε, τέχνα καταμάρψαισα. id eſt,

Eſt tamen incertitudo fortunæ vel hominum ſtrenuè pugnantium donec ad ſummum finem perueniant: his enim qualemcumque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac ſupplantantur. Sumptum autem id eſt ex apologo Aeſopi; qui petitus apparet ex perpetua controuerſia, quæ naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auiũ principem, & ſcarabeum viliſſimum inſecti genus. Ille enim vt illatam ſibi ab aquila iniuriam vindicet, cùm ſe viribus haudquaquam parem eſſe norit, confugit ad dolos: clam enim ſe in plumis aquilæ recondit, vt eo tandẽ modo ad nidum aquilinum perueniat, eaque poſtmodùm abſente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Ariſtophan. mentio eſt. ſic enim: *Diſſidiũ aquilæ & ſcarabei.*

ἐν τοῖσιν Αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς·
ἦλθεν κατ᾽ ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
ᾤ᾽ ἐκκυλίνδων, κ᾽ ἀντιτιμωρούμενος· hoc eſt,

In fabulis id eſt repertum Aeſopicis,
Adiſſe Diuos unicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adiiſſe Diuos animal obſcenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob ſimultatem aſperam,
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoſte mutuas.

Hoc quidem admonemur, hoſtem, quamuis infimæ fortunæ, non eſſe contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptiſſimum eſſe prouocandum. ſiquidem, vt in Mimis Publius ait, *Nullus eſt paruus hoſtis.*

Inimicum quamuis humilem, docti eſt metuere.

Braſidæ illud memoratur, quem cùm ficus legentem ſorex momordiſſet: O bone Iupiter, inquit, nullum eſt tam minutum animal, quod ſui defendendi, aut periculum vitandi, cùm ſit opus, occaſiones non perquirat. Eòdem recidit quod vulgus noſtrâs ſæpè vſurpat: Cauendum ab iis quibus nihil eſt quod perdãt. ab iis enim citiùs iniuriã & damnũ acceperis, quàm ab aliis, quibus aliquid eſt in loculis. Timẽt enim vt plurimùm aliquem

Deſcriptio improborum quorundã tenuis fortunæ hominũ.

prouocare, ne quid vel famæ vel fortunis detrahatur. Homũculi verò illi ſortis infimæ, ſed dolis & fraude inſtructiſſimi, improbi non minùs quàm ſcarabei, neque minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini ferè prodeſſe queant, magnis tamen viris ſæpenumerò faceſſunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota;) obſtrepunt ſtridore (qui nemini non moleſtus eſt;) fœtore ſuo commaculant obuios quoſque, circumuolitant, hærent, inſidiãtur, vt non paulò ſatius ſit cum præſtantibus aliquando viris ſimultatem ſuſcipere, quàm hos laceſſere turpiſſimos ſcarabeos, quos pudeat etiam viciſſe (quæ enim victoriæ tam pudendæ moleſtæque ſpes? quod præmium? qui finis?) quóſque nec excutere poſſis, cùm maximè velis, neque cõflictari cum illis queas, niſi diſcedas cõtaminatior. Huc prouerbium: Scarabeus aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potentiſſimus, dexteritatem Ptolemæi ſuſpectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum ſtudium reformidabat. auctor Aelian. ſub finem 14. Var. hiſt.

ſumma per aſtra.] per aëra ſummum. Aquilam in editiſſimis locis nidificare, teſtis eſt Plinius, & alij nonnulli.

ſpem creſcere prolis.] ſpem creſcendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

dedecus.] iniuriam & damnum.

Obnoxia

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS Aurata rapit medio æquore ſardas,
Ni fugiant pauidæ, ſumma mariſq; petant.
Aſt ibi ſunt mergis fuliciſq; voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiunt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocumque fugiant, eque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt; vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nulliſque amicis fauitoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè fruſtraque prouocant, non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim

Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.

dum cadere cauſſa timent, in diſpendium nocentius & grauius vt plurimùm veniat, tametſi iure diſceptent, & ex æquo bonoque, non dolo vel fraude aliqua, de ſua in integrum reſtitutione agitent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non ſolùm non contemnitur, ſed etiam aduerſus veritatem opprimitur. Ad id illuſtrãdum meo quidem iudicio huc reuocanda erit hiſtoria Hipperidis Oratoris, cuius exilium miſerum Plutarch. in vita decem Rhetorum deſcribit. M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia ſunt paria.

Qui pote plus vrget, piſces vt ſæpe minutos
Magnu' comeſt, vt aues enecat accipiter.

de piſcium mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum inſolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere ſolent, miſereque ſpoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc diſticho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid niſi præda ſumus?

Aurata. *Aurata.*] marinus piſcis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidiſſimum in maris reflexu ſub littoraliũ arborum radicibus ſeſe occultare ſolitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudemq; Aurata meretur,
Sed cui ſolus erit concha Lucrina cibus.

Lege Plin. lib. 32. cap. 5. & 11.

Sarda. *ſardas.*] Sarda, quæ & Sardinia, piſcis exiguus, de quo Plin. eodem 32. cap. vltimo.

Mergus. *mergis.*] Mergus, auis à mergendo dicta. cibũ enim in aquis captãs ſe aſſiduè immergit: de qua Plin. lib. 11. cap. 37. Prouerb. Mergorum inſtar, de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, ſiue fulix, auis marina, vel ſtagnenſis, pauló ſupra columbæ magnitudinem: de qua lib. 18. cap. 35. Plinius.

Vel poſt

Vel poſt mortem formidoloſi.

EMBLEMA LXX.

C ÆTERA *muteſcent, coriumq́ue ſilebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle ſonent.
Hanc membrana ouium ſic exhorreſcit, vt hoſtem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziſcas, in tympana verſus,
Boëmos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum ſplendorem, vel etiam morum facilitatem, poſt mortem ſui memoriam acceptam poſteris & amabilem relinquunt: ſic alij morum ferocitate, & inſigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti ſint, ſui vnica memo- *Amabiles poſt mortem.*

Terrifici post mortem.

Ioan. Huniades.

memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortiſſimi ſuperſtitẽ famã permultùm formidabilẽ extitiſſe, hiſtoriarum monumentis proditum. huius enim nomen vſque adeò terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad ſiſtẽdum puerorum vagitum Hunniadem adeſſe ſimularent. Sanè exemplũ Ziſcæ Boëmi memòrabile eſt ac ſtupendum, qui etiam poſt mortẽ ſuos hoſtes inſolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. Quod antequàm explicemus, quædã ſunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipſa πρότασις apertior ſit. eſt enim ſimilitudo perelegans. Multa quidem in maieſtate naturæ recondita latêre concedendum eſt, quæ ingenioſi & ſollertes homines nondum ſatis videntur excuſſiſſe. Quapropter Alexander Aphrodiſæus in Præfat. Problem. quæſtiones ait quaſdam eſſe penitùs inexplicabiles, ſoli Deo cognitas, qui ſcilicet earum exiſtentiæ auctor ſit. Hæ à Medicis occultæ proprietates appellantur: de quibus cùm mentio fit in ſcholis Medicorum & Philoſophorum, feſtiui quidam & iocoſi homines vulgari ſcommate, Pontem aſinorum appellant. Prauè autem nonnulli harum ſolutiones quaſdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captũ: neque verò hactenus repertus eſt, qui cauſſam teneat cur palea ſuccino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque ſatis eſt, ſi arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere poſſumus exempla in concordia vel diſcordia multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus ſentiendi facultas non eſt: quibus tamen, quia longum eſſet, prætermiſſis, attingam tantùm quæ ad hunc locum propriè attinent, quæque auctores non pœnitendi ſcriptis mandarunt. Odium luporum & ouium tam naturale eſt, vt ſi lupina pelle tympanũ conficiatur, oues non longè aſtantes ſonum exhorreſcant, ac ſi lupus prope gregem conſiſtat. Sunt etiam qui aſſeuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tenſis ad concentum viſceribus. Adiiciunt præterea, ſi lupina pellis in ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò paſtũ negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, ſic ouinam à lupina exedi & conſumi. Quod ſanè fit virtute quadam interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abſtruſæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, ſed, vt Siſyphus verſans ſaxum, ſudabit nitendo, neque tamen proficiet hilũ. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum ſi pulſetur, aliud ex ouillo corio

Multa rerum cauſſa hominibus incognita.

Occulta proprietates.

Diſsidiũ luporum & ouiũ.

corio adiacens exhorreſcit, vt propemodum nullum ſonitum edat, tametſi ouis membrana lupum mortuum non ſentiat: Eodem modo Ziſcas in tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, poſt mortem etiam eiſdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iſte terror ipſiſſima terroris ſublata cauſa? id quidem in opinione poſitū nemo non videt. Seneca 9. Controuerſ. 5. Cùm Polyxene eſſet abducta, vt ad Achillis tumulū immolaretur, Hecuba dixit,

——cinis ipſe ſepulti
In genus hoc pugnat.

poterat hoc contentus eſſe Scaurus auctor; adiecit tamen,

— tumulo quoque ſenſimus hoſtem.

Idem eſt in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, conqueritur Hecuba, quòd poſtuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

de Achille mortuo loquitur, ſed qui tamen adhuc ſpirare videatur vltionem. Ad eum modum Cicero in Miloniana queritur de curia incenſa Clodij buſto, quam culpam omnem confert in Clodium quaſi poſt mortem furentem & bacchantem, vt cùm in viuis eſſet: Excitate, excitate, inquit, eum ſi poteſtis ab inferis: frangetis impetum viui, cuius vix ſuſtinetis furias inſepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuiſtis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percuſſit?

coriumq́ʒ ſilebit.] Corium pro pellę abuſiuè, quòd pelli corium adiaceat.

membrana.] ſuperior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vſus Pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non ſentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Ziſcas.] Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſimus, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictatus eſt. Itaque Sigiſmundus Imperator cùm videret Ziſcæ cuncta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentauit. Ille opimis condicionibus ab Imperatore oblatis annuens dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tactus expirauit. Ferunt illū cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri *Ziſca vel Ziſcas Bohemus.*

daueri

daueri ſuo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque duce bella geri, indeque arrepturos fugam hoſtes, quumprimùm eius tympani ſonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, feciſſe amicos quod ille iuſſerat, & reperiſſe quod promiſerat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd ſectam Adamitarum deleuerit. Notú eſt, eum partibus Huſſitarum prorſus fauiſſe: Pragæ loca ſacra templaq; deleuiſſe: in Catholicos, potiſſimùm ſacerdotes, crudelem & implacabilem animum geſſiſſe, idque Catholicis, quod Aſſur Iudæis, fuiſſe. Inſignis bellatòr, quamquam cæcus. Inter laudatiſſimos Principes, reique bellicæ gloria illuſtres haberi poterat, niſi quædam flagitia laudem obſcuraſſent. Retulit Aeneas Syluius 3. Comment. De reb. geſtis Alphonſi, & poſt eum Cochlæus lib. 5. hiſtoriæ Huſſitarum.

Iuſta vindicta.

Emblema CLXXI.

Dvm reſidet Cyclops ſinuoſi in faucibus antri,
Hæc ſecum teneras concinit inter oues:
Paſcite vos herbas, ſociis ego paſcar Achiuis,
Poſtremumq; Vtin viſcera noſtra ſerent.
Audiit hæc Ithacus, Cyclopaq; lumine caſſum
Reddidit. en pœnas vt ſuus auctor habet!

VLyſſes, Troia iam exciſa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliã pulſus, ad Polyphemi ſedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabili, qui hoſpites ſoleret enecare, eorumq; carnibus pro cibo veſci. Vlyſſes itaque cum ſociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex *Polyphemus.*

ſuis

ſuis abſumptos à Cyclope de vino Maronio ei dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, ὄυτιν ſe vocari Vlyſſes aſſeruit. Gigas naturæ vini neſcius, alto iam ſomno preſſus, ſuique penitus immemor, ab Vlyſſe (cui pollicitus erat, vnum ſe poſtremumq; poſt ſocios omnes peremptum & voratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læſus eſt, & eodem effoſſo conſternatus: qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixiſſet, & ὄυτιν (quæ vox Nullum, vel Neminem ſonat) dixiſſet, riſerunt, eumque velut furentem reliquerunt. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Vlyſſis aſtus.

Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.

οὖτις μ' ἀπώλεσεν.

Chorus reſpondet,

οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

οὖτις μὲ τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totũ hoc fuſiùs apud Homer. Odyſſeas ι. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Aeneid. Compara feſtiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus:

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit alium qui lædere quærit.

Qui alii malũ fabricat, ſibi arceſſit.

&, quod eſt in prouerbio, Ruinam ſibi fabricat, aliis qui fabricat. Vel ſpecialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipubl. peſtes infeſtiſſimas, qui diuina tandem ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut infamiã & maximam capitis deminutionẽ præcipites ruunt, cùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideantur & conuiciis proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap. 7. hoc tandem obiter. Seruius ad 3. Aeneid. aliò torſit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit ſapientiſſimus, & ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, id eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit, & ob hoc fingitur eum excæcaſſe. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixiſſe, Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Græcorum ſcholiaſtum allegorica placita, ſed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem: κύκλωψ ὠνόμασαι ὁ τοὺς λογισμοὺς ὑπολαβὼν.

Cyclops quid Seruio.

ſinuoſi

ſinuoſi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Veſtibulum ante ipſum, primiſq́; in faucibus Orci.

& hic noſter in Emblemate primo:

—ſinuoſi è faucibus anguis.

Achiuis.] Achiui, ἀχαῖοι, Græci: & nonnumquam pro quolibet populo ciuili. Horatius: Achiui.

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis.

Poſtremumq́; Vtin, &c.] Οὔτινα ſe poſtremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id eſt neminem, vorauit: imò ab eo, qui quamquam eſſet οὖτις, aliquis erat, exoculatus eſt. Vtis. οὖτις.

lumine caſſum.] cæcum. Virgil. 2. Aeneid.

— nunc caſſum lumine lugent. Caſſus lumine.

Idem:

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

& Lucretius:

Nunc potis eſt cerni quod caſſum lumine fertur.

Auſonius Parentalib.

Saucius extincto corpore caſſus erat.

ſic enim poëtæ interdum vſurpant lumine caſſum, & luce carentẽ pro mortuo: vt & lumina lucemq; relinquere. Virgil. in 4.

Quò magis inceptum peragat, lucemq́; relinquat.

Catullus: *Nobis cùm ſemel occidit breuis lux.* Lucretius:

Lumina ſic etiam Solis bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt ſuus auctor habet!]

—non eſt lex iuſtior vlla,

Quàm necis artifices arte perire ſua.

Alludit ad alia quæ ſequenti Emblemate conſultò adferemus.

Iuſta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

RAPTABAT volucres captum pede coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Aſt ille infuſo ſenſim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O riſu res digna! aliis qui fata parabat,
Ipſe perit, propriis ſuccubuitq; dolis.

Coruus ſerpentē. SImile eſt apud Aeſopum de Coruo cibum quæritante, & ſerpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum ſpiculum ſentiens, iuſtam in ſe vltionem animalculi viliſſimi ſenſit. quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, ſuo demùm magno malo diſcunt, malè parta malè diſperire. Et ferè

ferè fit, vt, quod vulgò dici ſolet, captores ipſi capiantur, raptoréſque ab aliis etiam viciſſim correpti decidant & illaqueentur: vt cùm à veneficis falſarij, calumniatores, adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehenduntur, & ſpoliantur. Quò ſpectant adagia, Cornix ſcorpium: &, Suo ipſius laqueo captus: &, Coruus ſerpentem. Carmen ipſum ex Archiæ Græco petitum eſt, lib. 1. Græcor. Epigram. *Captores ſæpe ipſi capiuntur.*

ἐν ποτε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νομῶν,
σκορπίον ἐκ γαίης οἶδε θορόντα κόραξ.
ὃν μάρψαι ὥρουσεν· ὁ δ' ἀΐξαντος ἐπ' οὖδας,
οὐ βραδὺς, εὐκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
καὶ ζωῆς μὲν ἄμερσεν. ἴδ' ὅσσεν ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ,
ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id eſt: *Emblematis ſignum.*

Scorpius è terra prorepſerat, idq́; vidente
Coruo, qui cælo victitat in liquido;
Corripuit viſum, fugitq́; : ſed hic vt humum alei
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis inſidioſa parabat,
Inde ſibi acciuit ipſa necem miſera.

aliis qui fata parabat.] Fuere qui ſemet eodem illo pugione, quo Cæſarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæſare. Quod de Cæſare memoriæ traditum eſt, hoc etiam de Gordiano Cordus eueniſſe ſcribit. Nam omnes quicumque illum gladio appetiuerunt, qui nouem fuiſſe dicuntur, poſtea interēptis Philippis ſua manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem quibus illum percuſſerant, interiiſſe dicuntur. Iul. Capitolin. in Gordianis tribus, ſub finem. Salluſt. in fragment. hiſtor. praua incepta conſultoribus ſunt noxæ. Lucretius lib. 5. *Memorabile factum.*

Circumretit enim vis, atque iniuria quæque,
Atque vnde exorta eſt, ad eum plerunque reuertit.

Ouid. 1. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos poſuere cadant.

Parem delinquentis & ſuaſóris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

P RÆ C O N E M *lituo perflantem claſsica, victrix*
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſano læſerit enſe latus.
Huic illi: Quin ipſe magis timidiſsime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Tubicen in bello captus, cur ſe excuſarit.

EX Aeſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe inſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed neque in quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας πρὸς μάχην

χωὶγέρεις. Sed ideò magis tibi moriendum eſt,qui cùm pugnādi ſis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt, & qui aſſenſum præbent, pari ſupplicio afficiendi ſunt, & ſatis ipſe facit qui per aliū facit. Hoc in eos torquetur potiſſimùm, qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipienda bella inflammant, cùm ipſi pugnam detrectent, nec vlli ſeſe periculo patriæ aut Principis nomine committunt: quibus quidem certè nullus probabilis eſſe poteſt conſilij tam nefarij prætextus, cùm ipſi reuera ſint nocentiores, maiusque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui cominus gladiis decertant. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, niſi antecederet eiuſdem committendi perſuaſio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciendi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud Demoſthenis de patre cuiuſdam ſacerdotis, quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum ne digito quidem ab eo tactū, ſed ab occiſore dumtaxat; ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eum qui ſuadendo iuuiſſet, eodem obſtrictum ſcelere. Nam conſtat homines audaciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu, ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaque ille damnatus, & in exilium pulſus eſt. Ariſtot. 1. Rhetoric. argumentum citat quo vſus eſt orator Leodamas aduerſus Calliſtratum: dicebat enim eum qui conſilium dediſſet, magis in culpa eſſe, quàm qui ſcelus commiſiſſet: quia ſcelus admiſſum non eſſet, niſi eius auctor & conſultor aliquis extitiſſet. Ciceronis exemplum vnum proferam ex oratione in Piſonem. Quid interfuit inter Catilinam, & eum cui tu ſenatus auctoritatem, ſalutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidiſti? Quæ enim L. Catilinam conantem conſul prohibui, ea Pub. Clodium facientem conſules adiuuerunt. voluit ille ſenatum interficere, vos ſuſtuliſtis: leges incendere, vos abrogaſtis: interire patriam, vos adiuuiſtis. Quid eſt vobis Coſſ. geſtum ſine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit, vrbem: vos eius domum, quem propter vrbs incenſa non eſt. Ac ne illi quidem, ſi habuiſſent veſtri ſimilem conſulem, de vrbis incendio cogitaſſent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 270. Satis oſtendit ipſa pæna, inquit, eum teneri qui idem commiſerit, quod ſi occidiſſet. Neque enim grauius quicquam aduerſus eum

Agentes & conſentientes pari pœna puniēdi.

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenis.

qui ſua manu interfecerit, conſtituere potuit legum lator, quàm aduerſus eum qui cauſam præſtitiſſet. Ergo & ſimilitudine pœnæ etiam crimen par exigere debetis. Hæc ille. Cæterùm cum hoc noſtro Emblemate magis cõuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa eſſe qui facinus commiſerit, quàm qui conſilium dederit. conſilium enim nullius eſt momenti, niſi ſit qui illud ſequatur. Et interitus cauſam, non interitum ſpectari oportere, dixit in Miloniana diſertus orator. Vlpianus etiam, vt eſt in l. 11. de iniurijs: Non ſolùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc eſt qui percuſſit, verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eôdem recidit l. 15. ad l. Cornel. de ſicariis, vbi idem Vlpian. ait, Nihil intereſſe, occidat quis, an cauſam mortis præbeat.

Lituus. *lituo.*] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Feſtus ex Ennio:

Inde loci lituus ſonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Faſt.

Iam lituus pugnæ ſigna daturus erat.

Claſsicum belli. *perflantem claſſica.*] claſſicum canentem. Claſſicum canere, ſignum eſt dare quo milites pugnare incipiant. cui opponitur, Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inflari claſſica.

victrix turma.] victrices copiæ.

clangore æris.] tubæ ſonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Alius

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT vt lapidem catulus, morſuq; fatigat,
Nec percuſſori mutua damna facit:
Sic plerique ſinunt veros elabier hoſteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

PLerique ſunt, qui cùm non poſſint iis noxam inferre à quibus ſe læſos putant, vt acceptam iniuriam vlciſcantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, ſi fieri poſſit, ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu. qui mos perinde eſt ac puerulorum, qui ſubita iracundia perculſi, virgas adurunt quibus plexi ſunt. Eiuſmodi ſunt, qui cauſſas adiuuantes vel per ſe omninò ad agendum ineptas pro efficien- *Impotentum hominũ affectus.*

efficientibus imperitè vſurpant, vt Medeæ nutrix, dum culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auctas, quibus Argo nauis facta eſſet, in qua Medea cum Iaſone aufugiſſet. Sed vt ad noſtros mores ſermonem conuertam, omnibus in confeſſo eſt, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant: quorum cauſſam inconſultò reijcimus in eos fortaſſe, qui nullo modo ſunt in cauſſa, cùm potiùs errores & lapſus noſtros agnoſcere, & pia ſinceraque μετανοίᾳ tot cōtractas vitiorum ſordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem ſæuientes, incuſare iuſtiſſimā ſupremi & incorrupti iudicis Dei animaduerſionem. Id ſi placet ad iræ iniuſtitiam conuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita diſputantem 1. De ira: Iam verò ſi affectus iræ damnaque velis intueri, nulla peſtis humano generi pluris ſtetit. Et deinde: Id non eſt ira, ſed quaſi ira: ſicut puerorum, qui ſi ceciderunt, terram verberari volunt, & ſæpè neſciunt quidem cui iraſcantur, ſed tantùm iraſcuntur ſine cauſſa & ſine iniuria, non tamen ſine aliqua iniuriæ ſpecie, nec ſine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaque imitatione plagarum, & ſimulatis deprecantium lacrymis placantur, & falſa vltione falſus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 16. iram oſtendit ita impotentem eſſe, vt ſæpè infeſta patrono, reum damnet: & ſi veritas oculis appareat, inquit, tamen errorē tuetur, & in malè cœptis honeſtior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplum in Piſone quodam, qui cùm iratus duci eum iuſſiſſet, qui ex commeatu ſine commilitone redierat, quaſi interfeciſſet quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus eſt, & iam ceruicem porrigebat, cùm ſubitò ille commilito apparuit, qui occiſus videbatur. Tunc centurio ſupplicio præpoſitus, condere gladium ſpiculatorem iubet, damnatum ad Piſonem reducit, redditurus Piſoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concurſu deducuntur, complexi alter alterum cum magno caſtrorum gaudio commilitones. Conſcendit tribunal furens Piſo, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piſo adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: conſtituti ſunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

Inſignes Senecæ loci.

catulus.] canis.

morſu fatigat.] mordet.

mutua

mutua damna.] talem iniuriam.

veros hoſtes.] ipſiſſimos aduerſarios, à quibus orta eſt iniuria.

noxia.] Noxià de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & eſt detrimentum, culpa, pæna. Lege ipſummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. ſignific. l. 237. quem locum & nos ſuprà citauimus ad Emblema, cuius titulus, ***Remedia in arduo, mala in prono.*** Noxia.

dente petunt.] iniuriis vel conuiciis proſcindunt. quod vnum iniuſtitiæ non paruum facinus, quia iniquum eſt aliquem alieno odio prægrauari, ait Imperator Iuſtinianus in l. Si quis ſuo, §. legis autem, Cod. de inoffic. teſtam. Et Calliſtratus l. 26. D. de pœnis. Crimen, vel pæna paterna nullam maculam filio infligere poteſt, nam vnuſquiſque ex ſuo admiſſo ſorti ſubijcitur, nec alieni criminis ſucceſſor conſtituitur. Quod ſi ad vindictam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij reſcriptũ, ex l. 22. Cod. de pænis: Sancimus ibi eſſe pænam, vbi & noxia eſt. Propinquos, notos familiares procul à calumnia ſubmouemus, quos reos ſceleris ſocietas non facit. Nec enim ſocietas vel amicitia nefarium crimen admittũt. Peccata igitur ſuos teneant auctores: nec vlteriùs progrediatur „
metus, quàm reperiatur delictum. „

Inſani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI medius ſtabat gregis enſifer Aiax,
Cæde ſuum credens cædere Tantalidas.
Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueaq; dabat.
Neſcit obeſſe ſuis furor hoſtibus: errat ab ictu,
Conſiliiq; impos in ſua damna ruit.

Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit.

HOc quidem arguitur temerarius furentum hominum impetus, qui non aduerſariis, ſed ſibi maximè nocent, quòd iræ præcipiti omnia committant, omnemque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis conſilij expers mole ruat ſua.

Is enim furentis animi affectus ſic hominis animum è ſua ſede dimouet & exturbat, vt non ſecus atque Circe altera hominem in belluam ferociſſimam transformet: quo fit, vt qui talem hoſpitem excipiat, non aliter faciat, ac qui ſeſe vnà cum ipſis ædibus incendio perdat: eoque deterior eſt, quòd ita tumultu, caligine, fumoque cuncta intus errore mentis compleat, vt nec cernere integrum ſit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos poſuit Homerus Iliad. ς. & Odyſſ. α. ſub perſona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quē tanta inceſſit rabies ob Achillis arma Vlyſſi adiudicata, vt in porcorum gregem furibundus inſilierit, eoſque trucidarit, exiſtimans ſe Græcorum copias proſternere. Ille itaque cùm duos quoſdam maximos ſues de trabe ſuſpenſos flagris cecidiſſet, hos eſſe Agamemnonem & Vlyſſem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potiſſimùm erat infenſus) ſuibus ita ſuſpenſis multo cum riſu inſultauit, addens conuicia quæcumque bilis ſuggerebat. Poſtquam autem reſipuiſſet, facti pudore ſibi mortem cōſciuit. qua de re pulcherrima eſt Sophoclis tragœdia, quæ inſcribitur αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum: *Aiacis inſania.*

——inſanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm ſtrauit ferro pecus? abſtinuit vim
Vxore & gnato: mala multa precatus Atridis.

&, *——cur Aiax heros ab Achille ſecundus*
Putreſcit, toties ſeruatis clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ouium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum vnà mecum ſe occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, deſipit, agnos.*

Cornelius Celſus de re medica lib. 3, cap. 18. inter inſaniæ genera illud longè maximum ponit, & longiſſimum, quod vitam ipſam nō impediat, idque robuſti corporis eſſe conſueſcat. Huius ſpecies duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem inſanientem Aiacem vel Oreſtem fabulæ ferunt: quidam animo deſipiunt, &c. Seneca 2. De ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per ſe nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & ſanguinem: ſupra vires elatus clamor egeſſit, & luminum ſuffudit aciem: in oculos vehementius humor egeſtus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad inſaniam via eſt. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperunt. Aiacem in mortem egit furor, *Locus ex Cornelio Celſo.*

furor, in furorem ira. Mortem liberis, egeſtatem ſibi ruinā domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illuſtrationem argumēti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius diſputat libro 6. Diuin. inſtitut. cap. 18. Hiſtoriam pete ex Ouid. Transform. 13. & lege Prouerb. Aiacis riſus. *Setigeri gregis.*] porcorum.

enſifer Aiax.] in ſuperioribus Aiacem ſcutiferum, hîc enſiferum vocat, ab affectu mortis vltroneæ, quæ eſt conſecuta.

Græci Tantalidæ. *Cæde ſuum.*] porcorum internecione.

Tantalidas.] Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti ſunt. eorum enim plerique à Tātalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem. Iupiter Tantalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epithetō vſurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyſſis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit.

Hoſtia ſic tamquam ſus ſuccedanea, &c.] Sues erāt tamquam victimæ, quæ pœnas luebant pro Græcis iudicibus & Vlyſſe. Succedanea autem hoſtia olim dicebatur, quæ ſecundo loco fiebat. Si enim primis hoſtiis litatum non fuiſſe putaſſent ſacrifici, aliæ hoſtiæ poſt primas eductæ cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæſis luendi piaculi cauſſa ſubdebantur. Gell. lib. 4. c. 6. ſuccidaneas, nō ſuccedaneas eſſe dicendū ait, ob vocabuli cōpoſitionē.

Succedanea hoſtia.

Cauea quid. *pro caueaq́;.*] Cauea, polyſemum eſt. Hîc Iudicum conſeſſum intellige. Eſt autem Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro ſubſelliis equitum & populi. Virg. 5. Aen.

Hic totam caueæ conſeſſum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hoſpitis, & amici mei M. Pacuuij in noua fabula?

Neſcit obeſſe, &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non iis quos odio proſequitur, ſed ſibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet afficit iniuria, ſed ſe ipſe lædit & interdū enecat.

Neſcit obeſſe ſuis furor.] furor, mentis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuſcul. ea eſt μανία Græcis. In paradoxo contra Clodium, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes ſtultos furere, id eſt cæco mentis impetu in omni ſcelere verſari. quæ perturbatio ſæpè à nimia ira proficiſcitur.

in ſua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

—in ſe ſemper armatus furor.

ibidem, *—quodq́; habet proprium furor*
In ſe ipſe ſæuit.

Pax.

EMBLEMA CLXXVI.

TVRRIGERIS humeris, dentis quoq; barrus eburni,
Qui ſuperare ferox Martia bella ſolet,
Suppoſuit nunc colla iugo, ſtimuliſq; ſubactus,
Cæſareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoſcit concordes vndique gentes,
Proiectiſq; armis munia pacis obit.

ELephantorum in bellis vſum olim fuiſſe celeberrimũ, notius eſt quàm vt confirmare opus habeam: vnde apud pleroſque pro belli ſymbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuerſa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui ſui horrendo ſpectaculo milites ipſos conturbabat, *Vſus elephantorũ in bellis.*

turbabat, quique eburneo dente pugnantum hominum equos corripiebat, pace parta, collum iugo ſuppoſuit, & Cæſaris currum triumphalem ad templum vehit, quaſi agnoſcens initam inter populos concordiam, ideoque ad pacis munia obeunda ſeſe ſubiiciens. Quod ſanè intelligi licet de ferociſſimis quibuſque, & fortiſſimis belli ducibus, qui truculentos ipſi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eoque fit, vt ſeſe poſtea conuertant ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis adminiſtrationem pertinent: quæ quondam inter arma vel ſilebāt, vel conſopita penèque oppreſſa miſero ſitu iacebant. Caſſiodor. Variar. formul. lib. 3. epiſt. 1. populorum ferocia corda longa pace molleſcunt. Hæc quidem ita enarrari velim, niſi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæſaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum aſcendiſſe capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra lychnuchos geſtantibus, idque in ſignum pacis bello partæ. Elephātis etiam Pompeium Magnum triumphaſſe teſtatur Plinius lib. 8. quod priùs India victa Libero patre factum memoratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romanorum ante currum cētum & viginti captiuos elephantos deduxiſſe. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ ſunt, vtpotè qui Perſas viciſſet, triumpho Perſico triūpharet. Cæterùm non prætermiſero Græcum hexaſtichon φιλίππου, quod hîc Alciatus Latio reddit, ſed περιφραστικῶς:

Elephantus in triūpho. *Iulij Cæſaris triūphus.* *Senecæ locus.*

οὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
    ἄχετος ὁρμαίνει πριόδους ἐλέφας,
ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
    ἄντυγα διφρουλκεῖ καίσαρος οὐρανίου.
ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν. ὄργανα ῥίψας
    ἄρεος, εὐνομίης ἀνταιάγει πατέρα.

Typus Emblematis.

Sed præclarus ſeſe locus offert ex Panegyrico, qui Conſtantino Auguſto Conſtantij filio dictus eſt, nobiſque tranſmiſſus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fore ſtudioſis rerum antiquarum, totum aſcribam. ſic itaque: Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proieceras? niſi te diuina virtus tua vindicaſſet, quæ hæc eſt impatientia? aut quò tibi manus noſtras, ſi verſa vice pugnas ipſe pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta memorarem, niſi beneficio tuæ lenitatis tutior eſſet noſtra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confuſoque virtutum tempe-

Locus è Panegyrico Conſtantini.

temperamento, idem es in prœliis ferociſſimus, & parta ſecuritate mitiſſimus. Cùm enim dato obſeſſis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac ſupplicibus recepiſſes, cunctique ſe tibi dediſſent, quod obſidendo ſeruaueras, ignouiſti omnibus, & vitam quam deſperauerant, reddidiſti, & quidem iuſſiſti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ ſuæ merita ſentirent, corripi eos vincirique iuſſiſti, non ad ſupplicium, ſed vitam, ne conſcientiæ timore diffugerent, grauiterque delinquerét, conſeruarique iterum non mererentur, ſi ſeruati non fuiſſent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus poſſent? Stupere milites qui producendos ſuſceperant, & cuſtodiæ curam abnuere, & prorſus neſcire quid facerent. Ipſi etiam, qui tibi in conſilio erant. ipſe etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus inſtinctu, de gladiis corũ gemina manibus aptari clauſtra iuſſiſti, vt ſeruarent deditos gladij ſui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis ſubiici debuiſſet, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hoſtibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem ſuis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te geſſerant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te diſtrinxerat hoſtis infeſtus, ipſe domini ſui manus tenuit, & paratus ad cædem, cuſtos factus eſt ad ſalutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe ſurgentium diſcurſum apparatumque deſcribit,

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in enſem.*

Triſte nimium tempus id, cùm inſtrumenta cultui pecudũ præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferique mucrones in ſalutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, ſed coërcent, deditoſque hoſtes gladij ſui colliſi obtuſique tutantur, qui nihil illis prodeſſe integri acútique potuerunt. Omnium ergo armorum miniſteria ad diuerſos effectus arbitrio tuo ſeruiunt Imp. tibi vincũt gladij, tibi ſeruant, te pugnante feriunt, te ignoſcente cuſtodiũt. vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine ſuo nunc triſtes, nunc lætos nuncios mittit, ita eadem ſub numine tuo tela inimicos, aut ſupplices tuos, pernicie aut conſeruatione diſcernunt.

Locus hic cum Emblemate noſtro mirè conſentiens.

Turrigeris humeris.] Expreſſit epitheton πυργώδης, turribus oneratus, id eſt, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autẽ barrus dicatur, iã explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudãtes.*

Qui

Qui ſuperare ferox, &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δηΐων ἄσχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuosè irruit ad pugnam cum phalangibus in acie ſtans.

Vel fera cognoſcit.] de particula, vel, quædam Alciat. noſter ad l. 96. de verb. ſign. §. prædia.

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

En galea, intrepidus quam miles geſſerat, & quæ
Sæpius hoſtili ſparſa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis conceſſit in vſum
Alueoli, atque fauos, grataq́; mella gerit.

Arma

Arma procul iaceant: fas ſit tunc ſumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

EIuſdem materiæ diuerſa & contraria poſſunt eſſe inſtrumẽta, vt cùm ex galea, enſe, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex enſe Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redempta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vſus:
Agricolæ nunc ſum, militis antè fui.

At Virgil. bellum ſignificans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in enſem.

Ouid. item Faſtor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idemq́ue alio loco:

Bella diu tenuere viros: erat aptior enſis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula ceſſabant, verſiq́ in pila ligones,
Factaq́ de raſtri pondere caſſis erat.

Et deinde pacem, his ſequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum deſunt hoſtes, deſit quoque cauſſa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma;
Canteturq́ fera nil niſi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc reſpexit, ſigna partæ pacis memorans:

Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum vibrans ignobile meſſor:
Non tentat clypeum proiectis ſumere raſtris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: *Bacchylidis Lyrici venuſtus locus.*

τίκτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde ſequitur:

ἐν δὲ σιδαροδέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχναν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
ξίφεά τ' ἀμφάκεα ἰυρὼς δάμναται· χαλκέαν
ὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, ὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: id eſt,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ ſunt, ha-

ſtasque cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo conſumit: æreamumque non amplius tubarum clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc etiam referam Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in ligones aut vomeres; & lanceas haſtasque ſuas in falces; neque vltrà aut bellum addiſcent, aut prœlio aſſueſcent. Sic Caſſiodorus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epiſtola lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde agros excolant: formant cuſpides, boum ſtimulos, non furoris. Quæ ideò adduximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha, per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs. his enim oſtendit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta, nunc demùm pace; in apum aluearium commutaretur. Eodem fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus, cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget:

Marij Molſa lepida epigramma.

Ferrea roſtra olim preſsis erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas præpandimus aulas:
Congeſta redolent, (quis putet?) æra thymo.
Cæſaris hæc ingens laus eſt, quo vindice, pacis
Iucandos fructus arma inimica ferunt.

Quanta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omninò ſumenda vult, niſi alia ratione in pace ac quiete viuere non poſſimus. Rectè Cicero dixit temerè in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & beluarum ſimile: ſed cùm tempus neceſſitasq; poſtulat, decertandum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitudinique anteponendam. Certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs conſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello: cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſic damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquidem & qui vicit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit: ille quidem magno fortè ſui ſuorumque diſpendio victoriam eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantoque dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nunquam niſi tamquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere vel minimùm debent; ſed omnibus primùm tentatis remedlis, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius, quàm

ſua auctoritate tale aliquid committatur. Notũ eſt illud Africani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Non putaram, quòd inemendabilis error ſit, qui violentia Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere, at eadem ſumpta deponere, non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes eſſe, ſic exitus ſanè à diuina prouidentia pendêre certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt decet, per ſe conijceret, quàm interſit leui de cauſſa bellum mouere, agnoſceret quàm periculoſus ſit Principum ludus, quibus tam parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudine innumerabilis, ruina, vaſtitasque: ſed & indigna locorum permultorum vaſtitas, ſolitudo, conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli fortuna, cuius etiam vel proſperè geſti euentus ipſum pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam & illud (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam ſæpè tamque diu bilem moueant) nullum regnum, nec vllam Remp. diu manere incolumem potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremum diſcrimen venerint Athenienſes quondam feliciſſimi & potẽtiſſimi, tot tantiſque bellis attriti, & poſtmodùm deleti, quorum nempè ciuitas à Perſis incendio perdita, à Laconibus affecta ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta, à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum concuſſa & diruta. Quid Lacedæmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe viſi ſunt, idem tamen, quod aliæ florentiſſimæ monarchiæ, & oligarchiæ, ſunt experti; quarum quidem exitiũ non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atque diſſidiis eſt profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Principũ ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorũ bella inteſtina.

Imperium terris, animos æquauit olympo.

cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina caſuſque grauior & periculoſior. Si verò tanti imperij labefactati cauſſam inueſtigemus, bellorum aleæ acceptũ eſſe referendũ citra negotiũ iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrrho territa, ab Annibale identidẽ concuſſa, à Tatio capta à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandum aut concutiendum daret? Porrò credibile eſt tantum imperium tam citò non fuiſſe lapſurum, ſi primores

Romanorum bella

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

tes ipſi,quique Reipubl. clauum tenebant iis temporibus, in iis quæ parta erant, conſeruandis citiùs elaboraſſent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuaſiſſent, vel in exteros, aut etiam ſeipſos ferrum ſtrinxiſſent.

atque fauos grataq; mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod dicet in ſequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vaſtitatem omnem & calamitatem. Quò pertinet etymologia Grammaticorum, qui πόλεμον, quaſi ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν, quòd ciuitates, multoſque homines concutiat, perdat, labefactet.

Quando bella ſuſcipienda. *fas ſit tunc ſumere bellum &c.*] Cicero 1. Offic. Suſcipienda bella ſunt, vt in pace ſine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui deſiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc ſcripſit Ariſt. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, ſed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare ſi pace frui volumus, bellum gerendum eſt: ſi bellum amittemus, pace nunquam fruemur. Caſſiod. lib. 3. Variar. epiſt. 1. Tunc vtile ſolum eſt ad arma concurrere, cùm locum apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire. D. Auguſtinus Epiſt. 1. ad Bonifac. in ca. Noli exiſtimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis eſt: bellum autem debet eſſe neceſſitatis, vt liberet Deus à neceſſitate, & cōſeruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, ſed bellum geritur vt pax acquiratur. Eſto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros. ead. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiam ipſa bella pacata ſunt: quæ non cupiditate aut crudelitate, ſed pacis ſtudio geruntur, vt mali coërceantur, & boni ſubleuentur. Ariſtot. Politic. 7. cap. 9. ait neceſſe eſſe arma domi neceſſariò poſita in armentario ijs qui Reipub. præſunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, lætiorem fuiſſe Tiberium imperatorem, quia pacem ſapientia firmauiſſet, quàm ſi bellum per acies confeciſſet. Addam hoc poſtremò, dignū certè memoria exemplum. Victruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruſcos quò ciuibus ſuis perſuaderent, arma inueniſſe, vt ijs aduerſus hoſtes, non ad ciuilem diſcordiam vterentur; qui ædem Martis ad campum, & extra vrbem non, vt aliorū Deorum, intra mœnia conſecrarunt.

Ex pace

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS *ex ſpicis tenues contexe corollas,*
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His compta Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucresq; fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

HVius carminis fontem lubẽs repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquam ſciam idem apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëm. ἀλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον. αὕτη παρ' αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰγιαλοὺς πέφυκεν, ἐπ' *Emblema è Baſilio tractum.*

αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη. καὶ νοσσεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι· ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττούς· ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέσχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι. ταῦτα σοὶ εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕνεκέν σου, ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ; ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. *Alcyonis ſollertia* Quorum verborum hæc eſt ſententia: Alcyon auis eſt, quæ mare accolit: quæ cùm ſit in maris littore parere ſolita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum componit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempeſtuoſum eſt. Sed tum venti ſe remittunt. compeſcitur ipſum mare, cùm alcyon ſeptem diebus incubat: excludit enim pullos totidem. qui cùm cibum appetũt, ſeptem alios dies ad pullorum incrementum minutiſſimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui ſe mari committunt, id obſeruant, eoſque dies Alcyonios nominant. Quæ tibi conceſſa ac tradita ſunt à diuina prouidentia, cuius etiam vis elucceſcit in iis animalibus quæ rationis expertia ſunt, vt te commonefacerent ad ea petẽda ab eo quæ tibi ad ſalutem conferrẽt. Quidnam etiam, quæſo, vel quod fidem excedat alioqui, non eſt tua paratum cauſſa, qui ad Dei factus imaginem ſis; cùm propter eam tam minutam auem vaſtum illud ac terrificum mare ſedetur, & hyeme media Dei iuſſu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc hiſtoriam accommodat Alciatus ingenioſè ad pacis optimæ prouentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiicerem, niſi putarem ſatis eſſe ea de re ſtudioſos admonere. Significat enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere, vt populum in ſuis regionibus & prouinciis neceſſario prouentu inſtructis foueat & tuteatur, habita primùm ratione tempeſtatum, earumque calamitatum quæ ſolent in dies accidere: ſinatque ventos remittere, & tandem procellas ebulliẽtes hoſtium conquieſcere, vt ſecuriùs in pace poſtea viuatur: idque Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam ſollertia, paulùm eminentiore, & perquàm anguſto,

Officium boni principis.

Alcyonũ ſollertia in nidificando.

guſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine, qui ferro non poſſit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex ſpinis aculeatis, alij ex ſpicis ſegetum & vitium pampinis, cum confectum eſſe nidum volunt. Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidemque pòſt diebus pariunt: quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obſeruant accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυὼν. hæc hyeme quód pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro diſputat, vtrum animalia prudentiora, terreſtriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἁλς καὶ κύειν, quòd in mari pariant, id eſt, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν. & τὸ ἀλκυόνιον marina ſpuma qua nidum congerunt Halcyones, ait Dioſcorides in 5. cap. 136. Theophraſt. lib. 1. cap. 8. περὶ αἰτιῶν φυτῶν. Dies ſereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipſa nomen inuenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονίνιδες. dicuntur & Ariſtoteli ἀλκυονίδαι ἡμέραι, Hiſt. animal. 5. cap. 8.

compta.] ornatæ, ſuaues, gratæ. vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudinem idem eſſe voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcyonibus, quoniam eis concedit vt tutò & ſecurè incubent.

tranquilli marmoris.] id eſt, in marmoreo vel ſaxeo ſcopulo, quò aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellucente & æqualiter ſtrato accipitur.

in volucres] nondum apti ad volatum, impuberes.

Lætus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè neceſſariæ ſunt: cui diligenter eſſe prouidendum Principibus & Magiſtratibus ſapientes monent, ne victus annuus ciuitati deſit. Noti ſunt populares Romæ tumultus ob annonæ caritatem. itaque frumentum ſæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia, Sicilia: quas tres prouincias, tria Rom. populi frumentaria ſubſidia Cicero appellat in ea quæ eſt pro lege Manilia. idem quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penariam Reipubl. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iuſto pretio venire iuberet. *Inuolucres.*

Aequorei ſi Rex alitis inſtar erit.[ſi ſeſe habeat in ſuos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Eſt enim Principis virtus maxima, non modò noſſe, ſed & tutari ſuos. Quod quamquam perſpicuum ſit omnibus, illuſtrandæ tamē huius pulcherrimæ ſententiæ cauſſa, repetam grauem ſanè & cordatam Dionis Chryſoſtomi diſputationem de regno, qua Regum officium & condicionem ponit ob oculos. Sic ergo primùm: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum eſſe decet. Nam in naui licet vectoribus abſque cura plerumque deſidere, & ne aſpicere quidem marinos fluctus, imò verò neque ſcire, quod aiunt, vbinam terrarum ſint. Sic enim permulti hoc modo pontum ſecuri traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempeſtate ipſa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alij oppreſſi altiſſimo ſomno non antè ſurgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori neceſſe eſt mare ipſum continuò obſeruare, aërem cælumque intueri, ad terram aſpicere; neque ignorare quæ in fundo ſunt, niſi velit allidere ad ſcopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit aliis altè ſtertentibus: interdiu autem ſi breuem ſomnum aliquando ſuffuretur, tamen dubius hæret, neque præſenti animo id facit, vt ſæpè ſuos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum ſiſtendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiendum nihilo ſegniùs officium faciat, cùm aliis impunè ſomnum capere liceat. Eadem ratio eſt expeditionum: militum quiſque ſui dumtaxat curam ſuſtinet. At ducis munus longè maius eſt atq; difficilius, nempè vt omnes & ſinguli bene armati ſint, habeántque veſtium ſatis; nec modò vt illis ciborum ſatis ſit, ſed & vt equi diligenter inſtructi ſint. Quod ſi ſecus videat quàm par ſit, maiore triſtitia ille afficitur, quàm ſi quibus ipſemet indigeret: quippè qui ſuorum ſalutem non minoris æſtimet quàm ſuam ipſius. Et quidem reliqua pulchra reuera ſunt: ſed hæc hactenus ſatis.

Dionis Chryſoſtomi præclarus locus.

Doctos

Doctos doctis obloqui nefas eſſe.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem ſæua cicadam,
Pignoribusq́; tuis fercula dira paras?
Stridula ſtridentem, vernam verna, hoſpita lædis
Hoſpitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædã: nam muſica pectora ſummũ eſt
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλος ex 1. Græcorum Epigrammatôn traxit. ſic enim habet Græcus: *Character Emblematis.*

ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
τέττιγα, πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα· τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα·

τὸν ξένον, ἀ ξεῖνα, ἀρινὸν ἢ ἀερινά.
οὐχὶ τάχος ῥίψεις; οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον
ὄλλυσθ' ὑμνοπόλους ὑμνοπόλοις ςόμασιν.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad paſtum corriperet. quo orationis inuolucro doctos mutuò ſeſe prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud pernicioſius malum ſuboriri poſſit. Si quo conuicio docti ab ignaris & rerũ inſciis impetantur, non debet haberi nouũ aut inſolens, cùm vtplurimùm audax eſſe ſoleat ignorãtia, qua nullũ aliud malum aut intractabilius aut difficilius. At cùm doctus doctũ, & Chriſtianũ Chriſtianus iniuriis, cõtumeliis, clamoſis diſputationibus, vel etiam famoſis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius eſſe poteſt? quæ clades, imò quod naufragium præſentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertatio naſcitur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipſos, à quibus eorum qui ſunt in eadem naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miſerius accidere detrimentum ſocietati humanæ poteſt, quàm cùm eruditi eruditos (à quibus certè pẽdere debet popularis multitudo, vt eorum ductu ſeſe in officio contineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò abſurdum & odioſum maximè omnibus videri debet, eos, quos par eſt inter ſe omninò conuenire, mutuiſque officiis animos inuicem ſibi deuincire, nimirùm quòd iiſdem ſacris initiati ad vtilitatem communem liberales diſciplinas excolere ex officio decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quaſi cognatione inter ſe contineri nemo neſcit: nónne, inquam, prorſus ridiculum eſt, eos ſeſe mutuis iniuriis proſcindere, in vitam moreſque debacchari, & falſis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quoties aliqua vel leui occaſione rixantur & decertant? Quæ ſanè contumeliæ eò nocentiores ſunt, quò in plures deriuantur: ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potiſſimùm, qui, vt loquitur Horatius, hoc ſucco lolliginis, & ærugine mera tinguntur. Non inuitus quidẽ fatebor in cõcertationibus eiuſmodi quædã certè, nec obſcura ingeniorũ videri ſpecimina, id tamen generis eiuſdẽ ſemper iudicaui non tam laborioſæ quàm periculoſæ plenũ opus aleæ, in quo ſæpenumerò vbi quis commendationẽ nominis aucupatur, neſcio quo fato famæ iacturã ruit. Certè vt hoc adijciã, neminẽ vnquam fuiſſe credo, qui maledictis & cõuiciis in alium iactis honeſtiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò

Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ.

Nullus è maledictis famam captat.

rò cæcitas in hiſcè decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptiſſimum & iniquiſſimum, nempè turbam popularem? cùm dubium non ſit, quàm non videat, quamq́ue cæcutiat, vt aduertere nequeat

Aedibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri poſſit, vt ſano mentis oculo quæ captum excedunt ſuum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) temporibus noſtris exulceratiſſimis ſæpenumerò vidimus, non modò in iis diſciplinis quæ ad humanitatem pertinent, ſed & in diuinis omninò ſcriptis, atque pietatis Chriſtianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum eſt, quòd de iis importunè & intempeſtiuè doctores pleroſque digladiari viderint. Ex quibus mutuis diſſidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti acceſſit, ſed de pietate & bonis moribus non minimum deceſſit, dum non eſt qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter ſtudioſos contentio, ſed abſit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt ſunt expertes inuidentiæ Muſarum ſores, quemadmodũ ex veteribus pleriq; dixerunt, ſic ne admittant qui iem iurgia, vel animorum diſtractionẽ aliquã inducant. Scitè Chryſippus: Qui ſtadiũ currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè poſſit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut ſupplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: ſic tota animi contentione licet ex literis indefeſſo curſu ſplendorem, & nominis celebritatem aucupari, ſed ſocij aut riualis curſum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (niſi prorſus mala ſit) mordaci aceto conſpergere, quò vel deſiſtat, vel habeatur contemptui, non modò hominis eſt diſſoluti & inuidi, ſed & animi puſilli & planè illiberalis.

Progne.] hirundo, de qua dictum eſt ſuprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula ſtridentem. &c.] In Græco eædem ſunt πολυπτώσεις. Nam τὸν λάλον ἁ λαλόεσσα reddit, ſtridula ſtridentem: ϑρεπτὸν ἁ ϑρεπτὰ, vernam verna, id eſt, vere cantillantem: τὸν ξένον ἁ ξεῖνα, hoſpitam hoſpita: vtraque enim non abhorret ab hominum hoſpitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis noſtris exauditur. τὸν ἔυπτερον ἁ πτερόεσσα, aligerã aligera, aliger ales. Permultũ illuſtrabit hoc Emblema quæſtio 7. Sympoſ. 8. Plutarchi, quæ eſt de nota ſeu ſymbolo Pythagorico, quo hirundinem hoſpitam recipi vetabat Samius ille ſenex. Carnem depaſci ſolet hirundo, inquit, venaturq́ue ſacras illas Muſis canoras *Hirundo carniuora.*

noras

noras cicadas: σπερμοφάγος γὰρ ἐστὶν ἡ χελιδὼν, καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς ὄντας ἀποκτίννυσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

abice.] abiice, Syncope.

nam muſica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους, id eſt, canentes, ſtridorem emittentes cicadas. Muſica autem pectora di-

Muſarum volucres.

xit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras dici Muſarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini ſacras eſſe volunt, iuxta Ariſtophan. Scholiaſten ἐν νεφέλ. οἱ τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ Ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis compa-

Periculoſa tempora quando maximè.

rauit Homerus Ilia. γ. Cæterùm hîc γνώμη eſt, qua innuit abſurdum eſſe, & fermè impium, eiuſdem ordinis viros ſeſe mutuò conficere. tum enim vel maximè periculoſa eſſe tempora ferunt, quibus lupus lupinam eſt: & quamquam, vt loquitur Iuſtin. lib. 16. aſſiduum inter pares diſcordia malum ſit, tamen id locum habere nõ debet inter doctos, & ſtudioſos Muſarum cultores, inter quos vna & conſtans animorum conſenſio & concordia neceſſaria eſt. Huc facit Themiſtius, oratione quadam, quo loco ait Muſas inter ſe numquam rixari, ſed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diſſidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχορεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδ᾽ αὐτῇ μόνῃ προστύχονται οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Eloquen-

Eloquentia fortitudine præſtantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM *læua tenet, rigidam fert dextera clauam,*
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & ſenio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fiſſa facileis allicit aure viros?
An ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præſtantem populis iura dediſſe ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis duriſſima corda
Eloquio pollens ad ſua vota trahit.

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HAec ἀνδρειαντογραφία Herculis expreſſa eſt Luciani quadā præfatione, qua oſtendit Celtas, id eſt Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominaſſe, eumq́; eloquentiæ ſapiētiæque Deum exiſtimaſſe. apud quos ita effingebatur, vt ſenex, caluus & rugoſus, inculto capite & glabro, cuiuſmodi ſeniores nautas marinos videmus: atque hæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenēs, arcum ſiniſtra, pharetram ex humero pendulam habens; confertiſſimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuiſſimis, linguæ ſuæ extremitate perforata inſertis, eamque non inuitam, ſed vltrò ſequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo reſtitantes, vt huic aſſentiri videas, ducentem ſe Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præſtantem, diſſipatos olim Gallos & efferatos, ad iuſtitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentiæ reduxiſſe: cuius facti tam inſignis

Quid Hercules ille Gallicus.

hiſtoriam mendax Græcia figmentis eſt perſecuta, & ad armorum ſtupenda facinora poſtea conuertit, atque ad ſuum Herculem Iouis ex Alcmena filiū retulit: quod Herculi Gallo diuinæ cuiuſdam naturæ viro propter ſagacitatem, prudentiam ſingularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit. Putant nō-

Galli veteres ſapientia Græca periti.

nulli ex philologis, nec leuibus ſanè coniecturis aſſerunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuiſſe perſtudioſos. Ioan. Annius in Beroſum (niſi me nomen Beroſi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuiſſe: apud quos quàm domeſtica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noſter 1. De aſſe, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De ſeru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipſum Lucianum ſua loquentem lingua: Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ· τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι· γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους· καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι· καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστι. καί τι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους· δεσμὰ δ' εἰσὶν οἱ σειραὶ λεπταὶ, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς

ποσὶν

ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναί μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψει ταῖς σειραῖς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. τοῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτὸς δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιείς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε. λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοί, οὐχ, ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι. ἀλλ' ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ πολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμήν, εἴ γε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται· τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινα· λείρια γὰρ καλεῖται, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτόν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινων ἰαμβείων, παρ' † ἡμῖν μαθών. (†al. ὑμῶν) τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶττα πᾶσίν ἐστι τετρυπημένη· τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσίν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc eſt: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius autem Dei ſimulacrum monſtroſum & abſurdum repræſentant. Apud eos ſenex eſt, inculta glabraque canitie, obrugata cute, & nigro admodum colore, vt marinos nautas eſſe compertum habemus: atq; eiuſmodi cùm ſit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim eſt tergore leonis, dextera clauam tenet, pharetram humeris aptatam, ſiniſtra protenſum arcum prætendit, denique omni ex parte Hercules eſt. Verùm quod in imagine admirandum maximè mihi viſum eſt, ſenex ille Hercules confertiſſimam quandã hominũ multitudinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula ſunt tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, ſpirulis collaribus pulcherrimis ſimiles. At hi certè tam exilibus vinculis ducti,

ducti, ne de fuga quidẽ cogitãt, tametſi facilè poſſint: nec omninò reſtitant, aut pedibus in diuerſum renitũtur quaſi reſupinantes, ſed hilares lætiq́ue ſuum ductorẽ laudant, ſponte feſtinantes omnes, vt ſtudio præueniendi laxa etiam vincula relinquãt, perinde ac triſtes futuri, ſi eiuſmodi vinculis eximantur. Quod autem abſurdiſſimum mihi viſum eſt, non pigebit referre. Cùm enim pictori reliquum iam nihil eſſet, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferenda occupata, ſiniſtra verò arcu tenendo, ſummam Dei linguam perterebratam eſſe voluit, ex eaq́ue religatis catenis eos trahi fecit: ipſe nimirùm ad eos qui ducebantur, ſe conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu conſiſtendo eſſem contemplatus, admirabundus, hæſitans & indignans; Gallus quiſpiam qui tum forte aderat, haud quidem ignarus rerum noſtrarum, vt qui linguam Græcã exactè doctus eſſet, Philoſophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica ſunt regione: Ego tibi, hoſpes, inquit, picturæ huius explicabo rationem: videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli ſermonem & orationem, vt vos Græci, dicimus eſſe Mercurium, ſed Herculi eam tribuimus, non quòd hic Mercurio longè robuſtior fuerit. Quòd autem ſenex fingatur, nõ eſt quod mirere. Solet enim eloquentia in ſenectute demum ſuum omnem vigorem † oſtendere, ſi modò vera ſunt quæ Poëtæ veſtri dixerunt: Iuniorum mentes inſtabiles & volucres eſſe; ſenectutem autem doctius ſcire dicere, quàm iuuentus ipſa poſſit. Hinc certè ex Neſtoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores floridam quandam vocem emittunt, id eſt, lirioeſſam: nam liria, quantũ commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctos trahit ſenex ille Hercules, id eſt ſermo, non eſt quod mireris, cùm ſcias linguæ auriumq́ue eſſe cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc dicitur: memini enim, ait, iambos quoſdam comicos è veſtris didiciſſe: loquacibus extrema in parte omnibus lingua eſt pertuſa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfeciſſe, virum quidem ſapientem, qui perſuadendo facundia quãplurima ſubegerit: ſiquidem tela ipſius acutos, certos, celeres, & animas ſauciantes ſermones interpretamur: hinc enim pennata verba vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equidẽ tranſilire quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud,

Tartareum ille manu cuſtodem in vincla petiuit.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm corpore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores ad aliquod

Gallus Hercules philoſophus, linguæ Græcæ gnarus.

Hercules apud Gallos, orationis numẽ.

Senectus eloquentior.

al. exerere,

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

Locus Seruij.

quod

quod excellens virtutum opus referendi eſſe videantur. Huc pertinet quod de Porphyrio eloquẽti homine dixit Eunapius Sardianus libro De vita ſapientum, quo loco ſumit catenam Mercurij, pro facundi & diſerti hominis lingua, his planè verbis: ὁ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα εἰς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius, vt catena quædam Mercurialis ad homines tracta, produxit omnia clarè pureque variæ doctrinæ arcana.

Arcum læua tenet, &c.] Idem omninò cultus eademque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, claua & aliis armis inſtructum faciunt.

Contegit & Nemees.] In inſula Nemea leonem occidit Hercules, cuius pellem aiunt vice thoracis induiſſe. eo autem indumento eum fuiſſe vſum, & talem fingi, vt homines, antiqui cultus admonerentur, ait Feſtus lib. 14. Sed hæc parerga. *Leo Nemeaus ab Hercule occiſus.*

non conuenit illud, &c.] Huius abſurdi & ἀπορήματος cauſſam ex Luciano repete.

tempora cana.] caput canum. effecta ſenij.

Cedunt arma togæ, &c. Hemiſtichium Ciceronianum, quo ſe Orator ipſe δημοτικός, pacis ſemper fuiſſe ſtudioſum declarabat. Verſus hic,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ,

à permultis obtrectatoribus reprehenſus eſt, quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Piſonem: Non vlla tibi, inquit, Piſo, nocuit inuidia, ſed verſus tui. Nimis magna pœna, te Conſule, conſtituta eſt, ſiue malo Poëtæ, ſiue libero. Scripſiſti enim verſus, *Cedant arma togæ*. Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nuſquã opinor ſcriptũ fuiſſe in illo elogio, quod, te Conſule, in ſepulchro Reipubl. inciſum eſt, Velitis, iubeatis, vt, quòd M. Cicero verſum fecerit; ſed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Ariſtarchum, ſed Phalarim Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum verſum, ſed Poëtam armis proſequare: ſcire cupio, quid tandem iſto in verſu reprehendas, *Cedant arma togæ*. Tuæ dicis, inquit, togæ ſummum Imperatorem eſſe ceſſurum. Quid nunc te, aſine, literas doceamus, non opus eſt verbis, ſed fuſtibus. Non dixi hanc togam, qua ſum amictus; nec arma, ſcutum, & gladium vnius Imperatoris; ſed, quod pacis eſt inſigne & otij, toga: contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumulum paci atque otio cõceſſurum. Quære ex familiari tuo, *Verſus Ciceronis à multis reprehenſus. Locus ex oratione in Piſonem.*

Græco illo Poëta: probabit genus ipſum, & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Concedat laurea laudi.* Imò mehercule habeo tibi gratiam. Hærerem enim, niſi tu me expediſſes. Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipſe furaciſſimis manibus detractam è cruentis faſcibus lauream ad portam Eſquilinam abieciſti, indicaſti, non modò ampliſſimæ, ſed etiam minimæ laudi lauream conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi, ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factũ: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſus offenderit, videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum, quem, quantum potuiſſem, multis ſæpè orationibus ſcriptiſque decoraſſem, hunc vno violare verſu. Sic Cicero. Hic autem *γνώμη* eſt, & *ἐξήγησις τῆς προσωπογραφίας*, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidem viribus corporis, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt citharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe: quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

Facun-

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Aeææ medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dediſſe fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus ſed flos, lactis & inſtar habet.
Eloquij candor facundiaq́; allicit omnes:
Sed multi res eſt tanta laboris opus.

HOmerus Odyſſ. κ. moly herbam à Mercurio Vlyſſi datam ait, tanquam amuletum præſentiſſimum aduerſus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à ſedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, ſed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio eſt apud Plin. lib. 25. cap. 4. Sic autem habet Homerus: *Moly herba quid deſignet.*

ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύναται.

Id figmentũ non rarò intelligitur de virtute, omniq; eruditione, ad quam primus aditus arduus eſt ac ſudoris plenus, ſed ſuauiſſimus omnium fructus. τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλά, vt habet vetus adagium. Hîc autem eloquẽtiam primò quidem abſtruſam & difficilem, deinde multo labore & diligẽtia partam, iucundiſſimos adferre fructus, hominesque ſui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] remedium, ex ἀντὶ καὶ δίδωμι. datur enim contra venenum.

Aeæa Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

Inferniq́; lacus, Aeææq́; inſula Circes.

Sed multi res eſt tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fuſiſſimè & eloquẽtiſſimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, ſic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirum maius eſt hoc quiddam, quàm homines opinantur, &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia conſtet rerum pulcherrimarum ſcientia; compoſitione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarum eruditione; ſubtilitate reſpondendi & laceſſendi; vrbanitate; hiſtoria; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquẽtiæ ipſemet alijs locis, ſed in ea maximè pro Cælio: An vos aliam cauſſam eſſe vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ tam pauci ſint ſemperq́; fuerint qui in hoc labore verſentur? Omittendæ ſunt omnes voluptates: relinquenda ſtudia delectationis; ludus, iocus, conuiuium, ſermo etiam penè omnium familiarium deſerendus; quæ res in hoc genere homines à labore ſtudioque dicendi deterret.

Antiquiſſima quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE ſenex cui forma eſt hiſtrica, Proteu,
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli,
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

COnuertit Protei πολυμόρφου fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſódos, & rerum antiquiſſimarum, quæque extra omnium memoriam poſitæ ſunt, narrationem è variis & ſæpè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm ſibi non *Scriptores rhapſodi taxantur.*

conueniant, & pro arbitrio ſomnient de rebus à ſe remotiſſimis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturalique rerũ veritate tenebras quaſdam fabularum offundunt, & portentoſam hiſtoriæ formam è variis petitam, ſeu, vt dixeris veriùs, indigeſtam quandam miſtamque, nullaque penè ſibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt, vt reuera Proteum quendam in eiuſmodi ſcriptionibus oſtendant. Quod antequàm doceam apertiùs, referam Arnobij verba ex libro I. contra Gentes: Falſitatis, ait, arguitis res noſtras: & nos veſtras arguimus falſitatis. Sed antiquiora, inquitis, noſtra ſunt, ac per hoc fidei & veritatis pleniſſima: quaſi verò errorum non antiquitas pleniſſima mater ſit, & non ipſa pepererit res eas, quæ turpiſſimas Dij notas ignominioſis concinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falſa & audiri, & credi? aut non ſimillimum veri eſt, fidem vicinis & finitimis, quàm ſpatiorum ineſſe longinquitate diſtantibus? Teſtibus enim hæc, illa opinionibus aſſeruntur: & procliuius multò eſt, minus eſſe in recentibus fictionis, quàm in antiqua obſcuritate ſubmotis, &c. Gentes enim pleræque & nationes ignaræ vetuſtatis, & veræ perpetuæque ſeriei temporum, fabuloſas quaſdã origines confinxerunt: vt Theſſali, qui ex lapidibus ortũ ſuum repetebant: Arcades Luna ſe antiquiores exiſtimabant: Athenienſes αὐτόχθονας eſſe ſe cùm oſtenderent, gloriabantur ſuum genus, Ionica gẽte, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetuſtius, ideoque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinij peritiſſimus, in quamlibet formã ſe mirabiliter tranſmutans: nam fiebat *—aper, modò ſaxum, & cùm vellet, arbor;* inquit Horatius. Quin & Virgil. 4. Georg.

Arnobij locus.

—fiet ſubitò ſus horridus, atraq; tigris,
Squamoſusq; draco, & fulua ceruice leæna,
Aut acrem flammæ ſonitum dabit; atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Ariſtophanes de Empuſa.

Talem deſcribit Empuſam Ariſtophan. in Ranis:

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν δία θηρίον μέγα.
ποῖον τί; δεινόν· παντόδαπον γοῦν γίγνεται.
τότε μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεὺς, τότε δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τις· ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω,
ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή 'στιν, ἀλλ' ἤδη κύων.
Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur ſtatim.
Nunc mula, nunc bos, fitq; rurſum fœmina

Valde

Valde venuſta. vbi eſt? ad eam me confero.
Sed rurſus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Aegyptium fuiſſe ſophiſtam, qui præſtigiis quibuſdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 2. ait conſuetudinem regibus Aegypti traditam, Græcis cauſam huiuſmodi tranſmutationis præbuiſſe, nam regibus Aegyptiis mos erat leonis, tauri, vel draconis priorem partem ferre in capite, principatus inſignia: quandoque verò arborem, aliquando ignem, nonnunquam redolentia ſupra caput vnguenta, & aquas: hæc enim ſpectabant ad ornatum, tum ſtuporem ac ſuperſtitionem quandam inſpicientibus inijciebant. Alij ſunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum diſciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteũ φυσικῶς aërem eſſe dicit, ideóque apud Homerum, in ignem atque aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de Proteo,

— πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eam eſſe mentem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem rerum eſſe volunt. Certè Ponticus Heraclides ſub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς ſignificari ait: cuius verba huc referam vel obiter. εἶθ' ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα βούλεται πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ θρασεῖς μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσειε. τὴν οὖν πρωτομήτορα τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ' ἧς τὸ πᾶν ῥιζωθὲν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἥκει κατάστημα. παλαιοὶ γὰρ ἦσάν ποτε χρόνοι, καθ' οὓς ἀτύπωτον ἦν ὑπόλιμον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς. οὔτε γὰρ γῆ τῆς τῶν ὅλων ἑστίας κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτ' οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο. πάντα δ' ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγὴ, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ὁ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοτόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τῷ βίῳ τύπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γένα, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο. τούτων δὲ προμηθῶς κεκραμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην. πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα, δικαίως εἶδος ἑκάστου γινομένη θεά. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν οὖσα φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ' ἠϋγένειος,
αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας σῦς.
γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δράκοντα δ'

Heraclidis locus.

ἐστιν ἡ γῆ. τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦτο σημαίνει. δένδρον γε μὴν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μετέωρον ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλέστερον ἂν παρεσώιζατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου παρέστησεν εἰπὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ. ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην Πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδωλοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, Εἰδοθέαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ τὰ πάντα διακεκρίθεν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προστακτικὰ τῶν ὅλων χισθῆναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, Φάρον ὠνόμασεν· ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρεσθαι, τὸ γεννῆσαι. καὶ τὴν γῆν ἀφάρατον, ὁ Καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄργεν; ἀφάρατος οἷον γυνή. φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε Φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ἃ μάλιστα ἐβούλετο σημήνας. Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Geſneri apponam, ne ſtudioſos noſtra paraphraſi remoremur. Narratur multiformis, in quaſcumque res voluiſſet, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monſtroſæ fabulæ videntur, niſi quis diuinæ Homeri myſteria, veluti ſacra, mente cæleſti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuerſi originem conſtituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, ſpeciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnoſus, nondum diſcretis rerum notis integritatē ſuæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum ſuum pro fundamento rerum omnium ſtabilierat, neque cæli perpetuus motus certa ſede voluebatur; ſed omnia ſine ſolis vſu immora, triſtiq́ue ſilentio depreſſa languebant: aliud extabat nihil, quàm informis diffuſæ materiæ ſegnities, antequàm principium illud, à quo producta & conſtituta ſunt omnia, ſalubrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cælumq́ue à terra, & pelagus à continente diſtingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus ſeu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem ſuum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidentia diſpoſita ſint, numen illud quod informem priùs indiſcretamq́ue materiā certis formis obſignauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idq́ue meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν, hoc eſt ideæ ſeu formæ cuiuſuis inſpectionē exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde ſpecies à prouidentia formatus diuiditur.

Eidothea filia Protei.

Principio eſt viſus ſpeciem ſubiiſſe leonis,
Mox aper inde draco fieri, fera pardalis inde.
In latices etiam ſe vertat, & arbore formam
Mutauit priſcam ramis ac frondibus alta.

Per

Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus eſt, vtpotè indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm augeatur, & à terra ſemper in ſublime natiuo motu feratur, ſymbolum aëris eſt. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demonſtraret, ſuo nomine manifeſtò vocat, inquiens, *Leo quid.* *Draco quid.* *Arbor quid.* *Aqua.*

In latices etiam ſe vertit.

Proinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quę ſingulis formam effigiemque ſuam addidit, & vniuerſam molem ab vtriſque diſcretam in cōtinuas ſibi & perficientes mundum partes diuiſam eſſe. Probabiliter verò & inſulam, in qua hæc facta ſunt, Pharū appellauit. Nam φέρσαι, generare ſignificat: & Callimachus ſteriiē terram, ἀφάρατον dixit, ἀφάρατος οἷον γυνὴ, id eſt, ceu mulier ſterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductā, quid ſibi vellet inſinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemens Alexand. Pędagog. 3. cap. 1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias ſeſe mutantem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epiſtola quadam ad Iamblichum de ſapiente quodam, qui ſuam eruditionem tegeret, intelligi maluit. πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας· ἐγὼ δὲ εἴπερ ἦν οὗτος σοφὸς πρωτεὺς, καὶ οἷος πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει, τῆς μὲν ἂν ἤδη φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι. διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ᾽ ἀπατεῶνος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id eſt, Aiunt Proteum illum Aegyptium ſe in varias formas commutaſſe, quaſi qui vereretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus ſapientem ſe eſſe demonſtraret. Si autem verum eſt eum fuiſſe ſapientē, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus teſtatur) ſcientiæ quidem nomine laudari mihi poteſt, ob ingenium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter inſtituti, ſed impoſtoris improbi partes agebat, cùm ita ſe fingeret occultando, ne hominibus prodeſſe poſſet. Baſilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconſtantiæ fugam conuertit. φευκτέον οὖν, inquit, τῷ σωφρονοῦντι τὸ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντα τί τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν, ὃς φυτὸν ἐγίγνετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο, *Proteus. materia informis.* *Clement. Alexad. locus.* *Iamblichi locus.*

καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χρήματα. Quorum verborũ hic eſt ſenſus: Cauendum igitur ſapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, ſed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo ſe omnibus opponere, ſi malè audire, ſi periclitari oportuerit pro honeſto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera ſententia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemus eum ſimilem eſſe ſophiſtæ illi Aegyptio, qui modò in arborem, modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam habitum ſeſe transformabat? Sed iam ſatis; imò verò plus ſatis. Alij ad alia referunt, vt Iſacius Commentariis in Lycophronem. Certè vt id poſtremò, quæ antiqua ſunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam poſita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sophiſtam, quidam ſaltatorem, alij marinum Deum: ſunt & qui eum regem aut tyrannum fuiſſe velint. Sed haſce tam varias & prodigioſas opiniones recenſere nihil hîc aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam hîc affingere. Si qui Proteum denique ad πρώτην ὕλην reuocant, ſentiunt cum Heraclide: ſi qui probabilem hiſtoriam, cum Diodoro libro 2. Quò pertinet adagium: Pellenæa tunica: &, Proteo mutabilior.

Pallenæ ſenex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter inſignem quandam crudelitatem Buſirim nominatum ait; etſi Virgil. Pallenium faciat. Pallene autem vrbs eſt Thraciæ. Poëta ſic:

Proteus Buſiris.

Hic nunc Aemathiæ portus, patriamq; reuiſit,
Pallenen.

ad eam enim reuerſus fertur, ob ſcelera filiorum Telegoni & Polygoni ab Hercule poſteà occiſorum.

forma hiſtrica.] varia & multiplex, qualis hiſtrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum aſſumunt.

Inſignia

Inſignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES clypeos ſunt qui in Iouis alite geſtant,
Sunt quibus aut ſerpens, aut leo, ſigna ferunt:
Dira ſed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctaq; ſuſtineat ſtemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo ſacer, & noſtræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres ſeruat adhuc titulos.

COnfert inſignia Poëtarum cum aliis ſtemmatis & ſym- *Inſignia*
bolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt e- *varia*
nim qui Aquilam circumferant, ſunt qui Vulturem, alij Dra- *quid notent.*
conem, & alia eiuſdem generis, quibus animorum diritas, im- *Inſignia*
manitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor eſt candi- *Poëtarum*
dus, *cycnus.*

dus, Phœbo ſacer, quique Regi quondam nomen dedit; animi puritatem repræſentat, qualis in Poëta ſacro debet eſſe, qui ſuos omnes labores ad Phœbum literarum Præſidem, &, vt loquuntur Græci, μουσαγέτην referre debet, vt cantus dulcedine poſteritatem ſibi deuinciat, nec minus in admirationem rapiat, ac cycni paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipſe ſui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente.

Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc eſt, Vt apparet, ad diuinandum videor vobis eſſe cycnis deterior: Illi quidem quando ſe breui morituros agnoſcunt, tum magis admodum, & quidem dulciùs modulantur quàm antea conſueuerint, & quòd ad Deum, cuius erant famuli, tunc ſint migraturi congratulantur.

Qui negent cycnum ante mortem canere.

Hîc non me mouet, quod Aelianus 1. ποικίλ. ἱστορ. & Plin. cap. 23. lib. 10. negant cycnum canere: id enim diſcutere non eſt noſtri inſtituti. ſed certè obiter adnotabo Aegyptios, cùm muſicum ſenẽ ſignificarẽt, cycnum pinxiſſe: quód, inquit Orus, ſeneſcens concentum edat ſuauiſſimum.

Cycnus quid ſignificet.

Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem deſignari ſcribit: quẽ lege lib. 23. Artemidorus, vt poſtremò id adnotem, lib. 2. De ſomniis, Cycno virum ait muſicum ſignificari, atque adeò muſicam ipſam: occulta is detegit, coloris ratione, &c.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur eſſe hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

ceras.] imagines cera expreſſas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria, &c.

de maiorum imaginibus cereis memini me quædam ſcripſiſſe ad orationem Syllanam M. Tullij: itaque hîc nihil repetam.

Cycnus Phœbo ſacer.

Hic Phœbo ſacer.] Id teſtatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo ſacri ſunt, vt arbitror, diuinatione præditi præſagiunt alterius vitæ bona, adeoque cantant alacrius, geſtiuntque ea die, quàm ſuperiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιχες dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro poëtis accipere non rarò ſoleant, vt in eclogis Virgil.

Can-

Cantantes ſublime ferent ad ſidera cycni.

qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo ſenſu luſciniam Muſarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Euripides dixit. ſed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè acceſſit, lepidos ea de re verſus apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cæleſtes edere voce ſonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur ſacraſſe vetuſtas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras iniicit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia trāſpadana, Muſicæ laude clarus: qui cùm deceſſiſſet, ab Apolline in ſui nominis auem mutatus creditur, ait Pauſanias in Atticis. Aliam cauſſam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnumque alterum Neptuni filium, in auem ſui nominis mutatum facit, eius operis 12. *Cycni regis hiſtoria.*

Muſi-

Muſicam Diis curæ eſſe.

EMBLEMA CLXXXIIII.

Locrenſis poſuit tibi Delphice Phœbe cicadam
Eunomus hanc, palmæ ſigna decora ſuæ.
Certabat plectro Sparthyn commiſſus in hoſtem,
Et percuſſa ſonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm ſtridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum cithara argutans ſuauis ſeſe intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq; allecta, ſoni ad legem deſcendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.

Ergo tua vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicada,
Pro cithara hic fidicen aeneâ ipſa ſedet.

Fons Emblematis.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς λοκροῖς εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων. φησὶ δὲ τίμαιος πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους τοῦτόν τε καὶ ἀρίστωνα ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου. τὸν μὲν δὴ ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἰσὶν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζώων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέντοι τὸν εὔνομον καὶ ἀνατεθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtenditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quæ inſidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent: maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegium miſſam coloniam norat. Eunomum autem dixiſſe illis, numquam de muſica ab eorum primordio certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu ſuauiſſimæ omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victoriæ ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, ſtatuam, quam diximus, in patria collocaſſe. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quæ ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδοὺς, quod huc aſcribam.

Statua Eunomi.

Typus Emblematis.

Εὔνομος, ὦ 'πολλον, σὺ μὲν οἶσθά με πῶς ποτ' ἐνίκων
σπάρτην ὁ λοκρὸς ἐγὼ, πευθομένοις δ' ἐρέω.
αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεύσᾳ
ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπηκρίμασεν.
καί μοι φθόγγον ἑτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τἀτρεκὲς οὐκ ἔμενεν.
καί τις ἀπ' αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀνασὰς
τέττιξ ἐπλήρου τἀτρεκὲς ἁρμονίης.
οὐδέ γε γὰρ ἑξατόνοισιν ἐπ' εὐδ' ἐμάζας δ' ἐμυλοίμαν

χορδᾶς

χορδᾶς, κἀν τούτῳ γῆρυν ἐπιχεάμενα.
αὐτὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς ὕρεσιν ᾠδὸς
τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο·
καὶ μὲν ὅκα φθέγξοιτο, σὺν ἀψύχοισι τόκα νόμοις,
τᾷ μεταβαλλομένᾳ συμμετέπιπτε θρόᾳ.
τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
χάλκεος, ἁμετέρας ἕζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

Muſica magna vis. Meminit huius hiſtoriæ Clemens Alexandrinus initio ſtatim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ἐξήγησιν continet ἐπιγραφή, nimirum Muſicam Diis eſſe curæ: quod & ſignificat Homerus Iliad 1. cùm induxit Deos cithara vtentes poſt contentionem de Achille. quod & certè non modò paganorum ſcripta teſtantur, ſed maximè libri ſacri continent, quanta fuerit lege diuina Muſicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Pſaltem variis in locis. Conſule & D. Auguſt. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripſit Plutarch. elegans de Muſica commentariũ, cuius vires attingit poſteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Muſicæ pulcra laudatio eſt apud Caſſiod. lib. Variar. 2. epiſt. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada: &, Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Eraſm. Sed ſi quis plura volet, ad illuſtrationem huius Emblem. conduxerit fortaſſe legere Plutarchi tractatum De animæ procreatione, ad finem. Sed vidê num huc conciliare poſſis Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεούς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: *Locus Strabonis additus ex niectura.* Rectè quidem dictum eſt, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici ſunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipſum eſt gaudere, feſtos dies agere, & philoſophari, & muſicam attingere. Sed nimis fortaſſe verboſe hactenus. Nos ne otioſi omninò in hac explicatione ſimus, quatuor potiſſimùm ex hac hiſtoria certè nobili colligimus.

1. Primùm quidem apud veteres Muſicam in magna laude habitam fuiſſe, & eius vſum in magnis quibuſque conuentibus, conuiuiis, ſacrificijs proſecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquam vera Dei cognitione deſtitutos, putaſſe tamen quædam eſſe numina, quorum opem in rebus aduerſis ſe ſperabant impetraturos: vtque hominũ multæ variæque conditiones eſſent, ſic peculiares eſſe Deos, credidiſſe.

3. Tertiò,

3. Tertiò, ijs qui temeraria quadam proteruia contenderẽt, & ſuis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarentur, ſæpenumero malè cedere: iis verò qui modeſtè de ſe ſentirent, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præter omnium ſpem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & poſtremò, prodigia quædam & quaſi arcanorum ſuorum receſſus, Deum in rebus penè omninò deſperatis oſtendere: vnde memoria ſempiterna tranſmeet ad poſteros.

Delphice Phœbe.] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus eſt, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum. *Phœbus Delphicus.*

plectro.] inſtrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hoſtem Spartyn.] in aduerſarium Spartanum, id eſt, Ariſtonem. Spartyn, Græcus accuſatiuus: Græcum epigramma, vt habent vulgati codices, ſecutus Alciatus, in errorẽ potuit impingere. Quod eò dico, quia vox, σπάρτιν, videri ſuſpecta, nõ temerè poteſt. ſic legendũ putat Nicolaus Gulonius, literarũ Græcarum profeſſor Regius: πατρίδ' ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, &c, pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα ὁ Λοκρός. ſic enim recta erit carminis ſententia. Eunomus enim Locrenſis erat, non Spartanus, niſi fortè putet aliquis σπάρτιν, eſſe agnomen quoddam vel cognomen, quod neſcio an probare debeam.

Trita fides.] rupta.

ſtridere.] diſſonare.

bombo.] ſono.

argutans ſuauis ales] cicada ſuauiter canens.

deſcendit ad legem ſoni.] aptauit ſeſe ad inſtrumenti muſici concentum.

ab altis ſaltibus.] à ſyluis, & relictis nemoribus, in quibus potiſſimùm frequentia eſt cicadarum.

ô ſancte.] Phœbe.

tua cicada.] tibi ſacræ. quo de ſuprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetuſtate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea inſidẽte conſecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam poſtremã ita corrigit Gulonius meus, τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraq́ iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notasq́ magiſtris
Tradidit, iis ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

Epimy-

EPimythion eſt elegantiſſimum,quo literatorum æmulationem,quæ ſæpenumero rixarum plena eſſe ſolet,permultas vnà ſecum aduehere difficultates,& contentionum tricas arguit. Id quia non minus varium quàm ingenioſum ſit,haud ego quidem poſſum vel paucis verbis ſoluere, vel vno, quod aiunt,faſce complecti. Quia enim multa ſimul occurrunt,auſpicandum eſſe video à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum regis filius, à patre miſſus in remotas terras Europam ſororem quæſiturus,iuſſusque Phœniciam non redire priùs, quàm illam vnà ſecum reduceret, Apollinis oraculum dicitur adiſſe, vt quid ſibi eſſet agendum, certò noſſet; eumque reſponſum habuiſſe, vt indomitæ bouis ductum ſequutus, ibi tandem ſiſteret, ſedemque figeret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit vxorem. Draconem Caſtalij fontis cuſtodem Marti ſacrum interfecit, cuius dentibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quædam mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quæ ſe mutuò confecerunt: demptis quinque reliquis, qui Palladis conſilio fœdus & pacem inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quaſi aliquo certo fœdere ſociatis, auxilium Cadmo tulerunt in Thebis inſtaurandis. Ex quo factum, vt poſt aliquantum temporis in numeroſum populum excreuerint, totamque Græciam ſuo genere & præclarè geſtis complerint. Sed de fabula plus ſatis. Hiſtoriam fuſius 3. Transformationum Ouid. eſt perſecutus. Sati dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam Græciam primùm ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius admodum artifex Græcis ipſis primus tradidit. Quod omninò vel de ſermone literarum monumentis comprehenſo, vel de contentionibus hominum literatorum eſt accipiendum. Draconem primùm παρὰ τοῦ δέρκεσθαι, id eſt, acutiſſimè videre, nominatū aliàs admonuimus: quo ſapientiam intelligimus, & diſciplinarum circulum literarum contentum monumētis. Nemo enim eſt qui neſciat liberalem omnem doctrinam ſermone vtplurimùm & ſcriptis quacunque lingua communicari. At ea liberalis cognitio ſermone communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem à ſerendis verbis eſſe dictum Grammatici nos admonent; qui ſermo qua parte literis continetur, ſedecim primùm characterum notis conſtabat; tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant; qui naturæ arcana inueſtigarunt: & ij quidem characteres non modò parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuò quaſi tollunt:

Cadmi hiſtoria.

Sati dentes quid.

Draco vnde dictus, & quid ſignificet.

Sermo vnde dicatur.

id eſt, coaleſcere, aut ſignificare quicquam non poſſunt, niſi quinque vocales adfuerint, quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id eſt, articulatam orationem faciunt. Armatorum haſtas & gladios poſſumus transferre ad accentuum vel ſpirituũ ſedes ſiue notas: quæ non niſi Palladis, id eſt, intelligentiæ beneficio, bene inter ſe componi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, ſtudioſorum quorundam factiones oſtendunt, qui liuore quodam, & æmulatione grauiore moti, ſibi mutuam inferunt internecionem, dum ſcriptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertationibus, id eſt, λογομαχίαις rixantur, ſuorum συνδρόμων & eorum qui verſantur in eodem circo laboribus detrahũt, eorumque doctrinam importuniùs vellicant. Vidit plus quàm ſatis eſt eius rei exempla noſtra ætas, quæ vt politiorem concinnioremque non modò artium, ſed totius philologiæ tradendæ viam ac rationem ſummo dei beneficio reſtitutam habuit: ſic certè plura, & quidem nocentiora eò monſtra parturiit, ſic vt vero verius dictum ſit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber ſuccreſcere. Porrò numerus perexiguus à Minerua ſapientiæ Pręſide in gratiam redire iuſſus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, ſtudioſorum conditionem notat, qui cùm ſe mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt: ſed quàm pauci ſint qui animi candore & ingenuè id faciant, non eſt meum hoc loco dicere. Hanc fabulam ingenioſè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenſes, refertque dentes ſerpentis ad ſedecim literas, quæ tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus cõſonas ſeſe interficere ait, quòd nihil virium habeant ſi ſingulæ ſpectentur: quinque vocales, quæ per ſe vocem faciunt, quæque aliis ſoni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conſpirarunt. poſtremò typographum elementorum typos, quaſi Cadmum ſerpentis dentes diſſeminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatẽ perueniant. Carmen Anuli hoc eſt:

Haſtæ, gladij quid. *Inuidia literatorum.* *Bartholomaus Anulus.*

Cui iaculum, iaculoq́; animus præſtantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præſtans facundia, & armis;
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humanæ circulus eſt Sophiæ:
Quarum quinque (aliis ſe collidentibus vltrò)

Plena

Plena vocales integritate manent.
Ac terreſtribus has animis inſeuit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes ſparſiſſe draconis,
Exq́ſatis natos dentibus eſſe viros:
Qui ſe occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Poſt reliquos cæſos, quinque ſuperſtitibus.
Ex quibus eſt hominum pòſt multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui ſpargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, ſtemma leonis habet,
Quiq́ libris homines ſapientes perficit: an non
Iure pari poſſit dicere chalcographus?
Semino ſerpentis dentes in pelle leonis,
Hoc eſt Lugduni, qui Leo Gallicus eſt.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13. Vipereos autem dentes dixit, pro ſerpentinis, συνεκδοχικῶς, ſpeciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Alluſit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur ſerpẽtis dentes proſeminaſſe, initio diſputationis, Cur oracula dare Pythia deſierit. Sed fortaſſe conduxerit ſtudioſos euoluere Sympoſiacon 9. eiuſdem, quæſt. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum prima ſit accepta. Aliò flexit hãc fabulam Dio Chryſoſt. orat. 23. quem conſule, ſi vacat.

credidit aruis.] mandauit ſolo.

Aonio ſolo.] in Græcia. Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.] ſuaſu Palladis. Ouidius:

Et ſua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam ſumpſerunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnicia acceptas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum eſt.

Dicta ſeptem ſapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

Hæc habeas, ſeptem ſapientum effingere dicta,
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus eſt, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, ſiue libella docet.
Noſcere ſe Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc ſpeculum in manibus, vitraq; ſumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit, nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Reſpe-

Reſpexiſſe Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno ceſſerit ipſe Ioui.
Heu quàm vera Bias, Eſt copia magna malorum:
Muſimoni inſideat effice Sardus eques.
Ne præs eſto, Thales dixit; ſic illita viſco
In laqueos ſociam parra, meropsq́ trahit.

SEptem ſapientum tanta fuit apud priſcos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & ſentẽtiarum quarundam paucis verbis comprehenſarum pondus & grauitatem, ſoli omnium σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem inſtituto & moribus ab aliis differebant, & ſeriis quibuſdam ſententiis & apophthegmatis aliorum mores informabant. D. Auguſtinus De ciuitate 8. & 18. eos ait claruiſſe poſt Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quædam hominibus præſtitiſſe, nullumque monumentum, quod ad literas attinet, poſteris reliquiſſe, niſi quòd Solon quaſdam leges Athenieñſibus dederit, Thales verò Phyſicus ſuorum dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioſeque ſermonibus illuſtrarunt. In Græcorum Epigrammatôn collectaneis octoſtichon extat de ſeptem horum ſententiis inſignioribus, & de cuiuſque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatem aſcribere non grauabor. Adde quòd eædem ipſæ ſint, quas Alciatus illuſtrat ſymbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inſeruiat: *Septem Græciæ ſapientes qui.*

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
μέτρον μὲν, κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
χίλων δ' ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος.
πίττακος, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.

Nomina, dicta, vrbes ſeptem canimus ſapientum.
Optima menſura eſt, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognoſce ipſum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quiq́ Corinthius eſt, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, reſpice finem.
Non ſpondere, Thales Mileſius vtile cenſet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Auſonium plenius eadem apophthegmata Græcè & La-

tinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus *Cleobulus.*] Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Aegypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima menſura; vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum, trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderantur. Idem habet Heſiod. 1. ἔργων.

Chilon. *Chilon.*] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in ſermone conciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt, ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma, γνῶθι σαυτὸν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit Aeſopo Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptem ſapientum. Sed quid ſpeculum cum ſui cognitione? Inuenta ſunt ſpecula, inquit Seneca 1. quæſtionum naturalium, cap. 17. vt homo ſe ipſe noſceret. Multa ex hoc conſecuta: primò, ſui notitia, deinde & ad quædam conſilium. formoſus, vt vitaret infamiam: deformis, vt ſciret redimendum eſſe virtutibus quicquid corpori deeſſet: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus eſſe diſcendi, & fortia audendi: ſenex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos videndi. Hæc ille.

Periander. *Periander.*] Hunc aiunt tyrannum fuiſſe immodica quadam iracundia, quique ciuitatem auro ſpoliarit, & inceſtus non nominandos perpetrarit. vnde plerique negant hunc fuiſſe vnum è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendā nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdam ſcriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. cap. 4. & lib. 26. cap. 9.

Pittacus. *Pittacus.*] Hiradio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognoſcendum, id eſt, temporis habendam eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith, nigerrimum ſemen optimumque, excitatiſſimi odoris, quo minimo

ſumpto in cibis dat ſaporis gratiam: largiùs autem, venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum piper, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & melaſpermon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib. 19. cap. 8.

Solon.] In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenienſium, parētibus nobiliſſimis ortus, leges Draconis ſanguine, non atramento ſcriptas mitigauit, aliis promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouidius 3. Transformat. retulit his verbis: *Solon.*

—ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, diciq; beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq; funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias.] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum: *Omnia mea mecum porto:* & illud noſtrum, οἱ πλεῖυς κακοὶ, quo taxabat vitiorum inter homines omni parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidētem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius: *Bias.* *Sardi.* *Muſimones.*

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij ſunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales.] nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologiæ peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſententias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam, ἐγγύα πάρα δ' ἄτη. qui enim ſe vadem ſtatuit, ſibi ſeruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dicit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fide iuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galerita vel alauda dicitur. Plinius 11. cap. 37. Merops, quòd apes comedat, apiaſtra, idem lib. 10. *Thales.*

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monſtrũ id? Sphinx eſt. Cur cãdida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſſa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica littera poſſit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namque vir ipſe bipesq́ tripesq́ & quadrupes idem eſt,
Primaq́ prudentis laurea, noſſe virum.

Vt mi-

VT minùs prouectis aliquantiſper conſulam, pauló altiùs repetam carminis huius argumentum ex ſententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocaſtæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouiſſet, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recèns natum paſtori dedit interficiendum. Ille ſuſpenſum traiecta reſti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus paſtor regius, tum fortè miſericordia motus, ad Regem ſuum Polybum detulit: qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm adoleuiſſet iam corpore robuſtus & animo forti, ſui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre conſuluit: à quo reſponſum habuit ſe parricidam futurum, & ſuæ matris maritum. Itaque Corinthum repetere noluit, viamque ingreſſus qua Thebas proficiſceretur, obuium parentem (à quo, quòd non ceſſiſſet, ſceptro fuerat percuſſus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infeſtata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monſtrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma ſolebat proponere, eosque qui id neſcirent diſſoluere, de ſaxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuiſſe traditur ænigma: *Quod animal eſſet & quadrupes, & bipes, & tripes.* quod Auſonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus eſt his verbis;

Oedipi vita & fatum.

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolus,
Terruit Aoniam volucris, leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob cauſſam edictum per vniuerſam Græciam promulgari iuſſit, eſtque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma diſſolueret, ſuam illi ſororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus, ænigma ſoluit, deque humanæ vitæ partibus interpretatus eſt. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: ſenex autem tripes, quòd ſæpiùs vtendum baculo ſit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia ſe ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à ſcriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Heſiod. in Theogonia: ſuntque qui aſſerant Sphingem eſſe ex genere ſimiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhiſt. ſimias eſſe volunt. Alia Plin. ſcribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. c. 12. ex quibus

locis petendam eſſe veram Sphingis deſcriptionem plerique cē-ſent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem pernicioſum quendam hominem fuiſſe qui ſua calliditate multos peremerit. Sed hæc miſſa faciamus, & ad mythologicam tractationem veniamus. Sphinx triformis (vtpotè quæ puellari forma ſit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editiſſimo huius vitæ monte, & quaſi theatro locatam, infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimere nō alia de cauſſa, niſi quòd ſeſe non agnoſcant, id eſt, ſe homines eſſe ignorent. Triplex autem monſtri forma refertur ad tres primarias cauſſas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræſentat, fœdamque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam fermè naturam commutet, quo fit vt ab omni vera diſciplina rectaque inſtitutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quaſi obſidetur, leuitatem & inconſtantiam animi ſatis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturæ vel conſuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui eſt, quod firmum aut conſtans eſſe vel videri poſſit? Cæterùm pedes, quales ſunt leonis, indicant ſuperbiam arrogantiamque; quæ cùm falſam de rebus opinionem habeat, ſeque ſcire putet quod neſcit, non mirum eſt ſi turpiter impingat, & longiſſimè abſit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis cauſſa eſt ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè ſe deceat, non videt. Altera eſt corporis voluptas, primo quidem aſpectu blandiens, ſed aſperrima, triſtiſque, poſtquàm guſtaueris: De qua ſic antè,

Sphingis deſcriptio.

Virginis facies in Sphinge.

Plumæ Sphingis.

Leonini pedes.

Ingenij leuitas.

Voluptas corporis.

—— meretricius ardor
Egregios iuuenes ſeuocat à ſtudiis.

Superbia. Tertia cauſſa omnium perniciosiſſima, & ad nocendum imprimis efficax, eſt animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in ſuperioribus, verbum non amplius addam.

Sphinx, ignorationis ſymbolum.

Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur eſſe tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipſiſſima verba huc traduco ad maiorem fidem: *ἔστι ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προεβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστίν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν ἐστὶν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐχ εἰσάπαξ,*

ὥσπερ

ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. id eſt: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalutem quidem conſequebatur; qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum; quid neque bonum, quid neque malum ſit in vita. Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalutem ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij ſollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Aelian. de hiſtoria animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem, & torquet ad ſophiſtarum genus.

Noſſe ſe ipſum quam vim habeat.

At quibus eſt notum, &c.] Plato in Charmide, & Plutarch. variis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribns templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Platonem Dialogo De natura hominis, omnium difficillimum videtur, eiuſque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam plerique exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidẽ diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui ſeipſum norit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantoque munere Deorũ ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ſeipſe perſpexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit, quantaque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendamque ſapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe beatum fore. Nam cùm animus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequio indulgentia-

gentiaque diſceſſerit, voluptatemque, ſicut labem aliquam dedecoris oppreſſerit, omnemque mortis dolorisque timorem effugerit, ſocietatemque carnis eiecerit, tum omnibus ſe naturâ cõiunctum duxerit, cultumque Deorum & puram religionem ſuſceperit, & exacuerit illam vt oculorum, ſic ingenij aciem ad bona eligenda, & reiicienda contraria: quæ virtus ex prouidendo eſt appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idemque cùm cælum, terras, maria, rerumque omnium naturam perſpexerit, eaque vnde generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternumque ſit, viderit, ipſumque ea moderantem & regentem penè prehenderit, ſeque non vnis circundatum mœnibus popularem alicuius definiti loci, ſed ciuem totius mundi, quaſi vrbis vnius agnouerit, in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conſpectu, & cognitione naturæ, Dij immortales, cùm ſe noſcet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm deſpiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur ampliſſima! Atque hæc omnia quaſi ſepimento aliquo vallabit, diſſerendi ratione, veri & falſi iudicandi ſcientia, & arte quadam intelligendi, quid quamque rem ſequatur, & quid ſit cuique contrarium. Idem Cicero 1. Tuſcul. Eſt illud vel maximum, ait, animo ipſo animum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis; quo monet, vt ſe quiſque noſcat: non enim, credo, id præcipit, vt membra noſtra aut ſtaturam, figurámve noſcamus: neque nos corpora ſumus: neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Noſce te, dicit, hoc dicit, Noſce animum tuum. Nam corpus quidem quaſi vas eſt, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur noſſe, niſi diuinũ eſſet, non eſſet hoc acrioris cuiuſdam animi præceptũ, ſic vt tributum Deo ſit, hoc eſt ſeipſum poſſe cognoſcere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. artis de ſuo templo:

Eſt ibi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſci quà ſibi quemque iubet.

Auſonius eidyllio 4.

Quanquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σεαυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò ſententiam Thaletis eſſe vult Laërt. lib. 1. Chilonis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi ſermonem περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτόν. Macrob. 1. Saturn. cap. 6.

Ada.

Adagium, Noſce te; multosq; alios qui auream hanc cęleſtemq; gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtuc mihi occurrit è Philæbo: τῆς πάσης πονηρίας ἐςὶ τὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ σώκρατες.

Præcipitis monſtri.] ignorantiæ, quæ eſt reuera θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσπέλαστον κακὸν, vt loquitur Sophocles περὶ ἀμαθίας. Præcipitis monſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel monſtrum præceps, idem eſt atque periculoſum, eo quòd in præcipitijs ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putentur.

Namque vir ipſe bipesq;, &c.] Tres hîc notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alij aliter diſtribuũt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. *Tres ætates.*

Primaq; prudentis laurea.] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè pieque monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani. *Primus ad ſapiẽtiam gradus.*

Laurea.] victoria, gloria. Martialis 7. lib. 4.

— veniat laurea multa licet.

Idem in ſecundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

Auſonius eidyllio 9.

Hac profligati venit modò laurea belli.

noſſe virum.] Oraculum id, γνῶθι σαυτὸν, præter cæteros explicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſummam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initio 3. lib. cui Pædagogo nomẽ indidit, pulcherrimã & maximam diſciplinarũ omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nónne putas inter morbos nullum magis pernicioſum inſipientia? eumque qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum? an etiam plurimorũ cauſſam malorum aliis eſſe?

Men-

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA vulpes in Choragi pergulam,
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret.
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

ID ex Aeſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus effícti laudauit elegantiam, ſed nihili eſſe duxit, quia cerebro careret. quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους. vel in quoſdam formoſulos & elegantiore cultu adoleſcẽtes,

Forma nihil, ſi ſola forma eſt.

adoleſcentes, cætera verò prorſus obtuſos nulliusque frugis qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici ſolet, In aurea vagina gladiũ plumbeum. vnde conqueſtus eſt neſcio quis Græcorum his quidem verbis:

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενής,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id eſt,
Multis mortalium aſpectus liberalis:
Mens autem in ſe ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non eſſe in facie exornanda, ſed potiùs in actionibus & ſtudiis honeſtis pulchritudinem eſſe quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formoſiſſimus: ſed, vt ille ſubiicit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius ſemel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo; vt perſpicuè oſtenderet eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laude dignæ ſunt, minimè idoneam. Eſt itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quemque virtutis & honeſti ſtudioſum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. id eſt: ſuam ipſius formam in ſpeculo debere conſpicere, vt ſi forma bona ſibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna ſunt: vt putet admodum abſurdum eſſe in pulchro corpore animum deformem continere: quòd ſi deformis ſit in iis quæ corporis ſunt, eo magis curandum ſibi nitendúmque, vt pulchritudinem animi conſequatur. Cæterùm Philoſophi permulti animæ ſedem in cerebro, tamquam in arce ſumma poſuere: vnde vecordes & inſipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Nireus formoſiſſimus.

Socratis dictum ſapiens.

Cùm facies peiora ſenex, vacuumq́; cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita ſcitè redditum huc apponam:

Mimi ingreſſa domum vulpes dum ſingula rerum
Viſendi ſtudio, ſcenæ inſtrumenta reuoluit,
Formoſi laruam ſimulacrum repperit oris:
Inq́; manu ſumens, animoq́; & lumine luſtrans,
O quàm inſigne caput, ſpecie quàm, dixit, honeſta,
Sed rationis inops, caſſoq́; informe cerebro.

Sordet honos formæ, niſi cui ſapientia iuncta eſt.

Fabrè.] id eſt, affabrè, ingenioſè, artificio quodam ſingulari, δαιδαλέως.

O' *quale caput eſt, ſed cerebrum non habet.*] ὢ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs.

Diues indoctus.

Emblema CLXXXIX.

T R A N A T aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Ecquid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

Hue

HVc pertinet Diogenis apophthegma, cùm diceret indoctũ diuitem, arietem eſſe in aureo vellere; & Socratis, qui eius generis homines aureá mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hîc verò notantur potiſſimùm locupletes illi, qui cùm ſint hebeti & obtuſo prorſus ingenio, ducuntur trahunturque pró vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec ſecus ac infantes anniculi è nutricis amplexu, illi quid loquantur, quidque ſtatuant, non habent quód illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri ſolet: *Aries in aureo vellere.*

πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος·
ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. ſatis eſſe poteſt ad id Emblema illuſtrandum: nempè ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἀγνοίαν, κἂν πλούσιοι. quæ Socratis diſputatio eſt cum Euthydemo. Vt autẽ Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ inſidias vnà cum Helle ſorore fugiens viſus eſt per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauẽ fuiſſe paratam fugienti, cuius inſigne aries erat. *Serui homines ob imperitiã.*

pretioſo in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iuſtinus in Trogum lib. 42. Sunt qui aurei velleris pellem interpretentur fuiſſe librum quendam veterum more in pelle conſcriptum, in quo auri conficiendi ſcientia traderetur: cuiuſmodi libros cùm Diocletianus ſumma diligentia perquiſiuiſſet apud Aegyptios (qui huius peritiſſimi cenſebantur) omnes flãma conſumpſiſſe fertur, ne diuitiis ita comparatis Aegyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tempore artem hanc publico Cæſaris edicto ſemper habitam fuiſſe flagitioſam. Sed dum alios pleroſque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potiſſimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos eſſet, à principibus quibuſdam viris congeſtam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucaſi montis, auro abundabat, vel teſte Strabone, qui ſcribit multos fontes ex Caucaſo manare, ſcaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibuſdam lanoſis in aquam iniectis. Hinc enim ſuſpicari poſſumus locum eſſe fabulæ datum: pelles enim, ſubſidente in iis arena, ſpeciem aurei velleris præ ſe ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάῤῥους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημέ- *Aureum vellus.*

μέναις, καὶ μαλλωταῖς δωραῖς ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

ſenſu hebeti.] qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus. vnde illud, προβατικὸν βίον ζῆν, & προβατώνηθος. Pierius libro 10.

Coniugis aut ſerui quẽ regit arbitrium.] is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος.

In fidem vxoriam.

Emblema cxc.

Ecce puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce
Ut ſedet, vt catulus luſitat ante pedes!
Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quam ſi educat ardor,

Ma-

Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris ſunt. ſic Scheneida vicit
Hippomenes, petiit ſic Galatea virum.

DVO ſunt quę matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque ſtabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem ſymbolum, canis fidiſſimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium ſiquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide conſtantiaque fouetur imprimis atque conſeruatur. Porrò autem Veneri conſecrata, cui nimirum aureum Heſperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes, & Galatea ſuum amaſium malo petijt. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio: *Malum, Veneri ſacrum.*

τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἑκοῦσα φιλεῖς με, &c.
Malo ego te ferio; cape, ſi me diligis, illud.

dextra iungitur.] Dextra, fidei ſymbolum, vti ſuperiùs explicuimus.

catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræſentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obſequium & fidem putat præſtandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S. C. præfectus eſt limitibus metandis, eſt canis allatrans, qui notat fidem eſſe præſtandam ei qui eiuſmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5. *Canis, fidei nota.*

in læua.] parte ſiniſtra.

ſic Scheneida vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia ſuis procis certamẽ curſus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, curſum cum puella inſtituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuertit curſum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph. *Hippomenes vicit Atalantam.*

petijt ſic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat: *Galatea.*

Malo me Galatea petit laſciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

CVM furit in Venerem, pelagi ſe in littore ſiſtit
Vipera, & ab ſtomacho dira venena vomit:
Murænamq; ciens ingentia ſibila tollit,
At ſimul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obſequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obſeruent inſtinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc eſſe deteriores. Baſilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congreſſu, quales coniugum mores

eſſe

eſſe debeant, oſtendit. Vipera, infeſtiſſimum animal eorum quæ ſerpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, ſibiloque ſe adeſſe ſignificans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata beſtia copulatur. Quorſum hæc ſpectat oratio? vt intelligamus, ſi duris & feris moribus ſit vir, eum eſſe vxori ferendum, nec coniugium vlla ex cauſſa dirimendum. Obiurgator eſt, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & moroſus, at iam membrum tuum eſt, atque omnium præſtantiſſimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipſum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam eſt naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Diſcant igitur ij qui in aliena coniugia inuadunt, cuiuſmodi beſtiæ ſint ſimiles. Hæc ferè Baſil. Græca ſi quis malit, propter viri tanti auctoritatem huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῇ θαλασσίᾳ μυραίνῃ, καὶ συρίγματι τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ' ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ' ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σὸν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τίς ἐστι τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταποῖς εἰσὶν ἑρπετοῖς παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. inſtitut. 25.

Fons Emblematis.

Cùm furit in Venerem.] dum coitum appetit.

Vipera.] à vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τοῦ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os feminæ caput inſerit: at illa poſt rem peractã illud præcidit, mox paritura diſrumpitur: nec niſi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura eſt. Nam non oua, vt plerique ſerpentes, ſed catulos fermè viginti parere dicitur. Ergo non niſi parentum cæde fetus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauiſſe naturam, ne tam noxij animalis ſpecies ſupra modum augeſceret. Ait enim Solinus viperam inſanabili

Vipera partus & fetus qualis.

eſſe morſu, eiusque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum eſt, ideoque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Muranamq; ciens.] De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem exiſtimaram, ſecutus quorundam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicij, amicus meus; ſiquidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, ſed propter ſimilitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem ſpecie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas eſſet in Lampetrarum genere; & cum feminis nõ difficiliùs & rariùs capi. Is veró captus, nunquam viſus eſt dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præſertim cùm Plinius cap. 29. lib. eiuſdem 9. tradat in murænis documentum ſæuitiæ Vedium Pollionem Romanum inueniſſe, qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac ſi ad id terrarum feræ non ſufficerent. Quod Lampetræ non poteſt accommodari. Cæterùm fabulam hanc, ſeu hiſtoriam mauis, de murænæ & ſerpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei ſexus eſſe tradit, & concipere è ſerpentibus, ob id ſibilo à piſcatoribus tamquam ſerpentibus euocari & capi. Quam ipſe ſententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri piſces ſtato tempore pariant. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentium impleri putat. Ariſtoteles Myrinum marem appellat qui generat: diſcrimẽ eſſe quòd Muræna varia & infirma ſit: Myrinus vnicolor & robuſtus, denteſque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus eſt Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, ſi quid
Turpe paras. ——

coniunx Alternum debet, &c] Idipſum eſt quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: itemque vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vxor.

In fe-

In fecunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM pueris lapides iacientibus, hoc me
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictoq́ue arduа libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem ſuarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vſque adeò perditos & profligatos, vt dam-

Molliter educati liberi damnum parentibus arceſſunt.

num atrociſſimum & infamiam iis arceſſant, à quibus ſunt molliter educati. Tales ſunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo inſignes cenſura corripit, aut coërcet magiſtratus, non ſine parentum dolore incredibili. Ea enim vox eſt ſub perſona matris apud Ouidium:

Locus è Nuce Ouidiana.

Nunc vterus vitio eſt, quæ vult formoſa videri,
Raraq́ in hoc æuo eſt quæ velit eſſe parens.
Certè ego ſi numquam peperiſſem, tutior eſſem:
Iſta Clytæmneſtra digna querela fuit.

Itemq́ue:

Fructus obeſt, peperiſſe nocet, nocet eſſe feracem;
Quæq́ fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur ſumpta. ſic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβολήτου παίγνιον εὐστοχίης.
πάντας δ' ἀκρέμονάς τε, καὶ εὐθαλέας ὀρθάμνους,
κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati verſionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quiſque petit, cur in me deſtinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, ſunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta miſſilibus.
Quid mihi profuerit, quòd ſim fecunda, parensq́?
Me miſeram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri poſſunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

ruſtica cura.] ruſticus laborioſus, vt Horat. 2. Carm. dixit,

Iuuenumq́ prodis publica cura.

ardua.] altiſſima, ingens.

perſtricto libro.] rupto & ſciſſo cortice. Librum vſurpat in primaria ſignificatione. Vide Caſſiodorum lib. vndecimo, epiſt. 38. Variarum.

fundis.] inſtrumentis ad lapides eiaculandos.

petor.] dilapidor.

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

ANTE diem vernam boreali cana palumbes
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, ſibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipſa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore ſubit?

HOc ſuſceptum eſt in quaſdã ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire ſinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia ſunt, id numquam admittant: certumq́ue ſit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præ- *Matrum quarundam in fetus impietas.*

ter

ter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare & tutari, vt ſe non foueant accuratiùs. Nemo eſt profectò qui neſciat tantam non eſſe belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui ſua pignora relinquere non verentur, aut etiá perdere non exhorrent, quę communis omnium parentis inſtinctus & pietas ſeruare iubet, iiſdemque curare quæ ad vitam ſuſtentādam neceſſaria ſunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæſo, diris deuouebimus eiuſmodi flagitium, non dicam parentum, ſed carnificum impiiſſimorum, qui naturæ ius vel etiam honeſti repagulum præcipuum diſſoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum ſcelus, tantumque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicá ignotis aut exteris, ſed iis qui quaſi ſui corporis membra ſint, imò reuera expreſſiſſima, non muta aut adumbrata, vt ſic dixerim, ſimulacra? Id fortè fit, vt famæ conſulatur, & ne ob hanc labem culpamque teterrimam apud eos, quibuſcum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere cauſſas.

Etenim quæ hæc vita eſſe poteſt, quæ aſſiduò ſibi malè conſcia nocte dieque ſuum portet in pectore teſtem? Tantùm verò abeſt vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei teſtes habemus hiſtorias tum Græcorum, tum Romanorum. Hîc autē exemplum proponit palumbis, quæ ſæuiente frigore nidificans, & partum emittens, ſibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipſa ſæpè mater gelu contabeſcat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excuſſerit, extremo ſupplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ ſua ipſius viſcera (horrendum dictu factuque impium) euiſcerat? Succurrit ad hanc rem grauiſſimum Tertulliani teſtimonium: Cùm nobis homicidium ſemel interdictum ſit etiam cōceptum vtero, dum adhuc ſanguis in hominem delibatur, diſſoluere non licet. Homicidij feſtinatio eſt, prohiberi naſci: nec refert natam quis animam eripiat, an naſcentium diſturbet. Homo eſt & qui eſt futurus: & fructus hominis iam in ſemine eſt. Qua ratione mulier quædam Mileſia quòd medicamentis partum abegiſſet, damnata eſt capitis: quanquam enim eum qui nondum eſſet homo, expuliſſet, ſuſtulerat tamen ſpem parentis, memoriam nominis, ſubſidium

Palumbes ſe ad fouendos fetus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

dium generis, heredem familię, deſignatumq́ue ciuem Reipub. vt Cicero in Cluētiana. Ouidius alicubi deteſtatur facinus idem matrum, quæ in ſuos fetus ita crudeles ſunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait:

Præclarus Ouidij locus in matres conſultò abortientes, aut fetum enecantes.

Quæ prima inſtituit teneros auellere fetus,
Militia fuerat digna perire ſua.
Si mos antiquus placuiſſet matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem creſcentibus vuis,
Pomaq́ crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura ſua: ſine creſcere nata:
Eſt pretium parua non leue vita moræ.
Veſtra quid effoditis ſubiectis viſcera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida diſperſam puerorum ſanguine culpam,
Atque ſua cæſum matre queruntur Ityn.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iaſon
Figere ſollicita corpora veſtra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus auſa leæna ſuos.

Cæterùm ex Antipatri Græco tralatum eſt Alciati hoc hexaſtichon:

Typus Emblematis.

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα τιθὰς ὄρνις,
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν· ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
πρόκνη καὶ μήδεια κατ' ἀΐδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta ſit, eaque naturalis in liberos στοργὴ parentum, doctè Xenophon diſputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας.
Euripidis citatur illud,

ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi ſunt, anima.

Philoſtratus ſic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi ſunt animæ inſtar. Is affectus à M. Tullio epiſtolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernam.] Palumbes poſt ſolſtitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] ſæuiente Aquilone, qui frigidiſſimus eſt.

Col-

Colchi.] ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iaſone ſuſceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filiũ ex Tereo trucidauit, & patri comedendum apposuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne. —

Pietas filiorum in parentes.

EMBLEMA CXCIIII.

PER *medios hoſteis patriæ cùm ferret ab igne*
Aeneas humeris dulce parentis onus:
P*arcite, dicebat: vobis ſene adorea rapto*
Nulla erit, erepto ſed patre ſumma mihi.

Hoc

HOc etiam extulit è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δεράτων μέσον ἥρπασεν ἥρως
ἀινείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
ἔκλαγε δ' ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα. *Typus Emblematis.*

Sic conatus ſum aliquando reddere:

Suſtulit Aeneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinueſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Aeneas Anchiſen patrem & Aſcanium humeris ſuſtollens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi: *Epigramma Sannazarij.*

Hæc mihi quæ roſeos iuſsit ſordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troicus vrbe,
Anchiſesq́ue ſenex, Aſcaniusq́ue puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluiſſe tuis.
Scilicet Aeneam, natumq́ue patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obrueresq́ue Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgasq́ue feros, rigidosq́ue Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus?
Hæc eſt Iliacos pietas ſpectanda per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Aeneas potiſſimùm commendatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cūctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma ſuſtulit: quod hoſtes Græci cùm vidiſſent, moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſere, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluſere, fatentes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & manſuetudinē eſſe adhibendam, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quanta obſeruantia quantoq́ue amore debeamus *Aeneæ pietas.*

afficere parentes, à quibus ſecundum Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς Διός, teſte Proclo: dixitque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſerm. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco. ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ ᾧ ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν τοιοῦτον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δή κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύει ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Aeneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutumque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid nō pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Per medios hoſteis.] per medias Græcorum militum copias.

patriæ.] Ilij.

ab igne.] incendio. prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Apellæ genethliaco: ἐκ μέσου, φασι, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio, quod dicitur, incendio ſeruare virum; pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Deque viri collo dulce pependit onus.

de Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea.] gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Adorea quid.

plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appel-

appellabant, quia glorioſum eum putabant veteres , qui farris copia abundaret, vt tradit Feſt. Pompeius. Ammian. Marcell. 20. Laborum factorumque vehens adoreas celſas. Sidonius Apollinar. Epiſt. 7. Poſſet triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari? Apuleius Aſini aurei 3. Iam & ipſe poſſum mihi primam iſtam virtutis adoream numerare. & 7. Vt, quod aiunt, domi foriſque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.

rapto, erepto.] Obſerua diſcrimen ſignificationis inter ſimplex & compoſitum, vt illud eſt in ſuperioribus:

Viris rapimur, piſcibus eripimur.

Mulieris famam, non formam, vulgatam eſſe oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phidias, ſexumq́ referri
Femineum noſtra iuſsit ab effigie:
Quodq́ manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Fons Emblematis. PLutarchi hæc ſunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello ſcripſit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ᾖ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψ

γου π

γου πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνέν-δεξον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierum virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim cenſet optimè vt corpus, ita & famam ſapientis feminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famã vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel. in Oeconomicis, nec veſtium elegantiam nitorem\que, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis: *Locus Ariſtotelis.*

Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus teſtis eſt quoſdam ſuas vxores repudiaſſe, quòd cum aliis fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elienſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matremfamiliâs à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eamque tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliâs ſcripſerunt. Sed illud Propertij ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſſis,
Et quæcumque viri femina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Caſta pudicitiam ſeruat domus.* Olim putabant nõ ſatis dignum matrisfamiliâs nomine, ſi in publico verſaretur: quamobrẽ Conſtantinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. vetuit ne materfamiliâs in publicũ protraheretur, nẽpe ob verecundiã ſexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & mulieres virorũ cœtibus immiſceri nõ cõuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudicijs, in 6. Succurrit exemplũ nobile & graue im-

primis Sulpitij Galli, qui vxorẽ dimiſit, quòd eam aperto capitẽ foris verſatã cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantũ præfinit oculos, quibus formã tuã approbes. His decoris inſtrumẽta compara, his eſto ſpecioſa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conſpectus ſuperuacua irritatione accerſitus, in ſuſpicione & crimine ſubhæreat neceſſe eſt. Val. Max. lib. 6. cap. De

Silentium mulierem decere. ſeueritate. Quantùm autem attinet ad mulieris ſilentium, Epicharmus aiebat ſermonis parcitatẽ in muliere probitatis eſſe argumentum: Nicoſtratus, caſtitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudq́ue Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt eſt apud Euripidem, quæ apud viros tacere non poſſunt, ſeſe dedecore aſpergunt. Silentium vxoris, ego neque ſuſpectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & ſi ducta fuerit ad magiſtratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expreſſit Hadrian. Iunius, rariſſimum Galliæ Belgicæ decus:

Teſtudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obſtruendo dentium ſepto altera.
Ne vaga diſcurſet coniux, neu futilis eſto,
Ipſamq́ cura opum tuendarum addecet.

Columellæ locus. Idem annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa ſunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges inſtituuntur. Interea tamen non tranſiliam id Columellæ è proœmio 12. De re ruſtica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ propoſuimus deſiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quæ domi cuſtodiri oporteret, iure à natura comparata eſt mulieris ad domeſticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forenſem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tum etiam itinera & labores pacis ac belli, id eſt ruſticationis & militarium ſtipendiorum diſtribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domeſtica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc ſexum cuſtodiæ & diligentiæ aſſignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam cuſtodiendi.

Teſtudo. *Teſtudo.*] à tegendo, vel quòd teſta tecta ſit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id eſt, domiportam appellat Heſiodus 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

San-

Sanguine caſſa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agreſtis, humilis, aſpera, *Aenigma de teſtudine.*
Capite breui, ceruice anguina, aſpectu truci,
Euiſcerata, inanima, cum animali ſono.

& alius quiſpiam alludens ad noſtrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta & ſanguine caſſa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.] à Plinio nominatur artifex numquam ſatis laudatus, excellens ſtatuarius: cuius opera præſtantiſſima repete ex Plin. cap. 8. lib. 34. & cap. 5. lib. 36. *Phidias.*

ſexumq; referri femineum.] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog. *Venus, vocabulum polyſemum.*

Parta mea Veneri ſunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Feſtum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præſideat, quòd Græcè κύειν parere ſit.

In Pudoris ſtatuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE *deſponſa ſequi cupiebat Vlyſſem,*
Ni ſecus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo.
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo ſedens velat vultus, obnubit ocellos:
Iſta verecundi ſigna pudoris erant.
Queis ſibi prælatum Icarius cognouit Vlyſſem,
Hocq́; pudori aram ſchemate conſtituit.

Fons Emblematis. ID ſumptum eſt ex Pauſaniæ 3. qui Laconica inſcribitur, vbi agit de Pudoris ſimulacro, quod Icarij patris Penelopes do-

quum

num fuiſſe ſe unt: Græcique hiſtoriam de hac re huiuſmodi cõſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtrà contendiſſet, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ perſuadere conatus eſt. cumque acriùs inſtaret, ne ſe defereret, Vlyſſes iuſſit vt ea ſponte ſequeretur quem vellet, aut cum patre, ſi grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquam reſpondebat. Quare pater, intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentum eo loco Pudoris ſimulacrum erexit, quod in Laconia ſpectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. hiſtoriæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam *Mulier* parentibus gratiam & pietatem, ſed maritum præ cæteris ſequi *parentis* & obſeruare: quod & ſacræ literæ præcipiunt; ſiquidem homo *virũ præ-* relinquat patrem & matrem, & vxori adhæreat eſt neceſſe, ſint- *ferre de-* que duo in carne vna. Videturque huc referendum quadam ex *bet.* parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyſſem ſcribere fingitur his verbis:

Me pater Icarius viduo diſcedere lecto
Cogit, & immenſas increpat vſque moras.
Increpet vſque licet, tua ſim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux ſemper Vlyſſis ero.
Ille tamen pietate mea, precibuſq; pudicis
Frangitur, & vires temperat ipſe ſuas.

Cui fortè diſſimile nõ eſt quod ſcribit Euſtathius interpres Homeri: ἔχει γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem; nupta ad maritum pertinet. Eiuſdem ſtatuæ mentio eſt apud Lucianum in Imaginibus.

Ithacam] Vlyſſis patriam, inſulam in mari Ionio, vnde ipſe *Ithaca.* Ithacus & Ithacenſis cognominatur à Poëtis.

Sparten.] id eſt, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.] Penelope. quod vocabulum non ita ſtrictè accipitur, *Virgo pro* vt ſomniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iuriſconſul- *muliere* tos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de *quauis* verb. ſign.

obnubit ocellos] Hoc ſimpliciter referri poſſe videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quę rectà viros non aſpiciat, ſed cùm loqui neceſſe habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demiſſa profatur.

& in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demiſſa voce locuta eſt.

vnde dictum olim, pudorem in oculis eſſe, ait Ariſtot. 2. De arte dicendi. Sed conijcio noſtrum hunc non temerè verbo obnubit, vſum fuiſſe, vt alluderet ad veterem nuptiarũ ritum: dictæ enim nuptiæ ſunt à nuptu, hoc eſt opertione; nubere eſt velo tegere; mulier enim nupta, id eſt obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus eſt quòd terras & mare obnubat, vt cælum nubes. Id probant apud Feſtum Pomp. Cælius & Ciutius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc ſchemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, ἔσχημαι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta ſignificat.

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

Dii *melior a piis, Mezenti, cur age ſic me*
Compellas? emptus quòd tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferaq́; Etruſci facta nouare ducis?

Conqueritur hîc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimillimum eſſe *Puellæ querela de patre inhumano.*

 dicit,

dicit, quod fuit olim ſolemne ac familiare *μισανθρώπᾳ* Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate ſolebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe ſenſim animam infeliciter exhalarent. Perinde ſeſe habent crudeles illi patres, qui ſuas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo diſſolui poſtea nefas) copulare non horrent hominibus lepra & podagrâ confectis, & ſæpiùs Neapolitana ſcabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, qui mortuis eo quidem peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vſque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitādo enecet. Eiuſmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & feſtiuè depinxit Eraſmus in Dialogo, cui titulus eſt *ἄγαμος γάμος*: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam deſcribit. GA. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? Mi Petroni, dixiſſes Deam quampiam eſſe: nihil illam non decebat. Interim nobis prodiit beatus ille ſponſus, trunco naſo, alteram trahens tibiam, ſed minus feliciter quàm Suiſeri ſolent, manibus ſcabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto: ſanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore geſtat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? GA. Neſcio, niſi quòd hodie pleriſque videtur adempta mens. PE. Fortaſſe prædiues eſt. GA. Eſt affatim, ſed ære alieno. PE. Si puella veneno ſuſtuliſſet ambos auos & auias, quod grauius ſupplicium de illa ſumi poterat? Si minxiſſet in patrios cineres, ſatis pœnarum datura fuerat tali monſtro vel oſculum dare coacta. Mihi ſanè factum hoc crudelius eſſe videtur, quàm ſi illam nudam obieciſſent Vrſis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ pepercīſſent tam inſigni formæ, aut ſubita mors finiſſet cruciatum. mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

Eraſmi locus è dialogo, cuius titulus, Cõiugium impar.

8. Æneid.

—iungebat corpora viuis,
Componens manibuſq; manus, atque oribus ora.

quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer eſt, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipſum quod ſpirat, merum venenum eſt: quod loquitur, eſt

peſtis,

peſtis: quod contingit, mors eſt, hæc ille. Huc refer etiam Prouerb. Malè coniugati.

Dij meliora piis.] Optandi formula per apoſiopeſin. ſumptum id ex 3. Georg. Virgil.

Dij meliora piis, erroremq́; hoſtibus illum.

Græci ſic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, ἐυφήμει ὦ ἄρες, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipſum agimus, ne quis poſthac eiuſmodi quicquam poſſit polliceri. Ouid. Epiſt. Helenes: *Dij meliora.*

Dij melius: ſimilis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

—procul, ô procul omina, dixit,

Talia dij pellant.

Et Epiſtola Laodameiæ Proteſilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete ſiniſtrum.

Amorum 2. eleg. 10. idem:

Hoſtibus eueniat vita ſeuera meis:

Hoſtibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiuſd. operis:

Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec ſint inſomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Poſtumij (qui Conſul ſub iugum miſſus ad Caudinas furcas, diſſuadebat fœdus à ſe ictum cum Samnitibus) Quid tandem? ſi ſpopondiſſemus vrbem hanc relicturum populum Roman. ſi incenſurum, ſi ſub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena eſt affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

emptus quòd tibi dote gener.] emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg. *Teq́; ſibi generum Thetys emat omnibus vndis*: in quo alluſum ad matrimonij ſpeciem, quæ veteribus coëmptio dicebatur; de qua Cicero in Topic. & Seruius. Quintilian. declam. 257. Securus ſis pater: petiti ſumus: empti ſumus.

Gallica quem ſcabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum ſuum nomen vnicum eſt ſortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hiſpanica ſcabies: ea eſt ſuperbiſſima, quæ nec lepræ, nec elephantiaſi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, ſi res veniat in certamen. Hanc luē ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hiſpanienſi India infantes naſcuntur. Alij aliò referunt: ſed certò conſtat in iſtas regiones inuectam non *Morbus Neapolitanus, & lues Hiſpanica.*

multo

multo abhinc tempore; nimirùm ignota fuit ante glorioſam, ſed parùm felicem expeditionem Neapolitanam ſub Carolo 8. Gallorum Rege.

Mentagra. *mentagra.*] Morbus eſt à mento ſic dictus. Nam à mento per faciem, collum, pectus & manus, fœdo & inſolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauiſſimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum laſciuia, vt eſt procax natura multorum in alienis miſeriis, mox & vſurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, deſcendentem verò in colla pectuſque ac manus fœdo cutis furfure.

Etruſci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio eſt Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

Cupreſſus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT *effigies mêta, nomenq; cupreſſi*
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA *eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus;*
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA *coma eſt, pulchro digeſtaq; ordine frondes,*
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Cupreſſus unde nominatus, & eius natura. *Indicat.*] Multi Cypariſſum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσους κλάδους τε καὶ καρπούς, à fructuum æqualitate, pariterque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuaque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protendit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub. & prouinciis ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruent atque tueantur; Meminerit etiam optimus quiſque paterfamiliàs ſuorũ liberorum æquam habere procurationem, cùm ſint omnes æquè legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ. lib. 11. cap. 5. Cupreſſi duplex nomẽ habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellãtur ad delectationẽ: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellãt) *Locus D. Ambroſij.* Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tũ ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam admittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solã hanc arborẽ ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquã vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſcitur. Sic Apoſtolica quoq; gratia neſcit defectũ, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterũ quod hîc ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda ſit, illuſtrari nõ minimũ poſſunt his Ambroſij eiuſdẽ verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis docuit niſi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit?

Vnius

Vnius diuitiis filij diuerſa ſorte ceduntur. Alius totius paternæ ſortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhauſtam atque inopem portionem. Nunquid natura diuiſit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad naſcendi atque viuendi poſſint habere ſubſtantiam. Iſta vos docent non diſcernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquaſtis. Etenim quibus dediſtis communiter eſſe quod nati ſunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura ſubſtituti ſunt inuidere; &c.

meta] Meta, ſtrues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg. *Meta.*

Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
Conſtituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cypariſſos appellat. Citat & iſtuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos rectosq́ue cupreſſos.

Cupreſſum autem à Cypariſſo puero nomen habuiſſe, eo quidem Telephi filio ab Apolline adamato, & in arborem ſui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Funeſta eſt.] Cupreſſus Diti ſacra, ideoque pro ſigno funebri ad domos poſita. Plin. lib. 16 cap. 33. Hæc enim procerum magnatumque, ſicuti Apium plebeiorum, ſepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque ſimili propemodum folio, colore, odore, facultate naturaque ſit. Sunt autē qui ramos cupreſſinos ante defunctorum ædes poni ſolitos velint, ne quis per imprudētiam ingreſſurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur quòd ſemel exciſa nunquàm renaſcatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs ſeruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupreſſum Pierij, id eſt lib. 52. *Cupreſſus adhibita funeribus.*

Funeſta] funeribus deſtinata, vel pro mortis ſigno adhibita: Ideò enim Horatius Cupreſſus appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales, ſic enim ait:

—— cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupreſſos.

Idem 3. Aeneid.

—— ſtant manibus aræ
Cæruleis mæſtæ vittis, atraq́ue cupreſſo.
Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus.

Ouid.

Ouid. 3. Triſtium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupreſſu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proſerp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupreſſus.

comere.] ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.] hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dum comuntur, annus eſt. Claudian. in laude Serenæ:

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Leoſthenis in Athenienſes dictum.

Pulcra coma, &c] Huc refer dictum Phocionis in Leoſthenem Oratorem multis & magnificis promiſſis Athenienſes ad bellum concitantem: eius enim orationem cupreſſis eſſe ſimilem aiebat, quæ cùm pulchræ ſint & proceræ, nullum tamẽ fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris ſint elegantibus & apprimè cõptis, nullius tamen frugis ſunt, neque ſuis alicui commodo eſſe poſſunt. Refer huc adag. Cypariſſi fructus.

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui eſt quercus,qui nos ſeruatq́; fouetq́;:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, ſola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque ſic arbos officioſa Iouis.

Grata Ioui, &c.] Quercus Ioui ſacra, qui Deus habebatur Opt. Max.in ea enim reddebat oracula in Dodona ſylua. Virgilius 2.Georgic. — *nemorumq́ue Ioui qua maxima frondet*

Quercus, ſacra Io-uis.

Eſculus, atque habita Graiis oracula quercus.

Claudian. 2. de raptu:

Quercus amica Ioui. ——

Huius autem glandibus priſci veſcebantur ante frumenti vſum: fiebat etiã è fronde querna ciuica corona,quam ciuis ciui , à quo ſeruatus eſſet in prœlio,tamquam vitæ teſtẽ,ſalutiſq́ue perceptæ monimentũ dabat.Fiebat etiam ex ilice :, quod genus ſuperiori non admodum diſſimile eſt. Gellius c. 6.lib.5.& Plin.cap.4.16.

Seruanti ciuem] Lucan. in primo:

Seruati ciuis referentem præmia quercum.

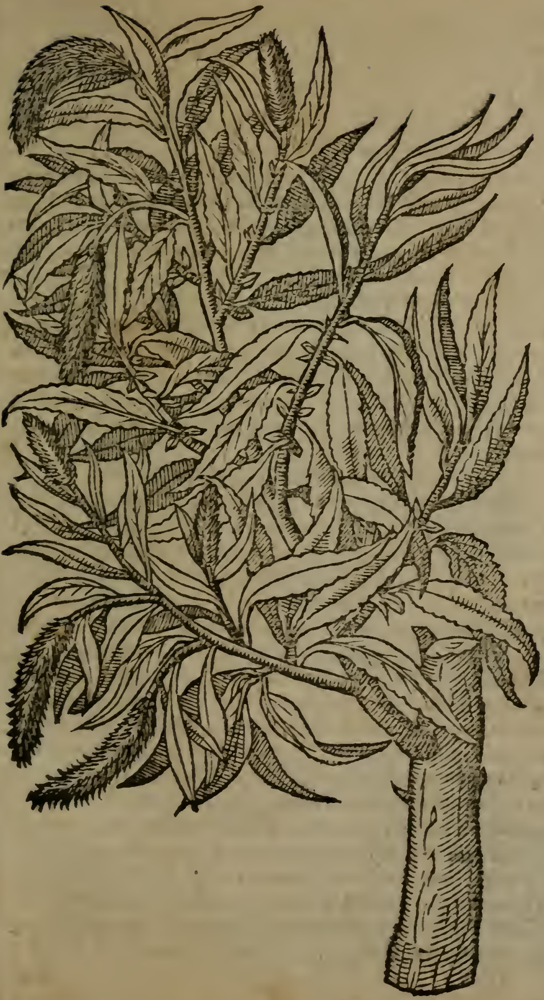
Glandes, veterum cibi.

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipſa ſola vmbra prodeſt.quod conuerti poteſt ad veterem illam legem populo Iudaico à Moſe propoſitam,qua æterni patris filius & ſeruator noſter CHRISTVS expectabatur: cuius quidem ſpei fidem certiſſimam cùm nobis Chriſtianis dederit,poſſumus atque priſci illi ſubinde repetere, ἅλις δρυὸς, reperta tandem , vel potius cuique noſtrûm gratis conceſſa fruge omnium optima diuiniſſimaq́ue,quam ab Euangelio decerpimus. In eam ſententiam luſi aliquando Epigram.

Glande patres aluit quercus,fagusq́; vetuſtos:
Sed modò non cibus eſt, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vſa vetuſtas:
Frugibus inuentis vtimur.at quid id eſt?
Tradidit in ſacro quæcumque volumine Moſes,
Glans erat,& veterum pabula priſca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et miſſa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex ſit vetus atque Propheta:
Sed noua lex CHRISTI *verior eſto cibus.*

Salix.

Salix.

EMBLEMA CC.

QVOD frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus, Clitoriis homines moribus adſimilat.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. De plantis, cap. 2. & 2. cap. 13. De cauſſis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quòd ſemen ocyſſimè amittat, antequam omninò maturitatem ſentiat, vt enarrat Plin. 16. cap. 29. ideoque hydropotarum poteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam bibens nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructum cum vino propinatum, ſterilitatem inferre, genitale ſemen extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de ſalice notauit: vt Aelianus de hiſt. animal. 4. cap. 22.

Salix ſemen amittit.

Clitorius lacus abſtemios reddit.

Clitoriis moribus.] qui vino non vtuntur. Plin. enim 31. cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid. 15. Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abſtemius vndis.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abſtemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idem eſſe ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζειν ἢ τούτων καθάπτεσθαι, muliebria contrectare. nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἡ ὑποδερμὶς (mendoſè ὑποδορὶς, vt legitur in vulgatis Heſychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτος, καὶ κλειτορὶς, caruncula quędam muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nēpe non tam ὠλεσίκαρποι, vt ſalaces, quàm τὸ σπέρμα διαφθείροντες, qui venere licentiùs abutuntur, prouideque ad generandum inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius diſtichi ſenſum: non vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt ſibi videretur ingenioſior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculam retulit; Eraſmi auctoritate ductus. ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Abies.

EMBLEMA CCI.

APTA fretis abies in montibus editur altis:
Eſt & in aduerſis maxima commoditas.

Abies. PLinius c.10. lib.16. In montibus editiſſimis naſcitur abies, ceu maria fugerit. quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedem conſequantur, pericula ſubire nō refugiunt.

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in ſyluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Idem 2. Aeneid.

—— etiam ardua palma
Naſcitur, & caſus abies viſura marinos.

Et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

in aduerſis.] locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere ſibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita. ſitus in excelſo montium, ceu maria fugerit, nec forma alia. materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Nō piget Ambroſij ea de re huc ſententiam è 3. Hexaëmeron cap. 11. adiicere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam caſus maritimos tuto ſubitura remigio: nec ſolùm ventis, ſed etiam fluctibus certatura proceſſit.

Picea.

EMBLEMA CCII.

At picea emittat nullos quòd ſtirpe ſtolones,
Illius eſt index, qui ſine prole perit.

Picea. PIcea, quæ nullos emittit è ſua ſtirpe ſtolones, hominem arguit, qui ſine liberis vitam agat. De hac arbore ſatis multa Plin. lib. 16. cap. 10.

Stolo. *ſtolones.*] Stolo, virgulta eſt ex arborum radicibus, aut trunco producta.

Cotonea.

Cotonea.

EMBLEMA CCIII.

POMA nouis tribui debere Cydonia nuptis
Dicitur antiquus conſtituiſſe Solon.
Grata ori & ſtomacho cùm ſint, vt & halitus illis
Sit ſuauis, blandus manet & ore lepos.

Cotonea cur nouis nuptis ederentur.

PLutarchus in γαμικοῖς παραγγέλμασιν ita ſcribit: Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδώνιον κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν ἐνάρμοστον εἶναι πρώτην καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat ſponſam cum ſponſo concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnam debere eſſe & ſuauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Cotoneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum ſapore & odore eiuſdem lib. cap. 28.

Hede-

Hedera.

EMBLEMA CCIIII.

HAVD QVAQVAM areſcens hederæ eſt arbuſcula, Ciſſo
Quæ puero Bacchum dona dediſſe ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt ſua tempora ſertis:
Palleſcunt ſtudiis, laus diuturna viret.

Baccho ſacra hedera. PIndarus in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id eſt hedereũ, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata ſit. Tradunt autem nonnulli Ciſſum adoleſcentem Liberi patris hiſtrionem ſaltatoremque fuiſſe: qui cùm Deo præſente Thyaſos exerceret, in quendam terræ hiatum caſu lapſus interiit. *Ciſſus, hiſtrio Bacchi.* Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adoleſcenti cognominem. Legitur quidem primo Epigrammatôn;

κίσσῳ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ ζεύς.

Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pauſanias κισσὸν διονύσιον Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id eſt Acharnis, primùm hedera viſa ſit: quo loco ſtatuæ etiam ſunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην διόνυσον, id eſt, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone ſacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari ſolita. Liber autem cum Muſis & Apolline eſſe perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata eſt ei hedera, quòd vt ea ſemper viret, ſic ille ſemper iuuenis; vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea ſerta ſeu corollas, quas poſt expeditionem Indicam circumtuliſſe Bacchus dicitur, Plinio teſte lib. 16. cap. 4. vnde & Dionyſiaca hedera dicta eſt, & Bacchica Ouid. Faſtor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Locus Plutarchi. Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Sympoſiac. 3. ſectione 2. Hederam dicit à Baccho ſumptam, non vt auxilium eſſet aduerſus ebrietatem, aut vt vino aduerſam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum ſonat, ſeſe appellari voluit: ſed vt vinoſi vino vero deſtituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam ſibi vina conficiunt: ita qui hieme deſideraret coronam viteam, quòd

tunc

tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob ſimilitudinem quandam, hederam eſt amplexus. Non poſſum conniuentibus oculis ſubticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorũdem ſcholiaſtis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id eſt lauriuoros, vel lauro veſcentes, aut laurum edentes: quò reſpexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit,

Poëtæ & vates δαφνηφάγοι.

— laurumq́ momordit.

Poëtis autem hederas decretas eſſe, cum Pierio, & aliis quibuſdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiſcerentur, non tam vt perpetuus vtriuſque viror, qui diuturna eorum ſcripta repræſentaret, in cauſſa fuit, quàm vt oſtenderetur eos, qui digni hederis euaſiſſent, laureamque meruiſſent, & arte & ingenio excelluiſſe. Siquidem per laurum intelligebant inſitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atque locupletem: per hederam verò artem & induſtriam peruigili labore partam. Huius quidem rei indicium eſt, quòd hedera ſuapte natura ſit tam imbecilla, vt ſemper repere neceſſe haberet, niſi vel muro, vel plantæ, aut ſaxis hæreret, & pertinax conatu ſeſe attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. Eſt autem operæpretium, vtroque (arte ſcilicet & ingenio) ſi quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus eſſe Poëtis, non homines, non dij, non conceſſere columnæ, vt habet ille. Sed & iſtuc aduertendum,

Digni hederæ.

Lauro, quid intelligebãt veteres.

Hedera quid.

— ingenium cui ſit, cui mens diuinior, atque os
Magna ſonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *— ego quod ſtudium ſine diuite vena*
Nec rude quid poſſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

Procax.] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem ſignificat, procari enim nihil aliud eſt quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, ſeu procacia, vt in l. ſi traditio, C. de action. emp.

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia. Id eſt hederæ nigræ folia parte altera vireſcunt, altera palleſcunt. Ne quid ad hæc requiras, conſule Plinium lib. 16. cap. 34.

Hedera nigra.

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum:
Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miſcent ſuperis.

Hedera poëtis ſacra.

Idem in epiſtol.
Prima feres hederæ victricis præmia. —

Virgilius

Virgilius in Eclogis:

Paſtores hedera creſcentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum veſtibulo Perſius: ait enim,

Heliconidasq́; pallidamq́; Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces. —

Fama doctorum.

Palleſcunt vndique.] Sicuti errabunda tenaxque hedera ſenſim altum conſcendit, exteriùs vireſcens, in cæteris pallida, & aureos corymbos ex ſe producit: ita Poëtæ ſuis laboribus humo pedetentim ſeſe efferunt: & quamquam aſſiduo ſtudio pallidi ſint, fama tamen ex ſcriptis & ingenio concitata ſemper virent: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Ilex.

DVRI-

Emblema CCV.

Dvritie *nimia quòd ſeſe rumperet ilex,*
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

Mvtuatus eſt huius diſtichi argumentum ex Ariſtot. Rhetoric. lib. 3. Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus eſſe ſimiles dixit. vt enim ilices ſeſe viciſſim frangunt: ita Bœotios inter ſe prœliari. Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς, ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις· τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Ilex, nota ſeditioſorum. Seditioſi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt non niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt, cùm numquam poſſint cum aliis conuenire, ſæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiunt à ſua factione, facillimè corripiuntur, ſuorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap. 8.

Malus

Malus Medica.

EMBLEMA CCVI.

AVREA *ſunt Veneris poma hæc: iucundus amaror*
Indicat, eſt Græcis ſic γλυκύπικρος amor.

MEdica malus, quæ & Citrus, & apud noſtros ob aliquam cum auro ſimilitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris poteſt eſſe nota. Eſt enim coloris aurei, dulcis quidem & auſteri nonnihil ſaporis habet, ſed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aſpectu, tota videtur aurea, ſed vbi guſtu dulce dedit, amarum ad ſatietatē vſque aggerit, quod γλυκυπίκρου nomen indicat. Plato itaq;, vt ſcribit Marſilius in Sympoſium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quiſquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύπικρον, id eſt, dulce amarum nominat; quippè cùm amor mors voluntaria ſit. Vt mors eſt, amara res eſt; vt voluntaria, dulcis. moritur autem quiſquis amat. Hæc Marſ. Ficinus.

Citrus, Amoris ſymbolū.

Amor γλυκύπικρος.

iucundus amaror.] Paronomàſia elegans, quam lepidè vſurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, ſed amaror ab æuo
Dicendus, cùm ſit ſemper amarus amor.

γλυκύπικρος amor.] ſic Muſæus:

ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

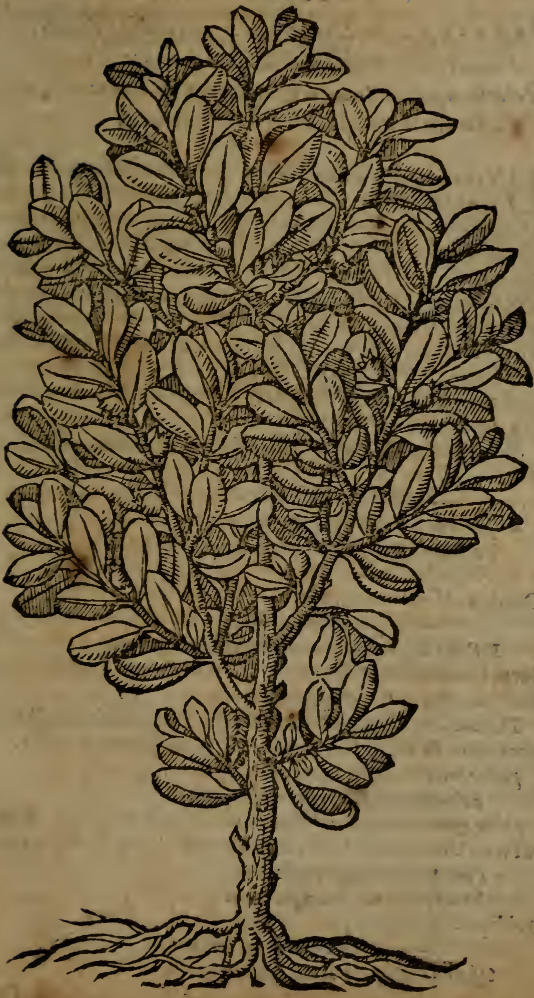
& apud Hephæſtionem Sappho ait:

ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce miſtum*. De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympoſ. prob. 7.

Buxus.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO viridis, criſpoq; cacumine buxus,
Vnde eſt diſparibus fiſtula facta modis,
Delicijs apta eſt teneris & amantibus arbor:
Pallor ineſt illi, pallet & omnis amans.

Amantium conditio per buxum repræſentata.

BVxus quorundam amantium vitam & condicionem refert. Vt enim eſt fronde ſemper viridi & pallida, ex cuius etiam ligno fiſtulæ optimæ conficiuntur: ita interno quedam vigore & vernantis ętatis affectu viuunt quicumque ſe amori dedunt; pallorem tamen contrahunt, huic affectui peculiarem, quòd ſingulis penè momentis reformident, ne ſpe concepta cadant, vel turpem quam ſibi fingunt, repulſam patiantur. At quidem nihilominus hilarem præ ſe vultum ferunt, vt blandum & feſtiuum ſermonem, ſemperq́ue aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur ſtudio, vel etiam ſcribunt aut recitant ad pellendos ex animo mærores, aut exprimerda ea quæ ipſi concipiunt.

criſpoq; cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de raptu:

—— hic denſo criſpata cacumine buxus.

diſparibus fiſtula.] Virg. 2 Ecloga:

Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis
Fiſtula. ——

Ouid. 8. Metamorph.

—— ſic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longaq; multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.] amoribus blandis, & aliquādo turpibus voluptatibus. Ouidius ſe tenerorum luſorem amorum vocat.

pallor ineſt illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

Amantes pallidi cur.

pallet & omnis amans.] Cur amantes palleant, rationem aperit Ficin. Commentar. in Platònis Conuiuium. In Priapeiis,

Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior nouaq́ue cera.

Ouidius 2. Metamorph.

—— cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxoq; ſimillimus ora

Pallor obit. Et 4. Metamorph.

— oráque buxo

Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatorijs:

Palleat omnis amans: color hic eſt aptus amanti.

Catullus de amaſio quodam:

— inaurata pallidior ſtatua.

Horat. 3. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

D. Ambroſius lib. 3. in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Buxus elemẽtorum apicibus vtilis exprimendis: leni materia vſum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, ſimul vt admoneat te ipſa materia quæ ſemper viret, nec vnquam foliis exuitur ſuis; ne vnquam ſpei tuæ diſſimulatione nuderis, ſed ſemper tibi per fidem germinet ſpes ſalutis. Apuleius 1. De Aſino aur. Eumque auidè eſitantem aſpiciens, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert ſeſe buxántique pallore trepidus, mira ſuper conſeruo ſuo renunciat. Claudiani illud non eſt alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Mar. gratus amantum pallor. Et Naſo 4. Metam. *Locus D. Ambroſij.*

— Palles: facit hunc amor ipſe colorem.

EMBLEMA CCVIII.

CVR *properans foliis præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

FLoret prima omnium amygdala menſe Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin. 15. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quod nõ temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. 1. cap. 3. Sunt enim pueri, qui ſtatim primoque omnia diſcant, memoriterque teneant, qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad ſolidam eruditionem vix aliquãdo perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus ſit ingenium tam præcox & præmaturum, aut inſanos fore, aut non diu victuros. Proinde Actius apud Gell. lib. 13. c. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem ſibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipſa placet; ea enim demum matureſcere (maturitas enim tempeſtiuam adfert ſuauitatem) reliqua ante tempus putreſcere. Id quidem obſeruatum maximè fuiſſe in Hermogene tradũt, *Pueri præcoci ingenio.* *De Hermogene Rhetore mirum.*

cui vixdum pubeſcenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuiſſe dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conſcripſerit, quæ ab omnibus admodum commendatur: quem etiam declamantem aliquando Muſonius Philoſophus grauiſſimus audire non refugit, quemadmodum nec M. Imperator. At cùm annum quartum & viceſimum attigiſſet, mente lapſus dicitur, omniumque penè rerum oblitus nulla euidenti cauſſa. Præclara Lyſiæ vox oratoris, cùm diceret ſe nolle conſcribere quę feſtinatio præcipitaſſet, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπευσμένα. quod tortum apparet in eos qui nimiùm pręcipitante ſtylo edūt, ſeu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Syneſius cùm diceret eos qui ſibi in ſtylo indulgerēt, cæca & ſubuentanea parere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus neceſſe eſt vomere. fieri namque ſtylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo ſolet accidere, abortit; eoque fieri ſolet, vt abortus eiuſmodi nihil pariat quod ſit vitale, integrum, diuturnum. Philoſtratus tradit in Sophiſtis, cùm M. Antoninus fama excitus Ariſtidis Smyrnæi, audire ipſum diſſerentem vellet, dixiſſe: Hodie proponito, & cras audito; neque enim ſumus è numero vomētium, ſed exacta cura elaborantium. id eſt, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γάρ ἐσμεν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc ſpectant adagia, Ante barbam doces ſenes: &, Odi puerulos præcoci ſapientia. cuius poſtremi meminit Apul. 2. orat. pro ſe, ſed aliò torquet.

Cur properans.] Properare aliud eſt quàm feſtinare, ait Nonius: qui enim vnumquodque maturè tranſigit, is properat: qui multa ſimul incipit, neque perficit, is feſtinat. Sic omnino Cato, oratione De ſuis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Amyg-

Amygdalus.

Morus.

EMBLEMA CCIX.

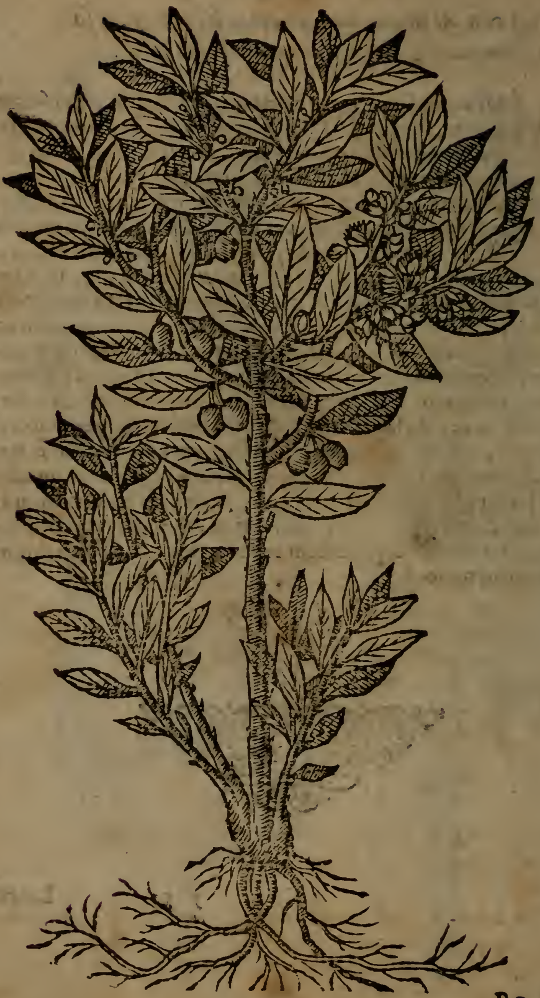
SERIOR *at morus numquam niſi frigore lapſo*
Germinat: & ſapiens nomina falſa gerit.

Morus quaſi μαῦρος quibuſdam dicitur, quòd nigra ſit: alij à mora, id eſt, tarditate deriuant, quod arborum poſtrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quaſi μῶρον appellatam exiſtimant, id eſt, ſtultam, cùm præ cæteris prudentiſſima eſſe videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouiſſima, inquit, vrbanarum germinat, nec niſi exacto frigore, ob id dicta ſapientiſſima arborum: ſed cùm cœpit, in tantum vniuerſa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum ſtrepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentię gerit ſymbolum, ait Pierius lib. 52. quòd, ne aëris iniuria lædatur, tempeſtiuam & commodam occaſionem præſtolari videatur. Nam vbi primùm leniores & mitiores aliquantùm auræ ſpirauere, erumpunt germina, & flores exſinuant magna interdum ſtrage ob temporis inconſtantiam. Ne autem pruina lædi poſſit, quem hoſtem ſibi pernicioſum agnoſcit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapſum fuerit, atque ad amœniſſima adulti veris tempora peruentum omninò ſit. Ita vir prudens grauiora negotia, & conſilia omnia conſultò prorogat: neque ante tempus ſeſe effert, ſed maturam occaſionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro.

Morus vnde dicta ſit.

Prudentiæ ſymbolū, morus.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA *ventura laurus fert ſigna ſalutis*:
Subdita puluillo ſomnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinij ſymbolum eſſe prodidit: iccircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo ſacram putarunt. Si enim ſtrepitu quodam in igne crepuiſſet, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo ſuppoſita dormientium, ſomniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accepimus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici ſolebat, tamquam amantium querimonias repræſentans. adag. Clamoſior lauro ardente: quod videtur ſignificaſſe his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.* ſi verò tacita cõflagraſſet, habebatur inauſpicatiſſimum, vt ipſemet ait: *Laurus, vaticinij nota.*

Et tacet extincto laurus aduſta foco.

Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intenſiua particula, & φωνέω, quod eſt cano & voco. quòd in igne ſonitum & crepitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt ſignificatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro ſexto Saturn. cap. 4. *δάφνη vnde dicta.*

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili ſonitu flamma crepitante crematur.

Præſcia ventura.] ſic videtur legendum potiùs,

Præſcia venturi laurus, fert ſigna ſalutis:

vt apud Claudian. 2. de raptu Proſerp.

— venturi præſcia laurus
Fluctuat. —

Aliud.

DEBETVR *Carlo ſuperatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia ſerta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs geſtabant. Plinius 15. cap. vlt. idemq́ue miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem

eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbaroſſæ, ſuoque regi tandem reſtitutam à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœni, Tuni. *Pœnis*] Pœni fuere Carthaginienſes: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenſes, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt ſcriptores quidam tradunt, quorum in numero eſt Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab alijs quibuſdam ſtudioſis antiquitatum Ea enim vrbs Prolemæo eſt Τύνητον: Straboni τύνις, vt Tuniceuſe oppidum Plinio.

Populus

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS crines bicolor quòd populus ornet,
Temporis alternat noxq́ dieſq́ vices.

Populus alba, Herculi ſacra. POpulum albam Herculi ſacram Plinius tradit c.1.lib. 12.& lib.16. cap. 23. Hæc quòd ſit folio ſemper tremulo, ſupernè candicanti,& inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obſcuram noctem diſtributum repræſentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungisque enaſcentibus laudatiſſima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni ſacram, idem Plin. ſcribit, & Virgil. Ecloga 7.

Populus Alcidæ gratiſſima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hiſt. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos ſola lauro coronari ſolitos, qui ad aram maximam Herculi ſacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

—— Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq́ comas, foliisq́ innexa pependit.

Et paulò pòſt:

Populeis adſunt euincti tempora ramis.

Populus arbor, tẽporis ſymbolum. Hoc quidem vidit diligentiſſimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tẽpus ſignificari ait, quòd ſit bicoloribus foliis, quippè quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia poſt ſolſtitium circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur ſidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt ſunt oleæ, ſalices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera denſior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præſertim, candor vna ex parte penè niueus ac ceruſſatus, ex altera porracei folij inſtar viridiſſimus. Eius arboris coronam geſtaſſe Herculem narrant, cùm ad inferos deſcendit, eamque partem quæ foris eſſet conſpicua, fuligine terri chaûs obſcuratam, quæ condebatur interiùs, ſudore ablutam cãdidiorem euaſiſſe. Secus habet Pauſanias. Sed omnes haſce opiniones ſigillatim recẽſere vt nõ eſt animus, ſic non video quàm ſit neceſſe.

FINIS.

GRAECORVM EPIGRAMMATVM, ſententiarum, verſuum, hemiſtichiorum quæ paſſim occurrunt in ijs ad Alciati Emblemata commentariis, EXPLICATIO AD VERBVM.

EPIGRAMMA D. GVLONII, LINGVAE GRAECAE REGII PROfeſſoris, ad verbum ferè.

NOVEM annos magni Iouis fuit Minos auditor
Gnoſſi rex, vt Homerus ait;
A' quo prudentiam edoctus, & valdè prudens conſilium
Subiectis ſanctas Cretenſibus ſanxit leges.
Hunc verò noſtrum Minoëm Muſæ educarunt, & eadem
Dederunt ei ſacrum ramum edere,
Atque potare fontis Heliconij diuinam aquam,
Qua ſatiatis ſortem diuinam retulit.
Ideoq; ſiue oratorum enthymemata declarat,
Aureo ex ore latices limpidi manant:
Seu veterũ monumẽta ſonat virorum [i. hiſtorias enarrat veteres]
Non iuuenilis, ſed mens ſenilis ſapit;
Siue explanat occultorum ænigmata verborum,
Vates veritatis Oedipum ſuperat.
Emiſſa ſcripta in hæc Alciati artificioſa emblemata
Intrepidè meũ teſtantur ſermonẽ [i. fatentur eſſe vera quæ dico.]

Ad Emblema 23.

εἰπέ τι σοι, ξεινὸν, καὶ Παλλάδι, &c.

Dic, quid tibi commune [eſt] cum Pallade? nam ei iacula,
Et bella, tibi verò placent compotationes.
Ne temerè, ô hoſpes de Diis talia ſcruteris,
Sed ſcito quibus [ego nominibus] ſimilis Dea huic ſim.
Etenim mihi bellorum amica [eſt] gloria: hoc ſcit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
Ac certè hominum genus donis ornauimus. illa quidem oliuâ,
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quinetiã nec mater [mea] propter me dolores partus perpeſſa eſt:
Sed ſolui ego quidem femur paternum, illa verò caput.

Ad Emblema 24.

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.

Palladis

Palladis ego planta: Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non ſum ebria.

Ad Embl. 25. in ſtatuam Bacchi.

αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον &c.
Nymphæ Bacchum, cùm ex igni proſiliit infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum
Ideò cum Nymphis Bromius ſuauis ſi verò ipſum prohibeas
Miſceri, capies ignem vtique ardentem.

Ad idem Embl.

οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, ſed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & ſatis eſt. Cæterùm ſi quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri ſolet.

Ad idem Embl.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.
Vini menſura optima quæ non nimia, neque minima:
Eſt enim vel doloris cauſſa vel inſaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipſe,
Tunc enim thalamis [i. iugalibus amoribus] promptiſſimus.
At ſi multus ſpiret, euertet quidem amores,
Mergeturq́ue ſomno vicino morti.

Ad Embl. 27.

ἡ Νέμεσις προλέγει, &c.
Nemeſis præmonet & cubito & freno,
Neque immoderatum quid agendũ, neque effrenatè loquendũ.

ἡ Νέμεσις πῆχυν &c.
Nemeſis [ego] cubitum contineo: cuius [rei] cauſſa? dices:
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modũ agẽdum.

Ad Embl. 28.

ἀσπὶς Ἀχιλλῆος, &c.
Clypeum, qui Hectoris ſanguinem biberat
Laertiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago [Vlyſſi] autem mare detraxit & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

καλὰ Ποσειδάων, &c.
Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odioſum [iniquum] oſtendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipſum te vocans [ô Aiax] dignum ſcuto bellatorem,
Exſurge ô fili Telamonis, habes ſcutum Æacium.

Ad Embl. 33.

ὄρνι Διὸς κρονίδαο, &c.

Auis Iouis Saturnij, nuncia quam ob cauſſam ſtas
Ferox, ſuper magni tumulo Ariſtomenis?
Nuncio hominibus, quod quantùm præſtantiſſima
Volucrum ſum, tantùm hic ſemideorum [fuit.]
Pauidæ quidem pauidis aſſidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Ζεὺς κρονίδης, &c.

Iupiter Saturnius fecit iuſtius & melius
Virorum Heroum, diuinum genus, qui appellantur
Semidei. —

Ad Embl. 42.

οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς, &c.

Non ſi Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non ſi Germania totum Rhenum biberit,
Romæ vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæſaris dextra ad imperandum ſtrenua.
Sic & ſacræ Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ ſunt arida decutiunt venti.

Ad Emb. 48.

ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων, &c.

Illa ego miſera Virtus huic aſſideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus
Animum dolore magno ſaucia quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præſtantior me iudicata eſt.

Ad Embl. 51.

σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου, &c.

Sepulchrum hoc Archilochi littoreum, qui quondam amaram
Muſam ſerpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona manſuetum. nouit [id] Lycambes
Lugens trium nexus filiarum.
Senſim verò tranſi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos inſidentes.

Ad Embl. 54.

γαῖαν ὅλην νήσους, &c.

Terram omnem inſulaſq; peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc ſeruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis?

Ad Embl. 64.

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.

Lupum propriis vberibus nutrio inuita,
Sed [ad id] me cogit paſtoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rurſum fera erit:
Gratia mutare naturam non poteſt.

Ad Embl. 66.

τῶν ἀμηχάνων, &c. Impoſſibilium cupido multos fecit re præſente fruſtrari.

Ad Embl. 67.

ὁ τύμβος οὗτος, &c.

Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipſe ſui mortuus eſt & tumulus.

Ad Embl. 70.

τί σοι θέλεις ποιήσω, &c.

Quid tibi vis faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forfice reſecem?
Aut potiùs internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos ſomnos
Matutinis vocibus
Eripuiſti Bathyllum?

Ad Embl. 71.

ὁ φθόνος ἐστὶ, &c.

Inuidia eſt malum: habet autem aliquid boni in ſe:
Tabefacit enim inuidorum oculos & cor.

Ad Embl. 76.

τὴν Κίρκην οὐ φημὶ, &c.

Circen non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris feciſſe aut ſues, aut lupos.
Ad ipſam diuertentes, meretrix cùm eſſet vafra,
Hamo ineſcatos pauperrimos effecit.
Et humanam vbi prædata eſſet rationem,
Dein [fecit] vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens,inſtar animalium expertium rationis,
Prudens autem cùm eſſet Vlyſſes iuuentutem vitans,
Non [tam] Mercurij [quàm] naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Ad Embl. 85.

πολλὰς μυριάδας, &c.

Multas myriadas computat Artemidorus,
Et nihil impendens viuit vitam muloı um.
Qui ſæpe auri pretioſum onus habentes,
Multum ſuper dorſo fœnum edunt ſolum.

Ad Embl. 89.

φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι, &c.

Fures quando marini Tyrrhenum prope vorticem
Citharœdum de naui poſuerunt gurgite mergendum,
Statim eum cum cithara arguta ſuſcepit delphin
Seſſorem: ex profundo autem enatauit emergens,
Vſque ad Iſthmum appulit Corinthium. certè mare
Piſces hominibus tum habuit æquiores.

Ad Embl. 89.

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ, &c.

Quiſquis ambitioſum & auarum ingenium habet,
Nihil ſapit iuſtè neque vult,
Difficilisq́ amicis eſt & toti ciuitati.

Ad Embl. 94.

παμφάγος ἑρπυστὴς, &c.

Omniuorus, repensq́ per ædes beluo mus
Oſtreum conſpicatus labris patens,
Barba madida ſpurcam momordit carnem,
Statim verò teſtacea crepuit domus,
Aptata [i. clauſa] cruciatibus: at mus in clauſtris ineuitabilibus
Captus, ſui interfectorem tumulum contraxit.

Ad Embl. 103.

Ικαρε, κηρὸς μὲν, &c.

Icare, cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rurſum ſtatuarius.
Sed agedum, ne pennas tolle per aërem, ne lauacrum
Ex aëre cadens, Icarium facias.

Ad Embl. 104.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.

Qui priùs ego & ſturnum & rapacem arcens
A ſemine alteuolantem & Biſtoniam gruem,
E corio fundæ tortilia brachia intendens
Alcimenes [ego] volucrum arcebam procul multitudinem.
Et me quadam vulneratrix iuxta talos dipſas vipera
Cuti [mea] è mandibulis amaram immittens bilem,

Sole [me] priuauit [i. me interfecit] ecce vt ad æthera ſpectans
Pedibus non videbam malum obuolutum [i. proximum.]

Ad Embl. 105.

αὐγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.

Contemplor ineuitabilem in ſigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem; illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horreſco homicidam. nam qui etiam feram domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoſcet hominibus.

Ad Embl. 106.

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.

Nudus Amor ob id ridet & placidus eſt,
Quia non habet arcum neque ignita tela,
Haud ſanè fruſtrà manibus tenet delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa verò mari imperat.

Ad Embl. 107.

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν, &c.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Oſtendens quòd fortior ignis fulmine ſit Amor.

Ad Embl. 108.

ἡ πρὶν ἀμαλθάκτοισι, &c.

Qui priùs duris in præcordiis iucundam in pubertate
Oeſtriferæ Paphiæ legem recuſaui,
Membriuoris telis imperuius qui priùs eram amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus [ego] ſemicanus.
Suſcipe me lætabunda, ſapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Heſperidum.

Ad Embl. 109.

ποῦ σοι τόξον, &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixæ medium in cor ſagittæ?
Vbi pennæ? vbi fax triſtis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non [ego ſum natus] à vulgari, hoſpes, Cypride, neque à terra
Sum maternali genitus voluptate;
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honeſtæ doctrinæ, mentem verò in cælum induco:
Ex virtutibus autē coronas quatuor necto, quarū ab vnaquaque
Easq; ferens, primâ quæ eſt ſapientiæ coronor.

Ad Embl. 110.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα, &c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemeſis, arcu arcum vlciſcens.
Vt quæ mala fecit, patiatur: audax verò qui priùs [&]intrepidus
Lacrymat, amara vbi ſenſit tela.
In imum ter ſinum conſpuit. quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

Ad Embl. 111.

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα, &c.

Recens natum Hermonactem occidiſtis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem
Sæpe ex veſtris punctum perimitis ah ah
Aculeis, quæ ſerpentum latibula ſpernitis
Dic Lyſicidæ & Amyntori [parentibus tuis] neque apes
Laudare debes, etenim illis amarum ineſt mel.

Ad idem Embl.

εὗρον ἀποπλακίην, &c.

Puerum aberrantem [&] adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniuſtæ percuſſiſtis, ô bouigenæ [apes]
Ignorabat miſer ad vos, ſicuti ad apes
Cùm veniſſet: vos autem viperis eratis peiores.
Proq; comeſtione [mellis] impreſsiſtis rubros aculeos,
O *[vos] diræ, dulci aduerſariæ eſtis gratiæ [i. non minus amaræ quàm mel dulce eſt.]*

Ad Embl. 112.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα, &c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit Apis
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibusq; tumebat,
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Oſtendit dolorem, & queſtus eſt quòd tam exilis
Beſtiola [cùm] eſſet apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu ſimilis es apibus,
Et cùm tam paruus ſis, tamen vulnera tanta facis?

Ad idem Embl.

ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι, &c.

Amor aliquando in roſis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus eſt:
Inq; digitis morſus
Manus, eiulauit.
Perij & emorior.
Serpens me percuſſit
Alatus, quem vocant
Apem ruſtici:
Illa autem dixit, ſi aculeus

* Hi tres verſus debent legi pag præcedenti ante Perij.

* *Currens itaque & volitans* *[tam] lædit apicula,*
* *Ad pulcram Venerem,* *Quantùm putas dolent,*
* *Perij, mater, inquit.* *Amor, quos tu feris?*

Ad idem Embl.

σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας, &c. ſimul autem excuſſit dentes calcitrans pede terram. Ad Embl. 113.

δεινὸς ἔρως, δεινός, &c.

Sæuus Amor, ſæuus. quid verò ampliùs? ſi rurſus dixero,
Et rurſum, plorans ſæpe. ſæuus Amor.
At enim puer his ridet, & ſæpe vituperatus
Gaudet, ſi autem dixero contumelias, inde inſultat.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è glauco vbi apparuiſti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperiſti.

Ad Embl. 115.

ἁ Κύπρις μούσαισι, &c.

Venus Muſis [hæc ait] ô puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Muſæ ad Cyprim: Marti ſtulta hæc blateramenta [i. iaciantur hæc in Martem, qui ſæpe ab Amore correptus eſt:]
In nos autem non volat iſte hic puerulus.

Ad Embl. 121.

τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde plaſtes? Sicyonius. nomen verò quod?
Lyſippus. tu verò quis? Occaſio omnia domans.
Cur verò ſummis pedum vnguib. incedis? ſemper rotor. quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum,
Quòd acie omni acutior ſum.
Coma verò quid verſus faciem? vt à præueniente capiar.
Per Iouem, poſteriores partes [capitis] ad quid caluæ ſunt?
Nam ſemel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit veſtri gratia,
O hoſpes, & in veſtibulis poſuit adhortamentum.

Ad idem Embl.

τὸν δὲ παρόντα καιρόν, &c. Cùm autem videam hanc nunc eſſe occaſionem, quæ ſi recta conſilia caperetis, ſimul & ſalutem & libertatem poſſit comparare, non modò vobis, ſed & aliis omnibus Græcis: ſin erraueritis deceptíue fueritis, non facilè eandem occaſionem recuperari: exiſtimaui quam de his haberem

berem ſeutentiam, in medium eſſe proferendam.

Ad Emb.125.

λέων μάχην ἔστησε, &c.

Leo pugnam aliquando inſtituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obſeruabant certamen [vt] pabulum
eum qui vinceretur facerent ſtatim [ſibi]
Amicos autem cùm vidiſſent [eos eſſe factos] exciderunt ſpe.

Ad Embl.128.

βοὸς φαγὼν, &c.

Bouis puer cùm ediſſet die feſto viſcera,
Hei mihi, gemebat, quia inteſtina mater emitto:
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Ad Embl.129.

αἱ τρίσσαι ποτὲ, &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura eſſet ad inferos.
Et tres quidẽ è manibus emiſerunt talũ: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem ſortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapſu ruit caſus,
Infortunata in Orcum deſcendit, vt erat ſortita.
Non fallax [eſt] ſors cui malum [imminet:] ad bonum autem
Neq; preces mortalibus [ſunt] peritæ iaculandi, neq; manus.

Ad Embl.130.

καὶ γάρ τε λιταί, &c.

Etenim Litæ [i. Preces] ſunt Iouis filiæ magni,
Claudæq; rugoſæq; ſtrabæq; oculis,
Hæ & poſt Noxam curant euntes:
Noxa verò robuſtaq; & pedibus integris ideò omnes
Longè præcurrit. anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæq; medentur tandem.
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit & proteruè recuſarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa ſimul ſequatur, quò læſus pœnas luat.

Ad Embl.133.

ἀντὶ τάφου λιθέοιο, &c.

Pro ſepulcro lapideo pone Græciam, pone adhæc
Haſtas barbarici ſymbola naufragij:
Et tumuli [in] apice circumſcribe Perſicum Martem,

Et Xerxem: in illis humo conde Themiſtoclem.
Columna verò Salamis ſuperimponatur, geſta referens
Hæc mea: quid verò paruis magnum imponitis?

Ad Embl. 135.

ψήχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus, neque ferro
Parcit, ſed unâ omnia perdit conſumptione.
Sic etiam Laërtæ tumulus, qui prope littus
Paululum abeſt, frigidis liquitur à pluuiis;
Nomen quidem herois ſemper florens. non enim carmina
Obſcurare æuum, etiamſi velit, poteſt.

Ad Embl. 137.

ὤλεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcuſſi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis ſuſtuli,
Aurea mala poſtquam fregi, Geryonem cepi.
Augiam noui [i. repurgaui] cerua non effugit: interfeci aues [Stymphalidas]
Cerberum extraxi, ipſe Olympum habeo.

Ad Embl. 151.

τὸν βίον, ἡράκλειτε, &c.

Vitam, Heraclite, multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita eſt miſerabilior.
Vitam nunc ride Democrite, plus quàm antea,
Nunc enim vita eſt omnium maiore riſu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo ſimul tecum lugeam, quomodo unà tecum rideã.

Ad Embl. 153.

ἄλλοι δὲ περίδραμον, &c.

— alij autem accurrerunt filij Achiuorum,
Qui & admirati ſunt ſtaturam & formam ſpectabilem
Hectoris. neque ei quis ſine vulnere aſtitit.

Ad Emb. 159.

ἄμπελον με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis, externâ autem circumuireſcens comâ.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hæc ipſa eram non minus frondoſa.
Talem quidem certè poſthac conſtituat [ſibi] quiſque amicam,
Quæ rependere mortuo norit ſola.

Ad

Ad Embl. 160.

τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Cæcus errans claudum pede ſuſtulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati ſunt,
Defectum inuicem retribuentes [i. accommodantes, ſeu præbentes operas mutuas.]

Ad idem Embl.

ἄμφω μὲν πηρὼ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, ſed alter quidem oculis,
Alter verò ingreſſu: alterius autem alter ſubminiſtratio [erat] i. alter alteri ſeruiebat.
Cæcus enim claudi ſuperhumerale onus tollens
Viam alienis oculis, ſummis pedibus ibat.
Vna verò vtriſq. ſufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata eſt.

Ad idem.

τυφλὸς ἄπους, &c.

Cæcus, pedibuſq; mancus erant ſibi inuicem miniſtrantes:
Cæcus per viam deducebatur [à claudo] dorſo ferebatur pedib. mancus.

Ad Emb. 161.

ἐν ἑνὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi [ego] Myrtilus armis,
Vnum quidem fortiſſimè dimicando, alterum verò natando.
Argeſtes [ventus] quando ſubijt nauis carinam, clypeum habui
Seruatus deſtinatum aquis & pugnæ.

Ad Embl. 165.

πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentum [eſt] malus vicinus, quantùm bonus eſt magnũ commodum:
Neque bos perierit, niſi vicinus malus adſit.

Ad Embl. 166.

κύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aſpera tempeſtas ad terram traxerunt
Delphinem externæ commune ſpectaculum fortunæ.
Sed in terra miſericordiæ locus [repertus eſt] nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pij [viri:]
Nunc verò quod [me] genuit mare perdidit. quæ tandem ponto
Fides, qui neque propriis parcit alumnis!

Ad Emb. 167.

πίκρην ἀλλήλοις, &c.

Acerbam inter ſe Hector gratiam atque ſcutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepiſſet, enſemq́; viciſſim dediſſet,
Hanc quidem gratiam, donum experti ſunt in morte.
Gladius interfecit Aiacē inſania correptum, & rurſum cingulū
Traxit Priamiden bigis raptatum.
Sic ab hoſtibus mortem vltrò afferentia mittuntur dona,
[quæ] ſub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Ad idem.

ἕκτωρ αἴαντι, &c.

Hector Aiaci enſem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum [fuit] vna mors.

Ad Embl. 172.

ἐν ποτὲ παμφαίνοντι, &c.

Aliquando conſpicuo in æthere nigrior ſe vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit: at ille [ſcorpius] eius qui irruiſſet ad ſolum,
Non tardus multùm aculeata pedem percuſſit ſagitta,
Et vita eum priuauit. ecce quantùm [quiſque] fecerit in alium,
Ex illo miſer ipſe accepit necem.

Ad Emb. 176.

οὐκ ἔτι πυργωθεὶς, &c.

Non iam turritus, phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes elephas:
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora ſubiugia
Currum trahit Cæſaris diuini.
Nouit autem pacis etiam fera gratiam, inſtrumentis deiectis
Martis, æquitatis viciſſim vehit patrem.

Ad Embl. 179.

ἀτθὶ κόρα, &c.

O Attica, decenti forma, cantu nutrita [cur] vocalis vocalem diripiens
Cicadam, pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hoſpitam hoſpita, vernam verna?
Non cita conflicteris. non enim fas, neque iuſtum [eſt]
Perdere canoros canoro ore [i. vt animalia canora deglutiant & abſumant ea quæ ſunt ore vocali & canoro.]

Ad

Ad Embl. 181.

ῥίζῃ μὲν μέλαν, &c.

Radix quidem nigra erat: lacti ſimilis flos:
Moly autem ipſum vocant Dij. difficile verò [eſt] effodere
Viris mortalibus: Dij autem omnia poſſunt.

Ad Emb. 184.

εὔνομον ὦπολλον, &c.

Eunomum, ô Apollo. tu quidem noſti me, quando vincebam
Patria Locrenſis ego. interrogantibus autem dicam.
Æolium in cithara modum reſonabam: at in medio
Cantu, mihi chordam plectrum ſuſpendit [i. fregit]
Et mihi ſonum verum [i. paratum] quando occaſio poſtulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque [tunc] quædam vltrò citharæ ad cubitum [ſiue, iugum] exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulſabam, quando ſeptimæ curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum paſtoricium ſonum accommodauit.
Et quidem cùm ſonaret, vnà tum inanimatis neruis
Mutato ſimul congruebat ſono.
Huius rei cauſſa cõgruam habeo gratiam: ſic autem formata [i.
Aere, noſtra ſedet ſuper cithara. (expreſſa cicada]

Ad Embl. 192.

εἰνοδίην καρύην, &c.

Viæ iunctam nucem me prætereuntibus ſeuerunt
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ [qua nempe petitur ſcopus, id enim ſonat εὐστοχία]
Omnes autem ramos & virentes ſurculos
Fracta ſum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilo melior eſt condicio: nã ego quidem
Miſera, in mei noxam, fructum retuli.

Ad Embl. 193.

χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.

Hibernis niuibus conſperſa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas,
Donec ipſam aërium frigus peremerit; ſiquidem permanſit
Aëris reluctatrix cæleſtium imbrium.
Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiſcentes.

Ad

Ad Embl. 194.

ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, &c.

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argiuis: Ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum ſenex. at [mihi] ferenti, magnum.

AD calcem huius Commentarij, admonitum eſſe volui philologum me de induſtria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram ſuperioribus anteactis annis, tranſiliiſſe vnum Emblema, cuius argumentum mihi diſpliceret, ipſaque ſententia tum quòd mihi non faceret ad ſtomachum, tum etiam quia non videbatur caſtis auribus committenda, cenſebatur indigna quæ mea explicatione illuſtraretur. Ne tamen ſtudioſos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt ſi nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, ſaltem ipſum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha ſeu titulus carminis ſic habet, *Aduerſus naturam peccantes:* carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, ſed & eſt res improba factu,
Excipiat ſi quis chœnice ventris onus.
Menſuram legisq́; modum hoc excedere ſanctæ eſt,
Quale ſit inceſto pollui adulterio.

Video alluſum fuiſſe ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione oſtendi. ſed hæc ſatis. Cæterùm id apparet eſſe tractum ex Heliodori 5. De inſomniis eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοῖνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρενόμει, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita ſonant: Quiſpiam ſibi viſus eſt in chœnicem aluum exonerare. conuictus de eo quòd cum ſorore cubitaſſet, damnatus eſt: menſura enim eſt chœnix: at quidem menſura legi ſimilis eſt. quodam itaque modo legem tranſgreſſus erat, qui nimirum admiſiſſet aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

EMBLEMATVM INDEX

IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORVM.

Numerus ad Emblematis cuiuſque refertur ordinem.

INſignia ducatus Mediolanenſis. *Emblema* 1.
Mediolanum. 2
Numquam procraſtinandũ. 3

DEVS, ſiue RELIGIO.

In Deo lætandum. 4
Sapientia humana, ſtultitia eſt apud Deum. 5
Ficta religio. 6
Non tibi, ſed religioni. 7
Quà Dij vocant eundum. 8

VIRTVTES.

FIDES.

Fidei ſymbolum. 9
Fœdera. 10
Silentium. 11
Non vulganda conſilia. 12
Ne quæſtioni quidem cedendum. 13

PRVDENTIA.

Conſilio & virtute Chimæram ſuperari, hoc eſt, fortiores & deceptores. 14
Vigilantia & cuſtodia. 15
νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα, &c. 16
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; 17
Prudentes. 18
Prudens magis quã loquax. 19
Maturandum. 20
In deprehenſum. 21
Cuſtodiendas virgines. 22
Vino prudentiam augeri. 23
Prudentes vino abſtinent. 24
In ſtatuam Bacchi. 25
Gramen. 26

IVSTITIA.

Nec verbo, nec facto quemquam lædendum. 27
Tandem, tandem iuſtitia obtinet. 28
Etiam ferociſſimos domari. 29
Gratiam referendam. 30
Abſtinentia à muneribus capiundis. 31
Bonis à diuitibus nihil timendum. 32

FORTITVDO.

Signa fortium. 33
ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 34
In adulari neſcientem 35
Obdurandum aduerſus vrgentia. 36
Omnia mea mecum porto. 37

CONCORDIA.

Concordiæ ſymbolum. 38
Concordia. 39
Concordia inſuperabilis 40
Vnum nihil, duos plurimùm poſſe. 41
Firmiſſima conuelli non poſſe. 42

SPES.

Spes proxima. 43
In ſimulacrum Spei. 44
In dies meliora. 45
Illicitum nihil ſperandum. 46
Pudicitia. 47

VITIA.

PERFIDIA.

In victoriam dolo partam. 48
In fraudulentos. 49
Dolus in ſuos. 50
Maledicentia. 51
In receptatores ſicariorum. 52
In adulatores. 53
Ei qui ſemel ſua prodegerit, aliena credi nõ oportere. 54

STVLTITIA.

Temeritas. 55
In temerarios. 56
Furor & rabies. 57
In eos qui ſupra vires quidquã audent. 58
Impoſſibile. 59
Cuculi. 60
Veſpertilio. 61
Aliud. 62
Ira. 63
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat. 64
Fatuitas. 65
Obliuio, paupertatis parẽs. 66

SVPERBIA.

Superbia. 67
Impudentia. 68
φιλαυτία. 69
Garrulitas. 70
Inuidia. 71

LVXVRIA.

Luxuria. 72
Luxurioſorum opes. 73
Tumulus meretricis. 74
In amatores meretricum. 75
Cauendum à meretricibus. 76
Amuletum Veneris. 77
Inuiolabiles telo Cupidinis. 78
Laſciuia. 79

DESIDIA.

Deſidia. 80
Deſidiam abiiciendam. 81
In facilè à virtute deſciſcentes. 82.
Ignaui. 83

AVARITIA.

Auaritia. 84
In auaros. 85
In aulicos. 86
In ſordidos. 87
In diuites publico malo. 88
In auaros, vel quibus melior condicio ab extraneis offertur. 89

GVLA.

Gula. 90
Ocni effigies. 91
In paraſitos. 92
Paruam culinam duobus ganeonibus non ſufficere. 93
Captiuus ob gulam. 94
In garrulum & guloſum. 95
Doctorum agnomina. 96

NATVRA.

Natura. 97
Ars naturam adiuuans. 98
In iuuentam. 99
In quatuor anni tempora. 100

ASTROLOGIA.

Scyphus Neſtoris. 101
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 102.
In Aſtrologos. 103
Qui alta contẽplantur, cadere. 104

AMOR.

Potentiſſimus affectus, amor. 105

Po.

Potentia Amoris. 106
Vis Amoris. 107
In ſtudioſum captũ amore. 108
ἀντέρως, id eſt amor virtutis. 109
ἀντέρως, amor virtutis alium Cupidinem ſuperans. 110
Dulcia quandoque amara fieri. 111
Ferè ſimile ex Theocrito. 112
In ſtatuam Amoris. 113
In obliuionem patriæ. 114
Sirenes. 115
Senex puellam amans. 116
In colores. 117

FORTVNA.

Virtuti fortuna comes. 118
Fortuna virtutem ſuperãs. 119
Paupertatem ſummis ingeniis obeſſe ne prouehantur. 120
In Occaſionem. 121
In ſubitum terrorem. 122
In illaudata laudantes. 123
In momẽtaneã felicitatẽ. 124
Ex damno alterius, alterius vtilitas. 125
Bonis auſpiciis incipiẽdũ. 126
Nihil reliqui. 127
Malè parta, malè dilabuntur. 128.
Semper præſto eſſe infortunia. 129
Remedia in arduo, mala in prono eſſe. 130

HONOR.

Ex arduis perpetuũ nomẽ. 131
Ex literarum ſtudiis immortalitatem acquiri. 132
Tumulus Io. Galeacij. 133
Optimus ciuis. 134
Strenuorum immortale nomẽ. 135
Nobiles & generoſi. 136
Duodecim certamina Herculis. 137
In nothos. 138
Imparilitas. 139
In deſciſcentes. 140
Aemulatio impar. 141
Albutij ad Alciatum, &c. 142

PRINCEPS.

Princeps ſubditorum incolumitatem procurans. 143
In ſenatum boni principis. 144
Conſiliarij principum. 145
Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum. 146
Quod nõ capit CHRISTVS, rapit fiſcus. 147
Principis clementia. 148

RESPVBLICA.

Salus publica. 149
Reſpublica liberata. 150

VITA.

In vitam humanam. 151
Ære quandoque ſalutem redimendam. 152

MORS.

Cum laruis non luctandũ. 153
De morte & amore. 154
In formoſam fato præreptam. 155
In mortem praproperam. 156
Terminus. 157
Opulenti hæreditas. 158

AMICITIA.

Amicitia etiam poſt mortem durans. 159
Mutuum auxilium. 160
Auxiliũ numquã deficiẽs. 161
Gratiæ. 162

HOSTILITAS.

In detractores. 163
In-

Inanis impetus. 164
Aliquid mali propter vicinum malum. 165
In eum qui truculētia ſuorum perierit. 166
ἰχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 167
A minimis quoq; timēdū. 168
Obnoxia infirmitas. 169
Vel poſt mortem formidoloſi. 170.

VINDICTA.

Iuſta vindicta. 171
Iuſta vltio. 172
Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe. 173
Alius peccat, alius plectitur. 174.
Inſani gladius. 175

PAX.

Pax. 176
Ex bello pax. 177
Ex pace vbertas. 178

SCIENTIA.

Doctos doctis obloqui nefas eſſe. 179
Eloquentia fortitudine præſtantior. 180
Facundia difficilis. 181
Antiquiſſima quæque cōmenticia. 182
Inſignia poëtarum. 183
Muſicam Diis curæ eſſe. 184
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 185
Dicta ſeptem ſapientum. 186

IGNORANTIA.

Submouendam ignorantiam. 187.
Mentem non formam plus pollere. 188
Diues indoctus. 189

MATRIMONIVM.

In fidem vxoriam. 190
Reuerentiam in matrimonio requiri. 191
In fecunditatem ſibi ipſi damnoſam. 192
Amor filiorum. 193
Pietas filiorum in parentes. 194.
Mulieris famam, non formam vulgatam eſſe oportere. 195
In Pudoris ſtatuam. 196
Nupta contagioſo. 197

ARBORES.

Cupreſſus. 198
Quercus. 199
Salix. 200
Abies. 201
Picea. 202
Cotonea. 203
Hedera. 204
Ilex. 205
Malus medica. 206
Buxus. 207
Amygdalus. 208
Morus. 209
Laurus. 210
Populus alba. 211

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO, VICE præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum ſchola, 9. Kalend. Maias, 1576.

ETSI, AVDITORES optimi, non eſt meæ conſuetudinis, quò tempore ad aliquem egregium ſcriptorē explicandū aggredior, initio meæ profeſſionis tā anxiè rationē reddere, cur hunc potius quàm illum ſumam in manus; propterea quòd ſtudioſis omnibus meam induſtriam & conſilium in officio meo perſoluendo, reque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, ſed recenti nimis fortaſſe, vt mihi obiicitur, cauſſa proponenda eſt, cur hunc enarrandum publicè, meiſque commentariis illuſtrandum inſtituerim, ne quid à me temerè & inconſultò factum eſſe videatur. Sunt enim nonnulli, non quidē mali & improbi, neque alieni à literarū meliorum vſu & dignitate, qui dicant me non facere ſatis conſtanter, qui neſcio quo animo intermiſſis antiquis auctoribus, & iis à quibus

ſolida puráque doctrina petitur, mutato priore conſilio; ad recentiorem iſtum diuertam: ac ſi priſci illi ſapientes, & iam longa ſeculorum diuturnitate probati mihi nó ſatis arriderent. Ego, Auditores, de me nihil poſſum excellens aut magnificum polliceri: ſed auſim tamē dicere me non ita eſſe plumbeum, vt pulcram & vtilem veterum hominum doctrinā tam parui faciam, qui nullis vnquam laboribus & vigiliis peperci, vt ex eorū quaſi pomœriis & fertilibus agris, ſtudiorum aliquem fructum tandē aliquādo demeterem. Quia tamē ab ineūte ætate cognitionem rerum & antiquitatis (nedum verborum floſculos, in quibus alij permulti ætatem exigunt) mihi primùm comparandam eſſe duxi, operæpretium me facturum putaui, ſi per varias melioris notæ ſcriptorum areas, libero & quieto animo exſpatiarer: nulloque auctore inſalutato, qui aliquid ſelectioris doctrinę habere videretur, copiam quādam vberem rerum, quæ cognitione digniſſimæ ſunt, mihi compararem, & è meliorum maximeque locupletum, primæque dignitatis hominum Græcorum & Latinorum fontibus meos hortos irrigarem. In quo negotio conficiendo numquam in animum induxi meum, vt veteres potiùs quàm vetera conſectarer, atque ita quorūdam religioni me addicerem, vt nullo iudicio in cuiuſdam magiſtri verba iurarem. E multis tamē quoſdam deli-

delibandos, non omninò deuorandos eſſe iudicaui, & ex iis ea ſublegéda vidi, quæ ad ſtudiorum liberiorem progreſſum facerent: non modò vt qui lacunas ædium complent, quibus vnum ſtudium eſt vt ea quæ ſunt hiulca obturent, ſed vt locupletes lautique homines, qui cùm habeant quod eſt ſatis, & quibus vita ipſa carere tam facilè non poteſt, abundant etiam innumerabili eaque varia rerum copia, quippè qui ex magno aceruo quidpiam ſumere putét eſſe multò iucundius. Quod cùm dicere apud vos inſtituo, ſcio certè quàm facilius ſit ea dè re initium præfandi reperire quàm exitum: tamen ne videamur in immenſum tela iaculari, & de rebus quæ ad inſtitutum hoc noſtrũ ſtudium nó pertineant, longum & odioſum procemium texere, meam omnem orationem in duo capita conferam: quorum primo, de Alciato quæ dicenda hoc tempore arbitror: altero verò de meoipſius ſtudio atquè conſilio pauca dicturus, quæſo diligenter attendite. STATIM vbi primùm ex pueris exceſſit Andreas Alciatus, atque eas diſciplinas cœpit imbibere, quibus tenella ætas ad humanitatem ſolet informari, ad ius ciuile animum applicauit, primùm quidem Mediolani (nam ibi natus eſt loco nobili, & celebri vrbe & copioſa, doctiſque hominibus affluenti) naturæ bonitate celeriter omnibus antecellere ingenij gloria viſus eſt. Erat Italia his temporibus

plena liberalium artium, in qua nempè ſtudia omnia, quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam fama in aperto eſſet, ad quamcũque ſe Academiam nobilem conferre vellet, ſic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipſius aduentus admiratioq́ue ſuperaret. Quapropter hunc magna laude & ſumma omniũ oblectatione apud ſe doctorem habuere Bononienſes, Ferrarienſes Ticinij, eumq́ue ampliſſimis præmiis donauerũt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterant, cognitione atq; hoſpitio dignum exiſtimarunt. Hac tanta nominis celebritate cùm eſſet etiam exteris notus, patriá primùm ſibi chariſſimam armis & factionibus oppreſſam ad tempus deſerere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus ſibi demandatum, ſtipendio ſexcẽtorum ornatus, magna ſua laude ſuſtinuit. Deinde à Biturigũ magiſtratibus accitus, ipſo etiam Rege Chriſtianiſſimo procurante, ſecũdo quàm eò venerat anno, duplicatum habuit honorarium, & mille ducentis eſt donatus. Fuit illis temporibus iucũdus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus ampliſſimo, multisq́ue legationibus in primis illuſtri ac nobili: cultus tũ à Budęo, tum ab Eraſmo, quorũ alterum rariſſimum Franciæ lumen non iniuriâ

poſſu-

poſſumus appellare;alterum, literatorũ huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale doctrinæ laude commendatiſſimo: cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos omnes,quamdiu vixit,deuinctos ſibi cõſuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere,à ſuo tandem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipſa virtus in proprio & natali ſolo nõ niſi ſerò admodum cognita,ad extremum excipiatur,excepta reficiatur,refecta premiis exornetur) à ſuo,inquam,Principe in patriam reuocatus,poſt ancipites varioſque caſus & labores nomine publico exantlatos, in ordinẽ Senatorum honorificè cooptatus eſt. quam acceſſionem,vt ipſe affirmabat,ne quidem cogitans,honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præſtantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & ſuæ ætatis hominibus & poſteris conſulere ſibi propoſuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti eſſent,non ſolùm cùm viui ſunt ac præſentes,ſtudioſos diſcendi erudire atque docere,ſed hoc idem etiam poſt mortem monumentis literarum aſſequi. In quo ſuam fidẽ & ſtudiũ tam mirificè probauit, vt nullus hodie ſit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium ſuſpiciat. Neque profectò hac parte video,quàm ſit æquum opinionẽ ſequi vel M. Antonij Oratoris, aut C. Lucilij,

tametſi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur ſuas orationes edi nollet, probabilem rationem reddere ſolitus, id à ſe ita fieri dicebat, vt ſi fortaſſe quædam minimê aliis placerent, infitiari poſſet: alter verò, quæ ſcriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm ſe, hi autem nihil intelligerent. At qua fronte aliquis noſtrum artifici huic tam laborioſo ſuccenſere auſit, quis candido animo ſcripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura ſunt? Neque enim exiſtimandum nobis eſt veriora illa & ſimpliciora cenſenda, quæ viua voce dicuntur, quæque ſimulari, fingique poſſunt, quàm quæ omnium ſubiecta oculis, quaſi ad publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc quidem, Auditores humaniſſ. neceſſariò primùm dicenda videbátur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum tamque terſum & egregiè doctum, eumque ſtudioſis adoleſcentibus proponere, niſi iuſtam aut certè probabilem conſilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, ſatiſne conſtanter facere videar, qui relictis, aut certè ſepoſitis iis auctoribus, qui priſco & meliore ſeculo floruerunt, vnum è recentioribus aſſumam potiùs, & ad eũ explanãdum aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eosq; maximè quos po-

ſteritas

ſteritas communi conſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, A V D. non ſum is, qui veteres, vti iam dixi potiùs quàm vetera eaque præclara vnquã probarim: ac ſi antiquá & recoctá, doctriná, temporũ ratione citiùs, quã dignitate & vſu æſtimarẽ. Quis enim tam alienus eſt a recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem ſuo pretio aliquid æſtimandũ, magniq; ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominum inuidẽtia & cæca opinio, vt noua penè omnia, quamquam ſapientum iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam apertè damnent. quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille conqueſtus:

Eſſe quid hoc dicam (inquit) *viuis quòd fama negatur,*
Et ſua quòd rarus ſecula lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen eſt cũ rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt numquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuiũ Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepôre ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidẽ ſcio quàm

non facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locũ obtineat: adeò

-- nos noſtráque liuidus odit,

-- & niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit:

non quòd rectius in eâ re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatẽ augeri velit, ſed quia non niſi ægrè patiatur ſe vltimo haberi loco, ſi res in certamen veniat; & induſtriam excitare ſe nihilo plus poſſe ſperet. At id quàm ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex iis enim moroſi quidã & tetrici caſtigatores, quæcumque ſe vetuſtate commendant, ea penè ſola & in primis omni honore habenda putant: nouis auctoritatẽ omnem fidemq́ue detrahunt. In quo vt ſibi mirè placent, ita Plautinam cantionẽ in pergulis, in conuiuiis, in balneis, peneq́; dixerim medio ipſo foro perſonant:

Qui vtuntur, inquiuntilli, *vino vetere, ſapiẽtes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Aequum placere eſt antiquas fabulas:
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò ſunt nequiores quàm numi noui.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo

mentem

mentem, ni fallor: non tamē boni illi viri mihi vnquam perſuaſerint id in omne ſcripti genus eſſe torquendū, quod de ſolis fabulis Poëta ille perſpicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium ſeueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponā teſtem, Lyricorū Principē Pindarū, quæſo, audiant: *αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων·* Vinum vetus laudandum eſſe vult, at etiam recentiorum flores hymnorū ſuam etiam laudem mereri grauiter ac verè teſtatur. Ita quidē doctrinā veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicā, recentium quorundā hominū ſcriptiones, & quaſi tenellas nouáſq; Muſarū corollas labore ac ſtudio concinnatas non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita ſua laude ornandas exiſtimabit? Vultis itaque vno verbo dicā quid ſentio, Auditores; nō poſſum faciliùs quàm Plinij iunioris arguta ſanè & opportuna ſententia: Sum ex iis qui mirer antiquos, inquit ille; non tamen ita vt ingenia noſtrorū temporū deſpiciam. neq; enim in gignendis optimis laſſa eſt & quaſi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, dū tamen antiquam eius doctrinam eſſe conſtet. Quid enim excellentē illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iuris, quid eloquentiā, qua aliis præſtitit, in mediū adducā? Sic enim iam olim non temerè didicimus hāc pulcherrimā Iuris dicundi facultatē reuera *πολυμαθίαν*

eſſe,& multiplicē atque vberem rerum optimarū pęnéque innumerabilium cognitionē, verā profectò & in actione poſitā, non vmbratilem quandam & in puluerę latentem decertationē, ſed in omnium oculis ac lucę poſitam ſapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, deque literariis monumētis ab eo editis, quæ omnia nō augeri verbis, nedum illuſtrari poſſe certò ſcio? Quanquā enim quidā è veteribus eleganter & acutè dixerit, facillimū eſſe laudare ſolē, cùm vbiq; pręſto & ſemper eſſe poſſint laudationū argumēta penè innumerabilia: Ita cùm difficile nō ſit hominem cōmendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendū eſt, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili philoſopho vſurpatū, Vituperari ſatius eſſe, quàm remiſſè laudari. Adde quòd ſi mihi aliquando ſtatuendū eſſet, vt Alciatum quadam inſigni meritáq; laudatione exornarē, putarē equidem nō alio eloquēdi genere mihi opus eſſe, quàm eo quo celebritatem nominis Alciatus eſt cōſecutus: vt qui olim ad laudandū commodè Pindarū, non alia quàm Pindari lyra ſibi opus eſſe cenſebat. Quamobrē ſi certò teneam, numquam, aut rarò admodū, parē gloriam eſſę in dicente vel ſcribēte, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamē rei difficultate nullo modo deterritus, non poſſum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commēdem: quod ipſum

tamen

tamen cùm pro tantilla mea facultate vix cõſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis teſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gentes, à quibus raram & exactã Doctoris huius ornatiſſimi eruditionẽ probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorũ ingeniorũ parens, quæ hũc Ferrariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admiratione de ſuggeſtu fulminantẽ, ius ciuile magno applauſu pariq; auditorũ concurſu & frequentia docentem audiuit: Teſtis Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquenniũ aluit regiis allectum ſtipendiis: Teſtis Germania, quæ præ cæteris ſemper induſtrios & ſollertes homines habuit: quorum opera factũ, vt literarũ cultus & exercitatio, pridẽ extincta Gothorũ incurſionibus, cœperit hac tandem mundi ſenectute reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes, in quibus tamen eſt aliqua humanitas atq; inſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnóque conſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egregij hominis ſuadela, vt etiã populos immanitate barbaros, multitudine innumerabiles, ſic etiam exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudiũ fuiſſe diuinitùs excitatũ. Quæ cùm dico, non eſt quod veſtrũ quiſpiã expectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe conferã: neque enim id meum eſt: & quam-

quamquã mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quíque vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear, *--non meus audet*

Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sed quid immoror in iis quę omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, Auditores, nõ eſt mihi animus cãlculũ adiicere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrandum: de Emblematũ libello nũc tẽporis habeo dicere: de eo inquã libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti conſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretiũ, ſi dignitatem, ſi officinã rerum omnium ſelectiſſimarum, quęque ſtudio & cognitione omninò dignę ſunt, egregiè inſtructã: ſi, vt vno dicã verbo, bonorũ mare aduertamus. Auſim equidẽ affirmare, nihil omninò eſſe quod philologi alioqui moroſi in eo deſiderent. ſunt enim non pauci, qui longiores verborũ ambitus, qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorũ & paginarum amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginẽ non temerè faſtidiant. Quis enim tã patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tãtum nobis relictũ eſt temporis, an otij, an vitæ denique, quam tamen breuiſſimã eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam

præclara,& in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus,non primo quoq; tẽpore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidẽ dicebat,magnũ librum,magnũ eſſe malum : vt intelligamus homines inſigni reuera magnóq; damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluẽdi proponuntur. At vt permulti ſunt qui prolixitatem auerſentur, ſic profectò alij quidã nominari hoc loco poſſunt non illiterati,nõ inertes, neque poſtremo in numero ponendi,qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddã grauiſſimum impoſitum humeris, vt è multis multa conquirant, & non niſi labore indefeſſo moleſtóque ſtudia perſequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutũ perfectúmq; numeris reperiri à nobis poteſt. Scio alios quodam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus:alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios deniq; qui nõnumquã vtile dulci permiſceãt. Nihil dico de iis qui nihil niſi ſpinas habent, aut iis qui propter obſcurum dicendi genus, aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum lectorem ſæpenumerò à legendo reuocant.

cant. Quis verò in hac Emblematum officina,& quaſi locuplete rerum optimarum penu breuitatem non laudet? quis varietatem rerũ iucundiſſimam,& exactã pulcramque copiam non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli theſaurum exigua mole comprehenſum non putabit excolendũ,& nocturna diurnáque manu verſandum? Vt enim de prima illa virtute,qua breuis eſt,primo loco:certè Homerus ingeniorum vertex,quos egregios & ſapientes viros effingit, eoſdem etiam in dicendo parcos eſſe dicit: quãtumq; mea mens diuturna lectione repetere poteſt, & veterẽ hiſtoriam recordari, non ægrè reperio, quamdiu manſerunt incorrupti hominũ mores, ſermonem fuiſſe parciſſimũ & breuiſſimum. Quod iis perſpicere facillimum erit, qui priorũ temporum auctores cum iis qui poſteri ſucceſſerunt,vnà conferre volent: vt Orpheum, Linũ, & alios cum Homero,cũ Heſiodo: Socratem, Platonem cũm Chryſippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim ſapiẽtum fuere ſententiæ perbreues,quaſi decreta quædam & placita,vt illa celebrata omnibus Pythagorę ſymbola,Socratis,& aliorum quorundam ſapienter & argutè, doctè grauitérque reſponſa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, quid neruoſius,quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Athenienſium, Lycurgi Spartanorũ: nihil de duodecim Tabulis, qui-

bus mira breuitate contractis tam diu Romani vſi ſunt, vt non videam quid amplius poſteris acceſſerit, cũ Philoſophia primum loquax eſſe cœpit: vt ad rem Poëtę illud hoc loco exclamare lubeat,

- laudato ingentia rura, Exiguum colito. -

Prætermiſeram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis ἀνέχου καὶ ἀπέχου vniuerſam Philoſophiam complexus eſt. Quod tamen ita nolim ſeuerè accipi, vt omninò exulare velim dicendi copiá, non vtilem modò, ſed etiam neceſſariá: at vt veſtrum quiſque intelligat Alciatum ſua illa breuitate concinnum & gratum omnibus nõ iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priſcæ doctrinæ ſyluam non pluris habendam ducet, quàm immanes ſcriptorũ quorundam paginas, quæ mihi perinde vidétur ac cibi neſcio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & teſtudinum genere capitur? Sed pergamus quæſo ad varietatem illam qua ſe commendat, qua in deliciis habetur, qua ſtudioſos paſcit animos, qua eruditam cogitationem ſuſpenſam tenet. Quod cùm meditor vnà mecum, exiſtimo eos ineptos eſſe miniméque diligentes, qui ſemper idem aut legunt, idémque ſemper canunt, neque varietate rerum, quá nobis natura ipſa cõmendauit, ingeniũ perpoliunt. Quid enim morer Senecæ, acuti hominis, vitæ tamẽ inſti-

tuto planè Stoici, monitum cõſiliúmque grauiſſimum, quo nõ obſcurè variam lectionem, vt alienam à ſtudiis inſectatur? Reuera hic magni nominis Philoſophus non ſine iudicio videtur ſuam ea de re ſententiam dixiſſe: ſed nos naturæ certiſſimum quoddam præſcriptũ ſequimur, eíque paremus: quo nomine nullus eſt, opinor, qui nobis moleſtus eſſe debeat. Nam quocumque oculorũ aciem flectamus, quamcumque in partem ſeſe mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate diſtinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eáque admirabilis eſt in omni genere varietas: tam diuerſa animalium facies, ea colorum certè innumerabiliũ diſtinctio. imò verò terrã ipſam videmus hac parte mõtibus eminentẽ, illa vallibus lacunoſam, fontiũ quadam perennitate, fluminum, lacuum, vaſtóque Oceano irriguam, & certè à terra ſecretam, vt ipſa ſui maximum omnibus vbique ſpectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam ſapientis & prouidæ ſollertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati ſunt, iis præcipuè rebus quæ literarum monumentis continentur. etenim rectiſſimè putarunt ingenium humanum non eſſe ita ſterile & infecundum, & quaſi cancellis circumcluſum, vt ſua vi non continere poſſet ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluiſ-

ſet. Ne tamen vos morer pluribus, Auditores; ſi conferre libeat hunc tãtillum libellum cum aliis longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhibere par ſit; quis non capietur admiratione, vbi obſeruarit in eo vno innumerabiles opes cõtineri, quæ non niſi magna difficultate ſummoque ſtudio in permultis aliis commodè obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocẽ quaſi ad calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquã dictionem nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarũ: nõ iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non hiſtoria rerum permultarũ: non philoſophia morum & naturæ, quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero plerique veterum dixerũt eſſe diſciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè concurrunt, quæ hominis eruditi & ingenioſi laudatam aliquam ideã poſſint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis veſtrûm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualeſcumque in hunc auctorem labores venditare cupere: quod profectò quàm alienum ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelliget, ſi verecundum animum meum, ſi meæ vitæ rationem, ſi minimum peneque nullũ ſtudiorum progreſſum viderit. neque verò is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem ra-

ramque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim vir πολυΐςωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè, relaxandoque animum, Emblemata omni ſale & lepôre Attico tincta effudit: nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen admiratione quadam rapti, coniectanea noſtra qualiacumque potiùs, quàm ſeriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti ſe res offerebat (quando maximè à Iuris profeſſione honeſtam & liberam ceſſationem impetrabat) in medio ſuo otio negotium literararium conſectatus, rem quidem pulcerrimã, dignamque omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis ſpectandam propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligẽtia & voluptate animi deuoraui, eámque cõtinuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vt qui Siſyphus verſat ſaxum, ſudans nitendo; ſed neſcio tamen an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari. fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem contuliſſe & ſublegiſſe me in libelli quandam

for-

formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis oſtendiſſem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edẽdis tum primùm cogitarem, & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego diſſimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorum ſtudiorum aliquod vel minimum ſpecimen non ægrè ferrem ſtudioſis eſſe conſecratum: adeamque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Chriſtophorum Plantinum, ciuẽ Antuerpienſem, regium typographum, ſcripſerunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipſe mihi coràm pro ſua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat: deinde per literas idem non inuitus confirmarat, libellus prelo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum miſiſſem, penè omninò ἀυτόγραφον, & reuera κακόγραφον, diuturna & moleſta negotiorum mole auocatus, tam citò præſtare non potuit, vt ipſe conſtituerat. Sed ea tandem edita ſcholia, immatura penè omninò, neq; digna ſatis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applauſu à ſtudioſis, mihi animos admouerũt, vt quæ inculta parumque terſa eſſe ſcirem, ſumpto quodam otio libero corrigerem. Meæ itaque partes ſunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus ſim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non ſemel habuerunt, de caſtiganda illa editione

cogitem:tum vt reſpōdeam hominum de me bene meritorum expectationi, tum vt adoleſcentum ſtudia quacumque tandē ratione iuuare pergam. Quod negotium citiùs confeciſſem, & alacri ſtudio maturaſſem, niſi profeſſionis meæ continua cura & laborioſa contentio, in qua ceſſatori eſſe non licet, me penè omninò à ſubſeciuis ſtudiis abſtraxiſſet: niſi inquam me toto iam ſexennio exercuiſſet. Neque verò tam facile eſt ei qui noſtræ huius profeſſionis munus ſuſtineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum laborem ſi qui tam facilem eſſe putant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus eſt vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid eſt quod facere debemus ex officio, qui nō modò agendo, verùm etiam cogitando poſſit ſuſtinere. An vos aliam cauſſam eſſe vllā putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tā pauci reperti ſunt hactenus, qui in hac profitendi laborioſa cōtentione pro dignitate verſati ſint? Non eſt longè repetenda ratiò: ſunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda ſtudia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, cōfabulationes omnium penè familiarium deſerendæ. quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honeſtóque conatu ſtudiorum humanitatis auocat, & interdum omninò abſtrahit. Non longè abiero,
di-

dicámque hoc tẽpore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magisq́ue ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidẽ ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum eſſe, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeũdo quantò magis in dies prouehor, tantò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorũ operum, huiusq; profeſſionis dignitate: vt quamquam videar pleriſque nunc extra laboris aleã poſitus aliqua mea induſtria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondũ bene iecisse. Et hæc quidem quamquam veriſſima eſſe cõſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parùm cautis adoleſcentibus arrideant exoterica potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, nõ ſollertes & induſtrij, non laborioſi & ingenui doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorũ venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem ſibi deuinciunt, eoque nomine literarũ gloriã inſigni quodam faſtu cõplere nõ verẽtur. Quid enim nos, nos inquam laborioſi & induſtrij, nõ vbicumque fæci ſcholaſticæ probamur? quia fa-

 ſtum

ſtum omnem præcludimus : quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur. & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidẽ placere omnibus poſſit. Sed vna tamẽ optimè factorũ conſcientia, & doctorum quorundam hominũ de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atq; animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui ab euẽtu metiũtur omnia, fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille cui mille Siculis errabant in mõtibus agnæ : neq; cãtare audeam quæ *-ſolitus ſi quando armenta vocaret*

Amphion Dircæus in Actæo Aracintho:

tamen mea ipſe ſorte contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidũ ventis ſtaret mare. nũquã ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum cõmemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere. quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc non ſatiatos diſcedere, nẽve aberrem à ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtq; vno quaſi faſce cõplectar quæ hactenus à me dicta ſunt, quæſo, ſtudioſi Adolcſcẽtes (vos enim iã alloquor,

in quorũ gratiã noſtri hi labores inſtituti ſunt) quæſo inquam, noſtri huius auctoris antiquam doctrinã diligenter obſeruemus & exoſculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam cõſectemur: ſuccinctum dicẽdi genus eodem cum doctis hominibus cõſenſu approbemus: varietatem certè gratiſſimam iucundiſſimámque veneremur: cuius ſingulas eásque admirabiles virtutes ſi penitiùs intuemur, theſaurũ habemus nullo auro nullíſque gemmis conferẽdum: multóque magis admirabilem, ſi eius vnius ſelectiſſimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum floſculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illuſtrando, nõ puto me omninò malè bonas horas collocaſſe: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impenſius, quod neque veſtra de me expectatio, neque meus pudor vnquam pateretur. Sed hoc vnum contẽdo; excuſetur quæſo (id enim mihi non ſemel deprecandũ) excuſetur inquam nimius adoleſcentiæ meæ feruor, qui libellum quaſi è nido implumem, vt ita loquar, & vt immaturum fetũ emitti permiſerim: excuſetur deniq; nimia fortaſſe tarditas, quæ effecit vt nondum ſatis mihi facere potuerim, neque ſupremam admouere manũ in eo diligenter emendando, eò quòd continuum mearum prælectionum penſum ab eo

quod tamdiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi propoſito ſtatui, vt quamdiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiã vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hîc fateri delicias? ADOLESCENTES optimi,

Muſæ noſter amor Permeſsides. -

in quarum ſtadio quamquàm moleſto & ærũnarum pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adoleſcẽs, qui me toto iam ſexennio profitẽtẽ de ſuggeſtu audierit, cui tamẽ modeſtia cõmẽdata ſit, cui honeſti cultus, cui deniq; humanitatis literæ, qui idẽ mihi ex animo nõ fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos. per me licet, oblectentur alij cæcis quibuſdam cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & opima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cœliq; vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR.

ABdomen. 332
Abies apta fretis. 510
Abſtemius. 111
Abſtinentia. 158.& 157. à muneribus capiundis, 146
Abſtinentiæ officia. 157
Acheloi cornu. 429
Achillis ſcurum ad ſepulcrum Aiacis delatum. 133
de Achillis armis contentio. 134
Achillis arma malè Vlyſſi adiudicata. 303.& 603
Achilles vt tractarit Hectoris cadauer. 543
Achillis ſepulcrum. 483
Achiui. 593
Actæon in ceruum mutatus. 214
Actæones venatores. 214
Adonis ab apro interemptus. 289
Adonis lactucę foliis occultatus 288
Adorea quid. 677
Aduerſas res ſtatim accedere, tardè recedere. 470
Adulator vt Chamæleon. 219
Adulatorum mores. 218.& ſeq.
Ægyptiorum ἱερογλυφικά. 29
Ægyptij quid per leonem deſignabãt. 78. quid per ſerpentem. 22
Aëllo harpyia. 141
Æluri feminæ ſalacitas. 193.& 294
Æneæ pietas. 671
Ænigmatum lex. 5.& 69
Ænigma de teſtudine. 675
Æſchylus bibax. 109
Æſculapius cur Deus habitus. 531
ſub forma ſerpentis cultus. ibid.
Ætates tres. 655
Æthiops non albeſcit. 236
Æthiopem dealbare. ibid.
Affectus moderandi. 223
Affectus ſedati in iudicibus. 518
A fronte & à tergo. 93
Agamemnon. 203
Ambitioſus. 227
eius clypei ſymbolum. 231
Agathocles peripateticus arrogans. 265.
Agentes & conſentientes pari pœna puniendi. 597
Ageſilai cordatum conſilium. 62
Aglaia. 566
Aiacis & Vlyſſis contentio. 133
Aiacis inſania. 603 (& 134
Aiacis tumulus. 203
Aiax qualis apud Homerum. 456
Aiax ſe interfecit. 603
Alauda in gramine nidificat. 126
Alboris ſignificationes. 423
Albutius iuriſconſultus. 511
Albutij ad Alciatum. ibid.
Alcæa, cauda leonis. 246
Alce fera ſeptentrionalis. 31
Alciati ſymbolum. 426. Epigramma in detractorem. 506
in pædotribas. 569
Alciati laus in aliena patria. 511
eius Emblemata philologis omnibus probata. *15
Alciatæ gentis inſignia. 30
Alciatus ius ciuile profeſſus in Gallia 39. quid reſponderit ſciſcitantibus qua methodo in ſtudiorum curſu eſſet vtendum. 88
Alcibiades aſſentator. 219
Alcimenes auceps, 366
Alcyonis ſolertia. 614. in nidificando. ibid.
Aleæ ludo vita hominis comparata. 466
Aleuadæ Theſſali. 161.
ALEXAND. Magno acceptum emblema. 31. pellæus iuuenis. 51
eius præclarus ortus. 24

mater Olympias. 22
filius Iouis Ammonis. ibid.
eius apophthegma. 33
ſumma celeritas in bellis. 31
piratæ ad Alex. reſponſum. 173
inſatiabilis. 227
iræ deditus: nam ira percitus amicum interfecit. 246
Alius peccat, alius plectitur. 559
Amabiles poſt mortem. 587
Amaltheæ cornu. 428
hiſtoria. 429
quid per Amaltheæ cornu, intelligendum. 427
Amantes buxo ſimiles. 708
Amantes cur palleant. ibid.
Amaranthus. 485
tumulis appoſitus. 484
Amaſidis fatum. 174
Amator, vt aries ſtolidum animal. 279
Amatores meretricum. 279
Amatores nullum periculum detrectant. 390
Ambages. 141
Amens. 66
Amicorum duo genera. 407
Amici qui diligendi. 557
Amici veri typus. 563
ἀμνηςίας lex. 482
Amor, affectus potentiſſimus. 370
Amor in gemma ſculptus. 371
Amor leonum domitor. ibid.
Amor, roſæ ſimilis. 365
Amor nudus, ridens, nullis armis inſtructus. 375
Amori fax tributa. 375. & 384
Amoris potentia. 374
Amoris vir. 378
Amor πανδαμάτωρ omnia domat. 375
fulmine ſuperior. 377
Amor ignis, 376
Amore captus ſtudioſus. 379
Amore non capi Muſas quid. 315
Amor ſine arcu & telis. 383
Amores duo. ibid.
Amor duplex quid aliis ſignificet. 384
Amoris honeſti agalma. 383
Amoris cæleſtis effecta 384
Amor turpis vt pellatur. 386
Amoris natura. 391
Amoris mel & fel. 392
Amor γλυκύπικρος. 392
Amoris ſtatua. 396
Amor aliger. 378
Amor cur nudus. 400
puer, ibid. inconſtans. 401
pharetratus & ſagittifer, alatus, 403. pennatus. 402. cæcus. 394
τυφλὸς καὶ τυφλοποιὸς, igneus. ibid. & 396.
Amoris ſcutum & ſymbolũ. ibid.
Amorem tribus rebus induci. 413
Amoris vulnera ex oculis. 413
ad Amorem inflammant verba & cantus. 415
Amoris antidotum. 415
Amor caſtus & pudicus. 56
Amor laqueos vndique tendit. 104
Amor ſui peſſimus. 261. & 262
in Amando delectus & conſilium. 282.
in Amorem turpem amuletum ſiue remedium efficax. 291
Amor vt inhiberi & ſopiri poſſit, 291. quomodo ab amore ſuperetur. 386
ab amore turpi quomodo cauendum. 282
plus amore quàm vi effici. 378
Amphiſbænæ ſerpentes. 25
Amuletum in obtrectationem. 572
Amygdalus. 711
ἀναισθησία & ſenſuũ vacuitas. 258
Anas prodit anates. 210
Anchora quid. 514
Anchora delphino iuncta. 514
Anchora Thalaſſiarchi Gallici. 514
ἀνέχου καὶ ἀπέχου. 157
Angerona, ſilentij Dea. 67
Angli diuinatoris vana prædictio. 365
Anguilla lubrica. 103
Anguillas qui dicantur captare. 321
in aqua turbida piſcari. ibid.
Anguis quid ſignificabat. 23
ſinuoſus. 24

Anguis

Anguis Ambroſianus Mediolani. 532
Animalium genera. 344
quorundam ſolertia. 126
Animi contemplatio quæ. 36
Animi amor Diis gratus. ibid.
Animi puritas Deo gratiſſima. 38
Animus an in cerebro an in corde. 344
Animus ab externis minimè pendens. 169
Animus vt auriga. 223
Animi ſedes. 343
Anni quatuor tempora. 352
ἀντέρως, amor virtutis. 383
Anteuorta & Poſtuorta. 94
ἀντιάνειρα, virago. 73
Antiochi Soteris in Galatas ſtrata gema. 444
ἀντιπελαργία. 142. & 143
Antiquiſſima quæque commenticia. 629
M. Antonij facinus. 248
Antonius tyrannus & peſtis ſuæ patriæ. 139
Aper Erymantheus. 496
Apes citius pungunt nefanda pol lutos libidine. 393
Apicius guloſus. 327
Apollo & Bacchus cur iiſdem aris iuncti. 350
Apum natura. 528
Aqua. 633
Aquæ vitreæ. 321
Aqualis & malluuium. 147
Aquilę cognomen habuit Pyrrhus. 155.
Aquila, auium regina & Iouis miniſtra. 38
Aquila in nubibus. 504
fortitudinis nota. 166
pro ſtemmate Imperatoris. 153
inſigne Romanorum. 155
Aquilæ omen. 156
præſtantia. 155
Aquilæ ſacræ aues quibus. 155
Aquilæ & ſcarabei diſſidium. 583
Aquilino naſo homines. 155
Arabum aſſentatio. 219
Arbor quid. 633
Arbuſtum vnum nō alit duos erithacos. 334
Arcades lunam primi obſeruarunt. 488
Archilochus poëta maledicus. 212
Arcula Gratiarum inanis. 566
Ardea. 308
Ardeliones. 306
Ardelionum ſtudia taxantur. ibid. & 307.
Ardeola ſtellaris. 308
Ariadne à Theſeo relicta, à Baccho rapta. 117
Aries vir gregis. 280
Aries in aureo vellere. 659
Arion citharœdus à delphino ſeruatus. 324
Ariſtides iuſtus. 231
Ariſtippi cautio. 539
Ariſtomenes Meſſenius. 154
Ariſtotelis φιλαυτία. 266
ingratus in Platonem. 248
Arrogantes. 265
Ars naturam adiuuans. 345
Ars ſua cuique pro viatico. ibid. & 346
Aruum genitale. 289
Aſini encomium per Cornelium Agrippam. 50
Aſinus portans myſteria. 48
Aſinus quid in Hieroglyph. 49
Aſſentationis malum. 264
Aſtrologi iudiciarij. 367
in Aſtrologos. 365
Aſtrologorum error & cæcitas. 364
Aſtydamas hiſtrio. 265
de Ara & Litis Ponti Heraclidis allegoria. 471
Ate Homerica. 469
Athenarum laus. 43
Athenæ doctæ. 42
Athenæ ſub Mineruæ tutela. 98
Athenæ vnde nominatæ. 96
Athenienſes αὐτόχθονες 487
Athenienſium inſigne, cicada. ibid.
bella periculoſa. 511
Athei. 41
ἀθέων hominum vituperatio. ibid.
Atyla. 461
Auaritia ſummum malum. 325

Auaritiæ

Auaritiæ quanta pernicies. 324
Auarus Tantalus. ibid.
Auari conditio. 311
Auari aſino comparati. 314
in Auaros. 313 & 322
Auarorum Principum commentum. 526
Audentes quid ſupra vires. 232
Augiæ purgatio. 497
Auguſtinus Niphus, ſenex philoſophus amore captus. 380
Auguſti Cæſaris dictum. 101
Auguſti mater Actia quid ſomniarit. 24
Auium induſtria naturalis. 125
Aulicorum ſeruitus miſerrima. 316
Aurata piſcis. 586
Auxilium mutuum. 559
Auxilium numquam deficiens. 562

B.

de BACCHI ortu fabula ad quid. 120
Bacchi ſtatua. 115
Bacchi nuda ſimulacra cur. 119. & 120.
Bacchi nutrices Nymphæ. 120
Bacchi mater Semele. 119
Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. 110. cur eadem ara locantur. 109
Bacchus pater vnde dictus. 110
Bacchus Bromius dictus. 114
Bacchus cur iuuenis. 117
cur ei adiunctum tympanũ. ibi.
nudus, cornutus, rubeus, igneus 118. & 119.
Bacchus inſutus femori patris quid. ibid.
Bacchus Liber pater. 116
Bacchus Lyæus. 170
Bacchus κισσοφόρος. 700
Bacchus Nymphis temperandus. 120
Bacchylides lyricus. 610
Baculus quid. 429
Barbam vellere. 544
Barrus & barrire. 447
Bartholomæus Annius, vir eruditus pictæ poëſeos auctor, 644
Batriades Callimachus. 318
Bella principum Chriſtianorum quàm peruerſa. 453
Bellaria. 166
Bellerophon. 76
vnde dictus. 77
Belli comes feſtinatio. 31
Belli Troiani augurium. 473
Bellorum ſuaſores. 597
Ex bello pax. 608
Bellum ciuile. 177
nihil exitioſius. 453
Bellum non facilè ſuſcipiendũ. 610
quando bellum ſuſcipiendũ. 612
in Bellis ſuſcipiendis quanta debeat eſſe cautio. 610
Beneuolentia ciuium firmiſſima cuſtodia. 60. & 61
Biantis apophthegma. 169
Bias. 649
Bilem euomere 569
Bilis duplex. 246
Bis dat qui citò dat. 567
Bis pueri ſenes. 417
Biturigum inſigne veruex. 29
in Biturigum Academia profeſſus eſt Alciatus. 29
Biturix Galliæ ciuitas. 29
Boni euentus ſimulacrum. 195
Boni piique Imperatores. 530
Bonis auſpiciis incipiendum. 456
Bos, animal ad laborem natũ. 427
Botrus, βότρυς. 113
βουκέρως καὶ δικέρως Bacchus. 118
Boues Lucæ. 446
Bromius Bacchus. 114
M. Bruti numiſma. 533
Brutus & Caſsius. 430
Brutus ſeipſum occîdit. 431
Buſtum. 155
Buxus. 707
Byrrhus giluus. 424

C.

CACHINNVS. 537
Cadmi hiſtoria. 643
Cadmus dentes draconis vt ſeminarit. ibid.
Caduceus. 427
Caduceus Mercurij. 428
Caduceo implicati ſerpentes. 428
Cæcus claudũ humeris geſtat. 560

Cæci-

Cæcitas animi maxima. 263
Cæſaris interfectores. 134
Cæſar occiſus à Bruto. ibid.
Cæſar imitatus Alexandrum. 31
Cæſar occiſus in ſenatu. 138. & 139
Cæſaris Borgiæ inſolentia. 199
κωρὸς recaluaſter. 441
Calais & Zetes Argonautæ. 142
Calchas augur præſtantiſsimus. 473
Callimachus poeta. 319
Cancri fluuiales. 330. & 331
Canis quid in Hieroglyph. 575
Canis fidei nota. 661
Canis ad lunam allatrans. 572
Canis orbem lunæ conſpiciés quid. 572.
Canis pro inuido. 573
Capra lupi catulum lactans. 247
Capra meretricem ſignificat. 282
Capra Scyria. 505
Captatores ſæpe ipſi capiuntur. 595
Caput egregium, ſed cerebrũ non habens. 657
Cardamus noxius vicinis herbis. 556
Carneadis apophthegma. 162
Caroli Burgundiæ ducis factũ. 228
Caroli Quinti Imper. ſymbolum, VLTERIVS. 197
Carolus Magnus vt factus Auguſtus. 173
Carpere facilius quàm imitari. 571
Caruaialus in Eraſmum. 552
Caſſus lumine. 593
Caſtor & Pollux. 190
Caſtor & Pollux quid allegoricè. 189.
Caſtor ſiue fiber ſibi teſtes abſcindit. 509
Caſtoris ſeu fibri ſolertia. 538
Catonis pertinax animus improbatur. 433
Cauea quid. 604.
Cauſſa occulta. 201
Cauſſæ rerum multæ hominibus incognitæ, 588
Cecrops διφυὴς cur dictus. 40
biformis. ibid.
Cecrops idololatriæ inuentor. 42
Cecrops rex Atticæ. 42
Celæno harpyia. 141
Celeritas nimia fugienda. 99
Celeritatis & diligentiæ laus. 32
Centauri qui. 522
Cerberus triceps. 498
Cerua aëripes, 497
Cucere verbum obſcenum. 309
Chęrephon appellatus Veſpertilio & Noctua cur. 139
Chamæleon. 219
Chamæleontis natura. ibid.
Charites vnde dictæ. 565
nudæ, virgines, iunctæ pedibus habẽt alata talaria; vnam duæ aliæ conſpiciunt. 565
cur filiæ Iouis & Eurynomes. ibidem.
Chilon. 445. & 648
Chimæra victa à Bellerophõte. 77
Chimæra quale monſtrũ & quid. 77.
Chimæra cur triformis. 77
Chiron Centaurus Achillis inſtitutor. 520
Chironis natura ferina quid. 521
Chœnicinon inſidendũ quid. 300
CHONRADVS Peutinger Auguſtanus, eiuſque laus. 16.
Chriſtianorum Principum rixis auctum eſt Turcicum imperium 453
Cicada nobilitatis Athenienſium inſigne. 487
Cicada garrula. 569
Cicadam ala corripere. 570
Cicero ab amicis ad ſecundas nuptias ſollicitatus philoſophiæ & amori ſimul operam ſe dare non poſſe dixit. 380
Cicero ſua emendare veritus non eſt.*12 ſi qui dies ad ruſticandũ darentur, ad eorum numerum accõmodabat quæ ſcribebat. 45.
Cicero à M. Antonio interfectus. 137. & 138.
Princeps eloquentiæ. 139
φίλαυτος. 153
Ciceronis verſus à multis reprehẽſus. 625
Ciceronis infelix contentio in Antonium. 433

Cice-

Ciceronis diſsimulatio poſt ciuile bellũ Pompeianũ laudatur. 4.2
Ciconiæ nidus, eius pietas. 142
effigies in ſceptris. 144
Circe venefica & meretrix. 285
Circe filia Solis. 287
eius fabulæ quid ſignif. ibid.
Ciſſus, hiſtrio Bacchi. 700
Ciuili bello nihil exitioſius. 453
Claſsicum belli. 598
Clauum clauo pellere. 387
Clemẽtia vera principis virtus. 529
Cleobulus. 648
Cleomenis verba grauiſsima. 431
Clitoriis moribus homines. 692
Clitorius lacus abſtemios reddit. 692
Clypeus Myrtili. 563
Clytum interfecit Alexander iratus. 245. & 246
κόκκυξ, cuculus. 237
Color viridis. 193
albus. 220
Color niger, albus, viridis, flauus, rubeus, purpureus, cæruleus, &c. 220. & 421
in Colores. 420
Colorum ſignificationes. 421
Coloribus exprimuntur affectus animi. 421
Columba ſignum timidorum. 155
Commentaria in Alciati emblemata ſcribendi, quod fuerit inſtitutũ & conſilium Minoi. *& ** &c.
Comparatio Reip. cum naui ventis agitata. 189
Compedes aureæ aulicorum. 316
Concordia vnde dicta. 60
Concordiæ vis. 178
Concordiæ ſymbolum. 172
Concordia per lyram deſignabatur. 61
Concordiã vt ſuaſit Heraclitus. 85
Concordiam ciuium principes curare debent. 173
Concordia inſuperabilis. 178
Conſcientiæ malæ tormenta. 359
Conſilia non vulganda. 68
cur occultanda in bellis. ibid.
Conſilij & fortitudinis vis. 75
Conſilij ſui conſcium nolebat eſſe aliquem Metellus. 69
Conſilio & virtute ſuperari fortiores & deceptores. 75
Conſilium cum viribus coniunctum. 182
Conſultor res ſacra. 69
Cor ne edito. 272
Corinthij χοινικομέτραι 301
Cornicum concordia. 172
Cornicum & vlularum diſsidium. 97.
Cornicis vox, cras, cras. 194
Cornix quid. 174
Cornix inauſpicata. 277
Cornua Amaltheæ. 426
Cornua audaciam ſignificant. 118
Cornutus Bacchus. 119
Corona ciuica. 690
de coronis quæ ſtatuis deorum appendebantur. 53
Coruus à ſcorpione ictus. 594
Cotonea iuſſa comedi, à Solone, nouis nuptis. 698
Credulitas fugienda. 83
Crepido. 277
Cuculi. 237. & 238
Cuculi nomen quibus tribuendũ. 237.
Cucurbita quid allegoricè. 449
Cucurbita audacior ad pini ramos. ibid.
Cui non credendum. 223
Culina parua duobus ganeonibus non ſufficit. 333
Culpa reiecta in inſontes. 609
Cupido cur Veneri adiũgatur. 393
Cupidinis fax. 375
Cupidines duo & totidem Veneres. 383 vide Amor.
Cupreſſus vnde nominatur. 686
Cupreſſus ſymbolum funerũ. 687
eius natura. 686
Curculio. 327
Curia. 510
Cyclops quid Seruio. 592
quid Heraclidi. ibid.
Cycnus Phœbo ſacer. 636
quid ſignificet. 636

de Cycno ante mortem canente Platonis locus. 636
qui negent cycnum ante mortem canere. 636
Cycni regis hiſtoria. 6,7
ad Cynoſarges, quid. 501
Cypria Venus. 289

D.

DAEDALVS faber ingenioſiſſimus. 71
Damnum præferendum turpi lucro. 445
ex Damno alterius, alterius vtilitas. 452
δάφνη vnde dicta. 715
Defraudare genium. 315
Dei arcana nō op⁹ eſt ſcrutari. 361
Dei oraculum nemo fallit. 147
In Deo lætandum. 33
Delphinus remoræ adiūctus quid. 304.
anchoræ alligatus. 514
Delphinus hominum amaſius, φιλάνθρωπος. 514. & 550
Delphinus in mari abſorptus quid 577
Demarati ſapiens reſponſum. 64
Democritus riſor humanæ ſtultitiæ. 535. & 537
Deprehenſus interceptus eſt. 102
Deſcriptio improborum quorumdam tenuis fortunæ hominū. 584
Deſidere. 298
Deſidere in medio. 299
Deſidiam abiiciendam. 300
Deſperantis opinio quæ. 431
Deſpondere animum. 201
Deucalion ſeruatus gruum beneficio. 91
Deus omnia vel tectiſſima nouit. 129
Dextra fidei ſymbolum 57. & 177.
Dextram iungere. ibid.
Dialecticæ ſymbolū, ſerpentes. 429
Dicta ſeptem ſapientum. 646
Digni hederis. 701
Dij meliora. 683
Dii quà vocant eundum. 51
qui Dii veteribus habiti. 108
Dii multi iiſdem aris poſiti. 109
Diligentia omnia perfici. 31
Diomedes. 182
Diomedes victus. 498
Diomedis & Vlyſſis effigies iunctæ quid. 183
Dione Veneris mater. 58
Dionyſius nepos & guloſus. 327
Dipſas ſerpens. 369
Diſcordia Dea. 175
Diſſidium aquilæ & ſcarabei. 583
luporum & ouium. 588
Diues indoctus. 658
Diues aut iniquus aut iniqui hæres. 463
Diuites publico malo. 320
Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item. 585
Diuinatoris Angli vana prædictio. 364
Doctorum virorum diſſidia. 619
Doctorum agnomina. 339
certamen. 644
fama. 702
Doctos doctis obloqui nefas. 617
Dolus an virtus quis in hoſte requirat. 445
Dolus in ſuos. 209
Dolus malus quid. 207
Dona hoſtium non dona. 579
Draco quid. 633
vnde dictus. 105. & 643
Draco peruigil. 105
Dracones & Vlulæ Palladi conſecrantur. 106
Dulcia quandoque amara fieri. 391
δύσκολα τὰ καλά. 474

E.

ECHENEIS. 304
ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα. 579
Eidothea filia Protei. 632
εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνήρ. 182
Elementa quatuor totidem Deorum nominibus intellecta. 34
Elephanti, Lucæ boues dicti. 446
Elephanti ad vſum bellorum. 105
Elephantus in triumpho. 506
Elephas pictus in trophæo ab Antiocho. 445
Eloquentia fortitudine præſtantior.

tior. 621
Elpidius. 193
Emblema quid & vnde dicatur. 13.
quid differat à gnome, parabola, & ænigmate. 14
ἔμβλημα poteſt eſſe ἄφωνον. 14
Emblemata cur inuenta. ibid.
Emblemata quamquam varia, tamen ad tres ordines reuocari poſſunt. ibid.
Emblemata qui ſcripſerint. **pag. 3
Emblematon Alciati laus. *pag. 14
Emblematon dignitas. pag. ſeq.
Emblematum quorundam primi interpretes. pag ſeq.
in Emblematis quid requiratur. 14
Eniti. 29
Epaminondæ laus. 64
Ephyre. 279
Epicharmus poëta & philoſophus. 84.
Epictetus. 159
eius doctrina & lucerna. 157
Epicurei, vitæ futuræ contemptores. 40
Epidaurius ſerpens. 23
Epigramma Augeriani de amore. 364. & 382. Sannazarij. 672
Epiſcopi duo munera & officia. 78.
Equi ſolis. 219
Equitandi peritia qua ratione in principibus eſſe debet. 161
Equus neſcit adulari. 164
Eraſmi Terminus. 552
Eraſmi reſponſio ad Caruaialum. 552.
Erithacus auis. 334
Errores eorũ qui literas addiſcunt. (88
Eruca. 275
Eſſæi Iudæi. 298
Euentus bonus. 196
Eunomi Locrẽſis & Ariſtonis certamen. 639
Euphroſyne. 566
Eurynome mater Gratiarum. 563
Excurſus in fœderum & fidei violatores principes. 445
Excurſus in miſeram adoleſcẽtum feliciſſimi ingenij condicionem. 436.
Exempla eorum qui deſciuerunt à virtute. 506

F.

FAB. Max. corona ciuica donatus. 124. & 125
cunctator appellatus. ibid.
Fab. Quintil. ſua ipſe correxit errata. **4
Facem accenſam tegere quid. 298
Facundia difficilis. 627
Fama doctorum. 702
Fama nũquam intermoritura. 483
Fatiſcere. 197. Fatuitas. 252
Fatum memorabile. 595
Fauces. 24
Felices qui. 37
Felicitas momentanea. 448
Femina iners animal. 194
Ferociſſimos etiam domari 137
Ferocitatis ſigna. 230
Fibri ſolertia. 538
an Fiber ſibi teſtes exſcindat, controuerſium. 539
Ficedula. 334
Fidendum quatenus vel diffidendum 84
Fides non habenda ei qui fidẽ violarit. 222
Fides vxoria. 618
Fides in dextris 83. Fides quid. 56
Fidei ancipitis homines. 242
Fidei fallacis homines vt retinendi. 103
Fidei ſymbolum dextra. 176
Fidiculæ vel fides. 73
Fidij ſimulacrum. 56
Fidius qui & Piſtius Deus. 56
Firmiſsima conuelli non poſſe. 185
Fiſcus quid. 525
Fiſcus rapit quod Chriſtus non capit. 526.
Flagr feri. 569
Flauus color, quorum ſit. 423
Fœdera. 58
Forfex. 332
Forma nihil, ſi ſola forma eſt. 656
Forma defloreſcit ſenectute. 279
Formoſã fato prærepta. 548
Fortis non eſt qui ſe necat. 431

Fortium

Fortium ſymbolum. 153
Fortuna comes Virtuti. 426
Fortuna cur inſideat orbi. 348
Fortuna momentanea. 426
Fortuna virtutem ſuperans. 430
Fortunæ deſcriptio. 346
imago. 347
rota. 228
Fraudulenti. 203
Frigilla. 353
Fruendum præſentibus. 257
Fugax tandem deprehenſus. 102
Fulica piſcis. 586
Fulmen aligerum. 378
Fuluio malè ceſſit ob detectum principis arcanum. 69
In Furaces & raptores. 463
Furor & rabies. 230
In Futurorum coniectores. 360

G.

GALATAE qui. 446
Galatæ vt victi ab Antiocho. 445
Galatea. 661
Galea in vſum aluearis. 105
Galeatij tumulus & geſta. 478
Galli veteres ſapientiæ Græcæ periti. 622
Gallica ſcabies. 683
Gallica lingua vetus. 29
Gallus Hercules philoſophus, linguæ Græcæ peritus. 624
Gallus cur ſacris turribus ſtatuatur. 79
Gallus vigilantiæ ſymbolum. 78 & 79.
Ganeones & decoctores. 99
γάννυσθαι μήδεσι quid. 38
Ganymedes cur raptus à Ioue. 37
Ganymedis fabula variè accepta. 36
Ganymedis nomen vnde. 38. & 39
quid per Ganymedem intelligimus. 36
Garrire. 211
Garrulitas. 268
Garruli odioſa importunitas. 269
In Garrulum & guloſum. 337
γαστρόπληξ. 332
γαστρίμαργοι. 337
Generoſi & nobiles qui. 486
γεννητικὰ μόρια. 396
Germaniæ ſeptem Primates ſeu Electores. 173
Germanorum Principum victoriæ de Turcis. 186
Geryon vnde dictus. 179
cur triceps & tricorpor. 179
Geryon tricorpor ſuperatus. 498
Geſtus boni viri ęquè magnam vim habet ac oratio. 85
Gigantes qui, & vnde dicti. 43
Gladiatorum prima inſtitutio. 422
Glandes, veterum cibi. 650
Glaucus Deus factus comeſo gramine. 91
γλαῦξ ἵπταται. 96
Gloriam nullam ſine labore parari, 473
γλωσσογάστωρ. 338
γλυκύπικρος Amor. 352. 296. & 706
Gnoſſia ſeu Gnoſſis Ariadne. 117
Gnoſſus. 71
γνῶθι σεαυτόν. 653
Gorgoneum Meduſæ caput. 550
Gorgonis caput in clypeo. 105
Græci Tantalidæ. 604
Gramen tutelæ, præſidij, & ſalutis ſymbolum. 124
Gramen cur Saturno & Marti ſacrum. 127
in Gramine nidificat alauda. 125
Graminea corona quæ & obſidionalis. 126
Gratia referenda. 567. & 568
Gratiæ earumque deſcriptio. 564
cur Veneri iunctæ. 565
Gratiarum arcula inanis. 566
Grex ſimus. 283
Grus cum lapillo depictus prudentiæ ſymbolum. 90
Gruum ſagacitas. ibid.
Gruum beneficio Deucalion ſeruatus. 88
Gula. 326
Gula in ſeruitutem pertrahit. 336
Guloſi inſigniores. 327
ob gulam capti. 335
Guloſorum imago. 326

H.

HALCYON, vide Alcyon.
Hannibal. 126

Halieutica lyræ forma. 61
Harmonia vnde dicta. 62
Harmonia in Repub. ibid.
Harpa. 508
Harpagare. 141
Harpocrates ſilentij Deus. 65
Harpocrates Serapidi præpoſitus. 67.
Harpocratē reddere & facere quid.
Harpyia quid. 151. (66
Harpyiæ quot & vnde dictæ. 151
cur plumis præditæ & volucres. 151
nomina Harpyiarum quem ſenſum habeant. 151
Haſtæ, gladij quid. 644
Hector ab Achille cæſus. 542
Hectoris & Aiacis fœdus. 580
Hedera quid. 701
Hedera nigra. 701
Hedera Baccho ſacra & poëtis. 700 & 701
Hedui & Auguſtodunenſes, olim Romanorū fratres appellati. 29
Heduorum ſchema. 28
Henricus ſeptimus Angliæ rex. 363
Heraclitus defleuit hominum ſtultitiam. 535. & 537
Heraclitus concordiam vt ſuaſerit. 86
Herculis labores. 493
Hercules vt vicit Geryonem. 189
Hercules maximus animo & corpore. 233
Hercules nothus. 499
Herculis Olympij ſtatua. 621
Hercules vir Gallus. 495
quid Hercules ille Gallicus. 496 & 622
Hercules apud Gallos orationis & eloquentiæ numen. 624
Herculem Pygmæi adoriūtur. 233
Hercules multi. 493
Hereditas opulenti. 554
Hermæ Mercurij figuræ. 52
Heſiodus Aſcræus. 194
Hieroglyphica Ægyptiorum. 29
Hieronymus Paduanus vir eruditus amore captus. 381
Hippocomoa. 164
Hippocrates ſua emendare non erubuit. **4
Hippomene vicit Atalantam. 661
Hircus libidinis ſymbolum. 344
Hirundo. 353
Hirundo quid. 270
Hirundo cicadam corripiens. 595
Hirundo carniuora. 619
Hirundo nidificans ad ſtatuam Medeæ. 222
Hirundinem ſub eodem tecto non habeas. 269
Hiſtoriarum ſcriptores rapſodi. 629
Hodius & Hegemonius cur dictus Mercurius. 51
Homerus Mæonius cur. 38
taciturnos prudentes facit. 64
Hominis deſcriptio, eiuſque natura triplex. 343
Hominis partes duæ. ibid.
Homines vincti auribus. 624
Homines συνδυαστικοὶ cur appellati. 560
Homines ſoli minimè viuere poſſunt. ibid.
Homines impuri & ſordidi. 218
Hominum lapſus triplex. 89
Homo, Dei imago. 401
Homo qua maximè re à mutis animalibus differt. ibid.
Honoris imago 55
ex Honoris & Reuerentiæ coniugio Maieſtas nata. 57
Honos. 56
Honos, Deus 56
Horatij ſcholiaſtæ, Acron & Porphyrio. **4
Hoſtia ſuccedanea. 604
Hoſtium dona, non dona, ſed noxæ potius. 579
Hugo Capetus. 173
Humi ſerpere. 504
Humum pedibus quatere. 395
Hunniadis ducis fortiſſimi apud Turcas terrificum nomen. 588
Hunnorum deſcriptio. 169
Hydra Lernæa. 496
Hydra ſophiſtica. ibid.

I.

IANVS biceps & cur. 93
Ianus idem qui Noëus. 93
Sol. ibid.
Iaſon Pagaſæus. 292
Ibis auis. 317
Icari fabula. 363 & 365
Ιχναίη Nemeſis. 131
Ιερογλυφικὰ Ægyptiorum. 29
Ιερογλυφικὰ Pierij Valeriani. 32
Ignaui. 305
Ignaui & otioſi è ciuitatibus eiecti. 301
Ignorantia δυσαπάλλακτον κακόν. 265
Ignorantia ſubmouenda. 650
Ignorantiæ cauſſæ primariæ. 652
Ilex nota ſeditioſorum. 794
Imperatores ipſique principes ſæpe honeſto vtile præferunt. 445
Imperatoriæ virtutes. 31
Imperiti φίλαυτοι. 262
Impoſsibile. 346
Impotentum hominũ affectus. 599
Improbi nõ flectũtur obſequiis. 248
Impudentia. 259
Inceſtus. 201
Inconſtantes. 303
Indigena. 490
In eos qui ob proſperos ſucceſſus intumeſcunt. 449
In eum qui ſibi ipſi damnum apparat 247
In eum qui truculentia ſuorũ perierit. 577
Inferiæ 422
Infirmitas obnoxia periculis. 586
Infortunia ſemper præſto. 465
Ingenij leuitas. 652
Ingeniorum inæqualitas. 503
Ingrati. 248
Ingratitudo ſummum vitium. 248
Innocẽtia mẽtis Deo gratiſsima. 38
Inſaniæ pœna in eum lapſa vnde manauit. 602
Inſigne Biturigum vetuex. 27
Inſigne Eduorum ſus. ibid.
Inſigne Mediolani. ibid.
Inſignia Ducatus Mediol. 20. & 21
Inſignia varia quid notent. 635
Inſignia gentilitia. 24
Inſignia poëtarum cycnus. 635
Inueſtis. 144
Inuidia. 271
eius effecta, & adiuncta. 272
Inuidia literatorum. 644
Inuidi maledicentia. 273
pallor. ibid.
Inuolucres. 615
Ioachimus Bellaius. 546
Ioan. Hunniades. 588
Ioan. Marius Belga. 546
Iocus intempeſtiuus. 64
Iphicrates. 74
Ira. 245
Ira cohibenda. 245
Ira percitus Alexander amicum interfecit. 145
Irati deſcriptio. ibid.
Iſis Dea. 50
Iſocratis in compoſitione nimia diligentia improbata. *12
Ithaca. 679
Iudæorum ritus in manibus abluẽdis. 146
Iudices abſtineãt à muneribus, 518
Iudices cur ſedent. 517
Iudicis æquiſſimi ſymbolum. 146
officium. ibid.
virtutes. 147
Iudicium in ratione. 130
Iugum quid. 141
Iulij Cæſaris celeritas. 31
clementia. 530
triumphus. 606
Iupiter quid. 37
Iupiter Piſtius, Sanctus, Sagus. 56
cur Ammon ab arena dictus. 25
Saturnius. 154
Iuriſperiti veteres artem ſuam vulgarem eſſe noluerunt. 34
Ius dicere. 147
Iuſti qui. 277
Iuſtitia tandem obtinet. 133
Iuſtitia in voluntate. 130
Iuſtitia premitur, non opprimitur. 134
Iuſtitiæ imago. 511
Iuſtitiæ nomine quid Plato intelligat. 277
Iynx, qui & motacilla. 292

L.

LABRA vnde dicta. 66
Labyrinthus Minotauri. 68. & 69
Lacedęmoniorũ bella inteſtina. 111
Lactucæ folia. 178
vis. ibid.
Lactucarum vſus. 289
Lais formoſiſſima. 278
Laidis meretricis ſepulcrum. 278
Lanugo. 117
Lapides inſulæ Cycladicæ integri natant. 178
Lapis in Hieroglyphicis quid. 259
Lapis paupertatis ſymbolum. 437
Larus. 326
cum Laruis non luctandum. 542
Laſciuia. 293
Latex. 47
Latrones magni à laqueo immunes. 321
in Laudantes illaudata. 444
Laurus & hedera poëtis tribuendæ. 701
Laurus vaticiniis apta. 715
Laurus victoriæ ſignum. ibid.
Lauro quid intelligebãt veteres. 701
Leæna meretricem ſignificat. 279
Leænæ meretricis patientia in tormentis. 72
Legum inuentio ad Deos relata 267
Legumlatores primi. 266
Lembus. 61
Lentigo. 208
Leodegarius Agathochronius vir pius & doctus. *14 — *Ad hunc modũ ibi eſt legendum, nõ* Agathochthonio.
Leo quid. 79. & 81. 141. & 633
Leo cuſtodiæ ſymbolum & vigilantiæ. 79
terroris ſymbolum. 231
Leo flagellans cauda catulos quid. 244
Leo Nemeæus ab Hercule occiſus. 625
eius cædes quid. 496
Leones qui. 371
Leones amore furere. ibid.
Leonis imago ad ſacra clauſtra cur. 80.
Leonis irati ſigna. 245
Leonini pedes. 652
Leoſthenis in Athenieñſes dictũ, 688
Lex cur primùm lata. 322
Lex ἀμνηστίας. 482
Lex in mente. 130
Libellio. 381
Liberales quàm illiberales artes ſequi ſatius. 345
Liberi, pignora. 44
Liberi molliùs educati damnũ parentibus arceſſunt. 666
Liberorum amor. 667
Libidinis ſymbola. 274
Libidine nefanda pollutos ab apibus citius pungi. 393
Libidinoſi Satyri. 274
Lien quid & eius officium. 523
Lignipedes. 414
Lingua effrenata ſtultitiæ ſymbolum. 64
Litæ Homericæ. 469
claudæ & luſcæ cur. 470
Litera occidit, ſpiritus viuificat. 642
ex Literarum ſtudiis immortalitas. 476
Lituus. 598
Locuſtæ in Inſubriam lapſæ. 459
Loquaciores qui. 269
Lotus & Lotophagi quid. 409
Lucæ boues elephanti. 446
Lucifer è cælo deturbatus. 470
Lucro turpi damnũ præferendum. 421.
Lunulæ in calceis Romanorũ. 488
Lupata. 164
Lupi ceruarij obliuio. 252
Luſcinia. 270
Luſorum tria genera. 45
Luxuria. 274
Luxurioſorum opes. 393
Lydi mollitie inſignes. 393
Lydius infans Anor. 393
Lyra ſeu teſtudo. 61
Lyræ inuentio. ibid
Lyra quid in Hieroglyphicis. 60
Lyſandri aſtus, 44
Lyſippus ſtatuarius. 44

M.

MACCIAVELLVS Italus. 52
Magni cognomen quibus tributum.

tum. 522
Mæander. 341
Maieſtas ex Honoris & Reuerentiæ coniugio. 57
Maledicentia. 212
Malignitatis notæ quibuſdam animalibus. 206
Malluuium. 147
Malè parta, malè dilabuntur. 462
Mala vel non vocata veniunt. 466
Mala in equis accedere, pedibus verò & lento gradu recedere. 470
Mala nomina. 241
Malum Veneri ſacrum. 661
Malus medica. 705. & 706
Mancipare. 251
Manus oculata quid. 84
Manus abluere quid olim. 147
Marci Bruti mors. 431
Marcor. 267
Maris pericula. 578
Matrimonio reuerentia requiritur. 662.
Matrum quarundam in fetus impietas. 667
in Matres conſultò abortientes aut fetum enecantes. 669
Matronarum ornatus nimius. 294
Matronæ Rom. vinum non attingebant. 113
Matulæ. 569
Maturandum, & maturitas quæ virtus. 101, & 102
Maximinus Iunior. 24
Medea Colchica. 222
μηδὲν ἄγαν, celebrata ſententia. *12
μηδὲν ἀναβαλλόμενος. 31
Medicata. 541
Mediolanenſis ducatus inſignia. 47 & 48.
Mediolanum vt extructũ & à quibus, & vnde nominatum. 28
Megabizus reprehẽſus à Zeuxide. 64
Melanthius poëta eiuſq; votũ. 327
Membrana. 589
Menelai breuiloquentia & oratio cordata. 64
Mentagra. 684
Mentem non formam plus pollere. 656.
in Mente lex. 130
Mercurij caduceus. 428
efficacia. 52
Mercurius interpres Deorum, ſermonis Deus. 51
viatorum numen. 51. & 52
ideò Hodius & Hegemonius dictus. 51
Mercurij imago. 348
Mercurij in manibus quid lyra ſtatueretur. 61
Mercurij inuentum lyra. ibid.
Mercurius geminus, eiuſque ſimulacrum. 183
Mercurij deſcriptio. 345
Mercurius qualiter effictus. 347
Meretricis tumulus. 278
Meretricum amatores. 279
à Meretricibus cauendum. 284
Mergus piſcis. 586
Meſſalina libidinoſiſſima. 294
Metelli Macedonici ſapiẽs dictũ. 69
Mezentius crudeliſſ. 681 & 682
Michaëlus Imperator. 228
ſuamet ſponte throno imperiali ceſſit. 540
Miluus. 508
Mineides. 240
Minerua armifera. 96
virgo. 106
Minerua cur armata è Iouis cerebro proſiliit. 97
Minerua & Pallas vnde dicũtur. 26
Minerua inuita nil ſuſcipiendũ. 52
Mineruæ cur ſacra Noctua. 95 & 96
Mineruæ Deæ panoplia. 115
Mineruæ rami implicati viti. 113
Mineruæ ſacra cur olea. 111
Mineruæ ſtatuæ draco cur appoſitus. 105
à Mimimis quoque timendum. 582
Minoides ſorores. ibid.
Minois conſilium in his commentariis. *15
Minotaurus. 71
Minotauri effigies ſignis militaribus. 68
Modeſtia decet vel maximè fortunatos. 466

Moly herba quid deſignet, data Mercurio. 627
Monſtra hominum ſycophantę. 77
Monſtri deſcriptio prodigioſa. 40
Morbus Neapolitanus & lues Hiſpanica. 683
Mores vel animum mutare difficile. 235
Morus. 712
Mors nemini parcit nec vitatur. 279. & 551.
Mors & Amor mutant tela. 546
Mortis tela fracta. 193
oſſea. 546
in Mortem præproperam. 549
poſt Mortem formidoloſi. 587
Mortuis non maledicendum. 543
Motacilla quæ auis. 292
Motacilla à Venere Iaſoni tradita. 291.
ex Motacilla fieri amuletum ad Venerem inhibendam. 291
Mulctrale. 506
Mulier parenti virum præferre debet. 680
Mulier, illicium. 412
Mulieris famam non formam vulgatam eſſe debere. 674
Mulieres ſuffitu vtentes. 295
Mulieres ſuperbæ. 258
Mulierum mollities in cultu. 294
Mullus. 508
Mundus muliebris. 330
Munera opportunè perſonis vt mittenda. 46
Munera non debent capi à Iudicibus. 518
Mus albus. 294
Muris ſalacitas. ibid.
Muſcas pellere, 570
Muſca quid allegoricè. 570
Muſca etiam ſplenem habet & formica bilem. 582
Muſcus Arabicus. 295
Muſæ Sirenas explumant. 415
Muſarum volucres. 630
Muſicam Diis curæ eſſe. 640
Muſicæ magna vis. ibid.
Muſimones. 649
Muſtelæ occurſus. 457
Myrtili clypeus. 563
Myſteria vnde appellata. 50

N.

NAIADES aquarum Deæ. 405
Narce herba. 262
Narciſſi metamorphoſis. ibid.
Natura. 342
Naturam ducem optimam ſequẽdam. 52
Nemeſis ſeu Rhamnuſia Dea vltionis. 129. & 131
eius imago. ibid.
Nemeſis in imaginatione. 130
Neſtor eloquens, eiuſque oratio qualis 64
eius ſapientia. 356
Neſtoris crater. 356
Nicæi colloquij tempus. 188
Nigroris ſymbolum. 421
Nihil eſt quod reprehendi non poſſit. 572
Nihil procraſtinandum. 30
Nihil tam durum quod frangi non poſſit. 138
Nihil reliqui. 458
Niobe. 257
eius fabula, metamorphoſis & ſepulcrum. 255
Nireus formoſiſſimus. 657
νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. 85
Nobilitatis armorum iactator otho. 250
in Nobilitatem ementitam. 489
Noctua prudentiæ ſymbolum. 96
cur Athenarum ſymbolum. 96
Mineruæ cur ſacra, reiecta cornice. 97
Noctua tumulo. 419
Nola ſeu tintinnabulum. 81
Non es Deus aſelle, ſed Deum fers. 77
Noſſe ſeipſum quam vim habeat. 653.
Nothi & ſpurij quidam & celebres. 499
Noui doctores reprehenſi. 262
Noxia. 601
Nullus eſt paruus hoſtis. 583
Nullus è maledictis famam captat.

ptat. 618
de Numine bene ſentiendum. 257
Nupta contagioſo. 681

O.

OBLITI ſui & ſuorum. 397
Obliuio paupertatis parens. 252
Obſcura obſcuris deſcripta. 41
Obſidionalis corona. 126
Obſtruere luminibus quid. 150
Occaſio calua à tergo. 440
volatica. ibid.
Occaſionis vis. 439
nouaculæ. 440
Oceanus pater quid allegoricè 187
Ocni effigies. 329
Ocni funiculum torquere. ibid.
ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς quid. ibid.
Oculata manus. 803
Oculi ad amorem conciliandum illices. 413
Oculo vti lippo. 509
Oculus in Hieroglyph. quid. 518
Ocypete Harpyia. 164
Oedipi vita & fatum. 651
Oenocrates. 568
οἶνος vnde dicatur. 118
Olea quid Mineruæ ſacra. 111
Olla ænea quid. 567
Olla terrea quid. ibid.
Ollæ amicitia. 227
Omnia mea mecum porto. 168
Onocrotalus. 327
quid referat. 338
ὄνος ἄγων μυστήρια. 48. & 49
Opulenti hereditas. 554
Ornatus matronarum nimius. 294
Oſcen. 194
Oſſea tela mortis. 547
Otho ab Otide. 250
Otis auis. 251
ὠτοὶ qui. ibid.
Otium fugiendum virginibus. 105
Otus fatuus. 250
Ouidius in Ibin. 318
ὦλις. 593

P.

ex PACE vbertas. 613
Pacis redemptæ ſigna. 609
Pædagogi miſeri. 436
Pagaſa & Pagaſæus Iaſon. 202
Paleutrio. 210
παλεύτριαι. ibid.
Palla. 193
cur Palladis ſimulacrum draconẽ premeret. 104
Palladi conſecrantur dracones & vlulæ. 121
cur Pallas cum Marte diſſideat. 34
quære reliqua in Minerua.
Pallium. 105
Pallor inuidi. 273
Palma. 177
Palmę natura. 166
victoriæ ſignum. ibid.
vnde Prouerb. Palmã ferre. ibid.
Palmula. 321
Palpum obtrudere. 163
Palumbes ſe ad fouendos fœtus explumat. 668
Pan ſeu Faunus. 442
Pan, Deus. 343
homo. ibid.
Pan dux Bacchi, & eius inuentum. 442
Panici tumultus ac terrores. 443
Pandoræ pyxis. 194.
in Paraſitos. 330
Paraſiti licentia nimia. 332
Parentibus quantũ debeamus. 142
Parẽtibus damnum arceſſunt molliùs educati liberi. 666
in Pariſienſi Academia multę ſcholæ. 437
Parma quid. 46
παρθένος vnde. 106
Paſſeris pullos deglutiit ſerpens ante bellum Troianum. 473
Paſtoris eccleſiaſtici duo munera. 78
Patientia. 158
Patientia quorundam in tormentis. 72. & 73
Patientia quid doceat. 158. & 166
Patres Senatores. 126
Patriæ obliuio. 397
Patria eſt vbicumque eſt bene. 407
Patroclus occiſus, eiúſque exuuiæ. 554
Patroclus quid allegoricè. ibid.

Pauli Iouij Dialogus de ſymbolis armorum & amoris. 46
Paupertas vbique tuta. 169
Paupertas grauiſſimum onus. 436
Paupertatem obeſſe ingenioſis. 435
Pauſanias inſolens rebus ſecundis. (449
Pax. 564.
Pedere & eructare obſcena verba. 42.
Pegaſus equus alatus. 76
Pegaſus quid allegoricè. 77
πειθὼ. 566
Pellæus Alexander. 24
Pellex. 208
τραγήματα, bellaria. 166
Penelope ſequi Vlyſſem maluit quàm patrem. 678
Peniculus vel penicillus. 193
Penus. 336
Peplum. 47
Peregrinatio confert ad amorem declinandum. 415
Periander. 648
Periculoſa tempora quando maximè. 620
cur Perſica arbor Iſidi conſecrata. 512
Perſicum pomum in Perſide virulentum. ibid.
eſt nota eius qui in alio cælo fit melior. ibid.
Peſtis patriæ. 140
Petaſus quid. 46
Phaëthon decidens è plauſtro pa(terno 233
Phalanx. 95
φαντασία, phantaſia. 267
Phariſæi. 47
Phidiæ ſtatua. 677
φιλαυτία morbus maximus. 263
& quanta inde pernicies. ibid.
quæ ſequantur φιλαυτίαν. 265
Philippus Macedo ex inſolenti moderatus, 449
eius ſcrinium. ibid.
Philippides comicus. 69
φιλομειδὴς Venus. 396
Philomela vt mutata in auem. 269
Philoſophia vetus qualis. 35. & 36
Philoſophia Epicteti duobus compreheuſa verbis. 157
Philoſophi. 40
Philoſophi veteres quę mõſtra. ibi.
eorum nugacitas. ibid.
Philoſophi cæci. 241
φίλαυτοι. 266
Philoſophorum cum poëtis comparatio. 35
Philoxenus guloſus. 326
Phineus ab Harpyiis infeſtatus. 151
Phœbus Delphicus. 641
Phryxi aureum vellus. 659
Picea. 695
nullos ſtolones emittit. ibid.
Picus in auem mutatus. 286
Pierij Valeriani opus ἱερογλυφικῶν. 32
Pietas in parentes. 124 & 631.
Pietas ciconiæ. ibid.
Pignora cariſſima liberi. 146
Pilatus iudex iniquiſſimus. 147
Pileus libertatis inſigne. 534
Pindarus imitationi inacceſſus. 504.
Pipinus vt creatus. rex Francorum. 173
Piſcari in aqua turbida. 321
Piſcis allegoricè mollitiem & voluptatem ſignat. 413
πίστιος καὶ πιστὸς Iupiter. 56
Pittacus. 648
τὴν παρέδην, ἴδ' ἔρεζα, &c. 87
Platonis modeſtia. 266
Plebis concordia principi neceſſaria. 172
Pleiades. 356
Pœni. 126
Poëſis tota ænigmatis plena. 34
Poëtæ quem ad finem figmentis vſi ſunt. 34
Poëtæ & vates δαφνηφάγοι. 701
an Poëtæ philoſophis poſteriores. 34.
Poëtæ nomine, re philoſophi. 34
Poëtæ ſe vulgo faciliùs accommodant. 34
Poëtarum inſignia. 636
Poëtas qui ſpernunt, imperiti & ἄμουσοι. 35
Poëtica figmenta tribus explicari modis. 34

Poëtica eadem ac philoſophia. 36
Poëticæ laus & vis. 35
Poëticæ allegoriæ ratio. 34
Pollux & Caſtor. 190
Polybides vnde dictus Glaucus. 127
Polyphemus. 591
ab Vlyſſe excæcatus. 592
Poma Heſperidum. 498
Pomum aureum. 46
Popilius Lænas Ciceronis occiſor. 138
Popularis rebellio vnde ſæpe. 191
Populus lenitate retinendus. 162
Popularis conſenſus, regum ſtabilitas. 172 & 173
Populi conſenſu Reges primi. ibid.
Populus alba, arbor, ſymbolum temporis. 717
Porci natura. 196
Porphyrionis auis natura mira. 200
Præcidere. 194
Præpes auis. 362
Præſtigium amoris præſtigio non pellitur. 291
Praxiteles. 116
Princeps ignarus iniquo equiſoni comparatus. 161
Princeps iuſtus ex philoſophia. 173
Principem decet clementia. 164
Principes fatui & temerarij. 226
ab aſſentatoribus perditi. 163
Principia optima quid præſtent. 456.
Principis incolumitas ſubditorum procuratio. 513
Principis boni ſenatus. 515
Principis clementia. 164
Principis boni ſignum. 525
Principis optimi officium. 614
Principis optima cuſtodia quæ. 61
Principum ludus periculoſus. 611
Principum conſiliarij quales. 515 & 483
Principum præfecti ac miniſtri, 49
Principum quorundam rapinæ. 321.
Proboſcis ſeu promuſcis. 447
Prodiga mulier. 323
Prodigi. 217
Proditorum mores & fraudes. 209
Proditores ancipitis fidei. 242
Prognes fabula. 670
Prometheus. 340
Promethei fatum. 359
quid per Prometheum Caucaſo alligatum. ibid.
Proprietates occultæ. 588
Proteus materia informis. 633
Proteus Buſiris. 634
Proteus multiformis. 629
Protogenis nimium ſtudium. *12
Prudens magis quàm loquax. 95
Prudentes pauciloqui. 64
Prudentes vino abſtinent. 112
Prudentiæ nota. 93. & 94
Prudentis officium. 93
Pſeudochriſtiani. 47
Pſeudoſophi. 46
Pudoris ſtatua. 686
Puellarum mors præpropera. 548
Puellæ querela de patre inhumano. 681
Pulegium ſobrietatis nota. 86
Puræ manus. 148
Purpura vnde. 47
Purpureus color, ſymbolum verecundiæ, 424
Puſio. 373
Pygmæi qui. 233
Pygmæi Herculē adoriuntur. 233
Pyrrhus Epirota. 253
Pyrrhus Aquila dictus. 155
Pyrrhus comparatus inepto luſori. 253
Pythagoras. 91
Pythagoræ aurea carmina. 89
ſymbola. 302
Pythagoreorum ſilentium. 64

Q.

QVAEDAM nulla arte corrigi poſſunt. 236
Quæ ſequantur φιλαυτίαν. 265
Quæ ſupra nos, nihil ad nos. 357
Quercus annoſa ventis non excutitur. 187
Quercus quid in Hieroglyphicis. 187

Quercus grata & ſacra Ioui. 690
veius veterum cibus. ibid.
Quæſtioni ne quidē cedendum. 72
Qui aliis malum fabricat, ſibi arceſſit. 592
Qui alta contēplantur, cadere. 366
Quid viuendo cogitandum. 552
Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris. 389

R.

RABVLA. 338
Rapto & fraude viuentes. 463
in Ratione iudicium. 130
è Rebus minimis parum lucri. 334
Reges primi philoſophorum conſenſu. 173
Regis optimi typus. 93
Regna magna, magna latrocinia. 184
Regum in ſceptris ciconiæ effigies, & cur. 158
Reip. cum lyra comparatio. 59
Reipub. Romanæ concordia. 85
Religio homini propria. 44
Religio falſa & ficta. 45.& 46
Religionis expertes philoſophi. 40
in Religione ſummum hominis bonum. 71
Religionem cum ſapientia coniungendam. 71
Religioni debetur honos. 75
Reſpubl. Chriſtiana cum naui cōparatur. 189
Rhamnuſia vindex. 192.& 193
Rhea vitam præfert. 34
Remédia in arduo, mala in prono. 441
Remedium efficax in amorem. 292
Rhemnius Palæmon. 265
Remora ſeu Echeneis quid 101. & 304.
Rex ſeu princeps iuſtus ex conſenſu populi. 184
aut Regem aut fatuum naſci. 232
Rhœteum. 484
Rixæ & contentiones à ſtudioſis alienæ. 618
Roma ſuis ipſa viribus ruit. 187
Roma terra Martia. 177
Roma vrbs per excellentiam. 407
æterna. 408
Roma vt exceſſa. 571
Romam ſemper duraturam credebant veteres. 388
Romanæ vrbis elogia. 408
Romanæ mulieres in luctu quo habitu vſæ. 422
Romanorū lunulæ in calceis. 459
Romanorum bellorum breuis catalogus. 611
Romulus vino ſemper vſus parciſſimo. 113
Roſcius adhuc infans ſerpentis amplexu circumplicatus. 23
Ruboris nota. 424

S.

SABINI præfiguraruns ſacroſanctam Τριάδα. 56
Sacerdotes honore afficiendi. 48
Sacrum carmen precationis. 456
Salix frugiperda. 692
Salus publica. 531
Salus ære redimenda. 538
Sanctus Fidius & Semipater. 56
Sanna. 94
Sapiens an amaturus ſit. 380
diteſcere poteſt ſi velit. 427
Sapientes pauciloqui. 96
ſeptem Sapientes Græciæ qui. 647
Sapientum ſeptem Græciæ auctoritas. ibid.
Sapientia humana cur ſtultitia dicatur. 39.& 44
ad Sapientiam primus gradus. 655
Sapientiæ imago, Vlyſſes. 401
Sarda piſcis. 586
Sardi. 649
Sargus piſcis. 508
Sargus quid. 282.
vt decipiatur. 281
caprarum amaſius. 282
Sartaginum pernicies, paraſiti. 332
Sati dentes quid. 43. (& 333
Saturnus. 34
mentem diuinam præfert. ibid.
Satyrus ſeu Faunus. 274
Satyri libidinoſi. 274
Scarabeus aquilam quærit. 580

Sceptrũ regni Hieroglyphicũ. 175
Sciluri factum. 179
Scipionis cordata vox. 162
Scriptor maledicus. 212
Scriptores rapſodi taxantur. 629
Scurra Philippi Macedonis. 219
Scurræ deſcriptio. 332
Scutica. 373
Scutum. 105
Scylla quid. 260. & 287. biformis.
Scylla in monſtrum marinum mutata. 259
Scyllæ duæ. 260
Sedere. 47
quid habeat myſterij. 517
cur Iudices ſedeant. ibid.
Sedere in dolio vel modio. 194. & 298
Semidei, qui. 154
Senatores patres. 126
Senectus eloquentior. 624
Senenſes bello Italico, &c. 243
Senes, bis pueri. 417
Senes procul à voluptatibus corporis. 418
Senex puellam amans. 419
Senex Acheronticus. 546
Senum amor, vehemens. 418
Serapidis ſimulacro præpoſitus Harpocrates. 66
ſermo vnde dicatur. 643
Serpens ſeu draco in ſaxum mutatus. 476
Serpens cultus olim quid. 532
Salutis ſymbolum. ibid.
quid per Serpentem Ægyptij deſignabant. 22
quid per Serpentem qui caudam mordicus teneat. ibid.
Serpentes quoſdam ore párere. 25
Serpentes dialecticæ ſymbolũ. 406
Serta. 52
Serui homines ob imperitiam. 659
Seruitia. ibid.
Seruius Grammaticus non omnibus ſatis fecit ſuis in Virgilium commentariis. 26
Seuerus Imp. 23
ſicariorum receptatores. 214
à Signatis cauendum, prouerb. 206
Silentium, eius vis, &c. 63. & 64
commendatiſſimum. 56
Silentium mulierem decere. 675
Simonidis cordatũ reſpõſum. 361
Simplicitas puerilis Deo grata. 38
Simus grex. 283
Sirenes quæ, & quid iis ſignificetur. 411
Sirenas à Muſis explumari quid. 414
Sirenum trium nomina vnde impoſita. ibid.
Siſtrum Iſidis ſacris adhibitũ. 119
Sobrietas animi robur. 84
Sobrietatis præceptum & laus. 83
Societas cũ quibus ſit ineunda. 576
Socrates ſapientiſſimus. 264
eius modeſtia. 264
eius dictum ſapiens. 657
Solis equi. 228
Solimanus Turcus. 186
Solon. 649
Solonis lex de non admittendis neutris in ſeditione. 242
Sonipes. 163
Sophiſtæ. 265
Sophocles, ſenex amaſius. 419
Spartani Muſis cur ante bella ſacrificarent. 477
Spectare ſidera quid. 192
Speculum Veneri dicare. 280
Spei effecta & deſcriptio. 192
Spes Dea, eiuſq; ſimulacrum. 192
Spes viridi veſte induta. 193
Spes vigilantium ſomnium. 195
Spes & Nemeſis eodẽ in altari. 198
σπεῦδε βραδέως Auguſti Cæſaris dictum. 101
Sphingis deſcriptio. 652
in Sphinge virginis facies. 652
Sphingis plumæ. 652
Sphinx ignorationis ſymbolũ. 652
Splen quid. 537
Splen ſeu lien vbi augetur, tabida alia membra facit. 523
Spuere in ſinum. 390
Statua Eunomi. 639
Stellio. 205
è Stellionibus malum medicamentum fieri. ibid.
Stellionatus crimen. 206

Stemma quid. 24
Stemmata gentilitia. ibid.
Stragula. 170
Studia nuſquã nõ opportuna. 563
Studioſus amore captus. 379
Studioſos amore non capi. 415
Studioſi deterrentur laborum difficultatibus. 166
Stulti principes. 137
Stymphalides aues. 497
Styx. 466
Suada ſiue Suadela quæ & Thalia. 566.
Superbia. 652
Succedanea hoſtia. 604
Sui & ſuorum obliti. 407
Sycophantæ, hominum monſtra. 77.
σύμβουλος, ἱερὸν χρῆμα. 69
σύντε δύ' ἐρχομένω. 183
de Symbolis & notis, earumq́ue vſu. 1
Symbola ἄφωνα. 86
Symbola ſcutorum & armorũ. 46

T.

TAENIA. 394
Tantalus vnde dictus. 312
auari imago. ibid.
Tarditas nimia vitanda. 99
Taurus patientiſſimum & abſtinẽtiſſimum animal. 158
Tauri ſymbolum. 158
Tauri ſymbolo quid ſignificetur. (159
cum Tauro lucta. 497
Techna. 71
Telum velocitatis nota. 101
Temeritas. 232
in Temerarios. 233
Tempeſtiua. 352
Temperantiæ ſymbola. 131
Temporum viciſſitudo. 352
Tereus, Thraciæ rex. 381
Terminus Deus. 551
& Terminus Eraſmi ſymbolũ. 552
Terminus mors. ibid.
Terrifici poſt mortem. 588
Terror ſubitus. 442
Terroris ſymbolum, leo. 231
Teſtamentorum captatores vultures dicti. 555
Teſtudo. 677
φερέοικος, domiporta. ibid.
de Teſtudine ænigma. ibid.
Thales. 649
Thales irriſus ab ancilla. 367
Thalia quæ & Suada ſiue Suadela. 566
à Thebanis quomodo iuſtitia repræſentata. 516
Thecla D. Pauli diſcipula martyr. (29
Therſites Homericus. 64
Therſitis oratio qualis. ibid.
Thetis. 485
Tiberius Cæſar. 24
Thomas Morus Anglus eiusq́ue mors. 138
Thraſybuli factum prudens. 482
Thraſybulus tyrãnorum expulſor. 482
Thraſylaus inſanus vt ad ſe redierit. 266
Timendum à minimis. 583
Titanes. 514
Torrens quid. 576
Torulus quid 46
Traiani dictum. 524
Trames. 54
Τριὰς ſancta Sabinis præfigurata. 56
Tritogenia dicta Pallas. 105
Triton Deus marinus, Neptuni tubicen. 475
Tritonij imagines. ibid.
Troiani belli augurium. 473
Trophæum vnde. 447
Tubicen in bello captus cur ſe ex- (cuſarit. 596
M. Tullij laus. 154.
Tumulus. 53
Tumulus meretricis. 278
Turcarum exercitus ad Viennam Auſtraſiæ fuſus. 186
Turdus. 369
Turpia verba decent rẽ turpem. 42
Tympanum cur adiunctum Baccho. 117
luxuriæ inſtrumentum. ibid.
Tyrannus quis. 164
Tyranni Thryſi clades & mors inſignis. 173
Tyranni opulentia, paupertas ſubditorum. 523

V.

VAFER. 44
ad Valetudinem duo conducentia. 349
Vaticiniũ Tireſiæ de Narciſſo. 261
Vellus aureum. 659
Venandi ſtudium multos opibus ſpoliauit. 216.& 217
Venatores Actæones. 215
Venatores otioſi. 216
Veneres duæ. 383
Veneri poma conſecrata. 661
Veneri ſpeculum dicare. 280
Veneris amuletum. 288
Venus, vocabulũ polyſemum. 677
Venus vulgaris. 385
Venus cur Amori iuncta. 393
amica riſus. 356
nata mari. ibid.
Phidiæ teſtudinem premens. 674
Veneficia & incantationes nihil poſſunt. 291
Vento viuere, prouerb. 220
Verba inflãmant ad amorem. 414
Veritas, mater fidei. 56
Veritas Dea quomodo picta. 57
nuda cur. 57.& 58
Veritas, & ius, premitur, non opprimitur. 134
Veritatis magna vis. ibid.
Verſipelles. 242
Veſpæ Archilochi tumulo. 217
Veſpæ pro apibus abuſiuè. 528
Veſpæ obtrectatores. 213
Veſpaſiani aſtus & auaritia. 527
Veſpertilio. 139
Veſpertilio qui vocatus. ibid.
Veſpertilionis deſcriptio. 241
Veſpertilionis nomen in quos quadret. 241
Veterum induſtria. 216
Viatorum numen Mercurius. 51 & 79.
Viatores homines hac in vita. 54
Vicinus malus. 574
Vicini boni ſumma commoditas. (575
Victoria dolo parta. 202.
Victus ratio moderata quid confe-(rat. 289
Vindicta iuſta. 591.
Vini incommoda. 116
vſus. 118.& 119
Vini diluendi prima inſtitutio. 119 & 20
Vini modicè ſumpti vtilitas. 118
Vini temperans Romulus. 113
Vino prudentia augetur. 108
eius vires. 109
Vino prudentes abſtinent. 112
Vino ſapientiam obumbrari. ibid.
quomodo vtendum. 122
Vino vſi apud Locros, niſi medico iubente, morte affecti. 113
Vinum acuit ingenium. 109
Vinum non attingebant Romanæ matronæ. 113
quibus vinũ interdicebatur. ibid.
Vinum inſanire facit ſanos. 117
Vinum cur οἶνος Græcè. 118
Vinũ quatenus Plato laudet. 109
Violaceus color. 425
Viperę partus & fetus qualis. 663
Viperę cũ muræna congreſſus. 664
Virago, ἀντιάνειρα. 73
Vir gregis. 280
Virgines cuſtodiendas. 104
Virginum cuſtodia. 106
Virgo pro muliere quauis. 679
Viror, ſpei nota. 423
Virtus ad Aiacis tumulum deflẽs. 202.
Virtus difficulter paratur. 473
Virtus ſolis prouida verbis. 470
Virtus, verba & voces. 434
à Virtute facilè deſciſcere. 303
Virtutem vitia imitantur. 46
Virtutem lugere quid. 203
Virtuti fortuna comes. 416
Virtutis efficacia. 431
Virtutes quatuor amoris honeſti obiecta. 383.& 384
Viſcera, diuitiæ. 464
Viſus, amoris initium. 413
Vita humana peregrinatio. 83
Vita humana miſerrima. 534
aleæ comparata. 468
Vitæ humanæ lapſus in tribus. 87 & 88
Vites vlmis adiunctæ. 557
Vitia potius quàm virtutes obſeruari. 340

quæ

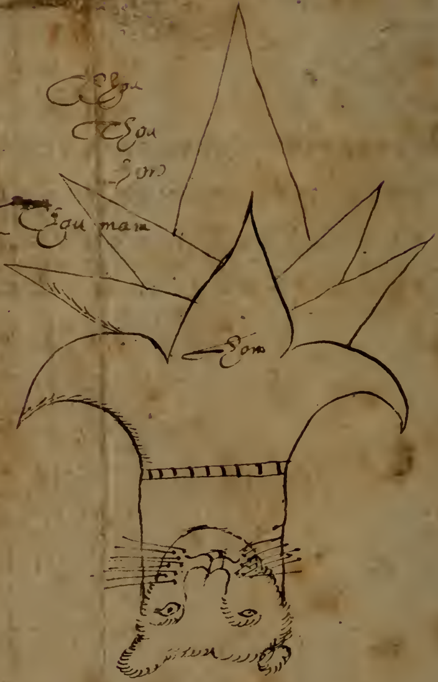
quæ Vitia maximè pernicioſa. 47
Vitio iuſta. 594
Vlulæ & Dracones Palladi conſecrantur. 105
Vlularũ & cornicum diſſidiũ: 98
Vlyſſes. 183
Vlyſſes quid. 184
Vlyſſes Polyphemum Cyclopem vt excæcarit. 592
moly herbam accepit à Mercurio. 627
cum Aiace contendit de armis Achillis. 133
reſtitit poculis Circæ. 284. & 285
ſapientiæ imago. 411
Vlyſſis oratio vehemens. 64
aſtus. 592
Vlyſſis & Diomedis effigies iunctæ quid. 183
Vlyſſis ſocij qui. 285
à Circe in belluas transformati. 284
Vngaria occupata à Turcis. 184
Vnum nihil, duos plurimum poſſe. 181
Vnus vir nullus vir. 183
in voluntate iuſtitia. 130
Voluptas corporis. 652
Voluptas malorum eſca. 282
ad Voluptatem tres illecebræ. 417
Vpupa. 270
in Vpupam Tereus transformatus. ibid.
Vrceolus & malluuium in tumulo Iudicis quid. 147
Vrceus. ibid.
Vrere. 170
Vrſa maior & minor. 356
Vtis οὖτις. 593
Vultures qui. 555
Vxoria fides. 660

Z.

ZELOTYPVS. 207
Zenalis. 184
Zeno ſenex inter pocula taciturnus. 65
Zenonis naufragium. 563
Zethes & Calais Argonautæ. 151
ad quid relata nomina. 152
Zibellus. 295
Ziſca ſeu Ziſcas, Boëmus. 589

FINIS.

ANTVERPIÆ EXCVDEBAT CHRISTO-
PHORVS PLANTINVS, ARCHITY-
POGRAPHVS REGIVS, SVB
FINEM ANNI M. D. LXXX.

Doda